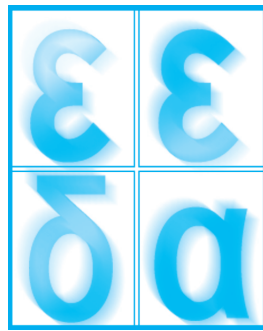
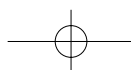

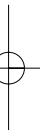
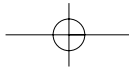
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

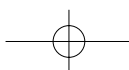

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΑΘΗΝΑ 2010

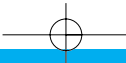
Η ετήσια έκθεση της ΕΕΔΑ για το 2009 βρίσκεται αναρτημένη
στην ιστοσελίδα της Επιτροπής
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΒΑΜΒΑ 6
106 74, ΑΘΗΝΑ
www.nchr.gr
e-mail: info@nchr.gr

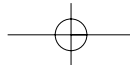

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

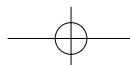

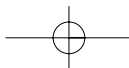

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ του Προέδρου της ΕΕΔΑ, Κωστή Α. Παπαϊωάννου	11
ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΕΔΑ	
1. Αποστολή	19
2. Σύνθεση	20
3. Οργάνωση και λειτουργία	21
ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ: ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ	
1. Συνεδριάσεις της Ολομέλειας	25
2. Απολογισμός των Τμημάτων	26
I. Α΄ Τμήμα-Ατομικά και πολιτικά δικαιώματα	26
II. Β΄ Τμήμα-Οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα	26
III. Γ΄ Τμήμα-Εφαρμογή των δικαιωμάτων του ανθρώπου στους αλλοδαπούς	27
IV. Δ΄ Τμήμα-Πρόωθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου	28
V. Ε΄ Τμήμα- Διεθνής επικοινωνία και συνεργασία	30
3. Επιτροπή Μελέτης Ομάδων Ενδοσχολικής Βίας (ΕΜΟΕΒ)	32
ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ-ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ	
A. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ	
1. Προτάσεις σχετικά με την εφαρμογή του Ν. 3699/2008, «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες»	35
2. Προτάσεις σχετικά με την επανεξέταση του καθεστώτος των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών (ΒΑΕ) και συναφή ζητήματα Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας	42
3. Παρατηρήσεις επί του σχεδίου ΠΔ «Τροποποίηση ΠΔ 90/2008 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα»	50
4. Παρατηρήσεις επί του Σ/Ν του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Μεταρρυθμίσεις στην Οργάνωση της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας, στη θεραπευτική μεταχείριση χρηστών ναρκωτικών ουσιών και άλλες διατάξεις». Θέσεις επί των μέτρων βελτίωσης του σωφρονιστικού συστήματος, της επιβαρυντικής περίπτωσης της τέλεσης αδικημάτων από άτομο με καλυμμένα ή αλλοιωμένα χαρακτηριστικά και επί της διοικητικής απέλασης και κράτησης των αλλοδαπών	58
5. Δικαιώματα των εργαζομένων και συνθήκες εργασίας στο πλαίσιο των εργολαβικών αναθέσεων	69
6. Η συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις εθνικές δικαστικές αποφάσεις	80

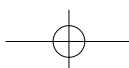

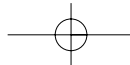
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

7. Παρατηρήσεις επί του Σχεδίου Έκθεσης της Ελλάδας σχετικά με την εφαρμογή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σε σχέση με την ανάμιξη παιδιών σε ένοπλη σύρραξη	94
8. Παρατηρήσεις επί του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης «Πολιτική συμμετοχή ομογενών και αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα και μακροχρόνια στην Ελλάδα»	99
9. Παρατηρήσεις επί του Σχεδίου Έκθεσης της Ελλάδας στην Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων των ΗΕ σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας	106
10. Παρατηρήσεις σχετικά με το Ν. 3304/2005 «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού» και προτάσεις σχετικά με την ανάγκη τροποποίησής του	118
11. Η λειτουργία καμερών σε δημόσιους χώρους και η καταγραφή ήχου ή εικόνας, η ανάλυση γενετικού υλικού στην ποινική διαδικασία και το αρχείο γενετικών αποτυπωμάτων (άρθρο 12 Ν. 3783/2009)	137

B. ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΣΤΙΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

1. Παρατηρήσεις στο σχέδιο νόμου «Εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης - Εναρμόνιση της κείμενης νομοθεσίας με την Οδηγία 2006/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5 ^{ης} Ιουλίου 2006», που ελήφθησαν υπ' όψη	148
2. Έγγραφο του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας σε απάντηση των προτάσεων της ΕΕΔΑ σχετικά με την επανεξέταση του καθεστώτος των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελμάτων (ΒΑΕ) και συναφών ζητημάτων Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας	149
3. Παρατηρήσεις επί του σχεδίου Προεδρικού Διατάγματος «Τροποποίηση ΠΔ 90/2008 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 1 ^{ης} Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα», που ελήφθησαν υπ' όψη	150
4. Παρατηρήσεις επί του Σ/Ν του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Μεταρρυθμίσεις στην Οργάνωση της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας, στη θεραπευτική μεταχείριση χρηστών ναρκωτικών ουσιών και άλλες διατάξεις», που ελήφθησαν υπ' όψη	150
5. Έγγραφο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης σε απάντηση των προτάσεων της ΕΕΔΑ σχετικά με τα δικαιώματα των εργαζομένων και τις συνθήκες εργασίας στο πλαίσιο των εργολαβικών αναθέσεων	150

6. Παρατηρήσεις επί του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διαβούλευσης «Πολιτική συμμετοχή ομογενών και αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα και μακροχρόνια στην Ελλάδα», που ελήφθησαν υπ' όψη	153
--	-----

Γ. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΑΡΜΟΔΙΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑΣ

Επιστολή της ΕΕΔΑ στον Πρόεδρο της Βουλής και τους αρχηγούς των πολιτικών κομμάτων, αναφορικά με την Βουλευτική Ασυλία	155
--	-----

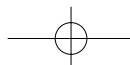
ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ ΠΟΥ ΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΕΔΑ ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

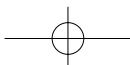
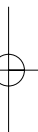
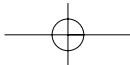
1. Έκθεση του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	159
2. Έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών	193
3. Έκθεση του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	199
4. Έκθεση του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη	222
5. Έκθεση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Απασχόλησης	237
6. Έκθεση του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων	266

ΠΕΜΠΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Στο πλαίσιο του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών	303
2. Στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης	309
3. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	310
4. Στο πλαίσιο συνεργασίας με ομόλογες Επιτροπές	311
5. Συναντήσεις με εκπροσώπους της Πολιτείας, Οργανώσεων και Διεθνών Οργανισμών	319
6. Συμμετοχή σε συνέδρια και ημερίδες	322

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	323
------------------	------------

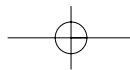

**ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΤΗΣ ΕΕΔΑ
ΚΩΣΤΗ Α. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ**

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΩΣΤΗ Α. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Ο πρόλογος της φετινής ετήσιας έκθεσης της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου δε μπορεί παρά να ξεκινά με την οικονομική κρίση, φαινόμενο με απροσμέτρητη ακόμα διάρκεια και σοβαρές πολιτικές, κοινωνικές και άλλες διαστάσεις.

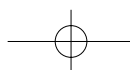
Παράλληλα με την ίδια την οικονομική κρίση που έχει ήδη και θα συνεχίσει να έχει σοβαρές επιπτώσεις στον κοινωνικό ιστό, οδηγώντας σε επιδείνωση του βιοτικού επιπέδου και απειλώντας ευάλωτες κατηγορίες του πληθυσμού με πλήρη κοινωνικό αποκλεισμό, παρακολουθούμε το τελευταίο διάστημα ιλιγγιώδεις αλλαγές στο πεδίο των κοινωνικών δικαιωμάτων, αλλαγές με αναπάντεχες επιπτώσεις στην κοινωνική συνοχή. Δεν είναι πρωτότυπη βέβαια η διαπίστωση ότι δύσκολα θα υπάρξει τμήμα της σφαίρας των δικαιωμάτων του ανθρώπου που θα μείνει ανεπηρέαστο από την οικονομική/κοινωνική συγκυρία. Και ας σημειωθεί επίσης ότι η και η ίδια η αντιμετώπιση της κοινωνικής διαμαρτυρίας από την πλευρά των αρχών ασφαλείας εν δυνάμει εμπεριέχει σημαντικές απειλές για τα ατομικά δικαιώματα και θα χρειαστεί ιδιαίτερη εγρήγορση για την αντιμετώπιση αυτών των απειλών. Σε αυτές τις όψεις της συγκυρίας έστρεψε επανειλημμένα η Επιτροπή το ενδιαφέρον της, με χαρακτηριστικότερη αποτύπωση του ενδιαφέροντος αυτού την πολύ πρόσφατη απόφαση για την ανάγκη διαρκούς σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά την άσκηση της στρατηγικής εξόδου της οικονομίας και της κοινωνίας από την κρίση του εξωτερικού χρέους¹. Ας σημειωθεί ότι, κατά την επεξεργασία των θεμάτων αυτών, ιδιαίτερα απασχόλησαν την Επιτροπή τα αντικειμενικά και δύσκολα παραβλέψιμα όρια που η δημοσιονομική συγκυρία επιβάλλει, οι περιορισμοί αλλά και οι σταθμίσεις που πρέπει μια παρέμβαση από τη σκοπιά των δικαιωμάτων του ανθρώπου να λαμβάνει υπόψη καθώς και η απαραίτητη συνεκτικότητα και συνέπεια που χρειάζεται να διακρίνει τον λόγο των θεσμικών φορέων

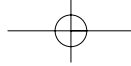
προστασίας των δικαιωμάτων.

Μια δεύτερη εισαγωγική παρατήρηση σχετίζεται με τον μεταναστευτικό και προσφυγικό πληθυσμό. Η Επιτροπή έχει και άλλοτε τονίσει την κομβική σημασία που έχει ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου των αλλοδαπών που ζουν στη χώρα μας και έχει αναφερθεί στις ελλειμματικές πολιτικές κοινωνικής ένταξης και ενσωμάτωσης σε συνδυασμό με τον μεγάλο αριθμό μεταναστών που ζουν στη γκρίζα ζώνη της μη νομιμοποίησης καθώς και στις σοβαρές δυσλειτουργίες του συστήματος χορήγησης ασύλου. Στο διάστημα που μεσολάβησε έλαβαν χώρα δυο σημαντικές εξελίξεις. Η μια αφορά στην ψήφιση του νόμου για την «Πολιτική συμμετοχή ομογενών και αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα και μακροχρόνια στην Ελλάδα». Η συγκεκριμένη νομοθετική πρωτοβουλία συνιστά ένα εξαιρετικά σημαντικό βήμα με στόχο την ουσιαστική ενσωμάτωση των νομίμων μεταναστών που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα για αρκετά χρόνια και κυρίως των παιδιών τους που γεννήθηκαν ή μεγάλωσαν εδώ. Η δεύτερη εξέλιξη αφορά τις υπό επεξεργασία ακόμα αλλαγές στο σύστημα χορήγησης ασύλου. Στη διαδικασία αυτή, κατά το νομοπαρασκευαστικό στάδιο, η Εθνική Επιτροπή συμμετέχει συστηματικά και θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί στενά τόσο το υπό διαμόρφωση θεσμικό πλαίσιο όσο και την εφαρμογή του, καθώς πολλές είναι οι αναφορές για εξαιρετικά πλημμελή τήρηση των κανόνων προστασίας των δικαιωμάτων ανθρώπων που βρίσκονται σε διάφορα στάδια της διαδικασίας αίτησης και χορήγησης ασύλου.

Μετά από αυτές τις εισαγωγικές παρατηρήσεις, είναι χρήσιμο να υπενθυμιστεί ότι το έργο της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου καλύπτει ευρύ φάσμα θεμάτων και οι αποφάσεις της, όπως προβλέπεται από τον ιδρυτικό νόμο της, λαμβάνονται είτε κατόπιν αιτήματος

1. Η απόφαση δεν περιλαμβάνεται χρονικά στην περίοδο που καλύπτει ετούτη η έκθεση αλλά αναφέρεται εδώ για λόγους συνολικότερης ενημέρωσης του αναγνώστη.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

για γνωμοδότηση στο πλαίσιο της νομοθετικής λειτουργίας είτε αυτοβούλως από την Επιτροπή. Η ετήσια έκθεση περιλαμβάνει τις δραστηριότητες και το έργο της Επιτροπής κατά την προηγούμενη χρονιά. Εκτίθενται επίσης ζητήματα που αφορούν στη λειτουργία της Επιτροπής, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, και τη συνεργασία της με την κυβέρνηση. Ακολουθεί ενδεικτική αναφορά σε ορισμένες από τις δραστηριότητες αυτές.

Αναφορικά με το πεδίο της εργασίας, η Επιτροπή διαμόρφωσε προτάσεις σχετικά με την επανεξέταση του καθεστώτος των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματών (ΒΑΕ) και συναφή ζητήματα Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας. Η επιτροπή προσέγγισε το ζήτημα αναζητώντας τις πτυχές εκείνες που θα μπορούσαν να επιδράσουν στην προστασία δικαιωμάτων, αφού διακρινίστηκε ότι οποιαδήποτε ουσιαστική κρίση επί της ένταξης συγκεκριμένων ειδικοτήτων στον πίνακα των ΒΑΕ εκφεύγει της αρμοδιότητας της ΕΕΔΑ. Έτσι, η Επιτροπή είδε την επανεξέταση με βάση τις αρχές του κοινωνικού κράτους δικαίου και τη θεμελιώδη υποχρέωση κρατικής πρόνοιας και στάθηκε κυρίως στο εύρος και τη μεθοδολογία της επανεξέτασης, την ανάγκη σύνδεσης με τον κατάλογο επαγγελματικών ασθενειών και πρότεινε ορισμένες βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν την διαδικασία.

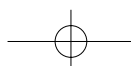
Επίσης, απασχόλησε την ΕΕΔΑ η ολοένα αυξανόμενη εμφάνιση ευέλικτων μορφών εργασίας με την οποία έχει ήδη ασχοληθεί στο παρελθόν. Βασικό και συνδεδετικό χαρακτηριστικό της ευελιξίας σε βάρος των εργαζομένων συνιστούν η μη διασφάλιση δίκαιων, υγιεινών και ασφαλών συνθηκών εργασίας και η καθιέρωση πρακτικών, δομικό στοιχείο των οποίων είναι η συστηματική παραβίαση εργασιακών, κοινωνικών και ασφαλιστικών δικαιωμάτων των εργαζομένων. Η ΕΕΔΑ διαμόρφωσε προτάσεις ενίσχυσης του νομοθετικού και του θεσμικού πλαισίου για το σεβασμό και την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων στην πράξη στο πλαίσιο των εργολαβικών αναθέσεων.

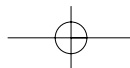
Σε ό,τι αφορά στο χώρο της εκπαίδευσης, η επιτροπή υπέβαλε προτάσεις σχετικά με την εφαρμογή του Ν. 3699/2008, «Ειδική Αγωγή και

Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες». Ο περιορισμένος χρόνος των 10 ημερών που διατέθηκε για τη δημόσια διαβούλευση προ της κατάθεσης του σχεδίου νόμου, η σπουδαιότητα των θεμάτων που ρυθμιζόνταν, ο έντονος προβληματισμός και η αξιέπαινη κινητοποίηση των ενδιαφερόμενων φορέων οδήγησαν στην απόφαση να διοργανώσουμε διαβούλευση με αντικείμενο την αποτύπωση των ζητημάτων που δυσχεραίνουν στην πράξη την ουσιαστική πρόσβαση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαίδευση. Στόχος των προτάσεων, στη διαμόρφωση των οποίων ελήφθη υπόψη η διαβούλευση αυτή και τις οποίες υπέβαλε η Επιτροπή ήταν η συμβολή στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των διατάξεων του προσφάτως ψηφισθέντος νόμου, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις της Πολιτείας, όπως αυτές απορρέουν από το σύνταγμα και τις διεθνείς συμβάσεις.

Αναφορικά με το πεδίο του σωφρονισμού, το νομοσχέδιο του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Μεταρρυθμίσεις στην Οργάνωση της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας, στη θεραπευτική μεταχείριση χρηστών ναρκωτικών ουσιών και άλλες διατάξεις» απασχόλησε ιδιαίτερα την Επιτροπή, τόσο με το περιεχόμενό του όσο και με την διαδικασία που ακολουθήθηκε, δηλαδή τη μη αποστολή του στην Επιτροπή και κυρίως τη συμπερίληψη διατάξεων απολύτως ασυναφών μεταξύ τους, στις οποίες επιπλέον προστέθηκε αιφνιδιαστικά τροπολογία σχετική με την διαχείριση επί μέρους ζητημάτων μεταναστευτικής πολιτικής. Η Επιτροπή εξέφρασε αναλυτικά τις θέσεις και τις προτάσεις της για τα μέτρα βελτίωσης του σωφρονιστικού συστήματος τα οποία βρήκε ότι κινούνται σε ορθή κατεύθυνση. Εξέφρασε ωστόσο τον έντονο προβληματισμό της για την εισαγωγή της επιβαρυντικής περίπτωσης της τέλεσης αδικημάτων από άτομο με καλυμμένα ή αλλοιωμένα χαρακτηριστικά και την ισχυρή διαφωνία της με τις εισαχθείσες διατάξεις σχετικά με τη διοικητική απέλαση και κράτηση των αλλοδαπών.

Την Επιτροπή απασχόλησε επίσης το ζήτημα της συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις εθνικές δικαστικές αποφάσεις. Αφορμή αποτέλεσαν σειρά πρόσφατων καταδικαστικών αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα

του Ανθρώπου. Η ΕΕΔΑ έχει και στο παρελθόν ασχοληθεί με το συγκεκριμένο ζήτημα, ωστόσο κρίνοντας ότι έχει περάσει ένα σημαντικό χρονικό διάστημα από την εφαρμογή του Ν. 3068/2002, ώστε να εξαχθούν κάποια συμπεράσματα ως προς την αποτελεσματικότητά του, αποφάσισε να επανατοποθετηθεί επί του θέματος. Για το σκοπό αυτό, μάλιστα, ζήτησε από τα τρία ανώτατα δικαστήρια της χώρας –το Συμβούλιο της Επικρατείας, τον Άρειο Πάγο και το Ελεγκτικό Συνέδριο- να της κοινοποιήσουν τα ιδιαίτερα πρακτικά που συντάσσουν στο τέλος κάθε έτους τα τριμελή τους συμβούλια που είναι επιφορτισμένα με τον έλεγχο της συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις. Πρέπει να σημειώσουμε ότι και τα τρία ως άνω δικαστήρια ανταποκρίθηκαν στο αίτημα παρέχοντας έτσι πολύτιμη συμβολή στη διαμόρφωση των προτάσεων της Επιτροπής.

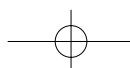
Αναφερθήκαμε και εισαγωγικά στη θέση της Επιτροπής σχετικά με το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης «Πολιτική συμμετοχή ομογενών και αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα και μακροχρόνια στην Ελλάδα». Η πρωτοβουλία αυτή στηρίχτηκε σε δύο πυλώνες, αφενός το σεβασμό και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του συνόλου των ατόμων που διαβιούν στην ελληνική επικράτεια και αφετέρου τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής αυτού του συνόλου σε συνδυασμό με την εγγύηση της ασφάλειας των συνόρων. Η Επιτροπή υποδέχτηκε θετικά τη νομοθετική πρωτοβουλία κρίνοντας ότι επιχειρεί να εξασφαλίσει την πλήρη απόλαυση των δικαιωμάτων των ατόμων που νόμιμα και μακροχρόνια αποτελούν κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας συμβάλλοντας στη γενική ευημερία του τόπου, ενώ παράλληλα καθιστά σαφή τη στάση της ελληνικής πολιτείας απέναντι στην παράνομη μετανάστευση². Η Επιτροπή σημείωσε ότι αντιλαμβάνεται πλήρως την αναγκαιότητα ύπαρξης ενός κριτηρίου, εν προκειμένω αυτού της νομιμότητας, ως βασική προϋπόθεση για τη δυνατότητα αίτησης κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας. Ω-

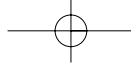
στόσο, διατύπωσε την ανησυχία της για το γεγονός ότι η πρόσβαση στο καθεστώς νομιμότητας, λόγω των μέτρων και πρακτικών μεταναστευτικής πολιτικής όπως έχουν εφαρμοστεί μέχρι σήμερα, έχει κατά καιρούς δημιουργήσει σημαντικά προβλήματα στην πράξη. Ας σημειωθεί τέλος, ως αναγνώριση του ρόλου της Επιτροπής, η πρόβλεψη στο νόμο για υπόδειξη εκπροσώπων της στις Επιτροπές Πολιτογράφησης που προβλέπεται να συσταθούν κατά περιφέρεια. Η Επιτροπή, ανταποκρινόμενη στο θεσμικό της ρόλο, υπέδειξε ήδη τους εκπροσώπους της.

Ακόμα, η Επιτροπή συζήτησε το ζήτημα της λειτουργίας καμερών σε δημόσιους χώρους και της καταγραφής ήχου ή εικόνας, της ανάλυσης γενετικού υλικού στην ποινική διαδικασία και του αρχείου γενετικών αποτυπωμάτων. Η ΕΕΔΑ συμμερίστηκε την ανησυχία της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα για «ασφάλεια σε πλαίσιο ελευθερίας και όχι ελευθερία σε πλαίσιο ασφάλειας». Η ΕΕΔΑ εξέφρασε ακόμα την αντίθεσή της με τη διαδικασία υιοθέτησης των σχετικών ρυθμίσεων, θεωρώντας ότι δεν έτυχαν της δέουσας προεργασίας και διαβούλευσης, όπως αρμόζει σε ένα δημοκρατικό κράτος όταν επιβάλλει σημαντικούς περιορισμούς στους πολίτες. Επίσης, η ΕΕΔΑ κάλεσε την Πολιτεία να καταργήσει την τροποποίηση σχετικά με την ανάλυση του DNA και το αρχείο γενετικών αποτυπωμάτων, ως αντισυνταγματική και αντισυμβατική. Η Επιτροπή πρότεινε συγκεκριμένες ρυθμίσεις για τη χρήση των γενετικών αποτυπωμάτων στην ποινική διαδικασία με απόφαση του δικαστικού συμβουλίου και σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, καθώς και την τήρησή τους στο αρχείο με απόφαση του δικαστηρίου αναλόγως με την έκβαση της δίκης, την ηλικία του καταδικασθέντος και άλλων εξατομικευμένων παραμέτρων.

Στον τομέα των διακρίσεων, η Επιτροπή έκανε αναλυτικές παρατηρήσεις και υπέβαλε προτάσεις σχετικά με την ανάγκη τροποποίησής του Ν. 3304/2005 «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής κα-

2. Η ΕΕΔΑ κλήθηκε στη Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης της Βουλής και κατέθεσε αναλυτικά τις απόψεις της.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

ταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού». Ορισμένες από τις προτάσεις αυτές αφορούν την ανάθεση στο Συνήγορο του Πολίτη του κέντρου βάρους της προώθησης και του ελέγχου της τήρησης της εν λόγω αρχής από φυσικά και νομικά πρόσωπα του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα της κοινωνίας και της οικονομίας για όλα τα πεδία στα οποία εκτείνεται η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης, την εισαγωγή πρόβλεψης στο νόμο για την απαγόρευση των πολλαπλών διακρίσεων, την τροποποίηση σειράς άρθρων του νόμου με σκοπό τη διευκόλυνση της νομιμοποίησης των ΜΚΟ ενώπιον δικαστικών αρχών, την τροποποίηση του Ν. 3226/2004 για την παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος, με σκοπό τη διευκόλυνση της νομικής συνδρομής σε περιπτώσεις άσκησης ενδίκων μέσων και βοηθημάτων για παραβιάσεις του Ν. 927/1979 και του Ν. 3304/2005.

Εξάλλου, όπως παγίως κάνει, η Επιτροπή υπέβαλε παρατηρήσεις για εκθέσεις της Ελλάδας σε διεθνή όργανα. Συγκεκριμένα, υπέβαλε παρατηρήσεις επί του Σχεδίου Έκθεσης σχετικά με την εφαρμογή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σε σχέση με την ανάμιξη παιδιών σε ένοπλη σύρραξη επί του Σχεδίου Έκθεσης στην Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων των ΗΕ σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας.

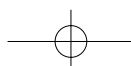
Επίσης, η Επιτροπή απηύθυνε επιστολή προς τους Αρχηγούς των κομμάτων και τον Πρόεδρο της Βουλής σχετικά με το ζήτημα της μη άρσης της βουλευτικής ασυλίας. Ακόμα, απηύθυνε επιστολή προς τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη και τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου σχετικά με την ανάγκη ποινικής διερεύνησης και απόδοσης ευθυνών για τα απαράδεκτα ρατσιστικά συνθήματα που φέρεται να φώναξαν άνδρες του Λιμενικού Σώματος κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής παρέλασης της 25ης Μαρτίου.

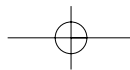
Αναφορικά με την Επιτροπή Μελέτης των Ομάδων Ενδοσχολικής Βίας (ΕΜΟΕΒ), που συστάθηκε τον Ιούνιο του 2006 ως άτυπη επιτροπή υπό

την αιγίδα της ΕΕΔΑ, θεωρούμε σημαντικό να σημειώσουμε ότι συνέχισε τις εργασίες της για τρίτη χρονιά. Ειδικότερα, ολοκλήρωσε και συνέλεξε τις μελέτες που είχε αναθέσει σε μέλη της ή σε τρίτους ειδικούς επιστήμονες και επεξεργάστηκε το σχέδιο έκθεσης που θα αποτελέσει και το τελικό προϊόν της επιτροπής αυτής. Η τελική έκθεση πρόκειται να δημοσιευθεί τους προσεχείς μήνες οπότε και θα ολοκληρωθούν οι εργασίες της ΕΜΟΕΒ.

Η Εθνική Επιτροπή έχει ολοκληρώσει 10 χρόνια λειτουργίας και με συνέπεια αφήνει το δικό της διακριτό στίγμα στην προστασία των δικαιωμάτων στην Ελλάδα. Το ισχυρό στοιχείο της είναι η ίδια η σύνθεσή της, όπου συμμετέχουν μεταξύ άλλων εκπρόσωποι της διοίκησης, συνδικαλιστικοί φορείς, πολιτικά κόμματα, φορείς της κοινωνίας των πολιτών, ανεξάρτητες αρχές, πανεπιστημιακοί φορείς. Τα χρόνια αυτά οικοδομήθηκε μια κουλτούρα διαλόγου σπάνια σε άλλες εκδηλώσεις της κοινωνικής και πολιτικής ζωής. Η Επιτροπή διαφύλαξε τον γνωμοδοτικό, συμβουλευτικό της ρόλο παρακολουθώντας στενά τα ζητήματα δικαιωμάτων που θέτει η εκάστοτε συγκυρία αλλά μην υποκύπτοντας στην συνήθη σε άλλους χώρους πρακτική συγκυριακών τοποθετήσεων που θα παρέβλαπτε τον χαρακτήρα της Επιτροπής. Επίσης, επιδιώχθηκε συστηματικά η συνεργασία και η διαβούλευση με φορείς της κοινωνίας των πολιτών με σκοπό τον εμπλουτισμό του προβληματισμού και των θέσεων της Επιτροπής όσο και τη δημιουργία διαύλων διαρκούς επικοινωνίας με χώρους εκτός όσων συμμετέχουν στην Επιτροπή. Πρέπει να σημειωθεί η πρόθυμη ανταπόκριση όσων προσκλήθηκαν και η ουσιαστική τους συμβολή στο έργο μας. Τέτοια διαβούλευση έλαβε χώρα μεταξύ άλλων για θέματα ειδικής αγωγής και ψυχικής υγείας.

Στον πρόλογο της προηγούμενης ετήσιας έκθεσης τονίζαμε ότι οι θεσμοί που δικαιούνται να επαίρονται για την εν τοις πράγμασι ανεξαρτησία και αξιοπιστία της λειτουργίας τους δικαιούνται επίσης την προσοχή και το σεβασμό της πολιτείας. Τονίζαμε δηλαδή ότι δεν μπορεί να προωθούνται αλλαγές σε ζωτικά για τα δικαιώματα πεδία και να τις πληροφορείται ο αρμόδιος γνωμοδοτικός φορέας της ελληνικής πολιτείας εξωδίκως ή τόσο

αργά που είναι αδύνατο να τοποθετηθεί με την αναγκαία προετοιμασία και περίσκεψη. Στο διάστημα που μεσολάβησε, η πρακτική αυτή ευτυχώς αμβλύθηκε αλλά πάντοτε υπάρχουν περιθώρια σημαντικής βελτίωσης στη διαδικασία ροής πληροφόρησης και γνωμοδοτήσεων μεταξύ της Επιτροπής και των αρμόδιων Υπουργείων.

Κλείνοντας τον πρόλογο, είναι σκόπιμο να τονίσουμε ότι το έργο της Επιτροπής υλοποιείται κυρίως χάρη σε δυο παράγοντες. Πρωταρχικό ρόλο επιτελούν φυσικά τα μέλη της, που με μεγάλη συνέπεια, έμπρακτο ενδιαφέρον αλλά και πίστη στην αξία του έργου αυτού τροφοδοτούν την Επιτροπή με ιδέες, προτάσεις, απόψεις και τεκμηρίωση. Έτσι, στα τμήματα και στην ολομέλεια της Επιτροπής λαμβάνει χώρα ένας πολύ ζωντανός και γόνιμος διάλογος, συχνά με την παρουσία και την ουσιαστική συμβολή ειδικών που πρόθυμα προσφέρουν την πείρα και τις απόψεις τους. Ας σημειωθεί εξάλλου ότι εξακολουθεί συστηματικά να επιδιώκεται και σχεδόν πάντα γίνεται κατορθωτή η λήψη αποφάσεων με συναινέσεις ή πολύ ισχυρές πλειοψηφίες, γεγονός που επαληθεύει τη βούληση των μελών να συγκλίνουν χωρίς «εκπτώσεις θέσεων», ώστε να συμβάλουν από κοινού στην προώθηση των θεμάτων που μας απασχολούν. Το γεγονός αυτό εξάλλου ενισχύει αλλά και επιβεβαιώνει τον ανεξάρτητο συμβουλευτικό ρόλο της Επιτροπής.

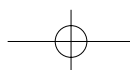
Ο δεύτερος παράγοντας είναι το εξαιρετικά –οριακά πλέον– ολιγομελές προσωπικό της Επιτροπής. Πρέπει να σημειώσουμε για μια ακόμα φορά την αφοσίωση και την επαγγελματική, επιστημονική και προσωπική επάρκεια με την οποία επιστημονικοί συνεργάτες και γραμματεία επιτελούν το έργο τους. Τα στοιχεία αυτά καθρεφτίζουν όχι μόνο το επαγγελματικό επίπεδο αλλά και το ήθος εκείνο που προϋποθέτει και σηματοδοτεί η ουσιαστική ενασχόληση με τα δικαιώματα του ανθρώπου, ως τρόπος ζωής περισσότερο παρά ως απλό εργασιακό ή επιστημονικό αντικείμενο.

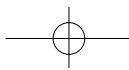
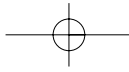
Ας σημειωθεί επίσης, για λόγους τάξεως, ότι πολύ πριν λάβει η δημοσιονομική κρίση τις τωρινές της διαστάσεις είχαμε προχωρήσει σε απόλυτη σχεδόν περικοπή όλων των ελαστικών δαπα-

νών. Ας σημειωθεί όμως ακόμα ότι οι όποιες άλλες περικοπές πρέπει να είναι απολύτως λελογισμένες, καθώς το μεν προσωπικό της Επιτροπής είναι ήδη πολύ λιγότερο του αναγκαίου οι δε διεθνείς της εκπροσωπήσεις δεν μπορούν να μειθούν πέραν ενός ορίου που θα απειλούσε να επηρεάσει σημαντικά το ρόλο της ως τμήμα ενός διεθνούς μηχανισμού προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Στο αντίστοιχο τμήμα της έκθεσης παρουσιάζεται πληθώρα συνεργασιών και δραστηριοτήτων της Επιτροπής διεθνές επίπεδο. Ενδεικτικά αναφέρουμε τον συντονιστικό ρόλο της ΕΕΔΑ στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού γκρουπ για τη διαμόρφωση Διακήρυξης του ΟΗΕ για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Επίσης, είχε συντονιστικό ρόλο στην ομάδα εργασίας για την ισότητα των φύλων, στο πλαίσιο του αραβο-ευρωπαϊκού διαλόγου για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Και βέβαια, σταθερή είναι η συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, το Γραφείο Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων κ.ά.

Οι εκτεθείσες δραστηριότητες καταδεικνύουν την ουσιαστική θεσμική παρουσία της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Την παρουσία αυτή θα επιδιώξουμε να διασφαλίσουμε και να βελτιώσουμε παρά τις αντικειμενικές δυσκολίες και στο όνομα των ιδιαίτερων προκλήσεων που η συγκυρία επιβάλλει.

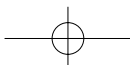
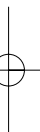
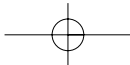

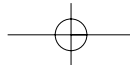
ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

1. Αποστολή

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) συνεστήθη με το ν. 2667/1998 (ΦΕΚ Α΄ 281, 18.12.1998). Σύμφωνα με αυτόν, η ΕΕΔΑ αποτελεί συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας σε θέματα προστασίας και προώθησης των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η βασική ιδέα που ενέπνευσε τη δημιουργία της ΕΕΔΑ είναι η παροχή συμβουλευτικής στήριξης στην κυβέρνηση και την διοίκηση για τη χάραξη σωστής κεντρικής πολιτικής όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, η διαρκής παρακολούθηση των εξελίξεων που σχετίζονται με αυτά στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, και η ενημέρωση της κοινής γνώμης αναφορικά με τα δικαιώματα και τους κινδύνους παραβιάσής τους. Σκοπός της ΕΕΔΑ είναι η συνεχής επισήμανση σε όλα τα όργανα της Πολιτείας της ανάγκης αποτελεσματικής κατοχύρωσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων των διαβιούντων στην Ελληνική Επικράτεια.

Πηγή έμπνευσης για την κατάρτιση του ιδρυτικού νόμου της ΕΕΔΑ ήταν οι Αρχές του Παρισιού (Paris Principles) που υιοθετήθηκαν από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (Απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ Α/RES/48/134, 20.12.1993) και αργότερα από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Και οι δύο αυτοί διεθνείς οργανισμοί προωθούν επί σειρά ετών τη σύσταση Εθνικών Επιτροπών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Ο βαθμός συμμόρφωσης και εναρμόνισης με τις Αρχές του Παρισιού είναι η βάση σύμφωνα με την οποία αξιολογούνται -και κατά τακτά χρονικά διαστήματα, επαναξιολογούνται- οι Εθνικοί Θεσμοί Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων από το Διεθνές Συντονιστικό Όργανο των Εθνικών Θεσμών και την Ειδική Γραμματεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα της Γενεύης. Με βάση την αξιολόγηση αυτή τους αποδίδεται status A (πλήρης συμμόρφωση), B (ελλιπής συμμόρφωση), ή C (ανεπαρκής συμμόρφωση), το οποίο και καθορίζει την δυνατότητά τους να συμμετέχουν σε μια σειρά από μηχανισμούς του ΟΗΕ (συνεργασία με Treaty Bodies, Special Procedures, Universal Periodic Review, κλπ), του Συμβουλίου της Ευρώπης (Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, CPT, κλπ), και της ΕΕ (Fundamental Rights Agency, κλπ), και να συνδιαμορφώνουν το διεθνές τοπίο αναφορικά με τα

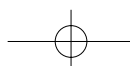
ανθρώπινα δικαιώματα στην χώρα. Στην ΕΕΔΑ έχει αποδοθεί, ήδη από το 2001, βαθμός διαπίστευσης Α (πλήρης εναρμόνιση). Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι από το 2007, η Διεθνής Επιτροπή Επαναδιαπίστευσης, έχει ζητήσει από την ΕΕΔΑ να αυξήσει περαιτέρω και να διασφαλίσει την πλήρη οικονομική της αυτονομία -όπως απαιτείται από τις Αρχές του Παρισιού-, συμφωνώντας να επανεξετάσει τις ενέργειες της ΕΕΔΑ προς αυτή την κατεύθυνση στις αρχές του 2010.

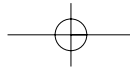
Ομόλογοι Εθνικοί Θεσμοί Προστασίας και Προώθησης των ΔτΑ διαπιστευμένοι με A status λειτουργούν ήδη στις περισσότερες χώρες της ΕΕ (Αγγλία και Β. Ιρλανδία [Ηνωμένο Βασίλειο], Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία, Πολωνία, Σουηδία, Λουξεμβούργο), ενώ οι υπόλοιπες χώρες/μέλη είτε βρίσκονται σε μια διαδικασία εναρμόνισης υπαρχόντων θεσμών με τις Αρχές του Παρισιού, είτε δημιουργίας νέων θεσμών που θα πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις. Αυτή τη στιγμή, περίπου 80 χώρες στον κόσμο διαθέτουν πλήρως εναρμονισμένους Εθνικούς Θεσμούς προστασίας και προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και αρκετές άλλες έχουν δρομολογήσει την ίδρυση των δικών τους Εθνικών Θεσμών (βλ. www.nhri.net). Η ΕΕΔΑ ήταν από το 2002 έως και το 2008 εκλεγμένο μέλος του τετραμελούς Ευρωπαϊκού Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Επιτροπών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και, συνακόλουθα, μέλος του δεκαεξαμελούς Διεθνούς Συντονιστικού Οργάνου των ομολόγων οργανισμών. Από τον Σεπτέμβριο του 2009 η ΕΕΔΑ έχει εκλεγεί προεδρεύουσα της Ειδικής Ομάδας των Ευρωπαϊκών Εθνικών Επιτροπών για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Σύμφωνα με τον ιδρυτικό της νόμο η ΕΕΔΑ έχει τις ακόλουθες καθ' ύλην αρμοδιότητες:

(α) Την εξέταση ζητημάτων που αφορούν στην προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου τα οποία εγείρει είτε η Κυβέρνηση είτε η Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής ή προτείνονται από τα μέλη της ή από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

(β) Την υποβολή συστάσεων και προτάσεων, την εκπόνηση μελετών, την υποβολή εκθέσεων και γνωμοδοτήσεων για τη λήψη νομοθετικών, διοικητικών ή άλλων μέτρων που συμβάλλουν στη βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων του

ανθρώπου.

(γ) Την ανάπτυξη πρωτοβουλιών για τη ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης σε θέματα σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

(δ) Την ανάληψη πρωτοβουλιών για την καλλιέργεια του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος.

(ε) Τη διατήρηση μόνιμης επικοινωνίας και συνεργασίας με διεθνείς οργανισμούς, παρεμφερή όργανα άλλων χωρών, καθώς και εθνικές ή διεθνείς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

(στ) Τη γνωμοδότηση για εκθέσεις που πρόκειται να υποβάλει η χώρα σε διεθνείς οργανισμούς για θέματα προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου.

(ζ) Τη δημόσια γνωστοποίηση των θέσεών της με κάθε πρόσφορο τρόπο.

(η) Τη σύνταξη ετήσιας έκθεσης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

(θ) Την οργάνωση Κέντρου Τεκμηρίωσης για τα δικαιώματα του ανθρώπου.

(ι) Την εξέταση της προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις του διεθνούς δικαίου για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και τη σχετική γνωμοδότηση προς τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας.

2. Σύνοψη

Σύμφωνα με το άρθρο 2, Ν.2667/1998, η ΕΕΔΑ απαρτίζεται από 31 φορείς, οι οποίοι και ορίζουν τους εκπροσώπους τους (τριετής θητεία). Η αντιπροσωπευτική της σύνοψη επιτρέπει να συνυπάρξουν δημιουργικά διαφορετικές δυνάμεις: εκπρόσωποι της διοίκησης, ειδικοί επιστήμονες, συνδικαλιστές, εκπρόσωποι κομμάτων, φορείς της κοινωνίας των πολιτών, ανεξάρτητες αρχές. Η ανταλλαγή απόψεων, στο πλαίσιο λειτουργίας της Επιτροπής, χαρακτηρίζεται από σεβασμό στη διαφορετική γνώμη και κλίμα συνεργασίας με ζητούμενο την ευρύτερη κάθε φορά δυνατή συναίνεση, πράγμα το οποίο έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα στην συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων.

Το 2009 η ΕΕΔΑ απαρτίστηκε από τα ακόλουθα μέλη:

(α) Τον Πρόεδρο της ειδικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας, κ. Από-

στολο Σταύρου και από 30.11.2009 τον κ. Μιλτιάδη Παπαϊωάννου.

(β) Έναν εκπρόσωπο της ΓΣΕΕ και έναν εκπρόσωπο της ΑΔΕΔΥ. Εκπρόσωπος της ΓΣΕΕ ήταν ο κ. Γιάννης Παναγόπουλος (αναπληρώτρια η κ. Έλλη Βαρχαλαμά). Εκπρόσωπος της ΑΔΕΔΥ ήταν ο κ. Δημήτρης Παππάς (αναπληρωτής ο κ. Νίκος Χατζόπουλος).

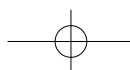
(γ) Έξι εκπροσώπους Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, των οποίων η δράση καλύπτει το πεδίο των δικαιωμάτων του ανθρώπου γενικά. Το 2009 συμμετείχαν: από το ελληνικό Τμήμα της Διεθνούς Αμνηστίας ο κ. Κωστής Παπαϊωάννου (αναπληρώτρια η κα Γεωργία Ζερβού), από την Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου ο κ. Γιάννης Ιωαννίδης (αναπληρωτής ο κ. Κωνσταντίνος Τσιτσελίκης), από το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου ο κ. Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος (αναπληρώτρια η κα Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου), από το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες η κα Αγγελική Χρυσοχοΐδου-Αργυροπούλου (αναπληρώτρια η κα Ηρώ Νικολακοπούλου-Στεφάνου), από τον Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας η κα Σοφία Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου (αναπληρώτρια η κα Παναγιώτα Πετρόγλου), από την Πανελλήνια Ομοσπονδία Σωματείων Ελλήνων Ρομ ο κ. Βασίλης Δημητρίου (αναπληρωτής ο κ. Εμμανουήλ Τσατσάνης).

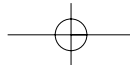
(δ) Εκπροσώπους των αναγνωρισμένων κομμάτων κατά τον Κανονισμό της Βουλής (ένας εκπρόσωπος από κάθε κόμμα). Το 2009, υποδειχθέντες από τα κόμματα ήταν: από τη ΝΔ ο κ. Χαράλαμπος Ναούμης (αναπληρωτής ο κ. Γεώργιος Νίκας), από το ΠΑΣΟΚ ο κ. Αθανάσιος Παπαϊωάννου έως τον Οκτώβριο 2009, από το ΚΚΕ ο κ. Ιωάννης Μαλαγάρης (αναπληρωτής ο κ. Δημήτρης Καλτσώνης), από το ΣΥΡΙΖΑ ο κ. Νάσος Θεοδωρίδης (αναπληρωτής ο κ. Σπύρος Απέργης), από το ΛΑΟΣ η κα Βασιλική Τσαμπιέρη (αναπληρώτρια η κ. Ευαγγελία Δέσκα).

(ε) Το Συνήγορο του Πολίτη, κ. Γ. Καμίνη (αναπληρωτής ο κ. Ανδρέας Τάκης και από 18.02.2010 ο κ. Βασίλειος Καρύδης).

(στ) Ένα μέλος της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, κ. Αντώνης Ρουπακιάτης (αναπληρώτρια η κα Πηνελόπη Φουντεδάκη).

(ζ) Ένα μέλος του Εθνικού Συμβουλίου Ρα-

διοτηλέορασης, κα Ίρις Αυδή-Καλκάνη (αναπληρώτρια η κα Εύη Δεμίρη).

(η) **Ένα μέλος της Εθνικής Επιτροπής Βιοθιτικής**, προερχόμενο από τις επιστήμες της Βιολογίας, της Γενετικής ή της Ιατρικής: κ. Γιώργος Μανιάτης (αναπληρωτής κ. Θεοχάρης Παταργιάς).

(θ) **Δύο πρόσωπα εγνωσμένου κύρους με ειδικές γνώσεις σε θέματα προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου** που ορίζει ο Πρωθυπουργός: κ. Νικόλαος Κλαμαρής (αναπληρώτρια η κα Θεοδώρα Αντωνίου) και ο κ. Αντώνης Μακρυδημήτρης (αναπληρώτρια η κα Αδαμαντία Καλούδη), από 31.12.2009 ορίστηκαν οι κ. Κωνσταντίνος Ρέμελης και κ. Στυλιανός Περράκης.

(ι) **Ανά έναν εκπρόσωπο των Υπουργείων Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Εξωτερικών, Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Προστασίας του Πολίτη, Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας & Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης.** Από το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (τέως Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης: ο κ. Ιωάννης Ζαννετόπουλος και από 19.01.2010 ο κ. Ανδρέας Τάκης (αναπληρώτρια η κα Αρετή Μπελιά και από 19.01.2010 αναπληρωτής ο κ. Ιωάννης Ζαννετόπουλος). Από το Υπουργείο Εξωτερικών: κ. Πέτρος Παραράς, από 02.02.2010 ο κ. Ηλίας Φωτόπουλος και από 01.03.2010 η κα Μαρία Τελαλιάν (αναπληρωτής ο κ. Ηλίας Καστανάς). Από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (τέως Υπουργείο Δικαιοσύνης): η κα Ευτυχία Φιλιππάκη και από 07.01.2010 η κα Λαμπρινή Παππά, (αναπληρώτρια η κα Γεωργία Μηλιώνη και από 07.01.2010 η κα Κωνσταντίνα Χατζή). Από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (τέως Γενική Γραμματεία Δημόσιας Τάξης): ο κ. Κωνσταντίνος Κορδάτος και από 16.04.2009 ο κ. Βασίλειος Κουσούτης (αναπληρωτής ο κ. Σωτήριος Πανούσης και από 05.01.2010 αναπληρώτρια η κα Αφροδίτη Αλ Σάλεχ). Από το Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων (τέως Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων): η κα Ζαχαρούλα Τουραλή, από 13.05.2009 ο κος Στέφανος Βλαστός και από 11.01.2010 η κα Θάλεια Δραγώνα (αναπληρώτρια η κα Αναστασία Λαδοπούλου, από 13.05.2009 η

κα Βίλμα Παπασάββα και από 11.01.2010 η κα Ελένη Πετράκη). Από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (τέως Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας): ο κ. Δημήτριος Κοντός και από 07.01.2010 ο κ. Ροβέρτος Σπυρόπουλος (αναπληρώτρια η κα Αθηνά Καζά και από 07.01.2010 ο κ. Κωνσταντίνος Κουτσουρελάκης), και τέλος από τη Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας & Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης η κα Μαργαρίτα Παπαδά-Χειμώνα και από 04.01.2010 ο κος Γεώργιος Πετρουλάκης (αναπληρωτής ο κ. Στέφανος Αναγνώστου και από 04.01.2010 αναπληρώτρια η κα Κωνσταντίνα Καλλιμάνη).

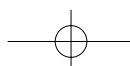
(ια) **Τρεις καθηγητές ή αναπληρωτές καθηγητές του Δημοσίου Δικαίου** ή του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου οι οποίοι κληρώνονται από την ΕΕΔΑ κατά την πρώτη μετά τη συγκρότησή της συνεδρίαση από Τμήματα των ΑΕΙ της χώρας που προβλέπει ο Ν. 2667/1998 (άρθρο 2 παρ. ιβ). Έπειτα από κλήρωση για την τέταρτη θητεία της ΕΕΔΑ, συμμετείχαν το 2009 οι ακόλουθοι πανεπιστημιακοί καθηγητές, εκπροσωπώντας αντίστοιχα Πανεπιστημιακά Τμήματα της χώρας: (α) από το Τμήμα Νομικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών ο κ. Παύλος Σούρλας (αναπληρώτρια η κα Ιουλία Ηλιοπούλου-Στράγγα και από 30.03.2009 η κα Ελένη Διβάνη), (β) από το Τμήμα Νομικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ο κ. Αντώνης Μανιτάκης (αναπληρωτής ο κ. Πέτρος Στάγκος) και (γ) από το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου ο κ. Δημήτρης Χριστόπουλο (αναπληρώτρια η κα. Αθανασία Αναγνωστοπούλου)

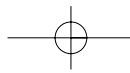
(ιβ) **Έναν εκπρόσωπο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών**, κα Μαρία Κουβέλη (αναπληρωτής ο κ. Χρίστος Χριστόπουλος).

3. Οργάνωση και λειτουργία

Το Προεδρείο της ΕΕΔΑ -το οποίο εκλέγεται από τα έχοντα δικαίωμα ψήφου μέλη της Επιτροπής- απαρτίζεται από τον Πρόεδρο, κ. *Κωστή Παπαϊωάννου*, την Α΄ Αντιπρόεδρο, κα *Αγγελική Χρυσοχοϊδου-Αργυροπούλου* και τον Β΄ Αντιπρόεδρο, κ. *Λίνο-λέξανδρο Σισιλιάνο*.

Η λειτουργία της ΕΕΔΑ διέπεται από τον Κανονισμό της, ο οποίος δημοσιεύτηκε με Απόφα-

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

ση του Πρωθυπουργού κατ' εφαρμογή του άρθρου 4 παρ. 7 του ιδρυτικού νόμου [απόφαση Υ138, 6.4.2000 (ΦΕΚ Β' 475), «Έκδοση Κανονισμού της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου»].

Σύμφωνα με τον Κανονισμό της ΕΕΔΑ λειτουργούν τα παρακάτω Τμήματα:

- (α) Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων
- (β) Κοινωνικών, Οικονομικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων
- (γ) Εφαρμογής των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στους Αλλοδαπούς
- (δ) Προώθησης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
- (ε) Διεθνούς Επικοινωνίας και Συνεργασίας

Το 2009 η ΕΕΔΑ επικουρήθηκε από τις εξής Επιστημονικές Συνεργάτιδες: κα *Χριστίνα Παπαδοπούλου*, DEA Relations Internationales Paris I–Panthéon Sorbonne, DEA Sociologie Politique, Institut d' Etudes Politiques de Paris, κα *Λυδία-Μαρία Μπολάνη*, δικηγόρο και κάτοχο μεταπτυχιακού τίτλου Διεθνών Σπουδών Νομικού Τμήματος Πανεπιστημίου Αθηνών, MJur Πανεπιστημίου Οξφόρδης, MPhil Πανεπιστημίου Οξφόρδης και κα *Τίνα Σταυρινάκη*, δικηγόρο, DEA "Droit comparé des droits de l'homme - La protection des droits de l'homme en Europe" Πανεπιστημίου Robert Schuman, Strasbourg III, Υπ. Διδάκτορα Νομικής Πανεπιστημίου Panthéon-Assas, Paris II.

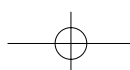
Καθήκοντα Γραμματέα της ΕΕΔΑ διετέλεσε η κα *Κατερίνα Πάντου* (πτυχιούχος του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του

Πανεπιστημίου Αθηνών, MA in European Political Studies, University of Bath). Κατά την περίοδο που καλύπτει η παρούσα Έκθεση, η Γραμματεία στελεχώθηκε και από την κα *Αγγελική Βασιλάκη* (πτυχιούχο ΤΕΙ Καλαμάτας, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, πτυχιούχος Πανεπιστημίου Sunderland - BA in Economics, MSc in Information Systems - University of Portsmouth), η οποία αποσπάστηκε από την 1η Υγειονομική Περιφέρεια Αττικής.

Η ΕΕΔΑ επικουρήθηκε κατά τη συγκεκριμένη περίοδο επίσης από έξι ασκούμενους: κα *Ηρώ Ζαβογιάννη* (Φεβρουάριος 2009-Ιούλιος 2009), κα *Αλεξάνδρα Φερεντίνου* (Μάρτιος 2009-Μάιος 2009), κα *Αφροδίτη Μπαμπάση* (Οκτώβριος 2009-Ιανουάριος 2010), κα *Ράνια Τσοτάκου* (Οκτώβριος 2009-Φεβρουάριος 2010), κα *Μαρία Βουτσινά* (από τον Φεβρουάριο 2010) και κα *Κέλλυ Τζανή* (από τον Μάρτιο 2010).

Οι εργασίες και συνεδριάσεις της ΕΕΔΑ (της Ολομέλειας και των Τμημάτων) για το έτος 2009 πραγματοποιήθηκαν στην έδρα της (Νεοφύτου Βάμβα 6, 106 74 Αθήνα), την οποία της παραχώρησε η Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου το 2003.

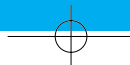
Όλα τα κείμενα της ΕΕΔΑ (στα ελληνικά και αγγλικά) καθώς και άλλα κείμενα που άπτονται ζητημάτων της εθνικής, διεθνούς και ευρωπαϊκής προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, προς ενημέρωση όλων των ενδιαφερομένων στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό, καταχωρούνται στον ιστότοπό της (www.nchr.gr).

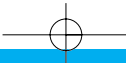

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

1. Απολογισμός της Ολομέλειας

Η Ολομέλεια της ΕΕΔΑ, για το διάστημα 01.03.2009 έως 31.03.2010, συνήλθε οκτώ φορές:

Κατά τη συνεδρίαση της 19.03.2009, η ΕΕΔΑ εξέλεξε το νέο Προεδρείο για την τέταρτη τριετή θητεία της (3.2009-3.2012). Πρόεδρος της ΕΕΔΑ επανεξελέγη για δεύτερη φορά ο κ. Κωστής Παπαϊωάννου, εκπρόσωπος του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας, Α΄ Αντιπρόεδρος επανεξελέγη η κα Αγγελική Χρυσοχοϊδου-Αργυροπούλου, εκπρόσωπος του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες και Β΄ Αντιπρόεδρος επανεξελέγη ο κ. Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος, εκπρόσωπος του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Στη συνεδρίαση της 09.04.2009, η ΕΕΔΑ υιοθέτησε ομόφωνα το κείμενο της εισήγησης «Προτάσεις σχετικά με τη μεταρρύθμιση του καθεστώτος των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών (ΒΑΕ) και ζητήματα υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας». Επίσης, ομόφωνα υιοθέτησε το κείμενο προτάσεων σχετικά με την «εφαρμογή του Ν. 3699/2008 “Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες”» και συζήτησε για τα θέματα επόμενης περιόδου.

Στη συνεδρίαση της 28.05.2008, η ΕΕΔΑ υιοθέτησε τις παρατηρήσεις επί του σχεδίου ΠΔ «Τροποποίηση ΠΔ 90/2008 “Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα”» και συζήτησε εκτενώς το θέμα των δικαιωμάτων των εργαζομένων και των συνθηκών εργασίας στο πλαίσιο των εργολαβικών αναθέσεων.

Στις 24.06.2010 πραγματοποιήθηκε έκτακτη συνεδρίαση της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ, με θέμα «Παρατηρήσεις επί του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων «Μεταρρυθμίσεις στην οργάνωση της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας, στη θεραπευτική μεταχείριση χρηστών ναρκωτικών ουσιών και άλλες διατάξεις». Η Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα το κείμενο της εισήγησης με θέσεις επί των μέτρων βελτίωσης του σωφρονιστικού συστήμα-

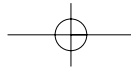
τος, της επιβαρυντικής περίπτωσης της τέλεσης αδικημάτων από άτομο με καλυμμένα ή αλλοιωμένα χαρακτηριστικά και επί της διοικητικής απέλασης και κράτησης των αλλοδαπών.

Κατά τη συνεδρίαση της 09.07.2009, η Ολομέλεια ενέκρινε ομόφωνα το τελικό κείμενο της εισήγησης του Β΄ Τμήματος με θέμα «Δικαιώματα των εργαζομένων και συνθήκες εργασίας στο πλαίσιο των εργολαβικών αναθέσεων» και συζήτησε το ζήτημα της συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις εθνικές δικαστικές αποφάσεις.

Στη συνεδρίαση της 24.09.2009, η Ολομέλεια υιοθέτησε την εισήγηση του Α΄ Τμήματος «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις εθνικές δικαστικές αποφάσεις». Στη συνεδρίαση μετείχαν ο ακαδημαϊκός κ. Ε. Σπηλιωτόπουλος και ο Αντιπρόεδρος του ΣτΕ κ. Α. Ράντος οι οποίοι προσεκλήθησαν προκειμένου να εκθέσουν τις απόψεις τους. Επιπλέον, η Ολομέλεια ενέκρινε ομόφωνα το κείμενο παρατηρήσεων επί του «Σχεδίου Έκθεσης της Ελλάδας σχετικά με την εφαρμογή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σε σχέση με την ανάμιξη παιδιών σε ένοπλη σύρραξη».

Κατά τη συνεδρίαση της 21.01.2010, η ΕΕΔΑ συζήτησε εκτενώς την εισήγηση του Α΄ και Γ΄ Τμήματος και υιοθέτησε το κείμενο παρατηρήσεων επί του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης «Πολιτική συμμετοχή ομογενών και αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα και μακροχρόνια στην Ελλάδα».

Στη συνεδρίαση της 18.02.2010, η Ολομέλεια ενέκρινε ομόφωνα τις «Παρατηρήσεις επί του “Σχεδίου Έκθεσης της Ελλάδας στην Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας”». Επίσης, ομόφωνα εγκρίθηκε το κείμενο παρατηρήσεων με θέμα «Η λειτουργία καμερών σε δημόσιους χώρους και η καταγραφή ήχου ή εικόνας, η ανάλυση γενετικού υλικού στην ποινική διαδικασία και η δημιουργία αρχείου γενετικών αποτυπωμάτων, (άρθρο 12 Ν. 3783/2009)», καθώς και η εισήγηση του Β΄ Τμήματος που αφορά τις «Παρατηρήσεις σχετικά με το Ν. 3304/2005 “Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρη-

σκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού” και προτάσεις σχετικά με την ανάγκη τροποποίησής το». Η Ολομέλεια αποφάσισε επιπλέον να απευθύνει προς τον Πρόεδρο της Βουλής καθώς και τους Προέδρους των Κομμάτων επιστολή για το ζήτημα της άρσης της βουλευτικής ασυλίας, με αφορμή τις δύο πρόσφατες αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

2. Απολογισμός των Τμημάτων

I. Α΄ Τμήμα – Ατομικά και πολιτικά δικαιώματα

Μέλη του Α΄ Τμήματος της ΕΕΔΑ ήταν οι κυρίες και κύριοι: Λ.-Α. Σισιλιάνος (Προεδρεύων), Μ. Κουβέλη (Αν. Προεδρεύουσα), Α. Αναγνωστοπούλου, Σ. Αναγνώστου, Θ. Αντωνίου, Ε. Δέσκα, Α. Θεοδωρίδης, Ι. Ιωαννίδης, Γ. Καμίνης, Κ. Καρύδης (από 02.2010), Σ. Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, Κ. Κουτσουρελάκης (από 01.2010), Α. Μανιτάκης, Γ. Μηλιώνη, Α. Μπελιά, Α. Παπαϊωάννου, Λ. Παππά (από 01.2010), Π. Παραράς, Π. Πετρόγλου, Κ. Ρέμελης (από 12.2009), Α. Ρουπακιώτης, Π. Σούρλας, Α. Τάκης και Π. Φουντεδάκη. Επιστημονικές Συνεργάτιδες του Α΄ Τμήματος ήταν η κα Λ.-Μ. Μπολάνη και η κα Τ. Σταυρινάκη.

Το Α΄ Τμήμα συνεδρίασε στις 24.06.2009 με θέματα της ημερήσιας διάταξης, την εκλογή του αν. Προεδρεύοντος του Α΄ Τμήματος και τη «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις εθνικές δικαστικές αποφάσεις». Αναφορικά με το πρώτο θέμα της ημερήσιας διάταξης, αναπληρώτρια Προεδρεύουσα εξελέγη η κα Μαρία Κουβέλη, εκπρόσωπος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Βάση συζήτησης, για το δεύτερο θέμα της ημερήσιας διάταξης, αποτέλεσε η εισήγηση του Προεδρεύοντος κ. Λ.-Α. Σισιλιάνου και της Επιστημονικής Συνεργάτιδας κας Λ.-Μ. Μπολάνη. Η εισήγηση, μετά κάποιων παρατηρήσεων από τα μέλη του Τμήματος, παραπέμφθηκε στην επόμενη Ολομέλεια για τελική έγκριση.

Στη συνεδρίαση της 17.09.2009 με θέμα της ημερήσιας διάταξης τη «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις εθνικές δικαστικές αποφάσεις», το Τμήμα συζήτησε την εισήγηση του Προεδρεύοντος κ. Λ.-Α. Σισιλιάνου και της Επιστημονικής Συνεργάτιδας κας Λ.-Μ. Μπολάνη αφού άκουσε τις απόψεις για το θέμα του ακαδημαϊκού κ. Ε. Σπη-

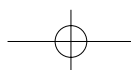
λιωτόπουλου και του Αντιπροέδρου του ΣτΕ κ. Α. Ράντου. Μετά ορισμένων τροποποιήσεων η εισήγηση παραπέμφθηκε προς έγκριση στην επόμενη Ολομέλεια της ΕΕΔΑ.

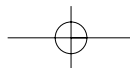
Το Α΄ Τμήμα συνεδρίασε από κοινού με το Γ΄ Τμήμα στις 14.01.2010. Θέμα της ημερήσιας διάταξης ήταν το σχέδιο νόμου «Πολιτική συμμετοχή ομογενών και αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα και μακροχρόνια στην Ελλάδα». Τα μέλη συζήτησαν επί του σχεδίου εισήγησης του Προεδρεύοντος κ. Λ.-Α. Σισιλιάνου και της Επιστημονικής Συνεργάτιδας κας Λ.-Μ. Μπολάνη και έλαβαν υπόψη τους τα κείμενα παρατηρήσεων που είχαν καταθέσει άλλοι φορείς, όπως το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και ο ΣΥΡΙΖΑ. Έπειτα από ορισμένες τροποποιήσεις και προσθήκες τα μέλη του Α΄ και Γ΄ Τμήματος παρέπεμψαν την εισήγηση στην Ολομέλεια για τελική έγκριση.

Στην από κοινού συνεδρίαση με το Γ΄ Τμήμα στις 18.03.2010, θέματα της ημερήσιας διάταξης ήταν «Οι συνθήκες κράτησης στα αστυνομικά κρατητήρια και στους χώρους κράτησης αλλοδαπών» και το θέμα των θρησκευτικών συμβόλων. Αναφορικά με το πρώτο θέμα της ημερήσιας διάταξης, τα μέλη συζήτησαν το σχέδιο εισήγησης που είχαν ετοιμάσει ο Προεδρεύων κ. Λ.-Α. Σισιλιάνος και η Επιστημονική Συνεργάτιδα κα Λ.-Μ. Μπολάνη. Η εισήγηση, μετά ορισμένων τροποποιήσεων από τα μέλη του Τμήματος, παραπέμφθηκε στην επόμενη Ολομέλεια για τελική έγκριση. Η συζήτηση για το δεύτερο θέμα της ημερήσιας διάταξης, αναβλήθηκε για επόμενη συνεδρίαση του Α΄ Τμήματος.

II. Β΄ Τμήμα – Κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά δικαιώματα

Μέλη του Β΄ Τμήματος της ΕΕΔΑ ήταν οι κυρίες και κύριοι: Π. Στάγκος (Προεδρεύων), Α. Θεοδωρίδης (Αν. Προεδρεύων), Θ. Αντωνίου, Ε. Βαρχαλαμά, Θ. Δραγώνα (από 01.2010), Δ. Κοντός, Μ. Κουβέλη, Β. Κουσουτίτης, Κ. Κουτσουρελάκης (από 01.2010), Α. Λαδοπούλου, Χ. Ναούμης, Α. Παπαϊωάννου, Α. Ρουπακιώτης, Π. Πετρόγλου, Σ. Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Ζ. Τουραλή, Β. Τσαμπιέρη

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

Κ. Χατζή (από 01.2010) και Τ. Χριστόπουλος. Επιστημονικές Συνεργάτιδες του Β΄ Τμήματος ήταν η κα Λ.-Μ. Μπολάνη και η κα Τ. Σταυρινάκη.

Το Β΄ Τμήμα συνεδρίασε στις 18.05.2009 με θέματα της ημερήσιας διάταξης την εκλογή Προεδρεύοντος και Αν. Προεδρεύοντος του Β΄ Τμήματος και τα Δικαιώματα των εργαζομένων και συνθήκες εργασίας στο πλαίσιο των εργολαβικών αναθέσεων. Προεδρεύων του Β΄ Τμήματος εξελέγη ο κ. Π. Στάγκος και Αν. Προεδρεύων ο κ. Α. Θεοδωρίδης. Αναφορικά με το δεύτερο θέμα της ημερήσιας διάταξης τα μέλη του Τμήματος συζήτησαν το θέμα «Τα δικαιώματα των εργαζομένων και οι συνθήκες εργασίας στο πλαίσιο των εργολαβικών αναθέσεων».

Στη συνεδρίαση της 09.07.2009, θέματα της ημερήσιας διάταξης ήταν: α) η συζήτηση επί του σχεδίου προτάσεων που υπέβαλε στην Ολομέλεια η εκπρόσωπος της ΓΣΕΕ σχετικά με τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στα κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων και την επικαιροποίηση της απόφασης της ΕΕΔΑ (2006) για τη συμφιλίωση οικογενειακού-επαγγελματικού βίου και τις πολλαπλές διακρίσεις και β) η πρόταση τροποποίησης του Ν. 3304/2005 (ίση μεταχείριση) προς την κατεύθυνση της συμμόρφωσής του στις επιταγές των οδηγιών του Συμβουλίου 2000/43/ΕΚ και 2000/78/ΕΚ.

Στη συνεδρίαση της 02.02.2010, θέματα της ημερήσιας διάταξης ήταν η πρόταση τροποποίησης του Ν. 3304/2005 «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων μειοψηφιών, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού» καθώς και το ζήτημα του ορίου ηλικίας της πρόσβασης των γυναικών στο ασφαλιστικό σύστημα.

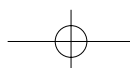
Στη συνεδρίαση της 17.02.2010, συζητήθηκε το όριο ηλικίας της πρόσβασης των γυναικών στο ασφαλιστικό σύστημα και τα αποτελέσματα των συζητήσεων με τον Εκτελεστικό Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, κ. Régis Brillat καθώς και για την κύρωση του αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη.

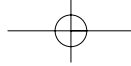
III. Γ΄ Τμήμα – Εφαρμογή των δικαιωμάτων του ανθρώπου στους αλλοδαπούς

Μέλη του Γ΄ Τμήματος της ΕΕΔΑ ήταν οι κυρίες και κύριοι: Α. Χρυσοχοϊδου-Αργυροπούλου (Προεδρεύουσα), Α. Αλ Σάλεχ (από 01.2010), Α. Αναγνωστοπούλου, Σ. Απέργης, Ι. Ζαννετόπουλος, Γ. Ζερβού, Δ. Καλτσώνης, Γ. Καμίνης, Β. Καρύδης (από 02.2010), Δ. Κοντός, Β. Κουσουτίης, Γ. Μηλιώνη, Ε. Πετράκη (από 01.2010), Α. Τάκης, Κ. Τσιτσελίκης και Π. Φουντεδάκη. Επιστημονικές συνεργάτιδες του Γ΄ Τμήματος για το 2008 ήταν η κα Λ.-Μ. Μπολάνη και η κα Τ. Σταυρινάκη.

Το Γ΄ Τμήμα συνεδρίασε στις 18.05.2009 με θέμα το σχέδιο προεδρικού διατάγματος «Τροποποίηση π.δ. 90/2008 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα». Κατά τη συνεδρίαση του Τμήματος προσκλήθηκαν και παρέστησαν η κα Κ. Στεφανάκη, εκπρόσωπος της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και ο κ. Ι. Φουράκης, Τμηματάρχης 3^{ου} Τμήματος Πολιτικού Ασύλου, Διεύθυνσης Αλλοδαπών/ΑΕΑ. Το Τμήμα συζήτησε την εισήγηση της Προεδρεύουσας κας Α. Χρυσοχοϊδου-Αργυροπούλου και της Επιστημονικής Συνεργάτιδας κας Λ.-Μ. Μπολάνη την οποία παρέπεμψε στην Ολομέλεια έπειτα από ορισμένες τροποποιήσεις και προσθήκες.

Το Γ΄ Τμήμα συνεδρίασε από κοινού με το Α΄ Τμήμα στις 14.01.2010. Θέμα της ημερήσιας διάταξης ήταν το σχέδιο νόμου «Πολιτική συμμετοχή ομογενών και αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα και μακροχρόνια στην Ελλάδα». Τα μέλη συζήτησαν επί του σχεδίου εισήγησης του Προεδρεύοντος κ. Λ.-Α. Σισιλιάνου και της Επιστημονικής Συνεργάτιδας κας Λ.-Μ. Μπολάνη και έλαβαν υπόψη τους τα κείμενα παρατηρήσεων που είχαν καταθέσει άλλοι φορείς, όπως το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και ο ΣΥΡΙΖΑ. Έπειτα από ορισμένες τροποποιήσεις και προσθήκες τα μέλη του Α΄ και Γ΄ Τμήματος παρέπεμψαν την εισήγηση στην Ολομέλεια για τελική έγκριση.

Επίσης, το Γ΄ Τμήμα συνεδρίασε από κοινού με το Α΄ Τμήμα στις 18.03.2010. Θέμα της ημερήσιας διάταξης ήταν «Οι συνθήκες κράτησης στα αστυνομικά κρατητήρια και στους χώρους κράτησης αλλοδαπών». Τα μέλη συζήτησαν το σχέδιο εισήγησης που είχαν ετοιμάσει ο Προεδρεύων κ. Λ.-Α. Σισιλιάνος και η Επιστημονική Συνεργάτιδα κα Λ.-Μ. Μπολάνη. Η εισήγηση, μετά ορισμένων τροποποιήσεων από τα μέλη του Τμήματος, παραπέμφθηκε στην επόμενη Ολομέλεια για τελική έγκριση.

IV. Δ΄ Τμήμα – Προώθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου

Μέλη του Δ΄ Τμήματος της ΕΕΔΑ ήταν οι κυρίες και κύριοι: Ι. Ιωαννίδης (Προεδρεύων), Σ. Απέργης (Αν. Προεδρεύων), Ε. Βαρχαλαμά, Λ. Διβάνη, Θ. Δραγώνα (από 01.2010), Γ. Ζερβού Ι. Αυδή-Καλκάνη, Ι. Μαλαγάρης, Γ. Μανιάτης, Α. Μανιτάκης, Λ. Παππά (από 01.2010), Θ. Παταργιάς, Σ. Περράκης (από 12.2009), Ε. Πετράκη (από 01.2010), Π. Σούρλας, Ε. Φιλιππάκη-Καντώνη και Α. Χρυσοχοΐδου-Αργυροπούλου. Υπεύθυνη Επιστημονική Συνεργάτιδα του Δ΄ Τμήματος ήταν η κα Χ. Παπαδοπούλου.

Το Δ΄ Τμήμα συνεδρίασε στις 09.07.2009. Κατά την συνεδρίαση αυτή, θέματα της ημερήσιας διάταξης ήταν: α) η συνεργασία με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, β) η ενημέρωση για τις ενέργειες της ΕΕΔΑ αναφορικά με το πρόγραμμα εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα των αστυνομικών υπαλλήλων και γ) η εκλογή Προεδρεύοντος και Αναπληρωτή Προεδρεύοντος του Δ΄ Τμήματος. Προεδρεύων του Τμήματος εξελέγη ο κ. Ι. Ιωαννίδης με αναπληρωτή τον κ. Σ. Απέργη. Τα μέλη του Τμήματος συζήτησαν με την τότε εκπρόσωπο του ΥΠΕΠΘ τρόπους να καταστεί πιο εύρυθμη η επικοινωνία και η συνεργασία του Δ΄ Τμήματος με το Υπουργείο, πράγμα που αποτελεί πάγιο προβληματισμό της ΕΕΔΑ.

Σχετικά με την πρόταση της ΕΕΔΑ για την αναδιάρθρωση του προγράμματος εκπαίδευσης των αστυνομικών υπαλλήλων στα ΔτΑ (βλ. αναλυτικά το περιεχόμενο της πρότασης στην Ετήσια Έκθεση του 2008, στον απολογισμό του Δ΄ Τμήματος), η επιστημονική συνεργάτιδα ενημέρωσε τα μέλη του Τμήματος για την πρόοδο των εργα-

σιών της Ειδικής Ομάδας Εργασίας που έχει συσταθεί και που πραγματοποίησε την 2^η Συνάντηση Εργασίας στις 08.07.2009 στα γραφεία της Εθνικής Επιτροπής. Οι συντελεστές της ομάδας συζήτησαν εκτενώς τις εξελίξεις, αναφορικά με το πρόγραμμα αυτό, στο διάστημα που μεσολάβησε από την 1^η Συνάντηση Εργασίας (05.03.2009), εξέφρασαν τους προβληματισμούς τους και κατέθεσαν συγκεκριμένες προτάσεις για την υλοποίηση του προγράμματος.

Συνοπτικά, ο σχεδιασμός περιλαμβάνει :

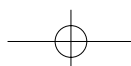
- Μία πρώτη φάση εντατικής, και σε συνεπτυγμένη μορφή, κατάρτισης ολιγομελούς ομάδας επτά-οκτώ ατόμων που θα ορισθούν από το Αρχηγείο και την ΕΕΔΑ, από εξειδικευμένο φορέα του εξωτερικού με αποδεδειγμένη πείρα στο σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων "good policing". Κατά την φάση αυτή θα εξειδικευθεί ο σχεδιασμός, το περιεχόμενο και όλες οι πτυχές της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών (ToT, training of trainers). Η διάρκεια αυτής της φάσης προβλέπεται να μην ξεπεράσει την μία εβδομάδα.

- Κατά τη δεύτερη φάση που θα ακολουθήσει, θα εκπαιδευτούν οι εκπαιδευτές, έτσι όπως θα προσδιορισθούν και κατά τον τρόπο που θα προκύψει ως αποτέλεσμα της πρώτης φάσης που προαναφέρθηκε.

- Οι αποδέκτες της εκπαίδευσης της δεύτερης φάσης, θα λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστές (multipliers) των δεξιοτήτων κατά την τρίτη φάση, που ολοκληρώνει την παρέμβαση και περιλαμβάνει την εκπαίδευση των αστυνομικών στο επίπεδο της βασικής εκπαίδευσης και των μετεκπαιδεύσεων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το σύνολο του προγράμματος είναι δομημένο γύρω από βιωματικές ομαδικές-συνεργατικές ασκήσεις που αποτελούν προπόνηση για ετοιμότητα (coaching) και όχι ακαδημαϊκή ενημέρωση στα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω εισηγήσεων και σεμιναρίων. Το πνεύμα που διέπει το πρόγραμμα και ο στόχος του είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων, όπως οι δεξιότητες διαχείρισης και μεσολάβησης για την επίλυση συγκεκριμένων καθημερινών προβλημάτων που δημιουργούν συνθήκες ανοχής ή παραβίασης δικαιώματος.

Παράλληλα η ΕΕΔΑ διερεύνησε τις δυνατότητες συνεργασίας με εξειδικευμένους φορείς του εξωτερικού με αποδεδειγμένη πείρα στο

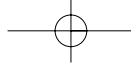
σχεδιασμό και υλοποίηση σχετικών προγραμμάτων. Η έρευνά της ανέδειξε δύο πιθανούς ενδεδειγμένους φορείς υλοποίησης της πρώτης φάσης: 1) τους συμβούλους/εκπαιδευτές του αμερικανικού φορέα PARC (Police Assessment Resource Center), μέλους του consortium Altus –με τον οποίο το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και ο Συνήγορος του Πολίτη έχουν, επιτυχημένα, συνεργαστεί το 2004 για την παραγωγή του «Πρακτικού Οδηγού Επαφής του Αστυνομικού με τον Πολίτη κατά την Περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων», και 2) τους συμβούλους/εκπαιδευτές του ευρωπαϊκού φορέα COLPI (Constitutional and Legal Policy Institute), ο οποίος και έχει μακρά πείρα σχεδιασμού παρόμοιων προγραμμάτων σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ ταυτόχρονα έχει εκδώσει και χρησιμοποιεί μία σειρά εξειδικευμένων εκπαιδευτικών εγχειριδίων (training modules).

Ο προκαταρκτικός προϋπολογισμός του κόστους υλοποίησης της πρώτης φάσης του προγράμματος ανέρχεται σε 15.000 €, στην περίπτωση συνεργασίας με τον δεύτερο προτεινόμενο φορέα, και περιλαμβάνει την ημερήσια αμοιβή του εκπαιδευτή (750 € για το σύνολο των ημερών της κατάρτισης, την μετακίνηση και τα *per diems* του εκπαιδευτή, και τα διοικητικά έξοδα και τις λοιπές δαπάνες προετοιμασίας της φάσης αυτής. Στην περίπτωση συνεργασίας με τον πρώτο προτεινόμενο φορέα, το κόστος υπολογίζεται σε 25.000 € περίπου.

Στη συνεδρίαση του Τμήματος στις 18.02.2010, συζητήθηκαν τα εξής θέματα: α) ενημέρωση σχετικά με την πρόταση της ΕΕΔΑ για την εκπαίδευση των Σωμάτων Ασφαλείας στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, β) το ζήτημα της εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, γ) το ζήτημα της εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα στη Διπλωματική Ακαδημία και την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, δ) αξιολόγηση της Α΄ φάσης του Παγκόσμιου Προγράμματος των Η.Ε. για την εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και η εφαρμογή του στην Ελλάδα, ε) ενημέρωση σχετικά με το σχέδιο Διακήρυξης των Η.Ε. για την εκπαίδευση και την επιμόρφωση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, στ) δημιουργία νέου τηλεοπτικού μηνύματος (spot) και ζ) προτάσεις για τη δημοσιοποίηση των αποφάσεων της ΕΕΔΑ στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Αναφορικά με το θέμα της εκπαίδευσης των αστυνομικών, και μετά από την αλλαγή της κυβέρνησης και της ηγεσίας και των αρμοδίων για θέματα εκπαίδευσης στο -μετονομασθέν σε- Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, το Τμήμα ενημερώθηκε για τη συνάντηση του Προέδρου της ΕΕΔΑ και της επιστημονικής συνεργατίας με την υπεύθυνη για θέματα εκπαίδευσης, κα Ν. Γιαννάκη, τον Νοέμβριο του 2009, και για την επιστολή του Προέδρου της ΕΕΔΑ στον Υφυπουργό Προστασίας του Πολίτη για το ίδιο θέμα, τον Δεκέμβριο του 2009. Μετά από την αλλαγή της κυβέρνησης, το Υπουργείο δεν έλαβε υπ' όψη του τις προτάσεις της υπάρχουσας Ομάδας Εργασίας που προαναφέρεται, και συνέστησε νέα Ομάδα Εργασίας για τα θέματα εκπαίδευσης, η οποία, ωστόσο, αποτελείται μόνο από υπηρεσιακά στελέχη. Στο διάστημα των έξι μηνών που καλύπτει η παρούσα έκθεση από την αλλαγή της πολιτικής ηγεσίας της χώρας, η ομάδα δεν έχει ολοκληρώσει το έργο της, και ως εκ τούτου η ΕΕΔΑ δεν έχει λάβει συνολική ενημέρωση για τον προσανατολισμό αναφορικά με τα προγράμματα εκπαίδευσης, μετεκπαίδευσης και πρακτικής κατάρτισης των αστυνομικών και των μελών των άλλων σωμάτων επιβολής του νόμου. Πάντως, με τα δεδομένα δημοσιονομικά μεγέθη της χώρας, φαίνεται να αναζητούνται πόροι για την υλοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης. Η ΕΕΔΑ εκφράζει τόσο τη βούληση, όσο και τη διαθεσιμότητά της να συνεργαστεί με το Υπουργείο σε όλο το φάσμα των σχετικών με την εκπαίδευση δράσεων.

Ένα άλλο θέμα το οποίο παρακολουθεί το Δ΄ Τμήμα είναι η πορεία της εφαρμογής στην Ελλάδα του Παγκοσμίου Προγράμματος του ΟΗΕ για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Η πρώτη φάση αυτού του προγράμματος διήρκεσε από το 2006 ως και το 2009, και επικέντρωσε στην πρωτοβάθμια και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η ΕΕΔΑ προσπάθησε καθ' όλη τη διάρκεια αυτού του προγράμματος να αποκτήσει εικόνα των δράσεων από ελληνικής πλευράς, μέσω του Υπουργείου Παιδείας, το οποίο και συμμετέχει στη σύνθεση της Επιτροπής, χωρίς όμως αποτέλεσμα. Από το 2010 ξεκίνησε η εφαρμογή της δεύτερης φάσης του προγράμματος, μετά από μια περίοδο διαβούλευσης –αναφορικά με το θεματικό *focus* και την διάρκεια– στην οποία συμμετείχε και η ίδια καταθέτοντας τις προτάσεις της.

Η δεύτερη φάση θα διαρκέσει μέχρι και το 2014 και θα επικεντρωθεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στην κατάρτιση στα ΔτΑ των καθηγητών, των δημόσιων λειτουργών και του στρατιωτικού και άλλου προσωπικού επιβολής του νόμου. Σημειώνεται ότι, στην έκθεση του Υπουργείου Παιδείας προς την ΕΕΔΑ για το 2009 (βλ. τμήμα της παρούσας έκθεσης που περιλαμβάνει τις εκθέσεις των Υπουργείων), αναφέρεται πως το Τμήμα Διεθνών Οργανισμών της Διεύθυνσης Διεθνών Εκπαιδευτικών Σχέσεων του Υπουργείου παραμένει ο Υπεύθυνος Φορέας Συνεργασίας για το προαναφερθέν Πρόγραμμα του ΟΗΕ.

Η Ελλάδα δεν είναι, φυσικά, η μόνη χώρα η οποία δεν έχει καλές επιδόσεις στην εφαρμογή αυτού του προγράμματος. Είναι πολλές οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν επίσης υστερήσει. Το Δ΄ Τμήμα επαναδιατυπώνει την προσδοκία του για ουσιαστική, συστηματική, συνεχή και συνεκτική ενημέρωση από, και συνεργασία με τους εκπροσώπους του Υπουργείου στην ΕΕΔΑ για όλες τις πτυχές της εφαρμογής του προγράμματος αυτού, για την εκπόνηση της απολογιστικής έκθεσης της Ελλάδας για την πρώτη φάση του προγράμματος η οποία δεν έχει ακόμα κατατεθεί, τις ενδεχόμενες δυσκολίες, διορθωτικές αποφάσεις, προσαρμογή στο οικείο πλαίσιο, κλπ.

Σημειώνεται ακόμη πως σε συνεργασία με τους ομόλογούς της εθνικούς θεσμούς για τα δικαιώματα του ανθρώπου, η ΕΕΔΑ συμμετέχει στη διαδικασία διαμόρφωσης Σχεδίου Διακήρυξης για την εκπαίδευση σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων (UN Draft Declaration on Human Rights Education and Training) που έχει ξεκινήσει ήδη από το Νοέμβριο του 2008. Μέχρι το Μάρτιο του 2010, η διαδικασία αυτή δεν έχει ολοκληρωθεί και το σχέδιο κειμένου, όπως αυτό έχει διαμορφωθεί μέχρι τώρα, θα επανεξεταστεί κατά τη σύνοδο του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το Μάρτιο του 2011 (αναλυτικότερα για τη συμμετοχή της ΕΕΔΑ σε αυτή τη διαδικασία, βλ. Ε΄ Τμήμα της παρούσας Έκθεσης).

Παράλληλα, η ΕΕΔΑ συνεργάστηκε με τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA), στο πλαίσιο διαβούλευσης για τη διαμόρφωση της στρατηγικής του Οργανισμού αναφορικά με την εκπαίδευση στα ανθρωπίνια δικαιώματα. Η διαβούλευση κατέληξε στην επιλογή οκτώ στρατηγικών στόχων για τη FRA, μεταξύ των ο-

ποίων η χρηματοδότηση εκπαιδευτικών δράσεων για επιλεγμένες επαγγελματικές ομάδες από τον Οργανισμό, η στενή συνεργασία με τους εθνικούς θεσμούς προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε εθνικό επίπεδο, η ανάπτυξη εγχειριδίων και δικτύου experts σε θέματα εκπαίδευσης, κ.ά.

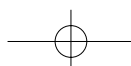
Τέλος, σημειώνεται πως η ΕΕΔΑ προτάθηκε –από το Σεπτέμβριο του 2009– ως προεδρεύουσα της Ομάδας Εργασίας για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα της Ευρωπαϊκής Ομάδας Εθνικών Θεσμών (μέλη της είναι –εκτός από την Ελλάδα– οι Εθνικοί Θεσμοί της Ιρλανδίας, Αλβανίας, Αρμενίας, Βοσνίας, Γερμανίας, Λουξεμβούργου, Β. Ιρλανδίας, Νορβηγίας, Σκωτίας, και Ουκρανίας). Η Ομάδα Εργασίας συντονίζει, μεταξύ άλλων, τη συμμετοχή των Εθνικών Θεσμών στην ολοκλήρωση της διαδικασίας της UN Declaration on Human Rights Education and Training.

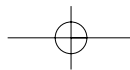
V. Ε΄ Τμήμα – Διεθνής επικοινωνία και συνεργασία

Μέλη του Ε΄ Τμήματος της ΕΕΔΑ ήταν οι κυρίες και κύριοι: Σ. Απέργης, Ε. Δέσκα, Ι. Ζαννετόπουλος, Α. Λαδοπούλου, Ι. Μαλαγάρης, Γ. Μανιάτης, Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Θ. Παταργιάς, Σ. Περράκης, Π. Στάγκος, Ζ. Τουραλή, Β. Τσαμπιέρη, Κ. Τσιτσελίκης, Ε. Φιλιππάκη-Καντώνη, Κ. Χατζή και Τ. Χριστόπουλος. Υπεύθυνη Επισημοτική Συνεργάτιδα του Ε΄ Τμήματος ήταν η κα Χ. Παπαδοπούλου.

Το Ε΄ Τμήμα είναι επιφορτισμένο με το συτονισμό των ενεργειών με άλλους Εθνικούς Θεσμούς Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Αυτός ο ρόλος επιτελείται στο πλαίσιο λειτουργίας ομάδων, οι οποίες έχουν συσταθεί είτε σε γεωγραφική (π.χ. το Ευρωπαϊκό Συντονιστικό Όργανο), είτε σε θεματική βάση (π.χ. το δίκτυο εμπειρογνομόνων των Εθνικών Θεσμών σε θέματα μετανάστευσης και προσφυγικού ασύλου), και στις οποίες συμμετέχουν επισημοτικά στελέχη των Εθνικών Θεσμών.

Παρουσίαση των διεθνών συνεργασιών και δραστηριοτήτων της ΕΕΔΑ γίνεται στο Πέμπτο Μέρος της παρούσας έκθεσης. Εδώ θα αναφερθούν, συνοπτικά, μόνο εκείνες οι συνεργασίες που αφορούν το διοικητικό και θεσμικό συντονισμό των ενεργειών της ΕΕΔΑ με τις ομόλογές της

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

επιτροπές, για τη χρονική περίοδο που καλύπτει αυτή η έκθεση (03.2009-3.2010):

A) Στο πλαίσιο του UNOHCHR (Γραφείο της Υπάτης Αρμοστού του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα):

22^η ετήσια συνάντηση του Διεθνούς Συντονιστικού Οργάνου (ICC, International Coordinating Committee) των Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και παράλληλη συνάντηση του Ευρωπαϊκού Συντονιστικού Οργάνου (ECC, European Co-ordinating Committee), στις 23-27 Μαρτίου 2009 στη Γενεύη. Η ΕΕΔΑ είχε εκλεγεί από το 2002 και συμμετείχε στο Συντονιστικό Όργανο της Ευρωπαϊκής Ομάδας Εθνικών Θεσμών, μέχρι και το 2009. Στη συνεδρίαση του Μαρτίου, η ΕΕΔΑ και το Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Δανίας αποσύρθηκαν, και στην θέση τους εκλέχτηκαν η Επιτροπή του Λουξεμβούργου και το Γραφείο του Συνηγόρου του Πολίτη της Κροατίας.

Η σύνοδος του ICC ασχολήθηκε, κυρίως, με τη διαμόρφωση του Καταστατικού του νεοσυσταθέντος Διεθνούς Συντονιστικού Οργάνου στο οποίο συμμετέχουν όλοι οι Εθνικοί Θεσμοί στους οποίους έχει αποδοθεί A status από την ειδική Επιτροπή Διαπίστευσης των Εθνικών Θεσμών. Συζητήθηκαν ακόμη, διάφορα ζητήματα της αποστολής, διοίκησης, λειτουργίας και των οικονομικών του νέου Οργάνου. Στην ίδια σύνοδο παρουσιάστηκε η έκθεση της Επιτροπής Διαπίστευσης των Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου –πρόκειται για πιστοποίηση της συμμόρφωσης των Εθνικών Θεσμών με τις Αρχές του Παρισιού–, η οποία και εγκρίθηκε από την Ολομέλεια των Εθνικών Θεσμών.

Συνοπτικά, τα θέματα που απασχόλησαν την συνεδρίαση της Ευρωπαϊκής Ομάδας στη Γενεύη αφορούσαν τη διαμόρφωση της Στρατηγικής της ομάδας για το 2009-2010, τη συνεργασία με τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και με το Γραφείο του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως και την πρόοδο της πλατφόρμας διαλόγου που έχει θεσμοθετηθεί μεταξύ των Εθνικών Θεσμών ΔτΑ στον αραβικό και τον ευρωπαϊκό χώρο. Συζητήθηκε το θέμα της επόμενης Διεθνούς Διάσκεψης των Εθνικών Θεσμών που οργανώνεται α-

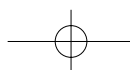
νά διετία και που φιλοξενείται –εκ περιτροπής– σε ένα από τα κράτη που έχουν συστήσει Εθνικό Θεσμό ΔτΑ, των τεσσάρων γεωγραφικών περιοχών (Ασία-Ειρηνικός, Ευρώπη, Β. & Ν. Αμερική, και Αφρική). Το 2010 η Διάσκεψη θα φιλοξενηθεί στην Ευρώπη, και συγκεκριμένα στο Εδιμβούργο από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Σκωτίας. Η θεματική της Διάσκεψης επελέγη να είναι αυτή των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στον χώρο των Επιχειρήσεων.

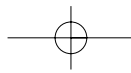
B) Στο πλαίσιο της συνεργασίας με το Συμβούλιο της Ευρώπης

Ο Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης συγκάλεσε την τρίτη ετήσια συνάντηση των υπευθύνων επικοινωνίας των Εθνικών Θεσμών με το γραφείο του στη Βουδαπέστη, στις 17-18 Νοεμβρίου 2009. Εκτός από την πρόοδο της υλοποίησης και τον μελλοντικό σχεδιασμό του κοινού προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης «Δημιουργία ενός δραστήριου δικτύου ανεξάρτητων μη-δικαστικών θεσμών δικαιωμάτων του ανθρώπου», γνωστό ως "The Peer-to-Peer Project", η συνάντηση είχε ως αντικείμενο το ζήτημα του ρόλου των Εθνικών Θεσμών ως Εθνικών Μηχανισμών Πρόληψης, κατά την εφαρμογή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση του ΟΗΕ κατά των Βασανιστηρίων (OPCAT) στις χώρες που το έχουν επικυρώσει, και στις καλύτερες πρακτικές αναφορικά με τις Ετήσιες Εκθέσεις πεπραγμένων των Εθνικών Θεσμών. Η παρουσίαση της, υπεύθυνης επικοινωνίας με το γραφείο του Επιτρόπου, επιστημονικής συνεργάτιδας της ΕΕΔΑ αφορούσε την εμπειρία της Επιτροπής στη σύνταξη, παραγωγή και διάθεση των Ετήσιων Εκθέσεων της.

Γ) Στο πλαίσιο της συνεργασίας με ομόλογες Επιτροπές στον ευρωπαϊκό χώρο,

Η ΕΕΔΑ συνεργάστηκε με την Ευρωπαϊκή Ομάδα για την διατύπωση και παρουσίαση μίας σειράς γραπτών ή/και προφορικών «δηλώσεων» (statements) στις συνόδους του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που πραγματοποιήθηκαν μέσα σε αυτό το χρονικό διάστημα: αναφορικά με τη Διακήρυξη για την Εκπαίδευση στα Ανθρώ-

πινα Δικαιώματα, τα δικαιώματα στον χώρο των επιχειρήσεων, για τους Εθνικούς Θεσμούς ΔτΑ και τα Treaty Monitoring Bodies, για το δικαίωμα στη διαφύλαξη των προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, για τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Άτομα με Αναπηρία και τον ρόλο των Εθνικών Θεσμών, κ.ά.

3. Επιτροπή Μελέτης Ομάδων Ενδοσχολικής Βίας (ΕΜΟΕΒ)

Η Επιτροπή Μελέτης των Ομάδων Ενδοσχολικής Βίας (ΕΜΟΕΒ) συστάθηκε τον Ιούνιο του 2006 ως άτυπη επιτροπή υπό την αιγίδα της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ).

Σκοπός της εν λόγω Επιτροπής είναι η διατύπωση σειράς ενδεικνυόμενων μέτρων πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου της βίας στα σχολεία. Στην ΕΜΟΕΒ μετέχουν εκπρόσωποι της Ομοσπονδίας Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης, της Διδακταλικής Ομοσπονδίας, της Ανώτατης Συνομοσπονδίας Γονέων Μαθητών Ελλάδας, της Ελληνικής Εταιρίας Εγκληματολογίας, του Τομέα Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου, του Εργαστηρίου Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Αθηνών, του Κύκλου Δικαιωμάτων του Παιδιού του Συνηγόρου του Πολίτη και του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Το έργο της Επιτροπής συνδράμουν επίσης εκπαιδευτικοί διαφόρων βαθμίδων, ψυχολόγοι, ψυχίατροι, κοινωνιολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί. Πρόεδρος της ΕΜΟΕΒ είναι η Ομ. Καθ. κα Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου. Τα μέλη της άτυπης αυτής Επιτροπής δεν αμείβονται.

Για το διάστημα στο οποίο αναφέρεται η πα-

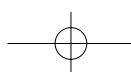
ρούσα έκθεση (Μάρτιος 2009-Μάρτιος 2010), η ΕΜΟΕΒ συνέχισε τις εργασίες της για τρίτη χρονιά. Στο πλαίσιο των εργασιών της προσκάλεσε ειδικούς και άκουσε τη γνώμη και τις εμπειρίες τους, ολοκλήρωσε και συνέλεξε τις μελέτες που είχε αναθέσει σε μέλη της ή σε τρίτους ειδικούς επιστήμονες, συζήτησε για επιμέρους ζητήματα που αφορούν το θέμα της ομαδικής ενδοσχολικής βίας και επεξεργάστηκε το σχέδιο έκθεσης που θα αποτελέσει και το τελικό προϊόν της Επιτροπής.

Σκοπός της εν λόγω έκθεσης είναι η διατύπωση θεσμικών προτάσεων καθώς και σειράς μέτρων πρόληψης και αντιμετώπισης που θα απευθύνονται στην Πολιτεία αλλά και στους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και τα παιδιά.

Η έκθεση της ΕΜΟΕΒ θα περιλαμβάνει κείμενα σχετικά με τη φαινομενολογία βασισμένα σε ειδικές έρευνες, κείμενα εμπειριών, θεωρητικές και πρακτικές προσεγγίσεις, νομοθετικές ρυθμίσεις και καλές πρακτικές άλλων χωρών καθώς και συμπερασματικές σκέψεις και προτάσεις.

Κεντρικό άξονα της έκθεσης θα αποτελέσουν οι δύο βασικές έρευνες της ΕΜΟΕΒ. Η μία βασίζεται στην επεξεργασία των απαντήσεων στον ειδικό Οδηγό Συλλογής Στοιχείων/ερωτηματολόγιο που είχε απευθύνει η ΕΜΟΕΒ προς τους εκπαιδευτικούς, μέσω του εκπροσώπου της Ομοσπονδίας Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης. Η δεύτερη έρευνα αφορά εμπεριστατωμένη μελέτη για τις «καλές πρακτικές» που εφαρμόζονται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες σε συνέχεια των απαντήσεων και του υλικού που έλαβε η ΕΜΟΕΒ από τις πρεσβείες των χωρών αυτών.

Η έκθεση πρόκειται να δημοσιευθεί εντός των προσεχών μηνών οπότε και θα ολοκληρωθούν οι εργασίες της ΕΜΟΕΒ.

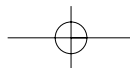

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ - ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

A. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

Ι. Προτάσεις σχετικά με την εφαρμογή του Ν. 3699/2008, «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες»*

Ι. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το Σχέδιο Νόμου για την «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» κατατέθηκε στη Βουλή κατόπιν σύντομης δημόσιας διαβούλευσης (10 ημερών). Η συζήτηση συνεχίστηκε στην πράξη μετά το τυπικό πέρας της διαβούλευσης μέσω της δημόσιας έκφρασης έντονου προβληματισμού από τους ενδιαφερόμενους φορείς. Η κατάθεση του τελικού Σχεδίου Νόμου την 01.08.2008¹ και η ψήφισή του την 09.09.2008 περιόρισε εκ των πραγμάτων τη δυνατότητα κατάθεσης εκ μέρους της ΕΕΔΑ συγκεκριμένων προτάσεων επ' αυτού. Εντούτοις, λόγω της σπουδαιότητας των ζητημάτων που ρυθμίζει ο Ν. 3699/2008 (ΦΕΚ Α' 199) και της έντονης κινητοποίησης των ενδιαφερομένων φορέων, η ΕΕΔΑ έκρινε απαραίτητο να διατυπώσει συγκεκριμένες προτάσεις επί της εφαρμογής του. Στοχεύοντας στην αποτύπωση των ζητημάτων που

δυσχεραίνουν στην πράξη την ουσιαστική πρόσβαση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαίδευση, η ΕΕΔΑ διοργάνωσε διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς.² Οι προτάσεις της ΕΕΔΑ, αποτέλεσμα της διαβούλευσης, δεν επιχειρούν μία συνολική και εξαντλητική προσέγγιση της οργάνωσης και διαχείρισης της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΕΑΕ), αλλά τη συμβολή στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των διατάξεων του υιοθετηθέντος νόμου. Η επιδίωξη της αποτελεσματικότητας συνδέεται αναπόσπαστα με το περιεχόμενο των υποχρεώσεων της Πολιτείας, όπως αυτές απορρέουν από το Σύνταγμα και τις διεθνείς συμβάσεις.

ΙΙ. Οι υποχρεώσεις της Πολιτείας

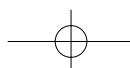
Α) Η προστασία του δικαιώματος στην εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο ισχύον δίκαιο

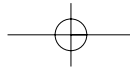
Το άρθρο 16, παρ. 2-4 Σ κατοχυρώνει το δικαίωμα στη δωρεάν εκπαίδευση για όλους και υποχρεώνει σε τουλάχιστον εννεαετή φοίτηση. Εκτός από την υποχρέωση του Κράτους να σέβεται

* Οι προτάσεις της ΕΕΔΑ υιοθετήθηκαν ομοφώνως από την Ολομέλεια στην από 09.04.2009 συνεδρίασή της. Εισηγητές: κ. Ν. Θεοδωρίδης, Μέλος της ΕΕΔΑ, εκπρόσωπος του ΣΥΡΙΖΑ και Τ. Σταυρινάκη, Επιστημονική Συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ.

1. Το Σχέδιο Νόμου «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση για τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών σε άτομα με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» δόθηκε στη δημοσιότητα από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων την 02.04.2008. Σημειώνεται ότι το Σ/Ν δεν απεστάλη στην ΕΕΔΑ από το αρμόδιο Υπουργείο. Με πρωτοβουλία του Προεδρεύοντος του Β' Τμήματος, αρμόδιου για τα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά δικαιώματα, προσκλήθηκε η κα Β. Λαμπροπούλου, Καθηγήτρια Ειδικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Πατρών και Πρόεδρος του Ινστιτούτου για τα Δικαιώματα Παιδιών και Νέων με Ειδικές Ανάγκες. Στη συνεδρίαση του Β' Τμήματος της 02.07.2009, συζητήθηκαν οι προτεινόμενες ρυθμίσεις του Σ/Ν και αποφασίστηκε η περαιτέρω ανάλυση του ζητήματος.

2. Η διαβούλευση πραγματοποιήθηκε στις 03.11.2008 και συμμετείχαν εκπρόσωποι της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ), της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Σωματιών Γονέων και Κηδεμόνων Ατόμων με Αναπηρία (ΠΟΣΓΚΑμεΑ), της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Συλλόγων Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού Ειδικής Αγωγής (ΠΟΣΕΕΠΕΑ), του Ινστιτούτου για τα Δικαιώματα των Παιδιών και Νέων με Ειδικές Ανάγκες και του Τμήματος Δικαιωμάτων του Συνασπισμού. Η ΕΕΔΑ ευχαριστεί τους φορείς και τους εκπροσώπους τους για την εξαιρετικά ενδιαφέρουσα ανταλλαγή απόψεων, η οποία της επέτρεψε να αποκτήσει μία σαφέστερη άποψη για την καθημερινή πρακτική της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης. Η ΕΕΔΑ ευχαριστεί ιδιαίτερω τους φορείς που κατέθεσαν εγγράφως τις θέσεις τους και διευκόλυναν κατά αυτό τον τρόπο την αποτύπωση των ζητημάτων που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής. Η ΕΕΔΑ απηύθυνε πρόσκληση, επίσης, στη Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, η οποία δεν εκπροσωπήθηκε στη διαβούλευση, αλλά όρισε συνομιλητή για τη συνέχιση του διαλόγου.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

και να εξασφαλίζει το δικαίωμα δωρεάν πρόσβασης στην εκπαίδευση, ρητά προβλέπεται η υποχρέωση ενίσχυσης αυτών που έχουν ανάγκη από βοήθεια ή ειδική προστασία, ανάλογα με τις ικανότητές τους.

Η διαπίστωση της ανάγκης ενίσχυσης των ευάλωτων ομάδων, με στόχο την επίτευξη της απόλαυσης των δικαιωμάτων και την πραγμάτωση της ισότητας στην πράξη, είχε ως αποτέλεσμα την προσθήκη στο αναθεωρημένο Σύνταγμα του άρθρου 21, παρ. 6· το οποίο ορίζει ότι «τα άτομα με αναπηρίες έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας». Οι στόχοι της διάταξης αυτής δεν εκπληρώνονται παρά μόνο με την υιοθέτηση και εφαρμογή των μέτρων εκείνων που θα εξασφαλίσουν στα παιδιά με αναπηρίες πραγματική πρόσβαση στα εφόδια της εκπαίδευσης.

Στο άρθρο 1 του Ν. 3699/2008 ορίζεται ότι «[η] πολιτεία δεσμεύεται να κατοχυρώνει και να αναβαθμίζει διαρκώς τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης ως αναπόσπαστο μέρος της υποχρεωτικής και δωρεάν δημόσιας παιδείας και να μεριμνά για την παροχή δωρεάν δημόσιας ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης στους αναπήρους όλων των ηλικιών και για όλα τα στάδια και τις εκπαιδευτικές βαθμίδες». Εξάλλου, στο άρθρο 2, παρ. 1 προβλέπεται ότι «[η], ΕΑΕ, όπως και η γενική εκπαίδευση, είναι υποχρεωτική και λειτουργεί ως αναπόσπαστο τμήμα της ενιαίας δημόσιας και δωρεάν εκπαίδευσης».

Το δικαίωμα στην εκπαίδευση κατοχυρώνεται, επίσης, σε διεθνείς συμβάσεις δεσμευτικές για την Ελλάδα.³ Το άρθρο 13 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (εφεξής ΔΣΟΚΠΑ) και το άρθρο

28 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού αναγνωρίζουν το δικαίωμα σε δωρεάν πρωτοβάθμια εκπαίδευση και την υποχρέωση ενθάρρυνσης της πρόσβασης στις υπόλοιπες βαθμίδες.⁴

Το άρθρο 23 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού προβλέπει την υποχρέωση ειδικής φροντίδας των παιδιών με αναπηρία, ώστε να έχουν αποτελεσματική πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην επιμόρφωση, στην περίθαλψη, στην αποκατάσταση αναπήρων, στην επαγγελματική εκπαίδευση και στις ψυχαγωγικές δραστηριότητες, ώστε να επιτυγχάνεται η όσο το δυνατόν πληρέστερη κοινωνική ένταξη και προσωπική τους ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής και πνευματικής τους εξέλιξης».

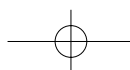
Επιπλέον, το άρθρο 13, παρ. 1 ΔΣΟΚΠΑ ορίζει ότι «η εκπαίδευση πρέπει να καθιστά κάθε πρόσωπο ικανό να διαδραματίσει ένα χρήσιμο ρόλο σε μία ελεύθερη κοινωνία [...]», ενώ στο άρθρο 29, παρ. 1 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού ορίζεται ότι η ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού και η πληρέστερη δυνατή ανάπτυξη των χαρισμάτων του και σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων του συνιστούν στόχους της εκπαίδευσης.

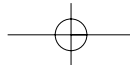
Η Επιτροπή του ΔΣΟΚΠΑ, αναλύοντας το δικαίωμα στην εκπαίδευση, επισημαίνει ότι η εκπαίδευση σε όλα τα στάδια πρέπει να χαρακτηρίζεται από: α) διάθεση πόρων σε όλη την επικράτεια (επάρκεια σχολείων, υποδομών, εκπαιδευτικού προσωπικού και υλικού), β) προσβασιμότητα (χωρίς διακρίσεις, φυσική και οικονομική) γ) καταλληλότητα των παιδαγωγικών προγραμμάτων και μεθόδων από μορφωτικής και ποιοτικής άποψης και δ) προσαρμοστικότητα στις κοινωνικές εξελίξεις και τις ανάγκες των μαθητών, όπως διαμορφώνονται μέσα στο πολιτισμικό και κοινωνικό περιβάλλον τους.⁵

3. Για μία ενδιαφέρουσα μελέτη της εφαρμογής των βασικών συμβάσεων προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για την ενίσχυση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, βλ. G. Quinn et T. Degener, *Droits de l'homme et invalidité. L'utilisation actuelle et l'usage potentiel des instruments des Nations Unies relatifs aux droits de l'homme dans la perspective de l'invalidité* (Nations Unies, New York et Genève 2002).

4. Το ΔΣΟΚΠΑ κυρώθηκε με τον Ν. 1535/1985 (ΦΕΚ Α' 25) και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού με τον Ν. 2101/1992 (ΦΕΚ Α' 192).

5. Committee on Economic, Social and Cultural Rights, *General Comment No. 13: The Right to Education*, E/C.12/1999/10 (08.12.1999) παρ. 6.

Η Επιτροπή του ΔΣΟΚΠΔ διευκρινίζει ότι η υποχρέωση του Κράτους να εξασφαλίζει την ουσιαστική άσκηση του δικαιώματος στην εκπαίδευση χωρίς διακρίσεις είναι άμεσης εφαρμογής.⁶ Βασικός γνώμονας για την εφαρμογή των βασικών και αλληλένδετων αυτών αρχών είναι το υπέρτερο συμφέρον του μαθητή, ενώ τα μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να λαμβάνονται κατόπιν μελέτης, να είναι συγκεκριμένα και να κατευθύνονται στην πλήρη πραγμάτωση του δικαιώματος στην εκπαίδευση.⁷ Μεταξύ των ενδεικτικών παραβιάσεων του δικαιώματος στην εκπαίδευση που αναφέρει η Επιτροπή του ΔΣΟΚΠΔ περιλαμβάνεται η μη εξάλειψη των διακρίσεων *de jure* και *de facto*.⁸

Β) Ειδική αγωγή σε ειδικές σχολικές μονάδες ή στα γενικά σχολεία: το στοίχημα της συνεκπαίδευσης

Το κίνημα των ατόμων με αναπηρία εκφράζει τα τελευταία χρόνια το αίτημα για συνεκπαίδευση, δηλαδή για την εκπαίδευση όλων των παιδιών στα γενικά σχολεία, με βάση ένα σύστημα το οποίο θα λαμβάνει υπόψη τις ικανότητες και τις ανάγκες του κάθε παιδιού ξεχωριστά και δεν θα ευνοεί τη δημιουργία «ειδικών» ομάδων, ευάλωτων στον αποκλεισμό. Η πρακτική έχει δείξει ότι η εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε ειδικές σχολικές μονάδες εκτός των γενικών σχολείων δυσχεραίνει την ένταξη στην κοινωνική ζωή, συντείνει στη διατήρηση στερεοτύπων και προκαταλήψεων και δεν διευκολύνει την εξάλειψη των διακρίσεων στην πράξη.

Μία από τις βασικές αρχές της συνεκπαίδευ-

σης είναι ότι το εκπαιδευτικό σύστημα, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, πρέπει να εξασφαλίζει την πρόσβαση σε όλα τα παιδιά ανεξαρτήτως των διαφορών τους και των ατομικών δυσκολιών τους.⁹ Κάθε παιδί αποτελεί ξεχωριστή περίπτωση και η εκπαίδευσή του σχεδιάζεται βάσει των ικανοτήτων και των αναγκών του, ενώ παράλληλα η συνύπαρξη όλων των παιδιών καταπολεμά τις διακρίσεις και ευνοεί την ανεκτικότητα.

Η αποτελεσματική συνεκπαίδευση δεν επιτυγχάνεται με την ενσωμάτωση απλώς των ατόμων με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο γενικό σύστημα παιδείας, αλλά απαιτεί το σχεδιασμό και τη δημιουργία των κατάλληλων δομών για την αντιμετώπιση των ιδιαίτερων προβλημάτων και αναγκών των παιδιών.¹⁰ Ο V. Μιϋοζ, Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για το Δικαίωμα στην Εκπαίδευση, τονίζει ότι «οι απόπειρες απλής ενσωμάτωσης στα γενικά σχολεία χωρίς τη συνοδεία μέτρων δομής δεν ανταποκρίνονται και θα συνεχίσουν, για διάφορους λόγους, να μην ανταποκρίνονται στα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία».¹¹ Την αναγκαιότητα γενναίων δομικών μεταρρυθμίσεων για τη μετάβαση στη συνεκπαίδευση ενισχύουν τα αποτελέσματα σύγχρονων ερευνών που επιβεβαιώνουν ότι η ειδική εκπαίδευση σε ξεχωριστές μονάδες στερείται αποτελεσματικότητας, λόγω της πληθώρας γραφειοκρατικών δομών διοίκησης και κυρίως, λόγω της μη εξασφάλισης οικονομικής βιωσιμότητας των ειδικών σχολείων.¹²

Οι Πρότυποι Κανόνες του ΟΗΕ για την εξίσωση των ευκαιριών των ατόμων με αναπηρία προκρίνουν τη συνεκπαίδευση ορίζοντας ότι τα Κράτη πρέπει να αναγνωρίζουν την αρχή της ισό-

6. *Ibid.*, παρ. 43 και άρθρο 2, παρ. 2 ΔΣΟΚΠΔ.

7. *Ibid.*, παρ. 7 και 43.

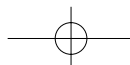
8. *Ibid.*, παρ. 59.

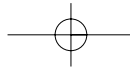
9. UNESCO, *The Salamanca Statement on Principles, Policy and Practice in Special Needs Education* (1994) παρ. 3.

10. Committee on the Rights of the Child, *General Comment No 9: The Rights of Children with Disabilities*, CRC/C/GC/9 (27.02.2007) παρ. 66-67, *Day of General Discussion, Children with Disabilities*, CRC/C/66 Annex V (06.10.1997).

11. V. Muñoz, *The Right to Education of Persons with Disabilities, Report of the Special Rapporteur on the Right to Education*, A/HRC/4/29 (19.02.2007) παρ. 12.

12. *Ibid.*, παρ. 13. Βλ. επίσης, Committee on Economic, Social and Cultural Rights, *General Comment No. 5: Persons with Disabilities*, E/1995/22(SUPP) Annex IV (09.12.1994) παρ. 35.

τητας των ευκαιριών στη βασική, μέση και ανώτατη εκπαίδευση για τα παιδιά, τους νέους και τους ενήλικες με ειδικές ανάγκες, σε ενταγμένες δομές.¹³ Σταθερή επιδίωξη των Κρατών πρέπει να συνιστά η σταδιακή ένταξη των υπηρεσιών ειδικής εκπαίδευσης στο σύστημα γενικής εκπαίδευσης. Στις περιπτώσεις που η ειδική εκπαίδευση σε ξεχωριστές δομές επιβάλλεται λόγω μη κάλυψης κάποιων ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, σκοπός πρέπει να παραμένει η προετοιμασία των μαθητών για την ένταξή τους στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Η συνεκπαίδευση σε όλα τα στάδια, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 24 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, αποσκοπεί στην πραγμάτωση του δικαιώματος χωρίς διακρίσεις, σύμφωνα με την αρχή της εξίσωσης των ευκαιριών. Η έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη των δυνατοτήτων των ατόμων με αναπηρίες, των ταλέντων και της δημιουργικότητάς τους, των πνευματικών και σωματικών ικανοτήτων τους στο έπακρο και της αίσθησης της αξιοπρέπειας και της προσωπικής αξίας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν ουσιαστικά σε μία ελεύθερη κοινωνία. Η ΕΕΔΑ, έχοντας υπόψη ότι η Ελλάδα έχει υπογράψει τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και τη δέσμευση των πολιτικών κομμάτων για την επικύρωσή της, καλεί την Πολιτεία να επισπεύσει την επικύρωσή.¹⁴

Ο Ν. 3699/2008 ορίζει στο άρθρο 6, παρ. 4 ότι η εκπαίδευση των μαθητών παρέχεται σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής, όταν η φοίτηση στα γενικά σχολεία ή στα τμήματα ένταξης καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη. Το εκπαιδευτικό σύστημα, υπό τις παρούσες συνθήκες, αφήνει περιθώρια αμφιβολιών για τη δυνατότητα ουσιαστικής παροχής

εκπαίδευσης σε άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες εντός των γενικών σχολείων. Η εφαρμογή του Ν. 3699/2008, σύμφωνα με όσα προηγήθηκαν, θα εξαρτηθεί από την υιοθέτηση συγκεκριμένων μέτρων που θα ανταποκρίνονται στις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών και από τη διάθεση των ανάλογων πόρων. Κατά την έκδοση των εκτελεστικών πράξεων του νόμου, είναι απαραίτητο να συνυπολογίζεται η αντικειμενική δυνατότητα επίτευξης του σχεδιαζόμενου μέτρου, ώστε να χρησιμοποιούνται οι πόροι στο μέγιστο δυνατό βαθμό για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, έστω κι αν αυτό θα σημαίνει σταδιακή (αλλά πραγματική) ένταξη της ΕΑΕ στα γενικά σχολεία. Επομένως, γίνεται φανερή η ανάγκη ανάθεσης του σχεδιασμού και της διαχείρισης της ΕΑΕ σε ένα κεντρικό φορέα.

III. Προτάσεις για την εκπλήρωση της υποχρεωτικής ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης

Η ΕΕΔΑ τονίζει τη σπουδαιότητα της άμεσης έκδοσης όλων των ΠΔ και των ΥΑ που προβλέπονται στο άρθρο 34 (εξουσιοδοτικές διατάξεις), προκειμένου να επισπευστεί η εφαρμογή του νόμου. Η ΕΕΔΑ διατυπώνει προτάσεις για: α) ζητήματα δομών και β) την αντιμετώπιση ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών.

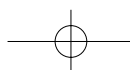
A) Ζητήματα δομών

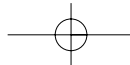
α) Κέντρα Πρώιμης Παρέμβασης

Όλοι οι φορείς υποστήριξαν την αδήριτη ανάγκη δημιουργίας Κέντρων Πρώιμης (ή Έγκαιρης) Παρέμβασης. Πρέπει να δημιουργηθούν εκτός των νηπιαγωγείων, για παιδιά 0-4 ετών, δηλαδή κατά την κρίσιμη ηλικία για τη διάγνωση και την

13. General Assembly, *Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities*, A/RES/48/96 (20.12.1993). Βλ. Κανόνα 6 (Εκπαίδευση) και Ν. 2430/1996 (ΦΕΚ Α' 156) σχετικά με την εκπόνηση του σχετικού εθνικού σχεδίου εφαρμογής των κανόνων.

14. Σημειώνεται ότι τη δέσμευση επικύρωσης εξασφάλισε η ΕΕΔΑ από εκπροσώπους όλων των κομμάτων της Βουλής κατά την Ημερίδα που διοργάνωσε, σε συνεργασία με την ΕΣΑμεΑ, σχετικά με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (10.12.2007). Υπενθυμίζεται, επίσης, η πρόταση της ΕΕΔΑ για δημιουργία ειδικού κύκλου για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στο Συνήγορο του Πολίτη, για την επίβλεψη της εφαρμογής της Σύμβασης σε εθνικό επίπεδο. Ο μηχανισμός αυτός θα διευκόλυνε αναμφίβολα την εφαρμογή και του υπό εξέταση νόμου για την ΕΑΕ. Βλ. σχετικά, ΕΕΔΑ, *Έκθεση 2007*, Μέρος Ε' σελ. 451.

ανάπτυξη και για τους γονείς τους και να στελεχωθούν καταλλήλως από εκπαιδευτικό, ιατρικό και ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό¹⁵ (άρθρο 34, παρ. 4).

β) Κέντρα Εκπαίδευσης Καθημερινής Διαβίωσης

Είναι απαραίτητα για τα παιδιά με σοβαρές ειδικές ανάγκες, νοητική υστέρηση, λειτουργικό αυτισμό ή με πολλαπλές αναπηρίες, τα οποία δεν μπορούν να παρακολουθήσουν προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης, αλλά χρειάζονται εκπαίδευση σε καθημερινές δεξιότητες και δημιουργική απασχόληση (άρθρο 34, παρ. 4).

γ) Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ)

- Κατασκευή σχολικών κτιρίων με τις απαραίτητες προδιαγραφές προσβασιμότητας και λειτουργικότητας για όλους τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (άρθρο 34, παρ. 7 (α)).

- Καθορισμός του αναλυτικού προγράμματος εκπαίδευσης για τις ΣΜΕΑΕ, ώστε να καλύπτονται οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες όλων των μαθητών από τους κατάλληλους δασκάλους (άρθρο 34, παρ. 6 (ζ)).

- Παρακολούθηση της εφαρμογής του Εξατομικευμένου Προγράμματος Εκπαίδευσης, ώστε να εξασφαλίζεται η ομαλή συνέχιση της εκπαίδευσης κάθε μαθητή (άρθρο 34, παρ. 6 (ζ)).

- Άμεση πρόσληψη του αναγκαίου προσωπικού και τοποθέτηση από την έναρξη του σχολικού έτους (άρθρο 34, παρ. 1 (β), 4, 6 (η) και 7 (α)).

- Άμεση έκδοση των προβλεπόμενων από τον Ν. 3699/2008 ΠΔ και Υπουργικών Αποφάσεων, ώστε να ρυθμιστούν όλα τα θέματα που αφορούν: α) τη διαδικασία επιλογής των Συμβούλων Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (άρθρο 34, παρ.1) και κάθε λεπτομέρεια που αφορά τα καθήκοντα, αρμοδιότητες και τις υποχρεώσεις τους, β) τον ορισμό των τυπικών προσόντων διορισμού του ΕΠ, ΕΕΠ και ΕΒΠ και κάθε λεπτομέρεια που αφορά τα κριτήρια, τις προϋποθέσεις και τη διαδι-

κασία πρόσληψης του προσωπικού Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (άρθρο 34, παρ. 1 (β)).

δ) Αντιμετώπιση ελλείψεων στα Γενικά Σχολεία

i) Τάξεις Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

Προτείνεται η δημιουργία μίας τάξης ΕΑΕ ανά 3 σχολεία για μαθητές με οριακό ή φυσιολογικό δείκτη νοημοσύνης που παρουσιάζουν σοβαρά προβλήματα συμπεριφοράς και συναισθηματικής ολοκλήρωσης, γλωσσικής ανάπτυξης, με ψυχιατρικά ή σωματικά νοσήματα (επιληψία, βαριές ασθένειες), λειτουργικό αυτισμό ή ακόμα μικρή νοητική και γνωστική ανωριμότητα και δεν δύνανται να ακολουθήσουν το ρυθμό της τάξης τους. Κατά αυτό τον τρόπο, οι μαθητές με αυτές τις εκπαιδευτικές ανάγκες, τις οποίες θα επιβάρυνε η φοίτηση σε ΣΜΕΑΕ θα έχουν τα ουσιαστικά οφέλη της γενικής παιδείας (άρθρο 34, παρ. 4).

ii) Τμήματα Ένταξης

Σε κάθε σχολείο (κάθε βαθμίδα) πρέπει να λειτουργεί τμήμα ένταξης στελεχωμένο από εκπαιδευτικούς ΕΑΕ, ώστε να αντιμετωπίζονται εγκαίρως και με εξειδικευμένο τρόπο οι μαθησιακές δυσκολίες και να αποφεύγεται η συσσώρευση ελλείψεων που καθιστούν ανέφικτη την ένταξη ορισμένων μαθητών στο γενικό πρόγραμμα (άρθρο 34, παρ. 4).

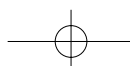
iii) Ενσωμάτωση νέων ειδικοτήτων στο διδακτικό προσωπικό (άρθρο 34, παρ. 1 (β))

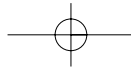
- Ενίσχυση των τάξεων με βοηθό δασκάλου για τη διευκόλυνση της συνεχούς παρακολούθησης και ενίσχυσης της μαθησιακής πορείας των μαθητών.

- Στελέχωση των νηπιαγωγείων με λογοθεραπευτές, για την έγκαιρη αντιμετώπιση των γλωσσικών διαταραχών ή των ελλείψεων που εξελίσσονται σε μαθησιακές δυσκολίες.

- Στελέχωση των γενικών σχολείων με ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς για την αντιμετώπιση των κοινωνικο-οικονομικών αλλαγών.

15. Τα Κέντρα Πρώιμης ή Έγκαιρης Παρέμβασης διαφοροποιούνται από τα Κέντρα Πρώιμης Παρέμβασης που προβλέπει το άρθρο 8, παρ. 1 (αα) του Ν. 3699/2008, τα οποία εσφαλμένα φέρουν αυτό το όνομα, καθώς εντός των νηπιαγωγείων δύνανται ενδεχομένως να προσφέρουν υπηρεσίες προσχολικής αγωγής.

- Για τη συγκρότηση του Υπηρεσιακού Συμβουλίου Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού στην Κεντρική Υπηρεσία ΥΠΕΠΘ (άρθρο 24, παρ. 3) προτείνονται οι ακόλουθες ειδικότητες: παιδοψυχίατροι, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, λογοθεραπευτές, εργοθεραπευτές, φυσικοθεραπευτές, ειδικοί σε θέματα τυφλών και κωφών, σχολικοί νοσηλευτές κρίνονται για πρόσληψη, σχεδόν αποκλειστικά από εκπαιδευτικούς.

ε) Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης Ειδικών Εκπαιδευτικών Αναγκών (ΚΕΔΔΥ)

- Προτείνεται η αναλογία μίας πλήρους διαγνωστικής ομάδας ανά 5.000 μαθητικού πληθυσμού (ή 4 διαγνωστικές ομάδες ανά 20.000), ώστε να μειωθεί η αναμονή διάγνωσης/αξιολόγησης και προγραμματισμού και το προσωπικό των ΚΕΔΔΥ να έρχεται σε επαφή και να οικοδομεί συνεργασίες με συγκεκριμένο αριθμό σχολείων και εκπαιδευτικών (άρθρο 34 παρ. 7 (ε)).

- Προσθήκη στη διεπιστημονική ομάδα των ΚΕΔΔΥ (άρθρο 4, παρ. 1) και φυσικοθεραπευτή για την εκτίμηση των κινητικών δυσκολιών και την πρόταση των κατάλληλων τεχνικών βοηθημάτων (άρθρο 34, παρ. 6 (η)).

- Σκόπιμο κρίνεται η εξειδίκευση του προσωπικού των ΚΕΔΔΥ στις μαθησιακές δυσκολίες και όχι απλά στην Ειδική Αγωγή (άρθρο 34, παρ. 6 (η)).

- Για την επαρκή και κατάλληλη στελέχωση των ΚΕΔΔΥ πρέπει να προβλεφθούν κίνητρα, προκειμένου να αποτραπεί η στελέχωση από αναπληρωτές, των οποίων η σύμβαση λήγει στις 30/6 κάθε έτους με αποτέλεσμα να αποδυναμώνονται τα ΚΕΔΔΥ (άρθρο 34, παρ. 6 (δ)).

- Κάλυψη δαπανών μετακίνησης προσωπικού των ΚΕΔΔΥ σε σχολεία, αναλόγως της χιλιόμετρικής απόστασης που χρειάζεται να καλύπτουν (άρθρο 34, παρ. 6 (δ)).

- Σεμινάρια επιμόρφωσης για όλο το προσωπικό (άρθρο 34 παρ. 6 (δ)).

- Χρηματοδότηση βιβλιοθηκών, κατάλληλου λογισμικού, αξιολογητικού υλικού, καθώς και μικροδαπανών που δεν καλύπτονται από τη Νομαρχία.

- Προτείνεται η αποφυγή κατανομής σε

ΚΕΔΔΥ καθηγητών Β/θμιας Εκπαίδευσης με προέκταση .50 και αποφοίτων των τμημάτων «Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής» μετά τριετή προϋπηρεσία σε ΣΜΕΑΕ, οι οποίοι έχουν απλώς εργαστεί με μαθητές με κώφωση, τύφλωση, νοητική υστέρηση, αυτισμό, κινητικές αναπηρίες ή πολυαναπηρίες και δεν έχουν τις εξειδικευμένες γνώσεις, ώστε να εκτιμήσουν τις μαθησιακές δυσκολίες των μαθητών (άρθρο 34, παρ. 6 (η)).

στ) Πλαίσιο συνεργασίας και επιμερισμός αρμοδιοτήτων μεταξύ Ιατροπαιδαγωγικών Κέντρων (ΙΠΔ) και ΚΕΔΔΥ

Η διάγνωση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών πρέπει να ανατεθεί στα ΚΕΔΔΥ και η ψυχολογική και ψυχιατρική στήριξη των μαθητών και των οικογενειών τους στα ΙΔΓΠ.

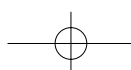
Δευτεροβάθμια Ειδική Διαγνωστική Επιτροπή Αξιολόγησης

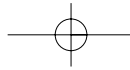
Δικαίωμα γονέων προσφυγής σε περίπτωση διαφωνίας ΚΕΔΔΥ και ΙΠΔ (άρθρο 5, παρ. 3 και 4): οι γονείς εκφράζουν την έντονη αντίδρασή τους στην υποβάθμιση του ρόλου τους ως υπεύθυνων για την εκπαίδευση των παιδιών τους, καθώς και τους δισταγμούς τους έναντι χρονοβόρων γραφειοκρατικών διαδικασιών.

Β) Ζητήματα ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών

α) Μαθητές με γλωσσικές διαταραχές ή νευρολογικές ή ψυχικές παθήσεις

Κενό παρατηρείται για την αντιμετώπιση δυσκολιών που δεν προκύπτουν από τη δυσλεξία. Για τους μαθητές με γλωσσικές διαταραχές ή νευρολογικές ή ψυχικές παθήσεις πρέπει να προσδιοριστούν η μέθοδος και οι συνθήκες εξέτασής τους, ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της κάθε περίπτωσης. Οι περιπτώσεις των μαθητών αυτών χρειάζονται περισσότερο χρόνο και απλούστερο τρόπο παρουσίασης των θεμάτων. Οι εκπαιδευτικοί προτείνουν, επίσης, τη δυνατότητα χρήσης λεξικού κατά τις εξετάσεις από τους μαθητές με τις συγκεκριμένες εκπαιδευτικές ανάγκες.

β) Μαθητές με προβλήματα ακοής, μαθητές με προβλήματα όρασης και μαθητές που ανήκουν στο αυτιστικό φάσμα

Κεντρικός άξονας είναι η ανάγκη αντιμετώπισης των συγκεκριμένων αναγκών των μαθητών, οι οποίες διαφοροποιούνται αναλόγως της φύσης του προβλήματος.

- Η αύξηση των περιπτώσεων των παιδιών με κοχλιακά εμφυτεύματα επιβάλλει την ενίσχυση της ειδικής εκπαίδευσης για τη μετατροπή των ήχων σε γλώσσα μέσα στο πλαίσιο των ειδικών σχολείων από ομάδα λογοθεραπευτή, ρυθμιστή ακουστικών, ψυχολόγου, ειδικού δασκάλου, νηπιαγωγού κλπ. Η ανεπαρκής και μη κατάλληλη ειδική εκπαίδευση οδηγεί τα παιδιά με κοχλιακά εμφυτεύματα στα γενικά σχολεία, στο σύστημα των οπείων, ελλείψει τμημάτων ένταξης, δεν κατορθώνουν να μεταβούν ομαλά.

- Η έλλειψη ειδικής εκπαίδευσης για τους μαθητές που ανήκουν στο αυτιστικό φάσμα έχει ως αποτέλεσμα τη φοίτηση των μαθητών αυτών σε γενικά σχολεία και σε σχολεία νοητικής υστέρησης, όπου δεν τους παρέχεται η ειδική εκπαίδευση, την οποία έχουν ανάγκη. Αν διαπιστωθεί από τα αρμόδια όργανα συγκεκριμένη ανάγκη παράλληλης στήριξης των μαθητών που ανήκουν στο αυτιστικό φάσμα (άρθρο 7 παρ. 4 (γ)) από ειδικό βοηθό που εισηγείται και διαθέτει η οικογένεια του μαθητή κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Διευθυντή της Σχολικής Μονάδας και του Συλλόγου Διδασκόντων, τότε το βάρος αυτό θα πρέπει υποχρεωτικά να το επωμίζεται και να το καλύπτει η Πολιτεία.

γ) Φορέας πιστοποίησης της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας (ΕΝΓ) και της γραφής Braille (άρθρο 7, παρ. 3 και άρθρο 47, παρ. 7 (γ))

Πολύ θετική κρίνεται η αναγνώριση της ΕΝΓ και της Braille ως πρώτης γλώσσας για τα παιδιά με προβλήματα ακοής και τα παιδιά με προβλήματα όρασης αντιστοίχως, καθώς και η προϋπόθεση επαρκούς γνώσης για την πρόσληψη του εκπαιδευτικού προσωπικού στα σχολεία όπου φοιτούν οι μαθητές με αυτά τα προβλήματα.

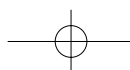
Ωστόσο, κρίνεται απαραίτητο ο Εθνικός Φορέας Πιστοποίησης της Επαρκούς Γνώσης της ΕΝΓ και της Braille («ΕΝΟΡΑΣΙΣ») να ωφεληθεί, ειδικά δεδομένης της περιορισμένης (επταμελούς) σύνθεσής του, από την εμπειρία της Ομοσπονδίας Κωφών Ελλάδας και του Κέντρου Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών, αρμόδιων έως τώρα φορέων.

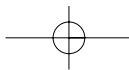
δ) Έκδοση βιβλίων και υλικοτεχνικής υποδομής ειδικά προσαρμοσμένων στα προβλήματα ακοής και όρασης των μαθητών (άρθρο 34, παρ. 3)

- Άμεση έκδοση του ΠΔ για τη συγκρότηση Τμήματος Προσαρμογής των διδακτικών βιβλίων στις ανάγκες των μαθητών με προβλήματα ακοής και με προβλήματα όρασης.

- Παροχή ειδικών προγραμμάτων Η/Υ και ψηφιακή ηχογράφηση κατά περίπτωση των βιβλίων και των συγγραμμάτων που διδάσκονται στο εκπαιδευτικό σύστημα.

- Ενιαίος σχεδιασμός της διδακτέας ύλης και των στόχων εκπαίδευσης, ώστε να μην εξαρτάται από την προσωπική και μόνο προσπάθεια των διδασκόντων.

2. Προτάσεις σχετικά με την επανεξέταση του καθεστώτος των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών (ΒΑΕ) και συναφή ζητήματα Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας*

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η επανεξέταση του πίνακα των επαγγελματιών και των εργασιών που υπάγονται στον Κανονισμό των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών (ΒΑΕ), η οποία προβλέφθηκε στο άρθρο 18 του Ν. 3483/2006 (ΦΕΚ Α΄ 169), επανέφερε το ζήτημα στο επίκεντρο του δημόσιου διαλόγου μεταξύ της Πολιτείας και των συνδικαλιστικών φορέων. Βάσει του ίδιου άρθρου, συγκροτήθηκε ειδική επιστημονική επιτροπή με αρμοδιότητα την υποβολή πρότασης επί θεμάτων υπαγωγής εργασιών, ειδικοτήτων ή χώρων εργασίας στα ΒΑΕ,¹ η οποία ολοκλήρωσε το έργο της καταθέτοντας σχετικό πόρισμα τον Ιούλιο 2008.

Η ειδική επιτροπή υιοθέτησε μία προσέγγιση διαβάθμισης της βαρύτητας των 580 ειδικοτήτων και των χώρων εργασίας που περιλαμβάνονται στον υφιστάμενο πίνακα των ΒΑΕ. Η ειδική επιτροπή θεώρησε ότι τόσο ο αριθμός των ομάδων, όσο και η φύση των συνθηκών, υπό τις οποίες παρέχεται η εργασία σε καθεμιά από αυτές, δικαιολογούν την υπαγωγή τους σε διαφορετικές κλίμακες βαρύτητας, σε συνέχεια της διάκρισης που έχει γίνει ήδη σε σχέση με τις περιπτώσεις ακραίας βαρύτητας, για τις οποίες προβλέπονται ευνοϊκότεροι όροι πρόωρης πλήρους συνταξιοδότησης.

Ειδικότερα, όσες κατηγορίες επιχειρήσεων ή

χώρων εργασίας (σε συνδυασμό με συγκεκριμένες ειδικότητες εργαζομένων) και όσες ειδικότητες εργαζομένων εντάχθηκαν από την ειδική επιτροπή στον πίνακα των ΒΑΕ,² κατηγοριοποιήθηκαν περαιτέρω με βάση μία κλίμακα βαρύτητας από το 1 έως το 4. Το πόρισμα δεν διευκρινίζει τα κριτήρια υπαγωγής και τις συνέπειες της κατάταξης σε μία από τις βαθμίδες βαρύτητας.³

II. Η προσέγγιση του ζητήματος από την ΕΕΔΑ

Το Β΄ Τμήμα της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), το οποίο ως αρμόδιο για τα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά δικαιώματα εισηγήθηκε στην Ολομέλεια τις προτάσεις του επί της επανεξέτασης των ΒΑΕ, προσέγγισε το ζήτημα αναζητώντας τις πτυχές εκείνες που θα μπορούσαν να επιδράσουν στην προστασία δικαιωμάτων.⁴ Ήδη στο πλαίσιο του Β΄ Τμήματος, διευκρινίστηκε ότι οποιαδήποτε ουσιαστική κρίση επί της ένταξης συγκεκριμένων ειδικοτήτων στον πίνακα των ΒΑΕ εκφεύγει της αρμοδιότητας της ΕΕΔΑ. Τα μέλη τόνισαν ότι η αποστολή της ΕΕΔΑ, στο πεδίο της επανεξέτασης του καθεστώτος των ΒΑΕ, συνίσταται στη διατύπωση βασικών αρχών που απορρέουν από το πλέγμα των κοινωνικών δικαιωμάτων.

Κατά την ΕΕΔΑ, το δικαίωμα στην υγεία, όπως εξειδικεύεται στους κανόνες προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων, συνιστά τον κεντρικό άξονα της μελέτης των ΒΑΕ. Εξάλλου, η μελέτη των ΒΑΕ εγείρει αναπότρεπτα το ευρύτερο θέμα του επαγγελματικού κινδύνου για

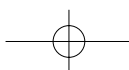
* Οι προτάσεις της ΕΕΔΑ υιοθετήθηκαν ομοφώνως από την Ολομέλεια στην από 09.04.2009 συνεδρίασή της. Εισηγητές: κ. Ν. Φωτόπουλος, πρώην Μέλος της ΕΕΔΑ, εκπρόσωπος της ΓΣΕΕ, κ. Α. Θεοδωρίδης, Μέλος της ΕΕΔΑ, εκπρόσωπος του ΣΥΡΙΖΑ και Τ. Σταυρινάκη, Επιστημονική Συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ.

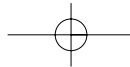
1. ΚΥΑ 2/31774/0022 (ΦΕΚ Β΄ 326, 31.07.2007 τ. Υ.Ο.Δ.Δ.) κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 18 Ν. 3483/2006. Πρόκειται για δεκαμελή μη μόνιμη ειδική επιτροπή, η οποία πραγματοποίησε 45 συνεδριάσεις κατά την περίοδο Οκτώβριος 2007-Ιούλιος 2008. Τον Ιανουάριο 2008 αποχώρησαν ο εκπρόσωπος της ΓΣΕΕ και ο εκπρόσωπος του ΤΕΕ.

2. Εδάφιο Α και εδάφιο Β αντίστοιχα προτεινόμενου αναθεωρημένου πίνακα των ΒΑΕ, Πόρισμα, σελ. 30-58.

3. Σύμφωνα με τη ΓΣΕΕ, καμία ρύθμιση δεν προβλέπεται για τις βαθμίδες 1 έως 3, ενώ μόνο η βαθμίδα 4 αντιστοιχεί στο γνωστό έως σήμερα καθεστώς των ΒΑΕ. Ο εκπρόσωπος της ΓΣΕΕ, πριν αποχωρήσει από την ειδική επιτροπή, διατύπωσε τη διαφωνία του με τη διαβάθμιση αυτή ελλείψει ειδικής τεκμηρίωσης.

4. Στη συνεδρίαση του Β΄ Τμήματος, παρουσιάστηκαν οι βασικές θέσεις του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και της ΓΣΕΕ από τους εκπροσώπους τους στην ΕΕΔΑ. Επιπλέον, η ΕΕΔΑ ευχαριστεί θερμά τον κ. Γ. Ρωμανιά για τη συμμετοχή του στη συνεδρίαση και τη συμβολή του ως ειδικού εμπειρογνώμονος εκ μέρους της ΓΣΕΕ.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων. Η δημιουργία της κατηγορίας των ΒΑΕ είχε ως αφετηρία την παραδοχή ότι ορισμένες εργασίες συνεπάγονται ιδιαίτερος σοβαρό κίνδυνο για την υγεία και τη σωματική ακεραιότητα των εργαζομένων, πρόωρη φθορά του οργανισμού και αδυναμία για περαιτέρω απασχόληση.⁵

Με αφετηρία αυτή τη σκέψη, η πρόωρη συνταξιοδότηση, όπως ήδη ισχύει για τους ασφαλισμένους στα ΒΑΕ, αντισταθμίζει τη σοβαρή καταπόνηση του οργανισμού τους, συνιστώντας υλοποίηση της βασικής υποχρέωσης κρατικής πρόνοιας.

Πράγματι, η πρόωρη συνταξιοδότηση έχει ως αποτέλεσμα την απομάκρυνση των εργαζομένων από τους βλαπτικούς παράγοντες για την υγεία σε μικρότερη ηλικία από εκείνη που προβλέπεται για τους ασφαλισμένους στις υπόλοιπες κατηγορίες. Συνάμα, όμως, πρέπει να τονιστεί ότι αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας η προστασία του δικαιώματος στην υγεία των εργαζομένων, η οποία εκπληρώνεται με τη συνεχή και αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων υγείας και ασφάλειας και την πρόληψη των κινδύνων καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του εργαζομένου μέχρι τη δικαιολογημένη πρόωρη συνταξιοδότηση.

Η ανάγκη επανεξέτασης του καταλόγου των ειδικοτήτων των ΒΑΕ είναι άμεσα συναρτημένη με τις εξελίξεις στην Ιατρική της Εργασίας και κατ' επέκταση στη σχετική νομοθεσία. Η υποχρέωση εξάλειψης του επαγγελματικού κινδύνου αποτυπώνεται στη σύγχρονη νομοθεσία με την υιοθέτηση κανόνων πρόληψης. Παράλληλα, στις περιπτώσεις που διαπιστώνεται αδυναμία εξάλειψης των κινδύνων για την υγεία των εργαζομένων, επιβάλλεται η υιοθέτηση αντισταθμιστικών μέτρων, όπως κατ' εξοχήν η παροχή καθ' όλη τη διάρκεια της απασχόλησης με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα και σε τακτά χρονικά διαστήματα, επιπρόσθετου χρόνου

ξεκούρασης.⁶ Σκοπός των αντισταθμιστικών μέτρων είναι να έχει ο εργαζόμενος τη δυνατότητα να αποκαταστήσει στο διάστημα εκτός της απασχόλησης που ενέχει το βλαπτικό παράγοντα την ψυχική και σωματική του υγεία και επομένως, να διατηρήσει ένα ικανοποιητικό επίπεδο υγείας κατά τη διάρκεια της ζωής του στο σύνολό της.

Η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι οι θεμελιώδεις αυτές αρχές προστασίας του δικαιώματος στην υγεία των εργαζομένων, όπως προκύπτουν από την ερμηνεία της σχετικής κοινοτικής και της διεθνούς νομοθεσίας, αποτελούν την αφετηρία για τη διατύπωση προτάσεων επί της επανεξέτασης των ΒΑΕ.

III. Προτάσεις της ΕΕΔΑ

Οι προτάσεις της ΕΕΔΑ αναφέρονται σε βασικές πτυχές της επανεξέτασης των ΒΑΕ. Θεωρήθηκε, επίσης, σκόπιμο να διατυπωθούν ορισμένες προτάσεις επί της διαδικασίας της επανεξέτασης, ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική προστασία των ασφαλιστικών δικαιωμάτων των εργαζομένων με κύριο γνώμονα το δικαίωμα στην υγεία.

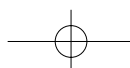
A) Βασικές αρχές επί της επανεξέτασης

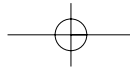
α) Η επανεξέταση με βάση τις αρχές του κοινωνικού κράτους δικαίου και τη θεμελιώδη υποχρέωση κρατικής πρόνοιας

Η ΕΕΔΑ τονίζει ότι η επανεξέταση των ΒΑΕ πρέπει να πραγματοποιηθεί στη βάση των αρχών της προστασίας της Υγείας και Ασφάλειας όλων των εργαζομένων και ιδιαίτερα εκείνων που υφίστανται μεγαλύτερη καταπόνηση της υγείας και κίνδυνο της σωματικής τους ακεραιότητας και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, όπως επιβάλλονται από το κοινωνικό κράτος δικαίου. Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να ληφθεί για τις ευάλωτες σε πολλαπλές διακρίσεις ομάδες εργα-

5. Βλ. Φ. Χατζηδημητρίου και Γ. Ψηλός, *Ασφαλιστική νομοθεσία: ανάλυση και ερμηνεία της νομοθεσίας, νομολογία και ασφαλιστική πρακτική* (2^η έκδ., Δελτίο Εργατικής Νομοθεσίας, Αθήνα 1991) σελ. 454, όπως αναφέρεται στη Γνωμοδότηση του Γ. Λεβέντη, *Πόρισμα της επιστημονικής επιτροπής για την αναμόρφωση του πίνακα των ΒΑΕ (Παράρτημα II)*, (Αθήνα, Ιούλιος 2008).

6. Βλ. κατωτέρω IV την ανάλυση σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 2, παρ. 4 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη.

ζομένων (π.χ. λόγω φύλου, εθνοτικής καταγωγής, ηλικίας κλπ) και όσους εκ των πραγμάτων είναι περισσότερο εκτεθειμένοι σε παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας (π.χ. οι απασχολούμενοι με ευέλικτες ή άτυπες μορφές απασχόλησης).

β) Το εύρος και η μεθοδολογία της επανεξέτασης

Η διαδικασία επανεξέτασης του πίνακα των ΒΑΕ δεν πρέπει να περιοριστεί στην επανεξέταση των ειδικοτήτων και επιχειρήσεων που έχουν ήδη υπαχθεί. Επιπλέον, πρέπει να εξεταστούν οι αιτήσεις ειδικοτήτων που έχουν κατατεθεί και εκκρεμούν.

Στην πρώτη περίπτωση, είναι εύλογο ότι θα διερευνηθεί με τα βέλτιστα διαθέσιμα κριτήρια εάν οι συνθήκες εργασίας έχουν βελτιωθεί σε τέτοιο βαθμό, ώστε να δικαιολογούν την εξαίρεση στο μέλλον των συγκεκριμένων ομάδων από τον πίνακα των ΒΑΕ. Σχετικά με τη δεύτερη περίπτωση των εκκρεμών αιτήσεων, το Κράτος οφείλει να μεριμνήσει για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως επιβάλλει το άρθρο 22, παρ. 5 Σ, σε συνδυασμό με το άρθρο 21, παρ. 3 Σ (προστασία της υγείας).

Η κρίση επί της υπαγωγής μίας ειδικότητας στο καθεστώς ΒΑΕ πρέπει να βασίζεται σε κατάλληλα επιδημιολογικά στοιχεία, τα οποία να προκύπτουν από ειδικές μελέτες, σε πορίσματα της Ιατρικής της Εργασίας και άλλες επίσημες πηγές, όπως οι εκθέσεις των επιθεωρήσεων εργασίας (βλ. εκθέσεις του ΣΕΠΕ). Η ΕΕΔΑ προτείνει να αξιοποιηθούν οι μελέτες για όσες ειδικότητες έχουν πραγματοποιηθεί και ανταποκρίνονται στα κριτήρια της μέσης επιστημονικής αξιολόγησης.⁷ Για όσες ειδικότητες δεν έχουν πραγματοποιηθεί επιδημιολογικές μελέτες, αυτές θα μπορούσαν να διεξαχθούν από το Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΛΙΝΥΑΕ), το οποίο χαιρεί της αποδοχής όλων των εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων και της Πολιτείας.

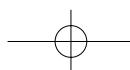
Δεδομένου ότι η ένταξη στον πίνακα των ΒΑΕ δικαιολογείται, όταν η επιβάρυνση του αν-

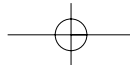
θρώπινου οργανισμού είναι σοβαρότερη από τη συνήθη, πρέπει να ελέγχεται ανά ειδικότητα ή/και χώρο εργασίας η νοσηρότητα (είδος και συχνότητα ασθενειών που αντιμετωπίζει η υπό εξέταση ομάδα), η συχνότητα και η φύση των ατυχημάτων, η θνησιμότητα των εργαζομένων (οι αιτίες που θα μπορούσαν να συνδεθούν με τις συνθήκες εργασίας), καθώς και η επίδραση παραγόντων, οι οποίοι έχουν αναγνωριστεί από την επιστήμη ως βλαπτικοί (ρύποι, επικίνδυνα υλικά και πρώτες ύλες, ακτινοβολία, θόρυβος, θερμοκρασία, νυχτερινές βάρδιες, τόπος εργασίας εκτός φυσιολογικών συνθηκών, χειρισμός επικίνδυνων μηχανημάτων κλπ). Σε κάθε περίπτωση, η εξαίρεση κάποιας ειδικότητας και η αρνητική απάντηση σε εξεταζόμενη αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από αιτιολογία, βασισμένη σε επιστημονική και σαφή τεκμηρίωση.

Η εκ των προτέρων συστηματοποίηση της μεθοδολογίας, όπως λ.χ. η κατηγοριοποίηση των κριτηρίων με βάση συντελεστή, που απεικονίζει την επίδραση του καθενός από αυτά στην κρίση επί της υπαγωγής, θα διασφαλίσει την αποφυγή δυσμενούς και άνισης μεταχείρισης – κατά παρέκκλιση της συνταγματικής επιταγής της ισότητας (άρθρο 4, παρ. 1 Σ) σε συνδυασμό με την υποχρέωση προστασίας της υγείας (άρθρο 21, παρ. 3 Σ) – ομάδων, οι οποίες παρουσιάζουν όμοια χαρακτηριστικά και θα διευκολύνει τους εργαζόμενους να συντάξουν τις αιτήσεις τους. Η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι δεν πρέπει να εξαιρούνται οι εργαζόμενοι στο δημόσιο τομέα. Είναι αδιανόητο εργαζόμενοι, οι οποίοι παρέχουν την ίδια εργασία, να αντιμετωπίζονται διαφορετικά αναλόγως της σχέσης εργασίας τους με το δημόσιο τομέα και όχι βάσει των κινδύνων της εργασίας.

Στο ίδιο πνεύμα, η ΕΕΔΑ εκφράζει τον προβληματισμό της σχετικά με την ανάγκη αναλογικής εφαρμογής των ρυθμίσεων των ΒΑΕ σε κλάδους απασχόλησης, στους οποίους οι ευέλικτες ή άτυπες εργασιακές σχέσεις αποτελούν πλέον γενικευμένη πρακτική (όπως αυτοαπασχόληση, (υπ)εργολαβοποίηση κλπ). Η κοινωνική πρόνοια, ως υποχρέωση του Κράτους, πρέπει, κατά την επανεξέ-

7. Έγκυρες θεωρούνται οι μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί από εξειδικευμένους επιστήμονες και βασίζονται σε πρόσφατα στοιχεία, τα οποία είναι ικανά να οδηγήσουν σε ασφαλή συμπεράσματα.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

ταση των ΒΑΕ, να απεγκλωβιστεί από μία δύσκαμπτη κοινωνικοασφαλιστική αντίληψη των εργασιακών σχέσεων, η οποία, εκτός των άλλων, παραγνωρίζει τη σύγχρονη πραγματικότητα των επαγγελματικών κινδύνων για έναν ολοένα μεγαλύτερο αριθμό εργαζομένων.

γ) Η ανάγκη σύνδεσης με τον κατάλογο επαγγελματικών ασθενειών

Αποτελεί αυτονόητη ανάγκη η σύνδεση της επανεξέτασης του πίνακα των ΒΑΕ με έναν ολοκληρωμένο κατάλογο επαγγελματικών ασθενειών.⁸ Η πρόοδος της τεχνολογίας και της ιατρικής συνέβαλαν καθοριστικά στην καταγραφή των παραγόντων που προκαλούν τις επαγγελματικές ασθένειες. Είναι προφανές ότι ο υπό επανεξέταση κατάλογος των ΒΑΕ δεν περιλαμβάνει πλήθος ασθενειών που έχουν εμφανιστεί τα τελευταία χρόνια.⁹ Επομένως, οποιαδήποτε επανεξέταση, η οποία δεν θα λάβει υπόψη έναν ενημερωμένο κατάλογο επαγγελματικών ασθενειών, θα είναι ελλιπής.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρείχε στην ΕΕΔΑ το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, το Φεβρουάριο του 2008 ολοκληρώθηκε το έργο της επιτροπής, στην οποία είχε ανατεθεί η εξέταση και η ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία του ευρωπαϊκού καταλόγου των επαγγελματικών ασθενειών και απομένει να εκδοθεί το προεδρικό διάταγμα.¹⁰ Η ΕΕΔΑ καλεί το αρμόδιο Υπουργείο να προχωρήσει σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες, προκειμένου να εκδοθεί το προεδρικό διάταγμα και να ενισχύσει κατά αυτό τον τρόπο την προστασία της υγείας των εργαζομένων. Η αναγνώριση των επαγγελματικών ασθενειών

θα συμβάλει στη διαμόρφωση κανόνων πρόληψης, οι οποίοι, αν τηρούνται στην πράξη, θα βελτιώσουν την υγεία των εργαζομένων και θα μειώσουν στην ουσία το κόστος των ασφαλιστικών φορέων.

β) Βασικές αρχές επί της διαδικασίας

α) Συγκρότηση και σύσταση της αρμόδιας επιτροπής

Σε συνέχεια όσων προαναφέρθηκαν επί της ουσίας της επανεξέτασης των ΒΑΕ, γίνεται φανερό ότι η σύνθεση της εξ ορισμού διεπιστημονικής επιτροπής κρίσης επί της υπαγωγής στον πίνακα των ΒΑΕ πρέπει να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες της διαδικασίας. Η αποτίμηση της επίδρασης των συνθηκών εργασίας στη σωματική και ψυχική υγεία του εργαζομένου και κατ' επέκταση στο ρυθμό γήρανσης απαιτεί τη συμμετοχή εξειδικευμένων ιατρών, ιδίως δε ιατρών εργασίας, σε τέτοια αναλογία, ώστε να διασφαλίζεται η πλήρης τεκμηρίωση της τελικής κρίσης.

Η συμμετοχή των εργαζομένων στην επιτροπή κρίσης των ΒΑΕ πρέπει να διασφαλιστεί μέσω της εκπροσώπησης των πλέον αντιπροσωπευτικών συνδικαλιστικών οργανώσεων. Η σύμφωνη με την αρχή της ισότητας επέκταση του καθεστώτος στο δημόσιο τομέα επιβάλλει, συνεπώς, τη συμμετοχή της ΑΔΕΔΥ.

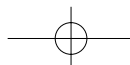
β) Η ανάγκη επανεξέτασης και ορθολογικής διαχείρισης

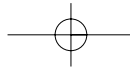
Η ΕΕΔΑ αντιλαμβάνεται ότι οι τεχνολογικές εξελίξεις δύνανται να μεταβάλλουν τις συνθήκες

8. Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τον ευρωπαϊκό κατάλογο επαγγελματικών ασθενειών, 2003/670/ΕΚ (19.03.2003) και 90/326/ΕΟΚ (22.05.1990). Βλ. σχετικά Μ. Αλεξόπουλος (Ιατρός Εργασίας), «Επαγγελματικός κίνδυνος. Βαρέα και Ανθυγιεινά (ΒΑΕ)», Συμβολή στην 3^η Πανελλαδική Συνδιάσκεψη της Αυτόνομης Παρέμβασης (Νοέμβριος 2008) και Ι. Σακκά, Εκπρόσωπος της ΑΔΕΔΥ στο Συμβούλιο Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας, «Προτάσεις για τα Βαρέα», *Ελευθεροτυπία* (27.09.2008).

9. Το ΙΚΑ διαθέτει το μοναδικό σε ισχύ κατάλογο επαγγελματικών ασθενειών στην Ελλάδα, ο οποίος χρονολογείται από το 1979. Ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει 52 επαγγελματικές ασθένειες και κατά γενική ομολογία χρήζει ενημέρωσης.

10. Στην επιτροπή αυτή συμμετείχαν εκπρόσωποι του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, του ΕΛΙΝΑΥΕ και της Ελληνικής Εταιρίας Ιατρικής της Εργασίας και Περιβάλλοντος.

εργασίας επιδρώντας σημαντικά στα κρίσιμα στοιχεία για την υπαγωγή στο καθεστώς των ΒΑΕ. Η ορθολογική διαχείριση του πίνακα των ΒΑΕ δικαιολογεί την περιοδική του επανεξέταση υπό το πρίσμα των τεχνολογικών και άλλων εξελίξεων, υπό την προϋπόθεση ότι οποιαδήποτε μεταβολή θα τεκμηριώνεται εμπειριστατωμένα. Δεδομένου δε ότι οι επιπτώσεις ενδεχόμενης εσφαλμένης άρνησης της Πολιτείας να υπαγάγει μία ομάδα στα ΒΑΕ είναι ιδιαίτερος επιβλαβείς για την υγεία των εργαζομένων, θα πρέπει σε περίπτωση αμφιβολίας να προκρίνεται η ένταξη στα ΒΑΕ. Σε κάθε περίπτωση απόφασης επί της υπαγωγής στα ΒΑΕ, η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι απαραίτητο στάδιο αποτελεί η διαβούλευση με τους αρμόδιους συνδικαλιστικούς φορείς και η προσπάθεια επίτευξης συναίνεσης.

IV. Ο σύνδεσμος μεταξύ της Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία (ΥΑΕ) και των ΒΑΕ

Η ΕΕΔΑ θεωρεί άρρηκτη τη σχέση μεταξύ της τήρησης των κανόνων Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία (ΥΑΕ) για την πρόληψη των κινδύνων στο χώρο της εργασίας και το ζήτημα των ΒΑΕ. Ο σύνδεσμος αυτός είναι διττός: από τη μία πλευρά, η ενημέρωση των κανόνων ΥΑΕ, σύμφωνα με τα επιστημονικά ευρήματα σχετικά με τις επιπτώσεις των βλαπτικών παραγόντων στην υγεία των εργαζομένων, συνιστά στοιχείο απαραίτητο για την αποτίμηση του κινδύνου που προϋποθέτει η ένταξη στα ΒΑΕ.

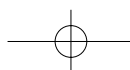
Από την άλλη πλευρά, η πλήρης και ουσιαστική τήρηση των κανόνων ΥΑΕ δύναται να οδηγήσει σε ορισμένες περιπτώσεις στη μεταβολή του πίνακα των ΒΑΕ για ορισμένες υπαχθείσες ομάδες. Αντιστρόφως, η διαπίστωση της πρακτικής αδυναμίας εφαρμογής των κανόνων ΥΑΕ επιβάλλει τη διατήρηση στα ΒΑΕ, ανεξαρτήτως των θεωρητικών και τεχνικών επιτευγμάτων που ενδεχομένως έχουν πραγματοποιηθεί.

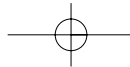
Η πρόληψη των κινδύνων για την υγεία και

την ασφάλεια των εργαζομένων είναι μία σύνθετη διαδικασία, η οποία απαιτεί τη διαρκή σύμπραξη του Κράτους, των εργοδοτών και των εργαζομένων. Στην τριμερή αυτή σχέση, ο ρόλος του Κράτους και των εργοδοτών είναι ο πλέον σημαντικός – δικαιοπολιτικά και ουσιαστικά – για την προστασία της υγείας των εργαζομένων. Ο ρόλος του Κράτους δεν εξαντλείται στην υιοθέτηση των νομοθετημάτων, τα οποία ορίζουν τους βλαπτικούς παράγοντες και τα μέτρα πρόληψης. Η εφαρμογή της εργατικής νομοθεσίας στην πράξη αποτελεί το σημαντικότερο κριτήριο για την αξιολόγηση της εθνικής πολιτικής για την υγεία των εργαζομένων.

Η ΕΕΔΑ, αναγνωρίζοντας ότι το Κράτος έχει ενσωματώσει το βασικό πλέγμα των σχετικών κοινοτικών ρυθμίσεων, διακρίνει ένα σημείο, το οποίο χρήζει επανεξέτασης. Η τήρηση της νομοθεσίας και η πρόληψη του κινδύνου για την υγεία των εργαζομένων δεν μπορεί παρά να συνδέεται με τον επαρκή αριθμό ιατρών εργασίας και τεχνικών ασφαλείας. Υπολογίζεται ότι 90 περίπου ιατροί ασκούν καθήκοντα ιατρού εργασίας σε όλη την επικράτεια. Η ΕΕΔΑ θεωρεί τον αριθμό ανεπαρκή και προτείνει την τροποποίηση της νομοθεσίας, ώστε να εξαρτάται ο αριθμός των ιατρών εργασίας από το πραγματικό αριθμό των εργαζομένων, τον αριθμό των προληπτικών ελέγχων υγείας, τη συχνότητα των ατυχημάτων ανά δραστηριότητα και τις συναφείς επαγγελματικές ασθένειες.¹¹ Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση των ορυχείων της ΔΕΗ, η οποία διαθέτει, σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, 7 ιατρούς για περίπου 7.000 εργαζομένους. Ο ανεπαρκής αριθμός των ιατρών εργασίας γίνεται σαφέστερος, αν λάβουμε υπόψη ότι οι ιατροί δραστηριοποιούνται σε μεγάλο αριθμό εγκαταστάσεων, πολύ απομακρυσμένων μεταξύ τους. Η περίπτωση αυτή είναι μεν σύννομη, αλλά ενδεικτική μίας ρύθμισης που κατ' αποτέλεσμα δεν συνάδει με το πνεύμα της προστασίας της υγείας των εργαζομένων. Περαιτέρω, η υποχρέωση χρήσης των υπηρεσιών τε-

11. Βλ. σχετικά ΠΔ 294/1988 (ΦΕΚ Α' 138) εκτελεστικό του Ν. 1568/1985 (ΦΕΚ Α' 177) και ΠΔ 17/1996 (ΦΕΚ Α' 11) «Μέτρα για την βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία σε συμμόρφωση με τις οδηγίες 89/391/ΕΟΚ και 91/383/ΕΟΚ».

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

χνικού ασφαλείας, καθώς και οι προϋποθέσεις αποτελεσματικής άσκησης των καθηκόντων του πρέπει να ελέγχονται ανελλιπώς από τις αρμόδιες υπηρεσίες ελέγχου της εφαρμογής της εργατικής νομοθεσίας και να λαμβάνονται υπόψη οι παράγοντες που προκαλούν ή ενέχουν τον επαγγελματικό κίνδυνο στην κάθε περίπτωση.

Επιπλέον, αποτελεί αυτονόητη ανάγκη η αύξηση των επιθεωρήσεων εργασίας στις ειδικότητες ή/και τους χώρους εργασίας και τις επιχειρήσεις, οι οποίες εντάσσονται στα ΒΑΕ, δεδομένου ότι οι κίνδυνοι για την υγεία των εργαζομένων είναι μεγαλύτεροι.

Την άρρηκτη σχέση μεταξύ των κανόνων ΥΑΕ και των ΒΑΕ αναλύει η Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΕΚΔ) του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά την ερμηνεία των άρθρων 3 (δικαίωμα για ασφαλείς και υγιεινές συνθήκες εργασίας) και 2, παρ. 4 (δικαίωμα για δίκαιες συνθήκες εργασίας, μείωση της διάρκειας εργασίας ή συμπληρωματική άδεια με αποδοχές στους εργαζομένους σε ορισμένες επικίνδυνες ή ανθυγιεινές εργασίες) του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη (ΕΚΧ).¹² Σύμφωνα με την ΕΚΔ, «το δικαίωμα κάθε εργαζομένου σε ένα ασφαλές και υγιεινό περιβάλλον εργασίας αποτελεί μία ευρέως αναγνωρισμένη αρχή, η οποία απορρέει ευθέως από το δικαίωμα στην προσωπική ακεραιότητα, μία από τις θεμελιώδεις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.¹³ Ο σκοπός του άρθρου 3 συνδέεται κατά αυτό τον τρόπο άμεσα με εκείνον του άρθρου 2 της ΕΣΔΑ, το οποίο αναγνωρίζει το δικαίωμα στη ζωή.¹⁴ Εφαρμόζεται σε όλο το φάσμα της οικονομίας και καλύπτει το δημόσιο και ιδιωτικό τομέα».¹⁵

Η ΕΚΔ, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι ώρες εργασίας έχουν γενικά μειωθεί και ότι ως προτεραιότητα έχει πλέον τεθεί η πρόληψη υπό τη μορφή της μείωσης της έκθεσης σε βλαπτικούς παράγοντες, ώστε να περιορίζεται στο ελάχιστο η απειλή για την υγεία των εργαζομένων, ελέγχει την εφαρμογή του άρθρου 2, παρ. 4 του ΕΚΧ σε δύο επίπεδα: *πρώτον*, ελέγχει εάν τα Κράτη υιοθετούν τα απαραίτητα μέτρα για την εξάλειψη των κινδύνων και *δεύτερον*, απαιτεί την παροχή αντισταθμιστικών μέτρων στις περιπτώσεις που οι κίνδυνοι παραμένουν και δεν έχει καταστεί δυνατό να εξαλειφθούν.¹⁶ Η ΕΚΔ, κατά την εξέταση της εφαρμογής του άρθρου 2, παρ. 4 από τα Κράτη, λαμβάνει υπόψη τη συμμόρφωση με το άρθρο 3 του ΕΚΧ.

Στην πράξη, η ως άνω ερμηνεία σημαίνει ότι συνιστά διεθνή υποχρέωση της Ελλάδας, τόσο η καταγραφή και η συστηματική παρακολούθηση των ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών, όσο και η επίβλεψη της εφαρμογής της νομοθεσίας για την ΥΑΕ.¹⁷ Η ΕΚΔ ελέγχει εάν παρέχονται στις υπηρεσίες επιθεώρησης της εργασίας επαρκείς πόροι, ώστε να επιθεωρούν το μεγαλύτερο δυνατό αριθμό εργαζομένων και δραστηριοτή-

των 3 συνδέεται κατά αυτό τον τρόπο άμεσα με εκείνον του άρθρου 2 της ΕΣΔΑ, το οποίο αναγνωρίζει το δικαίωμα στη ζωή.¹⁴ Εφαρμόζεται σε όλο το φάσμα της οικονομίας και καλύπτει το δημόσιο και ιδιωτικό τομέα».¹⁵

12. Η Ελλάδα έχει κυρώσει τον ΕΚΧ, ο οποίος υιοθετήθηκε στις 18.10.1961, με το Ν. 1426/1984 (ΦΕΚ Α' 32), ενώ έχει υπογράψει απλώς τον αναθεωρημένο ΕΚΧ, ο οποίος υιοθετήθηκε στις 03.05.1996. Σημειώνεται ότι η Ελλάδα δεν έχει επικυρώσει τη Διεθνή Σύμβαση Εργασίας 155 «Για την ασφάλεια, την υγεία των εργαζομένων και το περιβάλλον εργασίας».

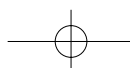
13. European Committee of Social Rights, *Conclusions I, Statement of Interpretation on Article 3* (31.05.1969) σελ. 22.

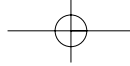
14. European Committee of Social Rights, *Conclusions XIV-2, Statement of Interpretation on Article 3* (30.11.1998) σελ. 36.

15. European Committee of Social Rights, *Conclusions II, Statement of Interpretation on Article 3* (31.07.1971) σελ. 12.

16. Η ερμηνεία αυτή, σύμφωνα με την ΕΚΔ, εξασφαλίζει τη συνοχή μεταξύ των άρθρων 2, παρ. 4, 3 και του άρθρου 11 (δικαίωμα στην υγεία) του ΕΚΧ. Βλ. European Committee of Social Rights, *Marangopoulos Foundation for Human Rights v. Greece, Complaint No 30/2005, Decision on the Merits* (06.12.2006) παρ. 232-236.

17. Η ΕΚΔ τονίζει ότι η σύννομη εφαρμογή του Χάρτη «δεν μπορεί να εξασφαλιστεί εκ του γεγονότος μόνο της νομοθεσίας εάν η εφαρμογή αυτής δεν είναι αποτελεσματική και αυστηρά ελεγχόμενη» (*International Commission of Jurists v. Portugal, Complaint No 1/1998, Decision on the Merits* (09.09.1998) παρ. 33). Ο έλεγχος του σεβασμού της νομοθεσίας σε θέματα ασφάλειας και υγείας στην εργασία είναι συνεπώς ένας *sine qua non* όρος αποτελεσματικότητας του δικαιώματος που εγγυάται το άρθρο 3. Το συμπέρασμα αυτό επανέλαβε η ΕΚΔ στην προσφυγή *Marangopoulos Foundation for Human Rights v. Greece*, ό.π. υποσ. 16, παρ. 228.

των, προκειμένου να μειώνεται ο επαγγελματικός κίνδυνος στο ελάχιστο.¹⁸

Η ΕΕΔΑ υπενθυμίζει ότι κατά την εξέταση της προσφυγής *ΙΜΔΑ κατά Ελλάδα* διαπιστώθηκε από την ΕΚΔ, η παραβίαση της υποχρέωσης του Κράτους να ελέγχει αποτελεσματικά την εφαρμογή της νομοθεσίας σε θέματα υγείας και ασφάλειας της εργασίας, κυρίως επειδή αναγνωρίζει την έλλειψη σε προσωπικό ελέγχου και δεν μπορεί να παρέχει σαφή δεδομένα για τον αριθμό των ατυχημάτων στον τομέα των ορυχείων.¹⁹

Επιπλέον, ενδιαφέρον, σε σχέση με το καθεστώς των ΒΑΕ, παρουσιάζει η ερμηνεία του άρθρου 2, παρ. 4 του ΕΚΧ. Το άρθρο 2, παρ. 4 ΕΚΧ αναφέρει δύο τύπους αποζημίωσης (ή αντιστάθμισης) για τους εργαζομένους σε επικίνδυνες εργασίες σε χρόνο: μείωση του ημερησίου ωραρίου εργασίας ή επιπρόσθετες άδειες μετ' αποδοχών. Ενώ η ΕΚΔ διευκρινίζει ότι σε καμία περίπτωση η οικονομική αποζημίωση δεν μπορεί να θεωρηθεί κατάλληλη υπό την έννοια του άρθρου 2, παρ. 4 ΕΚΧ, υποδεικνύει ότι άλλα μέτρα, που περιορίζουν τη διάρκεια της έκθεσης σε κινδύνους, μπορούν να θεωρηθούν συμβατά. Τα μέτρα αυτά κρίνονται από την ΕΚΔ κατά περίπτωση.²⁰

Στην προσφυγή *ΙΜΔΑ κατά Ελλάδα*, στην οποία τέθηκε το ζήτημα των αντισταθμιστικών μέτρων για τους λιγνιτωρύχους, η ΕΚΔ έκρινε ότι υπάρχει παράβαση, διότι το Κράτος εναπόθεσε στις συλλογικές συμβάσεις εργασίας τη λήψη μέτρων μείωσης του χρόνου εργασίας ως αντιστάθμιση της επιβάρυνσης της υγείας, που υφίστανται οι εργαζόμενοι στα ορυχεία, μολοντί οι συλλογικές διαπραγματεύσεις δεν παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις εκπλήρωσης αυτής της υποχρέωσης.²¹

Σε συνέχεια των παρατηρήσεων αυτών, η ΕΕΔΑ προτείνει τη συγκρότηση ειδικού φορέα εκτίμησης του επαγγελματικού κινδύνου, ο οποίος με

την κατάλληλη επιστημονική και τεχνική στελέχωση θα διαχειρίζεται κατά τρόπο έγκυρο και έγκαιρο την ανάγκη τροποποίησης των κανόνων ΥΑΕ και την εξειδίκευση αυτών σε σχέση με τις συγκεκριμένες ανάγκες ορισμένων επιχειρήσεων και δραστηριοτήτων ιδιαίτερως επικίνδυνων για την υγεία των εργαζομένων.²²

V. Σύνοψη των προτάσεων της ΕΕΔΑ

Συνοψίζοντας τις αρχές που αναλύθηκαν ανωτέρω, η ΕΕΔΑ προτείνει:

1. Οι αρχές της προστασίας της Υγείας και της Ασφάλειας όλων των εργαζομένων και ιδιαίτερα εκείνων που υφίστανται μεγαλύτερη καταπόνηση της υγείας και κίνδυνο της σωματικής τους ακεραιότητας, καθώς και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης αναφορικά με τους ήδη ενταχθέντες στο θεσμό των ΒΑΕ, ως θεμελιωδών αρχών του Κοινωνικού Κράτους Δικαίου και του Κράτους Πρόνοιας, οφείλουν να διαπνέουν τη διαδικασία επανεξέτασης του πίνακα ΒΑΕ.

2. Ιδιαίτερη μέριμνα για τις ευάλωτες ομάδες εργαζομένων που υφίστανται διακρίσεις (π.χ. γυναίκες, αλλοδαποί κλπ) και όσους εκ των πραγμάτων είναι πιο εκτεθειμένοι σε παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας (π.χ. εργαζόμενοι μέσω (υ)εργολάβων).

3. Κρίση επί των εκκρεμών αιτήσεων άλλων ειδικοτήτων.

4. Αναλογική εφαρμογή στους κλάδους, όπου έχει γενικευτεί η άτυπη και ευέλικτη απασχόληση (π.χ. αυτοαπασχόληση, εργολαβοποίηση κλπ).

5. Πλήρη τεκμηρίωση κάθε απόφασης με βάση επιδημιολογικές μελέτες, ενημερωμένο κατάλογο επαγγελματικών ασθενειών και εκθέσεις των επιθεωρήσεων εργασίας.

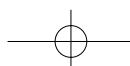
18. European Committee of Social Rights, *Conclusions XIV-2, Belgium (1961 Charter: 2-4)*, (30.11.1998) σελ. 128.

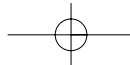
19. *Marangopoulos Foundation for Human Rights v. Greece*, όπ.π. υποσ. 16, παρ. 231.

20. European Committee of Social Rights, *Conclusions XVIII-2, Statement of Interpretation on Article 2§4* (30.06.2006) σελ. 297.

21. *Marangopoulos Foundation for Human Rights v. Greece*, όπ.π. υποσ. 16, παρ. 232-239.

22. Την ανάγκη κεντρικού σχεδιασμού της πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου τονίζουν συνδικαλιστικοί φορείς και ιατροί εργασίας. Βλ. όπ.π. υποσ. 8.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

6. Προσπάθεια επίτευξης συναίνεσης με τον αρμόδιο συνδικαλιστικό φορέα. Πλήρη αιτιολόγηση της άρνησης υπαγωγής στα ΒΑΕ.

7. Ανάθεση των απαραίτητων επιδημιολογικών μελετών στο ΕΛΙΝΥΑΕ.

8. Κρίση βάσει των γνωστών, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, βλαπτικών παραγόντων για την υγεία των εργαζομένων.

9. Έκδοση του ΠΔ σχετικά με τον κατάλογο επαγγελματικών ασθενειών, σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία.

10. Σεβασμό της αρχής της ισότητας, δηλαδή όμοια μεταχείριση όμοιων περιπτώσεων εργαζομένων, σε συνδυασμό με τις συνταγματικές και υπερεθνικές επιταγές για προστασία της υγείας.

11. Συγκρότηση διεπιστημονικής επιτροπής για τη μελέτη του καθεστώτος των ΒΑΕ με τη συμμετοχή επαρκούς αριθμού ειδικών ιατρών.

12. Περιοδική επανεξέταση του πίνακα των ΒΑΕ, εφόσον είναι απαραίτητο, με τα ως άνω εχέγγυα.

13. Να προκρίνεται η ένταξη στα ΒΑΕ σε περιπτώσεις αμφιβολίας σχετικά με την επικινδυνότητα των συνθηκών εργασίας.

14. Διαρκή ενημέρωση του νομοθετικού πλαι-

σίου των κανόνων ΥΑΕ.

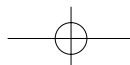
15. Πλήρη και ουσιαστική τήρηση των κανόνων ΥΑΕ με στόχο την πρόληψη των επαγγελματικών κινδύνων και παράλληλη αποτελεσματική επίβλεψη της εφαρμογής τους από τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες. Ενίσχυση σε ανθρώπινο δυναμικό και κατάλληλες και σύγχρονες υποδομές των υπηρεσιών του ΣΕΠΕ, ώστε να εντατικοποιηθούν οι έλεγχοι.

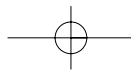
16. Νομοθετική πρόβλεψη για την αύξηση του αριθμού ιατρών εργασίας και τεχνικών ασφαλείας.

17. Νομοθετική πρόβλεψη σχετικά με την υποχρέωση μείωσης του ημερήσιου ωραρίου εργασίας ή επιπρόσθετες άδειες μετ' αποδοχών στους εργαζομένους σε επικίνδυνες εργασίες (άρθρο 2, παρ. 4 ΕΚΧ).

18. Συγκρότηση ειδικού φορέα εκτίμησης του επαγγελματικού κινδύνου.

19. Επικύρωση του Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Διεθνούς Σύμβασης Αρ. 155 «Για την ασφάλεια, την υγεία των εργαζομένων και το περιβάλλον εργασίας» της ΔΟΕ.

3. Παρατηρήσεις επί του σχεδίου ΠΔ «Τροποποίηση ΠΔ 90/2008 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα»*

Το Υπουργείο Εσωτερικών προωθεί Προεδρικό Διάταγμα (εφεξής ΠΔ) που επιφέρει σημαντικές αλλαγές στη διαδικασία ασύλου, όπως αυτή καθορίζεται από το ΠΔ 90/2008 που ενσωματώνει στην ελληνική έννομη τάξη την Οδηγία 2005/85/ΕΚ σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα. Η ΕΕΔΑ πληροφορήθηκε την προώθηση του σχετικού ΠΔ από τις εφημερίδες καθώς το Υπουργείο για άλλη μία φορά παρέλειψε να της αποστείλει το σχετικό νομοθέτημα για την υποβολή παρατηρήσεων, αρμοδιότητα που προκύπτει από τον ιδρυτικό νόμο της ΕΕΔΑ (Ν. 2667/1998 άρθρο 1, παρ. 6, εδ. (β) και (ι)). Μετά από επανειλημμένες οχλήσεις προς τη Γενική Γραμματεία Δημόσιας Τάξης, τελικά η ΕΕΔΑ εξασφάλισε το κείμενο του σχεδίου ΠΔ, το οποίο της απεστάλη από τον κ. Β. Κουσουτή, Διευθυντή της Διεύθυνσης Αλλοδαπών/ΑΕΑ και μέλος της ΕΕΔΑ ως εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Τάξης.

Το σχέδιο ΠΔ επιφέρει στην ουσία δύο πολύ σημαντικές αλλαγές στη διαδικασία ασύλου. Η

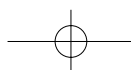
πρώτη αφορά στην κατάργηση του β' βαθμού εξέτασης των αιτημάτων ασύλου από την Επιτροπή Προσφυγών και η δεύτερη στη μεταβίβαση της αρμοδιότητας απόφασης σε α' βαθμό επί των αιτημάτων ασύλου στους Αστυνομικούς Διευθυντές της Επικράτειας. Η ΕΕΔΑ έχοντας, από την αρχή της λειτουργίας της, επανειλημμένως ενασχοληθεί με τα ζητήματα ασύλου και προσφύγων¹ προβαίνει στις ακόλουθες παρατηρήσεις:

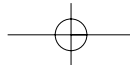
Ι. Αναφορικά με την κατάργηση του β' βαθμού εξέτασης αιτημάτων ασύλου (άρθρα 1, 2, 4, 5, 6, 7 και 9 του σχεδίου ΠΔ)

Η ΕΕΔΑ διατυπώνει σοβαρότατες επιφυλάξεις ως προς τη συμμόρφωση της προτεινόμενης ρύθμισης με την κοινοτική οδηγία 2005/85/ΕΚ και ειδικότερα με το άρθρο 39 αυτής που ορίζει ότι «τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αιτούντες άσυλο να έχουν δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίων κατά των ακόλουθων αποφάσεων: (α) απόφαση επί της αιτήσεως ασύλου την οποία υπέβαλαν [...]». Το σχέδιο ΠΔ προβλέπει την κατάργηση του β' βαθμού εξέτασης αιτημάτων ασύλου, όπως αυτός ορίζεται στα άρθρα 25 και 26 του ΠΔ 90/2008, και προβλέπει τη δυνατότητα άσκησης αίτησης ακύρωσης κατά της απορριπτικής απόφασης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας (άρθρο 2 σχεδίου ΠΔ). Παρόλο που προβλέπεται η δυνατότητα αυτή, η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι, για την περίπτωση των αιτούντων άσυλο, δε βρίσκεται σε συμφωνία με δικαίωμα της πραγματικής προ-

* Η παρούσα απόφαση υιοθετήθηκε στην από 28.05.2009 συνεδρίαση της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ. Εισηγήτριες: κα. Α. Αργυροπούλου-Χρυσοχοϊδου, Α' Αντιπρόεδρος ΕΕΔΑ, εκπρόσωπος του ΕΣΠ και κα. Λ.-Μ. Μπολάνη, επιστημονική συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ. Οι εισηγήτριες θα ήθελαν να ευχαριστήσουν την κα. Κ. Στεφανάκη εκπρόσωπο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, τον κ. Σ. Κουλοξέρη, Διευθυντή της Νομικής Υπηρεσίας του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες, τις Ειδικές Επιστήμονες του Συνηγόρου του Πολίτη κα. Μ. Βουτσίνου και Ε. Μαρκάκη και τον κ. Ι. Φουράκη Τμηματάρχη 3ου Τμήματος Πολιτικού Ασύλου, Διεύθυνσης Αλλοδαπών/ΑΕΑ για τη συνεισφορά τους κατά τη συνεδρίαση του Γ' Τμήματος στις 18.05.2009.

1. Βλ. ΕΕΔΑ, «Προτάσεις της ΕΕΔΑ για την προστασία προσφύγων (άσυλο) στην Ελλάδα», Έκθεση 2001, σελ. 117, «Προτάσεις για την υποδοχή και πρόσβαση αιτούντων άσυλο στη διαδικασία παροχής ασύλου», Έκθεση 2002, σελ. 143, «Θέσεις της ΕΕΔΑ σχετικά με την εφαρμογή του νόμου περί προσφύγων», Έκθεση 2004, σελ. 245, «Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του σχεδίου ΠΔ «Υποδοχή αιτούντων διεθνή προστασία, διαδικασία εξέτασης, προϋποθέσεις αναγνώρισης, ανάκλησης του καθεστώτος διεθνούς προστασίας και απέλαση. Δικαιώματα-Υποχρεώσεις. Οικογενειακή επανένωση προσφύγων», Έκθεση 2006, σελ. 185, «Παρατηρήσεις σχετικά με τη διαδικασία ασύλου των προσφύγων και ζητήματα εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας», Έκθεση 2007, σελ. 159.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

σφυγής που κατοχυρώνει το άρθρο 39 της Οδηγίας.

Κατά πρώτον, πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 39 της Οδηγίας κάνει λόγο για δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής (the right to an effective remedy) και ότι η μετάφραση του όρου "effective" ως «πραγματική» κρίνεται αδόκιμη διότι δεν αποδίδει σωστά τόσο ορολογικά όσο και πραγματολογικά το περιεχόμενό του. Κατά τούτο πρέπει να εξεταστεί κατά πόσο η αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ΣτΕ κατά της απορριπτικής απόφασης αιτήματος ασύλου συνιστά αποτελεσματική προσφυγή. Η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι η αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ΣτΕ δεν ανταποκρίνεται στις επιταγές της κοινοτικής οδηγίας για τους ακόλουθους λόγους:

α) Η αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ΣτΕ αφορά μόνο σε έλεγχο νομιμότητας και όχι σε έλεγχο ουσίας. Το ΣτΕ θα περιοριστεί στην εξέταση των νομικών ελαττωμάτων της διοικητικής πράξης και δεν θα εξετάσει κατά πόσο ο συγκεκριμένος προσφεύγων δικαιούται να υπαχθεί σε καθεστώς διεθνούς προστασίας. Η μη δυνατότητα ελέγχου της ουσίας του αιτήματος ασύλου δεν φαίνεται να συνάδει με τους σκοπούς του δικαιώματος αποτελεσματικής προσφυγής του άρθρου 39 της Οδηγίας, ιδίως αν αναγνωστεί σε συνδυασμό με το σημείο 27 του Προοιμίου της Οδηγίας σύμφωνα με το οποίο: «Η αποτελεσματικότητα της προσφυγής, και σε σχέση με την εξέταση των σχετικών περιστατικών, εξαρτάται από το διοικητικό και δικαστικό μηχανισμό κάθε κράτους μέλους στο σύνολό τους». Μία, λοιπόν, προσφυγή που δεν θα έχει ως αποτέλεσμα την εξέταση των πραγματικών περιστατικών και ουσιαστικών ισχυρισμών του αιτούντος ως προς τη βασιμότητα του αιτήματος διεθνούς προστασίας, κάτι που διασφαλίζεται σήμερα από την ισχύουσα διαδικασία με την ενδικοφανή προσφυγή που ασκείται κατά της απορριπτικής πρωτοβάθμιας απόφασης ενώπιον της Επιτροπής Προσφυγών, δεν μπορεί να θεωρηθεί αποτελεσματική προσφυγή.

Υπέρ του μη αποτελεσματικού χαρακτήρα της αίτησης ακύρωσης κατά απορριπτικής απόφασης αιτήματος διεθνούς προστασίας συνηγορούν και οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), το οποίο, στο πλαίσιο εξέτασης της εξάντλησης εσωτερικών ενδίκων μέσων, τα οποία ο προσφεύγων υπέχει την υποχρέωση να ασκήσει μόνο εφόσον είναι αποτελεσματικά (effective), έχει κρίνει ότι «στην περίπτωση που το ένδικο μέσο ασκείται ενώπιον ανώτατου δικαστηρίου το οποίο έχει αρμοδιότητα να κρίνει μόνο ως προς τα νομικά ζητήματα και όχι ως προς τα πραγματικά περιστατικά και το αντικείμενο της προσφυγής είναι η ουσία, ο προσφεύγων δεν χρειάζεται να ασκήσει το βοήθημα με τη λογική ότι δεν πρόκειται για αποτελεσματικό μέσο».²

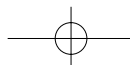
β) Η αδήριτη ανάγκη για την ύπαρξη και έλεγχου ουσίας και κατά συνέπεια της διατήρησης του β' βαθμού εξέτασης αιτημάτων ασύλου από την Επιτροπή Προσφυγών, έτσι ώστε η προσφυγή να είναι πράγματι αποτελεσματική, προκύπτει και από τα στατιστικά στοιχεία παροχής ασύλου, αλλά και από τον τρόπο που διεξάγεται η εξέταση των αιτημάτων.

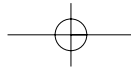
Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι κατά το 2007 από τα 20.684 αιτήματα ασύλου που εξετάστηκαν σε α' βαθμό χορηγήθηκε άσυλο σε 8 μόνο περιπτώσεις, ενώ από 6.448 αιτήματα που εξετάστηκαν σε β' βαθμό χορηγήθηκε άσυλο σε 132 περιπτώσεις. Αντίστοιχα κατά το 2008 εξετάστηκαν σε α' βαθμό 29.573 αιτήματα και χορηγήθηκε άσυλο σε 14 περιπτώσεις, ενώ από τα 3.342 αιτήματα που εξετάστηκαν σε β' βαθμό χορηγήθηκε άσυλο σε 344 περιπτώσεις.

Σύμφωνα με μελέτη της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες με τίτλο «Άσυλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Μία Μελέτη για την Εφαρμογή της Οδηγίας³ για την Αναγνώριση» από τις 305 απορριπτικές αποφάσεις σε α' βαθμό που εξέτασαν και αφορούσαν αιτούντες από το Αφγανιστάν, το

2. ECHR, *S. v. the United Kingdom*, Decision of 13 December 1984, σελ. 230-231.

3. Πρόκειται για την Οδηγία 2004/83/ΕΚ για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους.

Ιράκ, τη Σομαλία, τη Σρι Λάνκα και το Σουδάν καμία δεν κάνει αναφορά σε πραγματικά περιστατικά και δεν περιέχει νομική αιτιολόγηση. Όλες περιέχουν μία τυποποιημένη παράγραφο σύμφωνα με την οποία «απορρίπτεται το αίτημα καθώς οι ισχυρισμοί του αιτούντος είναι αόριστοι και δεν μπορούν να δικαιολογήσουν ότι έχει υποστεί ή θα υποστεί δίωξη από τις αρχές της χώρας του, ενώ είναι προφανές ότι εγκατέλειψε τη χώρα του με σκοπό να βρει εργασία και να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσής του».⁴

Επιπλέον, από την εξέταση 294 φακέλων στον α' βαθμό προέκυψε ότι δεν περιλαμβάνουν τις απαντήσεις των αιτούντων σε τυποποιημένες ερωτήσεις των αξιωματικών της αστυνομίας που διεξάγουν τη συνέντευξη. Ελάχιστοι περιέχουν περιληπτική αναφορά σε πραγματικά περιστατικά σε δύο με τρεις γραμμές, ενώ δεν υπάρχει καμία άλλη πληροφορία σχετικά με το φόβο δίωξης του αιτούντος. Στη συντριπτική πλειοψηφία των φακέλων ο αξιωματικός που διεξήγαγε τη συνέντευξη έχει σημειώσει ως λόγο αναχώρησης από τη χώρα προέλευσης «οικονομικά κίνητρα», παρόλο που σε ορισμένες περιπτώσεις οι αιτούντες ανήκαν σε εθνοτικές ομάδες που έχουν υποστεί εκτεταμένη δίωξη ή προέρχονταν από περιοχές όπου επικρατεί βία και λαμβάνουν χώρα παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ κανείς δεν θεωρήθηκε ότι δικαιούται διεθνή προστασία.⁵

Επίσης, σύμφωνα με την ως άνω μελέτη της Ύπατης Αρμοστείας που διεξήχθη όταν οι αποφάσεις της Επιτροπής Ασύλου είχαν γνωμοδοτικό και όχι δεσμευτικό χαρακτήρα και η τελική απόφαση περί χορήγησης ασύλου ανήκε στον Υπουργό Δημόσιας Τάξης, στις αποφάσεις σε β' βαθμό η περίληψη των πραγματικών περιστατικών συνήθως δεν υπερβαίνει τις δύο γραμμές, και η αρνητική απάντηση είναι διατυπωμένη σε λίγες γραμμές και πάλι κατά τυποποιημένο τρόπο. Στις αποφάσεις δεν καταχωρούνται οι ισχυρισμοί του αιτού-

ντος, αλλά και κανένας άλλος λόγος για την απόρριψη του αιτήματος πέραν του αθεμελίωτου των ισχυρισμών για φόβο δίωξης. Αυτή η διοικητική πρακτική είχε οδηγήσει στην ακύρωση σημαντικού αριθμού αποφάσεων β' βαθμού από το ΣτΕ, είτε λόγω μη αιτιολόγησης της απόφασης γενικά είτε λόγω μη αιτιολόγησης της απόφασης στις περιπτώσεις που το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης δεν ακολουθεί τη σύσταση της Επιτροπής Προσφυγών.⁶

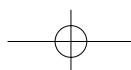
Τα ως άνω ενισχύουν το επιχείρημα περί διατήρησης της εξέτασης αιτημάτων ασύλου και σε β' βαθμό από την Επιτροπή Προσφυγών, της οποίας οι αποφάσεις είναι πλέον δεσμευτικές, ώστε η προσφυγή του αιτούντος και κατά συνέπεια η προστασία που επιδιώκεται μέσω αυτής να είναι αποτελεσματική. Δεν είναι, άλλωστε τυχαίο, ότι κατά το 2008 σημειώθηκε αύξηση της παροχής διεθνούς προστασίας παρότι τα αιτήματα που εξετάστηκαν ήταν πολύ λιγότερα στον αριθμό. Εκτίμησή μας είναι ότι η αύξηση αυτή οφείλεται στη δεσμευτικότητα των αποφάσεων της Επιτροπής Προσφυγών.

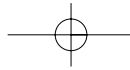
γ) Μία επιπλέον παράμετρος που θέτει εν αμφιβολία το κατά πόσο η αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ΣτΕ κατά της απορριπτικής απόφασης επί αιτήματος ασύλου πληροί τις προϋποθέσεις της αποτελεσματικής προσφυγής είναι το ζήτημα της νομικής συνδρομής. Το άρθρο 11, παρ. 2 του ΠΔ 90/2008 ορίζει ότι «Σε περίπτωση άσκησης αίτησης ακύρωσης κατά της απορριπτικής απόφασης του άρθρου 29 στον αιτούντα άσυλο παρέχεται δωρεάν νομική βοήθεια κατά τη διαδικασία που προβλέπεται στις διατάξεις του Ν. 3226/2004». Αν και το άρθρο 3 του Ν. 3226/2004 που ορίζει τα του διορισμού συνηγόρων κάνει αναφορά μόνο σε ποινικές υποθέσεις και υποθέσεις αστικού και εμπορικού χαρακτήρα και όχι σε υποθέσεις διοικητικού χαρακτήρα, το ΣτΕ παρόλα αυτά ορίζει συνηγόρους με απόφαση του Προέδρου του ύ-

4. UNHCR, *Asylum in the European Union: A Study of the Implementation of the Qualification Directive* (November 2007) σελ. 31-32.

5. *Ibid.*, σελ. 32-33.

6. *Ibid.*, σελ. 32. Βλ. Ενδεικτικά, ΣτΕ 1628/2007 (Δ' Τμήμα), 4382/2005 (Δ' Τμήμα), 822/2006 (Δ' Τμήμα), 2666/2006 (Δ' Τμήμα).

στερα από αίτημα του ενδιαφερομένου.

Ωστόσο, ο Ν. 3226/2004 (ΦΕΚ Α' 24) στο άρθρο Ι ορίζει ότι δικαιούχοι νομικής βοήθειας είναι «οι χαμηλού εισοδήματος πολίτες τρίτου κράτους και ανιθαγενείς, εφόσον έχουν, νομίμως, κατοικία ή συνήθη διαμονή στην Ευρωπαϊκή Ένωση». Δεδομένου, ότι από τη στιγμή που το αίτημα ασύλου απορρίπτεται ο αιτών άσυλο στερείται πλέον νομικού ερείσματος παραμονής στη χώρα δημιουργείται εύλογα η απορία πώς θα θεωρηθεί δικαιούχος νομικής βοήθειας για να ασκήσει αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ΣτΕ.

Η απορία αυτή προκύπτει και από το άρθρο 2 του Νόμου αφού σύμφωνα με τα οριζόμενα στην αίτηση για παροχή νομικής βοήθειας πρέπει να επισυναφθούν και τα αποδεικτικά της νόμιμης κατοικίας ή διαμονής. Συνεπώς, εγείρονται σοβαρά ερωτήματα αναφορικά με τον τρόπο λειτουργίας του θεσμού της νομικής βοήθειας για τις αιτήσεις ακύρωσης ενώπιον του ΣτΕ.

Το ΕΕΔΑ, μάλιστα στο πλαίσιο του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, έχει κρίνει ότι προϋπόθεση για να θεωρηθεί αποτελεσματική η πρόσβαση στο δικαστήριο είναι η νομική βοήθεια όταν η νομική εκπροσώπηση είναι υποχρεωτική ή όταν απαιτείται από τη διαδικαστική πολυπλοκότητα της υπόθεσης.⁷

δ) Η αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ΣτΕ υπέχει και μία άλλη προβληματική πτυχή που συνηγορεί υπέρ της άποψης ότι δεν πρόκειται για αποτελεσματική προσφυγή: το γεγονός ότι η αίτηση ακύρωσης δεν επιφέρει αυτόματη αναστολή επί των μέτρων απέλασης κατά του αιτούντος, κάτι άλλωστε που δεν προβλέπεται ούτε από το ΠΔ 90/2008. Συνεπώς, ο προσφεύγων διατρέχει τον κίνδυνο να απελαθεί προτού εκδοθεί απόφαση επί της αιτήσεως ακυρώσεως που έχει ασκήσει και η οποία ούτως ή άλλως δεν θα κρίνει το δίκαιον και την ουσία του αιτήματος διεθνούς προστασίας. Βεβαίως, ο προσφεύγων μπορεί να υποβάλει αίτηση αναστολής κατά της πράξης απέλασης, αλλά και πάλι θα χρειαστεί νομική συνδρομή, οπότε επανερχόμαστε στα προαναφερθέντα προβλήματα.

τα.

Επιπλέον, πρέπει να σημειώσουμε ότι το ΕΕΔΑ έχει κρίνει –σε υποθέσεις που αφορούν απελάσεις– ότι όταν ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι με την απέλασή του στη χώρα προορισμού θα ετίθετο σε σοβαρό κίνδυνο η ζωή του ή σωματική του ακεραιότητα τότε ένα μέσο που δεν αναστέλλει την απόφαση απέλασης δεν θεωρείται αποτελεσματικό (στο πλαίσιο του άρθρου 35 της ΕΣΔΑ).⁸ Δεδομένου ότι η ουσία στο δίκαιο των προσφύγων έγκειται ακριβώς σε αυτό, δηλαδή στην προστασία των ατόμων από τους κινδύνους που μπορεί να διατρέξουν στη χώρα προέλευσής τους η προσφυγή στο ΣτΕ δεδομένου ότι δεν επιφέρει αυτόματο ανασταλτικό αποτέλεσμα μπορεί να μην θεωρηθεί αποτελεσματική προσφυγή. Προς επίλυση των ως άνω προβλημάτων η αίτηση ακύρωσης θα πρέπει να έχει αυτόματα ανασταλτικό αποτέλεσμα επί των όποιων μέτρων απέλασης.

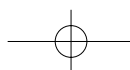
Πέραν του ζητήματος του αποτελεσματικού χαρακτήρα της αίτησης ακύρωσης ενώπιον του ΣτΕ κατά απορριπτικών αποφάσεων αιτημάτων ασύλου η προτεινόμενη ρύθμιση θέτει και το ζήτημα συσσώρευσης εκκρεμουσών προσφυγών ενώπιον ενός δικαστηρίου, το οποίο είναι ήδη επιφορτισμένο με την εκδίκαση μεγάλου αριθμού υποθέσεων. Η πιθανή υποβολή χιλιάδων αιτήσεων ακυρώσεως ενώπιον του ΣτΕ θα αυξήσει το μέσο χρόνο εξέτασης των εκκρεμών υποθέσεων διατηρώντας έτσι το πρόβλημα της εξέτασης προσφυγών που χρονίζουν, αλλά και οδηγώντας σε πιθανές καταδίκες της Ελλάδας από το ΕΕΔΑ για παραβίαση του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ λόγω εκδίκασης των υποθέσεων σε μη εύλογο χρόνο.

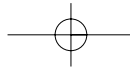
II. Αναφορικά με τη μεταβίβαση στους Αστυνομικούς Διευθυντές της Επικράτειας της αρμοδιότητας απόφασης επί των αιτημάτων ασύλου (άρθρα Ι και 5 σχεδίου ΠΔ)

Η ΕΕΔΑ θα ήθελε να διατυπώσει εκ νέου το πάγιο αίτημά της περί ανάθεσης των αρμοδιοτή-

7. *Airey v. Ireland*, Judgment of 9 October 1979, par. 26.

8. *Z v. The Netherlands*, Decision of 14 May 1984, *C. v. the Netherlands*, Decision of 17 May 1984, *L. v. Federal Republic of Germany*, Decision of 10 December 1984, *V. and P. v. France*, Decision of 4 June 1991.

των αναφορικά με το άσυλο σε μη αστυνομικά όργανα. Το Αστυνομικό Σώμα δεν μπορεί να είναι επιφορτισμένο με την αναχαίτιση της παράνομης μετανάστευσης, αλλά και με τη διαδικασία ασύλου δεδομένου ότι στην πράξη πολύ συχνά οι δύο ιδιότητες –αυτές του «μετανάστη» και του «πρόσφυγα»– συμπλέκονται, αλλά και συγχέονται. Η ανάθεση της αρμοδιότητας απόφασης σε πρώτο, αλλά και τελευταίο βαθμό στους Αστυνομικούς Διευθυντές ενέχει πολλούς κινδύνους για μία δίκαιη και αποτελεσματική διαδικασία ασύλου. Η ΕΕΔΑ θεωρεί το σύστημα διαδικασίας ασύλου που προωθείται ατελέσφορο και μη λειτουργικό για τους ακόλουθους λόγους:

α) Σε αντίστοιχη πρόταση ρύθμισης σε σχέδιο ΠΔ που εκπονήθηκε το 2003 για μεταβίβαση της αρμοδιότητας απόφασης σε α' βαθμό επί των αιτήσεων ασύλου από την Κεντρική Αρχή (Αρχηγείο ΕΛΑΣ) στους Αστυνομικούς Διευθυντές ανά τη χώρα, το ΣτΕ είχε κρίνει, στο σχετικό Πρακτικό Επεξεργασίας⁹ ότι μία τέτοια μεταβίβαση θα ενείχε τον κίνδυνο της υπονόμησης της ενιαίας ερμηνείας και εφαρμογής της Σύμβασης της Γενεύης, άποψη με την οποία η ΕΕΔΑ συντάσσεται πλήρως.

β) Παρά το γεγονός ότι η αποκέντρωση των διαδικασιών ασύλου είναι απαραίτητη, ώστε να αποφορτιστεί η Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής, η οποία έχει επωμιστεί σχεδόν όλο το βάρος της διαδικασίας ασύλου και να εξυπηρετούνται καλύτερα οι αιτούντες άσυλο, η προτεινόμενη ρύθμιση δεν παρέχει τις απαραίτητες ουσιαστικές και διαδικαστικές εγγυήσεις για την αποτελεσματική προστασία των αιτούντων άσυλο. Η ανάληψη της αρμοδιότητας απόφασης επί αιτημάτων ασύλου από τους Αστυνομικούς Διευθυντές προϋποθέτει τη σωστή και σε βάθος εκπαίδευσή τους στο δίκαιο προσφύγων, αλλά και τη συνεχή ενημέρωσή τους γύρω από θέματα η γνώση των οποίων είναι απαραίτητη για το χειρισμό ζητημάτων ασύλου, όπως πολιτικές εξελίξεις στις χώρες προέλευσης, αναγνώριση κατηγοριών ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο δίωξης στις χώρες προέλευσης κλπ. Η εκπαίδευση αυτή είναι χρονοβόρα και δημιουργείται

η εύλογη απορία πώς αυτή θα επιτευχθεί από τη στιγμή, μάλιστα, που οι Αστυνομικοί Διευθυντές είναι επιφορτισμένοι και με μεγάλο αριθμό άλλων καθηκόντων.

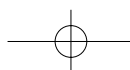
Τα προβλήματα, δηλαδή, που εντοπίζονται σήμερα αναφορικά με την πρωτοβάθμια διαδικασία ασύλου (αναιτιολόγητες αποφάσεις, ελλιπής εκπαίδευση, ελάχιστες αποφάσεις αναγνώρισης ασύλου σε α' βαθμό) θα συνεχίσουν να υφίστανται με τάση μάλιστα να διογκωθούν για όλους τους προαναφερθέντες λόγους. Επιπλέον, τα υφιστάμενα προβλήματα της πρωτοβάθμιας διαδικασίας και αυτά που ενδεχομένως προκύψουν πρέπει να ληφθούν σοβαρότατα υπόψη, δεδομένου ότι θα καταργηθεί ο β' βαθμός εξέτασης, και άρα ο α' βαθμός θα πρέπει να διαθέτει και στην πράξη όλες τις διαδικαστικές εγγυήσεις για μία δίκαιη και αποτελεσματική διαδικασία ασύλου.

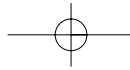
III. Αναφορικά με τη σύσταση γνωμοδοτικών Επιτροπών Προσφύγων στις έδρες των Αστυνομικών Διευνήσεων (άρθρο 3 του σχεδίου ΠΔ)

Το άρθρο 3 του σχεδίου ΠΔ προβλέπει τη σύσταση Γνωμοδοτικών Επιτροπών Προσφύγων σε κάθε Αστυνομική Διεύθυνση της χώρας, οι οποίες θα διεξάγουν τις συνεντεύξεις των αιτούντων άσυλο και στη συνέχεια θα γνωμοδοτούν επί του βασίμου των ισχυρισμών του αιτούντος προς τον Αστυνομικό Διευθυντή. Η Επιτροπή θα απαρτίζεται από δύο αξιωματικούς της ΕΛΑΣ, ένα υπάλληλο της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και έναν εκπρόσωπο της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες. Η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι η προτεινόμενη ρύθμιση είναι εντελώς μη λειτουργική για τους ακόλουθους λόγους:

α) Τίθεται, και πάλι, ζήτημα απαραίτητων προσόντων και κατάλληλης εκπαίδευσης των αστυνομικών και Νομαρχιακών υπαλλήλων που θα απαρτίζουν τις Επιτροπές, δεδομένου ότι με βάση τα προβλεπόμενα πρόκειται να συστηθούν 54 Επιτροπές. Άρα αυξάνεται κατακόρυφα και ο αριθμός των ατόμων που θα πρέπει να εκπαιδευτούν σε ζητήματα ασύλου.

9. Ε' Τμήμα 167/2003.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

β) Προκαλείται η εύλογη απορία αναφορικά με το πώς θα διασφαλιστούν οι απαραίτητοι διερμηνείς –και στον αριθμό αλλά και γλώσσες που ομιλούν– για να εξυπηρετήσουν όλες τις Επιτροπές, δεδομένου ότι η ίδια Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής αντιμετωπίζει ακόμα και τώρα προβλήματα στελέχωσής της με κατάλληλους διερμηνείς, ζήτημα που έχει επισημανθεί τόσο από την ΕΕΔΑ¹⁰ όσο και από τον Επίτροπο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης.¹¹

γ) Δεδομένου ότι ο ρόλος των Επιτροπών είναι καθαρά γνωμοδοτικός, τα αποτελέσματα της λειτουργίας τους θα είναι πιθανότατα όμοια με εκείνα των Επιτροπών, οι οποίες λειτουργούσαν στο πλαίσιο του ΠΔ 61/1999 και, μάλιστα, διέθεταν περισσότερα εκέγγυα ανεξαρτησίας –καθώς η πλειοψηφία των μελών της δεν απαρτιζόταν από αστυνομικά όργανα– αλλά και καταλληλότητας λόγω της σύνθεσής τους,¹² δηλαδή ατελέσφορα και με τα ελαττώματα-ανεπάρκειες που είχε εντοπίσει η μελέτη της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες.¹³

IV. Αναφορικά με την προσωπική συνέντευξη (άρθρο 3 και 4 σχεδίου ΠΔ)

α) Ως προς τη **συνέντευξη των ανηλίκων** το άρθρο 3 του σχεδίου ΠΔ προβλέπει ότι «διεξάγεται προσωπική συνέντευξη, λαμβανομένης υπόψη της ωριμότητάς τους και των ψυχολογικών συνεπειών των τραυματικών βιωμάτων τους». Ωστόσο, δεν διευκρινίζεται στη ρύθμιση πώς ακριβώς θα γίνεται αυτή η εκτίμηση χωρίς τη συμβολή ειδικών ψυχολόγων ή κοινωνικών λειτουργών, παρόντων κατά τη συνέντευξη. Επιπλέον, στο άρθρο 4 του σχεδίου ΠΔ γίνεται αναφορά σε προσωπικές συ-

νεντεύξεις ασυνόδευτων ανηλίκων που διεξάγονται από υπαλλήλους που διαθέτουν ειδικές γνώσεις σχετικά με τις ειδικές ανάγκες των ανηλίκων, όπως άλλωστε προτάσσει και το άρθρο 17 της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ.

Ωστόσο, προκαλείται η εύλογη απορία σε ποιους υπαλλήλους αναφέρεται τελικά η ρύθμιση δεδομένου ότι σύμφωνα με το άρθρο 3 του σχεδίου μόνο η Γνωμοδοτική Επιτροπή Προσφύγων διεξάγει τις συνεντεύξεις των αιτούντων άσυλο και γνωμοδοτεί στην αποφαινόμενη αρχή. Θεωρούμε ότι είναι σαφές ότι αστυνομικοί και νομαρχιακοί υπάλληλοι, όσο καλά εκπαιδευμένοι κι αν είναι σε ζητήματα ασύλου, δεν διαθέτουν τις αναγκαίες γνώσεις σχετικά με τις ειδικές ανάγκες των ανηλίκων και ούτε είναι σε θέση να διαγνώσουν τις ψυχολογικές συνέπειες των τραυματικών τους εμπειριών.

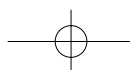
β) Όταν η συνέντευξη αφορά **γυναίκα** το άρθρο 3 του σχεδίου ΠΔ προβλέπει ότι «αυτή διεξάγεται **κατά πρότίμηση παρουσία γυναίκας διερμηνέα**». Το ΠΔ 90/2008 προβλέπει στο άρθρο 10 ότι «όταν η συνέντευξη αφορά γυναίκα, η οποία λόγω των εμπειριών της ή για λόγους πολιτιστικούς δυσκολεύεται να εκθέσει τους λόγους της αίτησής της, λαμβάνεται ειδική μέριμνα, ώστε η συνέντευξη, να διεξάγεται από ειδικευμένη γυναίκα υπάλληλο, παρουσία γυναίκας διερμηνέα». Γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι το ΠΔ 90/2008 παρέχει μεγαλύτερες διαδικαστικές εγγυήσεις για τη διεξαγωγή συνέντευξης αιτούσας άσυλο που θα της επιτρέψουν να εκθέσει με μεγαλύτερη άνεση τους λόγους για τους οποίους αιτείται διεθνή προστασία, οι οποίες θα πρέπει να διατηρηθούν και στο ΠΔ που προωθείται, δεδομένου ότι πρόκειται για μία ιδιαίτερα ευάλωτη ομάδα αιτούντων άσυλο.

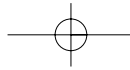
10. ΕΕΔΑ, «Παρατηρήσεις σχετικά με τη διαδικασία ασύλου των προσφύγων και ζητήματα εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας», Έκθεση 2007, σελ. 159.

11. Commissioner for Human Rights of the Council of Europe, *Report: Human Rights of Asylum Seekers*, CommDH(2009)6 (Strasbourg, 04.02.2009) σελ. 9.

12. Νομικό Σύμβουλο του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, έναν υπάλληλο του Διπλωματικού Κλάδου του Υπουργείου Εξωτερικών, ένα νομικό σύμβουλο του Υπουργείου Εξωτερικών, έναν ανώτερο αξιωματικό της ΕΛΑΣ, έναν εκπρόσωπο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, και ο Σύμβουλος Νομικής Προστασίας της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (άρθρο 3, παρ. 5 ΠΔ 61/1999).

13. UNHCR, *ό.π. υποσ. 4*, σελ. 32-33.

γ) Όσον αφορά τη γλώσσα, στην οποία συντάσσεται η πρόσκληση για συνέντευξη, το άρθρο 3 σχεδίου ΠΔ ορίζει ότι «συντάσσεται σε γλώσσα που ευλόγως θεωρείται ότι αυτός κατανοεί». Ωστόσο, η γλώσσα που ευλόγως εικάζει ο διοικητικός υπάλληλος ότι ο αιτών άσυλο κατανοεί μπορεί να μην ανταποκρίνεται στη γλώσσα που πράγματι κατανοεί ο αιτών. Για παράδειγμα ένας αιτών άσυλο από το Αφγανιστάν μπορεί να μιλάει παστούν ή φαρσί, ανάλογα από ποια επαρχία προέρχεται, χωρίς να μπορεί να γίνει ο διαχωρισμός με βάση για παράδειγμα το όνομά του. Το πρόβλημα αυτό επιτείνεται αν λάβουμε υπόψη μας το γεγονός ότι σημαντικός αριθμός αιτούντων άσυλο δε γνωρίζει ανάγνωση και γραφή.

V. Ως προς τις μεταγενέστερες αιτήσεις (άρθρο 7 σχεδίου ΠΔ)

Και στην περίπτωση των μεταγενέστερων αιτήσεων διεθνούς προστασίας αφαιρείται η δυνατότητα προσφυγής σε β' βαθμό που προβλέπει το άρθρο 23, παρ. 2 του ΠΔ 90/2008. Ισχύει, επομένως, αναλογικά ό,τι έχουμε υποστηρίξει ανωτέρω αναφορικά με την παραβίαση του δικαιώματος της αποτελεσματικής προσφυγής.

VI. Ως προς τη μεταβίβαση της αρμοδιότητας απόφασης για τις ήδη υποβληθείσες προσφυγές από τις Επιτροπές Προσφυγών στον Αναπληρωτή Υπουργό Δημόσιας Τάξης (άρθρο 8 σχεδίου ΠΔ)

Η ΕΕΔΑ, χωρίς να θέλει να επαναλάβει την ως άνω επιχειρηματολογία της περί διατήρησης του β' βαθμού εξέτασης αιτημάτων ασύλου, όπως αυτός προβλέπεται από το ισχύον ΠΔ 90/2008, αλλά στηριζόμενη σε αυτή, ως προς το συγκεκριμένο σημείο θα περιοριστεί να παρατηρήσει ότι η Επιτροπή Προσφυγών θα πρέπει να διατηρήσει την αποφασιστική της αρμοδιότητα και να εξετάσει αυτή τις προσφυγές που της έχουν ήδη υποβληθεί κατά απορριπτικών αποφάσεων αιτημάτων διεθνούς προστασίας.

VII. Προτάσεις

Η ΕΕΔΑ συνεπής με το ρόλο της ως συμβου-

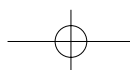
λευτικό όργανο της πολιτείας για ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν επιθυμεί να περιοριστεί μόνο στις ως άνω παρατηρήσεις επί του συγκεκριμένου σχεδίου ΠΔ, αλλά προβαίνει και στις ακόλουθες προτάσεις ώστε να συνδράμει στη θεσμοθέτηση μίας όντως δίκαιης και αποτελεσματικής διαδικασίας ασύλου. Η ΕΕΔΑ έχει πλήρη επίγνωση της αριθμητικής πίεσης που δέχεται η Διεύθυνση Αλλοδαπών, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η πίεση αυτή μπορεί να αποτελέσει δικαιολογία για τη θεσμοθέτηση και κυρίως εφαρμογή μίας μη δίκαιης και αποτελεσματικής διαδικασίας ασύλου. Επιπρόσθετα, θέλει να σημειώσει ότι, δεδομένου ότι η διαδικασία ασύλου συνιστά για αρκετούς αλλοδαπούς το μόνο έρεισμα πρόσκαιρης νομιμοποίησής τους (γεγονός που ευθέως υπονομεύει την αξία και στρεβλώνει το περιεχόμενο του πολιτικού ασύλου), όποια μεταρρύθμιση επιλεγεί αναφορικά με το άσυλο δεν θα καταστεί αποτελεσματική αν δεν συνδυαστεί και συντονιστεί με ειδικά μέτρα για τη μετανάστευση, όπως για παράδειγμα η νομιμοποίηση των αλλοδαπών των οποίων η απέλαση δεν είναι εφικτή (για αντικειμενικούς ή/και υποκειμενικούς λόγους).

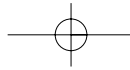
A) Αναφορικά με την αποκέντρωση της διαδικασίας εξέτασης αιτημάτων ασύλου

Η πρόταση για αλλαγή του ορισμού της «αποφαινομένης αρχής» προς την κατεύθυνση της αποκέντρωσης του συστήματος εξέτασης αιτημάτων ασύλου αποτελεί αναγκαία και ρεαλιστική προσέγγιση της υφιστάμενης κατάστασης. Ωστόσο, η ουσιαστική αποκέντρωση των διαδικασιών ασύλου θα πληροί τις εγγυήσεις μίας ταχείας και δίκαιης διαδικασίας, όπως προβλέπεται στα σημεία 3 και 11 του προοιμίου της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ υπό τις εξής προϋποθέσεις:

Η αποκέντρωση να γίνει σε επίπεδο περιφέρειας και στα βασικά και κύρια σημεία εισόδου στη χώρα, και όχι σε επίπεδο Αστυνομικής Διεύθυνσης, ώστε να διασφαλιστεί το απαραίτητο εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό (όπως διερμηνείς, ψυχολόγοι κ.ά.) και οι υλικοί πόροι.

Να υπάρξει συντονισμός και καθοδήγηση από ένα υπεύθυνο κεντρικό όργανο, υπό τη μορφή οδηγιών, εγχειριδίων, ερμηνευτικών εγκυκλίων,

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

προκειμένου να διασφαλίζεται η σύννομη ερμηνεία και εφαρμογή της κείμενης νομοθεσίας, καθώς και η ενιαία πρακτική, τόσο στη διαδικασία όσο και στην εξέταση της βασιμότητας της υπόθεσης.

Τα αποφασιστικά περιφερειακά όργανα να είναι συλλογικά με τη συμμετοχή και αξιοποίηση φορέων που παρέχουν εκέγγυα ουσιαστικής και αποτελεσματικής ενασχόλησης με ζητήματα ασύλου (όπως Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες, δικαστικοί λειτουργοί, εκπρόσωποι των οικείων Δικηγορικών Συλλόγων, μέλη του διπλωματικού σώματος, υπάλληλοι της περιφερειακής διοίκησης και των ΟΤΑ, φορείς της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών που σχετίζονται με πρόσφυγες), αλλά και εκέγγυα ανεξαρτησίας που σημαίνει ότι οι αστυνομικές αρχές θα πρέπει αν όχι να αποκλειστούν πλήρως από την κρίση επί αιτημάτων χορήγησης ασύλου, τουλάχιστον να μη διαθέτουν την πλειοψηφία στα συλλογικά αποφασιστικά όργανα. Επιπλέον, των συλλογικών οργάνων θα πρέπει να προεδρεύει συνταξιούχος δικαστικός λειτουργός για να διασφαλίζεται η ορθή εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας.

Β) Αναφορικά με την κατάργηση του β' βαθμού εξέτασης αιτημάτων ασύλου

Η ΕΕΔΑ θεωρεί απαραίτητη την ύπαρξη και ενός δεύτερου σταδίου εξέτασης αιτημάτων ασύλου. Ως εκ τούτου προτείνει τις κάτωθι εναλλακτικές λύσεις:

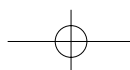
Αφού η αποφασιστική αρμοδιότητα επί των αιτημάτων ασύλου ανατεθεί στα ως άνω προτεινόμενα συλλογικά όργανα ο «δεύτερος βαθμός εξέτασης» θα πρέπει να ασκείται από τα οικεία διοικητικά δικαστήρια, τα οποία θα ασκούν έλεγχο νομιμότητας αλλά και ουσίας επί της απόφασης περί αιτημάτων ασύλου. Με αυτόν τον τρόπο θα διασφαλιστεί και η αποτελεσματική δικαστική προστασία που επιτάσσει το άρθρο 39 της κοινοτικής οδηγίας και δεν θα επιβαρυνθεί το ΣτΕ, το οποίο θα διατηρεί την αρμοδιότητα του αναιρετικού ε-

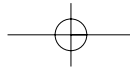
λέγχου, με μεγάλο αριθμό ακυρωτικών αποφάσεων. Σημειώνουμε ότι η λύση αυτή προκρίνεται ως η πλέον κατάλληλη για τη διασφάλιση μίας δίκαιης, ταχείας, αποτελεσματικής και σύννομης διαδικασίας ασύλου.

Αν η αποφασιστική αρμοδιότητα επί των αιτημάτων ασύλου ανατεθεί σε μονοπρόσωπη, και μάλιστα, αστυνομική αρχή, όπως ορίζει το σχέδιο ΠΔ, τότε επιβάλλεται να διατηρηθούν σε ισχύ οι Επιτροπές Προσφυγών με αποφασιστική αρμοδιότητα και μάλιστα να συσταθούν και άλλες στον αριθμό, ώστε να διασφαλιστεί η ταχεία εξέταση των αιτημάτων ασύλου σε β' βαθμό. Επίσης, θα πρέπει να επανεξεταστεί η σύνθεσή τους με την προσθήκη ατόμων, όπως δικαστικών λειτουργών, Συνήγορος του Πολίτη, καθηγητές ΑΕΙ, ώστε να διασφαλιστεί έτι περαιτέρω η ανεξαρτησία τους. Επί της απόφασης της Επιτροπής Προσφυγών θα μπορεί να ασκείται αίτηση ακύρωσης ενώπιον των διοικητικών πρωτοδικείων ή εφετείων –σε μία προσπάθεια μη επιβάρυνσης του ΣτΕ– ή εναλλακτικά ενώπιον του ΣτΕ.

Αν η αποφασιστική αρμοδιότητα επί των αιτημάτων ασύλου ανατεθεί σε μονοπρόσωπη, και μάλιστα, αστυνομική αρχή, χωρίς να διατηρηθούν σε ισχύ οι Επιτροπές Προσφυγών, επιβάλλεται να μπορεί να ασκηθεί δικαστικός έλεγχος από διοικητικά δικαστήρια που θα εξετάζουν τόσο τη νομιμότητα όσο και την ουσία της υπόθεσης, προς συμμόρφωση με το άρθρο 39 της κοινοτικής οδηγίας.

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι ανεξαρτήτως της εναλλακτικής που θα επιλεγεί, η οποία θα πρέπει να συνοδευτεί από την απαραίτητη τροποποίηση δικονομικών διατάξεων, θα πρέπει να προβλεφθεί και το αυτόματο ανασταλτικό αποτέλεσμα που θα επιφέρει η άσκηση των ως άνω ένδικων βοηθημάτων, αλλά και να διασφαλισθεί η παροχή νομικής συνδρομής σε πρόσωπα που στερούνται των αναγκαίων μέσων, ώστε η παρεχόμενη δικαστική προστασία να είναι πράγματι αποτελεσματική.

4. Παρατηρήσεις επί του Σ/Ν του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Μεταρρυθμίσεις στην οργάνωση της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας, στη θεραπευτική μεταχείριση χρηστών ναρκωτικών ουσιών και άλλες διατάξεις»*

I. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το υπό εξέταση νομοσχέδιο (εφεξής Σ/Ν) δεν απεστάλη στην ΕΕΔΑ κατά τα προβλεπόμενα από τον ιδρυτικό της νόμο. Η Επιτροπή έλαβε γνώση της κατάθεσης του Σ/Ν στη Βουλή από την ιστοσελίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης στις 23.04.2009. Το Σ/Ν δεν έτυχε ολοκληρωμένης επεξεργασίας από την Ολομέλεια της Βουλής εξαιτίας της διακοπής των εργασιών της λόγω των Ευρωεκλογών.

Δεν μπορεί να μη σχολιαστεί το γεγονός ότι ο τίτλος του Σ/Ν δεν αποδίδει το εύρος των ρυθμίσεων που περιλαμβάνει, μη διευκολύνοντας την κατανόηση του συνόλου των ζητημάτων που εγείρει. Στο Σ/Ν συνυπάρχουν διατάξεις απολύτως ασυναφείς μεταξύ τους, στις οποίες επιπλέον προστέθηκε αιφνιδιαστικά τροπολογία σχετική με την διαχείριση επί μέρους ζητημάτων μεταναστευτικής πολιτικής. Αυτή η τουλάχιστον αδόκιμη διαδικασία που ακολουθήθηκε μέχρι τώρα, κορυφώθηκε με τη συζήτηση του Σ/Ν αυτού από το θερινό τμήμα της Βουλής, υποβαθμίζοντας τη σημασία των ρυθμίσεων που ενέχουν όψεις προστασίας δικαιωμάτων ομάδων πληθυσμού, όπως οι κρατούμενοι και οι μετανάστες. Είναι αξιοσημείωτο ότι η ΕΕΔΑ δεν κλήθηκε να γνωμοδοτήσει ούτε στο πλαίσιο της συνοπτικής αυτής διαδικασίας.

Η έλλειψη συνάρθρωσης των ζητημάτων που επιχειρεί να ρυθμίσει το Σ/Ν εντείνεται από την εξής αντίφαση: ενώ το κεφάλαιο Β΄ αποσκοπεί στην αποσυμφόρηση των φυλακών, τόσο το κεφάλαιο Γ΄ όσο και η τροπολογία περί μετανάστευσης δημιουργούν νέες κατηγορίες 'υποψή-

φίων' κρατουμένων, σε προφανή αντίθεση με τις συστάσεις όλων των αρμόδιων εγχώριων και διεθνών οργάνων.

II. Κεφάλαιο Β΄ - Μέτρα για τη βελτίωση του Σωφρονιστικού Συστήματος (άρθρα Ι Ι έως και 23)

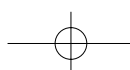
Η τελευταία απόφαση της ΕΕΔΑ για ζητήματα σχετικά με τα δικαιώματα των κρατουμένων και τις συνθήκες κράτησης στις ελληνικές φυλακές¹ συμπεριλαμβάνει σειρά προτάσεων βελτίωσης του σωφρονιστικού συστήματος της χώρας, σε θεσμικό και οργανωτικό επίπεδο, που διακρίνονται αφ' ενός, σε προτάσεις άμεσης εφαρμογής και επείγοντος χαρακτήρα και, αφ' ετέρου, σε συμπληρωματικές προτάσεις στο πεδίο πρόληψης, αντιμεγληματικής πολιτικής και μετασωφρονιστικής μέριμνας. Επιπλέον, στην πρόταση υπάρχει ειδική μνεία στα ζητήματα σχετικά με την μεταχείριση των εξαρτημένων από ουσίες κρατουμένων. Στις 04.12.2008 η Επιτροπή, ανταποκρινόμενη και στην πρόσκληση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα να τεθεί η αξιοπρέπεια των κρατουμένων στο επίκεντρο των εκδηλώσεων για την 60^η επέτειο της Οικουμενικής Διακήρυξης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αφιέρωσε τη δική της μεγάλη επετειακή εκδήλωση στις συνθήκες κράτησης και τα δικαιώματα των κρατουμένων στη χώρα μας.² Εκεί συζητήθηκαν με εκπροσώπους κυβερνητικών, ακαδημαϊκών και δικαιωματικών φορέων οι προτάσεις της Επιτροπής για το ζήτημα.

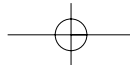
Ένα από τα θέματα που συζητήθηκαν στην ειδική συνεδρία για τις ευάλωτες ομάδες κρατουμένων, ήταν αυτό του ποινικού μητρώου ανηλίκων και των συνεπαγομένων δυσκολιών τις οποίες πρώην κρατούμενοι ανήλικοι αντιμετωπίζουν στην προσπάθεια εύρεσης εργασίας και κατ' επέκταση στην προσπάθεια πλήρους επανένταξης στην κοινωνία. Αξιοποιώντας τις θέσεις που κατατέθηκαν

* Η παρούσα εισήγηση υιοθετήθηκε ομοφώνως από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ στην από 24.06.2009 έκτακτη συνεδρίασή της. Εισηγητές: Α. Τάκης, Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη, Μέλος της ΕΕΔΑ (Κεφάλαιο ΣΤ΄), Χ. Παπαδοπούλου, Επιστημονική Συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ (Κεφάλαιο Β΄) και Τ. Σταυρινάκη, Επιστημονική Συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ (Κεφάλαιο Γ΄).

1. ΕΕΔΑ, Έκθεση 2007, σελ. 209 επ.

2. Βλ. ΕΕΔΑ, «Πέμπτο Μέρος», Ετήσια Έκθεση 2008, σελ. 289 επ.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

κατά την ημερίδα, η ΕΕΔΑ επεξεργάστηκε και υιοθέτησε στις 26.02.2009 απόφαση και προτάσεις προς την πολιτεία σχετικά με το ποινικό μητρώο ανηλίκων και νεαρών ενηλίκων.³

Παράλληλα, στις 26.11.2009 η ΕΕΔΑ κλήθηκε να καταθέσει στις αρμόδιες επιτροπές της Βουλής, τις απόψεις της για τις διατάξεις του –μετέπειτα– Ν. 3727/2008,⁴ το Β΄ Κεφάλαιο του οποίου εναρμονίζει την ελληνική νομοθεσία με την απόφαση-πλαίσιο 2004/757/ΔΕΥ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ τροποποιεί και συμπληρώνει κάποιες διατάξεις του Κώδικα Νόμων για τα Ναρκωτικά,⁵ και το Γ΄ Κεφάλαιο εισάγει «Μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στα καταστήματα κράτησης». Οι ρυθμίσεις αυτές αποτελούσαν την ανταπόκριση της κυβέρνησης, μέσω του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Χατζηγάκη, στις ευρείες κινητοποιήσεις, σε όλη τη διάρκεια του Νοεμβρίου 2008, των κρατουμένων, αλλά και σειράς θεσμικών φορέων, στο αίτημα της βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης στις ελληνικές φυλακές. Επρόκειτο, σύμφωνα με τις εξαγγελίες, για μία πρώτη δέσμη μέτρων επείγοντος χαρακτήρα, η οποία θα ακολουθείτο από συμπληρωματικές ρυθμίσεις που θα στοχεύουν σε συνολικότερη αντιμετώπιση των προβλημάτων και που θα αφορούν όλο το φάσμα λειτουργίας του σωφρονιστικού συστήματος. Στον νόμο συμπεριλαμβάνονται μέτρα που εναρμονίζονται με μερικές από τις προτάσεις της ΕΕΔΑ του Απριλίου 2008, πράγμα που αναγνώρισε η Επιτροπή καταθέτοντας τις παρατηρήσεις της επί του νομοσχεδίου.

Συγκεκριμένα, βελτιωτικές ρυθμίσεις είναι αυτές περί μετατροπής της ποινής σε χρηματική, για κατηγορίες αδικημάτων, η μείωση του ποσού της μετατροπής για κάθε ημέρα φυλάκισης, όπως και η δυνατότητα μετατροπής της ποινής σε ποινή παροχής κοινωφελούς εργασίας. Επίσης, οι ρυθμίσεις περί απόλυσης –υπό προϋποθέσεις– των κρατουμένων που εκτίουν ποινή φυλάκισης για

πλημμελήματα. Ωστόσο, η ΕΕΔΑ είχε σημειώσει ότι η εφάπαξ εφαρμογή του μέτρου αυτού, θα συνέβαλε στην προσωρινή αποσυμφόρηση των καταστημάτων κράτησης από τον υπερπληθυσμό, αλλά κατά κανένα τρόπο δεν θα εξασφάλιζε τη διατήρηση του σωφρονιστικού πληθυσμού στα κατά το δυνατόν χαμηλά επίπεδα. Επιπλέον, η εφάπαξ εφαρμογή εγείρει ζητήματα μεταχείρισης που ενέχει διάκριση, μεταξύ κρατουμένων. Άλλες θετικές ρυθμίσεις του νόμου είναι η συγχώνευση των πειθαρχικών ποινών και η μείωση του χρόνου παραγραφής για τις μικρές ποινές, οι ρυθμίσεις περί προσωρινής κράτησης που μειώνουν τα ανώτατα όριά της για κάποιες κατηγορίες αδικημάτων, όπως και η επέκταση των 3/5 ως ελάχιστο όριο έκτισης ποινής για την υφ' όρον απόλυση των καταδικασθέντων για εγκλήματα του νόμου περί ναρκωτικών.

Αντίθετα με τις αρχικές προβλέψεις – που έκαναν λόγο για αποφυλάκιση 1.780 κρατουμένων πριν το τέλος του 2008, και 3.500 επιπλέον μέχρι τα μέσα του 2009 –, μέχρι τον Απρίλιο του τρέχοντος έτους ο αριθμός των κρατουμένων που έχει αποφυλακιστεί επωφελούμενος των ευεργετημάτων του Ν. 3727/2008 δεν ξεπερνά τους 1.000. Το γεγονός αυτό φαίνεται να είναι ένας από τους λόγους που το υπό σχολιασμό νέο Σ/Ν περιλαμβάνει ήδη στον τίτλο του –ενώ το ίδιο δεν συμβαίνει για άλλης φύσεως νέες ρυθμίσεις που εισάγει– τη «θεραπευτική μεταχείριση χρηστών ναρκωτικών ουσιών».

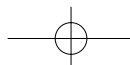
Πάντως, ακριβώς επειδή στο Σ/Ν και στις τροπολογίες που εσχάτως προστέθηκαν σε αυτό, υπάρχουν διατάξεις επί ζητημάτων για τα οποία η ελληνική κοινωνία φαίνεται να προβληματίζεται περισσότερο, το κεφάλαιο περί σωφρονιστικού συστήματος απασχόλησε την επικαιρότητα πολύ λιγότερο από τα άλλα κεφάλαια.

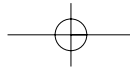
Σε γενικές γραμμές, οι περί σωφρονιστικού διατάξεις του Σ/Ν κείνται προς τη σωστή κατεύ-

3. ΕΕΔΑ, Ετήσια Έκθεση 2008, σελ. 121 επ.

4. «Κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης, μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και την αποσυμφόρηση των καταστημάτων κράτησης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄ 257).

5. Ν. 3459/2006 (ΦΕΚ Α΄ 103).

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

θυση, εάν ιδωθούν ως μία επιπλέον δέσμη μέτρων, η οποία θα ακολουθηθεί από άλλες, με αυστηρό χρονοδιάγραμμα.

Συνοπτικά:

Το **άρθρο 11** προβλέπει την ίδρυση νέου Ειδικού Θεραπευτικού Καταστήματος Απεξάρτησης, όπου –όπως και στα άλλα καταστήματα τέτοιου τύπου– μπορεί να εφαρμόζεται πρόγραμμα υποκατάστασης. Η ΕΕΔΑ εκφράζει τη διαφωνία της σχετικά με την προβλεπόμενη χορήγηση μεθαδόνης στους κρατούμενους, θεωρώντας ότι με αυτόν τον τρόπο οι εξαρτημένοι χρήστες, διαπράττοντας αδίκημα που επισύρει στερητική της ελευθερίας ποινή, θα εξασφαλίζουν άμεση και δωρεάν χορήγηση μεθαδόνης.⁶

Το **άρθρο 12** αυξάνει τις οργανικές θέσεις προσωπικού των καταστημάτων κράτησης, ούτως ώστε να εξυπηρετούνται και οι προβλέψεις περί δημιουργίας νέων καταστημάτων και καλύτερης λειτουργίας των υπαρχόντων.

Το **άρθρο 13** προβλέπει –ικανοποιώντας το αίτημα πολλών φορέων, συμπεριλαμβανομένης και της ΕΕΔΑ– την ένταξη των Ειδικών Θεραπευτικών Καταστημάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης (το ψυχιατρείο και το νοσοκομείο Κορυδαλλού, και τα Κέντρα Απεξάρτησης του Ελαιώνα Θηβών, της Κασσάνδρας Χαλκιδικής και του νέου Κέντρου που προβλέπεται από το άρθρο 11) στο Εθνικό Σύστημα Υγείας.

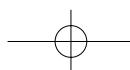
Η **παρ. 1 του άρθρου 14** προβλέπει την απόλυση από τις φυλακές όσων, λόγω οικονομικής αδυναμίας, αδυνατούν να εξαγοράσουν τη μετατροπή σε χρηματική, ποινή τους. Με την παρ. 2 τροποποιείται η παρ. 1 του άρθρου 16 του Ν. 3727/2008, η οποία, με στόχο την αποσυμφόρηση των φυλακών, παρέσχε σε όποιον έχει καταδικασθεί σε στερητική της ελευθερίας ποινή έως 5 ετών τη δυνατότητα να ζητήσει τη μετατροπή της ποινής του σε χρηματική. Η διάταξη αυτή του Σ/Ν αφορά, όπως και η τροποποιούμενη, καταδίκες προγενέστερες της ισχύος του Ν. 3727/2008. Η ΕΕΔΑ παρατηρεί, καταρχάς, ότι η παρ. 2 του άρθρου

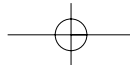
14 του Σ/Ν, όπως και η τροποποιούμενη, εισάγει διαφορετική μεταχείριση των καταδικασθέντων, με το τυχαίο κριτήριο του χρόνου της καταδίκης, πράγμα ασύμβατο με το συνταγματικό κανόνα της ισότητας (άρθρο 4, παρ. 1 Σ).

Κατά την Αιτιολογική Έκθεση, η παρ. 2 του άρθρου 14 του Σ/Ν αποσκοπεί σε διευκρίνιση της παρ. 1 του άρθρου 16 του Ν. 3727/2008, καθώς αυτή προκάλεσε διαφορετικές ερμηνείες από τα δικαστήρια. Εντούτοις, η διάταξη αυτή του Σ/Ν δεν αρκείται σε διευκρινίσεις, αλλά επεκτείνει και το πεδίο της τροποποιούμενης διάταξης και στερεί τον καταδικασθέντα, του οποίου η αίτηση μετατροπής έγινε δεκτή, από δικαιώματα κατοχυρωμένα από το Σύνταγμα και τις διεθνείς συνθήκες προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ειδικότερα, ενώ η τροποποιούμενη διάταξη αφορά αμετάκλητες καταδίκες, η διάταξη του Σ/Ν (εδ. α) αφορά καταδίκες σε οποιοδήποτε, έστω και πρώτο, βαθμό. Προβλέπει δε, ότι όσο εκκρεμεί η σχετική αίτηση ενώπιον του δικαστηρίου, αναστέλλεται η προθεσμία άσκησης τυχόν προβλεπόμενων ένδικων μέσων κατά της καταδικαστικής απόφασης (εδ. β). Αν όμως η αίτηση γίνει δεκτή, το ένδικο μέσο που τυχόν ασκήθηκε «θεωρείται μη ασκηθέν» (εδ. γ).

Κατά την Αιτιολογική Έκθεση, με την αναστολή της προθεσμίας άσκησης ενδίκου μέσου που προβλέπει το εδ. (β), επιδιώκεται να μη στερηθούν οι πρωτοδίκως καταδικασθέντες την κρίση δεύτερου βαθμού, σε περίπτωση που απορριφθεί η αίτησή τους, «είναι ευνόητο όμως ότι, εφόσον γίνει δεκτή η αίτησή τους για μετατροπή της ποινής, το τυχόν εν συνεχεία ένδικο μέσο κατά της πρωτόδικης απόφασης είναι απαράδεκτο». Αυτό όμως σημαίνει ότι ο καταδικασθείς, του οποίου η αίτηση μετατροπής έγινε δεκτή, στερείται κάθε δυνατότητας να ασκήσει έφεση ή αναίρεση, ανάλογα με την περίπτωση, ώστε να επιδιώξει την αναγνώριση της μη ενοχής του και, σε περίπτωση αναγνώρισής της, να επιτύχει την απόλυσή της από το ποινικό μητρώο του. Έτσι παρα-

6. Πράγματι, πολλοί έγκριτοι ειδικοί περί τα ναρκωτικά κοινωνικοί και νομικοί επιστήμονες, προκρίνουν τα λεγόμενα «στεγνά» προγράμματα απεξάρτησης (όπως, για παράδειγμα, τα προγράμματα του ΚΕΘΕΑ) έναντι των προγραμμάτων χορήγησης μεθαδόνης, που θεωρείται ότι προστατεύει μεν τον χρήστη από τον θάνατο ή/και την παραβατικότητα, αλλά διαιωνίζει την εξάρτησή του από τις ουσίες.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

βιάζεται ο συνταγματικός κανόνας της ισότητας, σε συνδυασμό με τη συνταγματική επιταγή για έννομη προστασία (άρθρο 20, παρ. 1 Σ), καθώς και το τεκμήριο της αθωότητας (άρθρα 6, παρ. 2 ΕΣΔΑ, 14, παρ. 2 ΔΣΑΠΔ). Εφόσον πρόκειται δε για πρωτόδικη καταδίκη, παραβιάζονται και τα άρθρα 2 του 7^{ου} Πρωτοκόλλου ΕΣΔΑ και 14, παρ. 5 ΔΣΑΠΔ που απαιτούν κρίση των ποινικών υποθέσεων και σε δεύτερο βαθμό.

Το **άρθρο 15** τροποποιεί τον Ν. 3757/2008, ως προς τις ελάχιστες ποσότητες κατεργασμένης (από 2,5 σε 5 γραμμάρια) και ακατέργαστης (από 20 σε 50 γραμμάρια) κάνναβης τις οποίες τεκμαίρεται ότι ο κάτοχός τους προορίζει για προσωπική χρήση.

Η ΕΕΔΑ έχει αναφερθεί στην αποτελεσματικότητα ή μη, της ποινικής αντιμετώπισης των πράξεων διακίνησης από χρήστες ναρκωτικών ουσιών και στον ασυνεχή τρόπο της θεραπευτικής μεταχείρισης του εξαρτημένου εγκληματία, στην απόφασή της για το σωφρονιστικό του Απριλίου 2008. Οι προτάσεις της στρέφονται προς την κατεύθυνση της «απο-ιδρυματοποίησης» για τους εξαρτημένους, και της υιοθέτησης υπηρεσιών ανοικτής παιδαγωγικής και θεραπευτικής φροντίδας που παρέχουν τη δυνατότητα ανασυγκρότησης της προσωπικότητας για να επιτευχθεί η απεξάρτηση. Σημειώνεται, πάντως, ότι αναφορικά με τον καθορισμό ποσοτήτων ουσιών βάσει των οποίων τεκμαίρεται ότι κάποιος είναι χρήστης ή έμπορος, αρκετοί έγκυροι επιστημονικοί φορείς έχουν εκφράσει σοβαρές αντιρρήσεις.

Το **άρθρο 16** προβλέπει για τις κρατούμενες μητέρες παιδιών μέχρι πέντε ετών (εκτός αν έχουν καταδικαστεί για την τέλεση ιδιαίτερα σοβαρών κακουργημάτων), συμπεριλαμβανομένων και αυτών που ήδη εκτίουν την ποινή τους, τη μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής σε κοινωφελή εργασία.

Το **άρθρο 17** τροποποιεί τη σύνθεση των υπηρεσιακών συμβουλίων των σωφρονιστικών υ-

παλλήλων.

Το **άρθρο 18** ρυθμίζει θέματα περί απόσπασης υπαλλήλων και προϊσταμένων καταστημάτων κράτησης σε περίπτωση εξαιρετικών υπηρεσιακών αναγκών.

Το **άρθρο 19** προβλέπει τη δυνατότητα πρόσληψης ως Διευθυντών των φυλακών στελεχών του δημόσιου τομέα ή και προερχόμενων από τον ιδιωτικό τομέα. Έχουν εκφραστεί (π.χ. από τον ΔΣΑ) αντιρρήσεις ως προς τη σκοπιμότητα της ανάθεσης της διοίκησης των καταστημάτων κράτησης σε ιδιώτες, αφού έτσι εισάγονται κριτήρια αγοράς στον ευαίσθητο χώρο της λειτουργίας των φυλακών.⁷

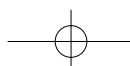
Η **παρ. 1 του άρθρου 20** προβλέπει την προσθήκη ενός τρίτου τύπου καταστήματος κράτησης στα υπάρχοντα δύο, στο οποίο θα φυλάσσονται οι ισοβίτες και οι χαρακτηριζόμενοι ως ιδιαίτερα επικίνδυνοι εγκληματίες. Έτσι καθίσταται δυνατός ο διαχωρισμός των κρατούμενων ανάλογα με τη βαρύτητα του εγκλήματος που έχουν διαπράξει και την επικινδυνότητά τους. Η **παρ. 2** θεσμοθετεί τη δυνατότητα επίσκεψης (κατόπιν ειδοποίησης) των φυλακών από τη Διακομματική Επιτροπή της Βουλής και από τον Συνήγορο του Πολίτη. Η ρύθμιση αποκαθιστά, εν δυνάμει, την τάξη, όσον αφορά τη δυνατότητα του ΣτΠ να εκπληρώσει τον ρόλο του, αλλά διατηρεί το άβατο για άλλους θεσμικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένης και της ΕΕΔΑ. Η **παρ. 3** ενισχύει την αποφασιστική αρμοδιότητα του δικαστικού λειτουργού που προεδρεύει του Πειθαρχικού Συμβουλίου, στη διαδικασία έγκρισης τακτικής άδειας σε κρατούμενο.⁸ Τέλος, η **παρ. 4** καθιστά την κατοχή και χρήση κινητού τηλεφώνου από τους κρατούμενους πειθαρχικό παράπτωμα.

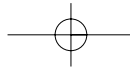
Το **άρθρο 21** επεκτείνει την υποχρέωση ετήσιας υποβολής δήλωσης περιουσιακής κατάστασης και στους σωφρονιστικούς υπαλλήλους.

Το **άρθρο 22** επεκτείνει στους ίδιους τις ευεργετικές ρυθμίσεις που ισχύουν για την ΕΛΑΣ

7. Σημειώνεται ότι η Ομοσπονδία Σωφρονιστικών Υπαλλήλων Ελλάδας, με επίσημο έγγραφό της, έχει εναντιωθεί στα άρθρα 17, 18 και 19.

8. Και αυτή η ρύθμιση δέχεται την κριτική της ΟΣΥΕ, αλλά και, γενικότερα, του προσωπικού των φυλακών, ότι κατ' ουσία ακυρώνει το ρόλο του Συμβουλίου στη διαδικασία έγκρισης των αδειών, αφού ο δικαστικός λειτουργός έχει την 'τελευταία λέξη'.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

σχετικά με τη δυνατότητα διορισμού στο δημόσιο συγγενών υπαλλήλων που σκοτώθηκαν ή απέκτησαν αναπηρία εν υπηρεσία.

Τέλος, το **άρθρο 23** ρυθμίζει τα περί επιλογής και τρόπου πρόσληψης του προσωπικού εσωτερικής και εξωτερικής φρούρησης των φυλακών.

Τα μέτρα που εισάγει το Σ/Ν θα συμβάλουν σε κάποιο βαθμό στην πολυπόθητη αποσυμφόρηση των καταστημάτων κράτησης. Ωστόσο, τα σημαντικότερα από τα μέτρα που κρίνονται αναγκαία από πλευράς βελτίωσης των συνθηκών κράτησης, αλλά και από πλευράς σεβασμού των δικαιωμάτων των κρατουμένων, δεν έχουν ακόμα ληφθεί. Η ΕΕΔΑ παραπέμπει στις κατατεθειμένες συνολικές προτάσεις της του Απριλίου 2008. Ενδεικτικά: αντιμετώπιση της ατιμωρησίας των ενόχων για κακομεταχείριση στις φυλακές, συμμόρφωση προς τις συστάσεις των διεθνών οργάνων, εφαρμογή της πληθώρας ανενεργών διατάξεων του Σωφρονιστικού Κώδικα και των ευεργετικών ή εναλλακτικών μέτρων και ποινών που προβλέπονται από την νομοθεσία, ψύχραιμη επανεξέταση του όλου πλαισίου καταπολέμησης των ναρκωτικών και των αδικημάτων που σχετίζονται με αυτά και μετασφρονιστική μέριμνα.

III. Κεφάλαιο Γ' - Μέτρα για τη διασφάλιση της κοινωνικής ειρήνης

A) Η τέλεση των αδικημάτων των άρθρων 189, 308Α, 310, 380 και 382 ΠΚ από άτομα με καλυμμένα ή αλλοιωμένα χαρακτηριστικά ως επιβαρυντική περίπτωση

Το **άρθρο 25** του υπό εξέταση Σ/Ν προβλέπει αυστηρότερες ποινές για τη συμμετοχή σε δημόσια συνάθροιση πλήθους που διαπράττει βιαιοπραγίες, καθώς και για την υποκίνηση ή εκτέλεση βιαιοπραγιών (άρθρο 189 ΠΚ), για την τέλεση απρόκλητης σωματικής βλάβης (άρθρο 308Α ΠΚ), βαριάς σωματικής βλάβης (άρθρο 310 ΠΚ), ληστείας (άρθρο 380 ΠΚ) και διακεκριμένων περιπτώσεων φθορών ξένης ιδιοκτησίας (άρθρο 382 ΠΚ). Στην αιτιολογική έκθεση αναφέρεται ότι η λήψη αυτών των μέτρων υπαγορεύεται από τη συχνότητα εμφάνισης του φαινομένου, την έντονη κοινωνική απαξία που προσλαμβάνει αυτή καθεαυ-

τή η πράξη της συγκάλυψης ή αλλοίωσης των χαρακτηριστικών του προσώπου και η υποχρέωση της Πολιτείας να προστατεύει το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα του συνέρχεσθαι (άρθρο 11 Σ).

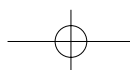
Η ΕΕΔΑ, ως το κατ' εξοχήν αρμόδιο γνωμοδοτικό όργανο της Πολιτείας σε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διατυπώνει τις θέσεις της σταθμίζοντας τις συγκρουόμενες προσεγγίσεις της δημόσιας ασφάλειας σε μία δημοκρατική κοινωνία. Στη στάθμιση αυτή συμβάλλει καθοριστικά η πολυσυλλεκτική σύνθεση της Επιτροπής. Σκοπός της ΕΕΔΑ είναι η αποτελεσματική προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε κάθε χρονική, ιστορική και πολιτική συγκυρία, κατ' εφαρμογή των υπερνομοθετικών, συνταγματικών και νομοθετικών διατάξεων, όχι στο πλαίσιο μίας αφηρημένης θεωρητικής προσέγγισης, αλλά με απόλυτη επίγνωση των πρακτικών συνεπειών κάθε πρότασής της προς την Πολιτεία.

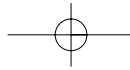
Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι οι βιαιοπραγίες που λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια ή στο περιθώριο των διαδηλώσεων απολήγουν σε παραβιάσεις των δικαιωμάτων στη ζωή, τη σωματική ακεραιότητα, την ιδιοκτησία, την εκπαίδευση (φθορές πανεπιστημιακών ιδρυμάτων), αλλά και του ίδιου του δικαιώματος συμμετοχής σε ειρηνική διαδήλωση.

Ωστόσο, η συγκεκριμένη προσέγγιση της Πολιτείας να αντιμετωπίσει το ζήτημα κρίνεται ως αλυσιτελής. Η σημαντική αύξηση των ποινών για όσους τελούν τα προβλεπόμενα στο άρθρο 25 αδικήματα με καλυμμένα ή αλλοιωμένα χαρακτηριστικά δεν εξασφαλίζει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, ενώ, αντιθέτως, ενέχει προβληματικές όψεις για την άσκηση ορισμένων δικαιωμάτων.

Η πραγματικότητα μαρτυρά ότι η αδυναμία της Πολιτείας να εφαρμόσει το προϋπάρχον νομοθετικό πλαίσιο, κατά την επίδιωξη του ποινικού κολασμού των εν λόγω πράξεων, δεν οφείλεται στο ύψος των ποινών. Ως εκ τούτου, ο αυστηρότερος χαρακτήρας των νέων διατάξεων δεν διασφαλίζει την εφαρμογή τους και επομένως δεν θα λειτουργήσει αποτρεπτικά για τους εν δυνάμει δράστες.

Στην αναποτελεσματικότητα των διατάξεων προστίθεται και η προβληματική αοριστία της έν-

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

νοιας των καλυμμένων ή αλλοιωμένων χαρακτηριστικών, από πλευράς απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Η δυσκολία ασφαλούς υπαγωγής της εκάστοτε κρινόμενης κάλυψης ή αλλοίωσης χαρακτηριστικών – που δεν εξαντλείται στην κουκούλα – δεν συνάδει με την απαιτούμενη ασφάλεια δικαίου, ιδίως όταν η επισφαλής ερμηνεία της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος δύναται να οδηγήσει στην επιβολή σημαντικά αυξημένων ποινών. Με άλλα λόγια, η αοριστία του νόμου δεν διευκολύνει το δικαστή να κρίνει σε ποιες περιπτώσεις η κάλυψη ή αλλοίωση χαρακτηριστικών στοιχειοθετεί την επιβαρυντική περίπτωση.

Ιδιαίτερο προβληματισμό προκαλεί – ενισχύοντας την προηγούμενη σκέψη – η ερμηνεία της κάλυψης ή αλλοίωσης των χαρακτηριστικών σε σχέση με την εφαρμογή του άρθρου 189, παρ. 1 ΠΚ, το οποίο, όπως τροποποιήθηκε, τιμωρεί **με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών όποιον συμμετέχει σε δημόσια συνάθροιση πλήθους που διαπράττει βιαιοπραγίες**. Γίνεται εύκολα αντιληπτή η δυσκολία εφαρμογής της εν λόγω διάταξης και ο κίνδυνος που αυτή γεννά σε βάρος – εγκλωβισμένων και μη σε επεισόδια – διαδηλωτών, οι οποίοι καλύπτονται για να προστατευθούν από τα χημικά.

Β) Αυτεπάγγελτη άσκηση ποινικής δίωξης στην περίπτωση εξύβρισης υπαλλήλου από άτομο με καλυμμένα ή αλλοιωμένα χαρακτηριστικά

Το άρθρο 26, παρ. 3 προσθέτει στο άρθρο 368, παρ. 1 ΠΚ (έγκληση) εδάφιο σύμφωνα με το οποίο η ποινική δίωξη ασκείται αυτεπάγγελα όταν το έγκλημα του άρθρου 361 ΠΚ (εξύβριση) στρέφεται κατά αστυνομικού, λιμενικού, πυροσβεστικού και υγειονομικού υπαλλήλου και τελέστηκε κατά την υπηρεσία του από άτομο με καλυμμένα ή αλλοιωμένα χαρακτηριστικά.

Η ρύθμιση περί αυτεπάγγελτης δίωξης για εξύβριση υπαλλήλου προκαλεί προβληματισμό για το σεβασμό της – στενά συνυφασμένης με τη δημοκρατία – ελευθερίας της έκφρασης. Η ΕΕΔΑ υπενθυμίζει τη νομολογία των ποινικών δικαστηρίων, σύμφωνα με την οποία συνθήματα που δια-

τυπώνονται αφηρημένα στο πλαίσιο μίας πολιτικής εκδήλωσης, προστατεύονται ως πολιτική έκφραση και δεν συνιστούν εξύβριση κατά συγκεκριμένων προσώπων.⁹ Η θέση αυτή αντανακλά και επιβεβαιώνει το δημοκρατικό χαρακτήρα της ελληνικής έννομης τάξης, στην οποία υπερτερεί το δίκαιο και η προστασία των ελευθεριών και των δικαιωμάτων, έναντι της ποινικοποίησης αφηρημένων ιδεών που κάθε άλλο παρά συμβάλλει στη διαφύλαξη της κοινωνικής ειρήνης.

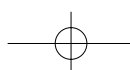
Η ΕΕΔΑ τονίζει ότι η συγκεκριμένη διάταξη, εκτός των προαναφερθέντων ζητημάτων αοριστίας του νόμου που επίσης θέτει, ενέχει τον κίνδυνο ολίσθησης στο επώδυνο συνταγματικά, ηθικά και πολιτικά αδίκημα της «περιύβρισης αρχής». Μία ενδεχόμενη οπισθοδρόμηση στην περιύβριση αρχής δεν συμβαδίζει με τις αρχές μίας ώριμης δημοκρατίας.

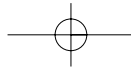
IV. Κεφάλαιο ΣΤ´ - Η από 18.06.2009 τροπολογία σχετικά με τη διοικητική απέλαση και κράτηση αλλοδαπών (άρθρο 48 του Σ/Ν)

Το προτεινόμενο νέο εδάφιο β' του στοιχείου γ' φαίνεται να ανάγει άνευ άλλου («ο αλλοδαπός θεωρείται επικίνδυνος ... ιδίως όταν ...») το ενδεχόμενο άσκησης ποινικής δίωξης σε βάρος αλλοδαπού σε τεκμήριο επικινδυνότητάς του για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια που οδηγεί στην απέλασή του από τη χώρα.

Ιδιαίτερη απορία προκαλεί κατ' αρχήν η ίδια η σύνδεση, και μάλιστα αναγκαία, δίωξης και επικινδυνότητας. Όμως η άσκηση δίωξης από τον εισαγγελέα προϋποθέτει εκτίμηση περί ενδείξεων τέλεσης συγκεκριμένων πράξεων, και όχι περί επικινδυνότητας. Αυτό καθιστά απολύτως διαυγές και το ότι, προκειμένου να κρατηθεί κανείς προσωρινά στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, απαιτείται επιπρόσθετη και ξεχωριστή από την άσκηση της δίωξης κρίση περί επικινδυνότητας ή πιθανότητας φυγής. Η δίωξη στηρίζεται σε ενδείξεις τέλεσης κάποιου αδικήματος. Οι ενδείξεις όμως όχι μόνον δεν παρέχουν βεβαιότητα ότι το αδίκημα πράγματι τελέστηκε, αλλά ακόμη λιγότερο μπο-

9. ΕΦ ΑΘ 10822/1998, *Ποινική Δικαιοσύνη*, 1999, σελ. 570.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

ρούν να προδικάσουν ότι τέτοια συμπεριφορά πρόκειται να εκδηλωθεί στο μέλλον. Κατά συνέπεια, η εισαγγελική κρίση που διατυπώνεται με τη δίωξη δεν θα ήταν δυνατόν να υποκαθίσταται στην κρίση περί επικινδυνότητας που οφείλει να διατυπώνει η αστυνομία παρέχοντας πλήρη και εμπεριστατωμένη σχετική αιτιολογία. Διαφορετικά, αν δηλαδή η εισαγγελική δίωξη καταστεί αμάχητο τεκμήριο της επικινδυνότητας του διωκόμενου αλλοδαπού, τότε η επιβολή του επαχθέστατου διοικητικού μέτρου της απέλασης θα εξομοίωνε τον διωκόμενο με καταδικασθέντα, πλήττοντας αναπόφευκτα το τεκμήριο αθωότητας.

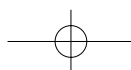
Η σύνδεση μίας απλής ποινικής δίωξης (και όχι καταδίκης) με δυσμενείς διοικητικές συνέπειες, και μάλιστα μη αναστρέψιμες, θα αποτελούσε καινοφανές γεγονός για την ελληνική έννομη τάξη, η οποία, μέχρι στιγμής, γνωρίζει παρόμοιες δυσμενείς διοικητικές συνέπειες υποδικίας μόνον όταν αυτές λειτουργούν επικουρικά και υποστηρικτικά προς την ίδια τη συναφή ποινική εκκρεμότητα (λ.χ. αναστολή έκδοσης διαβατηρίου όταν ο αιτών είναι υπόδικος για αδίκημα που αφορά τη χρήση του προηγούμενου διαβατηρίου του, κατ' άρθρο 1, παρ. 2 ΠΔ 25/2004). Επιπλέον, η επίμαχη νέα ρύθμιση θα επέτρεπε την απέλαση όχι για κάποιον κίνδυνο που θα απειλούσε τη δημόσια τάξη και ασφάλεια, αλλά ως κολασμό μίας συμπεριφοράς που στοιχειοθετείται προσωπικά στην περίπτωση του αλλοδαπού αποκλειστικά με βάση αβέβαιες ενδείξεις. Ανάλογη θέση άλλωστε έχει διατυπώσει απαντώντας σε σχετικό ερώτημα σε ανύποπτο χρόνο με την υπ' αριθ. 564/2005 γνωμοδότησή του και το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους επισημαίνοντας ότι «εν όψει ... και του τεκμηρίου της αθωότητας του κατηγορουμένου, μόνη η άσκηση ποινικής δίωξης αλλοδαπών δεν στοιχειοθετεί νόμιμο λόγο ανάκλησης των αδειών παραμονής...».¹⁰

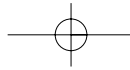
Περαιτέρω, όμως, δεν θα πρέπει να παραβλεφθεί ότι η απέλαση του υποδίκου αλλοδαπού καταλύει εξ ορισμού την εκκρεμή δίκη. Κατ' αποτέλεσμα, πλήττει το δικαίωμα του ίδιου στην εκκαθάριση της ποινικής εκκρεμότητας σε βάρος του μέσα από μία δίκαιη δίκη αλλά και το δικαίωμα του τυχόν θύματος των πράξεών του, στην παροχή δικαστικής προστασίας, καθώς αυτό στερείται της αποκατάστασης που ενδεχομένως δικαιούται και μπορεί να διεκδικήσει δικονομικά είτε δια της παράστασής τους ως πολιτικής αγωγής στην ανοιγείσα ποινική δίκη είτε και, αυτοτελώς, δια της άσκησης του τυχόν διαθέσιμου ενδίκου βοηθήματος. Θα ανέμενε συνεπώς κανείς ότι μόνη η συνδρομή σοβαρών λόγων αναγομένων σε ενεστώςα διακινδύνευση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, οι οποίοι διαπιστώνονται από τη διοίκηση αυτοτελώς και αιτιολογούνται κατάλληλα, θα δικαιολογούσαν κατ' εξαίρεση τυχόν απόκλιση από την υπερνομοθετική προστασία του δικαιώματος δικαστικής προστασίας και την συνδεδεμένη με αυτό θεμελιώδη απαίτηση δίκαιης δίκης, και όχι βέβαια η απλή δίωξη.

Σύμφωνα, ωστόσο, με την προτεινόμενη διάταξη, η απέλαση χωρεί εν όψει ποινικής δίωξης για κάθε έγκλημα που τιμωρείται αφηρημένα με ποινή μεγαλύτερη των τριών μηνών φυλάκισης, ουσιαστικά δηλαδή για τη συντριπτική πλειονότητα των αδικημάτων που προβλέπει ο ποινικός νόμος, εκτός των απλών πταισμάτων και όλως επουσιωδών πλημμελημάτων, συμπεριλαμβανομένων των εξαμελείας κολάσιμων συμπεριφορών, των παραβιάσεων του ΚΟΚ κλπ. Επιπλέον, απέλαση χωρεί ακόμα και για κατ' έγκληση διωκόμενα αδικήματα (λ.χ. συκοφαντική δυσφήμιση κλπ), με αποτέλεσμα να επαφίεται ουσιαστικά στη βούληση του ιδιώτη, ο οποίος καταθέτει την έγκληση.

Έτσι, η γενικότητα της επιβολής του μέτρου της απέλασης σε περίπτωση δίωξης, σε συνδυα-

10. Πρβλ. και την υπ' αριθμ. 30/2007 εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών: «Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 564/2005 Γνωμοδότηση του Γ' Τμήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, η οποία έγινε αποδεκτή από τον Υφυπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, «Η άσκηση ποινικής δίωξης υπηκόων τρίτων χωρών δεν στοιχειοθετεί νόμιμο λόγο μη χορήγησης, μη ανανέωσης ή ανάκλησης άδειας διαμονής και μόνη η επίκλησή της δεν καθιστά τις σχετικές διοικητικές πράξεις πλήρως και ειδικώς αιτιολογημένες. Απαιτείται η συνδρομή και η επίκληση σε βάρος των υπηκόων τρίτων χωρών και άλλων συγκεκριμένων πραγματικών δεδομένων και αιτιολογημένη εκτίμηση της Διοίκησης για τη σοβαρότητα και τις αρνητικές επιπτώσεις τους στους τομείς της δημόσιας τάξης και ασφάλειας της χώρας».

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

σμό με την υπογραμμισθείσα προηγουμένως αδυναμία του ενδεχομένου αυτού να αποτελέσει αυτοτελή ή σαφή βάση εκτίμησης της επικινδυνότητας του φερομένου ως δράστη αλλοδαπού, φαίνεται επιπλέον να παραβιάζει στις περισσότερες τουλάχιστον περιπτώσεις τη σχέση αναλογικότητας που είναι αναγκαίο να συνδέει τον επαπειλούμενο κίνδυνο με την ένταση του περιοριστικού διοικητικού μέτρου που λαμβάνεται για την αποτροπή του, εν προκειμένω ενός μέτρου που έχει επαχθέστερες συνέπειες για τον αλλοδαπό. Καθ' ότι αυτός με την απομάκρυνσή του από τη χώρα διακόπτει βίαια το μεγαλύτερο μέρος των βιοτικών του δραστηριοτήτων. Επισημαίνεται μάλιστα ότι ο νομοθέτης του Ν. 3386/2005 είχε ήδη προβεί σε κρίσιμες σχετικές σταθμίσεις εκλαμβάνοντας ως δικαιολογημένη την επιβολή του μέτρου της απέλασης μόνον εν όψει τελεσίδικης ποινικής καταδίκης σε στερητική της ελευθερίας ποινή άνω του έτους.

Η ανάγκη στάθμισης του επαπειλούμενου κινδύνου για τη δημόσια τάξη με την προσβολή του δικαιώματος στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του υπό απέλαση αλλοδαπού καταδεικνύεται επιπλέον από τη νομολογία του ΕΔΔΑ. Το δικαστήριο συνυπολογίζει και μάλιστα σε περιπτώσεις καταδίκης αλλοδαπού για ιδιαιτέρως σοβαρά αδικήματα το σύνδεσμο του αλλοδαπού με το Κράτος που τον απελαύνει, θεωρώντας ότι η απέλαση παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας, όταν θέτει σε κίνδυνο την ενότητα της οικογένειας και την ίδια την ύπαρξη της οικογενειακής ζωής του αλλοδαπού.¹¹

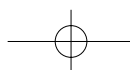
Πέραν όμως της ιδιαίτερης δυσκολίας εναρμόνισης με την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων που καθιερώνει το Σύνταγμα και το διε-

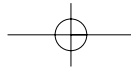
θνές δίκαιο, η προτεινόμενη διάταξη προκαλεί σοβαρές νομοτεχνικές εντάσεις και ανατροπές στο εσωτερικό του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου που διέπει τη μετανάστευση. Έτσι, μολονότι διατηρεί σε ισχύ, αδρανοποιεί και καθιστά ουσιαστικά άνευ περιεχομένου την υπό στοιχ. α' ρύθμιση του ίδιου άρθρου 76, παρ. Ι που επιτρέπει την απέλαση σε περίπτωση τελεσίδικης καταδίκης του αλλοδαπού σε ποινή κάθειρξης ή φυλάκισης άνω του έτους.¹² Κυρίως όμως, με το καινοφανές «πλάσμα» επικινδυνότητας που εισάγει εν όψει απλής δίωξης για οποιοδήποτε ουσιαστικά έγκλημα, έρχεται σε ευθεία νομοτεχνική αλλά και αξιολογική αντίθεση με τη ρύθμιση του άρθρου 10 του Ν. 3386/2005, που αφορά τις προϋποθέσεις χορήγησης άδειας διαμονής. Διατηρούμενη επίσης ως έχει, η εν λόγω ρύθμιση ορίζει ότι οι λόγοι δημόσιας τάξης και ασφάλειας που μπορεί να οδηγήσουν σε απόρριψη αιτήματος απόκτησης άδειας διαμονής ή σε ανάκληση σχετικής απόφασης προσδιορίζονται με βασικό κριτήριο όχι την απλή άσκηση ποινικής δίωξης, αλλά την έκδοση τελεσίδικης καταδικαστικής απόφασης για κακούργημα ή πλημμέλημα και μάλιστα σε ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους.

Ο ιδιαζόντως προβληματικός χαρακτήρας της προτεινόμενης ρύθμισης ως προς το συστηματικό σύνολο της ισχύουσας νομοθεσίας για τη μετανάστευση προκύπτει από την πλήρη αναντιστοιχία της με το διακηρυγμένο δημόσιο στόχο της, όπως αυτός αναφέρεται στην οικεία αιτιολογική έκθεση, δηλαδή την καταπολέμηση της λεγόμενης λαθρομετανάστευσης, του φαινομένου δηλαδή της εισόδου και παραμονής αλλοδαπών στη χώρα χωρίς κατάλληλο τίτλο. Η αναντιστοιχία αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι η συγκεκριμένη ρύθμιση δεν φαί-

11. ECHR, *Beldjoudi v. France*, Judgment of 26 March 1992, παρ. 74-80.

12. Η διοικητική απέλαση αλλοδαπού επιτρέπεται εφόσον «Έχει καταδικασθεί τελεσίδικα σε ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον ενός έτους ή, ανεξαρτήτως ποινής, για εγκλήματα προσβολής του πολιτεύματος, προδοσίας της Χώρας, εγκλήματα σχετικά με την εμπορία και διακίνηση ναρκωτικών, νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, διεθνή οικονομικά εγκλήματα με χρήση μέσων υψηλής τεχνολογίας, εγκλήματα περί το νόμισμα, εγκλήματα αντίστασης, αρπαγής ανηλίκου, κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, κλοπής, απάτης, υπεξαίρεσης, εκβίασης τοκογλυφίας, του νόμου περί μεσαζόντων, πλαστογραφίας, ψευδούς βεβαίωσης, συκοφαντικής δυσφήμισης, λαθρεμπορίας, για εγκλήματα που αφορούν τα όπλα, αρχαιότητες, την προώθηση λαθρομεταναστών στο εσωτερικό της Χώρας ή τη διευκόλυνση της μεταφοράς ή προώθησής τους ή της εξασφάλισης καταλύματος σε αυτούς για απόκρυψη και εφόσον η απέλασή του δεν διατάχθηκε από το αρμόδιο δικαστήριο».

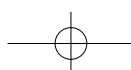

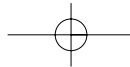
νεται να αφορά καθ' οιονδήποτε τρόπο τη μεταχείριση των «λαθρομεταναστών». Τα πρόσωπα αυτά, εισερχόμενα και διαμένοντα στη χώρα κατά παράβαση των όρων της κείμενης νομοθεσίας, δηλαδή του ισχύοντος Ν. 3386/2005 (όπου και προσιτίθεται η προτεινόμενη διάταξη) είναι απελάσιμα ήδη για μόνον τον λόγο αυτό, εμπίπτοντα στο σαφές ρυθμιστικό πεδίο της υπό στοιχ. β' διάταξης του άρθρου 76, παρ. 1 που εξακολουθεί να ισχύει ως έχει και ορίζει ότι η διοικητική απέλαση αλλοδαπού επιτρέπεται εφόσον «έχει παραβιάσει τις διατάξεις του νόμου αυτού». Ο πληθυσμός των αλλοδαπών, κατά συνέπεια, που καταλαμβάνει το ρυθμιστικό πεδίο της προτεινόμενης διάταξης δεν είναι οι λεγόμενοι «λαθρομετανάστες» – αυτοί όπως προελέχθη απελαύνονται ήδη απλά και μόνον λόγω του ότι είναι «παράνομοι» – αλλά προδήλως οι «νόμιμοι» μετανάστες, δηλαδή οι αλλοδαποί που κατέχουν ήδη έγκυρο τίτλο παραμονής στη χώρα. Θέτοντας στο στόχαστρό της αδιακρίτως όλους τους αλλοδαπούς που διαμένουν και εργάζονται συχνά πάνω από δεκαετία νομίμως στη χώρα έχοντας μάλιστα αναπτύξει ισχυρούς δεσμούς με αυτήν, η προτεινόμενη ρύθμιση δεν συνεισφέρει απολύτως τίποτα στον κρίσιμο δημόσιο σκοπό της καταπολέμησης του φαινομένου της παράνομης εισόδου στη χώρα –εκτός και αν ως τέτοια συνεισφορά μπορεί να εκληφθεί η όποια αποθάρρυνση μπορεί να προκαλέσει η προοπτική της έλευσης σε μία χώρα που εγγυάται πλημμελώς τις ατομικές ελευθερίες. Αντίθετα, φαίνεται να υπάγει όλους τους αλλοδαπούς που, εφοδιασμένοι με νόμιμο τίτλο, συμμετέχουν ολοένα και εντονότερα στην κοινωνική ζωή της χώρας σε ένα εξαιρετικό καθεστώς ες αεί προσωρινότητας της παραμονής τους και, εν τέλει, επισφάλειας των δικαιωμάτων που τους εγγυάται η ελληνική έννομη τάξη, καθ' ότι η αναγκαστική απομάκρυνσή τους από τη χώρα και η συνακόλουθη απαγόρευση επανεισόδου σε αυτή επικρέμεται διαρκώς ως άμεση συνέπεια της οιασδήποτε υπόνοιας ή ένδειξης και της παραμικρής σχεδόν μορφής παραβατικής συμπεριφοράς που θα οδηγούσε έναν εισαγγελέα, υπό τις σημερινές μάλιστα περιστάσεις «αυτοματοποίησης» των προσταδίων της ποινικής διαδικασίας, στην άσκηση δίωξης. Η αναγωγή της εισαγγελικής αρχής, κατά το εντελώς προκαταρκτικό στάδιο

της απλής ποινικής δίωξης, σε ρυθμιστή της ασφάλειας της παραμονής του «νομίμου» αλλοδαπού στη χώρα και η συνακόλουθη «αυτοματοποίηση» της αστυνομικής αξιολόγησης περί επικινδυνότητάς του για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια μέσω του ατυχού «τεκμηρίου» που εισάγει η προτεινόμενη διάταξη, αναδεικνύονται έτσι σε σοβαρή τροχοπέδη της διαδικασίας κοινωνικής ένταξης των προερχομένων εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλοδαπών, που αποτελεί το στρατηγικό πυρήνα της στοχοθεσίας τόσο των Οδηγιών της ΕΕ όσο και των οικείων διατάξεων του Ν. 3386/2005 που μεταφέρουν τις σχετικές κοινοτικές ρυθμίσεις στο εσωτερικό της ελληνικής έννομης τάξης.

Εν αντιθέσει με την πρώτη προτεινόμενη ρύθμιση, η δεύτερη αφορά πράγματι τη μεταχείριση των λεγομένων «λαθρομεταναστών». Με την παρ. 2 αυτής τροποποιείται η παρ. 3 του άρθρου 76 του Ν. 3386/2005, προκειμένου να επιμηκυνθεί ο χρόνος κράτησης των υπό απέλαση αλλοδαπών που κρίνονται ύποπτοι φυγής ή επικίνδυνοι για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια από τρεις μήνες κατ' ανώτατο όριο, όπως είχε προβλεφθεί ήδη από τον Ν. 2910/2001, εν όψει και τότε προσφάτων καταδικών της χώρας μας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σε έξη μήνες κατ' αρχήν, με τη δυνατότητα παράτασης μέχρι και δώδεκα επιπλέον μηνών αν αυτοί αρνούνται να συνεργαστούν ή καθυστερεί η λήψη των αναγκαίων για την απέλασή τους εγγράφων από τη χώρα καταγωγής ή προέλευσής τους. Κατά τα λοιπά, οι διατάξεις της παραγράφου εξακολουθούν να ισχύουν ως έχουν.

Πρέπει να επισημανθεί ήδη προκαταρκτικά ότι η προτεινόμενη ρύθμιση αξιοποιεί όλως αποσπασματικά πανομοιότυπη πρόβλεψη και διατυπώσεις της σχετικά πρόσφατης Οδηγίας της Επιτροπής (Οδηγία 2008/115/ΕΚ), που παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα της σχετικής επιμήκυνσης, «με την επιφύλαξη του δικαιώματος των κρατών μελών να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ διατάξεις που είναι ευνοϊκότερες για τα πρόσωπα στα οποία εφαρμόζονται» (άρθρο 4, παρ. 3). Εν προκειμένω, η προτεινόμενη ρύθμιση εξαντλεί πλήρως τα μέγιστα επιτρεπτά χρονικά περιθώρια της κράτησης που προβλέπει η Οδηγία. Πρέπει να τονιστεί δε, ότι το άρθρο 15, παρ. 1 της Οδηγίας

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

προβλέπει τη δυνατότητα κράτησης, «[ε]κτός εάν στη συγκεκριμένη περίπτωση δύναται να εφαρμοσθούν αποτελεσματικά άλλα επαρκή, αλλά λιγότερο αναγκαστικά μέτρα».¹³

Μολονότι, όμως, η σχετική επιμήκυνση του χρόνου κράτησης καλύπτεται στην έκτασή της από την υφιστάμενη κοινοτική ρύθμιση (άρθρο 15), δεν συνοδεύεται από τη δέσμη των εγγυήσεων εκείνων που τη συνοδεύουν καθιστώντας τη, κατά την κρατούσα άποψη και παρά τις εντονότερες αντιρρήσεις που έχει προκαλέσει, συμβατή με την προστασία της προσωπικής ελευθερίας υπό την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το Σύνταγμα, ιδίως δε την επιτακτική υποχρέωση διαρκούς επανεξέτασης της νομιμότητας της κράτησης υπό δικαστική εποπτεία κά.¹⁴

Μεταξύ των εγγυήσεων που η κρινόμενη ρύθμιση παραλείπει να μεταφέρει στην εθνική έννομη τάξη, παρά τη ρητή πρόβλεψή τους από την Οδηγία, δημιουργώντας σοβαρές αμφιβολίες για τη συμβατότητά της με το γράμμα και το πνεύμα αυτής, αναφέρονται ενδεικτικά η δυνατότητα προσωρινής αναστολής της απόφασης επιστροφής (άρθρο 13, παρ. 2 Οδηγίας), η παροχή δωρεάν νομικής συνδρομής (άρθρο 13, παρ. 3 και 4) και η επανεξέταση της απόφασης κράτησης ανά εύλογα χρονικά διαστήματα (άρθρο 15, παρ. 3).

Την δε, πρόβλεψη εν προκειμένω τέτοιων εγγυήσεων όφειλε να συμπεριλαμβάνει η προτεινόμενη ρύθμιση και για τον πρόσθετο λόγο της πρόσφατης νέας καταδίκης της χώρας μας από το ΕΔΔΑ λόγω της περιορισμένης δυνατότητας των υπό κράτηση αλλοδαπών να αμφισβητήσουν αποτελεσματικά ενώπιον δικαστηρίου την εν γένει νομιμότητα της κράτησής τους.¹⁵ Αν και δεν διατείνεται ότι το πράττει, η προτεινόμενη ρύθμιση δεν μπο-

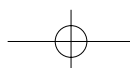
ρεί καθ' οιονδήποτε τρόπο να εκληφθεί ως μεταφορά της σχετικής κοινοτικής ρύθμισης στην ελληνική έννομη τάξη και, ως εκ τούτου, η τυχόν ψήφισή της θα συνιστούσε οπωσδήποτε παραβίαση του κοινοτικού δικαίου ή, εναλλακτικά, της υποχρέωσης ορθής εναρμόνισης της εθνικής μας νομοθεσίας με αυτό.

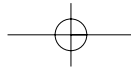
Ακόμη όμως και αν η προτεινόμενη ρύθμιση εναρμονιζόταν πράγματι με την προαναφερθείσα κοινοτική ρύθμιση, η επιμήκυνση του χρόνου κράτησης των υπό απέλαση αλλοδαπών από τον εθνικό νομοθέτη στο απώτατο προβλεπόμενο από την Οδηγία όριο δημιουργεί σοβαρό προβληματισμό ως προς την συμβατότητά της με τις ρυθμίσεις του εθνικού μας Συντάγματος, καθώς φαίνεται να τοποθετεί τους προς απέλαση αλλοδαπούς στην ίδια μοίρα με υποδίκους για σοβαρότατα κακουργήματα. Η σύγκριση αυτή, δεδομένης της ανισομέρειας των αιτίων (υπόδικος για κακούργημα αθώς υπό απέλαση) και της ομοιότητας των αποτελεσμάτων (κράτηση = κράτηση), θέτει ζητήματα ισότητας και αναλογικότητας: για την ελληνική έννομη τάξη, ο αθώς υπό απέλαση δεν είναι δυνατό να κρατείται όσο και ένας υπόδικος για κακούργημα. Το επιχείρημα ότι τα της κρατήσεως διέπονται από την Οδηγία 2008/115/ΕΚ, είναι αλυσιτελές, όχι μόνον επειδή αυτή εξακολουθεί να μην έχει ενσωματωθεί, αλλά επί πλέον διότι η ίδια εφαρμόζεται με την προαναφερθείσα επιφύλαξη του δικαιώματος των κρατών μελών να διατηρούν σε ισχύ διατάξεις που είναι ευνοϊκότερες. Η επιφύλαξη αυτή έχει την έννοια, ότι όχι μόνο ρητές ρυθμίσεις, αλλά ολόκληρο το νομικό σύστημα κάθε κράτους μέλους είναι θεμιτό να παρέχει ευμενέστερη μεταχείριση. Αν, δηλαδή, η εσωτερική έννομη τάξη ενός κράτους μέλους, είτε λόγω ρητής

13. Σχετικά με την αρχή της αναλογικότητας και στο πλαίσιο της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ, βλ. Π. Στάγκος, «Δικαιώματα του ανθρώπου και μεταναστευτική πολιτική. Μία προβληματική σχέση, στην ευρωπαϊκή και την εθνική (ελληνική) της διάσταση», υπό δημοσίευση στην έκδοση των εργασιών του συνεδρίου της Ελληνικής Εταιρίας Διεθνούς Δικαίου για τα 60 Χρόνια της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

14. Σύμφωνα με το ΕΔΔΑ, η νομιμότητα της κράτησης δεν κρίνεται αποκλειστικά βάσει της εθνικής διάταξης που προβλέπει την κράτηση, αλλά του συνόλου της εθνικής έννομης τάξης και των εγγυήσεων του κράτους δικαίου. Το ΕΔΔΑ έχει κρίνει μη νόμιμη την κράτηση αλλοδαπών στις περιπτώσεις που τα εθνικά δικαστήρια δεν έχουν την αρμοδιότητα να εξετάζουν τις συνθήκες κράτησης και θεωρεί ότι η κράτηση δεν μπορεί να υπερβαίνει ένα εύλογο χρονικό διάστημα. Βλ., ECHR, *Amuur v. France*, Judgment of 25 June 1993, παρ. 53, *Quinn v. France*, Judgment of 22 March 1995, παρ. 48, *Chahal v. United Kingdom*, Judgment of 15 November 1996, παρ. 112-113.

15. ECHR, *S.D. v. Greece*, Judgment of 11 June 2009, παρ. 73-74.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

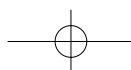
συνταγματικής της διάταξης, είτε ερμηνευτικά με επιχειρήματα ισότητας και αναλογικότητας, δεν μπορεί να ανεχθεί την εφαρμογή των ορίων κράτησης που θέτει η Οδηγία, τότε υπερισχύει, ως σύστημα, η εσωτερική έννομη τάξη.

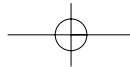
Σε κάθε περίπτωση όμως είναι αναγκαίο να υπογραμμισθεί με κάθε έμφαση ότι η εν τέλει αξιολόγηση της προτεινόμενης ρύθμισης δεν είναι δυνατόν να παραβλέψει τις περιστάσεις, υπό τις οποίες αυτή πρόκειται να εφαρμοσθεί. Μεταξύ αυτών των περιστάσεων, όπως έχουν κατ' επανάληψη επιβεβαιώσει η εμπειρία και οι εκθέσεις των εθνικών και διεθνών αρχών, φορέων και οργανώσεων προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, περιλαμβάνεται όχι μόνον: (α) ο εξαιρετικά μεγάλος αριθμός των λεγομένων «λαθρομεταναστών» που διαβιούν σήμερα στη χώρα μας υπό συνθήκες προϋούσας εξαθλίωσης, των οποίων η απέλαση στο άμεσο μέλλον είναι πιστοποιημένα ανέφικτη, αλλά και (β) η απουσία υποδομών κράτησης επαρκών τόσο σε χωρητικότητα όσο και κυρίως σε ποιοτικές προδιαγραφές ώστε να υποδεχθούν μεγάλο αριθμό υπό απέλαση κρατουμένων αλλοδαπών για μεγάλα χρονικά διαστήματα χωρίς υποβιβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς τους, (γ) η υποτυπώδης αν όχι μερικές φορές ανύπαρκτη δυνατότητα πρόσβασης των κρατουμένων σε κατάλληλες υπηρεσίες διερμηνείας και νομικής υποστήριξης για την προστασία δικαιωμάτων τους ενώπιον δικαστικής ιδίως αρχής, και (δ) η εκ των πραγμάτων ιδιαιτέρως δυσχερής πρόσβαση σε μία διαδικασία υποβολής και εξέτασης αιτημάτων πολιτικού ασύλου, οι καθηλωτικές δυσλειτουργίες της οποίας έχουν απαξιώσει τον οικείο θεσμό στα μάτια τόσο των αλλοδαπών ενδιαφερομένων όσο και κρατικών υπαλλήλων που το διαχειρίζονται.

Έτσι, ιδιαίτερη ανησυχία ευλόγως προκαλεί το ενδεχόμενο απρόσωπης και «μηχανικής» –όπως ακριβώς και στη περίπτωση της εξέτασης αιτημάτων ασύλου σε α' βαθμό– εφαρμογής, σε συνδυασμό με τον αυτοματισμό του τεκμηρίου επικινδυνότητας που καθιερώνει η ως άνω αναλυθείσα ρύθμιση, των όρων κράτησης και, κυρίως, παράτασής της επί δωδεκάμηνο σε βάρος των «στερουμένων νομίμων δικαιολογητικών αλλοδαπών». Η ανησυχία αυτή δε, επιτείνεται ακόμη πε-

ρισσότερο από το γεγονός ότι, διαιωνίζοντας τη θλιβερή παράδοση απλής μεταφοράς των διατυπώσεων του κοινοτικού δικαίου αντί κατάλληλης εξειδίκευσής τους, η προτεινόμενη ρύθμιση αφήνει ευρύτατα περιθώρια στις αστυνομικές αρχές να αξιολογούν τη μεν στάση του αλλοδαπού ως «άρνηση συνεργασίας», την δε επ' αόριστον ανικανότητα των κρατικών υπηρεσιών της χώρας προέλευσής του να συνεργασθούν για την απέλασή του (Αφγανιστάν, Σομαλία κλπ) ως «καθυστερήσει εγγράφων».

Τέλος, με την ίδια νομοθετική παρέμβαση επιχειρείται η «αυστηροποίηση» των ποινικών και διοικητικών κυρώσεων που προέβλεπαν ήδη τα άρθρα 87 και 88 του Ν. 3386/2005 με στόχο την αποθάρρυνση όσων μεταφέρουν ή διευκολύνουν τη μεταφορά «λαθρομεταναστών» στην χώρα, ιδίως στο πλαίσιο οργανωμένων κερδοσκοπικών κυκλωμάτων. Η επίταση των επαπειλουμένων ποινών αποτελεί το παραδοσιακότερο ίσως μέσο άσκησης αντεγκληματικής πολιτικής με έμφαση στο στόχο της γενικής πρόληψης. Εξ ίσου παραδοσιακά αμφισβητείται το μέσο αυτό ως προς την αποτελεσματικότητά του, ιδίως αν ληφθούν υπόψη οι παρούσες περιστάσεις της εξ αντικειμένου μειωμένης ικανότητας αποτελεσματικής αστυνόμευσης, της ευρείας εμπλοκής μεγάλου αριθμού προσώπων στις σχετικές δραστηριότητες, της συχνά ισχνής αίσθησης ηθικής απαξίας που συνοδεύει τις εν λόγω δραστηριότητες καθώς και της υψηλής κερδοφορίας τους. Στο βαθμό, ωστόσο, που δεν προσβάλλουν συγκεκριμένα δικαιώματα, τέτοιες εκτιμήσεις επαφίενται εν τέλει κατά το Σύνταγμα στα αρμόδια για την εκδήλωση της νομοθετικής πρωτοβουλίας όργανα της κυβέρνησης και στο κοινοβούλιο που καλείται να υιοθετήσει την προτεινόμενη ρύθμιση. Ως εκ τούτου αρκεί να σημειωθεί εν προκειμένω το ενδεχόμενο η εν λόγω «αυστηροποίηση» να συμπαρασύρει, επιβάλλοντας τη μεταχείρισή τους ως κακούργημάτων, συμπεριφορές (λ.χ. ευκαιριακή μετακίνηση «παράνομων» με ταξί) ως προς την κοινωνική απαξία των οποίων το μέγεθος της επαπειλούμενης ποινής όσο και η εν γένει μεταχείριση κατά την εξέλιξη της ποινικής διαδικασίας (λ.χ. μη ανασταλτικό αποτέλεσμα της έφεσης) φαντάζουν δυσανάλογα.

5. Δικαιώματα των εργαζομένων και συνθήκες εργασίας στο πλαίσιο των εργολαβικών αναθέσεων*

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η ολοένα αυξανόμενη εμφάνιση ευέλικτων μορφών εργασίας έχει ήδη απασχολήσει την ΕΕΔΑ στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της.¹ Βασικό και συνδυαστικό χαρακτηριστικό της ευελιξίας σε βάρος των εργαζομένων συνιστούν η μη διασφάλιση δίκαιων, υγιεινών και ασφαλών συνθηκών εργασίας και η καθιέρωση πρακτικών, δομικό στοιχείο των οποίων είναι η συστηματική παραβίαση εργασιακών, κοινωνικών και ασφαλιστικών δικαιωμάτων των εργαζομένων.

Η αποτρόπαια πράξη της δολοφονικής επίθεσης εναντίον της αλλοδαπής συνδικαλίστριας Κωνσταντίνας Κούνεβα, εργαζόμενης σε εργολαβικό συνεργείο καθαρισμού, προκάλεσε την οργή της κοινής γνώμης και έστρεψε τα φώτα της δημοσιότητας στο έλλειμμα προστασίας των εργασιακών δικαιωμάτων στις εργολαβικές αναθέσεις. Οι συνδικαλιστικοί φορείς είχαν ήδη προβεί σε σχετικές ενέργειες, πολλοί δε από τους συμβαλλόμενους με εργολάβους δεν ήταν σε θέση να διαγνώσουν τις παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας, εξαιτίας της απρόσωπης σχέσης εργασίας που συχνά δημιουργείται μεταξύ εργαζομένων και αναθέτοντος.

Η ΕΕΔΑ, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς της να εξετάζει ζητήματα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (άρθρο I, παρ. 6 (α) Ν. 2667/1998) διαμόρφωσε προτάσεις ενίσχυσης του νομοθετικού και του θεσμικού πλαισίου για το σεβασμό και την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων στην πράξη στο πλαίσιο των εργολαβικών αναθέσεων.

II. Ενοιολογικές διευκρινίσεις

Οι εργολαβίες εργασιών αποτελούν μία από τις διαδεδομένες πλέον μορφές μη τυπικής και ευέλικτης απασχόλησης εργατικού δυναμικού χαμηλού κόστους, με την οποία αποδιαιρθρώνονται οι εργασιακές σχέσεις, εσφαλμένα δε προβάλλονται και ως λύση για την αύξηση της απασχόλησης.

Η ευρεία χρήση των εργολαβικών αναθέσεων για την παροχή εργασιών αναδεικνύει όχι μόνο την απροθυμία πρόσληψης εργατικού δυναμικού από τον πραγματικό εργοδότη (Δημόσιο ή ιδιώτη), αλλά και το γεγονός ότι στην πράξη λειτουργούν ως μηχανισμοί παράκαμψης των νομίμων αποδοχών και όρων εργασίας, ιδιαίτερα εις βάρος εργαζομένων χαμηλής ειδίκευσης ή ανειδίκευτων, που υπόκεινται, με τον φόβο της ανεργίας, εύκολα σε εκμετάλλευση. Αφορούν στην ανάθεση από νομικά πρόσωπα τόσο δημοσίου, όσο και ιδιωτικού δικαίου, σε εργολάβο που χρησιμοποιεί δικό του προσωπικό της εκτέλεσης ορισμένων εργασιών. Οι εργολαβικές αναθέσεις λειτουργούν στο πλαίσιο του «outsourcing», δηλαδή της ανάθεσης μέρους των εργασιών ή/και των υπηρεσιών του αναθέτοντος φυσικού ή νομικού προσώπου ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου ή δημόσιας επιχείρησης/οργανισμού (λ.χ. νοσοκομεία, Πανεπιστήμια, Υπουργεία, ΟΤΑ, ΔΕΚΟ, επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα κλπ).

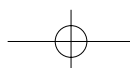
Οι μορφές αυτής της δραστηριότητας είναι ποικίλες και αρκετές φορές ταυτίζονται με τον δανεισμό εργαζομένων.² Οι δραστηριότητες αυτές συνήθως είναι:

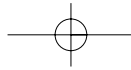
α) Η ανάθεση ορισμένων υπηρεσιών σε εργολάβο που χρησιμοποιεί δικό του προσωπικό (π.χ. καθαρισμός ή φύλαξη των γραφείων ή των χώρων του αναθέτοντος, η εκτέλεση των εργασιών λογιστηρίου κá). Το προσωπικό αυτό εκτελεί τις εντολές του εργολάβου χωρίς άμεση εποπτεία του α-

* Η εν λόγω εισήγηση υιοθετήθηκε ομοφώνως από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ στην από 09.07.2009 συνεδρίασή της. Εισηγήτριες: κα Έ. Βαρχαλαμά, Μέλος της ΕΕΔΑ, Εκπρόσωπος της ΓΣΕΕ και κα Τ. Σταυρινάκη, Επιστημονική Συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ. Σημειώνεται, επίσης, ότι το εν λόγω ζήτημα προτάθηκε προς συζήτηση και από το Συνήγορο του Πολίτη, ο οποίος κατέθεσε το υπ' αριθμ. 1057/7.4.2009 έγγραφο θέσεων του προς τις αρμόδιες κρατικές Υπηρεσίες στο αρμόδιο Β' Τμήμα της ΕΕΔΑ, στο πλαίσιο του οποίου εξετάθησαν οι απόψεις του ΣτΠ επί του θέματος από τις κ.κ. Σ. Αμοριανού και Π. Κοττογεωργοπούλου, ειδικές επιστήμονες του Κύκλου Κοινωνικής Προστασίας.

1. ΕΕΔΑ, «Παρατηρήσεις για την πρακτική της ενοίκιασης των εργαζομένων», Έκθεση 2002, σελ. 161-166.

2. Ibid.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

ναθέτοντος το έργο.

β) Άλλη περίπτωση εργολαβίας είναι η εκτέλεση εργασιών που βρίσκονται σε στενό σύνδεσμο με την παραγωγική λειτουργία ή με το έργο που εκτελεί η επιχείρηση που δέχεται τις υπηρεσίες (π.χ. ανάληψη της συντήρησης ενός εργοστασίου ή της εκτέλεσης ενός μέρους του τεχνικού έργου κ.ά.). Στην περίπτωση αυτή η επιχείρηση που δέχεται τις υπηρεσίες ασκεί περισσότερη ή λιγότερη εποπτεία στο προσωπικό του εργολάβου.

γ) Τρίτη συναφής περίπτωση είναι των υπεργολάβων που αναλαμβάνουν από τον εργολάβο την εκτέλεση τμημάτων ενός έργου.

Οι πιο πάνω περιπτώσεις έχουν μεν κοινά χαρακτηριστικά, αλλά και μεγάλες διαφορές. Νομικά αποτελούν συνηθέστερα κλασικές εργολαβίες ή υπεργολαβίες, ενώ μερικές φορές αποτελούν είδη δανεισμού κατ' επιχείρηση.

Εξάλλου, αναφέρεται και ο εξαναγκασμός εργαζομένων να συστήσουν οι ίδιοι (ή πρόσωπα της εμπιστοσύνης τους) προσωπικές εταιρίες για να απασχολούνται ως εργολάβοι μετά την αναστολή ή τη λύση των συμβάσεών τους, συμφωνία η οποία έχει τελικά ως συνέπεια την κατάργηση των δικαιωμάτων στην αποζημίωση του Ν. 2112/1920 και του ΒΔ της 16.07.1920, αφού στην ουσία η λύση της σύμβασης (αλλά και η αναστολή σε τελική ανάλυση) αποτελούν παραίτηση από το δικαίωμα της αποζημίωσης για να εξασφαλίσει ο εργαζόμενος απασχόληση στο μέλλον. Ωστόσο, κατά την άποψη που επικρατεί, και παρά την πραγματική-κοινωνική διάσταση του θέματος αυτού, οι συμφωνίες αυτές θεωρούνται νόμιμες κατά την αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων (ΑΚ 361). Η ανάγκη που έχει ο μισθωτός να εξασφαλίσει την επιβίωσή του, συνήθως δεν θεωρείται αρκετή για να ανατρέψει αυτού του είδους της συμφωνίες.

III. Παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας

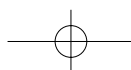
Στην πρόσφατη έρευνα του Ινστιτούτου Εργασίας (εφεξής ΙΝΕ) της ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ σχετικά με

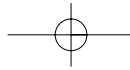
τις εργασιακές σχέσεις στον κλάδο του καθαρισμού καταγράφονται ενδεικτικά οι συνηθέστερες παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας.³ Οι διαπιστώσεις αυτές, όπως εξάλλου αναφέρεται στην έρευνα, δεν περιορίζονται στον κλάδο του καθαρισμού, καθώς η γενεσιουργός συνθήκη των φαινομένων αυτών είναι η απουσία σαφούς διασφάλισης των εργασιακών και ασφαλιστικών δικαιωμάτων των εργαζομένων σε αυτού του τύπου τις τριμερείς εργασιακές σχέσεις που ενισχύει τον επισφαλή χαρακτήρα της εργασίας αυτής, ιδιαίτερα σε περιόδους αυξημένης ανεργίας.

Παραβάσεις γενικευμένες και συστηματικές καταγράφονται στην έρευνα του ΙΝΕ σε επίπεδο τόσο ατομικών όσο και συλλογικών εργασιακών δικαιωμάτων. Στη διαπίστωση αυτή συνηγορεί η εγκύκλιος 30440/08.05.2006 «Συμβάσεις του Δημοσίου με εταιρίες ασφάλειας SECURITY και Συνεργεία Καθαριότητας» που εξέδωσε το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας με αφορμή έγγραφη καταγγελία συνδικαλιστικής οργάνωσης. Στην εγκύκλιο, το Υπουργείο Απασχόλησης προτρέπει να συμπεριλαμβάνεται στις συμβάσεις που συνάπτουν οι υπηρεσίες του Δημοσίου με εταιρίες ασφάλειας (security) και με τα συνεργεία καθαριότητας «ως βασικός όρος η υποχρέωση της αναδόχου εταιρίας για την απαρύγκλιτη τήρηση των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας, δηλαδή των νομίμων αποδοχών, οι οποίες σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι κατώτερες των προβλεπόμενων από την οικεία (κλαδική) ΣΣΕ, τήρηση νομίμου ωραρίου, ασφαλιστική κάλυψη, όροι υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων κλπ» Η εγκύκλιος καταλήγει διευκρινίζοντας την υποχρέωση καταγγελίας της σύμβασης με την ανάδοχο εταιρία σε περίπτωση διαπίστωσης παράβασης του βασικού αυτού όρου. Σημειώνεται ότι από τα μέχρι σήμερα διαθέσιμα στοιχεία, καμία σύμβαση εργολαβίας δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο καταγγελίας εξαιτίας της ως άνω παράβασης, κυρίως σε ό,τι αφορά τις σχετικές αναθέσεις του δημόσιου τομέα.

Η συχνότητα των παραβάσεων βασικών δια-

3. Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ, «Οι εργασιακές σχέσεις στον κλάδο του καθαρισμού – Αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας» (Αθήνα, Ιανουάριος 2009) διαθέσιμη στην ιστοσελίδα < <http://www.inegsee.gr/>>.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

τάξεων της εργατικής νομοθεσίας και η αναγνώριση της επισφαλούς θέσης των εργαζομένων στις εταιρίες ασφάλειας (security), στα συνεργεία καθαρισμού, στο λιανικό εμπόριο και στις διανομές, ανέδειξε την ανάγκη εντατικοποίησης των προληπτικών ελέγχων του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (εφεξής ΣΕΠΕ).⁴ Στην πράξη, σύμφωνα με την προαναφερθείσα έρευνα του ΙΝΕ, λόγω των επιχειρησιακών ελλείψεων του ΣΕΠΕ, έρευνες πραγματοποιούνται μόνο κατόπιν καταγγελιών και διοικητικές κυρώσεις επιβάλλονται μόνο για μεμονωμένες καταγγελθείσες παραβάσεις και όχι για όσες παραβάσεις διαπιστώνονται.⁵ Εξάλλου, όπως αναγνωρίζει το ΣΕΠΕ στην Έκθεση πεπραγμένων για το έτος 2007, σπανίζουν οι καταγγελίες από τους ίδιους τους εργαζόμενους σε αυτές τις εταιρίες εξαιτίας της επισφαλούς θέσης τους.⁶ Περαιτέρω, ο Συνήγορος του Πολίτη τονίζει ότι η αποτελεσματικότητα των ελέγχων πλήττεται λόγω της ανεπαρκούς συνεργασίας – σε θεσμικό επίπεδο και στην πράξη – των ελεγκτικών φορέων μεταξύ τους και με τις αναθέτουσες αρχές, στις περιπτώσεις αναθέσεων από δημόσιους φορείς.⁷

Οι συχνότερες παραβάσεις αφορούν σε κρίσιμες πτυχές του δικαιώματος στην εργασία. Σε επίπεδο ατομικών εργασιακών σχέσεων, ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες:

α) *Μη καταβολή των νόμιμων αποδοχών κατά παράβαση των οικειών Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας* (εφεξής ΣΣΕ). Συνηθέστατα, οι καταβαλλόμενες αποδοχές υπολείπονται των αντίστοιχων προσουξήσεων για την προϋπηρεσία, την εξειδίκευση, την οικογενειακή κατάσταση, τις υπερωρίες, την εργασία κατά τη διάρκεια εορτών, Κυριακών και αργιών, με αποτέλεσμα να μη λαμβάνουν οι εργαζόμενοι τη νόμιμη αμοιβή. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, εργολαβικές

εταιρίες, προσπαθώντας να μειώσουν την προσφορά τους, κατέθεσαν προϋπολογισμούς σε φανερή αναντιστοιχία με το σύνολο των νόμιμων αμοιβών και της ασφαλιστικής κάλυψης των εργαζομένων τους. Σε συνέχεια σχετικής καταγγελίας από συνδικαλιστικό όργανο, το Υπουργείο Απασχόλησης εξέδωσε συμπληρωματική εγκύκλιο στην προαναφερθείσα 30440/08.05.2006, στην οποία επισημαίνεται ότι οι συμβάσεις του δημοσίου με εταιρείες ασφάλειας (security) και συνεργεία καθαριότητας πρέπει να καλύπτουν το πραγματικό κόστος των νόμιμων αποδοχών των εργαζομένων, όπως αυτές ορίζονται από τις οικείες ΣΣΕ ή Διαιτητικές Αποφάσεις (ΔΑ).

β) *Μονομερής μεταβολή βασικών όρων εργασίας σε βάρος των εργαζομένων*, όπως ο τόπος παροχής της εργασίας, το ωράριο και το σύνολο των ωρών της εργασίας ημερησίως ή εβδομαδιαίως, άλλοτε χωρίς προηγούμενη συμφωνία, άλλοτε με εκβιαστική εξασφάλιση της εκ των υστέρων αποδοχής τους. Αξίζει να σημειωθεί η καταγγελία των συνδικαλιστικών οργανώσεων σχετικά με τη μεθόδευση που χρησιμοποιείται και από τις εργολαβικές εταιρίες για τη μονομερή επιβολή της μεταβολής των όρων εργασίας των εργαζομένων μέσω της καταστρατήγησης του ΠΔ 156/1994⁸ για τη γνωστοποίηση των όρων που διέπουν την εργασιακή τους σύμβαση. Οι ρητές διατάξεις του ως άνω ΠΔ επιβάλλουν στον εργοδότη την υποχρέωση να ενημερώνει γραπτά τον εργαζόμενο για τα ουσιώδη στοιχεία της εργασιακής του σχέσης που αφορούν, κατ' ελάχιστο, τους όρους και τις συνθήκες παροχής της εργασίας του,⁹ που έχει συμφωνηθεί εξ αρχής να παράσχει. Υπό το πρόσχημα της ενημέρωσης για τους όρους εργασίας και συνήθως αρκετούς μήνες μετά την έναρξη της απασχόλησής τους, οι εργαζόμενοι καλούνται, υπό

4. ΣΕΠΕ, Έκθεση Πεπραγμένων, 2007, σελ. 47-48.

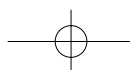
5. Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ, ό.π. υποσ. 3, σελ. 17-18.

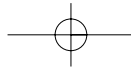
6. ΣΕΠΕ, ό.π. υποσ. 4, σελ. 48.

7. Έγγραφο Συνηγόρου του Πολίτη (ΑΠ 1057/07.04.2009) σελ. 3.

8. Με το ΠΔ 156/1994 ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία η Οδηγία 91/533/ΕΟΚ «σχετικά με την υποχρέωση του εργοδότη να ενημερώνει τον εργαζόμενο για τους όρους που διέπουν τη σύμβαση ή τη σχέση εργασίας» (ΟJ L 288/32/18-10-1991).

9. Βλ. ειδικότερα άρθρο 2 ΠΔ 156/1994.

την απειλή της απόλυσης, να υπογράψουν δήθεν ενημερωτικά έγγραφα του ΠΔ 156/1994. Τα έγγραφα αυτά όμως αποτελούν στην ουσία τροποποιητικές των όρων εργασίας τους συμβάσεις εργασίας, δεδομένου ότι στο τέλος του έγγραφου οι εργαζόμενοι καλούνται να υπογράψουν όχι ως «παραλαβόντες τη γνωστοποίηση», αλλά ως αντισυμβαλλόμενο μέρος, προφανώς στη νέα κεκαλυμμένη ατομική σύμβαση εργασίας. Με αυτόν τον τρόπο υφαρπάζεται η συναίνεση των εργαζομένων σε όρους διαφορετικούς και προφανώς επαχθέστερους από τους προβλεπόμενους στην αρχική τους ατομική σύμβαση εργασίας, την εργατική νομοθεσία και τις ισχύουσες ΣΣΕ, χωρίς βέβαια να μπορούν να διατυπώσουν σαφείς και συγκεκριμένες αντιρρήσεις ή επιφυλάξεις.

γ) *Παράβαση των κανόνων υγείας και ασφάλειας στην εργασία* και ειδικότερα αναφορικά με την πραγματική παροχή υπηρεσιών από ιατρούς εργασίας και τεχνικούς ασφαλείας, την τήρηση ατομικού ιατρικού φακέλου για κάθε εργαζόμενο και ατομικών βιβλιαρίων υγείας, την υποχρέωση γραπτής εκτίμησης επαγγελματικού κινδύνου, την ύπαρξη σαφών οδηγιών για τη χρήση χημικών και άλλων επικίνδυνων χημικών ουσιών, τα μέσα ατομικής προστασίας, καθώς και την υποχρέωση εκπαίδευσης και ενημέρωσης των εργαζομένων σχετικά με τους κινδύνους που διατρέχουν κατά την εργασία τους. Τα παραπάνω δυστυχώς επαληθεύονται από την αύξηση των θυμάτων εργατικών ατυχημάτων που απασχολούνται σε εργολαβικές εταιρίες.

δ) *Έξαρση των διακρίσεων, ιδιαίτερα των πολλαπλών, εις βάρος των εργαζομένων.* Ιδιαίτερα έντονες είναι οι παραβιάσεις που υφίστανται οι αλλοδαποί εργαζόμενοι εις βάρος των εργασιακών τους δικαιωμάτων, καθώς είναι περισσότερο ευάλωτοι και ανασφαλείς, κατάσταση που επιτείνεται από την ελλιπή γνώση της ελληνικής γλώσσας, αναφορικά με τους όρους εργασίας που καλούνται να υπογράψουν. Η σύνδεση της ανανέωσης της άδειας διαμονής με την προϋπόθεση ελάχιστου αριθμού ημερομισθίων εντείνει την αδυναμία αντίδρασης των αλλοδαπών σε παραβάσεις των δικαιωμάτων τους από τον εργοδότη.

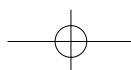
Εξίσου σημειώνεται η εκμετάλλευση της αδυναμίας των αλλοδαπών εργαζομένων να διεκδική-

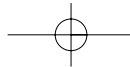
σουν τα νόμιμα δικαιώματά τους από τις μεθοδεύσεις εργολαβικών και υπεργολαβικών εταιριών, προκειμένου να αποφύγουν την εφαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας για τη νόμιμη απασχόληση υπηκόων τρίτων χωρών. Πρόσφατο παράδειγμα αποτελεί η απασχόληση Λευκορώσων εργατών από υπεργολάβο λευκορωσική εταιρία στην κατασκευή εγκαταστάσεων μεγάλης πετρελαϊκής ελληνικής εταιρίας στη Θεσσαλονίκη με βάση τη δήθεν εφαρμογή του άρθρου 19 του Ν. 3386/2005, του οποίου όμως οι προϋποθέσεις προφανώς δεν πληρούνται, με αποτέλεσμα οι εργαζόμενοι να εργάζονται χωρίς καμία προστασία, έστω και των βασικών εργασιακών τους δικαιωμάτων.

Όπως δε κατέδειξε η πραγματικότητα με τον πιο τραγικό τρόπο, με τη δολοφονική επίθεση εναντίον της συνδικαλιστριάς Κωνσταντίνας Κούνεβα, εργαζόμενης σε εργολάβο παροχής υπηρεσιών καθαρισμού και εκλεγμένου μέλους στο Διοικητικό Συμβούλιο συνδικαλιστικής οργάνωσης, ολόένα και περισσότεροι εργαζόμενοι αποτελούν θύματα πολλαπλών διακρίσεων με ταυτόχρονα σημεία διάκρισης το φύλο, τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, την ηλικία κλπ, που επιτείνονται εις βάρος τους από την ενδεχόμενη συνδικαλιστική τους ιδιότητα και δράση.

ε) *Καταστρατήγηση του διαλείμματος ως δικαιώματος των εργαζομένων σε ελάχιστο χρόνο ανάπαυσης.* Σύμφωνα με καταγγελίες, οι εργαζόμενοι υποχρεώνονται σε διάλειμμα χωρίς να έχουν τη δυνατότητα να απομακρυνθούν από το χώρο εργασίας τους. Με αυτό τον τρόπο, μειώνονται οι ώρες εργασίας ανά ημέρα και δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του καθεστώτος των βαρέων και ανθυγιεινών ενσήμων. Σε άλλες περιπτώσεις, καταγγέλλεται ότι υπολογίζεται ως διάλειμμα ο χρόνος συντήρησης και καθαρισμού του απαραίτητου για την εργασία εξοπλισμού.

Η εργασιακή πραγματικότητα που έχει διαμορφωθεί στο πλαίσιο των εργολαβικών αναθέσεων έχει συνακόλουθα επιπτώσεις και στα συλλογικά δικαιώματα των εργαζομένων, με κυρίαρχο τον περιορισμό του δικαιώματος σε ελεύθερη συνδικαλιστική δράση με πράξεις ελέγχου, παρέμβασης και παρακώλυσης της συμμετοχής των εργαζομένων σε συνδικαλιστικές οργανώσεις και συλλογικές δράσεις, καθώς και απολύσεις εργαζομένων

λόγω συνδικαλιστικής δράσης.

Περαιτέρω, μέσω της παρακώλυσης της συνδικαλιστικής δράσης εξουδετερώνεται στην πράξη το δικαίωμα των ελεύθερων συλλογικών διαπραγματεύσεων και το δικαίωμα στην απεργία, αποδυναμώνονται δε κρίσιμα συναφή δικαιώματα, όπως της ενημέρωσης των εκπροσώπων των εργαζομένων και της διαβούλευσης με αυτούς πριν τη λήψη των εργοδοτικών αποφάσεων. Εξάλλου, αναφέρεται ότι η Πολιτεία, υιοθετώντας μία εξαιρετικά συσταλτική ερμηνεία του ειδικού έννομου συμφέροντος ή επικαλούμενη τις διατάξεις προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δεν χορηγεί στους συνδικαλιστικούς φορείς – και παρά την προσκόμιση εισαγγελικής παραγγελίας – τα απαραίτητα έγγραφα για την άσκηση ελέγχου της τήρησης της εργατικής νομοθεσίας.

IV. Οι υποχρεώσεις της Πολιτείας

Το δικαίωμα στην εργασία, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 22, παρ. 1 και 5 Σ, εμπεριέχει την τριπλή αξίωση έναντι του Κράτους για τη δημιουργία συνθηκών πλήρους απασχόλησης για όλους τους πολίτες, την «ηθική και υλική εξύψωση του εργαζόμενου αγροτικού και αστικού πληθυσμού» και για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων. Η τριπλή αυτή υποχρέωση του Κράτους συνιστά το θεμέλιο για την ερμηνεία της σχετικής νομοθεσίας,¹⁰ η οποία δεν μπορεί παρά να αποσκοπεί στην εφαρμογή πολιτικών που ευνοούν την εύρεση εργασίας και στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας, ώστε η ηθική και η υλική εξύψωση των πολιτών να είναι εφικτή. Εξάλλου, το δικαίωμα στην εργασία κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 του Διεθνούς Συμφώνου Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων (εφεξής ΔΣΟΚΠΔ) και

στο άρθρο 1 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη (εφεξής ΕΚΧ).¹¹ Όπως αναφέρει ρητώς το άρθρο 6, παρ. 2 του ΔΣΟΚΠΔ, το Κράτος καλείται να λάβει τα μέτρα για την εξασφάλιση σταθερής οικονομικής, κοινωνικής και μορφωτικής ανάπτυξης και πλήρους αποδοτικής απασχόλησης, με όρους που να εξασφαλίζουν στα άτομα την απόλαυση των βασικών πολιτικών και οικονομικών ελευθεριών.

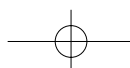
Στο πλαίσιο αυτό και σε συμμόρφωση με τους κανόνες του διεθνούς και του κοινοτικού δικαίου, που καθιερώνουν κατώτατα όρια προστασίας, η κρατική υποχρέωση συνθηκών πλήρους απασχόλησης πρέπει να συνοδεύεται από την κρατική εγγύηση και εποπτεία, καθώς και την παροχή νομικών εγγυήσεων για την προστασία του ατόμου-εργαζόμενου.

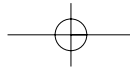
Το εύρος των υπηρεσιών και έργων που ανατίθενται σε εργολάβους είναι πλέον τόσο σημαντικό, ώστε ένας μεγάλος αριθμός εργαζομένων να είναι εκτεθειμένος σε παραβιάσεις των εργασιακών του δικαιωμάτων. Συχνά δε η πολλαπλότητα και η συστηματικότητα των παραβάσεων της εργατικής νομοθεσίας καταλήγουν να στερούν τον εργαζόμενο από οποιαδήποτε δυνατότητα επιδίωξης της συνταγματικά κατοχυρωμένης ηθικής και υλικής του εξύψωσης (άρθρο 22, παρ. 1 Σ) και τον υποβαθμίζουν σε απρόσωπη και αναλώσιμη μονάδα παροχής εργασίας σε προφανή αντίθεση με την ανθρωποκεντρική ανάγνωση των συνταγματικών υποχρεώσεων προστασίας της ανθρώπινης αξίας (άρθρο 2, παρ. 1 Σ) και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας του ατόμου (άρθρο 5 Σ).¹² Υπενθυμίζεται ότι ήδη από την ίδρυσή της, η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (εφεξής ΔΟΕ), διακήρυξε μέσω των διατάξεων του Καταστατικού της Χάρτη,¹³ το σεβασμό του πυρήνα της προσωπικότητας των εργαζομένων, δηλαδή το σεβασμό

10. Π. Δ. Δαγτόγλου, *Ατομικά Δικαιώματα*, τ. Β' (Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2005) σελ. 946 επ. και Κ. Χ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα* (Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2002) σελ. 522 επ.

11. Η Ελλάδα έχει κυρώσει το ΔΣΟΚΠΔ με το Ν. 1532/1985 (ΦΕΚ Α' 25) και τον ΕΚΧ με το Ν. 1426/1984 (ΦΕΚ Α' 32), ενώ έχει υπογράψει απλώς τον αναθεωρημένο ΕΚΧ, ο οποίος υιοθετήθηκε στις 03.05.1996. Αποτελεί πάγια σύσταση της ΕΕΔΑ η επικύρωση του αναθεωρημένου ΕΚΧ από την Ελλάδα. Σύμφωνα με πρόσφατη πληροφόρηση από το Υπουργείο Απασχόλησης, έχει ολοκληρωθεί η σύνταξη του σχετικού νομοθετήματος, οπότε η ΕΕΔΑ διατυπώνει την ελπίδα να ολοκληρωθεί σύντομα η διαδικασία επικύρωσης.

12. Ι. Κουκιάδης, *Στοιχεία εργατικού δικαίου: ατομικές σχέσεις εργασίας* (Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη 1994) σελ. 43 επ.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

της αξίας του ανθρώπου και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη βάση της αρχής της ισότητας.

Η προώθηση της ιδιωτικής οικονομικής πρωτοβουλίας, η οποία συνεπάγεται τη δημιουργία θέσεων εργασίας, δεν πρέπει να καταλήγει στην ανοχή από το Κράτος συνθηκών εργασίας που δεν συνάδουν με την αρχή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Η άκρατη ευελιξία στο πλαίσιο της εργολαβικής δραστηριότητας δεν αφήνει στους εργαζόμενους, ιδίως τους πιο ευάλωτους, κανένα περιθώριο διεκδίκησης αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας και βρίσκεται σε προφανή αντίθεση τόσο με το άρθρο 2, παρ. 1 Σ όσο και με το άρθρο 106, παρ. 2 Σ, το οποίο ορίζει ρητά ότι η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία δεν επιτρέπεται να αναπτύσσεται σε βάρος της ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Αν και η διάταξη αυτή αντικείμενό της έχει ένα ευρύτερο πεδίο προστασίας της ελευθερίας και αξιοπρέπειας απέναντι στην ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία, είναι προφανές ότι, κατά μείζονα λόγο, έχει εφαρμογή και στις αναπτυσσόμενες εργασιακές σχέσεις στην εκμετάλλευση, και κυρίως στον έλεγχο της νομιμότητας των εργοδοτικών εξουσιών. Περαιτέρω, το περιεχόμενο της διατάξεως έχει σημασία τόσο γιατί με αυτήν αναγνωρίστηκε η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία ως θεσμός, όσο και γιατί οι σχετικοί περιορισμοί, συνδυαζόμενοι με τους περιορισμούς της ιδιοκτησίας (άρθρο 17, παρ. 1 Σ) αποτελούν την οριοθέτηση των εργοδοτικών εξουσιών.

Επομένως, η πλήρης νομοθετική ρύθμιση της ευθύνης για την τήρηση των κανόνων της εργατικής νομοθεσίας στην τριμερή σχέση αναθέτοντος-αναδόχου εταιρίας- εργαζομένων συνιστά υποχρέωση του Κράτους και αποτελεί απαρέγκλιτη προϋπόθεση για την εξισορρόπηση μεταξύ της οι-

κονομικής ελευθερίας και της προστασίας των εργαζομένων.

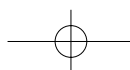
Οι υποχρεώσεις του Κράτους σχετικά με τις συνθήκες εργασίας και τους ειδικότερους όρους, οι οποίοι αποτελούν στην πράξη αντικείμενο των εξεταζόμενων παραβάσεων, ρυθμίζονται από τις ενσωματωμένες στο εθνικό δίκαιο κοινοτικές οδηγίες και από τις διεθνείς συμβάσεις. Το δικαίωμα στην εργασία συμπληρώνεται σε όλα τα κείμενα από διατάξεις που σκοπό έχουν να εξασφαλίσουν δικαίους και ευνοϊκούς όρους, καθώς και ασφαλείς και υγιεινές συνθήκες εργασίας. Το πλέγμα των διατάξεων αυτών εξειδικεύει την υποχρέωση του Κράτους για διασφάλιση της εργασίας, όχι ως απλού μέσου επιβίωσης, αλλά *αξιοπρεπούς διαβίωσης*.

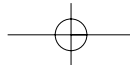
Το Κράτος έχει την υποχρέωση να σέβεται το δικαίωμα στην εργασία με αξιοπρεπείς όρους, δηλαδή να απέχει από τη λήψη μέτρων που παρεμποδίζουν την απόλαυση του δικαιώματος, να το *προστατεύει*, δηλαδή να επαγρυπνά, ώστε να μην προσβάλλεται το δικαίωμα από τρίτους και τέλος, να *εκπληρώνει* ή να *πραγματώνει* το δικαίωμα, δηλαδή να διευκολύνει ή να καθιστά δυνατή την άσκηση του δικαιώματος με συγκεκριμένα μέσα.¹⁴ Η αδυναμία εξασφάλισης πλήρους απασχόλησης ή ιδανικών συνθηκών εργασίας δεν μπορεί να αποτελεί για το Κράτος μέσο διαφυγής από την υποχρέωση επιδίωξης της προστασίας του δικαιώματος στην εργασία με συγκεκριμένα μέτρα, τα οποία παρά το γενικό τους χαρακτήρα επιδέχονται μετρήσιμης αξιολόγησης.

Εξάλλου, στο πλαίσιο της υποχρέωσής του να προστατεύει το *δικαίωμα σε δίκαιη αμοιβή*, ώστε να εξασφαλίζει στους εργαζόμενους και τις οικογένειές τους ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης (άρθρο 4 του ΕΚΧ), το Κράτος οφείλει να μην ε-

13. Ως μέρος XIII της Συνθήκης των Βερσαλλιών, όπως διευρύνθηκε με τη Διακήρυξη Φιλαδέλφειας 1944, η οποία, επικαλούμενη την αρχή της ισότητας, επιβεβαιώνει ότι «όλα τα άτομα, ανεξάρτητα από τη φυλή, το θρήσκευμα ή το φύλο, έχουν δικαίωμα να επιδιώκουν τόσο την υλική τους πρόοδο, όσο και την πνευματική τους ανάπτυξη με ελευθερία και αξιοπρέπεια, οικονομική ασφάλεια και ίσες δυνατότητες επιτυχίας» (Μέρος II, σημ. α). Η Διακήρυξη της Φιλαδέλφειας αποτελεί αναπόσπαστο προσάρτημα του Καταστατικού Χάρτη της ΔΟΕ και κυρώθηκε μαζί με τον Καταστατικό αυτό Χάρτη με το ΝΔ 399/1947.

14. Committee on Economic, Social and Cultural Rights, *General Comment No. 14: The Right to the Highest Attainable Standard of Health (article 12)*, E/C.12/2000/4 (11.08.2000) παρ. 33-37.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

πιτρέπει τις παραβάσεις που σχετίζονται με το νόμιμο ύψος αμοιβών και εν προκειμένω, την ανάθεση έργων σε εταιρίες, οι οποίες προβλέπουν στον προϋπολογισμό τους αμοιβές κατώτερες εκείνων που έχουν συμφωνηθεί με ΣΣΕ.

Περαιτέρω, η συνταγματική υποχρέωση του Κράτους να μεριμνά για την *κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων* (άρθρο 22, παρ. 5 Σ) συνιστά το ερμηνευτικό θεμέλιο των σχετικών διατάξεων και της υποχρέωσης του Κράτους να καταπολεμά την ανασφάλιστη εργασία. Η υποχρέωση του Κράτους δεν εξαντλείται στη δημιουργία ενός συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, αλλά εμπεριέχει την υποχρέωση λήψης μέτρων, ώστε κάθε εργαζόμενος, ιδίως δε όσοι ανήκουν σε μειονεκτούσες ομάδες, να μπορεί στην πράξη και χωρίς διακρίσεις να έχει πρόσβαση στην κοινωνική ασφάλιση (άρθρο 9 ΔΣΟΚΠΔ και άρθρο 12 ΕΚΧ).¹⁵ Η ανοχή και η αποχή από τη λήψη ειδικών μέτρων για τη διασφάλιση της πρόσβασης στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης ενός μεγάλου αριθμού ανασφάλιστων εργαζομένων στις εργολαβικές εταιρίες, κυρίως αλλοδαπών, δεν συνάδει με τις υποχρεώσεις του Κράτους.

Ο έλεγχος της τήρησης της εργατικής νομοθεσίας σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία συνιστά υποχρέωση του Κράτους, είτε πρόκειται για υπηρεσία του Δημοσίου που αναθέτει το έργο ή την υπηρεσία σε εργολαβική εταιρία, είτε πρόκειται για ιδιώτη. Στην πρώτη περίπτωση, αποτελεί στην ουσία παράβαση της ευθείας υποχρέωσης του Κράτους, ως κυρίου του έργου, να τηρήσει την εργατική νομοθεσία. Στη δεύτερη περίπτωση, όταν ο αναθέτων είναι ιδιωτική εταιρία, το Κράτος οφείλει να ασκήσει τον ελεγκτικό του ρόλο, εκπληρώνοντας κατά τον τρόπο αυτό τις διεθνείς του υποχρεώσεις (άρθρο 3, παρ. 2 ΕΚΧ).¹⁶

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων έχει ήδη διαπιστώσει τις αδυναμίες των οργάνων επιθεώρησης της εργασίας, σε επίπεδο στελέχωσης των οργάνων, αριθμού επιτόπιων ελέγχων (οπότε και καλυπτόμενων εργαζομένων) και επιβολής κυρώσεων.

Στις διαπιστώσεις αυτές προστίθεται ο αριθμός των θανατηφόρων ατυχημάτων, ο οποίος υποδηλώνει την αδυναμία τήρησης των κανόνων υγείας και ασφάλειας στην εργασία, αλλά και την απουσία επαρκώς αποτρεπτικών μέτρων για μελλοντικές παραβάσεις.¹⁷ Επιπλέον, ο Συνήγορος του Πολίτη υπογραμμίζει την επιτακτική ανάγκη βελτίωσης της τεχνογνωσίας, της οργάνωσης και της στελέχωσης των ελεγκτικών φορέων, σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση διαδικασιών αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ ΙΚΑ, ΣΕΠΕ και αναθετουσών αρχών.¹⁸

Στην ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών δύναται να συμβάλει, επίσης, ο συγκριτικός έλεγχος στοιχείων μέσω των άλλων Δημόσιων Υπηρεσιών. Για παράδειγμα, χρήζει ελέγχου η εταιρία που έχει αναλάβει έργο για το οποίο χρειάζεται 20 εργαζόμενους (φορολογική ενημερότητα), αλλά ασφαρίζει 5 (ασφαλιστική ενημερότητα) και επομένως καταφεύγει σε ανασφάλιστη εργασία. Συναφές και κατάλληλο μέτρο για την καταπολέμηση της ανασφάλιστης εργασίας θα αποτελούσε η υποχρέωση κατάθεσης στις επιθεωρήσεις εργασίας καταστάσεων προσωπικού ανά συγκεκριμένο έργο και όχι συγκεντρωτικές. Με αυτό τον τρόπο θα καταπολεμηθεί η λεγόμενη «κλωνοποίηση εργαζομένων», δηλαδή η δήλωση των στοιχείων των ίδιων ασφαλισμένων εργαζομένων σε περισσότερα έργα, αντί των ανασφάλιστων, οι οποίοι παρέχουν στην πράξη την εργασία τους.

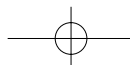
Η διασφάλιση εναντίον κάθε προσβολής της ελεύθερης και ακώλυτης άσκησης των δικαιωμά-

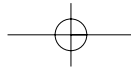
15. Committee on Economic, Social and Cultural Rights, *General Comment No. 19: The Right to Social Security*, E/C.12/GC/19 (04.02.2008) παρ. 23 επ.

16. Βλ. σχετικά ΕΕΔΑ, «Προτάσεις σχετικά με την επανεξέταση του καθεστώτος των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών (ΒΑΕ) και συναφή ζητήματα Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας, *Ετήσια Έκθεση 2009*, σελ. 11-12.

17. European Committee of Social Rights, *Conclusions XVIII-2 (GREECE)*, (December 2007) σελ. 10-11.

18. Κατ' εφαρμογή και της πρόσφατης διάταξης του άρθρου 151, παρ. 1 του Ν. 3655/2008 (ΦΕΚ Α' 58), το οποίο προβλέπει τη διενέργεια ελέγχων στις επιχειρήσεις και τους χώρους εργασίας από μικρά κλιμάκια της Ειδικής Υπηρεσίας Ελέγχου Ασφάλισης (ΕΥΠΕΑ) του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και του ΣΕΠΕ του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

των που σχετίζονται με τη συνδικαλιστική ελευθερία (άρθρα 23 και 22, παρ. 2 Σ, άρθρο 8 ΔΣΟΚ-ΠΔ) συνιστά θεμελιώδη υποχρέωση του Κράτους για την προστασία των εργαζομένων. Η συνδικαλιστική ελευθερία αποτελεί το μέσο των εργαζομένων για την προάσπιση των δικαιωμάτων τους, ιδιαίτερος εκείνων που εργάζονται με εξαιρετικά δυσμενείς όρους, είναι ευάλωτοι στις παραβιάσεις και δεν διαθέτουν κανένα μέσο ατομικής διαπραγμάτευσης με τον εργοδότη τους.

Η επιδίωξη της προστασίας όλων των ανωτέρω δικαιωμάτων για τους εργαζόμενους στις συνθήκες που εξετάζουμε είναι ανέφικτη ουσιαστικά χωρίς την προστατευτική ασπίδα των συνδικαλιστικών φορέων. Η Πολιτεία έχει υποχρέωση να ερμηνεύει τη νομοθεσία κατά τέτοιο τρόπο, ώστε όχι απλώς να μην παρεμποδίζει, αλλά να διευκολύνει την άσκηση της συνδικαλιστικής δράσης, ιδίως δε σε ό,τι αφορά την εκπλήρωση άλλων υποχρεώσεων, όπως αυτή του ελέγχου της τήρησης των κανόνων Υγείας και Ασφάλειας Εργασίας.

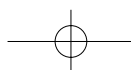
Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να σημειωθεί επιπλέον ότι η υποχρέωση του Κράτους να λάβει μέτρα, ώστε να εξασφαλίζεται το *δικαίωμα των εργαζομένων στην έγκαιρη και προσήκουσα ενημέρωση από τον εργοδότη και διαβούλευση* μαζί του για τα ζητήματα που δύνανται να επηρεάσουν ουσιαστικά τα συμφέροντά τους (άρθρο 4 Οδηγίας 2002/14/ΕΚ και άρθρο 2 Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στον ΕΚΧ).¹⁹ Στην εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής συμβάλλει το ΠΔ 240/2006, το οποίο προβλέπει στο άρθρο 8 την επιβολή διοικητικών κυρώσεων από το ΣΕΠΕ για τη μη συμμόρφωση με τις διατάξεις του. Επομένως, το ΣΕΠΕ οφείλει να συμπεριλάβει σαφώς στο πεδίο ελέγχου τις σχετικές υποχρεώσεις και να διαθέτει στοιχεία για τις σχετικές παραβάσεις, το ύψος των προστίμων που επιβλήθηκαν και το είδος των επιχειρήσεων που δεν συμμορφώνονται.

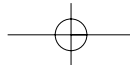
Τέλος, η υιοθέτηση ικανοποιητικών κατωτάτων ορίων προστασίας της εργασίας από τις δημόσιες αρχές μπορεί να έχει θετική επίδραση στα κατώτατα όρια προστασίας που εφαρμόζονται στις σχετικές επιχειρήσεις και επαγγέλματα. Στο πλαίσιο αυτό και ειδικότερα ως προς τις συμβάσεις μεταξύ του Δημοσίου και εργολάβων, η ΕΕ-ΔΑ προτείνει την επικύρωση της Σύμβασης ΔΟΕ Αρ. 94 «Για τις ρήτρες εργασίας στις συμβάσεις με το Δημόσιο» (1949), η οποία σε συνδυασμό με την αντίστοιχη Σύσταση 84, θα ενισχύσει σημαντικά το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Η Διεθνής Σύμβαση Εργασίας Αρ. 94 στοχεύοντας στην αποτροπή του Δημοσίου να συνάπτει συμβάσεις με εργολάβους, οι οποίοι δεν παρέχουν δίκαιες συνθήκες εργασίας και κοινωνικής προστασίας, ορίζει ότι πρέπει να συμπεριλαμβάνονται σε αυτές τις συμβάσεις ειδικές ρήτρες σχετικές με τις αμοιβές, τις ώρες εργασίας και άλλους όρους εργασίας, που δεν είναι δυσμενέστεροι από αυτούς που καθορίζονται για μια εργασία ίδιας φύσης με ΣΣΕ, ΔΑ ή την εθνική νομοθεσία. Επίσης, περιέχει σημαντικές διατάξεις σχετικά με τον έλεγχο των συμβάσεων αυτών και τις κυρώσεις σε περίπτωση παραβιάσεων, καθώς και τα μέτρα για την εξασφάλιση στους εργαζόμενους της καταβολής της αμοιβής που δικαιούνται.

Σχετικά με την εν λόγω ΔΣΕ 94/1949, η Επιτροπή των Εμπειρογνομόνων για την Εφαρμογή των Συμβάσεων και των Συστάσεων της ΔΟΕ παρατήρησε ότι ακόμα κι αν η εργατική νομοθεσία μίας χώρας εφαρμόζεται σε όλους τους εργαζόμενους, δεν απαλλάσσει τα Κράτη που δεσμεύονται από τη Σύμβαση από την υποχρέωση να συμπεριλάβουν ρήτρες εργασίας στις συμβάσεις με το Δημόσιο, καθώς οι διατάξεις που περιέχονται στην εθνική νομοθεσία συχνά απλώς θέτουν κατώτατα όρια προστασίας, τα οποία μπορούν να βελτιωθούν με ΣΣΕ.²⁰

19. ΠΔ 240/2006 (ΦΕΚ Α' 252) «Περί θεσπίσεως γενικού πλαισίου ενημερώσεως και διαβουλεύσεως των εργαζομένων», σύμφωνα με την Οδηγία 2002/14/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11^{ης} Μαρτίου 2002. Το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στον ΕΚΧ κυρώθηκε με τον Ν. 2595/1998 (ΦΕΚ Α' 63).

20. N. Valticos and G. von Potobsky, *International Labour Law* (2nd ed. Kluwer Law and Taxation Publishers, Deventer-Boston 1995) παρ. 340-343.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Περαιτέρω, στο από 22.10.2008 ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου²¹ σχετικά με τις «προκλήσεις όσον αφορά τις συλλογικές συμβάσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση», επισημαίνεται η αναγκαιότητα για τα κράτη μέλη επικύρωσης της ΔΣΕ Αρ. 94 «προκειμένου να ενισχυθεί η ανάπτυξη κοινωνικών ρητρών στους κανονισμούς δημοσίων προμηθειών, γεγονός που αυτό καθαυτό αποτελεί στόχο της Οδηγίας για τις δημόσιες προμήθειες» (στοιχείο 20).

Στην ίδια κατεύθυνση, ο Συνήγορος του Πολίτη υπενθυμίζει την Οδηγία 2004/18/ΕΚ «περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών»²² και διευκρινίζει ότι η παραβίαση της εργατικής και της κοινωνικο-ασφαλιστικής νομοθεσίας, καθώς και η μεταχείριση που ενέχει διάκριση θεωρούνται σοβαρό παράπτωμα, εξαιτίας του οποίου θα χωρούσε καταγγελία της σύμβασης ή/και αποκλεισμός του συγκεκριμένου αναδόχου από μελλοντικές διαδικασίες ανάθεσης. Στο πλαίσιο αυτό, το Δημόσιο θα πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη τα αποτελέσματα των ελέγχων από το ΣΕΠΕ και το ΙΚΑ κατά τη σύναψη και την εκτέλεση της σύμβασης.²³

V. Συμπεράσματα και προτάσεις της ΕΕΔΑ

Η ΕΕΔΑ λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις στο διεθνές και το εθνικό οικονομικό περιβάλλον με την εξάπλωση των επιπτώσεων της πραγματικής, αλλά και της πλασματικής σε αρκετές περιπτώσεις, οικονομικής κρίσης, εκφράζει την έντονη ανησυχία της για την υπαρκτή πλέον διατάραξη της ισορροπίας μεταξύ θεμελιωδών δικαιωμάτων και οικονομικών ελευθεριών, που οδηγεί στην α-

νατροπή των κοινωνικών ισορροπιών εις βάρος του κόσμου της μισθωτής εργασίας, την αύξηση των ανέργων με ανησυχητικούς ρυθμούς και την τροφοδότηση φαινομένων κοινωνικής έντασης.

Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕΔΑ εφιστά την προσοχή στην ανάγκη άμεσης λήψης μέτρων κοινωνικής και οικονομικής θωράκισης υπέρ των εργαζομένων, των ανέργων και των ασθενέστερων κοινωνικών ομάδων, όπως επιβάλλει η διεθνώς κατοχυρωμένη αρχή του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Τούτο πρέπει να επιτευχθεί με τη δημιουργία συνθηκών οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, συλλογικής αλληλεγγύης και κοινωνικής εμπιστοσύνης, με όρους αξιοπρεπούς εργασίας, οικονομικής ισότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης.

Ο σεβασμός θεμελιωδών ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, όπως της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας, του δικαιώματος σε πλήρη και σταθερή εργασία με κοινωνική ασφάλιση, με σκοπό την ηθική και υλική εξύψωση του εργαζόμενου, της συνδικαλιστικής ελευθερίας με σκοπό τη συλλογική προάσπιση των δικαιωμάτων των εργαζομένων αποτελεί έντονο αίτημα της κοινωνίας των πολιτών στη σύγχρονη κοινωνικο-οικονομική συγκυρία.

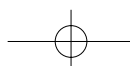
Ειδικότερα και σε ό,τι αφορά στο ζήτημα της προστασίας των δικαιωμάτων των εργαζομένων και των συνθηκών εργασίας στο πλαίσιο των εργολαβικών αναθέσεων και προκειμένου να αποφευχθεί ένας αγώνας δρόμου προς χαμηλότερα κοινωνικά πρότυπα, από τα οποία ευνοούνται και οι πολλαπλές διακρίσεις εις βάρος των εργαζομένων ή των υποψηφίων προς εργασία, η ΕΕΔΑ,

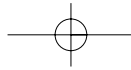
α) εκφράζοντας την έντονη ανησυχία της για τις συνέπειες που έχει για τα δικαιώματα των ερ-

21. Στο εν λόγω ψήφισμα ενσωματώνεται η από 30.09.2008 σχετική Έκθεση της Επιτροπής Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, γνωστή από το όνομα του συντάκτη της ως «Έκθεση Andersson». Με το ψήφισμα αυτό το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αναγνώρισε ότι οι αποφάσεις του ΔΕΚ στις υποθέσεις *Viking* (C-438/05), *Laval* (C-341/05) και *Rüffert* (C-346/06) προξένησαν έντονες ανησυχίες όσον αφορά στον τρόπο με τον οποίο πρέπει να ερμηνεύονται οι οδηγίες ελάχιστης εναρμόνισης (στοιχ. 19) και ανέδειξαν την ανάγκη διασαφήνισης της ισορροπίας μεταξύ θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών (προοιμ. ΚΘ). Τόνισε δε ότι η ελευθερία παροχής υπηρεσιών δεν υπερισχύει των θεμελιωδών δικαιωμάτων που περιέχονται στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πρέπει να εξισορροπείται με αυτά (στοιχεία I και 5).

22. Όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει με τις Οδηγίες 2005/51/ΕΚ και 2005/75/ΕΚ και έχει ενσωματωθεί με το ΠΔ 60/2007.

23. Έγγραφο Συνηγόρου του Πολίτη (ΑΠ 1057/07.04.2009) σελ. 4-5.

γαζομένων η αυξανόμενη χρήση των εργολαβικών αναθέσεων για την παροχή εργασιών, παρά τη δυνατότητα σύναψης συμβάσεων εργασίας απευθείας με τον πραγματικό εργοδότη (Δημόσιο ή ιδιώτη) για την κάλυψη των υπηρεσιακών αναγκών του, στις περιπτώσεις που αυτές είναι πάγιες και διαρκείς,

β) υπογραμμίζοντας τη σημασία της συνεχούς επαγρύπνησης όλων όσων συμβάλλονται με εργολαβικές εταιρίες και

γ) τονίζοντας ότι η αξιοπρεπής εργασία αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα,

Διατυπώνει τις ακόλουθες προτάσεις προς την Πολιτεία:

1) Άρση των νομοθετικών κενών που υπάρχουν ή των αμφισβητήσεων για την εφαρμογή της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας στις εργολαβικές αναθέσεις παροχής εργασιών, μέσω της θέσπισης ειδικών διατάξεων που κατοχυρώνουν τα εργασιακά, ασφαλιστικά και συνδικαλιστικά δικαιώματα των εργαζομένων στην τριμερή αυτή σχέση απασχόλησης επιβάλλοντας οικονομικές και ασφαλιστικές εγγυήσεις υπέρ τους. Οι εγγυήσεις θα συνοδεύονται από αυστηρές και άμεσες κυρώσεις για τον εργολάβο και τον αναθέτοντα το έργο για τις ευθύνες που τον αφορούν.

Η ανάγκη προστασίας των εργαζομένων στις τριμερείς σχέσεις εργασίας είναι διαπιστωμένη και έχει ήδη οδηγήσει στη θέσπιση σημαντικών διατάξεων, όπως π.χ. του άρθρου 702 ΑΚ για την κατευθείαν εναγωγή του εργοδότη από τους εργάτες οικοδομικού έργου ή άλλης ακίνητης εγκατάστασης, που έχουν απαιτήσεις κατά του εργολάβου για τους μισθούς τους, καθώς και των άρθρων 22-23 του Ν. 2956/2001 για τους προσωρινά απασχολούμενους σε έμμεσο εργοδότη από εταιρία προσωρινής απασχόλησης, κατά το πρότυπο των οποίων η Πολιτεία μπορεί να θεσπίσει τις αναγκαίες νομοθετικές ρυθμίσεις για την προστασία των εργαζομένων στο πλαίσιο των (υπ)εργολαβικών αναθέσεων.

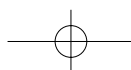
2) Βασική αρχή που οφείλει να διέπει την απασχόληση των εργαζόμενων, που για οποιονδήποτε λόγο απασχολούνται σε επιχείρηση ή εκμε-

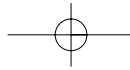
τάλλευση τρίτου νομικού ή φυσικού προσώπου, εκτός του εργοδότη τους, είναι η ίση μεταχείριση των εργαζομένων αυτών και ειδικότερα το δικαίωμά τους να δικαιούνται το μισθό και τις κάθε είδους απολαβές και παροχές, καθώς και τους λοιπούς όρους εργασίας που προβλέπονται με ΣΣΕ οποιουδήποτε είδους ή με κανονιστική πράξη ή από επιχειρησιακή συνθήθεια για το προσωπικό της επιχείρησης ή εκμετάλλευσης στην οποία απασχολούνται, εφόσον είναι ευνοϊκότερες.

3) Να νομοθετηθεί άμεσα η υποχρέωση του Δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, των Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών, αλλά και των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα, όπου γίνεται εργολαβική ανάθεση εργασιών ή/και υπηρεσιών, η μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών (εταιρία ανάθεσης - εταιρία έργου) σύμβαση να υπερβαίνει ως προς το εργολαβικό αντάλλαγμα το σύνολο των μεικτών αποδοχών των εργαζομένων (αμοιβή εργασίας και ασφάλιση) βάσει των αντίστοιχων ΣΣΕ, καθώς και το ελάχιστο κόστος των υλικών κλπ (στις εργολαβίες καθαριότητας).

4) Εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών μέσω της αναβάθμισης της επιχειρησιακής τους ικανότητας. Στην κατεύθυνση αυτή είναι αναγκαία η ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών του ΙΚΑ, του ΣΕΠΕ, του Σώματος Επιθεώρησης Υγείας, η βελτίωση της τεχνογνωσίας τους, ο συγκριτικός έλεγχος των αποτελεσμάτων όλων των (συν)αρμόδιων δημοσίων Υπηρεσιών (όπως π.χ. η σύγκριση της ασφαλιστικής ενημερότητας ως προς τα στοιχεία με τη φορολογική ενημερότητα), ο συντονισμός και η διενέργεια κοινών ελέγχων από τους συναρμόδιους ελεγκτικούς μηχανισμούς, η υποχρεωτική κατάθεση στο ΣΕΠΕ καταστάσεων προσωπικού ανά συγκεκριμένο έργο και όχι συγκεντρωτικές των επιχειρήσεών τους και τήρηση της υποχρέωσης του ΣΕΠΕ να εξετάζει τις ανώνυμες καταγγελίες. Στην κατεύθυνση αυτή κρίνεται ότι θα συμβάλει θετικά η πρόταση για τη συγκρότηση ειδικής μεικτής επιτροπής ελέγχου των εργολάβων με τη συμμετοχή εκπροσώπων των κοινωνικών εταίρων.

5) Στο πλαίσιο αναθέσεων από το Δημόσιο, καταγγελία της σύμβασης και αποκλεισμός μελλοντικά των προσφορών αναδόχου που έχει σύμφωνα με τα στοιχεία των ελεγκτικών φορέων υποπέ-

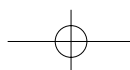

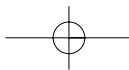

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

σει σε σοβαρά παραπτώματα σε σχέση με την τήρηση της εργατικής και της κοινωνικοασφαλιστικής νομοθεσίας.

6) Επικύρωση της Σύμβασης ΔΟΕ Αρ. 94 «Για τις ρήτρες εργασίας στις συμβάσεις με το Δημόσιο» (1949).

6. Η συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις εθνικές δικαστικές αποφάσεις*

I. Εισαγωγή

Αφορμή για την ενασχόληση της ΕΕΔΑ με το ζήτημα της συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις εθνικές δικαστικές αποφάσεις αποτέλεσε μία σειρά πρόσφατων καταδικαστικών αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (εφεξής ΕΔΔΑ) για το εν λόγω ζήτημα.¹ Η ΕΕΔΑ έχει και στο παρελθόν ασχοληθεί με το συγκεκριμένο ζήτημα, όταν κλήθηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης να υποβάλει παρατηρήσεις επί του σχεδίου νόμου με τίτλο «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις και προαγωγή των δικαστών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων στο βαθμό του Συμβούλου Επικρατείας».² Κρίνοντας ότι έχει περάσει ένα σημαντικό χρονικό διάστημα από την εφαρμογή του Ν. 3068/2002, ώστε να εξαχθούν κάποια συμπεράσματα ως προς την αποτελεσματικότητά του, αποφάσισε να επαναποθετηθεί επί του θέματος. Για το σκοπό αυτό, μάλιστα, ζήτησε από τα τρία ανώτατα δικαστήρια της χώρας –το Συμβούλιο της Επικρατείας, τον Άρειο Πάγο και το Ελεγκτικό Συνέδριο– να της κοινοποιήσουν τα ιδιαίτερα πρακτικά που συντάσσουν στο τέλος κάθε έτους τα τριμελή τους συμβούλια που είναι επιφορτισμένα

με τον έλεγχο της συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις. Πρέπει να σημειώσουμε ότι και τα τρία ως άνω δικαστήρια ανταποκρίθηκαν στο αίτημα της ΕΕΔΑ.

II. Ιστορικό του ζητήματος

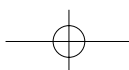
Η συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις συνιστά την κατεξοχήν πτυχή και έκφανση, πέρα από ειδικότερες νομικές διατυπώσεις και εξειδικεύσεις, της αρχής της νομιμότητας και του κράτους δικαίου, όπως άλλωστε υπογράμμισε η σχετική τροποποίηση του άρθρου 95, παρ. 5 Σ. Η υποχρέωση αυτή της Διοίκησης δεν εξυπηρετεί, άλλωστε, μόνο τα ιδιωτικά συμφέροντα των πολιτών που εμπλέκονται στη συγκεκριμένη διαφορά, αλλά και το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου να υπάρχει μία ευνομούμενη πολιτεία. Η ανάγκη να γίνει η υποχρέωση αυτή κοινή συνείδηση όλων των στελεχών της Διοίκησης καθίσταται, άλλωστε, επιτακτική στο πλαίσιο της διαφάνειας της λειτουργίας του Κράτους και της χρηστής διοίκησης. Ωστόσο, η αυτονόητη αυτή υποχρέωση για κάθε ευνομούμενη πολιτεία –και παρά τη διάταξη του άρθρου 20, παρ. 1 του Συντάγματος 1975/1986 στην οποία εύλογα θα μπορούσε να στηριχθεί η υποχρέωση συμμόρφωσης της Διοίκησης στο πλαίσιο παροχής αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας³– υπήρξε εξόχως προβλη-

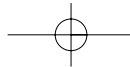
* Η εν λόγω απόφαση υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ κατά τη συνεδρίαση της 24.09.2009. Εισηγητές: Αναπλ. Καθηγητής Λ.-Α. Σισιλιάνος, Αντιπρόεδρος ΕΕΔΑ, εκπρόσωπος ΙΜΔΑ και Λ.-Μ. Μπολάνη, Επιστημονική Συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ. Οι εισηγητές θα ήθελαν να ευχαριστήσουν θερμά τον Ακαδημαϊκό κ. Ε. Σπηλιωτόπουλο και τον Αντιπρόεδρο του ΣτΕ κ. Α. Ράντο για την πολύτιμη συνεισφορά τους κατά τη συνεδρίαση του Α' Τμήματος και της Ολομέλειας.

1. *Beka-Koulocheri v. Greece*, Judgment of 6 October 2006, *Pantaleon v. Greece*, Judgment of 10 May 2007, *Rompoti and Rompotis v. Greece*, Judgment of 9 July 2007, *Georgoulis and Others v. Greece*, Judgment of 21 September 2007, *Kanellopoulos v. Greece*, Judgment of 21 May 2008, *Panagiotis Gikas and Georgios Gikas v. Greece*, Judgment of 2 April 2009. Το ζήτημα, μάλιστα, της συμμόρφωσης της ελληνικής Διοίκησης προς τις εθνικές δικαστικές αποφάσεις αποτελεί ζήτημα προτεραιότητας στο πλαίσιο της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, βλ. Parliamentary Assembly, Resolution 1516 (2006) παρ. 22.5 και Parliamentary Assembly, Committee on Legal Affairs and Human Rights, Implementation of Judgments of the European Court of Human Rights, AS/Jur (2009) 36 (31.08.2009).

2. ΕΕΔΑ, «Κρίσεις για το σχέδιο νόμου για τη «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις και προαγωγή των δικαστών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων στο βαθμό του Συμβούλου Επικρατείας»», Έκθεση 2002, σελ. 167.

3. Ο. Ζήκου, «Η υποχρέωση συμμόρφωσης της Διοίκησης στις δικαστικές αποφάσεις. Θεμελίωση-περιεχόμενο-όρια» στο *Συμμόρφωση της Διοίκησης στις δικαστικές αποφάσεις – Μέτρα εκτέλεσης των αποφάσεων μέσω δικαστικής συνδρομής (Διεθνές Συνέδριο 26-27 Απριλίου 2002, Θεσσαλονίκη)*, (Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2003) σελ. 3. Βλ. επίσης, Εισηγητική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις και προαγωγή των δικαστών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων στο βαθμό του συμβούλου Επικρατείας».

ματική στην υλοποίησή της καθώς πολλές φορές η Διοίκηση δε συμμορφωνόταν ή καθυστερούσε σημαντικά να συμμορφωθεί με δικαστικές αποφάσεις, πρόβλημα που υφίσταται και σήμερα.

Το πρόβλημα της μη συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις ήρθε στο προσκήνιο με αφορμή την υπόθεση *Hornsby κατά Ελλάδας*.⁴ Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη θα ήταν άνευ περιεχομένου «εάν η εθνική έννομη τάξη ενός συμβαλλόμενου Κράτους επέτρεπε τη μη εφαρμογή μίας οριστικής δεσμευτικής δικαστικής απόφασης. [...] Η ερμηνεία του άρθρου 6 [της ΕΣΔΑ] έτσι ώστε να αφορά αποκλειστικά την πρόσβαση στο δικαστήριο και τη διεξαγωγή της δίκης θα μπορούσε να οδηγήσει σε καταστάσεις που δεν συνάδουν με την αρχή του κράτους δικαίου. [...] Συνεπώς, η εκτέλεση μίας δικαστικής απόφασης πρέπει να θεωρείται ως αναπόσπαστο μέρος της 'δίκης' για τους σκοπούς του άρθρου 6».⁵ Επιπλέον, το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε ότι «η αποτελεσματική προστασία ενός μέρους ειδικά σε διοικητικές δίκες και η αποκατάσταση της νομιμότητας προϋποθέτουν την υποχρέωση των διοικητικών αρχών να συμμορφωθούν με τις δικαστικές αποφάσεις. [...] Όταν οι διοικητικές αρχές αρνούνται, αποτυγχάνουν ή καθυστερούν να συμμορφωθούν, οι εγγυήσεις του άρθρου 6 στερούνται του σκοπού τους».⁶

Την υπόθεση *Hornsby* ακολούθησαν και αρκετές άλλες αποφάσεις του ΕΔΔΑ που καταδικάζαν την Ελλάδα για παραβίαση του άρθρου 6, αλλά και σε ορισμένες περιπτώσεις για παραβίαση του άρθρου 1 του 1^{ου} Πρόσθετου Πρωτοκόλλου για το δικαίωμα στην περιουσία, λόγω μη συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις σχετικές δικαστικές α-

ποφάσεις.⁷

Η πολιτεία προέβη τότε σε δύο κινήσεις προς αντιμετώπιση αυτού του δομικού προβλήματος, αλλά και για τη συμμόρφωση με τις καταδικαστικές αποφάσεις του ΕΔΔΑ. Η πρώτη ήταν η αναθεώρηση συνταγματικών διατάξεων. Σύμφωνα με το άρθρο 94, παρ. 4 του Συντάγματος μετά την αναθεώρηση του 2001: «Στα πολιτικά ή διοικητικά δικαστήρια μπορεί να ανατεθεί και κάθε άλλη αρμοδιότητα διοικητικής φύσης, όπως νόμος ορίζει. Στις αρμοδιότητες αυτές περιλαμβάνεται και η λήψη μέτρων για τη συμμόρφωση της διοίκησης με τις δικαστικές αποφάσεις. Οι δικαστικές αποφάσεις εκτελούνται αναγκαστικά και κατά του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, όπως νόμος ορίζει». Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 95, παρ. 5 Σ: «Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της διοίκησης».⁸

Η δεύτερη κίνηση ήταν η ψήφιση του εκτελεστικού του Συντάγματος Νόμου 3068/2002 (ΦΕΚ Α' 274) αναφορικά με τη συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, ο οποίος καθιερώνει ένα σύστημα ελέγχου της συμμόρφωσης της Διοίκησης που ανατίθεται σε τριμελή συμβούλια των ανώτατων δικαστηρίων της χώρας. Οφείλουμε, ωστόσο, να σημειώσουμε ότι η διατύπωση της διάταξης της παρ. 1 του άρθρου 3 είναι προβληματική από άποψη συνταγματικότητας καθώς αποδέχεται ότι η άρνηση συμμόρφωσης της Διοίκησης μπορεί να είναι δικαιολογημένη. Επίσης,

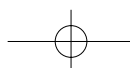
4. *Hornsby v. Greece*, Judgment of 19 March 1997.

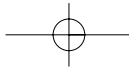
5. *Ibid.*, παρ. 40.

6. *Ibid.*, παρ. 41.

7. *Antonakopoulos, Vortsela and Antonakopoulou v. Greece*, Judgment of 14 December 1999, *Dimitrios Georgiadis v. Greece*, Judgment of 28 March 2000, *Logothetis v. Greece*, Judgment of 12 April 2001, *Pialopoulos and Others v. Greece*, Judgment of 15 February 2001, *Katsaros v. Greece*, Judgment of 6 June 2002, *Adamogiannis v. Greece*, Judgment of 14 June 2002.

8. Η τροποποίηση των εν λόγω διατάξεων και η σχετική διατύπωσή τους έγινε με βάση την εισήγηση του ΣτΕ προς άρση κάθε δυνατής αμφισβήτησης ως προς τη συνταγματικότητα έκδοσης διοικητικής πράξης από δικαστική αρχή. Βλ. Ένωση Δικαστικών Λειτουργιών Συμβουλίου της Επικρατείας, *Η αναθεώρηση του Συντάγματος και το Συμβούλιο της Επικρατείας* (Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2001).

στη συνέχεια εκδόθηκε το ΠΔ 61/2004 (ΦΕΚ Α' 54) «Διαδικασία ελέγχου της συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις», όπως προέβλεπε το άρθρο 3, παρ. 8 του Ν. 3068/2002.

Μετά τις παραπάνω εξελίξεις, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης έκρινε ότι «η Ελλάδα υιοθέτησε μία σειρά ολοκληρωμένων συνταγματικών, νομοθετικών και ρυθμιστικών μεταρρυθμίσεων για να αντιμετωπίσει το δομικό πρόβλημα της μη συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις εθνικές δικαστικές αποφάσεις και, ιδιαίτερα, αυτές οι μεταρρυθμίσεις εισάγουν μία νέα διαδικασία, περιλαμβανομένων μέσων για να διασφαλίσουν ότι όλες οι αρχές συμμορφώνονται αποτελεσματικά προς τις δικαστικές αποφάσεις»⁹ και κατά συνέπεια έκλεισε τις υποθέσεις.

III. Το πρόβλημα σήμερα

A) Η λειτουργία των τριμελών συμβουλίων

Οι ως άνω μεταρρυθμίσεις συνιστούν ένα πολύ σημαντικό βήμα για την επίτευξη της συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, αλλά δεν έχουν κατορθώσει να επιλύσουν το πρόβλημα. Σύμφωνα με τα σχετικά πρακτικά που συντάσσει το Τριμελές Συμβούλιο του ΣτΕ¹⁰ στο τέλος κάθε έτους, από το 2004 που άρχισε να λειτουργεί ο μηχανισμός έως τα τέλη του 2007,¹¹ το εν λόγω συμβούλιο εξέτασε 360 αιτήσεις. Εξέδωσε 133 πρακτικά με τα οποία διαπιστώνεται αδικαιολόγητη παράλειψη συμμόρφωσης ή πλημμε-

λής συμμόρφωση, τάσσεται προθεσμία (κατά κανόνα τρίμηνη) στην αρμόδια αρχή για τη συμμόρφωση προς το περιεχόμενο της δικαστικής απόφασης και ορίζεται νέα ημερομηνία συζήτησης της υπόθεσης. Το Τριμελές Συμβούλιο του ΣτΕ εξέδωσε 165 αποφάσεις με τις οποίες απέρριψε αντίστοιχες αιτήσεις, είτε διότι η Διοίκηση είχε προχωρήσει στην έκδοση πράξεως συμμόρφωσης, είτε για λόγους διαδικαστικούς, 34 περιπτώσεις εκ των οποίων μετά την κοινοποίηση αντίστοιχου πρακτικού του Συμβουλίου. Σε 7 υποθέσεις εκδόθηκε και δεύτερο πρακτικό, με το οποίο αφού διαπιστώθηκε η εκ νέου αδικαιολόγητη μη συμμόρφωση της Διοίκησης, χορηγήθηκε κατ'εκτίμηση των συνθηκών νέα προθεσμία συμμόρφωσης με σχετικές υποδείξεις. Τέλος, εξέδωσε 11 αποφάσεις με τις οποίες διαπιστώθηκε ότι παρά την έκδοση πρακτικού, η Διοίκηση εξακολουθούσε να μη συμμορφώνεται και επιβλήθηκε για το λόγο αυτό χρηματική κύρωση στην οικεία διοικητική αρχή.¹²

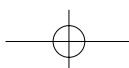
Ως προς τη θεματολογία τους, η μεγάλη πλειοψηφία των αιτήσεων αφορούσαν σε θέματα διορισμού και υπηρεσιακής κατάστασης υπαλλήλων του Δημοσίου και ΝΠΔΔ. Η δεύτερη μεγαλύτερη κατηγορία υποθέσεων αφορούσε ζητήματα αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, οικοδομικών αδειών και ρυμοτομικών βαρών καθώς και θέματα περιβαλλοντικής προστασίας. Μετά ακολουθούν διάφορες υποθέσεις όπως κοινωνικής ασφάλισης, δημόσιων έργων και υπαγωγής σε αναπτυξιακούς νόμους κá.

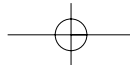
9. Committee of Ministers, Resolution ResDH (2004) 81 concerning the judgments of the European Court of Human Rights relating to non-execution of domestic judicial decisions in Greece (case of Hornsby against Greece and other cases). Βλ. επίσης, Resolution CM/ResDH (2007) 103, Execution of the judgment of the European Court of Human Rights (Katsaros against Greece and four other judgments) που αφορούσε πάλι αποφάσεις του ΕΔΔΑ κατά της Ελλάδας για μη συμμόρφωση της Διοίκησης, οι οποίες εκδόθηκαν μετά την υιοθέτηση των ανωτέρω μεταρρυθμίσεων, των οποίων όμως τα πραγματικά περιστατικά ανάγοντο σε προγενέστερη χρονική περίοδο.

10. Σημειωτέον ότι εστιάζουμε κυρίως στη λειτουργία του τριμελούς συμβουλίου του ΣτΕ διότι οι καταδικαστικές αποφάσεις του ΕΔΔΑ αφορούν μη συμμόρφωση της Διοίκησης με δικαστικές διοικητικού περιεχομένου αποφάσεις. Επιπλέον, μόνο το ΣτΕ μας κοινοποίησε τα αναλυτικά πρακτικά του τριμελούς συμβουλίου.

11. Το ιδιαίτερο πρακτικό για το έτος του 2008 δεν έχει εκδοθεί ακόμα.

12. 15/2005, Πρακτικό Συνεδριάσεως του Τριμελούς Συμβουλίου του Συμβουλίου της Επικρατείας, 19/2006, Πρακτικό Συνεδριάσεως του Τριμελούς Συμβουλίου του Συμβουλίου της Επικρατείας, 26/2007, Πρακτικό Συνεδριάσεως του Τριμελούς Συμβουλίου του Συμβουλίου της Επικρατείας, 74/2008, Πρακτικό Συνεδριάσεως του Τριμελούς Συμβουλίου του Συμβουλίου της Επικρατείας.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Παρατηρούμε ότι παρά το σεβαστό αριθμό αποφάσεων με τις οποίες το Τριμελές Συμβούλιο του ΣτΕ διαπιστώνει τη μη συμμόρφωση της Διοίκησης προς αποφάσεις διοικητικών δικαστηρίων, έχει επιβάλει χρηματικές κυρώσεις μόνο σε 11 περιπτώσεις. Επιπλέον, κατά παραδοχή του ίδιου «το Τριμελές Συμβούλιο, ακολούθησε μία πρακτική εξαντλήσεως των χρονικών περιθωρίων που παρέχονται στη Διοίκηση με τις ρυθμίσεις του Ν. 3068/2002 και του ΠΔ 61/2004», δεδομένου ότι «με το πλέγμα των ρυθμίσεων αυτών, που πραγματώνουν τη συνταγματική επιταγή των άρθρων 94, παρ. 4 και 95, παρ. 5 του Συντάγματος, επιδιώκεται ο εξαναγκασμός της Διοίκησης προς συμμόρφωση στις δικαστικές αποφάσεις ως περιεχόμενο της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και όχι αυτή καθαυτή η επιβολή χρηματικής κύρωσης».¹³ Η πρακτική αυτή παρότι είναι σύννομη αφού κινείται μέσα στο πλαίσιο του νόμου και των περιθωρίων που αυτός παρέχει δεν είναι απαραίτητα σύμφωνη με το γράμμα και το πνεύμα του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, όπως αποδεικνύεται από την καταδικαστική απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση *Γεωργούλης κατά Ελλάδας*.¹⁴

Με βάση τα στοιχεία που κοινοποιήθηκαν στην ΕΕΔΑ¹⁵ ως προς το έργο του Τριμελούς Συμβουλίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου (εφεξής ΕΣ) για τα έτη 2005 έως και 2008, η κατάσταση έχει ως εξής: υποβλήθηκαν 2.835 αιτήσεις συνταξιούχων (δικαστών, στρατιωτικών κά) που αφορούσαν μη συμμόρφωση της Διοίκησης προς δικαστικές αποφάσεις του ΕΣ, η εκτέλεση των οποίων συνεπάγεται για το Δημόσιο καταβολή σημαντικών χρηματικών ποσών και εξετάστηκαν οι 2.818. Το Συμβούλιο εξέδωσε 2.516 πρακτικά με τα οποία διαπίστωσε παράλειψη συμμόρφωσης ή πλημμελή συμμόρφωση της Διοίκησης και έταξε στην αρμόδια αρχή προθεσμία ενός μηνός για να εκθέσει τις α-

πόψεις της. Η διοικητική αρχή που κλήθηκε να συμμορφωθεί είναι το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (Υπηρεσία Συντάξεων) και η οποία ενημέρωσε το Τριμελές Συμβούλιο ότι σε 2.116 περιπτώσεις συμμορφώθηκε με το αίτημά του. Η πλειοψηφία των περιπτώσεων αυτών αφορούσαν συμμόρφωση στις εισαχθείσες στο δεύτερο στάδιο της διαδικασίας υποθέσεις.

Το Τριμελές Συμβούλιο του ΕΣ κρίνει κατ' αρχάς ότι είναι θετικά τα αποτελέσματα του έργου του ως νέου θεσμικού οργάνου. Τούτο διότι, παρά την εμφανιζόμενη αύξηση του αριθμού των αιτήσεων, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους συμμορφώνεται στις αποφάσεις του Τριμελούς Συμβουλίου, έστω και μετά την τήρηση του δευτέρου σταδίου της ως άνω εκτεθείσας διαδικασίας. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι μέχρι τώρα το Συμβούλιο δεν χρειάστηκε να επιβάλει χρηματική κύρωση, γιατί η Διοίκηση συμμορφώθηκε στα πρακτικά του, με τα οποία τίθεται σε αυτήν τρίμηνη προθεσμία συμμόρφωσης. Πλην, όμως, από τον αριθμό των υποθέσεων που εισάγονται ενώπιον του Συμβουλίου για πρώτη ή και για δεύτερη φορά και τη διαφαινόμενη ολιγωρία της Διοίκησης να συμμορφωθεί προς τις τελεσίδικες αποφάσεις του Δικαστηρίου αυτοβούλως και χωρίς τη μεσολάβηση του Τριμελούς Συμβουλίου συμμόρφωσης μετά από προσφυγή του ενδιαφερόμενου σε αυτό, το Συμβούλιο εκφράζει την ανησυχία του μήπως η τήρηση του συστήματος που εισήχθη με το άρθρο 2 του Ν. 3068/2002, προκειμένου να υποχρεώνεται η Διοίκηση σε συμμόρφωση όταν κατ' εξαίρεση δυστροπεί, εκληφθεί με την πάροδο του χρόνου, ως αναγκαία προϋπόθεση, χωρίς τη συνδρομή της οποίας δε θα προχωρεί σε συμμόρφωση ακόμα και σε αποφάσεις που απηχούν την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου.¹⁶

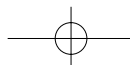
Με βάση τα στοιχεία που κοινοποιήθηκαν

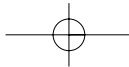
13. Πρακτικό 19/2006, σελ. 10-11. Βλ. και Πρακτικό 26/2007, σελ. 16.

14. Βλ. παρακάτω.

15. Πρακτικό Συνεδριάσεως του Τριμελούς Συμβουλίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 31^{ης} Μαρτίου 2006 (ν. 3068/2002-άρθρο 2 παρ. 1), Πρακτικό Συνεδριάσεως του Τριμελούς Συμβουλίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 21^{ης} Μαρτίου 2007 (ν. 3068/2002-άρθρο 2 παρ. 1), Πρακτικό Συνεδριάσεως του Τριμελούς Συμβουλίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 19^{ης} Μαρτίου 2008 (ν. 3068/2002-άρθρο 2 παρ. 1), Πρακτικό Συνεδριάσεως του Τριμελούς Συμβουλίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 18^{ης} Μαρτίου 2009 (ν. 3068/2002-άρθρο 2 παρ. 1).

16. Πρακτικό Συνεδριάσεως του Τριμελούς Συμβουλίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 18^{ης} Μαρτίου 2009 (ν. 3068/2002-άρθρο 2 παρ. 1), σελ. 6-7.

στην ΕΕΔΑ ως προς το έργο του Τριμελούς Συμβουλίου του Αρείου Πάγου για τα έτη 2004 έως και 2008 η κατάσταση έχει ως εξής: υποβλήθηκαν 54 αιτήσεις, 40 αιτήσεις απορρίφθηκαν. Εκδόθηκαν 9 πρακτικά με τα οποία ζητήθηκε η συμμόρφωση της Διοίκησης, ενώ εκδόθηκαν και 8 αποφάσεις με τις οποίες επιβλήθηκε πρόστιμο σε διοικητικές αρχές για μη συμμόρφωση.

Β) Οι καταδικαστικές αποφάσεις του ΕΔΔΑ μετά τη θέση σε ισχύ του Ν. 3068/2002

Το ΕΔΔΑ καταδίκασε την Ελλάδα έξι φορές για παραβίαση του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ (για το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη) ή/και για παραβίαση του άρθρου 13 (που αφορά το δικαίωμα σε αποτελεσματικό ένδικο μέσο) λόγω μη συμμόρφωσης της Διοίκησης προς δικαστικές αποφάσεις σε υποθέσεις των οποίων τα πραγματικά περιστατικά είναι μεταγενέστερα της υιοθέτησης του Ν. 3068/2002. Από τις αποφάσεις αυτές του ΕΔΔΑ προκύπτουν δύο μεγάλα ζητήματα: α) η υποχρέωση της Διοίκησης όχι μόνο για συμμόρφωση προς τις δικαστικές αποφάσεις, αλλά και για έγκαιρη συμμόρφωση και β) η αποτελεσματικότητα της ίδιας της διαδικασίας που προβλέπει ο Ν. 3068/2002, ώστε να διασφαλιστεί η συμμόρφωση της Διοίκησης.

α) Το ζήτημα της έγκαιρης συμμόρφωσης της Διοίκησης

Το πρώτο ζήτημα ανακύπτει κυρίως στην απόφαση *Γεωργούλης και Άλλοι κατά Ελλάδας*. Στην υπόθεση αυτή, αν και ο προσφεύγων είχε υποβάλει αίτηση στο Τριμελές Συμβούλιο του ΣτΕ για μη συμμόρφωση της Διοίκησης με την απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης, η οποία τελικά απορρίφθηκε γιατί στο ενδιάμεσο η Διοίκηση συμμορφώθηκε, το ΕΔΔΑ καταδίκασε την Ελλάδα για μη συμμόρφωση της Διοίκησης μέσα σε εύλογη προθεσμία. Κατά συνέπεια η απόφαση αυτή αναδεικνύει την ανάγκη τροποποίησης του Ν. 3068/2002, ώστε να συντηρηθεί χρονικά η

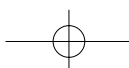
διαδικασία ελέγχου της συμμόρφωσης της Διοίκησης από τα Τριμελή Συμβούλια, αλλά και να ασκηθεί μεγαλύτερη πίεση προς τη Διοίκηση ώστε να συμμορφωθεί.

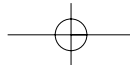
Η ανάγκη για χρονική σύντμηση της διαδικασίας ελέγχου συμμόρφωσης προκύπτει και από τον τρόπο λειτουργίας του Τριμελούς Συμβουλίου του ΣτΕ, όπως αυτός αποτυπώνεται στα ίδια τα πρακτικά που συντάσσει. Για παράδειγμα σε δύο περιπτώσεις, η αίτηση των ενδιαφερομένων κατατέθηκε στις 27.11.2007, το Συμβούλιο διαπίστωσε πλημμελή συμμόρφωση στις 30.01.2009, έταξε στη Διοίκηση προθεσμία ενός μηνός για να συμμορφωθεί και όρισε νέα ημερομηνία συζήτησης στις 09.04.2009.¹⁷ Η διαδικασία, δηλαδή, είναι αρκετά χρονοβόρα.

β) Η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας του Ν. 3068/2002

Το δεύτερο ζήτημα που ανακύπτει από τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ είναι πιο περίπλοκο, καθώς το Δικαστήριο θέτει σε αμφισβήτηση την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας ως τέτοιας. Στις υποθέσεις *Γεωργούλης* και *Ρομποτή* με αφορμή την ένσταση της Ελλάδας περί μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων, καθώς οι προσφεύγοντες δεν είχαν κάνει χρήση της δυνατότητας υποβολής αίτησης στο Τριμελές Συμβούλιο του ΣτΕ όταν προσέφυγαν στο ΕΔΔΑ, το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε ότι «η προτεινόμενη από την Κυβέρνηση προσφυγή δεν είναι φύσεως τέτοιας που να συνεπάγεται μετά βεβαιότητας την εκτέλεση δικαστικής αποφάσεως κατόπιν της αρνήσεως της Διοικήσεως να συμμορφωθεί προς αυτή. Πράγματι, μετά από προσφυγή του ενδιαφερομένου ενώπιόν του, το αρμόδιο συμβούλιο του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν δύναται παρά να παρά να διαπιστώσει την άρνηση της Διοικήσεως να συμμορφωθεί προς μία απόφαση και να της επιβάλει την υποχρέωση να καταβάλει στον ενδιαφερόμενο αποζημίωση για τον λόγο αυτό. Τυχόν εκτέλεση της δικαστικής απόφασης δεν θα συνιστούσε άμεση συ-

17. 11/2009 και 12/2009 Πρακτικά συνεδριάσεως του Τριμελούς Συμβουλίου του Συμβουλίου της Επικρατείας (άρθρο 2 του Ν. 3068/2002).

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

νέπεια του αποτελέσματος της επικαλούμενης από την Κυβέρνηση προσφυγής, αλλά θα παρέμενε στη διακριτική ευχέρεια της Διοικήσεως με μοναδικό σκοπό την αποφυγή καταβολής αποζημιώσεως στους ενδιαφερομένους».¹⁸

Με βάση το σκεπτικό αυτό, το ΕΔΔΑ απέρριψε τις ενστάσεις της Ελλάδας περί μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων στις παραπάνω υποθέσεις.

Στην απόφαση *Κανελλόπουλος* το ΕΔΔΑ, εξετάζοντας και πάλι την ένσταση της Ελλάδας περί μη εξάντλησης εσωτερικών ενδίκων μέσων, προχώρησε το σκεπτικό του ένα βήμα παραπέρα κρίνοντας ότι: «ουδόλως επαρκεί η διαπίστωση της μη εκτέλεσης μία απόφασης. [...] θα πρέπει να συνοδεύεται και από συγκεκριμένα και άμεσα έννομα αποτελέσματα, ώστε να θεωρηθεί επαρκής επανόρθωση: καταρχήν, και πάνω από όλα, από την ταχεία και πλήρη εκτέλεση της εν λόγω απόφασης. Αυτό αναζητά ο ενδιαφερόμενος και αυτό είναι το σημαντικότερο για εκείνον. Το Δικαστήριο θεωρεί επίσης ότι δεν μπορεί να επανορθωθεί η κατάσταση με την απλή καταβολή μίας αποζημίωσης, θεωρώντας αρκετή την τιμωρία της Διοίκησης. Αν και είναι βέβαιο ότι μία αποζημίωση είναι ομοίως επιθυμητή, ωστόσο, αυτή πρέπει να καταβάλλεται επικουρικά, ως επανόρθωση της προκληθείσας βλάβης. Δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αντικαταστήσει το μόνο μέτρο που μπορεί να δώσει μία πραγματική λύση στο πρόβλημα, ήτοι την εκτέλεση της απόφασης από την οποία ο δικαιούμενος έλκει τα δικαιώματά του. Τέλος, είναι προφανές ότι η ποινική δίωξη των υπαλλήλων της Διοίκησης που ευθύνονται για τη μη εκτέλεση δεν προσφέρει άμεση επανόρθωση της επίδικης κατάστασης. [...] Είναι ευνόητο ότι η εκτέλεση δεν μπορεί να αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης, αλλά πρέπει να είναι υποχρεωτική».¹⁹

Το σκεπτικό αυτό αναδεικνύει την αρχή της

restitutio in integrum ως κατεξοχήν μορφή επανόρθωσης της ζημίας, σύμφωνα με τα ισχύοντα στο διεθνές δίκαιο,²⁰ όπως αυτό έχει κατ' επανάληψη εφαρμοστεί από το ΕΔΔΑ.²¹

Με βάση το συγκεκριμένο σκεπτικό, το ΕΔΔΑ αφενός απέρριψε την ένσταση περί μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων, αφετέρου καταδίκασε την Ελλάδα για παραβίαση του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ. Το ίδιο έκανε και στην υπόθεση *Παναγιώτης Γκίκας και Γεώργιος Γκίκας*.

Το ΕΔΔΑ, λοιπόν, με τις ανωτέρω αποφάσεις θέτει ζήτημα αποτελεσματικότητας της όλης διαδικασίας ως τέτοιας καθώς, ακόμα και αν η επιβολή χρηματικής κύρωσης στη Διοίκηση της ασκεί κάποια πίεση, δεν εγγυάται τη συμμόρφωσή της προς τη δικαστική απόφαση, πράγμα που είναι και το ζητούμενο.

IV. Η ανάγκη διασφάλισης της συμμόρφωσης της Διοίκησης

A) Ως προς τη διασφάλιση έγκαιρης συμμόρφωσης

Η σύντηξη της όλης διαδικασίας και κατά συνέπεια η διασφάλιση της έγκαιρης συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις μπορεί να διασφαλιστεί με διάφορες βελτιώσεις του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου.

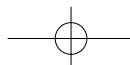
Κατά πρώτον, σύμφωνα με το άρθρο 2, παρ. 3 του Ν. 3068/2002 « [...] στο τριμελές συμβούλιο δεν μετέχουν οι δικαστές που εξέδωσαν την απόφαση, για την οποία κινείται η διαδικασία συμμόρφωσης της διοίκησης, εκτός αν είναι αδύνατη η συγκρότησή του από άλλους δικαστές». Η συμμετοχή στο τριμελές συμβούλιο προσώπων που δεν γνωρίζουν το φάκελο της υπόθεσης, καθώς δεν μετείχαν στην εκδίκασή της, προκαλεί μετά βεβαιότητας κάποια καθυστέρηση στην όλη

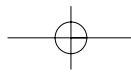
18. *Rompoti and Rompotis v. Greece*, Judgment of 25 January 2007, παρ. 19-20, *Georgoulis and Others v. Greece*, Judgment of 21 June 2007, παρ. 19.

19. *Kanellopoulos v. Greece*, Judgment of 21 February 2008, παρ. 20-21.

20. *Factory at Chorzów, Merits, 1928, PCIJ, Series A, No. 17*, σελ. 48, International Law Commission, *Draft Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts with Commentaries 2001* (United Nations, 2008) σελ. 96.

21. Βλ., *Papamichalopoulos and Others v. Greece*, Judgment of 31 October 1995, παρ. 36.

διαδικασία.²² Η συμμετοχή στο τριμελές συμβούλιο και των δικαστών που χειρίστηκαν την υπόθεση θα καταστήσει ταχύτερη τη διαδικασία, αφού θα μπορούν να ενημερώνουν τους συναδέλφους τους για μία υπόθεση χωρίς να απαιτείται από μέρους τους πολύς χρόνος για τη μελέτη του φακέλου. Εξάλλου πρέπει να σημειωθεί ότι «τα τριμελή συμβούλια δεν καλούνται να επανεξετάσουν την υπόθεση στην ουσία της. Η δικαστική απόφαση, και ως προς το σκεπτικό και ως προς το διατακτικό της, είναι δεδομένη. Το τριμελές συμβούλιο απλώς εξετάζει τη συμμόρφωση της διοίκησης προς την απόφαση, δηλαδή έχει μία αρμοδιότητα εντελώς διαφορετικού περιεχομένου. Συνεπώς, δεν υφίσταται πρόβλημα συμμετοχής του ήδη δικάσαντος δικαστικού λειτουργού στο τριμελές συμβούλιο».²³

Η ανάγκη συμμετοχής στο τριμελές συμβούλιο και του δικάσαντος δικαστή καθίσταται πιο σαφής αν λάβουμε υπόψη μας και το άρθρο 3, παρ. 2 του Ν. 3068/2002, σύμφωνα με το οποίο: «το τριμελές συμβούλιο μπορεί να ορίσει ένα δικαστή [...] ως εντεταλμένο για να διατυπώνει και αυτεπαγγέλτως γνώμη και να παρέχει την αναγκαία συνδρομή, ως προς τον ενδεικνυόμενο τρόπο συμμόρφωσης προς την απόφαση, στην αρχή που υποχρεούται προς συμμόρφωση». Ο δικαστής που έχει χειριστεί την υπόθεση είναι ο πλέον αρμόδιος, καθώς γνωρίζει τις λεπτομέρειες, αλλά και την ενδεχόμενη πολυπλοκότητά της, έτσι ώστε να επιτελέσει αυτό το ρόλο.

Επιπλέον, προς την κατεύθυνση μίας ταχύτερης διαδικασίας ελέγχου απαιτείται αποκέντρωση της διαδικασίας ελέγχου της συμμόρφωσης, θέση

που είχε υποστηριχθεί και από την Ολομέλεια του ΣτΕ.²⁴ Οι προς συμμόρφωση αποφάσεις μπορεί να προέρχονται από δικαστήρια κάθε βαθμίδος, καθώς σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν. 3068/2002 δικαστικές αποφάσεις θεωρούνται όλες οι αποφάσεις των διοικητικών, πολιτικών, ποινικών και ειδικών δικαστηρίων που παράγουν υποχρέωση συμμόρφωσης ή είναι εκτελεστές κατά τις οικείες οικονομικές διατάξεις, και όχι μόνο, για παράδειγμα, οι αμετάκλητες αποφάσεις.²⁵ Κάλιστα, λοιπόν, μπορούν να συγκροτηθούν τριμελή συμβούλια σε επίπεδο εφετείων –πολιτικών και διοικητικών– τα οποία θα είναι αρμόδια να ελέγχουν τη συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις αποφάσεις δικαστηρίων της περιφέρειάς τους. Με αυτόν τον τρόπο και τα τριμελή συμβούλια των ανώτατων δικαστηρίων δεν θα επιβαρύνονται υπέρμετρα, αλλά και θα καθίσταται εφικτή σε περισσότερες περιπτώσεις η συμμετοχή στο συμβούλιο του δικάσαντος δικαστή.

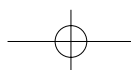
Τέλος, η διαδικασία ελέγχου της συμμόρφωσης απαρτίζεται από διάφορα στάδια τα οποία, σύμφωνα με το άρθρο 3, παρ. 1 είναι τα εξής: 1) το στάδιο από την έκδοση της απόφασης και αναμονής του ενδιαφερομένου για συμμόρφωση της Διοίκησης έως την υποβολή αίτησης στο τριμελές συμβούλιο, 2) το στάδιο της υποβολής της αίτησης έως τη διαπίστωση της αδικαιολόγητης άρνησης, καθυστέρησης ή πλημμελούς συμμόρφωσης, 3) το στάδιο της ορισμένης προθεσμίας για την έκθεση των απόψεων της Διοίκησης για τη μη συμμόρφωση, 4) το στάδιο της εύλογης προθεσμίας μέσα στην οποία η Διοίκηση καλείται να συμμορφωθεί, και 5) το στάδιο της παράτασης

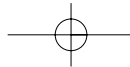
22. ΕΕΔΑ, όπ.π. υποσ. 2, σελ. 172.

23. Διεύθυνση Επιστημονικών Μελετών, Τμήμα Νομοτεχνικής Επεξεργασίας Σχεδίων και Προτάσεων Νόμων της Βουλής των Ελλήνων, Έκθεση επί του σχεδίου νόμου «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις και προαγωγή των δικαστών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων στο βαθμό του συμβούλου Επικρατείας» (Οκτώβριος 2001), σελ. 21, σελ. 3, Ι. Συμεωνίδης, «Η αντιμετώπιση του φαινομένου της μη συμμορφώσεως της Διοίκησης στις αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων. Νεότερη νομολογία και προοπτικές μετά τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας και το αναθεωρημένο Σύνταγμα» (2003) 2 ΕΔΔΔΔ, σελ. 254, 271.

24. Βλ. Α. Ράντος και Ν. Παπασπύρου, *Η συμμόρφωση της διοίκησης στις δικαστικές αποφάσεις* (Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2006) σελ. 20.

25. Για παράδειγμα το Τριμελές Συμβούλιο του ΣτΕ, ήδη από τον πρώτο χρόνο λειτουργίας του, έκρινε ότι μεταξύ των αποφάσεων που δημιουργούν υποχρέωση συμμόρφωσης κατ' άρθρο 1, Ν. 3068/2002 περιλαμβάνονται και οι εκδιδόμενες κατά τη διαδικασία προσωρινής δικαστικής προστασίας. Βλ. Πρακτικό 15/2005.

της προθεσμίας συμμόρφωσης εάν συντρέχει σπουδαίος λόγος. Ο νόμος προβλέπει τις προθεσμίες του ενός και τριών μηνών για τα στάδια 3 και 4 αντίστοιχα της διαδικασίας, ενώ το ΠΔ 61/2004 προβλέπει την προθεσμία των δύο μηνών για το στάδιο 2 (άρθρο 3, παρ. 1).

Η ΕΕΔΑ κρίνει ικανοποιητικές τις υπάρχουσες προθεσμίες. Διαπιστώνει, ωστόσο, ότι δεν προβλέπεται η γενική υποχρέωση της διοίκησης να συμμορφώνεται με τις δικαστικές αποφάσεις σε «εύλογη προθεσμία», όρος ο οποίος ελέγχεται δικαστικά. Προτείνει, λοιπόν, να προβλεφθεί εύλογη προθεσμία για τη συμμόρφωση της Διοίκησης προς τη δικαστική απόφαση, η οποία θα εκκινεί από την κοινοποίηση της απόφασης στην αρμόδια προς συμμόρφωση αρχή.

B) Ως προς τη διασφάλιση της ίδιας της συμμόρφωσης της Διοίκησης

Για να δοθεί κάποια απάντηση στο ζήτημα αυτό πρέπει πρώτα να εξεταστεί σε τι συνίσταται η υποχρέωση συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις. Κατ' αρχήν πρέπει να επισημανθεί ότι ο νόμος κάνει λόγο για συμμόρφωση και όχι για εκτέλεση, διάκριση σημαντική καθώς η έννοια της συμμόρφωσης είναι ευρύτερη από αυτήν της εκτέλεσης. «Συμμόρφωση νοείται και μπορεί να προκύπτει από το όλο περιεχόμενο της δικαστικής απόφασης, δηλαδή και από τις αιτιολογίες της, ενώ η εκτέλεση αφορά μόνο το διατακτικό της απόφασης».²⁶

Η υποχρέωση συμμόρφωσης –και όχι απλώς εκτέλεσης της απόφασης– θέτει και το ζήτημα του κατά πόσο η Διοίκηση υποχρεούται σε συμμόρ-

φωση προς τις απορριπτικές αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων. Το Τριμελές Συμβούλιο του ΣτΕ έχει κρίνει ότι «η υποχρέωση συμμόρφωσης μπορεί κατ' εξαίρεση να απορρέει και από επιμέρους αιτιολογίες απορριπτικών δικαστικών αποφάσεων, οριστικής ή προσωρινής δικαστικής προστασίας».²⁷ Στη συνέχεια, όμως, το Τριμελές Συμβούλιο φάνηκε να μεταστρέφει την άποψή του, κρίνοντας ότι η υποχρέωση συμμόρφωσης δεν απορρέει από κάθε απορριπτική απόφαση, «διότι με την αίτηση συμμόρφωσης προς μία τέτοια απόφαση επιδιώκεται πράγματι όχι η συμμόρφωση της Διοίκησης προς τη δικαστική απόφαση, αλλά η εκτέλεση των ιδίων αυτής πράξεων».²⁸ Κατά την άποψη της ΕΕΔΑ, η προσέγγιση αυτή φαίνεται τυπολατρική και κατ' αποτέλεσμα δεν συνάδει προς την επιδίωξη επιβολής της αρχής της νομιμότητας.

Εξάλλου, την ως άνω άποψη του Τριμελούς Συμβουλίου δεν συμεριζεται ούτε το ΕΔΔΑ, το οποίο στην υπόθεση *Ιερά Μονή Προφήτου Ηλίας Θήρας* έκρινε ότι «το άρθρο 6 παρ. 1 δεν κάνει διάκριση ανάμεσα στις αποφάσεις που δέχονται και σε αυτές που απορρίπτουν προσφυγή που ασκήθηκε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Στην πραγματικότητα, ανεξαρτήτως αποτελέσματος, πρόκειται πάντοτε για δικαστική απόφαση, η οποία πρέπει να είναι σεβαστή και να εφαρμοσθεί. Οι πράξεις ή οι παραλείψεις της Διοίκησης, συνεπεία δικαστικής απόφασης δεν μπορούν να έχουν συνέπεια ούτε να εμποδίσουν, ούτε ακόμα λιγότερο να αμφισβητήσουν την ουσία της υπόθεσης αυτής».²⁹

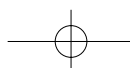
Επιπλέον, σύμφωνα και με τη μειοψηφούσα γνώμη στο Τριμελές Συμβούλιο «υποχρέωση συμμόρφωσης μπορεί να απορρέει από κάθε απορρι-

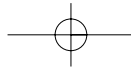
26. Σ. Κτιστάκη, «Η συμμόρφωση της Διοικήσεως στις αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων μετά την αναθεώρηση του 2001» (2007) 3 *Το Σύνταγμα*, σελ. 813, 818. Ως προς τη διάκριση συμμόρφωσης και εκτέλεσης. Βλ. επίσης Λ.-Α. Σισιλιάνος, «Ο έλεγχος της συμμόρφωσης των Κρατών προς τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: Πρόσφατες εξελίξεις» στο Α. Μαγγανάς (επιμ.), *Τμητικός τόμος για την Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου Δικαιώματα του ανθρώπου, έγκλημα-αντεγκληματική πολιτική*, Τόμος Β' (Νομική Βιβλιοθήκη-Bruylant, Αθήνα-Βρυξέλλες 2003) σελ. 1205.

27. 19/2006 Πρακτικό Συνεδριάσεως του Τριμελούς Συμβουλίου του Συμβουλίου της Επικρατείας (άρθρο 2 του Ν. 3068/2002) σελ. 4.

28. 26/2007 Πρακτικό Συνεδριάσεως του Τριμελούς Συμβουλίου του Συμβουλίου της Επικρατείας (άρθρο 2 του Ν. 3068/2002) σελ. 6.

29. *Iera Moni Profitou Iliou Thiras v. Greece*, Judgment of 22 December 2005, παρ. 35.

πτική απόφαση, υπό την έννοια της υποχρέωσης εκτελέσεως της διοικητικής πράξης κατά της οποίας, ασκήθηκε το απορριφθέν ένδικο μέσο, δεδομένου ότι η νομιμότητα της προσβληθείσας διοικητικής πράξης επιβεβαιώθηκε με την απορριπτική απόφαση και ανανεώθηκε, με τον τρόπο αυτό, η υποχρέωση εκτελέσεως της πράξης μετά την άρση της εκκρεμοδικίας και της δικαστικής αμφισβήτησης του κύρους της». ³⁰ Η ΕΕΔΑ συντάσσεται με την παραπάνω απόφαση και μειοψηφούσα άποψη θεωρώντας ότι ανταποκρίνεται πληρέστερα στην αρχή της νομιμότητας και κατ' επέκταση εξασφαλίζει την ουσιαστική συμμόρφωση της Διοίκησης. Συνεπώς, τα τριμελή συμβούλια θα πρέπει να επιλαμβάνονται και των αιτήσεων συμμόρφωσης επί απορριπτικών αποφάσεων όπου συντρέχει λόγος.

Πέραν του ως άνω ειδικότερου ζητήματος, η υποχρέωση της Διοίκησης για συμμόρφωση συνίσταται στην έκδοση των αναγκαίων διοικητικών πράξεων: α) για την αποκατάσταση της νομικής και πραγματικής κατάστασης που θα υπήρχε, εάν η πράξη που ακυρώθηκε δεν είχε εκδοθεί ή η παράλειψη που ακυρώθηκε δεν είχε συντελεσθεί και β) για τη δημιουργία των νομικών καταστάσεων σύμφωνα με τους κανόνες δικαίου, των οποίων η παράβαση επέφερε την ακύρωση της πράξης ή της παράλειψης. ³¹ Πώς, λοιπόν, θα διασφαλιστούν τα παραπάνω όταν η Διοίκηση αρνείται να συμμορφωθεί προς μία δικαστική απόφαση ακόμα και όταν το τριμελές συμβούλιο έχει επιβάλει χρηματική κύρωση;

Η λύση που προτείνεται από διάφορους δικαστές και πανεπιστημιακούς είναι αυτή της «υποκατάστασης» ³² της Διοίκησης, από τα τριμελή δικαστικά συμβούλια, τουλάχιστον για τις περιπτώσεις εκείνες που οι σχετικές δικαστικές αποφάσεις δεν αφήνουν διακριτική ευχέρεια, αλλά προ-

βλέπουν την άσκηση δέσμιας αρμοδιότητας της Διοίκησης. Όπως, άλλωστε έχει επισημανθεί «η προβλεπόμενη από το Σύνταγμα δυνατότητα να ανατεθεί η λήψη διοικητικών μέτρων σε δικαστικά όργανα προκειμένου να επιτευχθεί η συμμόρφωση της Διοίκησης σε δικαστικές αποφάσεις συνιστά μία ηθελημένη από το συντακτικό νομοθέτη υπέρβαση της αυστηρής διάκρισης των λειτουργιών. Είναι άλλο, δε, το ζήτημα ότι η δυνατότητα αυτή περιορίστηκε από τον εκτελεστικό της εν λόγω αναθεωρημένης διάταξης νόμο στην ανάθεση του έργου αυτού σε δικαστικό όργανο, χωρίς ταυτόχρονα να παρέχεται με το νόμο αυτό η δυνατότητα στο δικαστικό όργανο να προβαίνει και σε θετικές ακόμα ενέργειες, όταν η αρμόδια διοικητική αρχή δεν συμμορφώνεται σε δικαστική απόφαση». ³³

Στη λογική αυτή και δεδομένου ότι στην περίπτωση της δέσμιας αρμοδιότητας δεν τίθεται στην ουσία θέμα επιλογής της Διοίκησης της μίας ή άλλης εναλλακτικής λύσης, η έκδοση από δικαστικό όργανο της απαραίτητης για τη συμμόρφωση προς τη δικαστική απόφαση διοικητικής πράξης μπορεί να διασφαλίσει την απαιτούμενη αποτελεσματικότητα στη διαδικασία ελέγχου. Προτείνεται, λοιπόν, να προβλεφθεί η δυνατότητα έκδοσης της πράξης που αποτελεί το αντικείμενο της συμμόρφωσης, από τον εντεταλμένο δικαστή κατά το άρθρο 3, παρ. 2 του Ν. 3068/2002, στις περιπτώσεις δέσμιας αρμοδιότητας. Η ρύθμιση αυτή εναρμονίζεται με την ανάθεση διοικητικών αρμοδιοτήτων στη δικαστική εξουσία κατά το άρθρο 94, παρ. 4 Σ. ³⁴

Σχετικά με τις υποθέσεις που η Διοίκηση έχει διακριτική ευχέρεια μπορεί και πάλι να προταθεί η «δικαστική υποκατάσταση» της Διοίκησης. ³⁵ Η πρόταση αυτή, μάλιστα, συνάδει και με την τοποθέτηση του ΣτΕ επί της αναθεώρησης των συνταγ-

30. Κτιστάκη, όπ.π. υποσ. 26, σελ. 820 υποσ. 16.

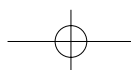
31. Ε. Σπηλιωτόπουλος, *Εγχειρίδιο διοικητικού δικαίου* (11^η έκδ., Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2001) σελ. 586.

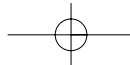
32. Βλ. Ράντος και Παπασπύρου, όπ.π. υποσ. 24, σελ. 29, Συμεωνίδης, όπ.π. υποσ. 23, σελ. 270, Διεύθυνση Επιστημονικών Μελετών, όπ.π. υποσ. 23, σελ. 5.

33. Κτιστάκη, όπ.π. υποσ. 26, σελ. 814.

34. Στην περίπτωση των κανονιστικών πράξεων η έκδοσή τους από εντεταλμένο δικαστή μπορεί από πρώτη άποψη να δημιουργεί πρόσθετες δυσκολίες.

35. Βλ. Ράντος και Παπασπύρου, όπ.π. υποσ. 24, σελ. 35.

ματικών διατάξεων του 2001. Αναφορικά με τις σχετικές για τη συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις συνταγματικές διατάξεις, το ΣτΕ είχε κρίνει ότι: «σε άλλες έννομες τάξεις τα ίδια τα δικαστήρια λαμβάνουν μέτρα διοικητικής φύσης προκειμένου να εξασφαλιστεί δι' αυτών η συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις. Τέτοια μέτρα είναι η δυνατότητα υποκαταστάσεως διοικητικών πράξεων από τις αποφάσεις του Δικαστηρίου κλπ. Η λήψη ανάλογων μέτρων θα ήταν σκόπιμο να ανατεθεί με νόμο και στα ελληνικά δικαστήρια».³⁶

Το ΣτΕ, δηλαδή, προέκρινε τη λύση της 'δικαστικής υποκατάστασης' χωρίς να προβεί σε κάποιο διαχωρισμό μεταξύ δέσμιας αρμοδιότητας και διακριτικής ευχέρειας. Παλαιότερη, μάλιστα, πρόταση Σχεδίου Νόμου που είχε συνταχθεί από ομάδα εργασίας³⁷ για να μελετήσει και να εισηγηθεί νομοθετικές ρυθμίσεις για τη συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις προέβλεπε διάταξη σύμφωνα με την οποία: «Αν η Διοίκηση έχει ευχέρεια για τη διαμόρφωση του περιεχομένου της προς συμμόρφωση ενέργειας, ο εντεταλμένος δικαστής συνεργάζεται με την αρμόδια αρχή προκειμένου να εξευρεθεί πρόσφορη λύση. Αν από τη συνεργασία προκύψει μία συγκεκριμένη λύση ως η πλέον πρόσφορη, εφαρμόζεται η προηγούμενη παράγραφος. Αν προκύψουν περισσότερες λύσεις, ο δικαστής, αφού τις διατυπώσει, τάσσει εύλογη προθεσμία στη διοίκηση να υιοθετήσει μία από αυτές. Αν η προθεσμία, που μπορεί να παραταθεί μία μόνο φορά, παρέλθει άπρακτη, τότε ο εντεταλμένος δικαστής επιλέγει την κατά την κρίση του προσφορότερη λύση και εφαρμόζεται κατά τα λοιπά η προηγούμενη παράγραφος».³⁸

Συνεπώς, προτείνεται να υιοθετηθεί το ως άνω σχέδιο διάταξης.

Τέλος, συστήνεται η συστηματική επιβολή της προβλεπόμενης χρηματικής κύρωσης από τα τριμελή συμβούλια όταν πληρούνται οι όροι και προϋποθέσεις του Ν. 3068/2002

V. Η προβληματική προσθήκη στο άρθρο Ι του Ν. 3068/2002

Με το άρθρο 20 του Ν. 3301/2004 (ΦΕΚ Α' 263) προστέθηκε στο άρθρο Ι του Ν. 3068/2002 εδάφιο σύμφωνα με το οποίο: «Δεν είναι δικαστικές αποφάσεις κατά την έννοια του παρόντος και δεν εκτελούνται οι εκτελεστοί τίτλοι που αναφέρονται στις περιπτώσεις γ-ζ της παρ. 2 του άρθρου 904 ΚΠολΔ³⁹ πλην των κηρυχθεισών εκτελεστών αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων». Επιπλέον, με το άρθρο 4Ε παρ. 3 του Ν. 3388/2005 (ΦΕΚ Α' 225) προστέθηκε στο ίδιο άρθρο εδάφιο σύμφωνα με το οποίο: «Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου ισχύουν και για τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου του ευρύτερου δημόσιου τομέα, τα οποία ανήκουν εξ ολοκλήρου στο Δημόσιο».

Η σημαντικότερη αλλαγή που επιφέρει αυτή η προσθήκη είναι ότι αποκλείει ουσιαστικά την εκτέλεση σε βάρος του δημοσίου με την έκδοση διαταγής πληρωμής. Το ζήτημα αυτό είναι μεγάλης πρακτικής σημασίας δεδομένης της εκτενούς αναζήτησης δικαστικής προστασίας μέσω της έκδοσης διαταγής πληρωμής.⁴⁰

Δεδομένου ότι το άρθρο 95, παρ. 5 Σ κάνει λόγο για υποχρέωση συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, το εύλογο ερώτημα που προκύπτει είναι εάν η διαταγή πληρωμής συνιστά όντως δικαστική απόφαση, αλλά και

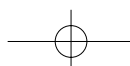
36. Πρακτικό 6/2000 Ολομέλειας του ΣτΕ σε Συμβούλιο, σελ. 19.

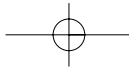
37. Η ομάδα απαρτιζόταν από τους: Ε. Σπηλιωτόπουλο, Α. Ράντο, Δ. Μπριόλα, Δ. Λινό, και Ν. Παπασπύρου.

38. Ε. Σπηλιωτόπουλος, «Η συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις» στο *Τόμος Τιμητικός του Συμβουλίου της Επικρατείας: 75 χρόνια* (Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2004) σελ. 875, 879.

39. Σύμφωνα με το άρθρο 904, παρ. 2 ΚΠολΔ, «εκτελεστοί τίτλοι είναι: [...] γ) τα πρακτικά ελληνικών δικαστηρίων που περιέχουν συμβιβασμό ή προσδιορισμό δικαστικών εξόδων, δ) τα συμβολαιογραφικά έγγραφα, ε) οι διαταγές πληρωμής και απόδοσης της χρήσης μισθίου ακινήτου που εκδίδουν Έλληνες δικαστές, στ) αλλοδαποί τίτλοι που κηρύχθηκαν εκτελεστοί, ζ) οι διαταγές και πράξεις που αναγνωρίζονται από το νόμο ως τίτλοι εκτελεστοί».

40. Βλ. σχετικά τις κριτικές παρατηρήσεις του Κ. Μπέη, «Η αναγκαστική εκτέλεση κατά του Δημοσίου και οι εκτελεστοί τίτλοι προς τούτο» (2005) 36 *Δίκη*, σελ. 683.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

εάν η απαγόρευση εκτέλεσης κατά του Δημοσίου βάσει διαταγής πληρωμής αντίκειται στο δικαίωμα δικαστικής προστασίας, όπως αυτό κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα και στις διεθνείς συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ως προς το πρώτο ζήτημα, από το συνδυασμό των άρθρων 904, παρ. 2, εδ. (ε) και 631 ΚΠολΔ γίνεται δεκτό ότι η διαταγή πληρωμής αποτελεί εκτελεστό τίτλο και όχι δικαστική απόφαση⁴¹ καθώς εκδίδεται από δικαστή μεν, αλλά χωρίς τις συνταγματικές εγγυήσεις της εκατέρωθεν ακρόασης, της δημοσιότητας και της προφορικότητας.⁴² Η Ολομέλεια του ΕΣ έκρινε το 2008 κατά πλειοψηφία ότι «... από τις ρυθμίσεις των άρθρων 94 παρ. 4 και 95 παρ. 5 του Συντάγματος συνάγεται η βούληση του συνταγματικού νομοθέτη για αναγκαστική εκτέλεση κατά του Δημοσίου, των ΟΤΑ και των λοιπών ΝΠΔΔ μόνο των δικαστικών αποφάσεων, ήτοι των αποφάσεων που εκδίδονται από δικαστήρια κατά την οριζόμενη στο άρθρο 93 του Συντάγματος διαδικασία (δημόσια συνεδρίαση του δικαστηρίου, ειδικά και εμπεριστατωμένα αιτιολογημένη απόφαση και απαγγελία αυτής σε δημόσια συνεδρίαση), ήτοι αποφάσεων που θεμελιώνονται σε πλήρη δικανική πεποίθηση του δικαστή ή δικαστηρίου, εμπεριέχουν αυθεντική δικαστική διάγνωση και παράγουν δεδικασμένο. Κατά συνέπεια η διαταγή πληρωμής ή η προσωρινή διαταγή, εφόσον δεν πληρούν αυτά τα κριτήρια δεν υποχρεώνουν τους ως άνω φορείς του δημοσίου τομέα σε εκτέλεση αυτών».⁴³

Ωστόσο, πρέπει να σημειώσουμε ότι «αν και από πλευράς δικονομικής/νομικής φύσεως η διαταγή πληρωμής δεν συνιστά δικαστική απόφαση παρά ταύτα με βάση ειδικές διατάξεις είναι, σύμφωνα με την ισχύουσα δικονομική ρύθμιση, εξο-

πλισμένη με τις κύριες συνέπειες των αποφάσεων –δηλαδή το δεδικασμένο και την εκτελεστότητα– αφού σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 633, παρ. 2 ΚΠολΔ η διαταγή πληρωμής μπορεί να αποκτά δύναμη δεδικασμένου».⁴⁴ Στην περίπτωση που η απορριπτική της ανακοπής απόφαση που έχει ασκηθεί κατά της διαταγής πληρωμής καταστεί τελεσίδικη, παράγεται ουσιαστικό δεδικασμένο για την απαίτηση, το οποίο καθόλου δεν διαφέρει από το δεδικασμένο που παράγεται από δικαστική απόφαση,⁴⁵ γνώμη που υιοθετήθηκε και από τη μειοψηφία της Ολομέλειας του ΕΣ. Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τη μειοψηφία «αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία για την εκ μέρους του καθ'ου οφειλέτη απόκρουση της διαταγής πληρωμής με ανακοπή, τότε αποκτά δύναμη δεδικασμένου, έτσι ώστε να εξομοιώνεται με δικαστική απόφαση. Επίσης, η απόφαση που εκδίδεται μετά την άσκηση ανακοπής κατά τα άρθρα 632 και 633 ΚΠολΔ πληροί τις συνταγματικές εγγυήσεις της εκατέρωθεν ακρόασης, της δημοσιότητας και προφορικότητας και επομένως συνιστά δικαστική απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 93 παρ. 3 του Συντάγματος».

Χαρακτηριστική είναι και η άποψη των μελών κυρίων Ράντου και Καλαβρού του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου στην απόφαση 18/2005 σύμφωνα με την οποία η τροποποίηση του άρθρου 20 του Ν. 3301/2004 «ως περιστέλλουσα ανεπίτρεπτα την κατά το τελευταίο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου 94 του Συντάγματος έννοια της δικαστικής απόφασης, αντίκειται στη συνταγματική αυτή διάταξη. Και τούτο διότι ως αποφάσεις, κατ' αυτήν, νοούνται όχι μόνο οι υπό τη στενή έννοια δικαστικές αποφάσεις, δηλαδή οι εκδιδόμενες από δικαστήρια, αλλά και οι εξομοιούμενες λειτουργι-

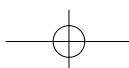
41. Γ. Ράμμος, *Εγχειρίδιο αστικού δικονομικού δικαίου*, Τόμος Β (Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 1980) σελ. 1150-51, Ε. Ποδηματά, «Άρθρο 633» στο Κ. Κεραμεύς, Δ. Κονδύλης και Ν. Νίκας (επιμ.) *Ερμηνεία του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Άρθρα 591-1054, Εισαγωγικός Νόμος* (Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2000) σελ. 1191, 1196.

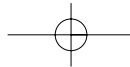
42. Χ. Χρυσανθάκης, «Η δυνατότητα έκδοσης διαταγής πληρωμής κατά του Δημοσίου» (2006) 37 *Δίκη*, σελ. 317, 319.

43. ΕΣ Ολ Πρακτικό 4^{ης} Γενικής Συνεδρίασης 27.02.2008.

44. Γ. Ράμμος και Ν. Κλαμαρής, *Επιτομή αστικού δικονομικού δικαίου* (3^η εκδ. Β' Ημίτομος, Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2005) σελ. 19-20.

45. Δ. Σκαρίπας, «Οι περιορισμοί της δυνατότητας επίσπευσης αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος του Δημοσίου» (2006) 12 *Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών*, σελ. 271, 272. Βλ. και Δ. Κονδύλης, *Το δεδικασμένο κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας* (2^η εκδ., Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2007) σελ. 73 επ.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

κώς με αυτές γιατί αφ' ενός μεν επιλύουν διαφορές, αφ' ετέρου δε, παράγουν τις χαρακτηριστικές ενέργειες των δικαστικών αποφάσεων, οι οποίες και ανταποκρίνονται στα βασικά λειτουργικά γνωρίσματα της προβλεπόμενης από το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος δικαστικής προστασίας. Τέτοια, δε, δικαστική απόφαση είναι και η διαταγή πληρωμής, εφ' όσον εκδίδεται από δικαστή και μπορεί υπό προϋποθέσεις να αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου». ⁴⁶

Άλλωστε, πρέπει να σημειωθεί ότι και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στην υπόθεση *Μπέης κατά Ελλάδας* έκρινε ότι «η διαταγή πληρωμής εάν δεν υποβληθούν αντιρρήσεις αποκτά ισχύ δεδικασμένου (*res judicata*)» καθώς και ότι «η διαδικασία για την έκδοση διαταγής πληρωμής αφορούσε τον καθορισμό των αστικών δικαιωμάτων του προφεύγοντος». ⁴⁷ Συνεπώς, η διαταγή πληρωμής με ισχύ δεδικασμένου εξομοιούται κατ' ουσία προς δικαστική απόφαση, εκτελείται κατά του Δημοσίου και ως προς τούτο η προσθήκη στο άρθρο 1 του Ν. 3068/2002 είναι προβληματικής συνταγματικότητας.

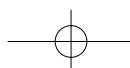
Το εν λόγω ζήτημα, άλλωστε δεν έχει να κάνει μόνο με τη νομική φύση της διαταγής πληρωμής αλλά και με το ίδιο το περιεχόμενο του δικαιώματος δικαστικής προστασίας, όπως αυτό κατοχυρώνεται στα άρθρα 20, παρ. 1 Σ και 6, παρ. 1 ΕΣΔΑ. Όπως έχει ήδη επισημανθεί, στο δικαίωμα της δικαστικής προστασίας περιλαμβάνεται και η αναγκαστική εκτέλεση. Χαρακτηριστική είναι, άλλωστε, η απόφαση 21/2001 του Αρείου Πάγου. Ο Άρειος Πάγος επικαλούμενος τα άρθρα 2 και 14 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, το άρθρο 6, παρ. 1 της ΕΣΔΑ και το άρθρο 20, παρ. 1 Σ έκρινε ότι το δικαίωμα αναγκαστικής εκτέλεσης συμπεριλαμβάνεται σε αυτό της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και κατά συνέπεια επιτρέπεται κατά του Δημοσίου, αλλά και κατά των ΟΤΑ, η εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων που επιδικάζουν χρηματικές οφειλές

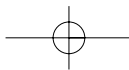
και εν γένει κάθε εκτελεστού δικογράφου που αφορά τέτοιες οφειλές καθώς και η επίδοση επιταγής προς πληρωμή των οφειλών αυτών.

Επιπλέον, μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει ως προς αυτό το σημείο η τοποθέτηση της Ολομέλειας του ΕΣ που έρχεται, μάλιστα, σε αντίθεση με την προαναφερθείσα απόφασή της. Σύμφωνα με το Πρακτικό της 7^{ης} Γενικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας του ΕΣ της 19.03.2003 «[...] η αναγκαστική εκτέλεση, ως αντικείμενο του δικαιώματος παροχής δικαστικής προστασίας, αφορά στην υποχρέωση της πολιτείας, όπως, προς αποτροπή της αυτοδικίας, παρέχει με τα αρμόδια όργανά της, την προσήκουσα συνδρομή, για τη λήψη των εξαναγκαστικών εκείνων μέσων, ώστε να διαμορφωθεί η κατά νόμον αποκατάσταση κατά τρόπο συνάδοντα με το περιεχόμενο της ενσαρκούμενης στον εκτελεστό τίτλο ουσιαστικής αξίωσης. Είναι δε αδιάφορο το θεμέλιο στο οποίο στηρίζεται αυτή η μετάβαση: είτε δηλαδή η αναγκαστική εκτέλεση διεξάγεται με βάση εκτελεστό τίτλο που είναι δικαστική απόφαση είτε με βάση τους άλλους αναφερόμενους στα άρθρα 904, 905 ΚΠολΔ εκτελεστούς τίτλους, γιατί η έννομη τάξη δεν αρκεί να αναγνωρίζει απλώς δικαιώματα, αλλά πρέπει να εξασφαλίζει και τον τρόπο αναγκαστικής ικανοποίησής τους για την ύπαρξη και το περιεχόμενο των οποίων τα ενδιαφερόμενα μέρη, σε περίπτωση αμφισβήτησης, μπορούν να προσφύγουν στη δικαστική διάγνωση, είτε πριν είτε μετά την έναρξη της εκτελεστικής διαδικασίας. [...] Σημειωτέον ότι ναι μεν οι τίτλοι αυτοί δεν αναφέρονται στο άρθρο 1 του Ν. 3068/2002, πλην τούτο δεν μεταβάλλει τα πράγματα, αφού στο ρυθμιστικό αντικείμενο του νόμου αυτού, ως εκτελεστικού του Συντάγματος, εμπίπτουν μόνο οι δικαστικές αποφάσεις, για τις οποίες επιβάλλεται υποχρέωση συμμόρφωσης της διοίκησης. [...] Η υποχρέωση της Διοίκησης να συμμορφώνεται και στους ανωτέρω εκτελεστούς τίτλους, αφού παρέχεται η δυνατότητα υλοποίησης αυτών με την αναγκαστική εκτέλεσή τους, είναι κατ' εφαρμογή της εγγυώμενης από

46. Βλ. και ΕΦ ΑΘ 4486/2006.

47. European Commission of Human Rights, *Beis v. Greece*, Report of the Commission adopted on 5 December 1995, παρ. 45 και 59.

τα άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ πραγμάτωσης των προβλεπομένων από την έννομη τάξη δικαιωμάτων». ⁴⁸ Την άποψη αυτή υιοθέτησε αυτούσια και το Εφετείο Αθηνών σε πρόσφατη απόφασή του. ⁴⁹

Επισημαίνουμε, εξάλλου, την ασυμβατότητα της επίμαχης διάταξης με το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ ενόψει της πάγιας νομολογίας του ΕΔΔΑ που αφορά την ισότητα των όπλων μεταξύ των διαδίκων και δη μεταξύ του Δημοσίου και του ιδιώτη προκειμένου περί υποθέσεων, οι οποίες υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, όπως εν προκειμένω. ⁵⁰ Το γεγονός ότι το Δημόσιο μπορεί να προβεί σε αναγκαστική εκτέλεση κατά ιδιώτη στηριζόμενο σε διαταγή πληρωμής ενώ το αντίστροφο απαγορεύεται, αντιστρατεύεται την αρχή της ισότητας των όπλων και άρα το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη.

Εκτός των ζητημάτων συνταγματικότητας που παρουσιάζει η εν λόγω διάταξη, τα πολιτικά δικαστήρια έχουν κρίνει ότι αυτή αντίκειται και στα άρθρα 2, παρ. 3 (δικαίωμα πρόσφορης προσφυγής) ⁵¹ και 14, παρ. 1 (δικαίωμα σε δίκαιη δίκη) του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα. ⁵² Σύμφωνα με τη νομολογία «ως ‘πρόσφορη δικαστική προσφυγή’ πρέπει να νοηθεί και η αίτηση για την έκδοση διαταγής πληρωμής, αφού προβλέπεται από το ελληνικό αστικό δικονομικό δίκαιο ως μέσο ικανοποίησης χρηματικής απαίτησης και με αυτήν επιδιώκεται η ικανοποίηση δικαιώματος οικονομικής φύσεως». ⁵³

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα ως άνω το άρθρο 20 του Ν. 3301/2004 είναι προβληματικής συνταγμα-

τικότητας και ως εκ τούτου πρέπει να καταργηθεί σε ό,τι αφορά τις διαταγές πληρωμής που έχουν αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου και γενικότερα τα μέσα προσωρινής δικαστικής προστασίας που αναγνωρίζονται από το νόμο ως τίτλοι εκτελεστοί.

Η ΕΕΔΑ, με βάση τις παλαιότερες προτάσεις της του 2002 ⁵⁴ και όλα τα παραπάνω νεότερα στοιχεία για την εφαρμογή του Ν. 3068/2002, καταλήγει στις ακόλουθες προτάσεις, οι οποίες αποσκοπούν στο να καταστήσουν τη διαδικασία ελέγχου συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις ταχύτερη και αποτελεσματικότερη:

VI. Προτάσεις

1) Να προβλεφθεί η δυνατότητα συμμετοχής στη σύνθεση του τριμελούς συμβουλίου ενός εκ των δικαστών που έχουν κρίνει την υπόθεση, όπου αυτό είναι εφικτό.

2) Να συγκροτηθούν τριμελή συμβούλια σε επίπεδο εφετείων –πολιτικών και διοικητικών– τα οποία θα είναι αρμόδια να ελέγχουν τη συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις αποφάσεις δικαστηρίων της περιφέρειάς τους.

3) Να προβλεφθεί εύλογη προθεσμία για τη συμμόρφωση της Διοίκησης προς τη δικαστική απόφαση, η οποία θα εκκινεί από την κοινοποίηση της απόφασης στην αρμόδια προς συμμόρφωση αρχή.

4) Τα τριμελή συμβούλια να επιλαμβάνονται και των αιτήσεων συμμόρφωσης επί απορριπτικών αποφάσεων, όπου συντρέχει λόγος.

48. Βλ. και ΜΠΡ ΗΡΑΚΛ 3878/2005.

49. ΕΦ ΑΘ 1837/2007.

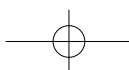
50. Βλ. *Platakou v. Greece*, Judgment of 11 January 2001.

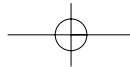
51. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη στο παρόν Σύμφωνο αναλαμβάνουν την υποχρέωση: α) να εγγυώνται ότι κάθε άτομο, του οποίου τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που αναγνωρίζονται στο παρόν Σύμφωνο, παραβιασθούν, θα έχει στη διάθεσή του μία πρόσφορη προσφυγή, ακόμη και αν η παραβίαση θα έχει διαπραχθεί από πρόσωπα που ενεργούν υπό την επίσημη κρατική ιδιότητά τους, β) να εγγυώνται ότι η αρμόδια δικαστική, διοικητική, νομοθετική ή οποιαδήποτε άλλη αρμόδια αρχή σύμφωνα με τη νομοθεσία του Κράτους θα αποφαινεται πράγματι σχετικά με τα δικαιώματα του προσφεύγοντος, και να προωθήσουν τη δυνατότητα δικαστικής προσφυγής, γ) να εγγυώνται την εκτέλεση, από τις αρμόδιες αρχές, κάθε απόφασης που θα έχει κάνει δεκτή τη σχετική προσφυγή.

52. Ν. 2462/1997.

53. ΜΠΡ ΑΘ 2913/2005, ΕΙΡ ΑΘ 3323/2005.

54. Βλ. παραπάνω υποσ. 2.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

5) Η προβλεπόμενη χρηματική κύρωση να επιβάλλεται συστηματικά από τα τριμελή συμβούλια όταν πληρούνται οι όροι και προϋποθέσεις του Ν. 3068/2002.

6) Να προβλεφθεί η δυνατότητα έκδοσης της πράξης συμμόρφωσης προς τη δικαστική απόφαση από εντεταλμένο δικαστή, μετά από προηγούμενη συνεννόηση με τη Διοίκηση, στις περιπτώσεις δέσμιας αρμοδιότητας της διοικητικής αρχής.

7) Αν η Διοίκηση έχει ευχέρεια για τη διαμόρφωση του περιεχομένου της προς συμμόρφωση ενέργειας, να προβλεφθεί η δυνατότητα έκδοσης της σχετικής πράξης από εντεταλμένο δικαστή σε συνεργασία με την αρμόδια αρχή κατά τη διαδικασία του προαναφερθέντος σχεδίου διατάξης⁵⁵.

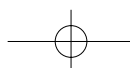
8) Οι διαταγές πληρωμής με ισχύ δεδικασμένου και τα μέσα προσωρινής δικαστικής προστασίας που αναγνωρίζονται από το νόμο ως τίτλοι εκτελεστοί να ενταχθούν και πάλι στο πεδίο εφαρ-

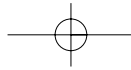
μογής του Ν. 3068/2002.

9) Με σκοπό τη διάδοση της διαδικασίας ελέγχου της συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις αποφάσεις και τη συχνότερη χρήση της ευχέρειας αυτής από τους διαδίκους, αλλά και την υπόμνηση προς τη Διοίκηση των υποχρεώσεών της, προτείνεται να γίνεται συστηματικά έγγραφη μνεία αυτής της διαδικασίας κατά την κοινοποίηση από τα διοικητικά δικαστήρια των σχετικών αποφάσεων στα διάδικα μέρη.

Η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι αν η Πολιτεία υιοθετήσει τις προτάσεις της και τροποποιήσει το Ν. 3068/2002 προς την κατεύθυνση που προτείνει, η συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις θα βελτιωθεί. Επιπλέον, η ίδια η διαδικασία ελέγχου της συμμόρφωσης θα πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ, όπως αυτές έχουν ερμηνευθεί και αναπτυχθεί νομολογιακά από το ΕΔΔΑ, ώστε να συνιστά ένα αποτελεσματικό ένδικο μέσο.

55. Βλ. για το σχετικό κείμενο σελ. 17 και υποσ. 38.

7. Παρατηρήσεις επί του Σχεδίου Έκθεσης της Ελλάδας σχετικά με την εφαρμογή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σε σχέση με την ανάμιξη παιδιών σε ένοπλη σύρραξη*

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) μελέτησε το Σχέδιο της αρχικής Έκθεσης της Ελλάδας σχετικά με την εφαρμογή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σε σχέση με την ανάμιξη παιδιών σε ένοπλη σύρραξη, που κυρώθηκε με το Ν. 3080/2002 (ΦΕΚ Α΄ 312) και τέθηκε σε ισχύ στις 22.10.2003. Η Έκθεση απεστάλη στην ΕΕΔΑ από το Υπουργείο Εξωτερικών (Δ4 Διεύθυνση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων) για γνωμοδότηση, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1, παρ. 6, περ. (ε) του ιδρυτικού της νόμου 2667/1998.

I. Ιστορικό ενασχόλησης της ΕΕΔΑ με τα δικαιώματα των παιδιών

Υπενθυμίζεται ότι η ΕΕΔΑ έχει ασχοληθεί επανειλημμένως με ζητήματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, διατυπώνοντας απόψεις και συστάσεις προς τα αρμόδια Υπουργεία. Έχει, δε, σχετικά πρόσφατα αποστείλει εκτεταμένες παρατηρήσεις επί του Σχεδίου της 3^{ης} Περιοδικής Έκθεσης της Ελλάδας σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού.¹ Ειδικότερα για το πεδίο προστασίας που εμπίπτει στο συγκεκριμένο Πρωτόκολλο, η Επιτροπή έχει διατυπώσει προτάσεις «σχετικά με το

ζήτημα των ασυνόδευτων ανηλίκων».² Οι φορείς/μέλη της Επιτροπής, και ειδικότερα για τον τομέα προστασίας που καλύπτει το Πρωτόκολλο, το ΕΣΠ (Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες), της διέθεσαν πληροφορίες και στοιχεία που έχουν συλλέξει από το πεδίο. Με βάση το υλικό αυτό, η ΕΕΔΑ διατυπώνει τις παρακάτω συνοπτικές παρατηρήσεις που θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν για τον εμπλουτισμό του Σχεδίου Έκθεσης.

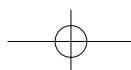
II. Δομή του Σχεδίου Έκθεσης

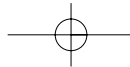
Καλή αφετηρία αποτελεί το γεγονός ότι το σχέδιο Έκθεσης είναι συντεταγμένο, κατά το μάλλον ή ήττον, με γνώμονα τις αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές που έχει εκδώσει η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (εφεξής, η Επιτροπή του ΟΗΕ) για τη σύνταξη των εκθέσεων που υποβάλλουν τα Κράτη-Μέρη του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου. Έτσι, περιλαμβάνει κεφάλαια σχετικά με: τα γενικά μέτρα εφαρμογής, τα μέτρα πρόληψης, τα μέτρα απαγόρευσης, τα μέτρα προστασίας, αποκατάστασης και επανένταξης των θυμάτων, τη διεθνή συνεργασία και βοήθεια, και, σε παραρτήματα: τον Ν. 3421/2005 («Στρατολογία των Ελλήνων και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α΄ 302), τον Ν. 3036/2002 («Τροποποίηση διατάξεων στρατιωτικής νομοθεσίας, θέματα επαγγελματιών οπλιτών και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α΄ 171), ειδική αναφορά στο ζήτημα της μεταχείρισης των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτούντων άσυλο, και, τέλος, παράρτημα με επεξηγήσεις για τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 ΠΚ για τα τοπικά όρια ισχύος των ποινικών νόμων (αντιστοίχως: εγκλήματα ημε-

* Η εν λόγω εισήγηση υιοθετήθηκε ομοφώνως από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ στην από 24.09.2009 συνεδρίασή της. Εισηγητές: Καθ. Λ.-Α. Σισιλιάνος, Αντιπρόεδρος της ΕΕΔΑ και εκπρόσωπος του ΙΜΔΑ, και Χρ. Παπαδοπούλου, Επιστημονική Συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ. Θερμές ευχαριστίες εκφράζονται στον κ. Α. Αναστασίου, Υπεύθυνο Κοινωνικής Υπηρεσίας του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες, για τις έγγραφες παρατηρήσεις που υπέβαλε εν όψει της επεξεργασίας του Σχεδίου Έκθεσης από την ΕΕΔΑ.

1. ΕΕΔΑ, «Παρατηρήσεις επί της 3^{ης} Περιοδικής Έκθεσης σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού», *Ετήσια Έκθεση 2008*, σελ. 42 επ. Βλ. επίσης, ΕΕΔΑ, «Προτάσεις σχετικά με την εφαρμογή του Ν. 3699/2008 «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες»», *Ετήσια Έκθεση 2009*, σελ. {...}, «Ποινικό μητρώο ανηλίκων και νεαρών ενηλίκων», *Ετήσια Έκθεση 2008*, σελ. 121 επ., «Παρατηρήσεις-Απόφαση της ΕΕΔΑ επί του νομοσχεδίου «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας»», *Έκθεση 2005*, σελ. 231 επ., «Γνωμάτευση επί του σχεδίου νόμου για την αναμόρφωση της ποινικής νομοθεσίας ανηλίκων», *Έκθεση 2003*, σελ. 153 επ.

2. Βλ. ΕΕΔΑ, *Έκθεση 2006*, σελ. 151 επ.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

δαπών στην αλλοδαπή, αλλοδαπών στην αλλοδαπή, εγκλήματα στην αλλοδαπή που τιμωρούνται πάντοτε κατά τους ελληνικούς νόμους, και ακαταδίκτο εγκλημάτων που τελέστηκαν στην αλλοδαπή).

Το Σχέδιο Έκθεσης μαρτυρεί μία αξιόλογη προσπάθεια εκ μέρους των συντακτών του, για μία πρώτη αποτύπωση του ελληνικού πλαισίου προστασίας σε σχέση με την ανάμιξη παιδιών σε ένοπλες συρράξεις. Ωστόσο, η ΕΕΔΑ είναι αναγκασμένη να επαναλάβει την παρατήρηση που αφορά και άλλες ελληνικές εκθέσεις ενώπιον διεθνών μηχανισμών παρακολούθησης της εφαρμογής συμβατικών υποχρεώσεων της χώρας, ότι δηλαδή η μνεία της νομοθεσίας και η παράθεση των δομών που προβλέπονται για την προστασία του κάθε κατά περίπτωση δικαιώματος, δεν επαρκεί. Είναι απαραίτητο να συνδυάζεται με την ειλικρινή περιγραφή των προκλήσεων που συναντώνται κατά την εφαρμογή των νομοθετικών προβλέψεων στην πράξη, ούτως ώστε να καθίσταται δυνατή τόσο η ακριβής αποτύπωση της πραγματικότητας, όσο και η αναζήτηση λύσεων στις παρατηρηθείσες ελλείψεις είτε του πλαισίου προστασίας, είτε των συναρτημένων με αυτό φορέων και δομών. Η απουσία αυτής της αντιστοίχισης μεταξύ υπάρχοντος πλαισίου και πραγματικότητας/αποτελέσματος της εφαρμογής του, αποτελεί σταθερή επωδό των καταληκτικών παρατηρήσεων όλων των διεθνών μηχανισμών και οργάνων παρακολούθησης των συμβατικών υποχρεώσεων της χώρας.

III. Για τα «Γενικά μέτρα εφαρμογής της Σύμβασης»

Δεδομένου ότι πρόκειται για την αρχική Έκθεση που καταθέτει η Ελλάδα (σημειώνοντας, ωστόσο, την πλέον των τριών ετών καθυστέρηση στην προετοιμασία της), ορθά παρατίθεται η σχετική με το θέμα νομοθεσία και δίνεται το περι-

γραμμα του περιβάλλοντος προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα. Όμως, δεν γίνεται αναφορά και ανάλυση κανενός παράγοντα που ενδεχομένως επηρεάζει ή/και δυσκολεύει τον βαθμό συμμόρφωσης της χώρας με τις συμβατικές της υποχρεώσεις, παρά την σχετική παρότρυνση της Επιτροπής του ΟΗΕ (βλ. κατευθυντήρια οδηγία I-10).

Αναφορικά με τα σημεία 8 και 9 του Σχεδίου Έκθεσης, διευκρινίζεται ότι, όσον αφορά την Ελλάδα, η ΕΕΔΑ αποτελεί τον καθορισμένο εθνικό φορέα για τα ανθρώπινα δικαιώματα στο πλαίσιο εφαρμογής των Αρχών των Παρισίων του ΟΗΕ, χωρίς, φυσικά, τούτο να της αποδίδει κανενός είδους θεσμική 'αποκλειστικότητα' στην προστασία και την προώθηση των δικαιωμάτων. Πράγματι, –και ευτυχώς– υπάρχουν φορείς των οποίων η αποστολή είναι να συντελέσουν στην προστασία των παιδιών. Σημειώνεται ακόμη ότι, από τους φορείς που μνημονεύει το Σχέδιο Έκθεσης, και σύμφωνα με τις πληροφορίες της ΕΕΔΑ, το Εθνικό Παρατηρητήριο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, φορέα με ιδιαίτερα απαιτητική αποστολή,³ είναι στην παρούσα φάση ανενεργό και ακέφαλο.

IV. Για τα «Μέτρα πρόληψης»

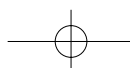
Η περιγραφή της ισχύουσας στρατολογικής νομοθεσίας είναι πλήρης και αρκούντως αναλυτική ως προς τον προληπτικό χαρακτήρα των ρυθμίσεων.

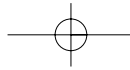
V. Για τα «Μέτρα απαγόρευσης»

Από τις πληροφορίες που παρατίθενται σε αυτό το τμήμα του Σχεδίου Έκθεσης, δεν προκύπτει ύπαρξη συγκεκριμένων ποινικών ρυθμίσεων για την παραβίαση του Πρωτοκόλλου,⁴ σε αντίθεση με την εν λόγω συμβατική υποχρέωση, που συνιστά «υποχρέωση αποτελέσματος» (obligation of

3. Ν. 2909/2001 (ΦΕΚ Α' 90), υπαγόμενο στη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς του ΥΠΕΠΘ και με αρμοδιότητα την παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Ελλάδα μέσω της προώθησης της επιστημονική έρευνας, τεκμηρίωσης και ανάλυσης της πραγματικής κατάστασης

4. Ει μη μόνον, για την «στρατολογία [Έλληνα πολίτη] για στρατιωτική υπηρεσία σε ξένο κράτος» (άρθρο 206 του Κεφ. Η' του Ειδικού Μέρους του ΠΚ: Εγκλήματα που ανάγονται στη στρατιωτική υπηρεσία και στην υποχρέωση για στράτευση).

result). Κατά πάγια πρακτική όλων των οργάνων παρακολούθησης της εφαρμογής διεθνών συμβάσεων, έτσι και η Επιτροπή του ΟΗΕ απαιτεί νομοθετική πρόβλεψη για τη δημιουργία αξιόποινου χαρακτήρα των πρακτικών που απαγορεύει το Πρωτόκολλο, έστω και αν δεν υφίσταται «πρόβλημα» στην παρούσα ιστορική φάση του συμβαλλόμενου Κράτους.

Η ΕΕΔΑ θεωρεί αναγκαία την συμμόρφωση της χώρας με την πτυχή αυτή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου.

VI. Για τα «Μέτρα προστασίας, αποκατάστασης και επανένταξης»

Δεδομένου ότι, στην παρούσα χρονική συγκυρία, η πληθυσμιακή ομάδα η οποία εν δυνάμει περιλαμβάνει παιδιά-θύματα είναι η ομάδα των ασυνόδευτων ανηλίκων, θα ήταν σκόπιμο να ενταχθούν εδώ οι πληροφορίες του Σχεδίου Έκθεσης αναφορικά με αυτά, αντί της παράθεσής τους στο Παράρτημα III. Τούτο, εξάλλου, επισημαίνεται και από τις κατευθυντήριες οδηγίες για την σύνταξη των εκθέσεων. Ωστόσο, αυτό το τμήμα του Σχεδίου Έκθεσης παραθέτει γενικές, μόνον, πληροφορίες αναφορικά με την υποχρέωση προστασίας των παιδιών όπως αυτή απορρέει από το Σύνταγμα και τον ΑΚ, όπως και πολύ συνοπτικές πληροφορίες για την ύπαρξη προνοιακών δομών για την υποστήριξη των αναγκών των παιδιών γενικά. Στο Παράρτημα III του Σχεδίου Έκθεσης, παρατίθενται οι προβλέψεις του άρθρου 19 του ΠΔ 220/2007, του άρθρου 12 του ΠΔ 90/2008 και του άρθρου 30 του ΠΔ 96/2008, αναφορικά με την μεταχείριση των ασυνόδευτων ανηλίκων, ενώ διατυπώνεται ο ισχυρισμός ότι σύμφωνα με τα στοιχεία του ΥΠΕΣ, «δεν φαίνεται να υπάρχουν αιτήσεις ασύλου από αλλοδαπά παιδιά αναμειγμένα σε ένοπλες συρράξεις». Στο Σχέδιο Έκθεσης σημειώνεται, επιπλέον, πως το προσωπικό όλων των υπη-

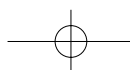
ρεσιών που έρχονται σε επαφή με ασυνόδευτα παιδιά, εκπαιδεύεται και επιμορφώνεται καταλλήλως.

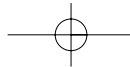
Δεν είναι μόνο οι πληροφορίες που δημοσιεύονται στον Τύπο, οι οποίες περιγράφουν ένα τοπίο τουλάχιστον προβληματικό και ανησυχητικό, όσον αφορά το όλο πλαίσιο διαχείρισης του ζητήματος της παράτυπης μετανάστευσης και της διαδικασίας χορήγησης ασύλου σε αυτούς που το ζητούν, συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών μεταναστών και αιτούντων άσυλο. Αξιόπιστοι οργανισμοί και φορείς, όπως η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και το Human Rights Watch,⁵ έχουν δημοσιεύσει μελέτες και έχουν κάνει δηλώσεις αναφορικά με την μεταχείριση των ασυνόδευτων παιδιών, που μαρτυρούν πως το όλο θέμα χρήζει τουλάχιστον περαιτέρω διερεύνησης. Για να αναφερθούμε μόνο σε πολύ πρόσφατες ειδήσεις/πληροφορίες, στο τέλος Αυγούστου, εκπρόσωποι της Ύπατης Αρμοστείας που επισκέφτηκαν το κέντρο κράτησης αλλοδαπών στην Παγανή της Λέσβου δήλωσαν σοκαρισμένοι από τις συνθήκες που επικρατούσαν, καθώς περισσότεροι από 850 άνθρωποι, μεταξύ των οποίων και 200 ασυνόδευτα παιδιά, κυρίως από το Αφγανιστάν, ήταν στοιβαγμένοι σε ένα χώρο που δεν μπορεί να δεχτεί παραπάνω από 250-300 άτομα.

Οι προτάσεις που διατυπώνει η Ύπατη Αρμοστεία στην μελέτη του Απριλίου 2008⁶ δεν έχουν τεθεί σε εφαρμογή μέχρι σήμερα. Σύμφωνα με στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας, το 2008, το Λιμενικό Σώμα κατέγραψε την είσοδο 2.648 ασυνόδευτων ανηλίκων, όμως πιστεύεται ότι πολλοί περισσότεροι έχουν εισέλθει στη χώρα χωρίς να εντοπιστούν. Η Ελλάδα, παρά τους ισχυρισμούς των αρμόδιων αρχών, δεν διαθέτει διαδικασίες για την αξιολόγηση των ιδιαίτερων αναγκών και του βέλτιστου συμφέροντος αυτών των παιδιών. Παρόλο που η κυβέρνηση έχει κάνει προσπάθειες να

5. Βλ. Human Rights Watch, *Left to Survive: Systematic Failure to Protect Unaccompanied Migrant Children in Greece* (New York, 2008), <http://www.hrw.org/en/node/81343/section/4>. Επίσης, βλ. Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα, *Μελέτη σχετικά με την αντιμετώπιση από την Πολιτεία των αλλοδαπών ασυνόδευτων ανηλίκων που ζητούν άσυλο στην Ελλάδα* (Απρίλιος 2008), http://hosting01.vivodinet.gr/unhcr/UAM_survey.pdf.

6. Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες, *ibid*.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

αυξήσει τις θέσεις για παιδιά σε ειδικές ανοικτές δομές, οι συνεχείς αφίξεις δυσχεραίνουν την κατάσταση και τα παιδιά παραμένουν σε συνθήκες κράτησης για μεγάλα χρονικά διαστήματα.

Ενδεικτική της σοβαρότητας του ζητήματος των ασυνόδευτων παιδιών είναι και η 12^η από τις πρόσφατα δημοσιευμένες Καταληκτικές Παρατηρήσεις της Επιτροπής του ΟΗΕ για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων,⁷ μετά από την εξέταση της Έκθεσης της Ελλάδας: η Επιτροπή, αφού εκφράζει την ανησυχία της για τις αναφερθείσες περιπτώσεις κακομεταχείρισης αιτούντων άσυλο και παράνομων μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων και ασυνόδευτων παιδιών, συνιστά στην Ελλάδα να λάβει πιο αποτελεσματικά μέτρα για την ανθρώπινη μεταχείριση και για την μείωση του χρόνου κράτησης των αιτούντων άσυλο, και ειδικά των παιδιών. Αλλά και η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, στις Καταληκτικές της Παρατηρήσεις το 2002 για την Αρχική Έκθεση της Ελλάδας,⁸ διατυπώνει σειρά συστάσεων για το ζήτημα της μεταχείρισης των ασυνόδευτων ανηλίκων και το όλο σύστημα παροχής ασύλου στην Ελλάδα.

Αναφορικά με τις πληροφορίες του Σχεδίου Έκθεσης για την εφαρμογή του ΠΔ 220/2007,⁹ και ειδικότερα για τα σχετικά με τον ορισμό Επιτρόπου για τα ασυνόδευτα παιδιά (σημείο Ια του Σχεδίου Έκθεσης), τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή της η ΕΕΔΑ μαρτυρούν σημαντικές δυσκολίες στην πράξη. Αυτές οφείλονται, κυρίως, στο γεγονός ότι ο αριθμός των παιδιών που αναλαμβάνει ο κάθε Επίτροπος είναι τόσο μεγάλος (περίπου 20 παιδιά) που ακυρώνουν εκ προοιμίου την δυνατότητα άσκησης ουσιαστικής επιτροπείας.

Για το σημείο Ιβ του Σχεδίου Έκθεσης, και πάλι με βάση τα στοιχεία που φτάνουν στην ΕΕΔΑ από το πεδίο, η πραγματικότητα απέχει σημαντικά

από την πρόβλεψη του ΠΔ: ο Επίτροπος σπάνια συνοδεύει τα παιδιά στην συνέντευξη για την εξέταση του αιτήματος ασύλου, είτε γιατί αυτή λαμβάνει χώρα μακριά από τον τόπο διαμονής του Επιτρόπου, είτε γιατί δεν τους το επιτρέπει η μόνιμή τους εργασία.

Μεγάλη εμφανίζεται να είναι και η απόσταση μεταξύ των προβλέψεων για τους χώρους φιλοξενίας των ασυνόδευτων παιδιών, και της πραγματικότητας, παρά τις προσπάθειες των αρμόδιων αρχών. Το ίδιο ισχύει και για την αναφερόμενη εξειδικευμένη εκπαίδευση του προσωπικού που έρχεται σε επαφή με ασυνόδευτα, η οποία δεν μοιάζει να παρέχεται στην πράξη. Ο αξιοσημείωτα μικρός αριθμός θετικών απαντήσεων σε αιτήματα ασύλου, από μόνος του ακυρώνει την πληροφορία του Σχεδίου Έκθεσης, ότι «το όλο σύστημα παροχής ασύλου διέπεται από την αρχή της προστασίας του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού».

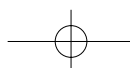
Τέλος, αναφορικά με την διατύπωση του σημείου 3 του Παραρτήματος ΙΙΙ του Σχεδίου Έκθεσης, ότι σύμφωνα με τα στοιχεία του ΥΠΕΣ, δεν υπάρχουν αιτήσεις ασύλου από αλλοδαπά παιδιά αναμειγμένα σε ένοπλες συρράξεις, πρέπει να σημειωθούν οι αμφιβολίες που εκφράζουν πολλοί φορείς σχετικά με την αξιοπιστία των πληροφοριών που συγκεντρώνονται μέσω των συνεντεύξεων που διενεργούνται σε συνθήκες που έχουν έντονα επικριθεί, μεταξύ άλλων, από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, τον Συνήγορο του Πολίτη, και τον Επίτροπο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

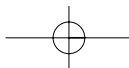
Όπως υπενθυμίζεται και παραπάνω, η ΕΕΔΑ έχει ήδη προτείνει σειρά μέτρων για τα ασυνόδευτα παιδιά, στα οποία αντανακλώνται οι συστάσεις της Επιτροπής του ΟΗΕ, έτσι όπως τις διατύπωσε στο Γενικό Σχόλιο Αρ. 6 σχετικά με την «Μεταχεί-

7. Committee on the Elimination of Racial Discrimination, *Consideration of Reports Submitted by States Parties under Article 9 of the Convention, Concluding Observations: Greece*, CERD/C/GRC/CO/19 (28.08.2009). Βλ. ΕΕΔΑ, «Παρατηρήσεις επί της Έκθεσης του Υπουργείου Εξωτερικών για την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για την Κατάργηση Κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων», Έκθεση 2007, σελ. 177 επ.

8. Committee on the Rights of the Child, *Consideration of Reports Submitted by States Parties under Article 44 of the Convention, Concluding Observations: Greece*, CRC/C/15/Add.170 (02.04.2002).

9. Το εν λόγω ΠΔ ενσωμάτωσε την Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου της 27^{ης} Ιανουαρίου 2003 σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη.

ριση των ασυνόδευτων παιδιών εκτός της χώρας προέλευσής τους»,¹⁰ στους τομείς: α) της διαμονής των αλλοδαπών ανηλίκων που έχουν εισέλθει στη χώρα χωρίς νόμιμα έγγραφα, β) της διαδικασίας επιστροφής και επαναπατρισμού, γ) της επιτροπείας-επιμέλειας, δ) της θέσπισης επισήμων και σαφών διαδικασιών για την εξακρίβωση της ηλικίας, ε) του διορισμού επιμελητού ή συμβούλου, ειδικών στο πεδίο της παιδικής πρόνοιας και της σχετικής ενημέρωσης του αρμοδίου εισαγγελέα, στ) των συνθηκών των συνεντεύξεων για κάθε ανήλικο, ζ) της ενημέρωσης των ανηλίκων για τα δικαιώματά τους ως προς τη διαδικασία ασύλου, η) της δικαστικής κοινωνικής προστασίας, θ) των χώρων υποδοχής και διαμονής για ασυνόδευτους ανηλίκους, και ι) της ψυχολογικής, ιατρικής και νομικής βοήθειας από την Πολιτεία.

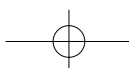
VI. Για την «Διεθνή συνδρομή και συνεργασία»

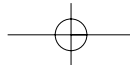
Χρήσιμη είναι η αναφορά στις πρωτοβουλίες/μελέτες στρατηγικής/Διακηρύξεις/Σχέδια

Δράσης στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών, που αποσκοπούν στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή του Πρωτοκόλλου. Ωστόσο, παρά την σχετική υπόδειξη των κατευθυντήριων οδηγιών, δεν γίνεται καμία αναφορά στο ζήτημα της νομοθεσίας που σχετίζεται με την απαγόρευση του εμπορίου και της εξαγωγής μικρών όπλων, και με την παροχή στρατιωτικής βοήθειας σε χώρες όπου υπάρχουν παιδιά που εμπλέκονται σε ένοπλες συρράξεις. Τούτο αποτελεί σημαντική παράλειψη του Σχεδίου Έκθεσης, και θα πρέπει να συμπληρωθεί.

Συμπερασματικά, η αρχική Έκθεση της Ελλάδας για την εφαρμογή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου θα πρέπει να αποτολμήσει να εκθέσει και να εξηγήσει τη διάσταση μεταξύ νομοθεσίας και πράξης, όπως εξάλλου, τα διεθνή όργανα ελέγχου, μεταξύ των οποίων και η Επιτροπή του ΟΗΕ, έχουν επανειλημμένα ζητήσει. Επιπλέον, η Έκθεση θα πρέπει να συμπληρωθεί με βάση τις παραπάνω επιμέρους παρατηρήσεις και, ιδίως, ως προς το ζήτημα των ασυνόδευτων παιδιών.

10. Committee on the Rights of the Child, *General Comment No. 6 (2005): Treatment of Unaccompanied and Separated Children outside their Country of Origin*, CRC/GC/2005/6 (01.09.2005).

8. Παρατηρήσεις επί του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διαβούλευσης «Πολιτική συμμετοχή ομογενών και αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα και μακροχρόνια στην Ελλάδα»*

I. Εισαγωγή

Η συγκεκριμένη νομοθετική πρωτοβουλία του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διαβούλευσης συνιστά ένα εξαιρετικά σημαντικό βήμα με στόχο την ουσιαστική ενσωμάτωση των νομίμων μεταναστών που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα για αρκετά χρόνια και κυρίως των παιδιών τους που γεννήθηκαν ή μεγάλωσαν εδώ. Η πρωτοβουλία αυτή κινείται στη σωστή κατεύθυνση και στηρίζεται σε δύο πυλώνες, οι οποίοι πρέπει να χαρακτηρίζουν κάθε μέτρο και πρακτική που άπτεται των ζητημάτων της μετανάστευσης: αφενός το σεβασμό και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του συνόλου των ατόμων που διαβιούν στην ελληνική επικράτεια και αφετέρου τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής αυτού του συνόλου σε συνδυασμό με την εγγύηση της ασφάλειας των συνόρων. Η συγκεκριμένη νομοθετική πρωτοβουλία επιχειρεί να εξασφαλίσει την πλήρη απόλαυση των δικαιωμάτων των ατόμων που νόμιμα και μακροχρόνια αποτελούν κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας συμβάλλοντας στη γενική ευημερία του τόπου, ενώ παράλληλα καθιστά σαφή τη στάση της ελληνικής πολιτείας απέναντι στην παράνομη μετανάστευση. Πράγματι, από καμία διάταξη του νομοσχεδίου δεν προκύπτει η δυνατότητα απόκτησης της ελληνικής ιθαγένειας από άτομα που διαβιούν χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα στην ελληνική επικράτεια.

Η ΕΕΔΑ θα ήθελε να σημειώσει ότι αντιλαμβάνεται πλήρως την αναγκαιότητα ύπαρξης ενός κριτηρίου, εν προκειμένω αυτού της νομιμότητας, ως βασική προϋπόθεση για τη δυνατότητα αίτησης κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας. Ωστόσο,

διατυπώνει την ανησυχία της για το γεγονός ότι η πρόσβαση στο καθεστώς νομιμότητας, λόγω των μέτρων και πρακτικών μεταναστευτικής πολιτικής όπως έχουν εφαρμοστεί μέχρι σήμερα, έχει κατά καιρούς δημιουργήσει προβλήματα στην πράξη.

Η ΕΕΔΑ θα ήθελε σε αυτό το σημείο να υπογραμμίσει, εν είδει εισαγωγικής παρατήρησης, ότι αυτό που συνεπάγεται η κτήση της ελληνικής ιθαγένειας είναι η κτήση της ιδιότητας του Έλληνα πολίτη. Η ιδιότητα του πολίτη σηματοδοτεί το δεσμό ενός ατόμου με ένα συγκεκριμένο Κράτος. Ο δεσμός αυτός βασίζεται στη βούληση του ατόμου να ανήκει σε μία συγκεκριμένη συντεταγμένη πολιτεία αποδεχόμενος τους νόμους και τις αξίες της και συμμετέχοντας στην πολιτική κοινότητά της. Η ιδιότητα του πολίτη, λοιπόν, δεν ταυτίζεται με την πολιτισμική ή εθνο-θρησκευτική ταυτότητά του.

Τέλος, επισημαίνει ότι ο τίτλος του Σ/Ν δεν ανταποκρίνεται στο κυρίως αντικείμενο που πραγματεύεται και συγκεκριμένα στην κτήση της ιδιότητας του Έλληνα πολίτη από αλλοδαπούς που διαμένουν νόμιμα και μακροχρόνια στην Ελλάδα. Ως εκ τούτου προτείνει την εξής αναδιατύπωση του τίτλου του Σ/Ν: «Κτήση της ιδιότητας του Έλληνα πολίτη από αλλοδαπούς που διαμένουν νόμιμα και μακροχρόνια στην Ελλάδα – Πολιτική συμμετοχή ομογενών και αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα και μακροχρόνια στην Ελλάδα»

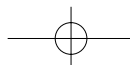
Αναφορικά με τις συγκεκριμένες διατάξεις του Σ/Ν η ΕΕΔΑ έχει να παρατηρήσει τα κάτωθι:

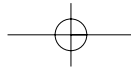
II. Κεφάλαιο Α΄ Δυνατότητα κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας από τέκνα αλλοδαπών που γεννήθηκαν ή παρακολούθησαν σχολείο στην Ελλάδα

Άρθρο I Σ/Ν (άρθρο ΙΑ ΚΕΙ)

Παρ. I: Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή τέκνα αλλοδαπών που γεννιούνται στην Ελλάδα, η λεγόμενη «δεύτερη γενιά» μεταναστών, αποκτούν την

* Οι παρούσες παρατηρήσεις υιοθετήθηκαν από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ στην από 21.01.2010 συνεδρίασή της. Εισηγητές: Αναπλ. Καθηγητής Λ.-Α. Σιλιγιάνος, Αντιπρόεδρος ΕΕΔΑ, εκπρόσωπος του ΙΜΔΑ και Λ.-Μ. Μπολάνη, Επιστημονική Συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ.

ελληνική ιθαγένεια υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Η εξέλιξη αυτή συνιστά ένα πολύ σημαντικό βήμα καθώς για πρώτη φορά εισάγεται στο ελληνικό δικαιο ιθαγένειας, το οποίο μέχρι σήμερα διαπνεόταν μόνο από την αρχή του δικαίου του αίματος (*jus sanguinis*), η αρχή του δικαίου του εδάφους (*jus soli*), η οποία συναντάται αποκλειστικά ή και σε συνδυασμό με αυτή του δικαίου του αίματος σε πολλές έννομες τάξεις.

Αναφορικά με την παρ. 1, εδ. (β) θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η διατύπωσή της είναι ελλιπική και ότι για λόγους νομικής πληρότητας πρέπει να προστεθεί η φράση «[...] **κοινή δήλωση και αίτηση εγγραφής του τέκνου στο δημοτολόγιο του δήμου της μόνιμης κατοικίας του υποβάλλεται με την παρέλευση της πενταετίας [...]**».

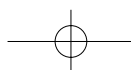
Παρ. 2: Η διάταξη αυτή αφορά τέκνα αλλοδαπών, τα οποία δεν έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα, ωστόσο, έχουν έρθει στη χώρα σε μικρή ηλικία και γι' αυτό, άλλωστε, έχουν ενταχθεί στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, τη λεγόμενη «μιάμιση γενιά». Η ΕΕΔΑ θεωρεί εύλογη τη διάκριση μεταξύ των τριών πρώτων τάξεων υποχρεωτικής εκπαίδευσης και των οποιωνδήποτε άλλων έξι δεδομένης της σημασίας των πρώτων τάξεων για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, αλλά και της διαδικασίας ένταξης του παιδιού. Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι η διάταξη αφορά τέκνα αλλοδαπών τα οποία κατά την ενηλικίωσή τους βρίσκονται νόμιμα στη χώρα, καθώς σε άλλη περίπτωση δεν είναι δυνατό να υποβάλουν δήλωση στο δήμο της μόνιμης κατοικίας τους. Το στοιχείο αυτό θα πρέπει να καταστεί σαφές, έστω στην Αιτιολογική Έκθεση του Σ/Ν, προς αποφυγή παρερμηνειών. Επίσης, δεδομένου ότι η φοίτηση στο νηπιαγωγείο έχει καταστεί υποχρεωτική, σκόπιμο θα ήταν να διευκρινιστεί ότι η εν λόγω διάταξη αναφέρεται στις τρεις πρώτες τάξεις του δημοτικού.

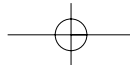
Κοινή δήλωση γονέων: Σύμφωνα με το άρθρο 1 Σ/Ν τέκνο αλλοδαπών αποκτά την ελληνική ιθαγένεια αν πληρούνται οι ουσιαστικές προϋποθέσεις που ορίζονται εφόσον υποβληθεί κοινή δήλωση των γονέων του και αίτηση εγγραφής στο δημοτολόγιο. Η διατύπωση, ωστόσο, της παρ. 1 του άρθρου 1 Σ/Ν δεν καθιστά σαφές ότι προϋπόθεση για την κτήση ιθαγένειας από τέκνο αλλοδαπών που γεννήθηκε στην Ελλάδα είναι η νόμιμη

διαμονή και των δύο γονέων, εκτός εάν ένας εκ των δύο διαμένει στο εξωτερικό. Υπενθυμίζουμε ότι βάσει του άρθρου 84, παρ. 1 του Ν. 3386/2005 αλλοδαποί, οι οποίοι δεν βρίσκονται νόμιμα στη χώρα δεν μπορούν να συναλλαγούν με τις δημόσιες υπηρεσίες. Συνεπώς, η υποβολή κοινής δήλωσης στην περίπτωση που ο ένας εκ των δύο γονέων είναι παράνομος καθίσταται ουσιαστικά αδύνατη. Ως εκ τούτου, σκόπιμο είναι να καταστεί σαφές ότι η παρ. 1 του άρθρου 1 Σ/Ν αναφέρεται: α) σε αλλοδαπούς γονείς, οι οποίοι διαμένουν και οι δύο νόμιμα στη χώρα, αλλά η χρονική προϋπόθεση της πενταετίας απαιτείται να συντρέχει μόνο στο πρόσωπο του ενός και β) σε αλλοδαπούς γονείς ο ένας εκ των οποίων διαμένει νόμιμα στη χώρα για πέντε έτη ενώ ο άλλος διαμένει στο εξωτερικό. Παρατηρείται ειδικά ότι στη δεύτερη αυτή περίπτωση δεν συντρέχει κανένας λόγος παρανομίας στο πρόσωπο του γονέα που διαμένει στο εξωτερικό και ότι μπορεί να προβεί στη σχετική δήλωση στο αρμόδιο ελληνικό προξενείο.

Επιπλέον, η πλήρωση της προϋπόθεσης της κοινής δήλωσης είναι εκ των πραγμάτων αδύνατη για τις περιπτώσεις των μονογονεϊκών οικογενειών. Κατά συνέπεια θα πρέπει να υπάρξει πρόβλεψη περί υποβολής δήλωσης μόνο από τον ένα γονέα εφόσον ασκεί μόνος τη γονική μέριμνα του τέκνου.

Σημειώνουμε, δε, ότι η παρ. 3 του άρθρου 1 Σ/Ν προβλέπει τη δυνατότητα υποβολής αίτησης από το ενδιαφερόμενο τέκνο μετά την ενηλικίωσή του, εάν μέχρι τότε δεν έχει υποβληθεί η κοινή δήλωση των γονέων. Η διάταξη αυτή στόχο έχει να καλύψει τις περιπτώσεις εκείνες που οι γονείς του τέκνου δεν επιθυμούν να αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια και ως εκ τούτου δεν προβαίνουν στην αίτηση, ενώ το ίδιο το τέκνο μετά την ενηλικίωσή του επιθυμεί πράγματι να την αποκτήσει. Δεν έχει στόχο να καλύψει τυχόν τυπικά κωλύματα ως προς την κοινή υποβολή της αίτησης. Το γράμμα της διάταξης καλύπτει, βέβαια, και αυτά τα προβλήματα. Ωστόσο, σκόπιμο θα ήταν να υπάρξει ειδική πρόβλεψη για τις ως άνω περιπτώσεις έτσι ώστε το τέκνο αλλοδαπών που πληροί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας να μην καθίσταται δέσμιο τυπικών και μόνο κωλυμάτων –της μη δυνατότητας υποβο-

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

λής κοινής δήλωσης– έως ότου ενηλικιωθεί.

Εκούσια αποβολή ιθαγένειας: Δεδομένου ότι βάσει του άρθρου Ι Σ/Ν τέκνο αλλοδαπών μπορεί να αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια με κοινή δήλωση των γονέων του θα πρέπει να υπάρξει πρόβλεψη της δυνατότητας αποβολής αυτής μετά την ενηλικίωσή του. Ως εκ τούτου προτείνεται η επέκταση της εφαρμογής του άρθρου Ι9 του Ν. 3284/2004 «απώλεια της ελληνικής ιθαγένειας τέκνων πολιτογραφηθέντων Ελλήνων» και στις περιπτώσεις που καλύπτει το άρθρο Ι Σ/Ν.

Στο σημείο αυτό, η ΕΕΔΑ θα ήθελε να επισημάνει ότι τα τέκνα αλλοδαπών που θα αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια σε πολλές περιπτώσεις θα έχουν και την ιθαγένεια των γονέων τους. Από το γεγονός αυτό μπορεί να ανακύψουν διάφορα ζητήματα, όπως αυτό των σωρευτικών στρατιωτικών υποχρεώσεων, τα οποία η Ελληνική Πολιτεία θα κληθεί να αντιμετωπίσει. Ειδικά, ως προς το ζήτημα των σωρευτικών υποχρεώσεων η ΕΕΔΑ κάνει ειδική μνεία στο άρθρο 21 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την ιθαγένεια του 1997 που προσφέρει μία δίκαιη και ισορροπημένη λύση και με την αφορμή αυτή καλεί την Πολιτεία να εξετάσει το ζήτημα της κύρωσης της εν λόγω Σύμβασης.

II. Κεφάλαιο Β΄ Εναρμόνιση του θεσμού της πολιτογράφησης με τις απαιτήσεις του κράτους δικαίου

A) Άρθρο 2 Σ/Ν (άρθρο 5 ΚΕΙ)

Στοιχείο (β): Η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι η διατύπωση του στοιχείου (β) με την απαρίθμηση ενός αρκετά μεγάλου αριθμού αδικημάτων δεν καθιστά σαφή τη *ratio* της διάταξης, ειδικά αν λάβει κάποιος υπόψη του ότι αδικήματα τελείως διαφορετικής βαρύτητας –όπως π.χ. το αδίκημα της προδοσίας της χώρας και αυτό της κλοπής– συνεπάγονται α-

κριβώς τις ίδιες δυσμενείς συνέπειες ως προς την πολιτογράφηση. Η ύπαρξη ενός μεγάλου αριθμού αδικημάτων η τέλεση των οποίων, ανεξαρτήτως ποινής και χρόνου έκδοσης της καταδικαστικής απόφασης, καθιστά αδύνατη την πρόσβαση στις τυπικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης συνιστά ένα αρκετά επαχθές μέτρο.

Η ΕΕΔΑ θεωρεί σκόπιμο να ισχύσει μία γενική διάταξη σύμφωνα με την οποία ο αιτών *θα πρέπει να μην έχει καταδικασθεί αμετάκλητα την τελευταία εικοσαετία πριν από την υποβολή της αίτησης πολιτογράφησης για κακούργημα*. Επιπλέον, και σε συνδυασμό με την ως άνω πρότασή της, η ΕΕΔΑ καλεί την Πολιτεία να προβεί σε μία σοβαρή αναθεώρηση του καταλόγου των αδικημάτων που περιλαμβάνονται στο στοιχείο (β), διατηρώντας μόνο σοβαρότατες κατηγορίες αδικημάτων, όπως αυτά που στρέφονται κατά των συμφερόντων του ελληνικού κράτους¹ και τα διεθνή εγκλήματα,² η τέλεση των οποίων οποτεδήποτε δικαιολογεί την απόρριψη *prima facie* μίας αίτησης πολιτογράφησης.

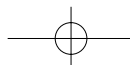
Η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι με αυτόν τον τρόπο θα καταστεί σαφής η *ratio* της διάταξης. Επιπλέον, υπενθυμίζεται ότι η αρμόδια υπηρεσία που προβαίνει στην εξέταση της αίτησης πολιτογράφησης ζητά αυτεπαγγέλτως ποινικό μητρώο δικαστικής χρήσης του αιτούντος. Η θέσπιση, δε, υποχρέωσης αιτιολόγησης της απόρριψης αίτησης πολιτογράφησης δίνει τη δυνατότητα στη Διοίκηση να αναφέρει ως εύλογη αιτία άρνησης χορήγησης της ελληνικής ιθαγένειας την καταδίκη του αιτούντος για κάποιο αδίκημα. Κατά συνέπεια η ΕΕΔΑ κρίνει απαραίτητη την αναδιατύπωση της διάταξης.

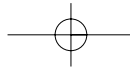
Σε κάθε περίπτωση η ΕΕΔΑ κρίνει σκόπιμη τη διατήρηση της τροποποίησης του Ν. 3284/2004 που επέφερε το άρθρο 41, παρ. Ι του Ν. 3731/2008,³ το οποίο κατάργησε το κώλυμα για την πολιτογράφηση που σχετίζεται με τις παραβά-

1. Όπως προσβολές του πολιτεύματος (άρθρο 134 ΠΚ επ.) και προδοσία της χώρας (άρθρο 138 ΠΚ επ.).

2. Όπως αυτά ορίζονται στο Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

3. «Το προβλεπόμενο στις διατάξεις του άρθρου 5 παράγραφος Ι περίπτωση β' του ν. 3284/2004 (ΦΕΚ Α' 217) κώλυμα που αναφέρεται στη μη ύπαρξη τελεσίδικης καταδίκης, ανεξαρτήτως ποινής και χρόνου έκδοσης καταδικαστικής απόφασης, για παραβάσεις της νομοθεσίας για την εγκατάσταση και κίνηση αλλοδαπών στην Ελλάδα, καταργείται. Η κατάργηση του κωλύματος αυτού καταλαμβάνει και τις εκκρεμείς αιτήσεις πολιτογράφησης».

σεις της νομοθεσίας για την εγκατάσταση και κίνηση αλλοδαπών στην Ελλάδα. Σύμφωνα, μάλιστα και με την Αιτιολογική Έκθεση του Ν. 3731/2008 «το παραπάνω κώλυμα αποτελεί ανάσχεση στην ευρύτερη προσπάθεια της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών, η οποία κορυφώνεται με την απόκτηση από αυτούς άρρηκτων δεσμών με τη χώρα υποδοχής και, τελικά, με την πολιτογράφησή τους», εάν λάβουμε, μάλιστα υπόψη μας, ότι στη συνέχεια τα εν λόγω άτομα νομιμοποιήθηκαν. Ειδικότερα για τους πρόσφυγες –ως προς τους οποίους δεν επιτρέπεται η επιβολή ποινικών κυρώσεων λόγω παράνομη εισόδου ή διαμονής⁴ η κατάργηση του ως άνω κωλύματος για την πολιτογράφιση το 2008, είχε ιδιαίτερη σημασία καθώς τους απάλλαξε από τη χρονοβόρα και δαπανηρή διαδικασία επανάληψης και άρσης των δυσμενών αποτελεσμάτων των δικών με τις οποίες είχαν καταδικασθεί, το πρώτον, για παράνομη είσοδο στη χώρα.

Στοιχείο (δ): Το στοιχείο (δ) θέτει ως προϋπόθεση πολιτογράφησης τη νόμιμη διαμονή του αιτούντος στην Ελλάδα για πέντε συνολικά έτη την τελευταία δεκαετία πριν από την υποβολή της αίτησης πολιτογράφησης. Σκόπιμο θα ήταν να προβλεφθεί ευνοϊκότερο χρονικό διάστημα νόμιμης παραμονής για τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες, κάτι άλλωστε που προέβλεπε ο Ν. 3284/2004. Πέραν του ότι και ο Ν. 3284/2004 αναγνώριζε την ανάγκη διαφορετικής μεταχείρισης των αναγνωρισμένων προσφύγων, σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης της Γενεύης για το Καθεστώς των Προσφύγων⁵ «αι Συμβαλλόμενοι Χώροι θα διευκολύνουν, εν τω μέτρω του δυνατού, την αφομοίωση και πολιτογράφηση των προσφύγων. Θα προσπαθήσουν ειδικότερον, να επιταχύνουν την

διαδικασία της πολιτογράφησης και να ελαττώσουν, εν τω μέτρω του δυνατού, τα δημοσιονομικά βάρη της τοιαύτης διαδικασίας». Σημειώνουμε, δε, ότι η ίδια υποχρέωση διευκόλυνσης της διαδικασίας πολιτογράφησης ισχύει και για τους ανιθαγενείς,⁶ σύμφωνα με το άρθρο 32 της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Καθεστώς των Ανιθαγενών του 1954⁷ και τους οποίους ο Ν. 3284/2004 είχε υπαγάγει στις ευνοϊκότερες ρυθμίσεις που ίσχυαν για τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες. Συνεπώς, θα πρέπει γι' αυτές τις κατηγορίες αλλοδαπών να ισχύσει ευνοϊκότερη χρονική προϋπόθεση.

Επιπλέον, το στοιχείο (δ) προβλέπει ότι για τους ομογενείς και τους κατόχους της ιθαγένειας κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν απαιτείται η χρονική προϋπόθεση της πενταετούς διαμονής. Η διαφοροποίηση μεταξύ αλλογενών και ομογενών συνιστά έναν ιστορικό πυλώνα του δικαίου της ελληνικής ιθαγένειας και της ίδιας της συγκρότησης της σύγχρονης ελληνικής πολιτείας. Ωστόσο, οι λόγοι για τους οποίους διατηρείται η διάκριση μεταξύ ομογενών και αλλογενών δεν μπορούν να οδηγήσουν σε διαφοροποιητικές ρυθμίσεις αναφορικά με την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας τέτοιας έκτασης, όπως η υπό εξέταση. Εξάλλου, οι διαφοροποιήσεις μεταξύ αλλογενών και ομογενών έχουν επικριθεί και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας.⁸ Επιπλέον, η ασυμβατότητα της εν λόγω διαφοροποίησης με το άρθρο 5 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Ιθαγένεια του 1997,⁹ θα πρέπει να προβληματίσει την ελληνική Πολιτεία, παρά το γεγονός ότι η τελευταία δεν έχει επικυρωθεί από την Ελλάδα.

Επίσης, σε ό,τι αφορά τους κατόχους ιθαγένειας

4. Άρθρο 31, παρ. 1 της Σύμβασης της Γενεύης για το Καθεστώς των Προσφύγων.

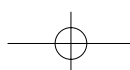
5. Έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με το ΝΔ 3989/1959 (ΦΕΚ Α' 201).

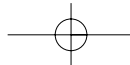
6. Υπενθυμίζεται ότι τα παιδιά που γεννιούνται σε ελληνικό έδαφος ως ανιθαγενή αποκτούν από τη γέννησή τους την ελληνική ιθαγένεια (άρθρο 1, παρ. 2 Ν. 3284/2004) σε συμμόρφωση με το άρθρο 7 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Βλ. Δ. Κατραμάδος, «Άρθρο 7-Δικαίωμα στο όνομα και στην ιθαγένεια. Δικαίωμα να γνωρίζει τους γονείς του» στο Π. Νάσκου-Περράκη, Κ. Χρυσόγονος, Χ. Ανθόπουλος (επιμ.) *Η Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού και η εσωτερική έννομη τάξη: Ερμηνεία κατ' άρθρο* (Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2002) σελ. 70-73.

7. Ν. 139/1975 (ΦΕΚ Α' 176).

8. Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας, *Τρίτη Έκθεση για την Ελλάδα*, Στρασβούργο (8 Ιουνίου 2004), CRI (2004) 24, παρ. 60-65.

9. Άρθρο 5 - Μη διάκριση: 1. Οι κανόνες για την ιθαγένεια ενός Κράτους Μέρους δεν θα περιλαμβάνουν διαφοροποιήσεις ή πρακτικές που ενέχουν διάκριση λόγω φύλου, θρησκείας, φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής προέλευσης.

νειας κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εν όψει και της ενδεχόμενης περαιτέρω διεύρυνσης της ΕΕ, η διευκόλυνση αυτή στο μέτρο που δεν συνιστά υποχρέωση της Πολιτείας από το ενωσιακό δίκαιο δεν κρίνεται σκόπιμη. Ως εκ τούτου, η ΕΕΔΑ καλεί την Πολιτεία να αναθεωρήσει την έκταση της ως άνω διαφοροποίησης και να τεθεί η ίδια χρονική προϋπόθεση για τους ομογενείς, τους κατοίκους ιθαγένειας κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες και τους ανιθαγενείς.

Β) Άρθρο 3 Σ/Ν (άρθρο 6 ΚΕΙ)

Στοιχείο (α): Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή ο αλλοδαπός που επιθυμεί να πολιτογραφηθεί ως Έλληνας, υποβάλλει τη σχετική αίτηση στο δήμο ή την κοινότητα του τόπου διαμονής του. Σύμφωνα με το στοιχείο (α): «Η δήλωση αυτή γίνεται ενώπιον του δημάρχου με την παρουσία δύο Ελλήνων πολιτών ως μαρτύρων». Θα πρέπει να προστεθεί και η φράση «ενώπιον του προέδρου της κοινότητας», η οποία προφανώς έχει παραλειφθεί εκ παραδρομής, δεδομένου ότι η αίτηση πολιτογράφησης υποβάλλεται και στην κοινότητα του τόπου διαμονής.

Στοιχείο (δ): Προτείνεται να επεκταθεί η απαλλαγή από την προσκόμιση πιστοποιητικού γέννησης και στους ανιθαγενείς.

Στοιχείο (στ): Ειδικά σε ό,τι αφορά τους ομογενείς, τους κάτοικους ιθαγένειας κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τους αναγνωρισμένους πολιτικούς πρόσφυγες και τους ανιθαγενείς με το σκεπτικό που αναπτύχθηκε ανωτέρω αναφορικά με τη χρονική προϋπόθεση της πενταετούς διαμονής τους, προτείνεται η καταβολή μειωμένου παραβόλου.

Επιπλέον, η ΕΕΔΑ προτείνει τη συμπερίληψη του Αριθμού Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ) στα απαραίτητα δικαιολογητικά πολιτογράφησης. Ο ΑΜΚΑ, μετά τη γενική εφαρμογή του, αποτελεί ουσιαστικά την ταυτότητα εργασίας και ασφάλισης κάθε διαμένοντος στη χώρα και

συνηγορεί στη διαπίστωση της ένταξης στην κοινωνία με δικαιώματα και υποχρεώσεις από την αρμόδια Επιτροπή Πολιτογράφησης.

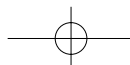
Γ) Άρθρο 5 Σ/Ν (άρθρο 8 ΚΕΙ)

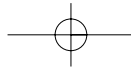
Η παρ. 2 προβλέπει ότι πλέον «η απόρριψη αίτησης πολιτογράφησης αιτιολογείται κατά τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας». Ο ισχύων ΚΕΙ δεν προβλέπει την υποχρέωση αιτιολόγησης θετικής απόφασης, παρόλο που αυτό συμβαίνει στην πράξη, ενώ ρητώς ορίζει ότι η απορριπτική απόφαση δεν αιτιολογείται. Το ΣτΕ έχει κρίνει ότι «η πολιτογράφηση αλλοδαπού αποτελεί κυριαρχικό δικαίωμα της πολιτείας, η οποία το ασκεί σε κάθε περίπτωση, καταρχήν, ελεύθερα. Για το λόγο αυτό, άλλωστε, προβλέπεται ότι η απόρριψη αιτήματος για πολιτογράφηση δεν χρειάζεται αιτιολογία [...]».¹⁰ Επιπλέον, όμως, έχει κρίνει ότι «η απορριπτική του αιτήματος πολιτογράφησης απόφαση να μην δε χρειάζεται αιτιολογία, πάντως όμως όταν στη σχετική απορριπτική απόφαση ή σε άλλο έγγραφο στο οποίο γίνεται ρητή παραπομπή αναφέρονται ειδικοί λόγοι για τους οποίους η Διοίκηση αρνήθηκε την πολιτογράφηση, οι λόγοι αυτοί πρέπει να είναι νόμιμοι, πράγμα που ελέγχεται από τον ακυρωτικό δικαστή».¹¹

Η υποχρέωση αιτιολόγησης που προβλέπει το Σ/Ν συνιστά σημαντικότερη εξέλιξη στο δίκαιο της ιθαγένειας, η οποία συνεπάγεται τη μεταβολή της φύσης της πράξης απονομής ιθαγένειας καθώς θα υπόκειται πλέον στον ακυρωτικό έλεγχο των δικαστηρίων. Η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι αυτή η τροποποίηση συμμορφώνεται με τις αρχές της νομιμότητας και του κράτους δικαίου, αλλά και το άρθρο 11 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Ιθαγένεια του 1997 που εισάγει την υποχρέωση αιτιολόγησης των αποφάσεων πολιτογράφησης. Επιπλέον, η ΕΕΔΑ είναι της άποψης ότι τυχόν προβληματισμοί για το πώς θα λειτουργήσει στην πράξη ο δικαστικός έλεγχος της απορριπτικής απόφασης, ιδίως όταν αυτή στηρίζεται σε λόγους εθνικής ασφάλειας στο μέτρο που οι σχετικές πλη-

10. ΣτΕ 1242/2007.

11. ΣτΕ 2279/1990, 1159/1991, 474/2005, 1242/2007.

ροφορίες δεν είναι κοινοποιήσιμες, μπορούν εύκολα να ξεπεραστούν. Σύμφωνα με τη νομολογία του ΣτΕ «ο απόρρητος χαρακτήρας ενός εγγράφου μπορεί μεν να δικαιολογήσει αντίστοιχο περιορισμό του δικαιώματος των διαδίκων να λάβουν γνώση του διαβιβασθέντος φακέλου, όχι όμως και τη μη διαβίβαση του εγγράφου αυτού στο δικαστήριο. [...] Επομένως, σε περίπτωση κατά την οποία η αιτιολογία της προσβληθείσης με αίτηση ακύρωσης διοικητικής πράξεως βασίζεται σε απόρρητο στοιχείο, η Διοίκηση δεν υποχρεούται μεν να αναφέρει στο σώμα της πράξεως τα πραγματικά δεδομένα που προκύπτουν από το στοιχείο αυτό, υποχρεούται, όμως, να το θέσει υπόψη του Δικαστηρίου κατά τρόπο συμβατό με τον απόρρητο χαρακτήρα του, το δε Δικαστήριο θα χωρήσει σε κρίση περί της νομιμότητας της αιτιολογίας της προσβαλλόμενης πράξεως, χωρίς να θέσει το στοιχείο αυτό υπόψη των διαδίκων και χωρίς να εκθέσει, στην απόφασή του, το περιεχόμενό του».¹²

Τέλος, η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι για λόγους νομικής πληρότητας η σχετική διάταξη θα πρέπει να προβλέπει ότι κάθε απόφαση πολιτογράφησης, είτε θετική είτε αρνητική, αιτιολογείται.

Δ) Άρθρο 19 Σ/Ν

Η εξαίρεση των εκκρεμουσών αιτήσεων πολιτογράφησης ή καθορισμού ιθαγένειας από την τήρηση προθεσμιών αντιτίθεται στο πνεύμα του Σ/Ν στο μέτρο που δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη σχετικά με αυτές και μπορεί να δημιουργήσει παράδοξες καταστάσεις. Θα παρουσιαστεί το φαινόμενο των αιτήσεων δύο ταχυτήτων ενώπιον της ίδιας υπηρεσίας, εκ των οποίων αυτές που έχουν κατατεθεί μετά την ψήφιση του νόμου να διεκπεραιωθούν ίσως και πριν ξεκινήσει η εξέταση αυτών που κατατέθηκαν υπό το προϊσχύσαν καθεστώς. Βεβαίως, είναι κατανοητή η ανάγκη διευθέτησης των εκκρεμουσών αιτήσεων χωρίς κίνδυνο κατάρρευσης του συστήματος. Αυτό μπορεί, ωστόσο, να α-

ντιμετωπιστεί με τη σταδιακή απορρόφησή τους σε βάθος χρόνου. Είναι αναγκαίο να οριστεί μία καταληκτική προθεσμία μέσα στην οποία θα διεκπεραιωθεί η εξέταση των εκκρεμουσών αιτήσεων, π.χ. διετία ή τριετία από την έναρξη ισχύος του νόμου.

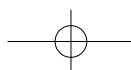
III. Κεφάλαιο Γ΄ Συμμετοχή στις εκλογές της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης

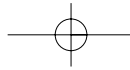
Η ΕΕΔΑ θέλει να εκφράσει την ικανοποίησή της για την πρωτοβουλία αυτή της Πολιτείας, η οποία αποτελεί ένα σημαντικό βήμα για την κοινωνική ένταξη των αλλοδαπών που ζουν νόμιμα και μόνιμα στη χώρα μας, παρόλο που τέτοια υποχρέωση δεν υφίσταται εκ του διεθνούς δικαίου, αλλά μόνον από το ενωσιακό δίκαιο ως προς τους πολίτες κράτους μέλους της ΕΕ. Η ΕΕΔΑ, μάλιστα, ήδη από το 2005 με αφορμή τις παρατηρήσεις επί του Ν. 3386/2005 είχε προτείνει τη χορήγηση του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στους επί μακρόν διαμένοντες αλλοδαπούς ως προς τις εκλογές της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης.¹³

Η ΕΕΔΑ, ωστόσο, θεωρεί σκόπιμο να αποδοθούν πολιτικά δικαιώματα υπό τους περιορισμούς του άρθρου 15 Σ/Ν και στις κατηγορίες αλλοδαπών που έχουν τα ουσιαστικά προσόντα που απαριθμεί το άρθρο 12 Σ/Ν ανεξάρτητα από τον τύπο της άδειας παραμονής τους. Ειδικότερα, η ΕΕΔΑ είναι της άποψης ότι οι αλλοδαποί, οι οποίοι σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του παρόντος Σ/Ν πληρούν την προϋπόθεση της πενταετούς νόμιμης και συνεχούς παραμονής στην Ελλάδα ώστε να είναι σε θέση να υποβάλουν αίτηση πολιτογράφησης, θα πρέπει να έχουν τα προβλεπόμενα από το Σ/Ν πολιτικά δικαιώματα στις εκλογές της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης, εφόσον επιθυμούν να εγγραφούν στους σχετικούς εκλογικούς καταλόγους. Η λογική πίσω από την πρόταση αυτή έγκειται: α) στο γεγονός ότι και για τις απαριθμούμενες στο Σ/Ν κατηγορίες αλλοδαπών απαιτείται η χρονική προϋπόθεση της πενταετίας και συνεπώς δεν κα-

12. ΣτΕ 1116/2009, 4600/2005.

13. ΕΕΔΑ, «Παρατηρήσεις επί του Ν. 3386/2005 (ΦΕΚ Α΄ 212) «Είσοδος και διαμονή υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια»», Έκθεση 2005, σελ. 141 επ., σελ. 153.

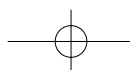

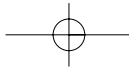

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

θίσταται λογικά σαφές σε τι διαφοροποιείται η μία κατηγορία από την άλλη, καθώς διαφαίνεται ότι η πενταετία λειτουργεί ως ένα κατ' αρχήν κριτήριο κοινωνικής ένταξης που δικαιολογεί την αναγνώριση των ως άνω δικαιωμάτων. Εφόσον παρέχεται η δυνατότητα αίτησης πολιτογράφησης και στις λοιπές κατηγορίες αλλοδαπών, δηλαδή της δυνατότητας απόκτησης της ιδιότητας του Έλληνα πολί-

τη, είναι λογικό, σε ένα πρώτο στάδιο, να τους δοθούν τα προβλεπόμενα εκλογικά δικαιώματα. β) Επιπλέον, η δυνατότητα εγγραφής στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους και για τις ως άνω κατηγορίες αλλοδαπών μπορεί να λειτουργήσει και ως απόδειξη της κοινωνικής τους ένταξης και δυνατότητας ενεργούς συμμετοχής στην πολιτική ζωή της χώρας για τους σκοπούς της πολιτογράφησης.

9. Παρατηρήσεις επί του Σχεδίου Έκθεσης της Ελλάδας στην Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων των ΗΕ σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας*

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) μελέτησε το Σχέδιο της 5ης και 6ης Περιοδικής Έκθεσης της Ελλάδας σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (εφεξής Σύμβαση) των ΗΕ.¹ Το Σχέδιο Έκθεσης απεστάλη στην ΕΕΔΑ από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Γενική Διεύθυνση Νομοθετικού Συντονισμού και Ειδικών Διεθνών Σχέσεων) για γνωμοδότηση με αριθμό πρωτοκόλλου 154937οίκ./11.12.2009, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1, παρ. 6, περ. (ε) του ιδρυτικού της νόμου 2667/1998, και έχει συνταχθεί μετά από τις σχετικές απαντήσεις αρμόδιων Διευθύνσεων του Υπουργείου Δικαιοσύνης και του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη.

Ι. Σύνομες επεξηγήσεις σχετικά με τη διαδικασία σύνταξης και υποβολής των περιοδικών εκθέσεων στην αρμόδια Επιτροπή των ΗΕ, και συνοπτικό ιστορικό ενασχόλησης της ΕΕΔΑ με ζητήματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά των Βασανιστηρίων.

Μέχρι το 2007, η διαδικασία εξέτασης των εκθέσεων των Κρατών από την Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων, δηλαδή του οργάνου ελέγχου των υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει τα συμβαλλόμενα Κράτη στην Σύμβαση (εφεξής ΕκΒ) ήταν η ακόλουθη: μετά την υποβολή της περιοδικής Έκθεσης από το συμβαλλόμενο Κράτος, και πριν την ε-

ξέτασή της από την ΕκΒ κατά την Σύνοδο στην διάρκεια της οποίας ήταν προγραμματισμένη η εξέταση της Έκθεσης, η ΕκΒ συνέτασσε έναν κατάλογο ζητημάτων (το λεγόμενο 'list of issues') πάνω στα οποία η αντιπροσωπεία του Κράτους Μέρους εκαλείτο να τοποθετηθεί και να απαντήσει. Αυτός ο κατάλογος συντασσόταν στην βάση ερωτημάτων που προέκυπταν από την ίδια την περιοδική Έκθεση, αλλά και από πληροφορίες και ζητήματα που επισημαίνονταν είτε από μη κυβερνητικές οργανώσεις σχετικές με το από την Σύμβαση προστατευόμενο δικαίωμα, είτε από Εθνικούς Θεσμούς Προστασίας και Προώθησης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, η ΕΕΔΑ είχε κληθεί από την ΕκΒ να συνεισφέρει στην διαμόρφωση αυτού του καταλόγου ζητημάτων κατά την υποβολή και εξέταση της 4ης Περιοδικής Έκθεσης της Ελλάδας το 2004, και είχε ανταποκριθεί σε αυτή την πρόσκληση.²

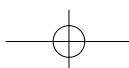
Στα μέσα του 2007, η ΕκΒ υιοθέτησε νέα διαδικασία σύνταξης και εξέτασης των περιοδικών Εκθέσεων, η οποία άρχισε να εφαρμόζεται το 2009: στο εξής, οι απαντήσεις του Κράτους Μέρους στον κατάλογο ζητημάτων θα αποτελούν την ίδια την περιοδική Έκθεση. Ο κατάλογος συντάσσεται από την ΕκΒ – στη βάση των Καταληκτικών Παρατηρήσεων και Συστάσεων της Επιτροπής μετά από την εξέταση της προηγούμενης περιοδικής Έκθεσης, και αντλώντας από τις πηγές που προαναφέρθηκαν – και το Κράτος Μέρος έχει χρονικό διάστημα ενός έτους να προετοιμάσει και να καταθέσει την απάντηση/περιοδική Έκθεσή του στην ΕκΒ στη Γενεύη. Σύμφωνα με αυτή τη νέα διαδικασία, η ΕκΒ συνέταξε τον κατάλογο ζητημάτων τον Φεβρουάριο του 2009,³ και το υπό σχολιασμό Σχέδιο αποτελεί την 5η και 6η Περιοδική Έκθεση της Ελλάδας ενώπιον της. Ωστόσο, ας σημειωθεί ότι αυτή τη φορά, η ΕΕΔΑ δεν προσκλήθηκε από την ΕκΒ να συνεισφέρει στην διαμόρφωση

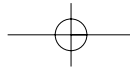
* Οι παρατηρήσεις υιοθετήθηκαν ομόφωνα από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ στην από 18.02.2010 συνεδρίασή της. Συντάκτες: Χ. Παπαδοπούλου, Επιστημονική Συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ, υπό την εποπτεία του καθ. Α. Μανιτάκη, μέλους της ΕΕΔΑ ως εκπροσώπου του ΑΠΘ.

1. Υιοθετήθηκε από την Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1984, τέθηκε σε ισχύ το 1987 και κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν. 1782/1988 (ΦΕΚ Α' 116) συμπεριλαμβανομένης και δήλωσης για τα άρθρα 21 και 22 της Σύμβασης.

2. Βλ. ΕΕΔΑ, Έκθεση 2004, σελ. 571.

3. CAT/C/GRC/Q/5 (16.02.2009).

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

του 'καταλόγου ζητημάτων' στα οποία απαντά η Ελλάδα.

Μετά από την εξέταση της 4^{ης} περιοδικής Έκθεσης της Ελλάδας,⁴ η ΕκΒ υιοθέτησε σχετικά «Συμπεράσματα και Συστάσεις».⁵ Για τμήμα αυτών των συμπερασμάτων και συστάσεων που κατά την κρίση της ΕκΒ αφορούσαν ζητήματα άμεσης προτεραιότητας, η Επιτροπή ζήτησε από την Ελλάδα να της παράσχει πληροφορίες μέσα σε χρονικό διάστημα ενός έτους. Με μικρή καθυστέρηση (Μάρτιος 2006) η Ελλάδα απέστειλε την απάντησή της στην ΕκΒ.⁶ Ωστόσο, η απάντηση αυτή δεν αποτέλεσε εξαίρεση στον 'κανόνα' σύμφωνα με τον οποίο οι εκθέσεις των ελληνικών αρχών περιορίζονται στην παράθεση – και υπογράμμιση της πληρότητας – του σχετικού, κάθε φορά, υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου,⁷ χωρίς να απαντούν ουσιαστικά στα ζητήματα που επισημαίνει το όργανο ελέγχου. Έτσι, στον τωρινό κατάλογο ζητημάτων, επαναλαμβάνονται τα θέματα για τα οποία δεν υπήρξε προηγούμενης επαρκούς ενημέρωση ή/και επεξήγηση.

Η ΕΕΔΑ έχει ασχοληθεί επανειλημμένως με ζητήματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά των Βασανιστηρίων, διατυπώνοντας απόψεις και συστάσεις προς τα αρμόδια Υπουργεία.⁸ Ενδεικτικά σημειώνεται η απόφαση για «Ζητήματα σχετικά με τα δικαιώματα των κρατουμένων και τις συνθήκες κράτησης στις

ελληνικές φυλακές», της 20.03.2008.⁹ Επιπλέον, η ΕΕΔΑ καλείται συστηματικά να συμμετάσχει σε συναντήσεις εργασίας στο πλαίσιο είτε τακτικών, είτε *ad hoc* επισκέψεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόληψη των βασανιστηρίων (Committee for the Prevention of Torture/CPT)¹⁰ στη χώρα. Υπενθυμίζεται ότι τον Ιανουάριο του 2004 η ΕΕΔΑ επεξεργάστηκε και κατέθεσε προς τους αρμόδιους φορείς, πρόταση κύρωσης από την Ελλάδα του *Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά των Βασανιστηρίων*.¹¹ Το Πρωτόκολλο (ή OPCAT, όπως έχει διεθνώς καθιερωθεί να αποκαλείται χάριν συντομίας) αποσκοπεί στην ενδυνάμωση της αποτελεσματικής εφαρμογής της Σύμβασης, μέσω της δημιουργίας ενός προληπτικού συστήματος επισκέψεων σε χώρους κράτησης από ένα ανεξάρτητο διεθνές όργανο (την Υπο-Επιτροπή Πρόληψης) και από ανεξάρτητα εθνικά όργανα (Εθνικοί Μηχανισμοί Πρόληψης, ΕΜΠ). Έχει ήδη τεθεί σε ισχύ – στις 22.06.2006 – ενώ 14 χώρες της ΕΕ το έχουν κυρώσει και άλλες 8 το έχουν υπογράψει. Η Ελλάδα είναι μεταξύ των υπολοίπων πέντε.¹²

Με βάση τις διατυπωθείσες θέσεις και αποφάσεις της σχετικά με το υπό εξέταση ζήτημα, η ΕΕΔΑ διατυπώνει τις παρακάτω συνοπτικές παρατηρήσεις που θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν για τον εμπλουτισμό του Σχεδίου Έκθεσης.

4. CAT/C/61/Add.1 (16.02.2004).

5. CAT/C/CR/33/2 (10.12.2004).

6. CAT/C/GRC/CO/4/Add.1 (23.03.2006).

7. Ενδεικτικά, η απάντηση του 2006 αναφέρεται στην σχεδόν ολοκληρωτική (sic) ενσωμάτωση των αλλοδαπών στο ελληνικό κοινωνικό ιστό, ως αποτέλεσμα του νέου –τότε– νόμου για την νομιμοποίηση των μεταναστών.

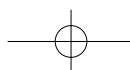
8. Όλες οι αποφάσεις της ΕΕΔΑ είναι προσβάσιμες μέσω της ιστοσελίδας της, <http://www.nchr.gr>.

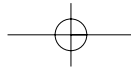
9. ΕΕΔΑ, Έκθεση 2007, σελ. 209.

10. Για εκτενή αναφορά στην συνεργασία με την CPT, βλ. ΕΕΔΑ, «Ζητήματα σχετικά με τα δικαιώματα των κρατουμένων και τις συνθήκες κράτησης στις ελληνικές φυλακές», Έκθεση 2007, σελ. 209. Η τελευταία έκθεση της CPT για την Ελλάδα δημοσιεύτηκε τον Ιούνιο του 2009, *Report to the Government of Greece on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhumane or Degrading Treatment or Punishment from 23 to 28 September 2008*, CPT/Inf (2009) 20, μαζί με την ελληνική απάντηση CPT/Inf (2009) 21. Η τελευταία συνάντηση εργασίας της ΕΕΔΑ με αντιπροσωπεία της CPT πραγματοποιήθηκε στις 16 Σεπτεμβρίου 2009, κατά τη διάρκεια *ad hoc* επίσκεψης της τελευταίας στη χώρα.

11. ΕΕΔΑ, «Απόφαση επί του θέματος της πρόληψης των βασανιστηρίων και άλλης σκληρής, απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας μέσω της κύρωσης και εφαρμογής από την Ελλάδα του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της σχετικής Σύμβασης του ΟΗΕ», Έκθεση 2003, σελ. 245.

12. Για αναλυτικά στοιχεία σχετικά με την κύρωση του Πρωτοκόλλου, βλ. <http://www.apt.ch/content/view/40/82/lang/en/>

II. Δομή του Σχεδίου Έκθεσης

Το Σχέδιο Έκθεσης μαρτυρεί μία αξιόλογη προσπάθεια να απαντηθούν τα ερωτήματα που θέτει η ΕκΒ με έναν εμπεριστατωμένο τρόπο. Ωστόσο, ο πλήρης διαχωρισμός των απαντήσεων των δύο Υπουργείων, μειώνει τη συνοχή του κειμένου και, κατά συνέπεια, δεν θα διευκολύνει την Επιτροπή στη διαμόρφωση συνολικής εικόνας για την εφαρμογή της Σύμβασης. Προτιμότερη θα ήταν η απάντηση κατά εγειρόμενο ζήτημα από την πλευρά και των δύο εμπλεκόμενων Υπουργείων, ακολουθώντας την σειρά του καταλόγου ζητημάτων.

Το συγκεκριμένο Σχέδιο Έκθεσης είναι σημαντικά βελτιωμένο ως προς την παράθεση τόσο ποιοτικών, όσο και ποσοτικών και στατιστικών στοιχείων και πληροφοριών που απουσίαζαν στο παρελθόν. Ωστόσο, η ΕΕΔΑ επαναλαμβάνει την παρατήρηση που αφορά και άλλες ελληνικές εκθέσεις ενώπιον διεθνών μηχανισμών παρακολούθησης της εφαρμογής συμβατικών υποχρεώσεων της χώρας: ότι δηλαδή η μνεία της νομοθεσίας και η παράθεση των δομών που προβλέπονται για την προστασία του κάθε κατά περίπτωση δικαιώματος, είναι απαραίτητο να συνδυάζεται με την ειλικρινή περιγραφή των προκλήσεων που συναντώνται κατά την εφαρμογή των νομοθετικών προβλέψεων στην πράξη, ούτως ώστε να καθίσταται δυνατή τόσο η ακριβής αποτύπωση της πραγματικότητας, όσο και η αναζήτηση λύσεων στις παρατηρηθείσες ελλείψεις είτε του πλαισίου προστασίας, είτε των συναρτημένων με αυτό φορέων και δομών. Η απουσία αυτής της αντιστοίχισης μεταξύ υπάρχοντος πλαισίου και πραγματικότητας-αποτελέσματος της εφαρμογής του, αποτελεί σταθερή επωδό των καταληκτικών παρατηρήσεων όλων των διεθνών μηχανισμών και οργάνων παρακολούθησης των συμβατικών υποχρεώσεων της χώρας.

III. Αναφορικά με το τμήμα του Σχεδίου Έκθεσης που απαντάται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης

A) Διεύθυνση Νομοθετικού Συντονισμού

Ορθώς σημειώνεται η νέα νομοθετική πρόβλεψη¹³ στο άρθρο 79 ΠΚ (Περί γενικών κανόνων για τη δικαστική επιμέτρηση της ποινής) για την τέλεση πράξης με ρατσιστικά κίνητρα ως επιβαρυντική περίπτωση. Δεν απαντά, ωστόσο, σε όλο το φάσμα της αντίστοιχης (6 (α), των καταληκτικών παρατηρήσεων του 2004) παρατήρησης της ΕκΒ. Επιπλέον, ακριβώς επειδή, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, δεν ακολουθείται η σειρά των παρατηρήσεων του καταλόγου δεν είναι απολύτως ευκρινές ποια απάντηση αντιστοιχεί σε τι, ούτε αν έχουν απαντηθεί όλα τα σημεία.

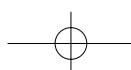
Εύστοχη είναι, επίσης, η σημείωση (αναφορικά με το σημείο 6 (I) των καταληκτικών παρατηρήσεων του 2004) του Ν. 3500/2006 για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.¹⁴ Ο νόμος απαγορεύει την άσκηση βίας κάθε μορφής (άρθρο 2) μεταξύ των μελών της οικογένειας, τροποποιεί το άρθρο 336, παρ. I ΠΚ, προκειμένου να τιμωρείται ο βιασμός εντός γάμου και θεσπίζει αυστηρότερες ποινές για ορισμένα ποινικά αδικήματα, όταν συνιστούν ενδοοικογενειακή βία. Αποδέχεται, μάλιστα, την ευρεία έννοια της οικογένειας, δηλαδή εφαρμόζεται και στη συμβίωση ανεξαρτήτως γάμου, λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική παρατήρηση της ΕΕΔΑ, η οποία είχε εκφράσει την άποψη ότι θα ήταν αποτελεσματικότερο η ενδοοικογενειακή βία να καθιερωθεί για όλα τα εγκλήματα ως επιβαρυντική περίπτωση, ώστε να καλύπτονται όλες οι εκφάνσεις της.¹⁵ Επιπλέον, σχετικά με την αποτελεσματικότητα της ποινικής διαμεσολάβησης που προβλέπει ο Ν. 3500/2006, υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή του ΟΗΕ για την Καταπολέμηση των Διακρίσεων κατά των Γυναικών, στο πλαίσιο εξέτασης της έκθεσης της Ελλάδας,¹⁶ είχε συστή-

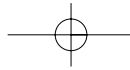
13. Άρθρο 23 του Ν. 3719/2008 (ΦΕΚ Α' 241)

14. ΦΕΚ Α' 232.

15. ΕΕΔΑ, «Παρατηρήσεις σχετικά με το σχέδιο νόμου για την «Αντιμετώπιση της Ενδοοικογενειακής Βίας»», Έκθεση 2006, σελ. 238.

16. CEDAW/C/GRC/6 (01.07.2005).

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

σει στην Ελλάδα την πραγματοποίηση μελετών και την εκ του σύνεγγυς παρακολούθηση ιδίως της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης για τα πλημμελήματα ενδοοικογενειακής βίας, προκειμένου ο θεσμός να ενισχύει την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και να μην αφήνει περιθώρια για ατιμωρησία των δραστών.¹⁷ Η ως άνω Επιτροπή είχε, επιπλέον, υπογραμμίσει την σημασία της εκπαίδευσης των δικαστών, ώστε να λαμβάνουν υπόψη τη διάσταση του φύλου. Η ΕΕΔΑ έχει προτείνει τη σύσταση σώματος οικογενειακών κοινωνικών λειτουργών, οι οποίοι θα συνδράμουν σημαντικά κατά την ποινική διαμεσολάβηση και έχει τονίσει ότι μία από τις δυσκολίες, στις οποίες προσκρούει η εφαρμογή του νόμου και από τους δικαστές, απορρέει από τη μη ένταξη των διατάξεων του νόμου στους αντίστοιχους Κώδικες (ΑΚ, ΠΚ, ΚΠολΔ και ΚΠΔ), όπως επιτάσσει η ασφάλεια δικαίου.¹⁸ Από πλευράς αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας κατά των παιδιών, εύστοχα σημειώνεται ότι στο σχετικό νομοθετικό πλαίσιο προστέθηκε και ο Ν. 3727/2008, κυρωτικός της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης «για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης».¹⁹

Σχετικά με την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, υπενθυμίζεται ότι η ΕΕΔΑ έχει υιοθετήσει εκτεταμένες παρατηρήσεις²⁰ επί του κανονιστικού-θεσμικού πλαισίου, αλλά και επί του πλαισίου εφαρμογής, όπως επίσης και σειρά προτάσεων για την ενίσχυση της καταπολέμησης του ε-

γκλήματος αυτού, τον Ιούνιο του 2007. Δεδομένης της μεγάλης έκτασης των παρατηρήσεων και προτάσεων της ΕΕΔΑ, κρίνεται σκόπιμη η χρήση της για τον εμπλουτισμό της ελληνικής απάντησης σχετικά με αυτό το ζήτημα. Πάντως, ορθώς το Σχέδιο Έκθεσης αναφέρεται στα, ομολογουμένως, σημαντικά βήματα που έχουν γίνει στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια για την αντιμετώπιση αυτού του εγκλήματος. Πράγματι, όπως σημειώνεται στο Σχέδιο Έκθεσης, ο κύριος όγκος των διατάξεων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στην Ελλάδα περιέχεται στο Ν. 3064/2002,²¹ στο ΠΔ 233/2003²² που εκδόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 12 του προαναφερθέντος, στο Ν. 3386/2005 για την «είσοδο, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική επικράτεια»,²³ όπως και – ειδικότερα για τα ανήλικα θύματα εμπορίας, ο Ν. 3692/2008,²⁴ και ο Ν. 3625/2007,²⁵ δηλαδή ο κυρωτικός νόμος του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία.²⁶ Ορθότερο θα ήταν να επισημανθούν στο ίδιο σημείο του Σχεδίου Έκθεσης (και όχι στο δεύτερο τμήμα που έχει συνταχτεί από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη) και οι ρυθμίσεις του Ν. 3536/2007²⁷ (ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης), σύμφωνα με τις οποίες (άρθρο 11, παρ. 3) τα αναγνωρισμένα

17. CEDAW/C/GRC/CO/6 (02.02.2007) παρ. 20.

18. ΕΕΔΑ, όπ.π. υποσ. 16, σελ. 241-242.

19. ΦΕΚ Α' 257.

20. ΕΕΔΑ, «Θέσεις και προτάσεις στο θέμα της εμπορίας ανθρώπων – Η κατάσταση στην Ελλάδα», Έκθεση 2007, σελ. 105.

21. Ν. 3064/2002 (ΦΕΚ Α' 248). Βλ. ΕΕΔΑ, «Κρίσεις για το σχέδιο νόμου για την «καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλικών και της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών», Έκθεση 2002, σελ. 93.

22. ΦΕΚ Α' 204.

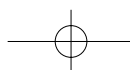
23. ΦΕΚ Α' 212. Βλ. ΕΕΔΑ, «Παρατηρήσεις επί του Ν. 3386/2005 «Είσοδος, και διαμονή υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια», Έκθεση 2005, σελ. 143.

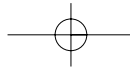
24. ΦΕΚ Α' 173.

25. ΦΕΚ Α' 290.

26. Βλ. και ΕΕΔΑ, «Παρατηρήσεις επί της 3^{ης} Περιοδικής Έκθεσης σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC)», Ετήσια Έκθεση 2008, σελ. 42.

27. ΦΕΚ Α' 42.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

θύματα εμπορίας ανθρώπων δεν απελευθύνονται και τυχόν απόφαση απέλασης αναστέλλεται. Καλώς σημειώνεται και η αναθεώρηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την καταπολέμηση του trafficking, όπως και όλα τα σχετικά με τη συμμετοχή σε περιφερειακές επιχειρησιακές ασκήσεις, και την επιμόρφωση των επαγγελματικών ομάδων που ενδέχεται να έλθουν σε επαφή με, ενήλικα ή ανήλικα, θύματα εμπορίας. Η ΕΕΔΑ έχει ήδη επισημάνει ορισμένα προβληματικά σημεία τα οποία έχουν αναδειχθεί στην πράξη, όπως π.χ. την ανεπάρκεια του ενός μηνός περίσκεψης του θύματος ή την ενεργοποίηση του συστήματος προστασίας μαρτύρων, μόνο όταν υπάρχουν ενδείξεις για εμπλοκή κυκλώματος οργανωμένου εγκλήματος. Χρειάζεται πληρέστερο και ταχύτερο σύστημα προστασίας μαρτύρων, ώστε να μη φοβούνται τα θύματα εμπορίας ανθρώπων να καταθέσουν. Και για αυτά τα σημεία, η ΕΕΔΑ παραπέμπει στις εκτεταμένες της παρατηρήσεις για όλες της πτυχές της εφαρμογής της νομοθεσίας και της λειτουργίας των πολιτικών anti-trafficking στην πράξη, στην προαναφερθείσα σχετική απόφασή της.

Για τη συμπλήρωση της θεσμικής θωράκισης για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων, υπενθυμίζεται ότι η ΕΕΔΑ έχει προτείνει στην πολιτεία την επικύρωση του Συμπληρωματικού Πρωτοκόλλου των ΗΕ για την εμπορία ανθρώπων (UN Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children, supplementing the UN Convention against Transnational Organized Crime)²⁸ και την Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (Convention against Trafficking in Human Beings).²⁹

Σημειώνεται ότι, αν και το Σχέδιο Έκθεσης δεν απαντά στο ερώτημα της ΕκΒ (άρθρο 2, παρ. Ι του καταλόγου ζητημάτων) σχετικά με την εφαρμογή του Ν. 3226/2004 για την παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος, η ΕΕΔΑ έχει διατυπώσει σχετικές παρατηρήσεις ήδη από το 2003.³⁰

Στο ερώτημα της ΕκΒ αν η νομοθεσία και τα διοικητικά μέτρα που υιοθέτησε η χώρα για την αντιμετώπιση της απειλής της τρομοκρατίας έχει επηρεάσει στην πράξη την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το Σχέδιο Έκθεσης απαντά με έναν μάλλον κατηγορηματικό τρόπο – αφού αναφερθεί στους σχετικούς νόμους (Ν. 3251/2004,³¹ Ν. 3691/2008³²) και στο διορισμό Εισαγγελέα στην θέση Εθνικού Ανταποκριτή για θέματα τρομοκρατίας, όπως προβλέπει η Απόφαση 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου της ΕΕ της 20.09.2005 – πως η νομοθεσία εφαρμόζεται με σεβασμό στις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, έτσι όπως αυτά ορίζονται στις Διεθνείς Συνθήκες που δεσμεύουν τη χώρα. Δεδομένου ότι η όλη προβληματική της εξισορρόπησης μεταξύ δικαιωμάτων και ασφάλειας απασχολεί έντονα τις έννομες τάξεις τουλάχιστον των Κρατών που επιθυμούν να λογίζονται ως θεσμικά ανεπτυγμένα, και προκαλεί, τουλάχιστον, ζωηρές συζητήσεις και τοποθετήσεις, θα ήταν, ίσως, προτιμότερο το Σχέδιο Έκθεσης να διστάζει λιγότερο να αποτυπώσει τα προβλήματα που ενδεχομένως αντιμετωπίζει η χώρα, στον κρίσιμο αυτό τομέα για τα δικαιώματα. Θα μπορούσε, δηλαδή, να αποτυπώνεται στην ελληνική απάντηση η επίγνωση των προκλήσεων και των κινδύνων για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και η αντίστοιχη εγρήγορση – από την πλευρά της πολι-

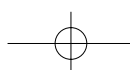
28. A/RES/55/25. Υπογράφηκε από την Ελλάδα στις 13.11. 2000.

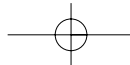
29. Υπογράφηκε από την Ελλάδα στις 17.11.2005. Η ΕΕΔΑ έχει προτείνει την επικύρωσή της ήδη από το 2005, βλ. «Απόφαση της ΕΕΔΑ για κατάθεση πρότασης προς τις αρμόδιες αρχές για την επικύρωση: α) της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για ανάληψη δράσης κατά της εμπορίας ανθρώπων, και β) του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σχετικά με την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία», Έκθεση 2005, σελ. 273.

30. ΕΕΔΑ, «Παρατηρήσεις επί του σχεδίου νόμου για την παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος», Έκθεση 2003, σελ. 181.

31. ΦΕΚ Α' 127, «Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, τροποποίηση του Ν. 2928/2001 για τις εγκληματικές οργανώσεις».

32. ΦΕΚ Α' 166, «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας».

τείας – ως προς τη διερεύνηση τυχόν καταχρήσεων (και την κατάληξη αυτών των διερευνήσεων).

Υπενθυμίζεται ότι Η ΕΕΔΑ έχει τοποθετηθεί, με σειρά αποφάσεων της³³ για θέματα σχετικά με την νομοθεσία και τις εξελίξεις περί τρομοκρατίας και αντιμετώπισής της στην Ελλάδα και το διεθνή χώρο.

Β) Γενική Διεύθυνση Σωφρονιστικής Πολιτικής

Καλώς σημειώνονται, αν και όχι τόσο λεπτομερειακά όσο ζητείται, ορισμένα στατιστικά στοιχεία για τους κρατούμενους στα σωφρονιστικά καταστήματα της χώρας. Ωστόσο, ελλειπίες και μάλλον συγκεχυμένες είναι οι απαντήσεις στα υπόλοιπα ζητήματα του καταλόγου. Και πάλι, η διατύπωση των απαντήσεων δίνει την εικόνα ότι οι προβλέψεις του Σωφρονιστικού Κώδικα εφαρμόζονται απρόσκοπτα. Πολύ, όμως, απέχει αυτή η εικόνα από την πραγματικότητα, και αυτό είναι σε θέση να το γνωρίζει η ΕκΒ, συγκεντρώνοντας αδιάψευστα στοιχεία από πολλές πηγές και από εκθέσεις εγχώριων και διεθνών οργάνων.

Η ΕΕΔΑ έχει συντάξει εκτενή έκθεση για τα «δικαιώματα των κρατουμένων και τις συνθήκες κράτησης στις φυλακές»³⁴ με σειρά προτάσεων για την βελτίωση του σωφρονιστικού συστήματος της χώρας, σε θεσμικό και οργανωτικό επίπεδο. Στις προτάσεις άμεσης εφαρμογής και επείγοντος χαρακτήρα, η ΕΕΔΑ έχει συμπεριλάβει και την *επιτακτική ανάγκη εποπτείας και ελέγχου των φυλακών από ανεξάρτητους θεσμικούς φορείς*, ζήτημα το οποίο εγείρει και αυτή τη φορά η ΕκΒ στον κατάλογο ζητημάτων χωρίς, ωστόσο, να πάρει καμία απάντηση. Η ΕΕΔΑ είχε ακόμα τονίσει την ανάγκη να αλλάξει ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνεται

και αντιδρά η ελληνική διοίκηση στις επαναλαμβανόμενες συστάσεις των διεθνών οργάνων, όπως και στις παρατηρήσεις της ίδιας της ΕΕΔΑ. Είχε επίσης συστήσει το συντονισμό των απαντήσεων μεταξύ των αρμόδιων Υπουργείων και φορέων ώστε να υπάρχει πλήρης και σαφής παρουσίαση της εικόνας της ελληνικής πραγματικότητας. Είχε, ακόμα, επισημάνει αναφορικά με τις συνθήκες κράτησης στα σωφρονιστικά καταστήματα, πως κεντρικό πρόβλημα συνιστά το γεγονός ότι σειρά διατάξεων τόσο της ποινικής νομοθεσίας, όσο και του σωφρονιστικού κώδικα, μένουν ανενεργές κυρίως λόγω έλλειψης υποδομών, υλικών πόρων, στελέχωσης και σωστής διοικητικής οργάνωσης.

Στο Σχέδιο Έκθεσης, σχετικά με τα μέτρα αποσυμφόρησης των φυλακών, ορθώς αναφέρεται ο Ν. 3727/2008, που εναρμονίζει την ελληνική νομοθεσία με την απόφαση-πλαίσιο 2004/757/ΔΕΥ του Συμβουλίου της ΕΕ και τροποποιεί και συμπληρώνει κάποιες διατάξεις του Κώδικα Νόμων για τα Ναρκωτικά.³⁵ Τα μέτρα αποσυμφόρησης, η δυνατότητα μετατροπής της ποινής για ορισμένα αδικήματα σε χρηματική ή σε κοινωφελή εργασία και η ταυτόχρονη μείωση του ποσού της μετατροπής για κάθε ημέρα φυλάκισης, η υπό προϋποθέσεις απόλυση κρατουμένων που εκτίουν ποινή φυλάκισης για πλημμελήματα, η μείωση των ανώτατων ορίων προσωρινής κράτησης, η συγχώνευση πειθαρχικών ποινών κ.ά. κινήθηκαν προς τη σωστή κατεύθυνση. Ωστόσο, όπως είχε επισημάνει η ΕΕΔΑ, η εφάπαξ εφαρμογή τους δεν θα επιλύσει το πρόβλημα μακροπρόθεσμα. Μέχρι σήμερα, δεν επιβεβαιώθηκε στην πράξη η απόλυση μεγάλου αριθμού κρατουμένων, όπως αρχικά αναμενόταν.

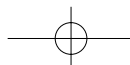
Το Σχέδιο Έκθεσης δεν αναφέρει το Ν. 3772/2009³⁶ («Μεταρρυθμίσεις στην οργάνωση της

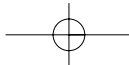
33. Βλ. ενδεικτικά, ΕΕΔΑ, «Προτάσεις για το σχέδιο νόμου «Τροποποίηση διατάξεων του ΠΚ και του ΚΠοινΔικ και άλλες διατάξεις για την προστασία του πολίτη από αξιόποινες πράξεις εγκληματικών οργανώσεων», Έκθεση 2001, σελ. 157, «Παρατηρήσεις επί των από 09.04.2003 σχεδίων συμφωνιών ΕΕ-ΗΠΑ σχετικά με την έκδοση και την αμοιβαία δικαστική συνδρομή», Έκθεση 2003, σελ. 143, «Παρατηρήσεις επί του Ν. 3251/2004 «Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης, τροποποίηση του Ν. 2928/2001 για τις εγκληματικές οργανώσεις», Έκθεση 2004, σελ. 237, «Ψήφισμα σχετικά με τις παράνομες πτήσεις μυστικών υπηρεσιών ξένων κρατών στην Ελλάδα και με την απαγωγή και ανάκριση Πακιστανών μεταναστών», Έκθεση 2005, σελ. 165, «Παρατηρήσεις και προτάσεις επί της εφαρμογής του Ν. 3251/2004», Έκθεση 2006, σελ. 161, «Απόφαση σχετικά με την ενδεχόμενη ελληνική εμπλοκή στις έκνομες πτήσεις της CIA», Έκθεση 2007, σελ. 83.

34. Όπ.π. υποσ. 11.

35. ΦΕΚ Α' 257. Η ΕΕΔΑ είχε προσκληθεί στη Βουλή, προκειμένου να διατυπώσει τις απόψεις της επί του Σ/Ν.

36. ΦΕΚ Α' 112.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

ιατροδικαστικής υπηρεσίας, στη θεραπευτική μεταχείριση χρηστών ναρκωτικών ουσιών και άλλες διατάξεις»), και το Ν. 3811/2009³⁷ («Αποζημίωση των θυμάτων εγκλημάτων βίας από πρόθεση και άλλες διατάξεις»), των οποίων οι περί σωφρονιστικού διατάξεις κείνται προς τη σωστή κατεύθυνση, εάν ιδωθούν ως μία επιπλέον δέσμη μέτρων που θα ακολουθηθεί από άλλες, με αυστηρό χρονοδιάγραμμα.³⁸ Ο νόμος αυτός προβλέπει: α) την ένταξη των Ειδικών Θεραπευτικών Καταστημάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης στο ΕΣΥ (άρθρο 13), β) τη δυνατότητα υπ' όρων απόλυσης για περιπτώσεις καταδικασθέντων, οι οποίοι αδυνατούν να καταβάλουν το ποσό της μετατραπέιας ποινής τους (άρθρο 14, παρ. 1), γ) τη δυνατότητα μετατροπής της ποινής (έως πενταετούς κάθειρξης) σε χρηματική, με βάση ωστόσο το κριτήριο του χρόνου καταδίκης, το οποίο δεν συνάδει με την αρχή της ισότητας (άρθρο 14, παρ. 2), δ) τροποποίηση των ποσοτήτων κατεργασμένης (από 2,5 σε 5 γραμ.) και ακατέργαστης (από 20 σε 50 γραμ.) κάνναβης ως προς το τεκμήριο προσωπικής χρήσης (άρθρο 15), ε) τη δυνατότητα μετατροπής της ποινής που εκτίουν μητέρες παιδιών μέχρι πέντε ετών της στερητικής της ελευθερίας ποινής σε κοινωφελή εργασία (άρθρο 16). Επίσης, τα μέτρα ρυθμίζουν ζητήματα σχετικά με τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους, τη σύνθεση των συμβουλίων και τον τρόπο επιλογής προσωπικού, καθώς και την ενίσχυση του ρόλου του δικαστικού λειτουργού σε ζητήματα άδειας των κρατουμένων. Με το άρθρο 20, παρ. 1 προβλέπεται η δημιουργία ενός νέου τρίτου (Γ) τύπου καταστήματος κράτησης για τους κρατούμενους που εκτίουν ποινή ισόβιας κάθειρξης ή πρόσκαιρης κάθειρξης τουλάχιστον δέκα ετών και θεωρούνται ιδιαιτέρως επικίνδυνοι. Θετική εξέλιξη συνιστά η ρύθμιση του άρθρου 20, παρ. 2, η οποία προβλέπει τη δυνατότητα επίσκεψης των φυλακών, κατόπιν ειδοποίησης, από τη Διακομματική Επιτροπή της Βουλής και το Συνηγόρο του Πολίτη. Στο ίδιο πλαίσιο, όπως έχει ήδη

σημειωθεί, η ΕΕΔΑ έχει προτείνει την επικύρωση του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων του ΟΗΕ, η οποία θεσπίζει εθνικό μηχανισμό πρόληψης.

Γενικότερα, για την κατασκευή νέων φυλακών και τη βελτίωση των υπαρχουσών, τις οποίες αναφέρει το Σχέδιο Έκθεσης, η ΕΕΔΑ θεωρεί πως είναι αναγκαίες και ευπρόσδεκτες, αλλά θα πρέπει να συνοδεύονται από ουσιαστικά μέτρα για τη μείωση του αριθμού αυτών που εισέρχονται σε αυτές και να εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ορθολογικής αντιμετώπισης του εγκλήματος. Η διεθνής εμπειρία έχει δείξει ότι το χτίσιμο νέων φυλακών ως μονομερής πρακτική, απλώς μεταθέτει σε μεταγενέστερο χρόνο τα προβλήματα του υπερπληθυσμού και των κακών συνθηκών διαβίωσης, που είναι άρρηκτα συνδεδεμένα και με το βαθμό απόλαυσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τους κρατούμενους.

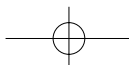
Το Σχέδιο Έκθεσης αναφέρεται αρκετά αναλυτικά στις εξελίξεις αναφορικά με το ΝΠΙΔ «Επάνοδος»³⁹ που έχει ως αποστολή την διευκόλυνση της ενσωμάτωσης των αποφυλακισμένων στην κοινωνία. Η ΕΕΔΑ έχει ήδη υπογραμμίσει την ανάγκη ενίσχυσης της μετασωφρονιστικής μέριμνας και της υποστήριξης, με κάθε τρόπο, της οργάνωσης, στελέχωσης και αποτελεσματικής λειτουργίας της «Επάνοδος», αλλά οι μέχρι σήμερα πληροφορίες της είναι ότι η πραγματικότητα υπολείπεται κατά πολύ της περιγραφής στο Σχέδιο Έκθεσης. Θα μπορούσε, ίσως, η ελληνική απάντηση να περιλαμβάνει, στο σημείο αυτό, συνοπτικές πληροφορίες για τις δράσεις της κοινωνίας των πολιτών στον τομέα της μετασωφρονιστικής μέριμνας.

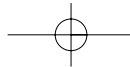
Τέλος, η ΕΕΔΑ παρατηρεί πως το Σχέδιο Έκθεσης δεν περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τις καταγγελίες περί κακομεταχείρισης στις φυλακές, περί της διερεύνησης αυτών, όπως και περί της πειθαρχικής και ποινικής αντιμετώπισης των ενόχων, όπως ζητείται στον κατάλογο ζητημάτων.

37. ΦΕΚ Α' 231.

38. ΕΕΔΑ, «Παρατηρήσεις επί του Σ/Ν του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Μεταρρυθμίσεις στην οργάνωση της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας, στη θεραπευτική μεταχείριση χρηστών ναρκωτικών ουσιών και άλλες διατάξεις»», βλ. παρούσα Έκθεση.

39. Συστάθηκε με το ΠΔ 300/2003 (ΦΕΚ Α' 256), ενώ με την υπ' αριθμ. 121210/2007 απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης (ΦΕΚ 456/29.10.2007, τ. Υ.Ε.Θ.Ο.Δ.Φ. & Ε.Δ.Τ) συγκροτήθηκε το ΔΣ, με πρόεδρο τον καθ. Ν. Κουράκη.

Με δεδομένες τις καταδίκες της Ελλάδας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για υποθέσεις κακομεταχείρισης (παραβίαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ) ή/και παραβιάσεις άλλων δικαιωμάτων κρατούμενων από σωφρονιστικές ή αστυνομικές αρχές,⁴⁰ ασφαλώς η ΕκΒ θα ήθελε να ενημερωθεί για τυχόν προσπάθειες της χώρας για πρόληψη και τιμωρία των ενόχων.

IV. Αναφορικά με το τμήμα του Σχεδίου Έκθεσης που απαντάται από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Στο Σχέδιο Έκθεσης εκτίθενται εξαντλητικά οι νομοθετικές και διοικητικές προβλέψεις που αφορούν την πρόληψη και την τιμωρία περιστατικών βάνουσης συμπεριφοράς αστυνομικών απέναντι σε πολίτες. Ειδικότερα, ορθώς περιγράφεται αναλυτικά το περιεχόμενο του ΠΔ 120/2008 το οποίο τροποποιεί το πειθαρχικό δίκαιο του αστυνομικού προσωπικού.⁴¹ Το άρθρο 10 (περ. γ) της παρ. 1) ορίζει μεταξύ των παραπτώματων που επισύρουν ποινή απόταξης τις πράξεις που συνιστούν βασανιστήρια και άλλες προσβολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας κατά το άρθρο 137Α ΠΚ, ενώ η βάνουση συμπεριφορά προς πολίτες, εφόσον δεν εμπίπτει στην ως άνω περίπτωση, επισύρει ποινή αργίας με απόλυση. Η εξέταση των πειθαρχικών παραπτώματων που φέρονται ότι τελέστηκαν από αστυνομικούς σε βάρος πολιτών, προηγείται της εξέτασης των άλλων πειθαρχικών παραπτώματων (άρθρο 23). Για τη διασφάλιση ταχείας και αντικειμενικής διερεύνησης της υπόθε-

σης, προβλέπεται προθεσμία δύο μηνών για την περάτωση της ένορκης διοικητικής εξέτασης, η οποία διεξάγεται στις περιπτώσεις βασανιστηρίων από αξιωματικό άλλης υπηρεσίας (με δυνατότητα παράτασης δύο μηνών) (άρθρο 26).

Το Σχέδιο Έκθεσης ενημερώνει για τη διάθεση ειδικού φυλλαδίου για τα δικαιώματα των κρατούμενων που συμπεριλαμβάνει ειδική φόρμα κατάθεσης έγγραφου παραπόνου. Κρίνεται σκόπιμο να διευκρινιστεί εάν τα εκτυπωθέντα πληροφοριακά φυλλάδια αναρτήθηκαν σε εμφανή σημεία των χώρων κράτησης και αν χρησιμοποιούνται στην πράξη από τους κρατούμενους.

Το Σχέδιο αναφέρει σειρά διαταγών και εγκυκλίων που αφορούν σε θέματα συμπεριφοράς της αστυνομίας και που αποστέλλονται σε όλα τα Αστυνομικά Τμήματα σχετικά με την ομόφωνη καταδίκη της Ελλάδας, στις 5 Ιουλίου, από το ΕΔΔΑ στην υπόθεση *Celniku*,⁴² σχετικά με την παραβίαση της υποχρέωσης ταχείας και αμερόληπτης διερεύνησης από τις αρμόδιες αρχές της καταγγελίας κακομεταχείρισης του προσφεύγοντος (άρθρο 2, παρ. 3 σε συνδυασμό με άρθρο 7 ΔΣΑΠΔ), στην οποία κατέληξε η Επιτροπή του Συμφώνου στην αναφορά *Καλαμιώτης κ. Ελλάδας*,⁴³ αλλά και σχετικά με όλες τις καταδίκες της Ελλάδας για υποθέσεις αστυνομικής βίας. Σχετικά με το ζήτημα της «χρήσης βίας και όπλων από δημόσια δύναμη», η ΕΕΔΑ παραπέμπει στην ομότιτλη απόφασή της του 2001, όπως και στις παρατηρήσεις της επί του σχετικού Σ/Ν του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης του 2002.⁴⁴

Αναφορικά με τα «γενικά ζητήματα αστυνό-

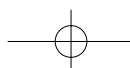
40. Βλ. Ενδεικτικά, *Dougoz v. Greece*, Judgment of 6 March 2001, *Peers v. Greece*, Judgment of 19 April 2001, *Kaja v. Greece*, Judgment of 27 October 2006, *Serifis v. Greece*, Judgment of 02 November 2006, *Bekos and Koutropoulos v. Greece*, Judgment of 13 March 2006, *Zelilof v. Greece*, Judgment of 24 May 2007, *Alsayed v. Greece*, Judgment of 18 January 2007.

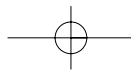
41. ΦΕΚ Α' 182.

42. *Celniku v. Greece*, Judgment of 5 July 2007. Η Ελλάδα, κατά το ΕΔΔΑ, παραβίασε δύο φορές το άρθρο 2 (δικαίωμα στη ζωή) της ΕΣΔΑ, τόσο στο ουσιαστικό μέρος (αστυνομικός πυροβόλησε και σκότωσε τον τότε 20χρονο Αλβανό μετανάστη Gentjan Celniku) όσο και στο διαδικαστικό μέρος (δεν έγινε αποτελεσματική ανάκριση για το θανάσιμο πυροβολισμό).

43. *Communication 1486/2006 by Andreas Kalamiotis against Greece*, CCPR/C/93/D/1486/2006 (05.08.2008).

44. Μετέπειτα Ν. 3169/2003 (ΦΕΚ Α' 189). Βλ. ΕΕΔΑ, «Προτάσεις για το νομικό πλαίσιο χρήσης βίας και όπλων από δημόσια δύναμη», Έκθεση 2001, σελ. 105, «Κρίσεις για το σχέδιο νόμου για την «Οπλοφορία, τη χρήση όπλων από αστυνομικούς και την εκπαίδευσή τους σ'αυτά», Έκθεση 2002, σελ. 223.

μευσης», το Σχέδιο Έκθεσης σημειώνει πως το Αρχηγείο της ΕΛΑΣ δίνει μεγάλη σημασία στο σεβασμό των δικαιωμάτων, την ίση μεταχείριση των κρατουμένων ανεξαρτήτως φύλου, εθνικής ή εθνοτικής προέλευσης, θρησκείας κλπ, και την τήρηση ικανοποιητικών συνθηκών κράτησης στα αστυνομικά κρατητήρια. Αυτή, όμως, η αξιολόγηση απέχει πολύ από τις περιγραφές εκθέσεων και τις διαπιστώσεις αρμόδιων εγχώριων και διεθνών θεσμικών οργάνων και οργανώσεων. Η ΕΕΔΑ υπενθυμίζει ότι μέσα στο 2009 το ΕΔΔΑ εξέδωσε δύο καταδικαστικές αποφάσεις για παραβίαση του άρθρου 3 ΕΣΔΑ (απαγόρευση βασανιστηρίων), λόγω της μακροχρόνιας παραμονής κρατουμένων σε αστυνομικά κρατητήρια.⁴⁵ Η ΕΕΔΑ παραπέμπει στο από 11.05.2007 πόρισμα του Συνηγούρου του Πολίτη, για το ανεπίτρεπτο της επί μακρόν παραμονής ποινικών κρατουμένων σε αστυνομικά κρατητήρια.⁴⁶

Το Σχέδιο Έκθεσης παραλείπει να απαντήσει στην ερώτηση της Εκβ αναφορικά με τα μέτρα που έλαβε η χώρα για την παύση των φαινομένων κακομεταχείρισης Ρομά από αστυνομικούς κατά τη διάρκεια επιχειρήσεων αναγκαστικών εξώσεων και την τιμωρία των υπευθύνων. Ωστόσο, η στάση της αστυνομίας απέναντι στους Τσιγγάνους έχει κατ'επανάληψη αποτελέσει αντικείμενο επικρίσεων οργανισμών προστασίας των δικαιωμάτων και αρκετών καταδικών της Ελλάδας από διεθνείς δικαιοδοτικούς μηχανισμούς.⁴⁷ Η ειδική έκθεση του Συνηγούρου του Πολίτη για την «Πειθαρχική/διοικητική διερεύνηση καταγγελιών εναντίον αστυνομικών υπαλλήλων», αποτυπώνει ανεπαρκή διερεύνηση καταγγελιών για χρήση βίας από αστυνομι-

κούς σε βάρος Τσιγγάνων.⁴⁸ Σημειώνεται πως έντονη ανησυχία για τα περιστατικά χρήσης αδικαιολόγητης βίας σε Τσιγγάνους από την αστυνομία, για τη μη επαρκή διερεύνηση αυτών των περιστατικών και για την επιείκεια των δικαστών στις λίγες περιπτώσεις που έχουν φτάσει στη δικαιοσύνη, με αποτέλεσμα ένα καθεστώς ουσιαστικής ατιμωρησίας, έχει εκφράσει και η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.⁴⁹

Το Σχέδιο αναφέρει λεπτομερή στατιστικά στοιχεία (όπως ζητείται από την Εκβ) για περιστατικά χρήσης πυροβόλων όπλων από αστυνομικούς, για καταγγελίες κακομεταχείρισης κρατουμένων ή πολιτών (επεξεργασμένα με βάση την εθνική ή εθνοτική προέλευση των ατόμων που υπέστησαν την κακομεταχείριση), για τα περιστατικά των οποίων η διερεύνηση ολοκληρώθηκε ή εκκρεμεί, και για τις πειθαρχικές ή/και ποινικές κυρώσεις που επιβλήθηκαν. Η ΕΕΔΑ επισημαίνει πως η ΕΛΑΣ οφείλει να διενεργεί με συνέπεια, αυστηρή και σε βάθος διερεύνηση όλων των αιτιάσεων σε βάρος αστυνομικών για κακομεταχείριση πολιτών και να επιβάλλει τις δέουσες κυρώσεις στους υπευθύνους. Μετά και από τις εξαγγελίες του νυν Υπουργού Προστασίας του Πολίτη για εκ νέου αλλαγές στο Πειθαρχικό Δίκαιο των αστυνομικών και τη δημιουργία Γραφείων Αντιμετώπισης Περιστατικών Αυθαιρεσίας της ΕΛΑΣ, η ΕΕΔΑ υπενθυμίζει την πρόσφατη «Γνώμη» του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του ΣτΕυρ, Thomas Hammarberg, «σχετικά με την ανεξάρτητη και αποτελεσματική διερεύνηση καταγγελιών εναντίον της Αστυνομίας».⁵⁰ Σε συνάρτηση με την αναφορά του Σχεδίου Έκθεσης στην εκπαίδευση-επιμόρ-

45. *Siasios and Others v. Greece*, Judgment of 4 June 2009, *Shuvaev v. Greece*, Judgment of 29 October 2009.

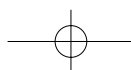
46. Συνηγός του Πολίτη, *Παραμονή «ποινικών κρατουμένων» σε αστυνομικά κρατητήρια*, (Αθήνα, Μάιος 2007) <http://www.synigoros.gr/pdfs/30_10_porisma_paramoni_poinikwn_kratoumenwn.pdf>.

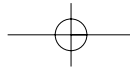
47. Ενδεικτικά αναφέρονται οι σχετικές παρατηρήσεις των: Committee on the Elimination of Racial Discrimination, *Concluding Observations: Greece*, CERD/C/GRC/CO/16-19 (14.09.2009) παρ. 13, European Commission against Racism and Intolerance, *Έκθεση για την Ελλάδα (τέταρτος κύκλος επιτήρησης)*, CRI(2009)31 (15.09.2009) παρ. 172-179, European Committee of Social Rights, *Conclusions XVIII-1 (Greece) Articles 1, 12, 13, 16 and 19 of the Charter*, 2006, σελ. 13-14.

48. Συνηγός του Πολίτη, *Πειθαρχική-διοικητική διερεύνηση καταγγελιών εναντίον αστυνομικών υπαλλήλων*, (Αθήνα Ιούλιος 2004) <<http://www.synigoros.gr/reports/astinomikoi.pdf>>.

49. Human Rights Committee, *Concluding Observations: Greece*, CCPR/CO/83/GRC (25.04.2005).

50. *Opinion of the Commissioner for Human Rights concerning Independent and Effective Determination of Complaints against the Police*, CommDH(2009)4, 12 March 2009.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

φωση των αστυνομικών στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (και ειδικά στην απαγόρευση των βασανιστηρίων), και τις εξαγγελίες για τομές στην εκπαίδευση των αστυνομικών που προωθεί το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, η ΕΕΔΑ εφιστά την προσοχή του Υπουργείου στην ανάγκη ριζικής παρέμβασης στον καταφανώς πλημμελή και μη αποτελεσματικό χαρακτήρα της εκπαίδευσης αυτής. Στο πλαίσιο αυτό, το 2008 η ΕΕΔΑ κατέθεσε στο (τότε) Υπουργείο Δημόσιας Τάξης πρόταση για την εκπόνηση ενός προγράμματος εκπαίδευσης των μελών του αστυνομικού σώματος στα ανθρώπινα δικαιώματα, απαραίτητη βάση της οποίας συνιστά η αποδοχή εκ μέρους των εκπαιδευόμενων των προβληματικών επιδόσεων του Σώματος στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το Σχέδιο Έκθεσης, σε απάντηση σχετικού ερωτήματος της ΕκΒ, περιγράφει αναλυτικά το πλαίσιο που αφορά τις διαδικασίες υποδοχής και διαμονής παράνομα εισερχομένων αλλοδαπών. Ωστόσο, κάποιοι κατηγορηματικοί χαρακτηρισμοί (π.χ. «οι μετανάστες και αιτούντες άσυλο αντιμετωπίζονται με ιδιαίτερη ευαισθησία που παραδοσιακά δείχνει η Ελλάδα απέναντι σε ευάλωτες ομάδες όπως ανηλίκους, γυναίκες κλπ») που χρησιμοποιούνται, καλό θα ήταν να αποφεύγονται. Πάντως, σε γενικές γραμμές, η περιγραφή του πλαισίου προστασίας ειδικά για τα παιδιά, είναι ιδιαίτε-

ρα πλήρης και απαντά στα περισσότερα των ζητημάτων που εγείρει η ΕκΒ. Στην περιγραφή της ισχύουσας κατάστασης και του νομοθετικού πλαισίου (Ν. 3386/2005,⁵¹ ΠΔ 220/2007,⁵² Ν. 3536/2007,⁵³ ΠΔ 167/2008,⁵⁴ ΠΔ 81/2009⁵⁵) για τη ρύθμιση θεμάτων σχετικά με την παραμονή αλλοδαπών στην ελληνική επικράτεια και τη διαδικασία χορήγησης ασύλου, το Σχέδιο Έκθεσης αναφέρει ότι η Αστυνομία λαμβάνει υπόψη της, μεταξύ άλλων, και τις παρατηρήσεις και συστάσεις της ΕΕΔΑ αναφορικά με την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων.⁵⁶ Πράγματι, το άρθρο 12 ΠΔ 90/2008⁵⁷ και το άρθρο 30 ΠΔ 96/2008⁵⁸ λαμβάνουν υπόψη αρκετές από τις παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ καθορίζοντας τη διαδικασία εξέτασης του αιτήματος ασύλου και τα ζητήματα εκπροσώπησης και διαμονής των ασυνόδευτων παιδιών μετά τη χορήγηση διεθνούς προστασίας. Ωστόσο, όπως σημείωσε πρόσφατα η ΕΕΔΑ στις παρατηρήσεις της στο Σχέδιο της αρχικής Έκθεσης της Ελλάδας σχετικά με την εφαρμογή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σε σχέση με την ανάμιξη παιδιών σε ένοπλη σύρραξη,⁵⁹ από πολλές έγκυρες πηγές υπάρχουν πληροφορίες και περιγραφές ενός τοπίου τουλάχιστον προβληματικού και ανησυχητικού, όσον αφορά το όλο πλαίσιο διαχείρισης του ζητήματος της παράτυπης μετανάστευσης και της διαδικασίας χορήγησης ασύλου σε αυτούς που το ζητούν,

51. ΦΕΚ Α΄ 212.

52. ΦΕΚ Α΄ 251. Το εν λόγω ΠΔ ενσωμάτωσε την Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου της 27^{ης} Ιανουαρίου 2003 σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη.

53. ΦΕΚ Α΄ 42.

54. ΦΕΚ Α΄ 223, Συμπλήρωση ΠΔ 131/2006, «Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης».

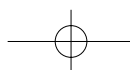
55. ΦΕΚ Α΄ 99, Τροποποίηση ΠΔ 90/2008 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 1^{ης} Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα».

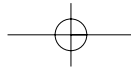
56. ΕΕΔΑ, «Προτάσεις σχετικά με το ζήτημα των ασυνόδευτων ανηλίκων», Έκθεση 2006, σελ. 151.

57. ΦΕΚ Α΄ 132, Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 1^{ης} Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα.

58. ΦΕΚ Α΄ 158, Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου της 29^{ης} Απριλίου 2004 για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους.

59. ΕΕΔΑ, *Ετήσια Έκθεση 2009*, σελ. 00000

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών μεταναστών και αιτούντων άσυλο. Αξιόπιστοι οργανισμοί και φορείς, όπως η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και το Human Rights Watch,⁶⁰ έχουν δημοσιεύσει μελέτες και έχουν κάνει δηλώσεις αναφορικά με την μεταχείριση των ασυνόδευτων παιδιών, που μαρτυρούν πως το όλο θέμα χρήζει τουλάχιστον περαιτέρω διερεύνησης. Σύμφωνα με στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας, το 2008, το Λιμενικό Σώμα κατέγραψε την είσοδο 2.648 ασυνόδευτων ανηλίκων, όμως πιστεύεται ότι πολλοί περισσότεροι έχουν εισέλθει στη χώρα χωρίς να εντοπιστούν. Η Ελλάδα, παρά τους ισχυρισμούς των αρμόδιων αρχών, δεν διαθέτει διαδικασίες για την αξιολόγηση των ιδιαίτερων αναγκών και του βέλτιστου συμφέροντος αυτών των παιδιών.

Ενδεικτική της σοβαρότητας του ζητήματος των ασυνόδευτων παιδιών είναι και η 12^η από τις πρόσφατα δημοσιευμένες Καταληκτικές Παρατηρήσεις της Επιτροπής του ΟΗΕ για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων,⁶¹ μετά από την εξέταση της Έκθεσης της Ελλάδας: η Επιτροπή, αφού εκφράζει την ανησυχία της για τις αναφερθείσες περιπτώσεις κακομεταχείρισης αιτούντων άσυλο και παράνομων μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων και ασυνόδευτων παιδιών, συνιστά στην Ελλάδα να λάβει πιο αποτελεσματικά μέτρα για την ανθρώπινη μεταχείριση και για τη μείωση του χρόνου κράτησης των αιτούντων άσυλο, και ειδικά των παιδιών. Αλλά και η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, στις Καταληκτικές της Παρατηρήσεις το 2002 για την Αρχική Έκθεση της Ελλάδας,⁶² διατυπώνει σειρά συστάσεων για το ζή-

τημα της μεταχείρισης των ασυνόδευτων ανηλίκων και το όλο σύστημα παροχής ασύλου στην Ελλάδα.

Αναφορικά με τις πληροφορίες του Σχεδίου Έκθεσης για την εφαρμογή του ΠΔ 220/2007, και ειδικότερα για τα σχετικά με τον ορισμό Επιτρόπου για τα ασυνόδευτα παιδιά, τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή της η ΕΕΔΑ μαρτυρούν σημαντικές δυσκολίες στην πράξη. Αυτές οφείλονται, κυρίως, στο γεγονός ότι ο αριθμός των παιδιών που αναλαμβάνει ο κάθε Επίτροπος είναι τόσο μεγάλος (περίπου 20 παιδιά) που ακυρώνουν εκ προοιμίου την δυνατότητα άσκησης ουσιαστικής επιτροπείας. Ο Επίτροπος σπάνια συνοδεύει τα παιδιά στη συνέντευξη για την εξέταση του αιτήματος ασύλου, είτε γιατί αυτή λαμβάνει χώρα μακριά από τον τόπο διαμονής του Επιτρόπου, είτε γιατί δεν του το επιτρέπει η μόνιμή του εργασία.

Η ΕΕΔΑ κρίνει σκόπιμο να υπενθυμίσει το μεγάλο αριθμό αποφάσεων (πάνω από είκοσι)⁶³ που έχει λάβει και που σχετίζονται με το πλαίσιο προστασίας των δικαιωμάτων των μεταναστών και προσφύγων.

Στο Σχέδιο Έκθεσης εκφράζεται η ανησυχία των ελληνικών αρχών για τις ακατάλληλες συνθήκες διαβίωσης των παράνομα εισερχομένων στην χώρα αλλοδαπών. Ευκαταίο θα ήταν αυτό το ίδιο πνεύμα να αποτυπωνόταν και στην περιγραφή άλλων προκλήσεων που αντιμετωπίζει η χώρα στην εφαρμογή της Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων.

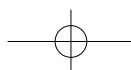
Στα αριθμητικά στοιχεία περί ασύλου που περιλαμβάνει το Σχέδιο Έκθεσης, αναφέρεται ότι δεν υπάρχουν στατιστικά δεδομένα για τους αιτούντες άσυλο που είναι θύματα βασανιστηρίων. Σχετικά με αυτό, η ΕΕΔΑ υπενθυμίζει πως ο εξει-

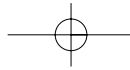
60. Βλ. Human Rights Watch, *Left to Survive: Systematic Failure to Protect Unaccompanied Migrant Children in Greece* (New York, 2008) <<http://www.hrw.org/en/node/81343/section/4>>. Επίσης, βλ. Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα, *Μελέτη σχετικά με την αντιμετώπιση από την Πολιτεία των αλλοδαπών ασυνόδευτων ανηλίκων που ζητούν άσυλο στην Ελλάδα* (Απρίλιος 2008) <<http://www.mfhr.gr/categories.asp?ln=0&id=46>>.

61. Committee on the Elimination of Racial Discrimination, *Concluding Observations: Greece*, CERD/C/GRC/CO/19 (28.08.2009). Βλ. ΕΕΔΑ, «Παρατηρήσεις επί της Έκθεσης του Υπουργείου Εξωτερικών για την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για την Κατάργηση Κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων», *Έκθεση 2007*, σελ. 177 επ.

62. Committee on the Rights of the Child, *Consideration of Reports Submitted by States Parties under Article 44 of the Convention, Concluding Observations: Greece*, CRC/C/15/Add.170 (02.04.2002).

63. Βλ. ιστοσελίδα ΕΕΔΑ, στην θεματική των αποφάσεων: Πρόσφυγες-Μετανάστες.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

δικευμένος, μέχρι τώρα, φορέας για την ταυτοποίηση και θεραπευτική προσέγγιση των θυμάτων βασανιστηρίων, δηλαδή το Ιατρικό Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων ανέστειλε το 2009 επ' αόριστον την λειτουργία του λόγω έλλειψης χρηματοδότησης που δεν του επιτρέπει να λειτουργήσει στοιχειωδώς ο απαραίτητος πυρήνας στελεχικού του δυναμικού.

Στο Σχέδιο Έκθεσης υπάρχει εκτενής αναφορά στις δράσεις, υπηρεσίες, εκπαίδευση, καλές πρακτικές, συνεργασίες της Αστυνομίας σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων. Χρήσιμη είναι η αναφορά στις πρωτοβουλίες αυτές, στις στρατηγικές και τα Σχέδια Δράσης. Είναι γεγονός ότι στον τομέα της δίωξης έχουν γίνει σημαντικά βήματα προόδου. Παραμένουν όμως κάποια ζητήματα που επιδέχονται βελτιώσεις και τα οποία έχουν εκτενώς αναπτυχθεί στην προαναφερθείσα απόφαση της ΕΕΔΑ για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων του 2007, στην οποία και παραπέμπουμε. Αφορούν, συνοπτικά, τη βελτίωση των επαρχιακών ομάδων anti-trafficking, την άμεση ενημέρωση των τελευταίων και των εισαγγελικών αρχών όταν υπάρχουν υποψίες ότι κρατούμενος υπό απέλαση αλλοδαπός είναι θύμα σωματεμπορίας, ώστε να κινηθούν οι διαδικασίες αναστολής της απέλασης, την εκπαίδευση των αστυνομικών, δικαστών και εισαγγελέων με τη μορφή διαδραστικών σεμιναρίων με μικρό αριθμό συμμετεχόντων, προσομοιώσεων κλπ, κατά το πρότυπο του προγράμματος «ΑΓΙΣ» και «ΙΛΑΕΙΡΑ», και την προσεκτική διερεύνηση υπονοιών για ανάμειξη αστυνομικών σε κυκλώματα διακίνησης.

Αναφορικά με την παιδική πορνογραφία και την ενδοοικογενειακή βία, το Σχέδιο Έκθεσης επαναλαμβάνει τις νομοθετικές προβλέψεις που αναφέρονται στο κομμάτι που έχει συνταχθεί από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και παραθέτει πληροφορίες για διάφορες δράσεις εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης (διαταγές, εγκυκλίους, φυλλάδια, εγχειρίδια, σεμινάρια, κλπ) στο πλαίσιο της ΕΛΑΣ, που αποσκοπούν στην ενίσχυση της αντιμετώπισης των φαινομένων αυτών. Όπως σημειώθηκε

και στην αρχή, ευχερέστερη θα ήταν η παράθεση συνολικών απαντήσεων (από όλους τους φορείς) στο κάθε θέμα που εγείρει η ΕκΒ.

Ανακεφαλαιώνοντας τις προτάσεις της επί του σχεδίου Έκθεσης:

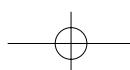
1) Η ΕΕΔΑ παρατηρεί την αξιολογή προσπάθεια που έχει καταβληθεί ώστε να απαντηθούν τα ερωτήματα της ΕκΒ με έναν εμπειριστατωμένο τρόπο, όπως και τις σημαντικές βελτιώσεις ως προς την παράθεση τόσο ποιοτικών, ποσοτικών και στατιστικών στοιχείων και πληροφοριών σε σύγκριση με προηγούμενες ελληνικές εκθέσεις στο ίδιο όργανο παρακολούθησης, όσο και σε άλλα.

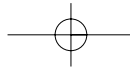
2) Εκτιμά πως θα ήταν προτιμότερο να διατυπώνονται οι απαντήσεις κατά εγχειρόμενο ζήτημα από την πλευρά και των δύο εμπλεκόμενων Υπουργείων, ακολουθώντας την σειρά του καταλόγου ζητημάτων, αντί του πλήρους διαχωρισμού τους.

3) Επαναλαμβάνει τη σύσταση ότι η Έκθεση της Ελλάδας για την εφαρμογή της Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων θα πρέπει να εκθέσει και να εξηγήσει τη διάσταση μεταξύ νομοθεσίας και πράξης, όπως εξάλλου, τα διεθνή όργανα ελέγχου, μεταξύ των οποίων και η ΕκΒ, έχουν επανειλημμένα ζητήσει.

4) Για τα ειδικότερα σημεία, παραπέμπει στα ανωτέρω σχόλιά της για τη συμπλήρωση των ελληνικών απαντήσεων στα ερωτήματα της ΕκΒ.

5) Τέλος, η ΕΕΔΑ επιθυμεί, με την ευκαιρία της κατάθεσης της ελληνικής Έκθεσης ενώπιον του συγκεκριμένου οργάνου, να κλείσει τις παρατηρήσεις της υπενθυμίζοντας τη σημασία που αποδίδει στην προτεινόμενη κύρωση του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά των Βασανιστηρίων, η εφαρμογή του οποίου θα υποχρέωνε τη χώρα να συμμορφωθεί στο σύνολο των παρατηρήσεων της ΕκΒ και των άλλων, σχετικών με την προστασία από τα βασανιστήρια και την κακομεταχείριση, διεθνών οργάνων.

10. Παρατηρήσεις σχετικά με το Ν. 3304/2005 «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού» και προτάσεις σχετικά με την ανάγκη τροποποίησής του*

Ι. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Ο Ν. 3304/2005 «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού» (ΦΕΚ Α' 16), είναι ο νόμος με τον οποίο μεταφέρθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης «περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής» και η Οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου «για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία».

Η Ελλάδα ανήκει στη μεγάλη πλειοψηφία των κρατών μελών της Ένωσης, τα οποία πριν από τη θέσπιση των δύο οδηγιών του 2000 δεν διέθεταν εξειδικευμένη νομοθεσία-πλαίσιο κατοχύρωσης της ίσης μεταχείρισης και απαγόρευσης των διακρίσεων. Παρά τη βεβαιότητα που υπήρχε για την καινοτομία που θα εισαγόταν στο ελληνικό δίκαιο με την ενσωμάτωση των δύο κοινοτικών οδηγιών σε αυτό, η Πολιτεία δεν επέδειξε ιδιαίτερο ζήλο ούτε για να μεταφέρει σωστά τα δύο κοινοτικά νομοθετικά κείμενα στην ελληνική έννομη τάξη, ούτε –από τη θέσπιση του Ν. 3304/ 2005 και στο

εξής– για να εμπεδώσει μέσα στην ελληνική κοινωνία το αξιακό υπόβαθρο του νέου νόμου ως *sine qua non* προϋπόθεσης –σύμφωνα και με το γράμμα και το πνεύμα των δύο οδηγιών– για την πληρότητα και την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής του ίδιου του νόμου.

Α) Οι παρατηρήσεις της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του 2003

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (εφεξής ΕΕΔΑ) είχε πάρει την πρωτοβουλία να γνωματεύσει, το Δεκέμβριο 2003, επί του σχεδίου νόμου για τη μεταφορά των οδηγιών του 2000 στο εσωτερικό δίκαιο.² Στην απόφασή της, χαιρέτιζε μεν με έκδηλη ικανοποίηση τη σύνταξη του σχεδίου νόμου, αλλά διαπίστωνε διάσπαρτες στις διατάξεις του ρυθμίσεις που άμεσα και ευθέως ήταν αντίθετες στο γράμμα των δύο οδηγιών: αν οι ρυθμίσεις εκείνες εντάσσονταν άθικτες στο νόμο που θα ψηφίζοταν, δεν θα μπορούσε να αποκλειστεί ο κίνδυνος να οδηγηθεί η χώρα στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (εφεξής ΔΕΚ) κατόπιν προσφυγής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επί παραβάσει του κοινοτικού δικαίου. Η ΕΕΔΑ πρότεινε σειρά τροποποιήσεων στο σχέδιο νόμου με σκοπό τη συμμόρφωση με το γράμμα και το πνεύμα των δύο οδηγιών.

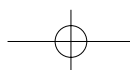
Λίγες από τις προτάσεις της ΕΕΔΑ εισακώστηκαν από την Πολιτεία. Αυτές όμως που έγιναν δεκτές αφορούσαν καίριες ρυθμίσεις για τη συμμόρφωση στο κοινοτικό δίκαιο. Συγκεκριμένα, ο νόμος, ως όφειλε, απαγορεύει ευθέως κάθε άμεση ή έμμεση διάκριση στο άρθρο 2, παρ. 1,³ αν και ό-

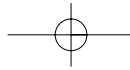
* Οι παρατηρήσεις-προτάσεις εγκρίθηκαν ομόφωνα από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ κατά την από 18.02.2010 συνεδρίασή της. Εισηγητές: ο προεδρεύων του Β' Τμήματος της ΕΕΔΑ καθηγητής Π. Στάγκος, εκπρόσωπος του ΑΠΘ, και η κ. Σ. Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, εκπρόσωπος του ΣΔΓ.

1. Βλ. ενδεικτικά στα πρακτικά της στρογγυλής τράπεζας που είχε οργανωθεί το 1999 (εν όψει, δηλαδή, της θέσπισης των κοινοτικών οδηγιών του 2000), από το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο του Ρατσισμού και Ξενοφοβίας, στη Θεσσαλονίκη, τις συνηγορίες για τη βεβαιότητα αυτή των Γ. Καμίνη, Ν. Φραγκάκη και Π. Στάγκου, σε Π. Νάσκου-Περράκη (επιμ.), *Η καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας στην Ελλάδα και στην Ευρώπη: εισηγήσεις και συζητήσεις*, (Αντ. Ν. Σάκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2000).

2. Βλ. ΕΕΔΑ, «Γνωμάτευση επί του σχεδίου νόμου με τίτλο «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού»», *Έκθεση 2003*, σελ. 223-241.

3. *Ibid.*, σελ. 226.

πως θα αναφέρουμε παρακάτω η διάταξη αυτή, στο σκέλος της που ακολουθεί την απαγόρευση, εξακολουθεί να μην συνάδει απόλυτα στο πνεύμα των οδηγιών και του κοινοτικού δικαίου ευρύτερα. Επίσης, ο νόμος αποδίδει πιστά τους ορισμούς των δύο οδηγιών για την «άμεση» και την «έμμεση» διάκριση, καθώς και για την «παρενόχληση» η οποία υπάγεται στην έννοια της διάκρισης,⁴ ενώ το ίδιο συμβαίνει και όσον αφορά τις προϋποθέσεις επιτρεπτού των αποκλίσεων από την αρχή της ίσης μεταχείρισης.⁵ Σε μία άλλη περίπτωση, παρά την αμεσότητα της υπόδειξης από την απόφαση της ΕΕΔΑ του 2003, ρύθμιση του νόμου προς την κατεύθυνση της συμμόρφωσης στο κοινοτικό δίκαιο επήλθε όχι με αυτόν τον ίδιο το Ν. 3304/2005, αλλά με μεταγενέστερη νομοθετική πράξη.⁶

Παρά ταύτα, από την ψήφιση του Ν. 3304/2005 έως σήμερα, στην πλειοψηφία των προτάσεων της ΕΕΔΑ του 2003 για τη συνεπή προσαρμογή του ελληνικού δικαίου στο γράμμα και το πνεύμα των δύο κοινοτικών οδηγιών του 2000 δεν δόθηκε η δέουσα συνέχεια. Τούτο συνέβη τη στιγμή που, καθ' όλο αυτό το διάστημα, ρυθμίσεις και δημόσιες ή ιδιωτικές πρακτικές, οι οποίες εισάγουν διακρίσεις σε βάρος ευάλωτων ομάδων ή κατηγοριών του πληθυσμού της χώρας μας εξαπλώνονται στους κόλπους της κοινωνίας, η οποία, έτσι, δυσκολεύεται έκδηλα να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις που της απευθύνει η ετερότητα που επικρατεί στους κόλπους της.

Β) Οι παρατηρήσεις της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (εφεξής ΟΚΕ), που αναδεικνύεται από το Ν. 3304/2005 κατά βάση ως όργανο κοινωνικού δια-

λόγου με αντικείμενο την εφαρμογή του Ν. 3304/2005, την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και τη λήψη μέτρων καταπολέμησης των διακρίσεων (άρθρο 18), διαπιστώνει ότι ο πληθυσμός της χώρας «συναποτελείται» πλέον από ομάδες με ιδιαίτερα πολιτιστικά, γλωσσικά και θρησκευτικά χαρακτηριστικά και ότι «τα προβλήματα που θέτουν προσκόμματα» στην ίση μεταχείριση των μελών των «ιδιαιτέρων» και «ευάλωτων» κοινωνικών ομάδων (υποδεικνύονται ως τέτοιες, από την ΟΚΕ, οι μετανάστες, οι εθνοτικές μειονότητες, οι Τσιγγάνοι, τα άτομα με αναπηρία, οι υπερήλικες και οι νέοι), οφείλονται «σε εσφαλμένα στερεότυπα (της πλειοψηφίας) σχετικά με τους άλλους, αυτούς που είναι διαφορετικοί, στερεότυπα που οδηγούν είτε στην υποτίμηση των δυνατοτήτων τους είτε στην αδιαφορία για την ύπαρξή τους και την απλή συνύπαρξη μαζί τους σε παράλληλες πορείες που δεν τέμνονται πουθενά».

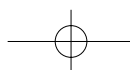
Με σταθερότητα η ΟΚΕ υποστηρίζει, στις ετήσιες –τρεις μέχρι σήμερα– γνώμες της για την εφαρμογή του Ν. 3304/2005, ότι η ουσιαστική εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης περνά μέσα από πρωτοβουλίες και δράσεις της Πολιτείας, οι οποίες δεν θα περιορίζονται στη θέσπιση κανόνων για την «τυπική» –νομική– προστασία των κοινωνικών αυτών ομάδων, αλλά θα συνθέτουν ένα σύνολο συνεκτικών πρακτικών (ενημέρωση των μελών τους για τα δικαιώματά τους, προγράμματα εστιασμένα στη βελτίωση των βιοτικών συνθηκών, ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, κατάρτιση των κρατικών λειτουργών, διασφάλιση της κοινωνικής συναίνεσης σε ζητήματα που αφορούν στις μειονοτικές ομάδες, κλπ) με αντικείμενο και στόχο την καταπολέμηση της κοινωνικής και εργασιακής ανισότητας και τη θετική ενίσχυση των «διαφορετικών» κοινωνικών ομάδων με σεβασμό των ιδιαιτεροτήτων τους.⁷

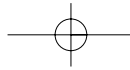
4. Άρθρο 3 του Ν. 3304/2005 και σημ. 13 της απόφασης της ΕΕΔΑ του 2003 (έννοια των διακρίσεων), καθώς και άρθρο 2, παρ. 1 του νόμου (έννοια της παρενόχλησης).

5. Άρθρο 4 του Ν. 3304/2005 και σημ. 16 της απόφασης της ΕΕΔΑ του 2003.

6. Πρόκειται για τον ορισμό της «παρενόχλησης», η οποία από το Σ/Ν. σχετικοποιούνταν μέσω της κατά περίπτωση «εξειδίκευσής» της με «λήψη υπόψη» των «χρηστών και συναλλακτικών ηθών». Η σχετικοποίηση αυτή πέρασε μεν στο Ν. 3304/2005, πλην όμως καταργήθηκε με το άρθρο 7 του Ν. 3624/2007 (ΦΕΚ Α' 290).

7. Βλ. ΟΚΕ, Γνώμη: Εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτητως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή

Γ) Η ανάγκη τροποποίησης του Ν. 3304/2005

Οι Οδηγίες του Συμβουλίου 2000/43/ΕΚ και 2000/78/ΕΚ έχουν το χαρακτηριστικό γνώρισμα ότι υποχρεώνουν το κράτος μέλος να εφαρμόζει την αρχή της ίσης μεταχείρισης και με τις δύο εκφορές του κανονιστικού περιεχομένου της: καταρχάς, ως δική του, αυτοτελή υποχρέωση σε κατοχύρωση και προώθηση της αρχής, η οποία αναλύεται αφενός στην υποχρέωση να ενσωματώσει στο εθνικό δίκαιο τις βασικές κανονιστικές παραδοχές που εισάγουν οι οδηγίες (έννοιες, πεδία εφαρμογής, παρεκκλίσεις), αφετέρου στην υποχρέωση να προσαρμόσει το εθνικό δίκαιο στην αξίωση που θεσμοθετούν οι οδηγίες για «κοινωνική ρύθμιση» (*régulation sociale*) της ίσης μεταχείρισης ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής ή/και των λοιπών λόγων διάκρισης. Η άλλη όψη με την οποία εκφέρεται, βάσει των οδηγιών, η αρχή της ίσης μεταχείρισης, είναι εκείνη του σχετικού με αυτήν θεμελιώδους ατομικού δικαιώματος: το κράτος μέλος υποχρεούται να προσαρμόσει το εθνικό του δίκαιο στις επιταγές αυξημένης και αποτελεσματικής έννομης προστασίας που περιέχουν οι οδηγίες.

Η ΕΕΔΑ, λαμβάνοντας υπόψη αφενός την κατάσταση που επικρατεί στην ελληνική κοινωνία όσον αφορά τη μεταχείριση των «διαφορετικών» από την πλειοψηφία του πληθυσμού εθνικών (μετανάστες), εθνοτικών, κοινωνικών ομάδων και κατηγοριών προσώπων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου, καθώς και το ότι αρκετές σημαντικές προτάσεις της του 2003 για την πλήρη συμμόρφωση του Ν. 3304/2005 στις κοινοτικές οδηγίες δεν είχαν εισακουστεί, αισθάνεται υποχρεωμένη να επαναφέρει σε συζήτηση με την Πολιτεία εκείνες τις προτάσεις και να προτείνει την τροποποίηση του ισχύοντος νομικού πλαισίου της

ίσης μεταχείρισης.

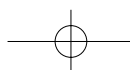
Με την παρούσα απόφαση που αφορά στην τροποποίηση του Ν. 3304/2005, οι προτάσεις της ΕΕΔΑ του 2003, κατάλληλα εμπλουτισμένες με νέα στοιχεία και επιχειρήματα, κατατάσσονται σε τρεις επιμέρους ενότητες, που αντιστοιχούν στις τρεις σχετικές με την αρχή της ίσης μεταχείρισης επιταγές των οδηγιών: α) ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο των ουσιαστικών διατάξεων των οδηγιών, β) ενσωμάτωση των επιταγών αυξημένης και αποτελεσματικής έννομης προστασίας του ατομικού δικαιώματος στην ίση μεταχείριση, γ) προσαρμογή του εθνικού δικαίου στην αξίωση των κοινοτικών νομοθετικών πράξεων για κοινωνική ρύθμιση της ίσης μεταχείρισης και της καταπολέμησης των διακρίσεων.

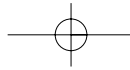
II. Ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο των ουσιαστικών διατάξεων περί ίσης μεταχείρισης που περιέχουν οι οδηγίες

A) Το ζήτημα της απαγόρευσης των πολλαπλών διακρίσεων

Οι Οδηγίες του Συμβουλίου 2000/43/ΕΚ και 2000/78/ΕΚ έχουν εν μέρει κοινό πεδίο εφαρμογής από την άποψη των οικονομικών και εν γένει των βιοτικών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο των οποίων απαγορεύουν τις διακρίσεις (πρόσβαση στην απασχόληση, την εργασία, την επαγγελματική κατάρτιση, στους όρους και τις συνθήκες εργασίας, στα συνδικάτα, κλπ), όμως το πεδίο εφαρμογής της καθεμίας είναι διαφορετικό από την άποψη των λόγων διάκρισης που αποδοκιμάζονται και των τομέων που καλύπτονται: Η Οδηγία 2000/43 έχει εφαρμογή και «στην κοινωνική προστασία, συμπεριλαμβανόμενης της κοινωνικής ασφάλισης και της υγειονομικής περίθαλψης, στις κοινωνικές

άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού (Έκθεση του άρθρου 18 του Ν. 3304/2005), (Αθήνα, 2006) σελ. 23-27, <http://www.oke.gr/opinion/op_157_06.pdf>, Γνώμη: Εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού (Έκθεση του έτους 2006-άρθρο 18 του Ν. 3304/2005), (Αθήνα, 2007) σελ. 17-20, http://www.oke.gr/opinion/op_183_07.pdf, Γνώμη: Εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού (Έκθεση έτους 2007-άρθρο 18 του Ν. 3304/2005), (Αθήνα, 2008) σελ. 18-21, http://www.oke.gr/opinion/op_196_08.pdf.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

παροχές, την εκπαίδευση και την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες, που είναι διαθέσιμα στο κοινό, και την παροχή τους, συμπεριλαμβανόμενης της στέγασης».

Η διακριτότητα αυτή του πεδίου των οδηγιών στην πραγματικότητα δε το γεγονός ότι εκδόθηκαν δύο πράξεις για ξεχωριστούς λόγους διάκρισης αλλά με εν πολλοίς παραπλήσιο ουσιαστικό περιεχόμενο, προκάλεσε την εντύπωση ότι δημιουργείται μία ιεράρχηση μεταξύ των λόγων διάκρισης.⁸ Παράγωγη της εντύπωσης αυτής ήταν και η εντύπωση ότι οι οδηγίες δεν απαγορεύουν τις πολλαπλές διακρίσεις, τις πράξεις δηλαδή ή παραλείψεις που εισάγουν διάκριση για περισσότερους του ενός λόγους (π.χ. λόγω φυλετικής καταγωγής και θρησκευματος ή ηλικίας ή/και φύλου, που είναι συνηθισμένοι πολλαπλοί λόγοι διάκρισης). Την εντύπωση αυτή φαίνεται να ενισχύει η Οδηγία 2000/78, που στο άρθρο 2, παρ. 1 (έννοια των διακρίσεων) ορίζει ότι η αρχή της ίσης μεταχείρισης σημαίνει την απουσία άμεσης ή έμμεσης διάκρισης «για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1». Εντούτοις, από άλλες διατάξεις της ίδιας οδηγίας, όπως εκείνες του άρθρου 4, παρ. 2 (διάκριση λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων και άλλου λόγου) ή του άρθρου 6, παρ. 2 (διάκριση λόγω ηλικίας και φύλου) μπορεί να συναχθεί απαγόρευση πολλαπλών διακρίσεων.

Εξάλλου, το προοίμιο της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ (παρ. 3), καθώς και το προοίμιο της Οδηγίας 2000/43 (παρ. 14) ορίζουν ότι «κατά την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης, η Κοινότητα θα πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 3, παρ. 2 ΣΕΚ, να επιδιώξει να εξαλείψει τις ανισότητες και να προωθήσει την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, ιδίως διότι οι γυναίκες είναι συχνά τα θύματα πολλαπλών διακρίσεων». Επίσης, το άρθρο

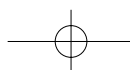
19 της Οδηγίας 2000/78 και το άρθρο 17 της Οδηγίας 2000/43, ορίζουν ότι η έκθεση, την οποία συντάσσει η Επιτροπή βάσει των πληροφοριών που οφείλουν τα κράτη μέλη να της παρέχουν, θα περιέχει, «σύμφωνα με την αρχή της συστηματικής συνεκτίμησης της αρχής των ίσων ευκαιριών ανδρών και γυναικών», και «αξιολόγηση των επιπτώσεων των ληφθέντων μέτρων στις γυναίκες και τους άνδρες». Από τη διάταξη αυτή και τις λοιπές διατάξεις των δύο οδηγιών, ερμηνευόμενες υπό το φως του άρθρου 8 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ (πρόκειται για το παλιό άρθρο 3, παρ. 2 της Συνθήκης ΕΚ) και του προοιμίου τους, μπορούμε να συναγάγουμε απαγόρευση των πολλαπλών διακρίσεων κατά των γυναικών. Εντέλει, με τελεολογική ερμηνεία των δύο κοινοτικών οδηγιών, υπό το φως της αρχής της μη διάκρισης που κατοχυρώνεται ρητά στο άρθρο 10 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ,⁹ μπορούμε να συναγάγουμε απαγόρευση των πολλαπλών διακρίσεων και εις βάρος ατόμων των ευάλωτων ομάδων που προστατεύουν οι οδηγίες αυτές. Παράγοντες που ενισχύουν την ερμηνεία αυτή είναι και οι ακόλουθοι:

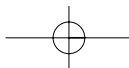
Το προοίμιο και των δύο οδηγιών παραπέμπει σε διάφορες διεθνείς συνθήκες προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου (τις συμβάσεις για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών και των φυλετικών διακρίσεων, τα σύμφωνα για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα και για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα), που έχουν επικυρώσει όλα τα κράτη μέλη. Οι διεθνείς αυτές συνθήκες παρέχουν στοιχεία ερμηνείας των οδηγιών, αλλά δεσμεύουν και ευθέως την Ελλάδα που τις έχει επικυρώσει, τα δε όργανα ελέγχου της εφαρμογής τους ζητούν από τα συμβαλλόμενα κράτη την εξάλειψη και των πολλαπλών διακρίσεων.¹⁰

8. Βλ. E. Howard, "The Case for a Considered Hierarchy of Discrimination Grounds in EU Law", (2006) 13 *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, σελ. 445 επ.

9. Το άρθρο αυτό, που για πρώτη φορά εντάχθηκε στην ιδρυτική Συνθήκη, προβλέπει ότι κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και των δράσεών της, η Ένωση επιδιώκει να καταπολεμήσει κάθε διάκριση λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

10. Βλ. π.χ. Committee on the Elimination of Discrimination against Women, *General Recommendation No. 25, on Article 4, paragraph 1 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women on Temporary Special Measures*, Committee on the Elimination of Racial Discrimination, *General Recommendation No. 25: Gender Related Dimensions of Racial Discrimination*, (20.03.2000), *General Recommendation No. 29: Article 1, paragraph 1 of the Convention (Descent)*, (01.11.2002).

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

Η πρόσφατη Διεθνής Συνδιάσκεψη Εργασίας της ΔΟΕ (Ιούνιος 2009), στην έκθεση για την ισότητα των φύλων που υιοθέτησε παροτρύνει με έμφαση τις δημόσιες αρχές να υιοθετήσουν πολιτικές και προγράμματα καταπολέμησης των πολλαπλών διακρίσεων, θύματα των οποίων είναι κυρίως οι γυναίκες.¹¹ Εξάλλου, για τις πολλαπλές διακρίσεις που υφίσταται μία ευάλωτη κοινωνική ομάδα όπως οι εργαζόμενοι που πάσχουν από τον ιό HIV/AIDS, η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ) και άλλα διεθνή εργατικά συνδικάτα προτείνουν, στη Σύσταση της ΔΟΕ που πρόκειται να υιοθετηθεί εντός του 2010 με αντικείμενο «HIV/AIDS και ο κόσμος της εργασίας», να ενταχθεί η έννοια των πολλαπλών διακρίσεων μέσα στον ορισμό των διακρίσεων που θα προβλέπει η Σύσταση, κρίνοντας ότι *«αποτελούν την πιο ακραία μορφή συντονισμένης σωρευτικής επιβολής απαγορευμένων διακρίσεων σε βάρος των εργαζομένων»*.¹²

Περαιτέρω, η Επιτροπή της ΕΕ, αναγνωρίζοντας τη σκοπιμότητα της ρητής γενικής απαγόρευσης των πολλαπλών διακρίσεων, στην πρόταση της αποκαλούμενης «ευρείας οδηγίας» που υπέβαλε στο Συμβούλιο τον Ιούνιο 2008, με την οποία επεκτείνει πέρα από την αγορά εργασίας την αρχή της ίσης μεταχείρισης των προσώπων ανεξαρτήτως θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, προχώρησε προς την κατεύθυνση της γενικότερης απαγόρευσης, περιλαμβάνοντας απαίτηση για ισότιμη προστασία από τις διακρίσεις *«ανεξαρτήτως λόγου»*. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο νομοθετι-

κό ψήφισμα που εξέδωσε σχετικά με την πρόταση οδηγίας τον Απρίλιο 2009, εισηγήθηκε την εισαγωγή ρητής απαγόρευσης των πολλαπλών διακρίσεων.¹³ Θετικά, εξάλλου, για το σχέδιο της οδηγίας στο σύνολό του εκφράστηκε και η Βουλή των Ελλήνων στη γνώμη που εξέδωσε, τον Αύγουστο 2008, στο πλαίσιο της άσκησης από όλα τα εθνικά κοινοβούλια του ελέγχου τήρησης, από την πρόταση της «ευρείας οδηγίας» της Επιτροπής, των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.¹⁴ Ωστόσο, η διαδικασία έκδοσης της «ευρείας οδηγίας» καθυστερεί, λόγω των πολιτικών αντιρρήσεων που εγείρει η Γερμανία στην έκδοση μίας ακόμη πράξης βασισμένης στο άρθρο 19 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ 3 ΣΕΚ (πρόκειται για το παλιό άρθρο 13 της Συνθήκης ΕΚ).¹⁵

Ο Ν. 3304/2005, παρόλο που διατηρεί άθικτη τη διακριτότητα μεταξύ των δύο οδηγιών κατά την ενσωμάτωσή τους στην έννομη τάξη μας (το 2^ο κεφάλαιο του νόμου αντιστοιχεί σε διατάξεις της Οδηγίας 2000/43 και το 3^ο κεφάλαιο σε διατάξεις της Οδηγίας 2000/78), περιέχει γενικές διατάξεις στο 1^ο κεφάλαιο, στο άρθρο 1 του οποίου καταγράφονται σωρευτικά όλοι οι λόγοι διάκρισης που κατονομάζονται και στις δύο οδηγίες. Το άρθρο 2, παρ. 1, στο ίδιο κεφάλαιο, κατ' απομίμηση του άρθρου 2, παρ. 1 της Οδηγίας 2000/78 που αναφέρθηκε θεσπίζει την απαγόρευση της άμεσης ή έμμεσης διάκρισης *«για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1»*.

Η ΕΕΔΑ, στην απόφασή της του 2003 για το Σ/Ν που κατέληξε να γίνει ο Ν. 3304/2005, έχοντας κατά νου τη σκοπιμότητα να γίνει και από τον

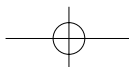
11. Βλ. International Labour Organization, *Report of the Committee on Gender Equality, 98th Session* (Geneva, 2009) http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_108259.pdf, Conclusions, παρ. 4, 31.

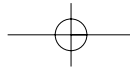
12. Βλ. σχετικά στο έγγραφο της ΓΣΕΕ προς το Υπουργείο Εργασίας με θέμα «Θέσεις Γ.Σ.Ε.Ε. επί του προτεινομένου σχεδίου Διεθνούς Σύστασης Εργασίας με θέμα 'HIV/AIDS και ο κόσμος της εργασίας' [Έκθεση V(1)]».

13. Βλ. σχετικά την αιτιολογική έκθεση του ψηφίσματος που συντάχθηκε από το μέλος της Συνέλευσης K. Buitenweg, έγγραφο PE 418.014v03-00.

14. Βλ. τη γνώμη επί της πρότασης οδηγίας που από κοινού υιοθέτησαν οι διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές κοινωνικών υποθέσεων, δημόσιας διοίκησης και ευρωπαϊκών υποθέσεων της Βουλής, στην κοινή συνεδρίασή τους της 27.08.2008, σε <http://www.ipex.eu> (ipex: Intrerparliamentary EU Information Exchange).

15. Βλ. σχετικά με τους λόγους (εσωτερικής πολιτικής) για τους οποίους η Γερμανία εναντιώνεται στην έκδοση μίας τέτοιας πράξης, τη μελέτη του O. Treib, "Les conflits politiques en Allemagne autour de la transposition de la directive européenne contre le racisme", (oct.-déc. 2006) 33 *Critique Internationales*, σελ. 27 επ.

έλληνα νομοθέτη ένα πρώτο βήμα στην καταπολέμηση των πολλαπλών διακρίσεων, είχε προτείνει η παρ. 1 του άρθρου 2 του νόμου να καθιερώσει την απαγόρευση όχι «για έναν» μόνο από τους λόγους διάκρισης, αλλά συλλήβδην «για τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1».¹⁶

Λαμβάνοντας υπόψη τις προαναφερόμενες διατάξεις της Συνθήκης και τις επιταγές των διεθνών συνθηκών, καθώς και το ότι, κατόπιν της πρότασης του 2008 για την «ευρεία οδηγία» κατά των διακρίσεων και, κυρίως, της θέσης που πήρε το Κοινοβούλιο, αργά ή γρήγορα θα θεσμοθετηθεί σε κοινοτικό επίπεδο γενικότερη ρητή απαγόρευση των πολλαπλών διακρίσεων, η ΕΕΔΑ προτείνει να τροποποιηθεί το άρθρο 2, παρ. 1 του Ν. 3304/2005 με την εισαγωγή της πρόβλεψης ότι απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση διάκριση «για έναν ή περισσότερους από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1». Ανάλογη τροποποίηση προτείνεται να γίνει και στο άρθρο 7, παρ. 1 του νόμου προκειμένου, ειδικότερα, για τους λόγους διάκρισης που κατονομάζονται στην Οδηγία 2000/78. Οι προτεινόμενες νέες διατυπώσεις των διατάξεων αυτών έχουν την έννοια της απαγόρευσης των πολλαπλών διακρίσεων. Άλλωστε, οι δύο οδηγίες περιέχουν ένα *minimum* προστασίας το οποίο το εθνικό δίκαιο μπορεί να υπερβεί, και οφείλει να το πράξει κατ' εφαρμογή των προαναφερόμενων διατάξεων της Συνθήκης.

B) Το ζήτημα της μεταχείρισης των πολιτών τρίτων χωρών που ενέχει διάκριση

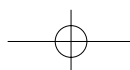
Ο Ν. 3304/2005 επαναλαμβάνει αυτούσια σχεδόν, στο άρθρο 4, παρ. 2 προκειμένου για την ίση μεταχείριση ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής και στο άρθρο 8, παρ. 2 προκειμένου για την ίση μεταχείριση ανεξαρτήτως θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων κλπ, τα άρθρα 3, παρ. 2 των δύο οδηγιών, με τα οποία προβλέπεται ότι το καθεστώς της ίσης μεταχείρισης που θεσπίζεται δεν καλύπτει τη διαφορετική μεταχείριση λόγω ιθαγένειας, ούτε θίγει τις διατάξεις για τις προϋποθέσεις που αφορούν στην εισδοχή, την

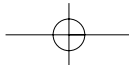
παραμονή και τη νομική κατάσταση στην επικράτεια των κρατών μελών των πολιτών τρίτων χωρών και των απάτριδων. Το προοίμιο της Οδηγίας 2000/43 (παρ. 13) και το προοίμιο της Οδηγίας 2000/78 (παρ. 12) διευκρινίζουν όμως ότι «η απαγόρευση των διακρίσεων πρέπει να εφαρμόζεται και σε υπηκόους τρίτων χωρών, αλλά δεν καλύπτει τη διαφορετική μεταχείριση λόγω ιθαγένειας και δεν θίγει τις διατάξεις που ρυθμίζουν την είσοδο και την παραμονή υπηκόων τρίτων χωρών και την πρόσβασή τους στην απασχόληση και την επαγγελματική δραστηριότητα». Έτσι, οι διατάξεις των οδηγιών, υπό το φως του προοιμίου τους, έχουν την έννοια ότι, εφόσον κάποια διάκριση οφείλεται σε έναν από τους απαγορευμένους από τις οδηγίες λόγους, δεν πρέπει να εξετάζεται η ιθαγένεια του θύματος της διάκρισης.

Καταρχάς, σε ό,τι αφορά τη διαφορετική μεταχείριση λόγω ιθαγένειας, η ΕΕΔΑ επισημαίνει ότι αυτός ο λόγος μεταχείρισης που ενέχει διάκριση συχνά απλώς συγκαλύπτει διάκριση που οφείλεται στη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή του θιγόμενου προσώπου. Για παράδειγμα, ο Κώδικας περί Δικηγόρων προβλέπει χρονικούς περιορισμούς, για πολίτες που απέκτησαν την ελληνική ιθαγένεια κατόπιν πολιτογράφησης, προκειμένου να γίνει η εγγραφή τους στους οικείους Δικηγορικούς Συλλόγους. Παρά τη δυνατότητα που έχει ο κάθε θιγόμενος από παρόμοιες διατάξεις να επικαλεστεί το άρθρο 26 του Ν. 3304/2005, σύμφωνα με το οποίο καταργήθηκε κάθε αντίθετη διάταξη με την αρχή της ίσης μεταχείρισης από την έναρξη ισχύος του, η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι, για λόγους ασφάλειας δικαίου, πρέπει να απαγορευτεί από το νόμο η προσχηματική επίκληση της ιθαγένειας προκειμένου να συγκαλύπτονται φυλετικοί ή εθνοτικοί λόγοι που υπαγορεύουν μεταχείριση που ενέχει διάκριση.

Όσον αφορά την ασυλία έναντι του Ν. 3304/2005 των διατάξεων που αφορούν στην εισδοχή, την παραμονή και στην εν γένει νομική κατάσταση στο εθνικό έδαφος των μη κοινοτικών αλλοδαπών, επισημαίνεται ότι οι σχετικές διατάξεις των κοινοτικών οδηγιών θεσπίστηκαν για να

16. Οπ.π. υποσ. 3, σελ. 226.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

διασκεδαστούν, εκείνη την εποχή, οι φόβοι των περισσότερων κρατών μελών μήπως το κοινοτικό καθεστώς της ίσης μεταχείρισης θίξει την εξουσία τους να ασκούν με τα μέσα του εθνικού δικαίου πολιτική ελέγχου των μεταναστεύσεων από τρίτες χώρες.¹⁷ Όμως, ο περιοριστικός χαρακτήρας της εξουσίας των κρατών μελών αμβλύθηκε με μεταγενέστερες των δύο οδηγιών του 2000 οδηγίες, με τις οποίες σε συγκεκριμένες κατηγορίες πολιτών τρίτων χωρών ρητά απονεμήθηκαν δικαιώματα ίσης μεταχείρισης σε ό, τι αφορά δραστηριότητες και κοινωνικά ή άλλα πλεονεκτήματα που ασκούνται και παρέχονται στο κράτος μέλος υποδοχής και ταυτίζονται εν πολλοίς με εκείνα που υποδεικνύουν οι οδηγίες του 2000. Τούτο συνέβη κυρίως με την Οδηγία 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου της 25ης Νοεμβρίου 2003 σχετικά με το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες, και σε μικρότερη έκταση με την Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου της 22ης Σεπτεμβρίου 2003 σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης και την Οδηγία 2004/81/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές. Και οι τρεις οδηγίες έχουν μεταφερθεί στο ελληνικό δίκαιο με το Ν. 3386/2005 (ΦΕΚ Α' 212).

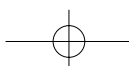
Ο κοινοτικός νομοθέτης δεν προνόησε να άρει την αντίφαση που υπάρχει ανάμεσα, από τη μία μεριά στις οδηγίες του 2000, οι οποίες εξαιρούν με τις προαναφερθείσες διατάξεις τους από το πεδίο εφαρμογής τους πολίτες τρίτων χωρών που ως προς την εισδοχή, την παραμονή και τη νομική τους κατάσταση υπόκεινται στην αποκλειστική δικαιοδοσία του κράτους μέλους, και από την άλλη μεριά στις κατοπινές οδηγίες οι οποίες σε κάποιους από τους πολίτες αυτούς παραχώρησε καθεστώς ίσης μεταχείρισης ακριβώς σε πεδία

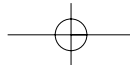
που ανήκουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών του 2000. Το ΔΕΚ δεν αποκλείεται κάποια στιγμή να κληθεί να λύσει την αντίφαση αυτή.¹⁸ Ωστόσο, η «απρονοησία» του κοινοτικού νομοθέτη που επισημάνθηκε δεν είναι κυριολεκτική, υπό την έννοια ότι εν απουσία κοινοτικής ρύθμισης εναπόκειται στα κράτη μέλη, κατ' εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας (άρθρο 5, εδ. β' ΣΕΚ, άρθρο 5, παρ. 3 της Συνθήκης για την ΕΕ όπως διαμορφώθηκε με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας), να αποκαταστήσουν την ενότητα και τη συνοχή των ρυθμίσεων με τα μέσα του εσωτερικού τους δικαίου, πολλώ δε μάλλον που πρόκειται για ρυθμίσεις οδηγιών, οι οποίες δεν αναπτύσσουν πλήρως τα έννομα αποτελέσματά τους παρά μόνον αφού ενσωματωθούν δεόντως στο εσωτερικό δίκαιο. Πάντως, όπως ήδη υπενθυμίστηκε, οι οδηγίες εισάγουν ένα *minimum* προστασίας, που ο εθνικός νομοθέτης μπορεί να υπερβεί, και οφείλει να το πράξει, συμμορφούμενος προς επικυρωμένες διεθνείς συνθήκες που απαγορεύουν τις διακρίσεις και λόγω ιθαγένειας.

Κατόπιν όλων των ανωτέρω, η ΕΕΔΑ προτείνει την τροποποίηση των άρθρων 4, παρ. 2 και 8, παρ. 2 του Ν. 3304/2005 ως ακολούθως: «Οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου δεν εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που προβλέπεται διαφορετική μεταχείριση λόγω ιθαγένειας εκτός εάν οι προβλέψεις αυτές συγκαλύπτουν έναν ή περισσότερους από τους λόγους διάκρισης που αναφέρονται στον παρόντα νόμο και, με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων ίσης μεταχείρισης που έχουν χορηγηθεί σε πολίτες τρίτων χωρών δυνάμει του νόμου 3386/2005, δεν θίγουν τις διατάξεις που ρυθμίζουν την είσοδο και την παραμονή πολιτών τρίτων χωρών ή ατόμων άνευ ιθαγένειας στην επικράτεια, ούτε τη μεταχείριση που συνδέεται με τη νομική κατάστασή τους ως πολιτών τρίτων κρατών ή ως ατόμων άνευ ιθαγένειας. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου δεν θίγει τα δικαιώματα που παρέχουν επικυρωμένες διεθνείς συνθήκες

17. Βλ. τη μαρτυρία του στελέχους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που την εκπροσωπούσε στις διαπραγματεύσεις με τα κράτη μέλη για την εκπόνηση των οδηγιών, A. Tyson, "The Negotiation of the European Community Directive on Racial Discrimination", (2001) 3 *European Journal of Migration and Law*, σελ. 209-210.

18. E. Howard, "Anti-Race Discrimination Measures in Europe: An Attack on Two Fronts", (2005) 11 *European Law Journal*, σελ. 479.

σε υπηκόους τρίτων κρατών».

Γ) Το πεδίο εφαρμογής της ίσης μεταχείρισης, η θετική δράση και οι επαγγελματικές απαιτήσεις

Η ΕΕΔΑ επαναλαμβάνει την πρότασή της του 2003 να προσαρμοστεί με πληρότητα και συνέπεια η ελληνική νομοθεσία στις διατάξεις των δύο οδηγιών. Προς το σκοπό, χρήζουν των ακόλουθων τροποποιήσεων τα άρθρα 4 και 8 (πεδίο εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης), 6 και 9 (θετική δράση) και 9 (επαγγελματικές απαιτήσεις) του Ν. 3304/2005:¹⁹

(α) Στο άρθρο 4, παρ. 1(α) και 8, παρ. 1(α), μετά τη λέξη «απασχόληση» πρέπει να προστεθούν οι λέξεις «**την αυτοαπασχόληση και την εργασία**» τις οποίες περιέχουν τα αντίστοιχα άρθρα 3 των δύο οδηγιών.

(β) Τα άρθρα 6 και 8 του νόμου για τη θετική δράση, πρέπει να αρχίζουν με την πρώτη φράση των αντίστοιχων άρθρων 5 της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ και 7 της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ, η οποία διευκρινίζει ότι τα θετικά μέτρα είναι μέσα για την επίτευξη ουσιαστικής ισότητας. Η φράση αυτή είναι η εξής: «**Προκειμένου να πραγματοποιηθεί πλήρης ισότητα ...**».

(γ) Η διάταξη του άρθρου 9, παρ. 2 που αφορά στις επαγγελματικές απαιτήσεις, για να είναι σύμφωνη με το άρθρο 4, παρ. 2 της Οδηγίας 2000/78, πρέπει να επαναλαμβάνει, στη 2^η φράση της, το κείμενο του 2^{ου} εδαφίου του άρθρου 4, παρ. 2 της οδηγίας («**Αυτή η διαφορετική μεταχείριση ασκείται τηρουμένων των συνταγματικών διατάξεων και αρχών των κρατών μελών ...**») κατάλληλα προσαρμοσμένων. Η ορθή διατύπωση οφείλει να είναι: «**Αυτή η διαφορετική μεταχείριση ασκείται τηρουμένων των διατάξεων του Συντάγματος και των συμφωνιών προς αυτό νόμων ...**».

Δ) Το ζήτημα της διαφορετικής μεταχείρισης λόγω ηλικίας

Η ΕΕΔΑ επαναλαμβάνει την επισήμανσή της

του 2003 ότι το άρθρο 11 του νόμου (δικαιολογημένη διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας) μπορεί μεν να επαναλαμβάνει με ορισμένες παραλλαγές το κείμενο του άρθρου 6 της Οδηγίας 2000/78, όμως τούτο δεν αποτελεί ορθή εφαρμογή της κοινοτικής διάταξης.²⁰

Η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει για μία ακόμη φορά ότι υπάρχει ήδη ειδική και συγκεκριμένη νομοθετική διάταξη που θεσπίστηκε σε συμμόρφωση προς τις επιταγές της οδηγίας αυτής. Πρόκειται για τη διάταξη του άρθρου 10, παρ. 11 του Ν. 3051/2002 («**Καταργείται το ανώτατο όριο ηλικίας πρόσληψης ή διορισμού στο Δημόσιο, τα ΝΠΔΔ, ΟΤΑ α' και β' βαθμού και τα ΝΠΙΔ του δημόσιου τομέα της παρ. 1 του άρθρου 14 του Ν. 2190/1994, όπως αυτό ισχύει, και της παρ. 3 του άρθρου 1 του Ν. 2527/1997, καθώς και το ανώτατο όριο ηλικίας τοποθέτησης ή πρόσληψης των προστατευόμενων ατόμων του Ν. 2643/1998 που ορίζεται στο πρώτο εδάφιο της παρ. 7 του άρθρου 8 του ίδιου νόμου. Ειδικά όρια ηλικίας που απαιτούνται από τη φύση και τις ιδιαιτερότητες των καθηκόντων των προς πλήρωση θέσεων μπορεί να καθορίζονται με την οικεία προκήρυξη, μετά από γνώμη του οικείου φορέα και απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης**»), η οποία, επεκτεινόμενη και στον ιδιωτικό τομέα, στον επαγγελματικό προσανατολισμό και την εκπαίδευση, καθώς και στο λοιπό πεδίο εφαρμογής του νόμου όπως τούτο ορίζεται στα άρθρα 4 και 8 αυτού, πρέπει να επαναληφθεί στο Ν. 3304/2005.

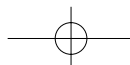
III. Ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο των επιταγών αυξημένης και αποτελεσματικής έννομης προστασίας του ατομικού δικαιώματος στην ίση μεταχείριση

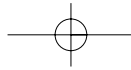
Α) Ένταξη των δικονομικών διατάξεων των οδηγιών στους δικονομικούς κώδικες

Σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΚ, ορθή μεταφορά του περιεχομένου μίας οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο είναι εκείνη που, μεταξύ άλλων, εξα-

19. Όπ.π. υποσ. 3, σελ. 227-231.

20. *Ibid.*, σελ. 230-231.

σφαλίζει την ένταξη των διατάξεών της στο εσωτερικό δίκαιο κατά τέτοιο τρόπο ώστε τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα με ευχέρεια να αντλούν τα προβλεπόμενα από την πράξη δικαιώματα.²¹ Επίσης, το Πρακτικό Επεξεργασίας 348/2002 του ΣτΕ επί του Σχεδίου ΠΔ για την εφαρμογή της Οδηγίας 1997/80 σχετικά με το βάρος της απόδειξης σε περιπτώσεις διακρίσεων λόγω φύλου, επεσήμανε ότι δεν αποτελεί ορθή εφαρμογή της Οδηγίας η επανάληψη των διατάξεών της στο ΠΔ, χωρίς τις αναγκαίες τροποποιήσεις του ΚΠολΔ και του ΚωδΔιοικΔικον.

Η ΕΕΔΑ, στην απόφασή της επί του Σ/Ν που κατέληξε στο Ν. 3304/2005, είχε τονίσει την αναγκαιότητα, οι δικονομικές διατάξεις των δύο οδηγιών (νομιμοποίηση οργανώσεων κατά το άρθρο 13, παρ. 3 του Ν. 3304/2005 και μεταφορά του βάρους της απόδειξης κατά το άρθρο 14) να ενταχθούν στον ΚΠολΔ και στον ΚωδΔιοικΔικον, αφού βελτιωθεί η διατύπωσή τους.²² Εντούτοις οι διατάξεις αυτές εξακολουθούν να έχουν τα ελαττώματα που επισήμανε η ΕΕΔΑ και να βρίσκονται εκτός των κωδίκων, με συνέπεια να τις αγνοούν οι δικαστές και άλλες αρμόδιες αρχές, οι δικηγόροι, οι εργαζόμενοι και οι οργανώσεις τους και να μην εφαρμόζονται στην πράξη. Απόδειξη της ορθότητας εκείνης της επισήμανσης της ΕΕΔΑ είναι το ότι ελάχιστες είναι οι προσφυγές στη Δικαιοσύνη και σχεδόν καμία στην Επιθεώρηση Εργασίας όπως τούτο προκύπτει από τις ετήσιες εκθέσεις της.

Κατόπιν τούτου, η ΕΕΔΑ επαναλαμβάνει την πρότασή της για **ένταξη των δικονομικών διατάξεων των οδηγιών στους οικείους Κώδικες**, συγκεκριμένα δε στον ΚΠολΔ με τροποποίηση του άρθρου 669 αυτού και με αυτούσια προσθήκη στον ΚωδΔιοικΔικον προκειμένου για τη νομιμοποίηση

των οργανώσεων και στα άρθρα 338 ΚΠολΔ και 145 ΚωδΔιοικΔικον προκειμένου για τη μεταφορά του βάρους της απόδειξης.

Β) Η νομιμοποίηση των οργανώσεων στο πλαίσιο της ένδικης προστασίας των θυμάτων διακρίσεων και για την άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής ενώπιον διοικητικής αρχής

Όπως τόνιζε η ΕΕΔΑ το 2003,²³ ο κύκλος των νομικών προσώπων στα οποία παρέχεται δυνατότητα υπεράσπισης των θυμάτων διακρίσεων είναι πολύ περιορισμένος, αφού περιλαμβάνει μόνο εκείνα που έχουν ως ρητό καταστατικό σκοπό τη διασφάλιση της αρχής της ίσης μεταχείρισης (άρθρο 13, παρ. 3 Ν. 3304/2005). Κατά την έως σήμερα εφαρμογή του νόμου, δεν φαίνεται να έχει γίνει ευρεία ερμηνεία της διάταξης αυτής, ώστε να νομιμοποιείται κάθε οργάνωση που έχει ως σκοπό την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

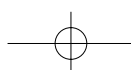
Ακόμη, όπως είχε αναλύσει λεπτομερώς η ΕΕΔΑ στην απόφασή της επί του Σ/Ν,²⁴ για να εκπληρωθεί ο σκοπός της προαναφερόμενης διάταξης, δεν αρκεί να μπορούν τα νομικά αυτά πρόσωπα να ασκούν τα δικαιώματα του θιγόμενου ως εκπρόσωποί του, αλλά πρέπει να μπορούν να ενεργούν και στο δικό τους όνομα, με τη γνωστή δικονομική ιδιότητα του «μη δικαιούχου διαδίκου». Έτσι ενεργούν οι συνδικαλιστικές οργανώσεις βάσει του άρθρου 669 ΚΠολΔ, εκτός αν ο θιγόμενος εκφράσει ρητή αντίρρηση, χωρίς να αποκλείεται η εκ μέρους του ίδιου του θιγόμενου άσκηση των δικαιωμάτων του. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα μπορούν να ενθαρρυνθούν τα θύματα διακρίσεων να καταγγέλλουν τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους, χωρίς να φοβούνται τα αντίποινα των εργοδοτών τους. Η ΕΕΔΑ είχε τονίσει επίσης ότι πρέ-

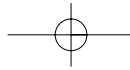
21. Βλ. σχετικά ΔΕΚ, *Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κ. Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας* (C-361/88), Συλλογή 1991, σελ. I-2567, σκ. 15 και 245, κυρίως δε ΔΕΚ, *Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κ. Γαλλικής Δημοκρατίας*, (C-197/96), Συλλογή 1997, σελ. I-1489, στην οποία ορίζεται ότι «Οι διατάξεις μίας οδηγίας πρέπει να εφαρμόζονται μέσω κανόνων αναμφισβήτητης δεσμευτικότητας, με την απαιτούμενη ακρίβεια και σαφήνεια, ώστε να πληρούται η απαίτηση της ασφάλειας δικαίου η οποία επιβάλλει, στην περίπτωση όπου μία οδηγία σκοπεύει στη γένεση δικαιωμάτων για τους ιδιώτες, να μπορούν οι δικαιούχοι να έχουν πλήρη γνώση των δικαιωμάτων τους» (σκ. 15).

22. Όπ.π. υποσ. 3, σελ. 236-237.

23. *Ibid.*, σελ. 233.

24. *Ibid.*

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

πει να προβλεφθεί ρητά ότι το δυσμενές για το θύμα της διάκρισης δεδικασμένο που τυχόν θα προκύψει από δίκη που διεξήγαγε το νομικό πρόσωπο δεν θα δεσμεύει το θύμα της διάκρισης.²⁵

Περαιτέρω, εκτός του ότι είναι αδόκιμο και αναποτελεσματικό να προβλέπεται ότι τα νομικά πρόσωπα θα ενεργούν ως εκπρόσωποι των θυμάτων διακρίσεων, οι προϋποθέσεις της άσκησης εκ μέρους των νομικών προσώπων των δικαιωμάτων που τους παρέχουν οι οδηγίες, όπως τις προβλέπει το άρθρο 13, παρ. 3 Ν. 3304/2005 (προηγούμενη συναίνεση του θύματος της διάκρισης με συμβολαιογραφικό έγγραφο ή ιδιωτικό έγγραφο που θα φέρει θεώρηση του γνησίου της υπογραφής) αποτελούν ανασχετικό παράγοντα για την εφαρμογή της διάταξης. Οι οδηγίες απαιτούν «έγκριση» του θύματος, που μπορεί να δοθεί εκ των υστέρων, και όχι «συναίνεσή» του, που πρέπει να δοθεί εκ των προτέρων, είναι δε προφανές ότι οι διατυπώσεις που απαιτεί η διάταξη αυτή του νόμου είναι υπερβολικές και ανασχετικές, δημιουργείται δε ο κίνδυνος, έως ότου δοθεί η συναίνεση, να παρέλθει η προθεσμία για την προσφυγή σε δικαστήριο ή άλλη αρμόδια αρχή.

Κατόπιν όλων αυτών, η ΕΕΔΑ επαναλαμβάνει την πρότασή της να τροποποιηθεί η διάταξη του άρθρου 13, παρ. 3 του νόμου, βάσει των ακόλουθων αρχών:

(α) *Να προβλεφθεί δικαίωμα των οργανώσεων εργαζομένων ή καταναλωτών²⁶ ή άλλων νομικών προσώπων ή ενώσεων νομικών προσώπων, ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου, στους σκοπούς των οποίων περιλαμβάνεται η προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, ή η δράση σε τομέα ή τομείς που καλύπτει ο σχεδιαζόμενος νόμος, ή η προάσπιση των συμφερόντων ατόμων που καλύπτει αυτός ο νόμος: α) να ασκούν υπέρ των θιγόμενων ατόμων τα δικαιώματα που απορρέουν από το νόμο, εκτός αν τα θιγόμενα άτομα έχουν ρητώς εκδηλώσει την αντίθεσή τους μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα. Το εισαγωγικό της δίκης έγ-*

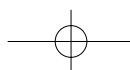
γραφο πρέπει να κοινοποιείται στο άτομο του οποίου ασκούνται τα δικαιώματα, το οποίο θα πρέπει να έχει δικαίωμα παρέμβασης σε κάθε στάδιο της δίκης, και στην κατ' αναίρεση δίκη το πρώτο, β) να παρεμβαίνουν υπέρ διαδίκου, ο οποίος ασκεί τα δικαιώματα που απορρέουν από το νόμο, σε οποιοδήποτε στάδιο της δίκης, και στην κατ' αναίρεση δίκη το πρώτο.

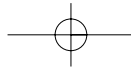
(β) *Να προβλεφθεί ότι αν το θιγόμενο άτομο δεν μετάσχει στη δίκη, το δεδικασμένο από αυτήν ενεργεί υπέρ αυτού και όχι εις βάρος του.*

Τέλος, αν η Πολιτεία θέλει να εξασφαλίσει πλήρη διοικητικό έλεγχο των διοικητικών πράξεων που συνιστούν παράβαση των διατάξεων του Ν. 3304/2005 (δηλαδή έλεγχο εντός των πλαισίων της διοίκησης), θα πρέπει να προστεθεί στην παρ. 1 του άρθρου 13 του νόμου ειδική διάταξη που να ορίζει ρητά ότι **χωρεί πάντοτε ενδικοφανής προσφυγή ενώπιον της διοικητικής αρχής που εκδίδει πράξη ενέχουσα διάκριση**, και ότι η προσφυγή αυτή θα εξετάζει τόσο τη νομιμότητα της πράξης όσο και την ουσία της υπόθεσης και θα μπορεί να ακυρώσει, συνολικά ή εν μέρει, την πράξη ή να την τροποποιήσει. Αυτή η προσθήκη, την οποία η ΕΕΔΑ είχε προτείνει και στην απόφασή της του 2003, είναι δικονομικά αναγκαία, διότι με την ειδική διοικητική προσφυγή που προβλέπει το άρθρο 25, παρ. 2 του ΚωδΔιοικΔιαδ (στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 13, παρ. 1 του Ν. 3304/2005) ελέγχεται μόνον η νομιμότητα της διοικητικής πράξης, εφόσον οι σχετικές διατάξεις δεν προβλέπουν και έλεγχο ουσίας. Επίσης, κατά τον ΚωδΔιοικΔιαδ, τις διοικητικές προσφυγές και αναφορές μπορεί να ασκήσει μόνον το αμέσως θιγόμενο πρόσωπο. Η ΕΕΔΑ ζητά να προστεθεί στον νόμο διάταξη που να ορίζει ότι **προσφυγή και αναφορά για παραβάσεις του νόμου αυτού μπορούν να ασκήσουν και τα νομικά πρόσωπα της παρ. 3 του άρθρου 13.**

25. *Ibid.*, σελ. 235-236.

26. Δεδομένου ότι το πεδίο εφαρμογής του νόμου, όσον αφορά τις διακρίσεις λόγω φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, περιλαμβάνει και την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες (άρθρο 4, παρ. 1, περ. (η) Ν. 3304/2005).

Γ) Το ζήτημα της νομικής συνδρομής σε περιπτώσεις διακρίσεων

Η ΕΕΔΑ εκφράζει τη μερική ικανοποίησή της για το γεγονός ότι εισακούστηκε από την Πολιτεία η πρότασή της του 2003 να συμπεριληφθούν στο Ν. 3226/2004 για την παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος (ΦΕΚ Α΄ 24) τόσο τα αδικήματα του Ν. 927/1979 «περί κολασμού πράξεων ή ενεργειών αποσκοπούσων εις φυλετικές διακρίσεις», όσο και οι παραβιάσεις του Ν. 3304/2005 (άρθρο 7, παρ. 3 Ν. 3226/04).²⁷ Ωστόσο, ο Ν. 3226/2004 δεν έλαβε υπόψη την πρόταση της ΕΕΔΑ να μην εξαρτάται η παροχή νομικής βοήθειας για τα αδικήματα των Ν. 927/1979 και 3304/2005 από την προϋπόθεση που θέτει ο νόμος περί νομικής συνδρομής: αντίθετα με την πρόταση της ΕΕΔΑ, το άρθρο 7, παρ. 4 προβλέπει ότι τα ένδικα μέσα και βοηθήματα, για να είναι παραδεκτά, πρέπει να στηρίζονται στον νόμο και να μην είναι προφανώς αβάσιμα στην ουσία. Το σκεπτικό της πρότασης αυτής της ΕΕΔΑ ήταν ότι τα θύματα των διακρίσεων που προβλέπουν οι δύο οδηγίες αποτελούν ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες, ότι δεν υπάρχει σχετική νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων και ότι παρόμοιο ευνοϊκό μέτρο προβλέπουν και οι δύο οδηγίες όταν θεσπίζουν τη μεταφορά του βάρους απόδειξης υπέρ των θυμάτων διακρίσεων.

Η ΕΕΔΑ επαναλαμβάνει την πρόταση του 2003, προσθέτοντας ότι θα πρέπει στο νόμο που θα τροποποιεί το Ν. 3304/2005 να προστεθεί διάταξη (πιθανό μία τέταρτη παράγραφος στο άρθρο 13), που να ορίζει ότι: «*Στην παράγραφο 4 του άρθρου 7 του ν. 3226/04, προστίθεται δεύτερο εδάφιο, σύμφωνα με το οποίο: 'η προϋπόθεση αυτή δεν ισχύει προκειμένου για ένδικα βοηθήματα και μέσα που ασκούνται επί παραβιάσεων του ν. 927/1979 και του ν. 3304/2005'.*»

IV. Προσαρμογή του εθνικού δικαίου στην αξίωση των οδηγιών του 2000 για κοινωνική ρύθμιση της ίσης μεταχείρισης και της καταπολέμησης των διακρίσεων

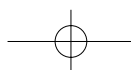
Α) Οι θεσμοί κοινωνικής ρύθμισης στα ζητήματα της ίσης μεταχείρισης, σύμφωνα με την Οδηγία 2000/43/ΕΚ

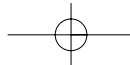
Το πρόταγμα που συχνά διακινείται από τη νομική θεωρία και τη διοικητική επιστήμη όσον αφορά την οργάνωση του κράτους μέσα στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, είναι ότι οι θεσμοί της τελευταίας ευνοούν, αν δεν επιβάλλουν, την εγκαθίδρυση στους κόλπους όλων των κρατών μελών νέων μηχανισμών επεξεργασίας του δικαίου, ικανούς να επιτελούν μία ρύθμιση αποτελεσματική, η οποία θα νομιμοποιείται βάσει των αξιολογικών στόχων που επιβάλλονται από το δημοκρατικό πολίτευμα και τη στενά συνδεδεμένη με αυτό προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσώπων. Όπως εύστοχα έχει επισημανθεί, υπάρχει η βεβαιότητα ότι κανονιστικές παρεμβάσεις της Ένωσης σε έναν τομέα, στο βαθμό που ενεργοποιούν διαδικασίες λήψης αποφάσεων ρυθμιστικού χαρακτήρα στα κράτη μέλη, χάρη στους μηχανισμούς αυτούς δεν χρειάζεται να συμπληρώνονται κάθε τόσο με νέες μεταβιβάσεις εθνικών αρμοδιοτήτων στην Ένωση, από τη στιγμή που οι ως άνω εθνικές αποφασιστικές διαδικασίες λειτουργούν εναρμονισμένα.²⁸

Η επέκταση των κανονιστικών αρμοδιοτήτων της Κοινότητας και της Ένωσης στο πεδίο της κοινωνικής αναδιανομής είναι δηλωτική όλης αυτής της διεργασίας: το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο δημιουργεί και νομιμοποιεί την ανάγκη τροποποίησης των εθνικών μηχανισμών κοινωνικής ρύθμισης, που εκδηλώνεται με τη δημιουργία νέων μηχανισμών επεξεργασίας-εφαρμογής του δικαίου, οι οποίοι εντάσσονται στη διαδικασία αναζήτησης

27. Όπ.π. υποσ. 3, σελ. 241.

28. Βλ. σχετικά P. Coppens et J. Lenoble, «Les enjeux d'une question: théorie du droit et de l'Etat, théorie de la norme et procéduralisation contextuelle», στο P. Coppens et J. Lenoble (dir.), *Démocratie et procéduralisation du droit*, (Bruylant, Bruxelles 2000) σελ. 4, O. de Schutter «La procéduralisation du droit européen-Propositions institutionnelles», στο *ibid.*, σελ. 315-316.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

μίας δημόσιας απόφασης και βελτιώνουν και αυξάνουν την κοινωνική αποδοχή της απόφασης που τελικά θα ληφθεί.²⁹

Δύο είναι τα κύρια μέσα που το κοινοτικό δίκαιο προτείνει στα κράτη μέλη στο πεδίο της εγκαθίδρυσης νέων διαδικασιών κοινωνικής ρύθμισης. Από τη μία μεριά, ο αγγλοσαξωνικής έμπνευσης θεσμός του κοινωνικού διαλόγου και της διαβούλευσης, ο οποίος αποτελεί ένα πλαίσιο «διαδραστικής» αναζήτησης του βέλτιστου περιεχομένου της ρύθμισης μέσω της υποβολής των λύσεων που προτείνονται σε δημόσιο διάλογο, μέσω της θεσμικής κατοχύρωσης της παρέμβασης των ενδιαφερομένων και της υποχρέωσης αφενός τα πορίσματα του διαλόγου να ενσωματώνονται στα ληφθέντα μέτρα και αφετέρου να αξιολογείται σε συνεχή βάση η ποιότητα των μέτρων αυτών. Από την άλλη μεριά, προτείνεται η εκκώρση σε δομές λιγότερο δυσκίνητες και περισσότερο ευαίσθητες από την κλασική δημόσια διοίκηση της φροντίδας ρύθμισης ορισμένων κοινωνικών ζητημάτων.

Στην Οδηγία 2000/43/ΕΚ της ίσης μεταχείρισης των προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, συναντάμε αναλλοίωτη τη συνύπαρξη των δύο αυτών θεσμικών μέσων κοινωνικής ρύθμισης, που επιβάλλεται στα κράτη μέλη να την υιοθετήσουν (άρθρα 11 και 12 που αφορούν, αντίστοιχα, στον κοινωνικό διάλογο και το διάλογο με τις ΜΚΟ, άρθρο 13, ως μοναδικό άρθρο του κεφαλαίου III της οδηγίας, σχετικά με τους φορείς για την προώθηση της ίσης μεταχείρισης). Είναι γεγονός ότι η οδηγία δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη να είναι ένα και μοναδικό το θεσμικό όργανο που θα επιφορτιστεί και με τα δύο μέσα κοινωνικής ρύθμισης στο πεδίο της ίσης μεταχείρισης. Εξάλλου, η παραδοχή από το κοινοτικό δίκαιο του προβαδίσματος του τρόπου οργάνωσης της κρατικής εξουσίας είναι προφανής: επί παραδείγματι, στο άρθρο 11 της οδηγίας προτάσσεται της θέ-

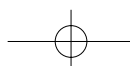
σπισης της υποχρέωσης του κράτους να ενισχύσει τον κοινωνικό διάλογο η υπόμνηση της πρωταρχίας των «εθνικών παραδόσεων και πρακτικών», όπως και το άρθρο 12 παραπέμπει στο «εθνικό δίκαιο και [την εθνική] πρακτική» προκειμένου να κριθεί η «καταλληλότητα» των ΜΚΟ που θα διεξάγουν διάλογο με τις κρατικές αρχές. Από την άλλη όμως μεριά, διάχυτο είναι και στα τρία άρθρα της οδηγίας που αναφέρουμε το στοιχείο της κοινωνικής ρύθμισης που τα κράτη μέλη υποχρεώνονται να πραγματοποιήσουν: στην παρ. 1 του άρθρου 11 τα κατάλληλα μέτρα οφείλουν να «προωθούν» την ίση μεταχείριση (με συμπερίληψη «της παρακολούθησης των πρακτικών στον εργασιακό χώρο, των συλλογικών συμβάσεων, των κωδίκων δεοντολογίας, της έρευνας ή της ανταλλαγής εμπειριών και ορθών πρακτικών»). Στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου η «προώθηση» δίνει πρόσκαιρα τη θέση της στην «ενθάρρυνση» (των κοινωνικών εταίρων, να συνάπτουν συμφωνίες για τη θέσπιση κανόνων κατά των διακρίσεων), αλλά ανακτά το ρόλο της στο πλαίσιο του διαλόγου με τις ΜΚΟ (άρθρο 12) και αναδεικνύεται, στο άρθρο 13, σε πεδίο δράσης ξεχωριστού δημόσιου φορέα δράσης, που κατά τη διεκπεραίωσή της οφείλει να περιβάλλεται με ένα νέο, καθοριστικό για τη ρυθμιστική λειτουργία του φορέα, στοιχείο: την «ανεξαρτησία» του.

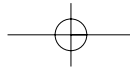
Στο στάδιο της πρότασης και της επεξεργασίας της οδηγίας, είναι γνωστό ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε προτείνει τη θέσπιση «ανεξάρτητης αρχής» στα κράτη μέλη για την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.³⁰ Στην πρόταση εκείνη είχαν προβάλλει σθεναρή αντίσταση τα περισσότερα από τα κράτη της ηπειρωτικής Ευρώπης, τα οποία δεν διέθεταν (σε αντίθεση με το Ην. Βασίλειο, την Ιρλανδία και τα σκανδιναβικά κράτη) καμία εμπειρία εθνικού οργάνου στην περιοχή της ίσης μεταχείρισης με χαρακτηριστικά ανεξάρτητης

29. Βλ. E. Szyszczak, "The New Paradigm for Social Policy: a Virtuous Circle?", (2001) 38 *Common Market Law Review*, σελ. 1129, L. Azoulay, "The Court of Justice and the Community's Administrative Governance", (2001) 7 *European Law Journal*, σελ. 434.

30. Βλ. στην πρώτη πρόταση της οδηγίας που υποβλήθηκε από την Επιτροπή με Ανακοίνωση στο Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο, στο έγγραφο COM (1999) 566 fin της 25.11.1999.

31. Βλ. E. Dubout, *L'article 13 du traité CE. La clause communautaire de lutte contre les discriminations*, (Bruylant, Bruxelles 2006), σελ. 589-590.

αρχής.³¹ Ως εξ αυτής της αντίδρασης, επελέγη από το Συμβούλιο η ανώδυνη ορολογία του «φορέα», πλην όμως «επεβίωσε» στο άρθρο 13 της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ το πρόταγμα της «ανεξαρτησίας» του σε ό,τι αφορά τη λειτουργία που θα επιτελεί: μεταξύ άλλων, οι έρευνες για τις διακρίσεις που θα διεξάγει, οι εκθέσεις που θα συντάσσει και οι συστάσεις που θα υποβάλλει οφείλουν να είναι «ανεξάρτητες» (άρθρο 13, 2^η και 3^η παύλα).

Σίγουρα μία πρόβλεψη της οδηγίας για εγκαθίδρυση σε κάθε κράτος μέλος ανεξάρτητης αρχής για την προώθηση της ίσης μεταχείρισης θα ενίσχυε δραστικά το ρυθμιστικό χαρακτήρα του οργάνου. Θα έθετε επί τάπητος, με λιγότερο ή περισσότερο κατηγορηματικό τρόπο ανάλογα με το κράτος για το οποίο θα επρόκειτο, το ζήτημα της ενσάρκωσης της ανεξαρτησίας του οργάνου μέσω του εξοπλισμού του με ίδια εξουσία απόφασης, με αρμοδιότητα θέσπισης κανόνων δικαίου δεσμευτικής ισχύος ή, έστω, με αρμοδιότητα θέσπισης πράξεων που συσσωρεύουν ατομικά και κανονιστικά στοιχεία. Ωστόσο, αν η κοινωνική ρύθμιση δεν είναι, όπως ήδη τονίσαμε, τίποτε διαφορετικό από την αναζήτηση αποφάσεων που βελτιώνουν την κοινωνική λειτουργία και είναι κοινωνικά αποδεκτές, αυτόν ακριβώς το σκοπό κάλλιστα εξυπηρετούν οι αρμοδιότητες που η Οδηγία 2000/43/ΕΚ επιβάλλει να διαθέτουν οι «φορείς προώθησης» της ίσης μεταχείρισης: οι έρευνες, οι εκθέσεις ή οι συστάσεις ανάντη θα μπορούν να προλάβουν μία δημόσια απόφαση που θα έθιγε την αρχή της ίσης μεταχείρισης, κατάντη να εξασφαλίζουν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα στην εφαρμογή μίας δημόσιας απόφασης. Εξάλλου, τίποτε περισσότερο δεν θα μπορούσε να τείνει στην κοινωνική ρύθμιση στο πεδίο της ίσης μεταχείρισης από μία ακόμη αρμοδιότητα, την οποία οι φορείς προώθησης επιβάλλεται από την οδηγία να διαθέτουν (άρθρο 13, 1^η παύλα): την αρμοδιότητα «παροχής ανεξάρτητης συνδρομής» προς τα θύματα διακρίσεων όταν καταγγέλλουν

«διακριτική μεταχείριση», η οποία πρακτικά σημαίνει ότι ο φορέας ενδέχεται, στο πλαίσιο της άσκησης αυτής της αρμοδιότητάς του, να στρέφεται ακόμη και κατά της Πολιτείας για πράξεις ή παραλείψεις οργάνων της που ενέχουν διάκριση σε βάρος πολιτών.³²

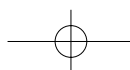
Β) Ο χαμηλός βαθμός ανταπόκρισης του νόμου στις κοινοτικές επιταγές της κοινωνικής ρύθμισης των θεμάτων της ίσης μεταχείρισης – Η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης του Υπουργείου Δικαιοσύνης

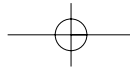
Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο νομοθέτης του Ν. 3304/2005 δεν «ανέγνωσε» τις θεσμικού περιεχομένου διατάξεις της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ –ιδίως δε το άρθρο 13 αυτής που επιβάλλει την ίδρυση σε κάθε κράτος μέλος της ΕΕ φορέα προώθησης της ίσης μεταχείρισης με ίδια χαρακτηριστικά– με τη δέουσα προσοχή και με συνέπεια προς το γράμμα των κοινοτικών διατάξεων και το στόχο που αυτές υπηρετούν (την κοινωνική ρύθμιση).

Η ΕΕΔΑ, στην απόφασή της του 2003, επέκρινε το γεγονός ότι η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης, που ιδρύθηκε από το Ν. 3304/2005 ως ο ελληνικός φορέας του άρθρου 13 της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ, λειτουργεί ως απλό συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας –μόνο για την ερμηνεία του νόμου– και ως συμφιλιωτικό όργανο μεταξύ θυτών και θυμάτων διακρίσεων,³³ δίχως –μάλιστα– η οδηγία να έχει προβλέψει παρόμοια καθήκοντα στα εθνικά όργανα που ορίζει ότι πρέπει να ιδρυθούν. Επίσης, καθώς η ανεξαρτησία στη λειτουργία των εθνικών φορέων του άρθρου 13 της οδηγίας ως αυτονόητη προϋπόθεση έχει την ανεξαρτησία των προσώπων που απαρτίζουν τους φορείς, ούτε η προϋπόθεση αυτή πληρούται από την Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης εξαιτίας, αφενός του τρόπου υπόδειξης των μελών της (ορισμός τους από τον Υπουργό Δικαιοσύνης), αφετέρου των ιδιοτήτων τους (πρόεδρος της Επιτροπής είναι ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Δικαιοσύνης

32. Για μία συγκριτική επισκόπηση (στον αγγλοσαξωνικό κυρίως κόσμο) αυτού του χαρακτηριστικού των ανεξάρτητων αρχών προστασίας της ίσης μεταχείρισης, βλ. σε M. MacEwen (ed.), *Anti-discrimination Law Enforcement: A Comparative Perspective* (Aldershot, Alverbury 1997). Βλ. επίσης E. Dubout, ό.π. υποσ. 32, σελ. 596-597.

33. ΕΕΔΑ, ό.π. υποσ. 3, σελ. 239.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

και μέλη ο νομικός σύμβουλος του ίδιου Υπουργείου, ένας αντεισαγγελέας εφετών και δύο δικηγόροι).³⁴ Στο πλαίσιο δε αυτό, θα ήταν αδιανόητο να εξοπλιστεί η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης «του Υπουργείου Δικαιοσύνης» με την υπ' αριθ. πρώτη και, επί της ουσίας, τη σημαντικότερη αρμοδιότητα που προβλέπει η Οδηγία 2000/43/ΕΚ για τους εθνικούς φορείς του άρθρου 13 αυτής: την παροχή ανεξάρτητης συνδρομής στα θύματα διακρίσεων, όταν καταγγέλλουν μεταχείριση που ενέχει διάκριση. Εξάλλου, της ιδιότητας της ανεξαρτησίας δεν στερείται μόνον (αλλά πάντως αυτονόητα, λαμβανομένης υπόψη της αποστολής που κατά τα ανωτέρω της έχει ανατεθεί) η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης, αλλά και το Σώμα Επιθεωρητών Εργασίας (εφεξής ΣΕΠΕ), το οποίο έχει επιφορτιστεί από το Ν. 3304/2005, «στον τομέα απασχόλησης και εργασίας, (ως) φορέας προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης στις περιπτώσεις που αυτή παραβιάζεται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα (...)» που δεν ανήκουν στο ελληνικό δημόσιο (άρθρο 19, παρ. 3 του νόμου).³⁵

Ειδικά σε ό,τι αφορά την Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης «του Υπουργείου Δικαιοσύνης», το έργο που έχει επιδείξει, έστω μέσα στο περιορισμένο πλαίσιο των συμβουλευτικών-ερμηνευτικών και συμφιλιωτικών αρμοδιοτήτων που της έχουν δοθεί, στα τέσσερα χρόνια ύπαρξής της, είναι σχεδόν ανύπαρκτο. Η ΟΚΕ, από τη μεριά της, στην οποία όπως ήδη τονίσαμε ανατέθηκε από το Ν. 3304/2005 η αποστολή της οργάνωσης του κοινωνικού διαλόγου για τα θέματα της ίσης μεταχείρισης και την καταπολέμηση των διακρίσεων, με συνέπεια ανταποκρίνεται, αν μη τι άλλο στη σύνταξη ετήσιων εκθέσεων για την εφαρμογή του νόμου (άρθρο 18 (α) Ν. 3304/2005), στις οποίες εντάσσει και προτάσεις της –που ούτως ή άλλως οφείλει

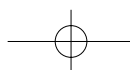
να συντάσσει κατά το άρθρο 18 (β) του νόμου– προς την κυβέρνηση και τους κοινωνικούς εταίρους για τη λήψη μέτρων κατά των διακρίσεων.³⁶ Στην τρίτη γνώμη του 2008, η ΟΚΕ έχει καταχωρίσει έγγραφο του προέδρου της Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης, από το οποίο προκύπτει ότι μέχρι τότε η Επιτροπή είχε εκφέρει δύο γνώμες για ζητήματα ερμηνείας του νόμου και είχε επιληφθεί τεσσάρων καταγγελιών για παραβιάσεις του (τις τρεις από τις οποίες κήρυξε απαράδεκτες). Καθώς στο έγγραφο εκείνο ο πρόεδρος της Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης επέκρινε (αόριστα) τη μη ενημέρωση του κοινού για το περιεχόμενο του Ν. 3304/2005 και για τη δυναμική που θα μπορούσε να προκληθεί από μία συστηματική προσπάθεια ενημέρωσης των πολιτών, η ΟΚΕ επεσήμαινε ότι «οι δημόσιες αρχές δεν θα πρέπει απλώς να καταγράφουν αυτή την κατάσταση, αλλά οφείλουν να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν τα μέτρα εκείνα που απαιτούνται για τη διάχυση της πληροφόρησης, ώστε ο νόμος να ισχύσει και στην πράξη».³⁷ Εξάλλου, στη δεύτερη γνώμη της για την εφαρμογή του Ν. 3304/2005 (2007), η ΟΚΕ είχε καταλήξει στη διατύπωση του κάτωθι σχολίου σχετικά με την ύπαρξη και το έργο της Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης: «Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι για δεύτερη συνεχή χρονιά είναι ουσιαστικά αδύνατο να εκτιμήσει το έργο της Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης του Υπουργείου Δικαιοσύνης, καθώς δεν υπήρξε ανταπόκριση στο σχετικό έγγραφό της, με το οποίο ζητήθηκε από την Επιτροπή ενημέρωση για τη σχετική δράση της. Είναι χαρακτηριστικό ότι χρειάστηκε να αξιοποιηθεί το ενημερωτικό υλικό άλλου φορέα –του Συνηγόρου του Πολίτη– για να διαπιστωθεί το έργο της εν λόγω Επιτροπής, το οποίο, όπως προκύπτει από την έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη, ήταν πολύ περιορισμένο, γνω-

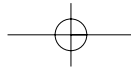
34. ΥΑ 98623/10.10.2005 (ΦΕΚ Β' 1489/27.10.2005), με την οποία συγκροτήθηκε η Επιτροπή.

35. ΕΕΔΑ, όπ.π. υποσ. 3, σελ. 239.

36. Βλ. ανωτ. Επίσης η ΟΚΕ, τον Ιούλιο 2006 είχε οργανώσει ανοικτή συνεδρίαση της ολομέλειάς της επ' ευκαιρία της έκδοσης της πρώτης γνώμης της για την εφαρμογή του νόμου. Τα πρακτικά της συνεδρίασης εκείνης έχουν επισυναφθεί στην γνώμη του 2006, όμως από αυτά δεν προκύπτει ότι η συγκεκριμένη συνεδρίαση ήταν βήμα «διαλόγου με τις ΜΚΟ», με την οργάνωση του οποίου το άρθρο 18(γ) του Ν. 3304/2005 επίσης επιφορτίζει την ΟΚΕ.

37. ΟΚΕ, Γνώμη: Εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού (Έκθεση έτους 2007-άρθρο 18 του Ν. 3304/2005) (Αθήνα 2008) όπ.π. υποσ. 8, σελ. 15.

μοδοτικού κυρίως χαρακτήρα και όχι ελεγκτικού, όπως βασικά προβλέπει η σχετική νομοθεσία. Η ΟΚΕ είναι υποχρεωμένη να αξιολογήσει αρνητικά τη στάση αυτή της Επιτροπής και να εκφράσει το βάσιμο φόβο ότι η μη παροχή ενημέρωσης για το έργο της Επιτροπής αντανακλά έναν ανεπαρκή βαθμό ανταπόκρισης στα κρίσιμα καθήκοντα που της έχουν ανατεθεί από το νόμο».³⁸

Γ) Η πρόταση της ΕΕΔΑ: Η ανάγκη θεσμοθέτησης κεντρικής και ανεξάρτητης δράσης για την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης – Ο ρόλος του Συνήγορου του Πολίτη

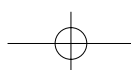
Λαμβάνοντας υπόψη, αφενός την ανάγκη αποτελεσματικής προώθησης και εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή/και εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή/και γενετήσιου προσανατολισμού, αφετέρου τα προβλήματα των διακρίσεων που αφορούν σε τμήματα του πληθυσμού, που εγείρονται για λόγους φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, ηλικίας, θρησκευτικού, ειδικών αναγκών ή γενετήσιου προσανατολισμού, καθώς και την υστέρηση που μέχρι σήμερα η Πολιτεία έχει δείξει σε ό,τι αφορά τη θωράκιση της κοινωνίας με δημόσιους θεσμούς που θα είναι σε θέση να αρθρώσουν ιδέες και προτάσεις για την αποτελεσματική καταπολέμηση των διακρίσεων, η ΕΕΔΑ προτείνει στα αρμόδια πολιτικά όργανα –τη Βουλή και την κυβέρνηση– η ευκαταία τροποποίηση του Ν. 3304/2005 να προτάξει την εναπόθεση του κέντρου βάρους της προώθησης και του ελέγχου εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης και της καταπολέμησης των διακρίσεων στην κατεξοχήν **ανεξάρτητη αρχή** που συμπαρίσταται τον πολίτη για την άσκηση των δικαιωμάτων του και εκπροσωπεί αυτό που εύστοχα αποκαλείται **πολιτισμός εξυπηρέτησης του πολίτη**: στο Συνήγορο του Πολίτη. Προς το σκοπό αυτό η ΕΕΔΑ προτείνει, επίσης, να επαναπροσδιορι-

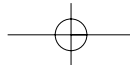
στούν, όπως ενδεικτικά αναφέρεται στη συνέχεια, οι αρμοδιότητες των λοιπών κρατικών οργάνων που βάσει του Ν. 3304/2005 έχουν χρηστεί φορείς της προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης: του ΣΕΠΕ, του Τμήματος Ισότητας Ευκαιριών του Υπουργείου Εργασίας, της Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης και της Υπηρεσίας Ίσης Μεταχείρισης του Υπουργείου Δικαιοσύνης, και φυσικά της ΟΚΕ.

Η προτεινόμενη από την ΕΕΔΑ θεσμοθέτηση, είναι επιβεβλημένη όχι μόνο για τους «ενδοελληνικούς» λόγους που μόλις πριν τονίστηκαν, αλλά και ως ενέργεια συμμόρφωσης προς τις οδηγίες του Συμβουλίου ΕΕ του 2000 για την ίση μεταχείριση, ιδίως δε, όπως εξηγήθηκε αναλυτικά προηγουμένως (ανωτ. υπό IV(A)), την Οδηγία 2000/43/ΕΚ περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής. Στο σημείο αυτό αξίζει να τονιστεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε, τον Οκτώβριο 2009, αφενός ότι αποσύρει προσφυγές ενώπιον του ΔΕΚ εναντίον 4 κρατών μελών (Φινλανδία, Αυστρία, Ιταλία, Μάλτα) για παραβίαση διατάξεων των οδηγιών του 2000 (επειδή τα κράτη αυτά συμμορφώθηκαν στις σχετικές υποδείξεις της Επιτροπής), αφετέρου ότι συνεχίζει τη δικαστική διαδικασία εναντίον 2 άλλων κρατών μελών, της Γερμανίας και της Πορτογαλίας. Μία από τις παραβιάσεις των οδηγιών που η Επιτροπή καταλογίζει στην Πορτογαλία, αφορά στον πλημμελή χαρακτήρα της συμμόρφωσής της στη διάταξη της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ για την ίδρυση ανεξάρτητου εθνικού φορέα προώθησης της ίσης μεταχείρισης.³⁹ Από την άλλη μεριά, παρόλο που η Οδηγία 2000/43/ΕΚ δεν επιβάλλει την ίδρυση φορέων προώθησης της ίσης μεταχείρισης με τα χαρακτηριστικά ανεξάρτητης αρχής, εντούτοις αυτά τα χαρακτηριστικά «εκ του πλαγίου» η οδηγία τα απαιτεί από τα εθνικά όργανα που οφείλουν να ιδρυθούν, μέσω της έμφασης που το ίδιο το κείμενο της πράξης δίνει στην ανεξαρτησία των λειτουργ-

38. ΟΚΕ, Γνώμη: Εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού (Έκθεση του έτους 2006-άρθρο 18 του Ν. 3304/2005), (Αθήνα 2007) όπ.π. υποσ. 8, σελ. 14.

39. Βλ. στο ενημερωτικό δελτίο *Bulletin Quotidien Europe*, n° 9996 (13.10.2009), σελ. 14.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

γιών τις οποίες θα ασκούν τα εν λόγω θεσμικά όργανα. Αυτή την ερμηνεία εξάλλου έχουν κάνει όσα κράτη μέλη ίδρυσαν ξεχωριστούς ανεξάρτητους φορείς μετά τη θέση σε ισχύ των οδηγιών του 2000. Ένα από τα κράτη αυτά ήταν η Γαλλία, που το 2004-2005 ίδρυσε την Ανώτατη Αρχή για την καταπολέμηση των διακρίσεων και την ισότητα (HALDE: Haute Autorité de Lutte contre les Discriminations et pour l'Égalité). Η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι οφείλουν να μελετηθούν με προσοχή από τα αρμόδια κυβερνητικά όργανα της χώρας μας οι αρμοδιότητες, η στελέχωση και ο τρόπος λειτουργίας της HALDE,⁴⁰ εφόσον βέβαια η Πολιτεία αποφασίσει να τροποποιήσει το Ν. 3304/2005 προς την κατεύθυνση που προτείνει η ΕΕΔΑ.

Για την κατάσθρωση του θεσμικού συστήματος προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης που σκιαγραφείται αμέσως στη συνέχεια, η ΕΕΔΑ έλαβε υπόψη της όχι μόνο την Οδηγία 2000/43/ΕΚ, αλλά και τις σχετικές συστάσεις που έχει απευθύνει στην Πολιτεία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας του Συμβουλίου της Ευρώπης (ECRI) στην 4^η έκθεσή της για την Ελλάδα του 2009,⁴¹ όπως και τη θεσμική δομή προώθησης της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών που εγκαθίδρυσαν οι Ν. 3488/2006 (ΦΕΚ Α' 191: μεταφορά κοινοτικών οδηγιών για την ίση μεταχείριση των δυο φύλων όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση, στους όρους και στις συνθήκες εργασίας) και Ν. 3769/2009 (ΦΕΚ Α' 105: μεταφορά οδηγίας για την καθιέρωση πλαισίου καταπολέμησης των διακρίσεων λόγω φύλου όσον αφορά την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και την παροχή αυτών).

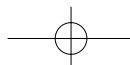
Ειδικότερα η ΕΕΔΑ προτείνει να θεσμοθετηθεί :

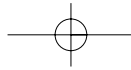
(α) Η αρμοδιότητά του Συνηγόρου του Πολίτη ως φορέα προώθησης, στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα και κατ' αναλογία των ισχυόντων

στην ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών όσον αφορά στην πρόσβαση στην απασχόληση και τα εργασιακά ζητήματα (Ν. 3488/2006, άρθρο 13), της ίσης μεταχείρισης των προσώπων ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, για όλα τα πεδία στα οποία εκτείνεται η εφαρμογή του Ν. 3304/2005, πλην εκείνων της πρόσβασης στα αγαθά και τις υπηρεσίες, όπου, κατ' αναλογία των ισχυόντων για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών (Ν. 3769/2009, άρθρο 11), θα πρέπει να θεσμοθετηθεί η αρμοδιότητα του Συνηγόρου του Καταναλωτή (Ν. 3297/2004, ΦΕΚ Α' 259) ως φορέα προώθησης της αρχής. Κάθε πρόσωπο που θεωρεί ότι ζημιώνεται από τη μη τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, ακόμη κι αν έχει λήξει η σχέση στο πλαίσιο της οποίας φέρεται ότι σημειώθηκε διάκριση, μπορεί να απευθύνεται στον αρμόδιο κατά περίπτωση φορέα. Επίσης, κάθε δημόσια αρχή που δέχεται καταγγελίες ή κοινοποιούνται σε αυτήν πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή του Ν. 3304/2005, συμπεριλαμβανομένου –ιδίως– του ΣΕΠΕ, θα τις διαβιβάζει στο Συνήγορο του Πολίτη (ή στο Συνήγορο του Καταναλωτή), ο οποίος θα διεξάγει έρευνα και θα μεσολαβεί με κάθε πρόσφορο τρόπο για την άρση της προσβολής της ίσης μεταχείρισης. Εφόσον η μεσολάβηση δεν επιφέρει ικανοποιητικά αποτελέσματα, το τελικό πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη (ή του Συνηγόρου του Καταναλωτή) θα διαβιβάζεται στην καθ' ύλην αρμόδια δημόσια αρχή, προκειμένου να επιβληθούν κυρώσεις ή και να κινηθεί η πειθαρχική διαδικασία αν πρόκειται για το δημόσιο τομέα. Στα πλαίσια της προτεινόμενης ρύθμισης, οι αντίστοιχες αρμοδιότητες του ΣΕΠΕ και της ΕΙΜ του Υπουργείου Δικαιοσύνης που προβλέπονται από το Ν. 3304/2005 (αντίστοιχα, άρθρο 19, παρ. 3 και 4 και άρθρο 22, παρ. 1(α) και (β)) καταργούνται.

40. Βλ. σχετικά με την HALDE στην ιστοσελίδα της (www.halde.fr), αλλά και την πρόσφατη ανάλυση της λειτουργίας της σε Κ. Grabarczyk, «La Haute Autorité de lutte contre les discriminations et pour l'égalité : un magistrat d'influence ?» <http://www.halde.fr>, 2010, 81 *Revue trimestrielle des droits de l'homme*, σελ. 67-96.

41. Βλ. την έκθεση σε <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Greece/GRC-CbC-IV-2009-031-GRC.pdf>.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

(β) Η παροχή από το Συνήγορο του Πολίτη (και το Συνήγορο του Καταναλωτή) ανεξάρτητης και εξειδικευμένης συνδρομής στα θύματα διακρίσεων, όταν καταγγέλλουν στο φορέα μεταχείριση που ενέχει διάκριση (άρθρο 13, παρ. 1, 1^η παύλα της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ). Δεδομένου ότι κατόπιν μίας καταγγελίας, η διέξοδος που θα δίνει ο φορέας προώθησης της ίσης μεταχείρισης ενδέχεται να είναι η διαβίβασή της στις αρμόδιες δικαστικές αρχές ή η χρησιμοποίηση από τον πολίτη ενδίκου μέσου, αναγκαίο είναι να τροποποιηθούν τόσο ο ΚΠολΔ όσο και ο ΚωδΔιοικΔικον και ο ΚΠΔ ώστε, κατά περίπτωση, ο Συνήγορος του Πολίτη (και ο Συνήγορος του Καταναλωτή) να μπορεί να δράσει ως προσθέτως παρεμβαίνων στην πολιτική ή διοικητική δίκη που θα ανοιχθεί ή ως παραστάτης πολιτικής αγωγής.

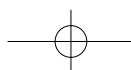
(γ) Η αρμοδιότητα του Συνηγόρου του Πολίτη να επιλαμβάνεται υποθέσεων που έχουν εισαχθεί στο δικαστήριο, μέχρι και την πρώτη συζήτηση στο ακροατήριο ή μέχρις ότου το αρμόδιο δικαστήριο ή η αρμόδια δικαστική αρχή αποφανθεί επί αιτήσεως παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας όταν ενεργεί ως φορέας παρακολούθησης και προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτητών ηλικίας, αναπηρίας, φυλετικής και εθνοτικής καταγωγής, κλπ. Δεδομένου ότι η υποβολή αναφοράς στον Συνήγορο δεν αναστέλλει τις προβλεπόμενες από το νόμο για την άσκηση ενδίκου μέσου ή βοηθήματος, σε περίπτωση μη ευδοκίμησης των ενεργειών του Συνηγόρου, το θύμα διάκρισης μπορεί να στερηθεί τη δικαστική προστασία ιδίως όταν η προθεσμία είναι σύντομη. Αυτό είναι αναγκαίο λόγω της επέκτασης των αρμοδιοτήτων του Συνηγόρου του Πολίτη στον ιδιωτικό τομέα και μπορεί να ενθαρρύνει τις προσφυγές θυμάτων διακρίσεων σε αυτόν, προάγοντας και την καλή λειτουργία των θεσμών. Η προτεινόμενη ρύθμιση συνεπάγεται τροποποίηση του Ν. 3094/2003 για το Συνήγορο του Πολίτη και βρίσκεται σε αρμονία με τη συναφή πρόταση που η

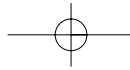
ΕΕΔΑ διατύπωσε το 2008 στο πλαίσιο της προσαρμογής της κείμενης νομοθεσίας στην Οδηγία 2006/54/ΕΚ για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας.⁴²

(δ) Η διεξαγωγή από το Συνήγορο του Πολίτη (και από το Συνήγορο του Καταναλωτή) ερευνών, η εκπόνηση εκθέσεων και η διατύπωση συστάσεων για κάθε θέμα που εμπίπτει στην εφαρμογή του Ν. 3304/2005 και του νόμου που θα τον τροποποιεί (άρθρο 13, παρ. 1, 2^η και 3^η παύλα της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ). Οι εκθέσεις και οι εισηγήσεις θα διαβιβάζονται, μεταξύ άλλων, και στην ΕΙΜ του Υπουργείου Δικαιοσύνης, η οποία βάσει αυτών θα προχωρεί σε παρεμβάσεις στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς της για την παρακολούθηση της εφαρμογής του Ν. 3304/2005 (άρθρο 22, παρ. 1(γ)-(δ)), ιδίως προς την κατεύθυνση της προώθησης κανονιστικών ή νομοθετικών μέτρων για την ουσιαστική πραγμάτωση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

(ε) Η συστηματική παρακολούθηση από το Συνήγορο του Πολίτη, σε συνεργασία με το ΣΕΠΕ, το Τμήμα Ισότητας Ευκαιριών του Υπουργείου Εργασίας και τον Οργανισμό Μεσολάβησης και Διαιτησίας των δρώμενων στον εργασιακό χώρο, των συλλογικών συμβάσεων, των κωδίκων δεοντολογίας και των ορθών πρακτικών που σχετίζονται με την καταπολέμηση των διακρίσεων (άρθρο 11, παρ. 1 της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ και 13, παρ. 1 της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ), πολλώ δε μάλλον αφού, επί παραδείγματι σε ό,τι αφορά τις Εθνικές Γενικές Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 μέχρι σήμερα, έχουν συνολογηθεί στο πλαίσιο τους ρήτρες προστατευτικές της ίσης μεταχείρισης των εργαζομένων από τις απόψεις της εθνικής, θρησκευτικής και πολιτισμικής ιδιαιτερότητας (ΕΓΣΣΕ 2000-2001, άρθρο 22), της αλλοδαπότητας (ΕΓΣΣΕ 2004-2005, άρθρο 19), της φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής (ΕΓΣΣΕ 1996-1997, άρθρο 14, ΕΓΣΣΕ 1998-1999, άρθρο 10) και

42. ΕΕΔΑ, «Παρατηρήσεις στο σχέδιο νόμου “Εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης – Εναρμόνιση της κείμενης νομοθεσίας με την Οδηγία 2006/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5^{ης} Ιουλίου 2006”», *Ετήσια Έκθεση 2008*, σελ. 89, σελ. 94.

της αναπηρίας (ΕΓΣΣΕ 2008-2009, άρθρο 14).⁴³

(στ) Δεδομένου ότι, ειδικά, καμία από τις ανωτέρω, υπό (δ) και (ε) αρμοδιότητες δεν θα μπορεί να αχθεί σε πέρας χωρίς την οργανική επαφή της συντεταγμένης Πολιτείας με τις ΜΚΟ, τα συνδικάτα και με την κοινωνία και την ελληνική κοινή γνώμη ευρύτερα, η ΕΕΔΑ θεωρεί απαραίτητο να ενισχυθεί η ΟΚΕ σε ό,τι αφορά την βάση του Ν. 3304/2005 αποστολή της να διεξάγει διάλογο με αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίες έχουν μεταξύ των σκοπών τους την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού (άρθρο 18, περ. (γ) Ν. 3304/2005), καθώς και να εξασφαλίζει την ευρύτερη δυνατή δημοσιότητα της ελληνικής νομοθεσίας κατά των διακρίσεων και των μέτρων που λαμβάνονται σε εθνικό ή περιφερειακό-τοπικό επίπεδο για την προώθηση των στόχων της (άρθρο 18, περ. (δ) Ν. 3304/2005). Προς το σκοπό αυτό, η ΕΕΔΑ προτείνει να δημιουργηθεί στους κόλπους της ΟΚΕ, κατά το πρότυπο της γαλλικής HALDE, ένα μόνιμο συμβουλευτικό σώμα, συγκείμενο από εκπροσώπους των ΜΚΟ και γενικά των οργανώσεων και με συμμετοχή εκπροσώπου του Συνηγόρου του Πολίτη, το οποίο και θα διεξάγει με την ολομέλεια της ΟΚΕ τον κοινωνικό διάλογο για τα ζητήματα της ίσης μεταχείρισης.

Τέλος, η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι, εξαιτίας της κεντρικής σημασίας και του εύρους των αρμοδιοτήτων που προτείνεται να δοθούν στο Συνήγορο του Πολίτη ως φορέα προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης υπό τους όρους του Ν. 3304/2005, θα πρέπει να ενισχυθεί το ανθρώπινο δυναμικό του, για το σκοπό αυτό, με ένα ολιγάριθμο μεν αλλά υψηλής εξειδίκευσης διοικητικό και επιστημονικό προσωπικό, καθώς και να εξασφαλιστούν υπέρ της Ανεξάρτητης Αρχής τα υλικά μέσα και οι πόροι για την απρόσκοπτη άσκηση των νέων αρμοδιοτήτων της.

V. Ανακεφαλαίωση των προτάσεων της ΕΕΔΑ

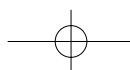
Η ΕΕΔΑ προτείνει η τροποποίηση του Ν. 3304/2005 για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, να κινηθεί, σύμφωνα με όσα αναλυτικά εκτέθηκαν και εξηγήθηκαν, προς τις ακόλουθες κατευθύνσεις:

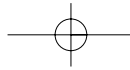
1. Την εναπόθεση στο Συνήγορο του Πολίτη, ο οποίος πληροί, ως Ανεξάρτητη Αρχή, το γράμμα και το πνεύμα των κοινοτικών οδηγιών του 2000 για την ίση μεταχείριση σχετικά με τους εθνικούς φορείς προώθησης της αρχής, του κέντρου βάρος της προώθησης και του ελέγχου της τήρησης της εν λόγω αρχής από φυσικά και νομικά πρόσωπα του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα της κοινωνίας και της οικονομίας για όλα τα πεδία στα οποία εκτείνεται η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης, πλην εκείνου της πρόσβασης στα αγαθά και τις υπηρεσίες, όπου θα πρέπει να θεσμοθετηθεί η αρμοδιότητα του Συνηγόρου του Καταναλωτή ως φορέα προώθησης της αρχής. Θα πρέπει, ταυτόχρονα, να προσαρμοστούν στη νέα αποστολή του Συνηγόρου του Πολίτη οι συναφείς αρμοδιότητες όλων των λοιπών δημόσιων αρχών που ο Ν. 3304/2005 καθιερώνει (ΟΚΕ, ΣΕΠΕ και Τμήμα Ισότητας Ευκαιριών του Υπουργείου Εργασίας, Επιτροπή και Υπηρεσία Ίσης Μεταχείρισης του Υπουργείου Δικαιοσύνης). Αναγκαίο προαπαιτούμενο του προτεινόμενου ενισχυμένου ρόλου του Συνηγόρου του Πολίτη είναι η ενίσχυση της Ανεξάρτητης Αρχής με έμπυχο δυναμικό και με πόρους, σε τέτοια έκταση ώστε να μπορέσει να εκπληρώσει, με την ίδια επάρκεια που επιδεικνύει σήμερα, τη νέα αποστολή της (ανωτ., υπό IV (Γ), (α) έως (στ)).

2. Την εισαγωγή πρόβλεψης στο νόμο για την απαγόρευση των πολλαπλών διακρίσεων (ανωτ., υπό I (Α)).

3. Την τροποποίηση σειράς άρθρων του νόμου με σκοπό την αποτροπή συγκάλυψης διακρί-

43. Βλ. σχετικά στην κωδικοποίηση των βασικών ρυθμίσεων των ΕΓΣΣΕ και των Διαιτητικών Αποφάσεων, που έχει συντάξει η ΓΣΕΕ.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

σεων κατ' επίκληση λόγων διαφορετικής ιθαγένειας και την ίση μεταχείριση των πολιτών τρίτων χωρών που ήδη απολαύουν προστασίας από το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο (ανωτ., υπό Ι (Β)).

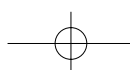
4. Τις τροποποιήσεις σε σειρά άρθρων του νόμου που αφορούν στο πεδίο εφαρμογής της ίσης μεταχείρισης, τις θετικές δράσεις, τις επαγγελματικές απαιτήσεις και τη διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας, ώστε να καταστούν οι διατάξεις αυτές σύμφωνες με το γράμμα των κοινοτικών οδηγιών του 2000 (ανωτ., υπό Ι (Γ) και (Δ)).

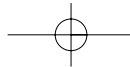
5. Τη βελτίωση της διατύπωσης και την ένταξη των δικονομικών διατάξεων των κοινοτικών οδηγιών (νομιμοποίηση των οργανώσεων για προσφυγές σε δικαστικές ή διοικητικές αρχές και μεταφορά του βάρους της απόδειξης στις πολιτικές

και διοικητικές δίκες για θέματα διακρίσεων) στον ΚΠολΔ, τον ΚωδΔιοικΔικον και τον ΚωδΔιοικΔιαδικ (ανωτ., υπό ΙΙ (Α)).

6. Την τροποποίηση σειράς άρθρων του νόμου με σκοπό τη διευκόλυνση της νομιμοποίησης των ΜΚΟ ενώπιον δικαστικών αρχών, την αναγνώριση του ευμενούς (μόνον) δεδικασμένου και την καθιέρωση ενδικοφανούς προσφυγής των ΜΚΟ ενώπιον διοικητικής αρχής (ανωτ., υπό ΙΙ (Β)).

7. Την τροποποίηση του Ν. 3226/2004 για την παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος, με σκοπό τη διευκόλυνση της νομικής συνδρομής σε περιπτώσεις άσκησης ενδίκων μέσων και βοηθημάτων για παραβιάσεις του Ν. 927/1979 και του Ν. 3304/2005 (ανωτ., υπό ΙΙ (Γ)).

II. Η λειτουργία καμερών σε δημόσιους χώρους και η καταγραφή ήχου ή εικόνας, η ανάλυση γενετικού υλικού στην ποινική διαδικασία και το αρχείο γενετικών αποτυπωμάτων (άρθρο 12 Ν. 3783/2009)*

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

A) Το ιστορικό της τροπολογίας για τις κάμερες και το DNA

Τον περασμένο Ιούλιο υιοθετήθηκε ο Ν. 3783/2009 «Ταυτοποίηση των κατόχων και χρηστών εξοπλισμού και υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 136). Στο άρθρο 12 εισήχθη η κοινή τροπολογία-προσθήκη σχετικά με τη λειτουργία καμερών σε δημόσιους χώρους και την καταγραφή ήχου ή εικόνας, τη λήψη γενετικού υλικού για τη διαπίστωση της ταυτότητας του δράστη εγκλήματος και τη δημιουργία αρχείου γενετικών αποτυπωμάτων.

Οι ρυθμίσεις αυτές υιοθετήθηκαν από το Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής, παρά το γεγονός ότι διατυπώνεται η άποψη ότι εμπίπτουν στη αρμοδιότητα της Ολομέλειας, ως νομοσχέδιο για την άσκηση και προστασία των ατομικών δικαιωμάτων (άρθρο 72, παρ. 1 Σ), καθώς τροποποιούν την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε δύο διαφορετικά πεδία (άρθρο 9Α Σ). Επιπλέον, η τροπολογία υιοθετήθηκε, ενώ εκκρεμούσε η έκδοση γνωμοδότησης της αρμόδιας εκ του Συντάγματος Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (εφεξής ΑΠΔΠΧ). Η ΑΠΔΠΧ γνωμοδότησε σχετικά με τη λειτουργία των καμερών (Γνωμοδότηση 1/2009, 24.07.2009) και την ανάλυση και αποθήκευση του DNA (Γνωμοδότηση 2/2009, 27.07.2009) και κατέληξε ότι η τροπολογία είναι αντισυνταγματική (άρθρο 9Α Σ) και δεν εναρμονίζεται με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ.

B) Το τεχνητό δίλημμα μεταξύ ελευθερίας και ασφάλειας

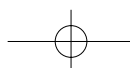
Οι εξεταζόμενες ρυθμίσεις, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση, συνιστούν μέτρα που έχουν σκοπό την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας με την αξιοποίηση της τεχνολογίας και της επιστήμης. Από τη μία πλευρά, το κράτος με την εκτεταμένη λειτουργία των καμερών και τη συστηματική καταγραφή ανθρώπινης συμπεριφοράς, που περικλείει ατομικές ή συλλογικές επιλογές, παρεμβαίνει στη «ζώνη αλληλεπίδρασης του ατόμου με τους άλλους στο πλαίσιο της δημόσιας σφαίρας». ¹ Από την άλλη πλευρά, στο πλαίσιο της ποινικής δικαιοσύνης, παρεμβαίνει στη διαχείριση του DNA, στοιχείου απολύτως προσωπικού και φέροντος πλήθους πληροφοριών για το άτομο, με αδιευκρίνιστες ακόμα δυνατότητες αξιοποίησης. Και στις δύο περιπτώσεις, το κράτος θέτει την τεχνολογία και την επιστήμη στην υπηρεσία της ασφάλειας, συρρικνώνοντας την ιδιωτικότητα και την ατομικότητα και διαμορφώνοντας ένα σύστημα διαρκούς επιτήρησης, το οποίο εκτείνεται, επιπλέον, πέραν των συνόρων του μέσω της αστυνομικής συνεργασίας με άλλα κράτη.

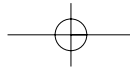
Οι δύο αυτές ρυθμίσεις εντάσσονται στην ολοένα διευρυνόμενη παγκοσμίως πολιτική πρόληψης ενός δυσδιάκριτου κι επομένως τρομακτικού κινδύνου, η οποία κατά αποτέλεσμα ανάγει την ασφάλεια σε υπερδικαίωμα και τους άνευ ορίων περιορισμούς των δικαιωμάτων σε μονόδρομο σωτηρίας. ² Έτσι, στην κοινωνία της διακινδύνευσης, το κράτος φαίνεται να μεταβάλλεται σε παντοδύναμο προστάτη, ο οποίος μονοπωλεί την ιεράρχηση των εννόμων αγαθών. Σε αυτή τη διαδικασία, η προστασία της ιδιωτικής σφαίρας συνθλίβεται συγκρινόμενη με το δημόσιο συμφέρον της ασφάλειας, παραγνωρίζοντας τη σπουδαιότητα της προστασίας της ιδιωτικότητας για το κοινωνικό

* Η απόφαση υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ στην από 18.02.2010 συνεδρίασή της. Εισηγητές: κ. Α. Ρουπακιάτης, Μέλος της ΕΕΔΑ, Εκπρόσωπος της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ) και Τ. Σταυρινάκη, Επιστημονική Συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ.

1. P.G. and J.H. v. United Kingdom, Judgment of 25 September 2001, παρ. 56, Peck v. United Kingdom, Judgment of 28 January 2003, παρ. 57-59.

2. ΑΠΔΠΧ, Γνωμοδότηση 1/2009, σελ. 7.

σύνολο και την αποτελεσματική άσκηση άλλων δικαιωμάτων (λ.χ. ελευθερία της έκφρασης, ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι),³ ώστε τελικά το πεδίο προστασίας του ατομικού δικαιώματος να διαβρώνεται συστηματικά.⁴

Το ΕΔΔΑ τονίζει ότι η προστασία του δικαιώματος της ιδιωτικότητας θα αποδυναμωνόταν κατά τρόπο απαράδεκτο, αν η χρήση της τεχνολογίας στην ποινική διαδικασία επιτρεπόταν με οποιοδήποτε κόστος, χωρίς να σταθμίσουμε προσεκτικά τα πιθανά οφέλη έναντι σημαντικών πτυχών της ιδιωτικότητας. Τα κράτη δε, που διεκδικούν πρωτοπόρο ρόλο στην εξέλιξη των νέων τεχνολογιών, έχουν ειδική ευθύνη να αναζητήσουν τη δίκαιη ισορροπία.⁵

Η ΕΕΔΑ μοιράζεται την ανησυχία της ΑΠΔΠΧ για «ασφάλεια σε πλαίσιο ελευθερίας και όχι ελευθερία σε πλαίσιο ασφάλειας».⁶ Η αναζήτηση της ασφάλειας υπό την προϋπόθεση της ελευθερίας σε μία δημοκρατική κοινωνία δεν μπορεί παρά να σέβεται χωρίς παρεκκλίσεις τις συνταγματικές εγγυήσεις των δικαιωμάτων και τούτο να αποτυπώνεται στο πνεύμα και το γράμμα του νόμου. Η ΕΕΔΑ εκφράζει την αντίθεσή της με τη διαδικασία υιοθέτησης των σχετικών ρυθμίσεων, θεωρώντας ότι δεν έτυχαν της δέουσας προεργασίας και διαβούλευσης, όπως αρμόζει σε ένα δημοκρατικό κράτος όταν επιβάλλει τόσο σημαντικούς περιορισμούς στους πολίτες του.

Γ) Η δέσμευση για κατάργηση της διάταξης για τις κάμερες

Η ΕΕΔΑ χαιρετίζει τη δέσμευση του Υπουργού Δικαιοσύνης, κ. Καστανίδη, σχετικά με την

κατάργηση της περ. γ' του άρθρου 3, παρ. 2 του Ν. 2472/1997 και τη διαβεβαίωση του Υπουργού ότι η Πολιτεία θα συμμορφωθεί με τη Γνωμοδότηση της αρμόδιας ΑΠΔΠΧ 1/2009. Η διάταξη αυτή προβλέπει την καταγραφή ήχου ή εικόνας από ειδικά τεχνικά μέσα (κάμερες) σε δημόσιους χώρους και επιπλέον, αφαιρεί από το πεδίο εφαρμογής του Ν. 2472/1997 περί προσωπικών δεδομένων την επεξεργασία των δεδομένων από δημόσια αρχή για τη διαφύλαξη της ασφάλειας του κράτους, της άμυνας, της δημόσιας ασφάλειας, για την οποία είναι αρμόδια, και ιδίως για την προστασία προσώπων και πραγμάτων, καθώς και για τη διαχείριση της κυκλοφορίας. Το εν λόγω υλικό, εφόσον δεν χρησιμοποιείται για τη βεβαίωση τέλεσης εγκλημάτων (άρθρο 3, παρ. 2 (β) του Ν. 2472/1997), τηρείται για χρονικό διάστημα επτά (7) ημερών και στη συνέχεια καταστρέφεται με πράξη του αρμόδιου εισαγγελέα.⁸

Η ΕΕΔΑ θα παρακολουθεί την υλοποίηση της συμμόρφωσης με τη Γνωμοδότηση της ΑΠΔΠΧ, διότι θεωρεί ότι η διάταξη είναι αντισυνταγματική (άρθρα 9, 9Α, 5, παρ. 1 Σ) και αντισυμβατική (άρθρο 8 ΕΣΔΑ και άρθρο 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων) και δεν εναρμονίζεται με το ευρωπαϊκό πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων, διότι: α) δεν περιλαμβάνει σαφείς και επαρκώς ακριβείς όρους λειτουργίας των καμερών και επεξεργασίας των δεδομένων και επομένως, δεν είναι επαρκώς προβλέψιμες οι συνέπειες του περιορισμού, β) δεν τηρεί την αρχή της αναλογικότητας, καθώς δεν εξειδικεύει επαρκώς το σκοπό της επεξεργασίας, τα κριτήρια εγκατάστασης και λειτουργίας των καμερών, δεν ρυθμίζει τη συλλογή, αποθήκευση, επεξεργασία και διαβίβαση

3. Όπως αναφέρεται στην πρόσφατη έκθεση του Ειδικού Εισηγητή του ΟΗΕ για την προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, M. Scheinin, στο πλαίσιο σχετικής έρευνας, ένα τρίτο των ερωτηθέντων ατόμων δήλωσε ότι απετράπησαν από τη συμμετοχή σε διαδηλώσεις λόγω της λειτουργίας των καμερών στη Βρετανία και της ανησυχίας τους για τις επιπτώσεις στην ιδιωτικότητά τους, A/HRC/13/37 (28.12.2009) παρ. 36.

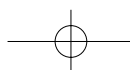
4. C. Gallagher, "CCTV and Human Rights: the Fish and the Bicycle? An Examination of *Peck v. United Kingdom* (2003) 36 E.H.R.R. 41", (2004) 2 *Surveillance and Society*, σελ. 270, σελ. 289-290.

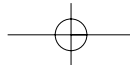
5. *S. and Marper v. United Kingdom*, Judgment of 4 December 2008, παρ. 112.

6. ΑΠΔΠΧ, όπ.π. υποσ. 3, σελ. 7.

7. Βλ. περ. γ' άρθρου 3, παρ. 2 του Ν. 2472/1997, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 8 του Ν. 3625/2007 (ΦΕΚ Α' 290).

8. Άρθρο 3, παρ. 2 (β) του Ν. 2472/1997.

των δεδομένων, δεν παρέχει αποτελεσματική προστασία στο θιγόμενο από την επεξεργασία των δεδομένων και γ) αφαιρεί από την ελεγκτική αρμοδιότητα της ΑΠΔΠΧ ένα ιδιαίτερος σημαντικό κι ευρύ τομέα κρατικής δράσης.

Πέραν αυτών, η ΕΕΔΑ διαπιστώνει ότι, σύμφωνα με πρόσφατες μελέτες, το μέτρο έχει αποδειχθεί αναποτελεσματικό. Είναι χαρακτηριστικό ότι στη Βρετανία, όπου λειτουργούν περισσότερες από 4 εκ. κάμερες,⁹ δεν έχει σημειωθεί σημαντική μείωση της εγκληματικότητας και μόνο σε κλειστούς και κλασικά φυλασσόμενους χώρους φαίνεται να λειτουργεί αποτρεπτικά.¹⁰ Ως εκ τούτου, η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι η Πολιτεία πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη την αναποτελεσματικότητα του μέτρου, η οποία αποδεικνύει την προφανή δυσαναλογία με την ένταση της επέμβασης στην ιδιωτικότητα και το μεγάλο οικονομικό κόστος.

Εν συνεχεία, η ΕΕΔΑ εξετάζει το δεύτερο σκέλος της τροπολογίας σχετικά με την ανάλυση του DNA και τη δημιουργία αρχείου γενετικών αποτυπωμάτων.

II. Η τροποποίηση του άρθρου 200Α ΚΠΔ (ανάλυση DNA)

A) Το νέο άρθρο 200Α ΚΠΔ σε σύγκριση με το προϊσχύον

Το άρθρο 200Α ΚΠΔ, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 12 του Ν. 3783/2009, καθιστά υποχρεωτική πλέον τη λήψη γενετικού υλικού για την ανάλυση DNA, όταν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι ένα πρόσωπο έχει τελέσει *κακούργημα ή πλημμέλημα που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών*, προκειμένου

να διαπιστωθεί η ταυτότητα του δράστη του εγκλήματος αυτού. Επιπλέον, στις περιπτώσεις που η ανάλυση αποβαίνει θετική, τα γενετικά αποτυπώματα του προσώπου τηρούνται σε ειδικό αρχείο που συνιστάται και λειτουργεί στη Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών του Αρχηγείου της ΕΛΑΣ υπό την εποπτεία αντιεισαγγελέα ή εισαγγελέα εφετών, ο οποίος ορίζεται με απόφαση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου. Σύμφωνα με τη νέα ρύθμιση, τα στοιχεία του κάθε προσώπου παραμένουν στο ειδικό αρχείο για την αξιοποίηση στη διερεύνηση και εξιχνίαση άλλων εγκλημάτων και καταστρέφονται σε κάθε περίπτωση μετά το θάνατό του.¹¹

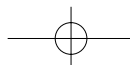
Η προϊσχύουσα ρύθμιση προέβλεπε τη *δυνατότητα και όχι την υποχρεωτική* ανάλυση γενετικού υλικού προσώπου, για το οποίο υπήρχαν σοβαρές ενδείξεις ότι είχε τελέσει κακούργημα με χρήση βίας ή κακούργημα που στρεφόταν κατά της γενετήσιας ελευθερίας ή κακούργημα της παρ. Ι του άρθρου 187 ΠΚ (εγκληματική οργάνωση) ή του άρθρου 187Α ΠΚ (τρομοκρατικές πράξεις). Το προϊσχύον άρθρο 200Α ΚΠΔ όριζε ως αρμόδιο όργανο για να διατάξει την ανάλυση του γενετικού υλικού το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο και προέβλεπε το δικαίωμα του κατηγορουμένου να το ζητήσει για την υπεράσπισή του.

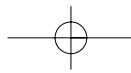
Η διαχείριση του γενετικού υλικού και κυρίως των γενετικών αποτυπωμάτων ήταν στενά συνδεδεμένη με την ποινική δίκη, της οποίας η αμετάκλητη περάτωση σήμαινε οπωσδήποτε την καταστροφή του. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και με ειδική αιτιολογία, το Συμβούλιο Εφετών μπορούσε να διατάξει τη διατήρηση του γενετικού υλικού για τη διαλεύκανση κι άλλων αξιόποινων πράξεων της ίδιας περιορισμένης ομάδας που αναφέρονταν

9. Σημειώνεται ότι η εγκατάστασή τους στοίχισε τουλάχιστον 500 εκ. £. Βλ. "Big Brother is not working: How £500m of CCTV cameras does 'next to nothing' to cut crime", *The Daily Mail* (18.05.2009). Για περισσότερα συγκριτικά στοιχεία, βλ. Θ. Π. Παπαθεοδώρου, *Επιτηρούμενη Δημοκρατία: Η ηλεκτρονική παρακολούθηση των πολιτών στην κοινωνία της διακινδύνευσης* (Εκδόσεις Βιβλιόραμα, Αθήνα 2009) σελ. 48 επ.

10. M. Gill and A. Spriggs, "Assessing the Impact of CCTV", Research Study n. 292, (Home Office, London 2005), "1,000 cameras 'solve one crime'", *BBC News* (24.08.2009). Σε αντίστοιχα αποτελέσματα κατέληξε μελέτη του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας για τη λειτουργία καμερών στο San Francisco, CITRIS Report: *The San Francisco Community Safety Camera Program* (17.12.2008).

11. Σύμφωνα με την προϊσχύουσα ρύθμιση, τα γενετικά αποτυπώματα παρέμεναν στη δικογραφία μόνο για τις ανάγκες της ποινικής δίκης.

στην παρ. 1.¹²

Σχετικώς παρατηρείται ότι η καταργηθείσα παρ. 5 του άρθρου 200Α ΚΠΔ προέβλεπε τη δημιουργία αρχείου γενετικών χαρακτηριστικών των αμετάκλητα καταδικασθέντων (άρθρο 6, παρ. 3 Ν. 3727/2008, ΦΕΚ Α΄ 257). Υπό την ισχύουσα δε ρύθμιση, δημιουργείται αρχείο γενετικών αποτυπώματων των υπόπτων, εφόσον η ανάλυση του γενετικού υλικού αποβεί θετική, με σκοπό τη μελλοντική αξιοποίηση και χρήση για την εξιχνίαση άλλων εγκλημάτων.

Β) Ενωσιολογικά στοιχεία

Το *γενετικό υλικό* (δείγμα) είναι κάθε υλικό βιολογικής προέλευσης, του οποίου η ανάλυση επιτρέπει πρόσβαση στο DNA του ατόμου. Τα *γενετικά αποτυπώματα* ή προφίλ DNA προκύπτουν από την ανάλυση του DNA και δύνανται να παρέχουν πληροφορίες σχετικές με την ταυτοποίηση ενός ατόμου, το φύλο του, τις σχέσεις συγγένειας, ακόμη και φυλετικής προέλευσης. Στο πλαίσιο της εξιχνίασης εγκλημάτων, γίνεται δεκτό ότι η μέθοδος σύγκρισης αγνώστου δείγματος, που σχετίζεται με το ερευνώμενο έγκλημα, με δείγμα γνωστού ατόμου, δύνανται να οδηγήσει στο απολύτως βέβαιο συμπέρασμα ότι δεν προέρχεται από το ίδιο άτομο, όταν τα γενετικά αποτυπώματα δεν ταιριάζουν. Αντιθέτως, όταν τα αποτυπώματα από τα δύο δείγματα ταιριάζουν, δεν θεωρείται απολύτως βέβαιο, αλλά πιθανό ότι πρόκειται για γενετικό αποτύπωμα του ίδιου ατόμου. Όπως διευκρινίζουν η ΑΠΔΠΧ και η Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής,

η πιθανότητα μπορεί να αυξηθεί σημαντικά, προσεγγίζοντας τη βεβαιότητα για την ταυτότητα του ατόμου υπό εξέταση, εάν αναλυθεί ικανός αριθμός γενετικών σημάνσεων και στατιστικών στοιχείων.¹³

Δεδομένου ότι τα γενετικά αποτυπώματα συνιστούν συγκεκριμένα στοιχεία από άποψη φυσική ή βιολογική, τα οποία δύνανται να προσδιορίσουν την ταυτότητα του υποκειμένου, εμπίπτουν στον ορισμό των προσωπικών δεδομένων (άρθρο 2, στ. (α) και (γ) του Ν. 2472/1997). Λόγω της δυνατότητας προσδιορισμού ακόμα και της φυλετικής προέλευσης του ατόμου, τα γενετικά αποτυπώματα υπάγονται στην κατηγορία των ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.¹⁴ Αν, επιπλέον, λάβουμε υπόψη ότι η δυνατότητα προσδιορισμού της συγγένειας διευρύνει τον κύκλο των ατόμων, για τα οποία αντλούμε πληροφορίες, σε συνδυασμό με την ταχεία και δύσκολα προβλέψιμη (για το μέσο άνθρωπο) εξέλιξη της επιστήμης στο πεδίο της γενετικής και της πληροφορικής, θα καταλήξουμε στο συμπέρασμα για ανάγκη αυξημένης προστασίας.¹⁵

Γ) Συγκριτικά στοιχεία

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παραθέτει το ΕΔΔΑ στη σχετική απόφαση, η λήψη γενετικού υλικού και η αποθήκευση των πληροφοριών σε αρχείο προβλέπεται σε είκοσι κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης,¹⁶ στα περισσότερα εκ των οποίων σε ειδικές περιστάσεις ή σε σχέση με σοβαρά εγκλήματα που τιμωρούνται με ποινή κά-

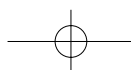
12. Η Γνωμοδότηση 15/2001 της ΑΠΔΠΧ λήφθηκε σε μεγάλο βαθμό υπόψη ως προς το προϊσχύον άρθρο 200Α ΚΠΔ, εκτός από το ζήτημα της τήρησης των δειγμάτων και των αποτελεσμάτων για το σκοπό διαλεύκανσης και άλλων εγκλημάτων. Εντούτοις, η τήρηση των δεδομένων προβλεπόταν με αυξημένες εγγυήσεις σε σχέση με την ισχύουσα διάταξη. ΑΠΔΠΧ, *Ετήσια Έκθεση 2005*, σελ. 91-92. Βλ. επίσης, την «Απόφαση για τη χρήση γενετικών αποτυπώματων στην ποινική διαδικασία» της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής, η οποία συμφωνεί με την εφαρμογή μόνο για σοβαρά αδικήματα, *Θέσεις για Σύγχρονα Προβλήματα, Κείμενα 2000-2007* (Αθήνα 2007) σελ. 17, σελ. 19.

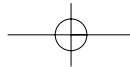
13. Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής, *ibid.*, σελ. 18 και ΑΠΔΠΧ, Γνωμοδότηση 2/2009 (29.07.2009) σελ. 6.

14. ΑΠΔΠΧ, *ibid.*, σελ. 7. Βλ. επίσης το Έγγραφο Εργασίας 91 (17.05.2004) της ΟΕ του άρθρου 29 της Οδηγίας 95/45/ΕΚ, στο οποίο παραπέμπει η ΑΠΔΠΧ, τη θέση του ΕΔΔΑ στη *S. and Marper v. United Kingdom*.

15. *S. and Marper v. United Kingdom*, όπ.π. υποσ. 6, παρ. 68, 71-72, 75-76. Για το ΕΔΔΑ, η δυνατότητα να εξακριβώσουμε τη γενετική σχέση μεταξύ ατόμων συνιστά επαρκή λόγο για να θεωρήσουμε ότι η διατήρηση των προφίλ DNA περιορίζει το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής.

16. Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελβετία, Εσθονία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Λετονία, Λουξεμβούργο, Νορβηγία, Ουγγαρία, Ολλανδία, Πολωνία, Σουηδία, Τσεχική Δημοκρατία και Φινλανδία.

θειρξης. Η τήρηση των προφίλ DNA των **καταδικασθέντων** επιτρέπεται, ως επί το πλείστον, αλλά για περιορισμένο χρονικό διάστημα μετά την έκδοση της καταδικαστικής απόφασης ή το θάνατο του υποκειμένου. Στα περισσότερα κράτη, προβλέπεται προσφυγή ενώπιον των αρχών προστασίας προσωπικών δεδομένων ή/και ενώπιον των δικαστηρίων.

Η Βρετανία είναι το μόνο κράτος, το οποίο προβλέπει ρητώς τη συστηματική και επ'αόριστον διατήρηση στο αρχείο των προφίλ DNA και του γενετικού υλικού, ακόμα και ανηλίκων και ατόμων που έχουν αθωωθεί ή των οποίων έχει παύσει η ποινική δίωξη. Στην εμβληματική υπόθεση *S. και Marper*¹⁷, το ΕΔΔΑ εξέτασε εάν η επ' αόριστον τήρηση στο αρχείο του DNA ατόμων (το ένα ανήλικο) που δεν έχουν καταδικαστεί ήταν σύμφωνη με το άρθρο 8, παρ. 2 ΕΣΔΑ. Το δικαστήριο δήλωσε «έκπληκτο από τη γενική και χωρίς καμία περαιτέρω διάκριση εξουσία διατήρησης στο αρχείο»¹⁸ και θεώρησε ότι ο περιορισμός ήταν δυσανάλογος και δεν μπορεί να θεωρηθεί αναγκαίος σε μία δημοκρατική κοινωνία.

Δ) Έλλειμμα προβλεψιμότητας

Το νέο άρθρο 200Α ΚΠΔ, ως νομική βάση του περιορισμού του δικαιώματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων, παρουσιάζει έλλειμμα προβλεψιμότητας, κυρίως, λόγω της απουσίας σαφώς προσδιορισμένων κανόνων για την ασφαλή εφαρμογή του στην πράξη. Αν λάβουμε υπόψη τη διάρκεια της επέμβασης ως προς την διατήρηση στο αρχείο των γενετικών αποτυπωμάτων, δεν μπορούμε παρά να δεχτούμε ότι η ασάφεια προσκρούει ευθέως στην απαίτηση προβλεψιμότητας του κράτους δικαίου.

Σύμφωνα με τις πάγιες παραδοχές του ΕΔΔΑ σχετικά με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά νόμου, που επιβάλλει τον περιορισμό δικαιώματος, το ά-

τομο θα πρέπει να είναι σε θέση να προβλέψει πότε λαμβάνεται το γενετικό υλικό προς ανάλυση και σε ποιες περιπτώσεις τα γενετικά αποτυπώματά του τηρούνται στο αρχείο, ώστε να ρυθμίσει αναλόγως τη συμπεριφορά του. Επιπλέον, απαιτείται και σε αυτή την περίπτωση να οριοθετείται με σαφήνεια το πεδίο διακριτικής ευχέρειας των αρχών, καθώς και να προβλέπονται οι κατάλληλες διαδικαστικές εγγυήσεις κατά της αυθαιρεσίας, προκειμένου ο περιορισμός του δικαιώματος να είναι συμβατός με την ΕΣΔΑ.¹⁹

Παρά τη ρητή προϋπόθεση των σοβαρών ενδείξεων τέλεσης του εγκλήματος που θέτει το άρθρο 200Α ΚΠΔ, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 12 του Ν. 3783/2009, για τη λήψη και ανάλυση του γενετικού υλικού, δεν μπορεί να προβλεφθεί με ασφάλεια το περιεχόμενο της νομικής έννοιας των σοβαρών ενδείξεων, ιδίως δεδομένου ότι καταργήθηκε η σχετική αρμοδιότητα του δικαστικού συμβουλίου. Επιπλέον, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η ανάλυση DNA συνιστά ανακριτική πράξη, η οποία θεωρείται από τη θεωρία επαχθής και μέτρο δικονομικού καταναγκασμού. Ανατρέποντας θεμελιώδεις αρχές που διαπνέουν τον ΚΠΔ,²⁰ η επαχθής αυτή ανακριτική πράξη διενεργείται και κατά το στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης – αν ληφθεί υπόψη ότι η έννοια των σοβαρών ενδείξεων δεν παραπέμπει στην ιδιότητα του κατηγορουμένου – με προφανή την αδυναμία πρόβλεψης των περιστάσεων που το ανακριτικό όργανο θα θεωρήσει ως σοβαρές ενδείξεις τέλεσης εγκλήματος.

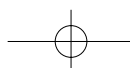
Επίσης, παρά τη συνάφεια των ζητημάτων αυτών με το σεβασμό της αρχής της αναλογικότητας, δεν μπορούμε να προσπεράσουμε την έλλειψη σαφήνειας και άρα προβλεψιμότητας, σε συνδυασμό με τη συνοπτική διατύπωση της διάταξης, ως προς το σκοπό, τη σύσταση και τη λειτουργία του αρχείου.²¹ Ειδικότερα, αναφέρεται ότι τα στοι-

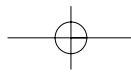
17. *S. and Marper v. United Kingdom*, όπ.π. υποσ. 6, παρ. 95.

18. *Ibid.*, παρ. 119.

19. *Ibid.*, παρ. 95.

20. Για την ανατροπή των σχετικών αρχών της Ποινικής Δικονομίας, βλ. ΑΠΔΠΧ, όπ.π. υποσ. 14, σελ. 10, υποσημείωση 11.

χεία του αρχείου που συνιστάται και λειτουργεί στη Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών του Αρχηγείου της ΕΛΑΣ τηρούνται για την αξιοποίηση, χωρίς να παρέχονται περαιτέρω λεπτομέρειες και αναγκαίες διευκρινίσεις σχετικά με τις διαδικασίες διασφάλισης της ακεραιότητας, πρόσβασης σε αυτά και καταστροφής τους, όπως επιτάσσει το ΕΔΔΑ.²²

Η γενικότητα και η συνοπτικότητα της διάταξης δεν συνάδει ούτε με τις ειδικές αρχές προστασίας των προσωπικών δεδομένων στον τομέα της αστυνομικής δράσης και της ποινικής δικαιοσύνης, όπως διατυπώνονται αντιστοίχως στις Συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης 87 (15) και 92 (1), οι οποίες εξειδικεύουν τις διατάξεις της Σύμβασης Αρ. 108.²³ Το άρθρο 200Α ΚΠΔ εντάσσεται έτσι σε ένα ευρύτερο πεδίο, ήδη ρυθμιζόμενο από υπερνομοθετικής ισχύος κανόνες, με τους οποίους πρέπει να εναρμονιστεί. Η υιοθέτηση λεπτομερών Συστάσεων προς τα κράτη υποδηλώνει τη σπουδαιότητα που αποδίδεται στην υποχρέωση του κράτους να προειδοποιεί το άτομο για τις επικείμενες επεμβάσεις στο δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Όπως αναφέρεται στο προοίμιο της Απόφασης 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου της ΕΕ (23.06.2008) σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος, τη συμμόρφωση με την οποία επικαλέστηκε η αιτιολογική έκθεση της εξεταζόμενης διάταξης, η επιδιωκόμενη συνεργασία πρέπει να πραγματοποιείται με σεβασμό των θεμελιω-

δών δικαιωμάτων, ιδίως του δικαιώματος προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μέσω **ειδικών ρυθμίσεων** για την προστασία τους, οι οποίες πρέπει να αντιστοιχούν στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διαφόρων μορφών ανταλλαγής δεδομένων.²⁴ Εξάλλου, η ίδια απόφαση θέτει ως προϋπόθεση της εφαρμογής την παροχή επαρκούς προστασίας και τουλάχιστον ίσης με αυτό που προβλέπει η Σύμβαση Αρ. 108 και η Σύσταση 87 (15).²⁵

Μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο προβληματισμός μας για την απουσία ειδικών όρων, που θα καθιστούσαν τη διάταξη σαφέστερη και τον περιορισμό που επιβάλλει πιο προβλέψιμο, αποτυπώνει μία ενδεχομένως λιγότερο ανεκτική άγνοια, η οποία αξιολογείται, όμως, ως αναγκαία, ενόψει της ανάλυσης σχετικά με την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας.

Ε) Επιδίωξη θεμιτού σκοπού με δυσανάλογα μέσα

Η λήψη, ανάλυση και αποθήκευση του DNA εντάσσονται στο πλαίσιο της αντεγκληματικής πολιτικής του κράτους. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση της διάταξης, η ανάλυση του DNA μπορεί να συνδράμει αποτελεσματικά στην εξιχνίαση συγκεκριμένων εγκλημάτων, καθώς η ποσοτική και ποιοτική μετεξέλιξη της εγκληματικότητας επιβάλλει στα κράτη διεθνώς την αναθεώρηση της αντεγκληματικής πολιτικής τους. Επίσης, η αιτιολογική έκθεση τονίζει ότι η δημιουργία αρχείου DNA θα συμβάλει καθοριστικά στη διαλεύκανση ανεξιχνίαστων εγκλημάτων και προσθέτει ότι για την προ-

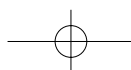
21. Βλ. Σ. Β. Αγγέλης, «Η αρχειοθέτηση γενετικών αποτυπωμάτων για τη διερεύνηση εγκλημάτων κατά το άρθρο 12, παρ. 3 ν. 3783/2009. *De lege lata* λειτουργία και δικαιοπολιτικές επισημάνσεις» (2009) 59 *Ποινικά Χρονικά*, σελ. 945-948.

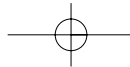
22. Το ΕΔΔΑ, θεωρώντας ότι η εξεταζόμενη επέμβαση στο δικαίωμα είναι ανάλογη με τις περιπτώσεις μυστικής παρακολούθησης, απαιτεί κανόνες λεπτομερώς διατυπωμένους, οι οποίοι πρέπει να καλύπτουν όλες τις πτυχές της και να μην αφήνουν περιθώρια ευρείας ερμηνείας. Βλ. *S. and Marper v. United Kingdom*, όπ.π. υποσ. 6, παρ. 99. Πρόκειται για πάγια νομολογία του ΕΔΔΑ, από την οποία δεν απέκλινε παρά την εντατικοποίηση των μέτρων παρακολούθησης στο πλαίσιο καταπολέμησης του εγκλήματος κατά την τελευταία δεκαετία και επομένως, η παραγνώρισή της εκ μέρους του νομοθέτη καθίσταται σοβαρότερη.

23. Recommendation No. R(87)15 of the Committee of Ministers to Member States regulating the use of personal data in the police sector και Recommendation No. R(92)1 of the Committee of Ministers to Member States on the use of Deoxyribonucleic Acid (DNA) within the framework of the criminal justice system.

24. Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου της ΕΕ της 23.06.2008 (L 210/1, 06.08.2008), σκέψη 17.

25. Όπ.π. υποσ. 24, σκέψη 20.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

στασία και διασφάλιση των ατομικών δικαιωμάτων, το αρχείο DNA εποπτεύεται από εισαγγελέα οριζόμενο από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο του Αρείου Πάγου.

Η ΕΕΔΑ υπενθυμίζει ότι η συνταγματική (άρθρα 9Α και 5, παρ. Ι Σ) και συμβατική (άρθρο 8 ΕΣΔΑ) προστασία της ιδιωτικότητας επιβάλλει καταρχάς τον σεβασμό του δικαιώματος. Σε περίπτωση απόλυτης αναγκαιότητας περιορισμού της άσκησης του δικαιώματος, τίθεται ως προϋπόθεση η τήρηση της απαρασάλευτης αρχής της αναλογικότητας. Εν προκειμένω, δηλαδή, ελέγχεται αυστηρά η αναλογικότητα μεταξύ του θεμιτού σκοπού της εξιχνίασης εγκλημάτων και των όρων υπό τους οποίους επιβάλλονται η λήψη, η ανάλυση και η αποθήκευση του DNA. Η προστασία των πληροφοριών που εμπεριέχει το DNA είναι σε τέτοιο βαθμό συνυφασμένη με τη μοναδικότητα του ατόμου (και προφανώς την προστασία της ιδιωτικότητας), ώστε εύλογα τα όρια διακριτικής ευχέρειας του κράτους να περιορίζονται στο ελάχιστο, καθώς εγγίζει τον πυρήνα του δικαιώματος και την άρρηκτα συνδεδεμένη με αυτό ανθρώπινη αξιοπρέπεια (άρθρο 2, παρ. Ι Σ).

Ο επιδιωκόμενος σκοπός, απορρέων από το πεδίο της αστυνομικής δράσης του κράτους κι ενέχων το στοιχείο του καταναγκασμού, συνιστά επιπρόσθετο παράγοντα συρρίκνωσης της διακριτικής ευχέρειας του νομοθέτη. Η αδυναμία – και όχι απλώς δυσχέρεια – πρόβλεψης των συνεπειών αμελούς ή ιδιοτελούς διαχείρισης των γενετικών αποτυπωμάτων δεν επιτρέπει καμία απόκλιση από την υποχρέωση απαρέγκλιτης τήρησης της αρχής της αναλογικότητας, δηλαδή της υποχρέωσης οι περιορισμοί να είναι πρόσφοροι και απολύτως αναγκαίοι, τελώντας σε εύλογη σχέση έντασης, έκτασης και διάρκειας με τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Η ανάλυση του νέου άρθρου 200Α ΚΠΔ, υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας, οδηγεί στο συμπέρασμα της απουσίας δίκαιης στάθμισης, καθώς ο νομοθέτης δεν περιόρισε τους περιορισμούς στο απολύτως αναγκαίο μέτρο. Αντι-

θέτως: α) διεύρυνε τον κατάλογο εγκλημάτων για τα οποία προβλέπονται οι περιορισμοί, χωρίς να προβλέψει ειδικότερες προϋποθέσεις σχετικές με το ίδιο το αδίκημα ή τις περιστάσεις τέλεσης ή την προσωπικότητα του ατόμου, β) δεν προέβλεψε ρητά την προσφυγή στο μέτρο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, γ) παρέτεινε χωρίς περαιτέρω διάκριση το χρόνο τήρησης των γενετικών αποτυπωμάτων στο αρχείο, δ) δεν προέβλεψε καμία ειδική ρύθμιση για τους ανήλικους, τους αθωωθέντες ή τα θύματα μεταχείρισης που ενέχει διάκριση, ε) δεν παρουσίασε καμία μελέτη, η οποία να στηρίζει την αναγκαιότητα της διάταξης.

Αν προσθέσουμε στις διαπιστώσεις αυτές την απουσία, κατά παράβαση των κανόνων προστασίας των προσωπικών δεδομένων, θεσμικών εγγυήσεων και έννομης προστασίας των θυμάτων παραβίασης, δεν μπορούμε παρά να καταλήξουμε στο αίτημα κατάργησης της συγκεκριμένης διάταξης. Ειδικότερα:

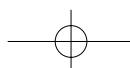
α) Κατάλογος αξιόποινων πράξεων

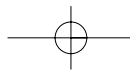
Εφαρμόζοντας την αρχή της αναλογικότητας ως προς τα μέτρα δικονομικού καταναγκασμού, ο νομοθέτης οφείλει να σταθμίζει αφηρημένα την επίπτωση του μέτρου σε σχέση με το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Η ταυτοποίηση του δράστη, ως γενική επιδίωξη των ανακριτικών πράξεων, δεν συνιστά λόγο απαλλαγής από την υποχρέωση σεβασμού της ανθρώπινης αξίας, του τεκμηρίου αθωότητας και των προσωπικών δεδομένων.²⁶ Αντιθέτως, η υποχρέωση αυτή ορίζει ουσιαστικά τον επαχθή χαρακτήρα της λήψης και ανάλυσης του γενετικού υλικού και ιδίως της τήρησης στο αρχείο των γενετικών αποτυπωμάτων, ώστε να επιβάλλει στον νομοθέτη να διασφαλίζει ότι η προσφυγή στα μέτρα αυτά θα πραγματοποιείται για ανάλογης βαρύτητας αξιόποινες πράξεις και μόνο στις περιπτώσεις που η ταυτοποίηση του δράστη δεν διασφαλίζεται με ηπιότερα μέσα.²⁷

Το ΕΔΔΑ, αναζητώντας τον κοινό παρονομα-

26. Η αρχή της αναλογικότητας αποτυπώνεται στα κείμενα προστασίας των προσωπικών δεδομένων ως υποχρέωση ποιοτικής, ποσοτικής και απολύτως αναγκαίας συλλογής και επεξεργασίας. ΑΠΔΠΧ, όπ.π. υποσ. 14, σελ. 10.

27. Θ. Ι. Δαλακούρας, «Αρχή της αναλογικότητας και μέτρα δικονομικού καταναγκασμού», (2005) 55 *Ποινικά Χρονικά*, σελ. 965.

στή στην προστασία των προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, διαπιστώνει ότι τα περισσότερα κράτη επιτρέπουν τη λήψη του γενετικού υλικού, στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, σε περιπτώσεις υπόπτων για πράξεις κάποιας συγκεκριμένης βαρύτητας και/ή υπό ειδικές περιστάσεις.²⁸ Λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους που ενέχει η ανάλυση του DNA, πολλών δε μάλλον η αποθήκευση και εσαεί δυνατότητα σύγκρισης των γενετικών αποτυπωμάτων με αταυτοποίητα από άλλα ανεξιχνίαστα εγκλήματα, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι είναι προφανώς δυσανάλογη η ευρύτητα των αξιόποινων πράξεων (κακουργήματα και πλημμελήματα που τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης τριών μηνών, όπως λ.χ. μία παράβαση του ΚΟΚ), για τα οποία επιτρέπονται, σύμφωνα με το νέο άρθρο 200Α ΚΠΔ, χωρίς δε καμία περαιτέρω διάκριση.

β) Τήρηση των γενετικών αποτυπωμάτων στο αρχείο

Το νέο άρθρο 200Α ΚΠΔ προβλέπει μεν την καταστροφή του γενετικού υλικού, αλλά καθιστά επαχθέστερη την αποθήκευση των γενετικών αποτυπωμάτων, διότι η τήρησή τους στο αρχείο προβλέπεται μέχρι μετά το θάνατο του ατόμου, χωρίς καμία περαιτέρω διάκριση μεταξύ καταδικασθέντων και αθωωθέντων, ενηλίκων και ανηλίκων, ή θυμάτων μεταχείρισης που ενέχει διάκριση. Η ρύθμιση αυτή έρχεται σε ευθεία αντίθεση με την προγενέστερη απόφαση *S. και Marper* του ΕΔΔΑ, η οποία προκάλεσε την υπό συζήτηση τροποποίηση της αντίστοιχης νομοθεσίας του Ηνωμένου Βασιλείου.²⁹

Ενδεικτική της επέμβασης στην ιδιωτική ζωή των ανθρώπων και ιδίως των αθώων, που προκαλεί

η αποθήκευση του DNA, είναι η έκκληση προς τη βρετανική κυβέρνηση για τροποποίηση του νόμου, εκ μέρους του Sir Alec Jeffreys, του Καθηγητή που ανακάλυψε τα γενετικά αποτυπώματα, με την ευκαιρία της 25^{ης} επετείου από την ανακάλυψή του. Ο Sir Jeffreys προασπίστηκε την ερευνητική ελευθερία των επιστημόνων, καθώς και τις θετικές συνέπειες των επιστημονικών ανακαλύψεων, αλλά τόνισε με απόλυτη σαφήνεια ότι ο στιγματισμός αθώων ανθρώπων συνιστά δυσανάλογη λύση.³⁰

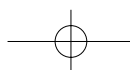
Το άρθρο 200Α ΚΠΔ αξιολογείται ότι προσκρούει στο Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ, διότι επιτρέπει την εσαεί τήρηση των γενετικών αποτυπωμάτων των αθωωθέντων και παραβιάζει την υποχρέωση προστασίας των προσωπικών δεδομένων, καθώς και του τεκμηρίου αθωότητας, λόγω του κινδύνου αιώνιου στιγματισμού. Επιπλέον, δεν προβλέπει χρονικούς περιορισμούς για την τήρηση των γενετικών αποτυπωμάτων καταδικασθέντων, η οποία να τελεί σε εύλογη σχέση με τις ειδικές περιστάσεις τέλεσης του εγκλήματος ή του προσώπου του δράστη. Τέλος, το άρθρο 200Α ΚΠΔ προσκρούει ειδικότερα στο άρθρο 40 της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, το οποίο αναγνωρίζει το δικαίωμα του παιδιού στο πεδίο της ποινικής δικαιοσύνης σε μεταχείριση που να συνάδει με το αίσθημα αξιοπρέπειας και προσωπικής αξίας, την υποχρέωση του κράτους να λαμβάνει υπόψη την ηλικία του παιδιού και την ανάγκη για επανένταξη και ανάληψη ενός εποικοδομητικού ρόλου στην κοινωνία. Η εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών συνεπάγεται ότι ο νομοθέτης θα λάβει υπόψη τις ειδικές προστατευτικές διατάξεις του ΠΚ σχετικά με τους ανηλίκους (άρθρα 121 επ. ΠΚ).³¹

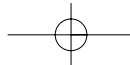
28. *S. and Marper v. United Kingdom*, όπ.π. υποσ. 6, παρ. 46.

29. Το ΕΔΔΑ υπενθυμίζει τις βασικές αρχές αποθήκευσης του DNA σε περιπτώσεις καταδίκης για σοβαρό έγκλημα κατά της ζωής, της ακεραιότητας ή της ασφάλειας προσώπων και για περιορισμένο χρονικό διάστημα (Recommendation No.R (92) I of the Committee of Ministers to Member States on the use of Deoxyribonucleic Acid (DNA) within the framework of the criminal justice system, Αρχή 8), καθώς και ότι τα υπόλοιπα κράτη χρησιμοποιούν κριτήρια προκειμένου να διακρίνουν μεταξύ διαφορετικών περιπτώσεων, *S. and Marper v. United Kingdom*, όπ.π. υποσ. 6, παρ. 47.

30. "DNA Fingerprinting 25 Years Old", *BBC News* (10.09.2009).

31. ΑΠΔΠΧ, όπ.π. υποσ. 14, σελ. 25 και 33, στοιχ. 4.

γ) Η αποτελεσματικότητα του μέτρου

Η ένταση της επέμβασης στο δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων με το άρθρο 200Α ΚΠΔ απαιτεί την πρόσθετη υποχρέωση του νομοθέτη, που απορρέει τόσο από την αρχή της αναλογικότητας, όσο και από την αναγκαιότητα του δημοκρατικού ελέγχου του μέτρου,³² να παρουσιάσει βάσιμα στοιχεία για την στήριξη της αποτελεσματικότητας του μέτρου και να παράσχει, με αυτό τον τρόπο, τη δυνατότητα άσκησης του κοινωνικού ελέγχου.

Σε κάθε περίπτωση, το άρθρο 200Α ΚΠΔ δεν λαμβάνει υπόψη την επιστημονική συζήτηση επί του θέματος και τις μελέτες που έχουν διατυπώσει ήδη αμφιβολίες σχετικά με τη βεβαιότητα του συνδέσμου μεταξύ της χρήσης των γενετικών αποτυπωμάτων και της καταδίκης του κατηγορουμένου.³³ Στη σύσταση αυτή, εξάλλου, κατέληξε η Επιτροπή Γενετικής της Βρετανίας στην πρόσφατη έκθεσή της, θεωρώντας ότι πρέπει να υπάρξει ευρέως αποδεκτός ορισμός της ιατροδικαστικής χρησιμότητας, ενώ τα σχετικά στοιχεία πρέπει να δημοσιοποιούνται και να γίνονται αντικείμενο επεξεργασίας από ανεξάρτητο όργανο σε τακτά χρονικά διαστήματα.³⁴

Η απαίτηση αυτή δεν ικανοποιείται από την ισχνή αναφορά στην αιτιολογική έκθεση σχετικά με τη σημαντική συμβολή του μέτρου στην εξιχνίαση εγκλημάτων και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας. Η έκθεση θα έπρεπε να περιλαμβάνει στοιχεία σε σχέση με την αλλαγή της φύσης της εγκληματικότητας στην Ελλάδα, η ο-

ποία καθιστά αναγκαία τη λήψη των εξεταζόμενων μέτρων. Με άλλα λόγια, η διεύρυνση του μέτρου ανάλυσης του DNA και η δημιουργία αρχείου γενετικών αποτυπωμάτων υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 200Α ΚΠΔ, θα έπρεπε να συνοδεύεται από τα στοιχεία που θα απεδείκνυαν ότι όντως το μέτρο δύναται να καταπολεμήσει το έγκλημα στην Ελλάδα κατά τρόπο αποτελεσματικό.

ΣΤ) Ζητήματα θεσμικών εγγυήσεων και έννομης προστασίας

Η υπεραπλούστευση των όρων, υπό τους οποίους επιτρέπεται η ανάλυση και η αποθήκευση του DNA, συνοδεύεται από την αποδυνάμωση των θεσμικών εγγυήσεων και ειδικότερα, την υποβάθμιση της λήψης και ανάλυσης του DNA σε απλή ανακριτική πράξη.

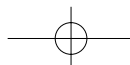
α) Η κατάργηση του δικαστικού συμβουλίου

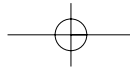
Η κατάργηση της αρμοδιότητας του δικαστικού συμβουλίου καθιστά τη λήψη και ανάλυση του DNA απλή ανακριτική πράξη, η οποία διενεργείται από τους ανακριτικούς υπαλλήλους των άρθρων 33 και 34 ΚΠΔ με απλή παραγγελία του εισαγγελέα. Η ανάγκη εξειδίκευσης της νομικής έννοιας των σοβαρών ενδείξεων για την ανάλυση του DNA και του χαρακτηρισμού των αποτελεσμάτων της ανάλυσης, τα οποία καθορίζουν την αποθήκευση των γενετικών αποτυπωμάτων, είναι ασύμβατη με την αποδυνάμωση των θεσμικών εγγυήσεων. Σε κάθε περίπτωση, η συνταγματική και συμ-

32. Ιδίως δεδομένου ότι υιοθετήθηκε από το Τμήμα Διακοπών της Βουλής.

33. Το ΕΔΔΑ αναφέρεται στη σχετική έκθεση "The Forensic Use of Bioinformation: Ethical Issues" (08.09.2007) του Nuffield Council on Bioethics, ενός ανεξάρτητου οργάνου εμπειρογνομόνων, το οποίο απαρτίζεται από επιστήμονες, νομικούς, φιλοσόφους και θεολόγους. Εξάλλου, κατά τη συζήτηση της τροποποίησης της νομοθεσίας στο Βρετανικό Κοινοβούλιο, ο Αρχηγός της Αστυνομίας δέχτηκε ότι εξιχνιάστηκαν μόλις 33.000 εγκλήματα από τα 4.9 εκ. εγκλήματα κατά το προηγούμενο έτος, χάρη σε ταυτοποίηση μέσω του εθνικού αρχείου της Βρετανίας, το οποίο είναι το μεγαλύτερο στην Ευρώπη. Βλ. "DNA Matches Solve Only a Fraction of Crimes, Police Admit", *The Guardian* (05.01.2009). Επίσης, σύμφωνα με πρόσφατους ισχυρισμούς και δημοσιεύματα, οι Βρετανοί αστυνομικοί προβαίνουν σε συλλήψεις, προκειμένου να συλλέξουν DNA και να αυξήσουν τις δυνατότητες ταυτοποίησης. Βλ. Human Genetics Commission, *Nothing to Hide, Nothing to Fear? Balancing Individual Rights and the Public Interest in the Governance and Use of the National DNA Database*, (November 2009), σελ. 21 επ., "Police Arrests 'Made to Get DNA'", *BBC News*, (24.11.2009), "Britain's Expanding DNA Database", *The Guardian* (27.11.2009).

34. Human Genetics Commission, *ibid.*, σελ. 61 επ.

βατική προστασία των προσωπικών δεδομένων επιβάλλει στον εισαγγελέα να αποφασίζει με ειδική διάταξη, η οποία να συνοδεύεται από ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία, σύμφωνα με τα ανωτέρω σχετικά με τον σεβασμό της αρχής της αναλογικότητας.³⁵

β) Η εποπτεία του αρχείου των γενετικών αποτυπωμάτων

Το άρθρο 200Α, παρ. 2 ΚΠΔ προβλέπει ότι το αρχείο των γενετικών αποτυπωμάτων λειτουργεί στη Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών του Αρχηγείου της ΕΛΑΣ κι εποπτεύεται από αντεισαγγελέα ή εισαγγελέα εφετών, ο οποίος ορίζεται με απόφαση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου για δύο έτη. Η ρύθμιση αυτή φιλοδοξεί να παράσχει μία θεσμική εγγύηση, η οποία, όμως, δεν μπορεί να υποκαταστήσει την εποπτεία του αρχείου από την ΑΠΔΠΧ σε καμία περίπτωση, χωρίς να θίξει τον πυρήνα του δικαιώματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων (άρθρο 9Α Σ και άρθρο 8, παρ. 2 ΕΣΔΑ). Τα ζητήματα προστασίας των γενετικών αποτυπωμάτων δεν μπορούν να ανατεθούν εξ ολοκλήρου σε εισαγγελέα, ο οποίος, εξάλλου, δεν έχει τις ειδικές γνώσεις και τους κατάλληλους συνεργάτες, ώστε να διασφαλίσει την προστασία έναντι ποικίλων και δυσδιάκριτων απειλών, δεδομένης της τεχνολογικής εξέλιξης.

Η διαφύλαξη της αρμοδιότητας της ΑΠΔΠΧ δεν συνιστά μία τυπολατρική προσήλωση στην επιλογή του συνταγματικού νομοθέτη, αλλά ουσιαστική πραγμάτωση του δικαιώματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Σε αυτό στοχεύουν όλα τα σχετικά νομοθετικά κείμενα, τα οποία αναγνωρίζουν την ανάγκη εποπτείας από ανεξάρτητη αρχή – εκτός δηλαδή της κρατικής δράσης, από την οποία εν προκειμένω προέρχεται ο κίνδυνος αυθαιρεσίας (Σύσταση 87 (15), αρχή Ι και Σύσταση 92 (1)).

Την ανάγκη εξειδικευμένης προστασίας των

δεδομένων αυτών αναγνωρίζει, επίσης, ρητά η Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου της ΕΕ (23.06.2008), με την οποία επιδιώκει να συμμορφωθεί το άρθρο 200Α ΚΠΔ. Στο άρθρο 30, παρ. 3 προβλέπεται η γνωστοποίηση των καταγραφέντων δεδομένων στις αρμόδιες αρχές προστασίας δεδομένων του κράτους μέλους, ενώ στην παρ. 5, προβλέπονται οι ειδικότερες αρμοδιότητες ελέγχου των αρχών προστασίας, σε συνδυασμό με την πρόσβαση στα αρμόδια δικαστήρια.

III. Προτάσεις

Η ΕΕΔΑ αναμένει την υλοποίηση της δέσμευσης του Υπουργού Δικαιοσύνης, κ. Καστανίδη, σχετικά με την κατάργηση της περίπτωσης γ' της παρ. 2 του άρθρου 3 του Ν. 2472/1997 και χαιρετίζει τη διαβεβαίωση ότι η Πολιτεία θα συμμορφωθεί με τη Γνωμοδότηση Ι/2009 της αρμόδιας ΑΠΔΠΧ για το καθεστώς λειτουργίας ειδικών συστημάτων καταγραφής ήχου ή εικόνας σε δημόσιους χώρους.

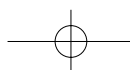
Αντιστοίχως, η ΕΕΔΑ καλεί την Πολιτεία να καταργήσει το δεύτερο σκέλος της τροπολογίας σχετικά με την ανάλυση του DNA και το αρχείο γενετικών αποτυπωμάτων. Το νέο άρθρο 200Α ΚΠΔ, για τους λόγους που εκτενώς αναλύθηκαν, είναι αντισυνταγματικό (άρθρο 9Α και άρθρο 5, παρ. Ι Σ) και αντισυμβατικό (άρθρο 8, παρ. 2 ΕΣΔΑ).

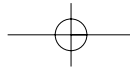
Η ΕΕΔΑ προτείνει ειδικότερα:

1) Η λήψη και ανάλυση γενετικού υλικού πρόσωπου, για το οποίο υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι έχει τελέσει αξιόποινη πράξη, στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, να επιτρέπεται μόνο με απόφαση του δικαστικού συμβουλίου κατ'επιταγή της αρχής της αναλογικότητας κι εφόσον η ταυτοποίηση του δράστη δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί με άλλο ηπιότερο μέσο.

2) Η χρήση των γενετικών αποτυπωμάτων να επιτρέπεται για την εξιχνίαση κακοουρημάτων και πλημμελημάτων που στρέφονται κατά της γενετή-

35. Η παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας επιφέρει την απαγόρευση της αξιοποίησης του παρανόμως αποκτηθέντος αποδεικτικού στοιχείου (άρθρο 177, παρ. 2 ΚΠΔ) κι επισύρει τυχόν παράβλεψη της την απόλυτη ακυρότητα του άρθρου 171, παρ. Ι, στοικ. δ ΚΠΔ. Βλ. ΑΠΔΠΧ, όπ.π. υποσ. Ι4, σελ. 10.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

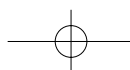
σίας ελευθερίας και εγκλημάτων οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετικής ζωής.

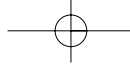
3) Τα γενετικά αποτυπώματα ενηλίκου να τηρούνται στο αρχείο για τη μελλοντική εξιχνίαση εγκλημάτων μετά την έκδοση αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, το οποίο θα αποφασίζει το δικαστήριο, αναλόγως της βαρύτητας του εγκλήματος, της

προσωπικότητας του ατόμου και άλλων εξατομικευμένων παραμέτρων.

4) Τα γενετικά αποτυπώματα να καταστρέφονται με την έκδοση αμετάκλητης αθωωτικής απόφασης.

5) Η προστασία των γενετικών δεδομένων να τεθεί υπό την εποπτεία της ΑΠΔΠΧ.

B. ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ

1. Παρατηρήσεις στο σχέδιο νόμου «Εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης - Εναρμόνιση της κείμενης νομοθεσίας με την Οδηγία 2006/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5^{ης} Ιουλίου 2006»

Η ΕΕΔΑ στην από 13.11.2008 συνεδρίαση της Ολομέλειάς της υιοθέτησε παρατηρήσεις επί του ως άνω Σ/Ν¹ τις οποίες και απέστειλε στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. Ωστόσο, το σχετικό Σ/Ν δεν κατέστη δυνατό να κατατεθεί προς ψήφιση λόγω προθεσμιών έπειτα από την προκήρυξη εκλογών. Στις 24.11.2009 η Διεύθυνση Όρων Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης απέστειλε εκ νέου το Σ/Ν με τροποποιήσεις ζητώντας από την ΕΕΔΑ να υποβάλει τις παρατηρήσεις της έως τις 04.12.2009. Η ΕΕΔΑ στη βάση των προηγούμενων παρατηρήσεών της απηύθυνε στον Υπουργό την παρακάτω επιστολή:

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Η ΕΕΔΑ χαιρετίζει το εξεταζόμενο Σχέδιο Νόμου (εφεξής ΣχΝ) που αποσκοπεί στην προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2006/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Ιουλίου 2006 για την «Εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης». Η ΕΕΔΑ θα ήθελε να εκφράσει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι αρκετές από τις παρατηρήσεις τις οποίες είχε διατυπώσει επί του αρχικού ΣχΝ με την από 13 Νοεμβρίου 2008 απόφαση της Ολομέλειάς της ενσωματώθηκαν στο αποσταλέν προς σχολιασμό ΣχΝ συμβάλλοντας σημαντικά στη βελτίωσή του.

Θεωρεί, ωστόσο, απαραίτητο, χωρίς να προβεί στην υιοθέτηση νέων σχολίων, να επισημάνει

τις παρατηρήσεις εκείνες που δεν έχουν ενσωματωθεί στο ΣχΝ, των οποίων όμως η ενσωμάτωση κρίνεται σκόπιμη ώστε να επιτευχθεί ορθότερη εναρμόνιση της κείμενης νομοθεσίας με την κοινοτική οδηγία, καλύτερη εξυπηρέτηση των σκοπών της οδηγίας, συμμόρφωση προς τις επιταγές των άρθρων 4 παρ. 2, 21 παρ. 1 και 116 παρ. 2 του Συντάγματος και μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου.

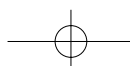
Ως εκ τούτου σημειώνουμε τα εξής:

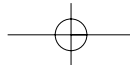
1. Σε διατάξεις που αφορούν γυναίκες και άνδρες, να μη χρησιμοποιείται μόνον ο όρος ο όρος «εργαζόμενος», όπως για παράδειγμα στο άρθρο 3, εδ. (ε), αλλά ο όρος «εργαζόμενοι άνδρες και γυναίκες» που χρησιμοποιείται σε άλλα σημεία του ΣχΝ. (βλ. Παρατηρήσεις ΕΕΔΑ, Νο. 9).

2. Η παρ. 4, άρθρο 4 να διατυπωθεί ως εξής: «Συνιστά διάκριση οποιαδήποτε δυσμενής μεταχείριση γυναίκας που έχει άμεση ή έμμεση σχέση με την εγκυμοσύνη ή τη μητρότητα ή γονέων που έχει άμεση ή έμμεση σχέση με την άσκηση των γονικών καθηκόντων τους ή με τη γονική άδεια ανατροφής, φροντίδας παιδιού ή υιοθεσίας παιδιού ή με άλλα μέτρα διευκόλυνσης της εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής». Τη διατύπωση αυτήν επιτάσσει και το άρθρο 21 παρ. 1 του Συντάγματος (βλ. Παρατηρήσεις ΕΕΔΑ, Νο. 19-22).

3. Η παρ. 5 του άρθρου 4 δεν ανταποκρίνεται στις επιταγές του άρθρου 116 παρ. 2 του Συντάγματος, το οποίο, κατά το γράμμα του και τη νομολογία του ΣτΕ, εισάγει υποχρέωση όλων των κρατικών οργάνων, και όχι απλή δυνατότητα λήψης θετικών μέτρων, ορίζει ότι τα θετικά μέτρα πρέπει να στοχεύουν σε εξάλειψη των «ανισοτήτων» (έννοια ευρύτερη από την έννοια των διακρίσεων που χρησιμοποιεί αυτή η διάταξη), και ότι τα θετικά μέτρα πρέπει να λαμβάνονται ιδίως υπέρ των γυναικών (βλ. «Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ στο Σχέδιο Νόμου “Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών όσον αφορά στην πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση, στους όρους και στις

1. ΕΕΔΑ, Ετήσια Έκθεση 2008, σελ. 89 επ.

συνθήκες εργασίας”», Έκθεση 2006, σελ. 101-103, του μετέπειτα Ν. 3488/2006).

4. Η ρητή απαγόρευση εκδικητικών ενεργειών κατά των εργαζομένων που προβλέπεται στο άρθρο 9 του ΣχΝ πρέπει για να είναι πλήρης να καλύπτει και το πεδίο της επαγγελματικής κατάρτισης, που επίσης καλύπτει η Οδηγία. Προτείνεται η εξής διατύπωση του εδ. (γ): «γ) όταν γίνεται [η καταγγελία κλπ] ως αντίδραση του εργοδότη ή υπεύθυνου για επαγγελματική κατάρτιση σε διαμαρτυρία, καταγγελία, μαρτυρία ή οποιαδήποτε άλλη ενέργεια προσώπου εργαζομένου ή επαγγελματικά καταρτιζομένου, στο χώρο εργασίας ή επαγγελματικής κατάρτισης, ενώπιον δικαστηρίου ή άλλης αρχής, η οποία άπτεται της εφαρμογής του παρόντος νόμου ή άλλων διατάξεων». (βλ. Παρατηρήσεις ΕΕΔΑ, σελ. 9).

5. Αναφορικά με τα ζητήματα της έννομης προστασίας (άρθρο 12 ΣχΝ) η ΕΕΔΑ θέλει να τονίσει με έμφαση τις παρατηρήσεις της περί νομιμοποίησης νομικών προσώπων και ενώσεων προσώπων για την άσκηση των δικαιωμάτων θυμάτων διακρίσεων ενώπιον δικαστηρίων και άλλων αρχών που στοχεύουν στην εξασφάλιση αποτελεσματικής έννομης προστασίας, χωρίς την οποία οι ουσιαστικές διατάξεις κινδυνεύουν να παραμείνουν νεκρό γράμμα. (βλ. Παρατηρήσεις ΕΕΔΑ, Νο. 24-31).

6. Αναφορικά με τις αρμοδιότητες του Συνηγόρου του Πολίτη (άρθρο 13 ΣχΝ) για λόγους πληρότητας θα πρέπει να προστεθεί στην παρ. 8, εδ. (ε) η φράση «[...] Ασφάλισης, ανεξάρτητες αρχές, κάθε άλλη αρμόδια αρχή...».

7. Αναφορικά με το βάρος απόδειξης (άρθρο 17 ΣχΝ) η λέξη «θεμελιώσει» πρέπει να αντικατασταθεί με τη λέξη «αποδείξει», που περιλαμβάνει η Οδηγία και για λόγους ομοιομορφίας με το Ν. 3769/2009 αλλά και για λόγους ακριβέστερης νομικής ορολογίας. Επίσης, στην παρ. 2 του άρθρου 17, πρέπει να γίνεται αναφορά στις Οδηγίες 92/85 και 96/34, χωρίς τη φράση «στις περιπτώσεις που τίθεται ζήτημα άνισης μεταχείρισης λόγω φύλου, οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής» των οδηγιών αυτών, δεδομένου ότι κάθε παράβαση των οδηγιών αυτών αποτελεί διάκριση λόγω φύλου κατά την Οδηγία 2006/54 και τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

8. Τέλος, επισημαίνουμε ότι αναφορικά με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων πρέπει να αντικατασταθεί η αναφορά στο Υπουργείο Εσωτερικών με αυτό του Υπουργείου Δικαιοσύνης, όπου και πλέον υπάγεται.

Με τιμή
Ο Πρόεδρος
Κωστής Α. Παπαϊωάννου

2. Προτάσεις σχετικά με την επανεξέταση του καθεστώτος των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών (ΒΑΕ) και συναφή ζητήματα Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας

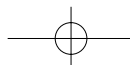
Η ΕΕΔΑ υιοθέτησε στην από 09.04.2009 συνεδρίασή της προτάσεις σχετικά με την επανεξέταση του καθεστώτος των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών (ΒΑΕ) και συναφή ζητήματα Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας, τις οποίες απέστειλε στο (επονομαζόμενο τότε) Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας. Με το από 02.06.2009 έγγραφό τους απέστειλαν στην ΕΕΔΑ τις κάτωθι διευκρινίσεις:

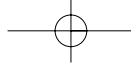
ΘΕΜΑ: «Σχετικά με την αναμόρφωση του Καταλόγου Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ».

Σε απάντηση της από 05.05.2009 αναφοράς σας, σας ενημερώνουμε ότι η Επιτροπή που συστάθηκε για την αναμόρφωση του πίνακα των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών, κατέγραψε στο σχετικό πόρισμά της τις απόψεις της ως προς την τροποποίηση του ισχύοντος Κανονισμού του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ για τα Βαριά και Ανθυγιεινά Επαγγέλματα, χωρίς να θίξει τα δικαιώματα των ήδη υπαγομένων στον οικείο Κανονισμό.

Το σχετικό πόρισμα υποβλήθηκε στην πολιτική ηγεσία του Υπουργείου, από την οποία μελετάται προκειμένου να ληφθούν οι τελικές αποφάσεις ως προς την αντιμετώπιση του ζητήματος με βάση τη θεμελιώδη αρχή της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Όσον αφορά δε, την ένταξη νέων εργασιών και ειδικοτήτων στον οικείο Κανονισμό, προωθείται από το Υπουργείο μας η συγκρότηση νέας Επιτροπής που θα αναλάβει το εν λόγω έργο.

3. Παρατηρήσεις επί του σχεδίου Προεδρικού Διατάγματος «Τροποποίηση ΠΔ 90/2008 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα»»

Η ΕΕΔΑ στην από 28.05.2009 συνεδρίαση της Ολομέλειάς της υιοθέτησε παρατηρήσεις επί του ως άνω σχεδίου ΠΔ. Το ΠΔ 81/2009 (ΦΕΚ Α΄ 99) δεν ενσωμάτωσε τις προτάσεις της ΕΕΔΑ πλην αυτής που αφορούσε τη λήψη ειδικής μέριμνας όταν η συνέντευξη αφορά γυναίκα, η οποία λόγω των εμπειριών της ή για λόγους πολιτιστικούς δυσκολεύεται να εκθέσει τους λόγους της αίτησής της, ώστε αυτή να διεξάγεται από ειδικευμένη γυναίκα υπάλληλο, παρουσία γυναίκας διερμηνέα.

4. Παρατηρήσεις επί του Σ/Ν του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Μεταρρυθμίσεις στην Οργάνωση της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας, στη θεραπευτική μεταχείριση χρηστών ναρκωτικών ουσιών και άλλες διατάξεις»

Η ΕΕΔΑ στην από 24.06.2009 έκτακτη συνεδρίαση της Ολομέλειάς της υιοθέτησε παρατηρήσεις επί του ως άνω σχεδίου νόμου. Στον ψηφισθέντα Ν. 3772/2009 (ΦΕΚ Α΄ 112), η Πολιτεία δεν υιοθέτησε καμία από τις προτάσεις της ΕΕΔΑ όσον αφορά τα Κεφάλαια Γ΄ και ΣΤ΄. Ωστόσο, στο Κεφάλαιο Γ΄ του Νόμου, ενσωματώνεται μικρό μέρος των προτάσεων βελτίωσης του σωφρονιστικού συστήματος της χώρας σε θεσμικό και οργανωτικό επίπεδο που είχε καταθέσει η ΕΕΔΑ στην Πολιτεία τον Απρίλιο του 2008 (βλ. Έκθεση ΕΕΔΑ 2007, σελ. 209). Η Επιτροπή διατυπώνει την παρατήρηση ότι σε γενικές γραμμές, οι περί σωφρονιστικού διατάξεις του συγκεκριμένου νόμου κείνται προς την σωστή κατεύθυνση, εάν ιδωθούν ως μια επιπλέον δέσμη μέτρων, η οποία θα ακολουθηθεί από άλλες, με αυστηρό χρονοδιάγραμμα.

Ειδικότερα, το άρθρο 13 εντάσσει -ικανοποιώντας το αίτημα πολλών φορέων, συμπεριλαμβανόμενης και της ΕΕΔΑ- τα Ειδικά Θεραπευτικά Καταστήματα του Υπουργείου Δικαιοσύνης (το Ψυχιατρείο και το Νοσοκομείο Κορυδαλλού, και τα Κέντρα Απεξάρτησης του Ελαιώνα Θηβών, της Κασσάνδρας Χαλκιδικής και του νέου Κέντρου που συνιστάται από το άρθρο 11 του Νόμου) στο Ε.Σ.Υ.

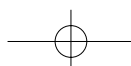
Επιπλέον, με την πρώτη παράγραφο του άρθρου 20 προστίθεται ένας τρίτος τύπος καταστήματος κράτησης στα υπάρχοντα δύο, στο οποίο προβλέπεται η φύλαξη των ισοβιτών και των χαρακτηρισμένων ως ιδιαίτερα επικίνδυνων εγκληματιών. Έτσι καθίσταται δυνατός ο διαχωρισμός των κρατουμένων ανάλογα με την βαρύτητα του εγκλήματος που έχουν διαπράξει και την επικινδυνότητά τους, πράγμα το οποίο είχε εισηγηθεί και η ΕΕΔΑ στην έκθεσή της του 2008. Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 20 θεσμοθετεί την δυνατότητα επίσκεψης (κατόπιν ειδοποίησης) των φυλακών από την Διακομματική Επιτροπή της Βουλής και από τον Συνήγορο του Πολίτη. Η ρύθμιση αποκαθιστά, εν δυνάμει, την τάξη, όσον αφορά την δυνατότητα του ΣτΠ να εκπληρώσει τον ρόλο του, αλλά διατηρεί το άβατο για άλλους θεσμικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένης και της ΕΕΔΑ.

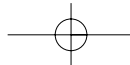
Η ΕΕΔΑ στην έκθεσή της του 2008. Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 20 θεσμοθετεί την δυνατότητα επίσκεψης (κατόπιν ειδοποίησης) των φυλακών από την Διακομματική Επιτροπή της Βουλής και από τον Συνήγορο του Πολίτη. Η ρύθμιση αποκαθιστά, εν δυνάμει, την τάξη, όσον αφορά την δυνατότητα του ΣτΠ να εκπληρώσει τον ρόλο του, αλλά διατηρεί το άβατο για άλλους θεσμικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένης και της ΕΕΔΑ.

5. Δικαιώματα των εργαζομένων και συνθήκες εργασίας στο πλαίσιο των εργολαβικών αναθέσεων

Η ΕΕΔΑ υιοθέτησε στην από 09.07.2009 συνεδρίασή της την εισήγηση και τις προτάσεις της σχετικά με τα δικαιώματα των εργαζομένων και τις συνθήκες εργασίας στο πλαίσιο των εργολαβικών αναθέσεων και τις απέστειλε στο τότε επονομαζόμενο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης στις 10.07.2009. Το Υπουργείο ανταποκρίθηκε με το από 01.02.2010 έγγραφό του, το οποίο παρατίθεται ακολούθως:

Η απασχόληση προσωπικού εργολαβικής επιχείρησης αποτελεί μία μορφή εξωτερικής ευελιξίας: η επιχείρηση αναθέτει, υπό μορφή εργολαβίας, μέρος της λειτουργίας της σε εργολαβική εταιρεία η οποία παρέχει τις σχετικές υπηρεσίες σε προσωρινή ή μόνιμη βάση, με δικό της προσωπικό στους χώρους εγκατάστασης της αναθέτουσας το έργο (πχ καθαρισμός, φύλαξη κτιρίων). Οι ερ-

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

γαζόμενοι συνδέονται με σχέση εργασίας με την εργολαβική εταιρεία, η οποία έχει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του εργοδότη απέναντί τους και ασκεί, βεβαίως, και το διευθυντικό δικαίωμα. Είναι γεγονός πως πολλές επιχειρήσεις και φορείς του Δημοσίου καταφεύγουν πλέον στις εργολαβικές αναθέσεις προκειμένου να επιτύχουν εξορθολογισμό των δαπανών τους.

Το κύριο έργο και οι αρμοδιότητες του ΣΕΠΕ περιγράφονται στα άρθρο 6 παρ. 2 και 7 του Ν. 2639/1998. Από τον συνδυασμό των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι ο ρόλος του ΣΕΠΕ δεν είναι μόνο ελεγκτικός αλλά είναι, επίσης, συμβουλευτικός και συμφιλιωτικός. Οι έλεγχοι αφορούν τους όρους εργασίας (χρονικά όρια, αμοιβή), τη νομιμότητα της απασχόλησης, την έρευνα της ασφαλιστική κάλυψης καθώς και την ασφάλεια και υγεία των εργαζομένων. Πρέπει να σημειωθεί ότι στις περιπτώσεις όπου διαπιστώνεται απασχόληση ανασφάλιστων εργαζομένων, οι τοπικές υπηρεσίες του ΣΕΠΕ ενημερώνουν άμεσα τις κατά τόπον αρμόδιες υπηρεσίες του ΙΚΑ προκειμένου να επιληφθούν λόγω αρμοδιότητας.

Ο προγραμματισμός δράσης και ελέγχων γίνεται στην αρχή κάθε έτους για όλες τις υπηρεσίες του ΣΕΠΕ σε εθνικό επίπεδο. Επί του προγραμματισμού γνωμοδοτεί το Συμβούλιο Κοινωνικού Ελέγχου Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΚΕΕΕ), στο οποίο συμμετέχουν ως μέλη εκπρόσωποι των κυριότερων συνδικαλιστικών και εργοδοτικών οργανώσεων του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα (άρθρο 13 Ν. 2639/1998).

Στις ετήσιες εκθέσεις πεπραγμένων του ΣΕΠΕ (άρθρο 12 Ν. 2639/1998) περιλαμβάνεται ειδικό κεφάλαιο που αφορά τον προγραμματισμό δράσης των Υπηρεσιών για το επόμενο έτος. Στο σχετικό κεφάλαιο της έκθεσης πεπραγμένων του 2008¹ (που αφορά τον προγραμματισμό δράσης του 2009) επισημαίνεται ότι οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Επιθεώρησης θα δώσουν έμφαση, μεταξύ άλλων, στα συνεργεία καθαρισμού και τις εταιρείες security (προτεραιότητα η οποία υπήρχε και στις προηγούμενες εκθέσεις πεπραγμένων).

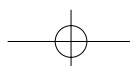
Ειδικότερα για τις εταιρείες-συνεργεία καθαρισμού και τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών ασφάλειας και φύλαξης (SECURITY), σας πληροφορούμε ότι το ΣΕΠΕ αντιμετωπίζει με ιδιαίτερη ευαισθησία τα προβλήματα των εργαζομένων σε αυτές. Κατά τον προγραμματισμό ελεγκτικής δράσης των υπηρεσιών του, ένας από τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας που είναι σε άμεση προτεραιότητα είναι πάντα οι εταιρείες-συνεργεία καθαρισμού και οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών ασφάλειας και φύλαξης (SECURITY). Χαρακτηριστικό του ενδιαφέροντος της Υπηρεσίας είναι ότι:

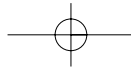
1. Με την υπ' αριθ. 30440/08.05.2006 εγκύκλιο της Υφυπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, αναφορικά με τις συμβάσεις του Δημοσίου με εταιρείες-συνεργεία καθαριότητας και εταιρείες SECURITY επισημαίνεται πως πρέπει να περιλαμβάνεται ως βασικός όρος στο κείμενο των σχετικών συμβάσεων «η υποχρέωση της αναδόχου εταιρείας για την απαρέγκλιτη τήρηση των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας, δηλαδή, καταβολή των νομίμων αποδοχών, οι οποίες σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι κατώτερες των προβλεπόμενων από την οικεία (κλαδική) ΣΣΕ, τήρηση του νόμιμου ωραρίου, ασφαλιστική κάλυψη, όροι υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων κτλ. Σε περίπτωση δε, που διαπιστωθεί παράβαση του ανωτέρω όρου θα καταγγέλλεται η σύμβαση με την ανάδοχο εταιρεία».

2. Με την υπ' αριθ. 31262/16.11.2006 εγκύκλιο της Υφυπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, η οποία εξεδόθη σε συνέχεια της παραπάνω, επισημαίνεται πως οι οικονομικοί όροι που περιλαμβάνονται στις προκηρύξεις των διαγωνισμών φορέων δημοσίου τομέα για την ανάδειξη αναδόχου εργολάβου υπηρεσιών φύλαξης, καθαριότητας κτλ πρέπει να καλύπτουν το πραγματικό κόστος των νομίμων αποδοχών των εργαζομένων, όπως αυτές ορίζονται από τις οικείες Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας (ΣΣΕ) ή Διαιτητικές Αποφάσεις (ΔΑ).

Με το υπ' αριθ. πρωτ. οίκ. 30253/06.02.2009 έγγραφο, η Υφυπουργός Απασχόλησης και Κοι-

1. Οι εκθέσεις πεπραγμένων του ΣΕΠΕ είναι ανηρτημένες στον δικτυακό τόπο του Υπουργείου Εργασίας & Κοινωνικής Ασφάλισης www.yrakr.gr (Διαδρομή: Υπουργείο → Ειδική Γραμματεία ΣΕΠΕ → ΣΕΠΕ).

ωνικής Προστασίας υπενθύμιζε στις Διευθύνσεις Διοικητικού των Υπουργείων τις δύο προαναφερθείσες εγκυκλίους.

3. Με την υπ' αριθ. 30339/26.03.2007 εγκύκλιο του Ειδικού Γραμματέα του ΣΕΠΕ εντάσσεται στον άμεσο προγραμματισμό της ελεγκτικής δράσης των Τμημάτων Κοινωνικής Επιθεώρησης και ο γενικός έλεγχος των όρων αμοιβής και εργασίας των εργαζομένων σε συνεργεία καθαρισμού και εταιρείες παροχής υπηρεσιών ασφάλειας και φύλαξης (SECURITY), με ιδιαίτερη έμφαση στις επιχειρήσεις που απασχολούν εργαζομένους σε δημόσια νοσοκομεία και κλινικές όλης της χώρας, ενώ παράλληλα κρίνεται σκόπιμο να ζητούνται, πέραν των ατομικών συμβάσεων εργασίας, και οι συμβάσεις οι οποίες συνάπτονται μεταξύ των εργοδοτών (δημόσια νοσοκομεία, κλινικές) και εργολάβων (συνεργεία καθαρισμού, εταιρείες Παροχής Υπηρεσιών Ασφαλείας και Φύλαξης), προκειμένου να διαπιστωθεί εάν τα εν λόγω δημόσια νοσοκομεία ακολουθούν τις οδηγίες που παρασκήθηκαν με τις παραπάνω εγκυκλίους. Σε περίπτωση δε, κατά την οποία οι εργολάβοι δεν εφαρμόζουν τα νόμιμα, θα ενημερώνεται και η Διοίκηση του Δημοσίου Νοσοκομείου προκειμένου να προβεί στις νόμιμες ενέργειες κατά των εργολάβων.

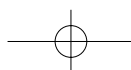
Επιπλέον, σας γνωρίζουμε ότι με το υπ' αριθ. πρωτ. οίκ. 30121/20.01.2009 έγγραφο η Διεύθυνση Προγραμματισμού και Συντονισμού Κοινωνικής Επιθεώρησης ζητεί από όλα τα Υπουργεία, Οργανισμούς, ΝΠΔΔ, κτλ στοιχεία για τις συμβάσεις έργου που έχουν συνάψει με εταιρείες-συνεργεία καθαρισμού, προκειμένου να διευκολυνθεί το ελεγκτικό έργο του ΣΕΠΕ.

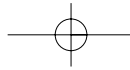
Σχετικά με την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων, οι έλεγχοι από τις περιφερειακές υπηρεσίες Τεχνικής και Υγειονομικής Επιθεώρησης του ΣΕΠΕ (Κέντρα Πρόληψης Επαγγελματικού Κινδύνου (ΚΕΠΕΚ) και Τμήματα Τεχνικής & Υγειονομικής Επιθεώρησης) επικεντρώνονται, κυρίως, στον έλεγχο εφαρμογής της νομοθεσίας που προβλέπει την απασχόληση τεχνικού ασφάλειας και (όπου απαιτείται) ιατρού εργασίας, την ύπαρξη γραπτής εκτίμησης επαγγελματικού κινδύνου, τη χορήγηση και χρήση από τους εργαζόμενους των κατάλληλων μέσων ατομικής προστασίας και, ειδικότερα, στις επιχειρήσεις καθαριότητας, την ενη-

μέρωση των εργαζομένων για τους κινδύνους κατά τη χρήση χημικών υλικών καθαρισμού και για τις ασφαλείς πρακτικές εργασίας.

Το ΣΕΠΕ, εκτός από τους προληπτικούς ελέγχους, διενεργεί ελέγχους και κατόπιν καταγγελιών τις οποίες είναι υποχρεωμένο να εξετάζει (άρθρο 7 παρ. 1 περ. ιγ' του Ν. 2639/1998). Το ελεγκτικό του έργο γενικά αλλά και ειδικότερα όσον αφορά τα συνεργεία καθαρισμού και τις εταιρείες SECURITY δεν λαμβάνει χώρα μόνο κατόπιν καταγγελιών (όπως αναφέρεται στη σελ. 5 του ανωτέρω σχετικού) αλλά και αυτεπαγγέλτως στο πλαίσιο του προαναφερθέντος προγραμματισμού δράσης. Επίσης, διοικητικές κυρώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 16 παρ. 1 του Ν. 2639/1998 όπως ισχύει, δεν επιβάλλονται μόνο για μεμονωμένες καταγγελθείσες παραβάσεις (όπως επίσης αναφέρεται στη σελ. 5 του ανωτέρω σχετικού) αλλά επιβάλλονται σε κάθε περίπτωση όπου διαπιστώνεται παράβαση διάταξης εργατικής νομοθεσίας λαμβανομένων υπ' όψιν των κριτηρίων που τάσσει το άρθρο 16 παρ. 3 του Ν. 2639/1998. Εκτός από τις διοικητικές κυρώσεις, υποβάλλονται και μηνύσεις ή μηνυτήριες αναφορές όταν η παράβαση διάταξης εργατικής νομοθεσίας συνιστά και αξιόποινη πράξη σύμφωνα με το άρθρο 17 του Ν. 2639/1998 ή άλλους ειδικότερους ποινικούς νόμους. Επισημαίνεται, ακόμη, ότι οι Επιθεωρητές Εργασίας, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, παρέχουν συμβουλές, πληροφορίες και υποδείξεις προς εργοδότες και εργαζομένους προκειμένου να εξασφαλίζεται η συμμόρφωση προς τους νόμους.

Τέλος, με βάση τα στοιχεία που προκύπτουν από το ηλεκτρονικό αρχείο που τηρεί η Διεύθυνση Προγραμματισμού και Συντονισμού Κοινωνικής Επιθεώρησης για τον κλάδο «Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες» (στον οποίο περιλαμβάνονται σε μεγάλο ποσοστό συνεργεία καθαρισμού και εταιρείες SECURITY που έχουν συνάψει συμβάσεις με υπηρεσίες του Δημοσίου), κατά το 2008 διενεργήθηκαν 1.052 έλεγχοι, επεβλήθησαν 270 πρόστιμα (συνολικού ύψους 564.000 €) και υπεβλήθησαν 241 μηνύσεις. Κατά το έτος 2009 (Ιανουάριος-Οκτώβριος) έχουν διενεργηθεί 1.473 έλεγχοι, έχουν επιβληθεί 372 πρόστιμα (συνολικού ύψους 845.500 €) και έχουν υποβληθεί 255 μηνύ-

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

σεις. Ειδικότερα για το θέμα των πολλαπλών διακρίσεων, από το 2005 έως σήμερα έχει γίνει μία (1) καταγγελία που αφορά διακρίσεις λόγω ηλικίας.

Από το αντίστοιχο αρχείο της Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Συντονισμού Τεχνικής και Υγειονομικής Επιθεώρησης για το 2008 προκύπτει ότι διενεργήθηκαν 203 έλεγχοι (συμπεριλαμβανομένων και των επανελέγχων), επεβλήθησαν 16 πρόστιμα (συνολικού ύψους 30.000 €) και υπεβλήθησαν 16 μηνύσεις. Επίσης, κατά το ίδιο έτος και στον ίδιο κλάδο, συνέβησαν πέντε (5) θανατηφόρα ατυχήματα εις βάρος εργαζομένων σε εταιρείες SECURITY, τα τέσσερα εκ των οποίων οφείλονταν σε παθολογικά αίτια.

Από τα ανωτέρω καταδεικνύεται το έμπρακτο ενδιαφέρον του ΣΕΠΕ για τους εργαζομένους στα συνεργεία καθαρισμού και τις εταιρείες φύλαξης. Το ενδιαφέρον αυτό δεν εκδηλώνεται μόνο μέσα από τους ελέγχους και την επιβολή διοικητικών κυρώσεων αλλά και μέσα από την παροχή συμβουλών και υποδείξεων σε εργαζομένους και εργοδότες. Επιπλέον, η έναρξη διαλόγου γύρω από τα προβλήματα που παρατηρούνται στον συγκεκριμένο κλάδο, με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων πλευρών θα συνεισφέρει στην εξέταση πιθανών λύσεων με στόχο τη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης.

6. Παρατηρήσεις επί του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διαβούλευσης «Πολιτική συμμετοχή ομογενών και αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα και μακροχρόνια στην Ελλάδα»

Η ΕΕΔΑ στην από 21.01.2010 συνεδρίαση της Ολομέλειάς της υιοθέτησε παρατηρήσεις επί του Σ/Ν που της είχε αποσταλεί για γνωμοδότηση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου Ι, παρ. 6, εδ. (β) και (ι) του Ν. 2667/1998. Με βάση τον ψηφισθέντα Ν. 3838/2010 (ΦΕΚ Α' 49) παρατηρούμε τα εξής αναφορικά με τις προτάσεις της ΕΕΔΑ:

Αν και η Πολιτεία δεν υιοθέτησε τον τίτλο νόμου που είχε προτείνει η ΕΕΔΑ, ωστόσο ο τίτλος που τελικά επιλέχθηκε ανταποκρίνεται πληρέστερα στο ρυθμιστικό πεδίο του, το οποίο ήταν

και το ζητούμενο.

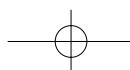
Έγινε δεκτή η παρατήρηση της ΕΕΔΑ επί του άρθρου Ι αναφορικά με την ανάγκη διευκρίνησης περί νόμιμης παραμονής στην Ελλάδα και των δύο γονέων ώστε να μπορούν να προβούν να υποβάλουν κοινή δήλωση (άρθρο Ι Ν. 3838/2010). Ωστόσο, δεν έγινε δεκτή η πρότασή της περί της πλήρωσης της χρονικής προϋπόθεσης της πενταετίας από τον έναν μόνο γονέα. Επίσης, υιοθετήθηκε η πρόταση της ΕΕΔΑ περί ειδικής πρόβλεψης για τις περιπτώσεις τέκνων μονογονεϊκών οικογενειών.

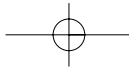
Έγινε δεκτή η παρατήρηση της ΕΕΔΑ αναφορικά με τη δυνατότητα εκούσιας αποβολής της ελληνικής ιθαγένειας από τέκνο αλλοδαπών που έγινε Έλληνας με κοινή δήλωση των γονέων του ενόσω ήταν ανήλικο (άρθρο 9 Ν. 3838/2010).

Δεν έγινε δεκτή η πρόταση της ΕΕΔΑ περί δραστικού περιορισμού των αδικημάτων που ο αλλοδαπός δεν επιτρέπεται να έχει τελέσει ώστε να μπορεί να υποβάλει αίτηση πολιτογράφησης (άρθρο 2 Ν. 3838/2010). Υιοθετήθηκε, ωστόσο, η πρόταση περί απάλειψης από το κατάλογο αδικημάτων των παραβάσεων της νομοθεσίας για την εγκατάσταση και κίνηση αλλοδαπών στην Ελλάδα.

Αναφορικά με το χρόνο νόμιμης παραμονής που απαιτείται ώστε ένας αλλοδαπός να υποβάλει αίτηση πολιτογράφησης υιοθετήθηκε η πρόταση της ΕΕΔΑ σχετικά με την πρόβλεψη μικρότερου χρονικού διαστήματος για την περίπτωση των αναγνωρισμένων προσφύγων και ανιθαγενών σύμφωνα και με τις διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας. Δεν έγινε δεκτή, ωστόσο, η πρόταση περί εξομώωσης των ομογενών με τα ως άνω πρόσωπα ως προς τη συγκεκριμένη προϋπόθεση (άρθρο 2 Ν. 3838/2010).

Αναφορικά με την υποχρέωση προσκόμισης πιστοποιητικού γέννησης κατά την υποβολή της αίτησης πολιτογράφησης υιοθετήθηκε η πρόταση της ΕΕΔΑ περί επέκτασης της απαλλαγής από την ως άνω υποχρέωση και στους ανιθαγενείς. Επιπλέον, υιοθετήθηκαν οι προτάσεις της ΕΕΔΑ αναφορικά με τη συμπερίληψη του Αριθμού Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ) στα απαραίτητα δικαιολογητικά πολιτογράφησης και περί καταβολής μειωμένου παραβόλου από ομογενείς, υπηκόους κρατών μελών της ΕΕ, αναγνωρισμένους πρό-

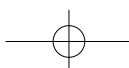

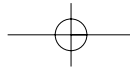
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

σφυγες και ανιθαγενείς.

Υιοθετήθηκε η πρόταση της ΕΕΔΑ αναφορικά με την υποχρέωσης αιτιολόγησης και θετικών αποφάσεων πολιτογράφησης (άρθρο 6 Ν. 3838/2010).

Αναφορικά με τις εκκρεμείς αιτήσεις πολιτογράφησης έγινε δεκτή η πρόταση της ΕΕΔΑ περί πρόβλεψης καταληκτικής προθεσμίας μέσα στην οποία θα πρέπει να διεκπεραιωθεί η εξέτασή τους (άρθρο 22 Ν. 3838/2010).

Γ. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΑΡΜΟΔΙΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑΣ

Βουλευτική ασυλία

Η ΕΕΔΑ με αφορμή την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου *Συγγελίδης κατά Ελλάδας* (11 Φεβρουαρίου 2010) με την οποία καταδίκασε την Ελλάδα για παραβίαση του άρθρου 6 (δικαίωμα σε δίκαιη δίκη), λόγω μη άρσης της βουλευτικής ασυλίας, και κατόπιν σχετικής ομόφωνης απόφασης της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ, απηύθυνε, στις 12 Μαρτίου 2010, την παρακάτω επιστολή στον Πρόεδρο της Βουλής και τους αρχηγούς των πολιτικών κομμάτων:

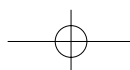
Όπως γνωρίζετε, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) αποτελεί συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας σε θέματα προστασίας και προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Υπό το φως δύο αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, με τις οποίες καταδικάστηκε η Ελλάδα για παραβίαση του άρθρου 6 (δικαίωμα σε δίκαιη δίκη), λόγω μη άρσης της βουλευτικής ασυλίας, και κατόπιν σχετικής ομόφωνης απόφασης της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ, απευθυνόμαστε σε εσάς με σκοπό να εκφράσουμε τους προβληματισμούς μας επί του συγκεκριμένου ζητήματος.

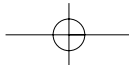
Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στην υπόθεση *Τσαλκιτζής κατά Ελλάδας* (16 Νοεμβρίου 2006) έκρινε ότι η μη άρση της βουλευτικής ασυλίας στην κρινόμενη υπόθεση παραβίασε το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο του προσφεύγοντος (ως ειδικότερη έκφραση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη). Σύμφωνα με το Δικαστήριο: «όταν ένα κράτος αναγνωρίζει ασυλία στους βουλευτές του, είναι δυνατόν να thiγεί η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Δεν είναι ωστόσο δυνατό να θεωρείται, σε όλες ανεξαιρέτως τις περιπτώσεις, η βουλευτική ασυλία ως δυσανάλογος περιορισμός του δικαιώματος προσβάσεως σε δικαστήριο, όπως κατοχυρώνεται από το άρθρο 6 § 1» (παρ. 45). «Στην περίπτωση κατά την οποία η βουλευτική ασυλία παρεμποδίζει την άσκηση του δικαιώματος προσβάσεως στη δι-

καισύνη, το Δικαστήριο θα διερευνήσει εάν οι αποδιδόμενες πράξεις συνδέονται με την άσκηση βουλευτικών καθηκόντων *stricto sensu* ώστε να αχθεί σε συμπέρασμα σχετικά με την αναλογικότητα ή τη μη αναλογικότητα του επίμαχου μέτρου» (παρ. 47). Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι επίμαχες πράξεις (οι κατηγορίες για εκβίαση, παράβαση καθήκοντος και δωροδοκία κατά την περίοδο που ο βουλευτής ήταν δήμαρχος) δεν ήταν δυνατό να σχετίζονται με την άσκηση κοινοβουλευτικών καθηκόντων.

Στην πολύ πρόσφατη υπόθεση *Συγγελίδης κατά Ελλάδας* (11 Φεβρουαρίου 2010) το Δικαστήριο επανέλαβε την ως άνω συλλογιστική του. Επιπλέον, σημείωσε ότι το άρθρο 62 του Συντάγματος επιτρέπει στο Κοινοβούλιο να αρνηθεί την άρση της βουλευτικής ασυλίας μόνο όταν οι πράξεις στις οποίες στηρίζεται η δίωξη συνδέονται άμεσα με τη βουλευτική δραστηριότητα και ότι εν προκειμένω (η παρεμπόδιση από μέρους της βουλευτού της επικοινωνίας του πρώην συζύγου της με το τέκνο τους για την οποία εγκαλείτο) ήταν εντελώς ασύνδετες με την εκτέλεση των καθηκόντων της, ως μέλους του Κοινοβουλίου, αλλά και με τη λειτουργία και το κύρος του Κοινοβουλίου γενικά (παρ. 46). Επιπλέον, το Δικαστήριο επισήμανε την έλλειψη αιτιολόγησης περί μη άρσης της βουλευτικής ασυλίας από την Επιτροπή Κοινοβουλευτικής Δεοντολογίας. Όπως χαρακτηριστικά είπε το Δικαστήριο «η Επιτροπή έκανε μία γενική αναφορά στο άρθρο 83, παρ. 3 του Κανονισμού της Βουλής προσθέτοντας ότι μία από τις προϋποθέσεις για την άρνηση άρσης της ασυλίας πληρούτο, χωρίς να συγκεκριμενοποιεί αν το αδίκημα για το οποίο ζητείτο η άρση της ασυλίας σχετιζόταν με την πολιτική δραστηριότητα της βουλευτού, εάν η δίωξη υπέκρυπτε πολιτική σκοπιμότητα ή αν αποσκοπούσε στην υποβάθμιση του κύρους του Κοινοβουλίου» (παρ. 47). Συνεπώς, έκρινε ότι η μη άρση της βουλευτικής ασυλίας παραβίασε το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο του προσφεύγοντος.

Οι δύο αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου εκθέτουν

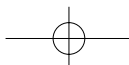
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

μία προβληματική πτυχή, από την σκοπιά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της πρακτικής του ελληνικού κοινοβουλίου σχετικά με την άρση της βουλευτικής ασυλίας. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο θέτει προ των ευθυνών του το σώμα του ελληνικού κοινοβουλίου, κάνοντας λόγο στην ουσία για παραβίαση του ίδιου του Συντάγματος, αλλά και του Κανονισμού της Βουλής στο βαθμό που αυτό αρνείται την άρση της βουλευτικής ασυλίας για πράξεις οι οποίες δεν συνδέονται με τα βουλευτικά καθήκοντα των εμπλεκόμενων προσώπων και κατά συνέπεια παρεμποδίζει την πρόσβαση σε δικαστήριο των αντιδίκων τους. Όπως τόνισε το Δικαστήριο, «ο σκοπός που επιτελεί ο θεσμός της βουλευτικής ασυλίας είναι η διασφάλιση της ελευθερίας του λόγου των κοινοβουλευτικών εκπροσώπων και η μη παρεμπόδιση της λειτουργίας του

Κοινοβουλίου λόγω μεροληπτικών καταγγελιών [και όχι] η αφαίρεση από τη δικαιοδοσία των δικαστηρίων μίας κατηγορίας υποθέσεων» (παρ. 43, υπόθεση *Συγγελίδης*).

Στη βάση των παραπάνω, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, σας καλεί να αναλάβετε εκείνες τις πρωτοβουλίες που κρίνετε απαραίτητες, σκόπιμες και κατάλληλες, ώστε η πλήρης και απαρέγκλιτη εφαρμογή του Κανονισμού της Βουλής να γίνεται κατά τρόπο σύμφωνο προς το γράμμα και το πνεύμα των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

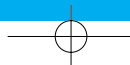
Με τιμή
Ο Πρόεδρος
Κωστής Α. Παπαϊωάννου

ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ

**ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ
ΠΟΥ ΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΕΔΑ
ΓΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ**

Ι. Έκθεση του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

Κεφάλαιο Πρώτο: Θέματα ιθαγένειας – ιδίως η προώθηση των διαδικασιών ιθαγένειας στους ομογενείς από τη Β. Ήπειρο

1. Μέσα στο 2009 πολιτογραφήθηκαν συνολικά **12.967** άτομα, εκ των οποίων οι **12.356** ήταν ομογενείς αλλοδαποί και οι υπόλοιποι **611** αλλογενείς αλλοδαποί. Ειδικότερα, όσον αφορά στον αριθμό των πολιτογραφηθέντων ομογενών μας, η συντριπτική πλειοψηφία προέρχεται από τη Β. Ήπειρο (**11.999** άτομα).

2. Με το ΠΔ 146/2008 «Τροποποίηση του Προεδρικού Διατάγματος 49/1988 «Οργανισμός του Υπουργείου Εσωτερικών», όπως συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε μεταγενέστερα» (ΦΕΚ Α΄ 202), ιδρύθηκε αυτοτελής Διεύθυνση Ιθαγένειας, η οποία υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης και διαρθρώνεται στα Τμήματα: α) Καθορισμού Ιθαγένειας, β) Πολιτογραφήσεων Ομογενών Αλλοδαπών και γ) Πολιτογραφήσεων Αλλογενών Αλλοδαπών. Η παραπάνω αναδιάρθρωση κρίθηκε σκόπιμη, δεδομένης της εξαιρετικής σπουδαιότητας που έχει η απόδοση της ελληνικής ιθαγένειας, αλλά και για την καλύτερη εξυπηρέτηση των ενδιαφερομένων και την επιτάχυνση των σχετικών διαδικασιών.

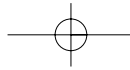
3. Με τις διατάξεις του Ν. 3731/2008 (ΦΕΚ Α΄ 263) ρυθμίστηκαν θέματα σχετικά με τη χορήγηση της ελληνικής ιθαγένειας, προς την κατεύθυνση της διευκόλυνσης και απλούστευσης, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, των σχετικών διαδικασιών. Ειδικότερα:

α) **Δεν συνιστά, πλέον, κώλυμα στη διαδικασία πολιτογράφησης αλλοδαπού η καταδίκη του για παράβαση της νομοθεσίας περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών στην Ελλάδα, εφόσον η επιβληθείσα ποινή είναι κατώτερη του έτους.** Η κατάργηση του προβλεπόμενου στις διατάξεις του άρθρου 5, παρ. Ι, περ.(β) του Ν. 3284/2004 κωλύματος, που αναφερόταν στη μη ύπαρξη τελεσίδικης καταδίκης, ανεξαρτήτως ποινής και χρόνου έκδοσης της καταδικαστικής απόφασης, για οποιοδήποτε, ουσιαστικά, αδίκημα σχετίζεται με την παραμονή του αλλοδαπού στην χώρα μας χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα δικαιολογείται από το γεγονός ότι, στις αρχές της δεκαετίας του

1990, όπου κυρίως συντελέστηκε η μετατροπή της Ελλάδας από χώρα αποστολής σε χώρα υποδοχής μεταναστών, δεν υπήρχε το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο για τον αποτελεσματικό έλεγχο και τη διαχείριση των μεταναστευτικών εισροών. Ως εκ τούτου, η ύπαρξη του παραπάνω κωλύματος αποτελούσε ουσιαστικά ανάσχεση στην ευρύτερη προσπάθεια της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών, η οποία κορυφώνεται με την απόκτηση από αυτούς άρρηκτων δεσμών με τη χώρα υποδοχής και τελικά με την πολιτογράφησή τους.

β) **Δεν καλούνται, πλέον, σε συνέντευξη ενώπιον της Επιτροπής Πολιτογράφησης οι ομογενείς αλλοδαποί,** πλην των περιπτώσεων εκείνων, όπου από τα στοιχεία του οικείου φακέλου εγείρονται αμφιβολίες για το ήθος και την προσωπικότητά τους, ή ακόμα για την επαρκή από αυτούς γνώση της ελληνικής γλώσσας, ιστορίας και πολιτισμού, για τις οποίες διατηρείται το δικαίωμα του Υπουργού Εσωτερικών να ζητεί την παραπομπή τους στην ανωτέρω Επιτροπή, ώστε στο πλαίσιο της διατυπούμενης από αυτήν γνώμης, να αίρονται ή να επιβεβαιώνονται οι δημιουργηθείσες αμφιβολίες.

Η παραπάνω ρύθμιση, με την οποία καθίσταται μη υποχρεωτική η εμφάνιση των ομογενών ενώπιον της Επιτροπής Πολιτογράφησης, δικαιολογείται από το γεγονός ότι η μέχρι τώρα εμπειρία από την επί σειρά ετών λειτουργία της Επιτροπής, έχει καταδείξει ότι το σύνολο των ομογενών διαθέτει επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας καθώς και στοιχείων της ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού, ενώ από το προσκομισθέν, σε κάθε περίπτωση, πλήρες αντίγραφο ποινικού μητρώου αντλούνται ικανοποιητικά στοιχεία σχετικά με την ηθική συγκρότηση της προσωπικότητάς τους. Κατ' αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται, ουσιαστικά, η άσκοπη ταλαιπωρία των ομογενών που αιτούνται την ελληνική ιθαγένεια, ενώ επιταχύνονται σημαντικά οι σχετικές διαδικασίες τόσο για τη συγκεκριμένη κατηγορία προσώπων όσο και για τους αλλογενείς αλλοδαπούς, μέσω της αποσυμφόρησης του έργου της Επιτροπής Πολιτογράφησης.

Κεφάλαιο Δεύτερο: Σύγχρονη πολιτική μετανάστευσης και ασύλου με γνώμονα την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου – Μεταναστευτική πολιτική και κοινωνική ένταξη – Ενίσχυση της νόμιμης μετανάστευσης – Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών

I. Μεταναστευτική πολιτική

A) Μεταναστευτική πολιτική: ενίσχυση της νόμιμης μετανάστευσης

Η πρόσφατη μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας, χαρακτηρίζεται αφενός από μία σημαντική δυναμική βελτιωτικών αλλαγών και τροποποιήσεων, αφετέρου από μία προσπάθεια συνοχής και συνέχειας, απλοποίησης των σχετικών διοικητικών διαδικασιών και παρακολούθησης των εξελίξεων της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής. Αποτέλεσμα της πολιτικής αυτής είναι ότι έχει ενταχθεί και σταθεροποιηθεί το μεγαλύτερο κομμάτι αλλοδαπού πληθυσμού που διαβιεί σήμερα στη χώρα (περίπου 650.000 άτομα).

Στο πλαίσιο αυτό, βασική προτεραιότητα του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης αποτελεί η εγγύηση της ασφαλούς διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών που κατέχουν νόμιμο τίτλο διαμονής και της δυνατότητας άσκησης των δικαιωμάτων που τους παρέχουν το Σύνταγμα και οι νόμοι.

Η σχεδιαζόμενη μεταναστευτική πολιτική αποσκοπεί αφενός στο να στηριχθεί στη βάση του υφιστάμενου μοντέλου, αφετέρου στο να καινοτομήσει στην κατεύθυνση ρύθμισης των αναφυόμενων προβλημάτων. Έτσι, σχεδιάζεται να δοθεί έμφαση στην περαιτέρω απλοποίηση της σχετικής διοικητικής διαδικασίας και σε πιο ενεργή συμμετοχή στην ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική. Παράλληλα, α) να διασφαλιστεί για τον πληθυσμό των νόμιμων μεταναστών η σταθεροποίησή του στο καθεστώς νόμιμης διαμονής, περιορίζοντας, κατά το δυνατόν, τους λόγους έκπτωσής του από τη νομιμότητα της διαμονής, β) να διευκολυνθεί η μετάβαση των μεταναστών σε μακροχρόνια καθεστάτα παραμονής ενισχυμένων δικαιωμάτων και γ) να ληφθεί επαρκής μέριμνα για την απρόσκοπτη μέγιστη συμμετοχή στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας της δεύτερης και μιάμισης γενιάς.

B) Οργανωτικά θέματα – Σύσταση Γενικής Γραμματείας Μεταναστευτικής Πολιτικής

Στο πλαίσιο της αποτελεσματικής διαχείρισης του σύγχρονου μεταναστευτικού φαινομένου και με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και με στόχο την ομαλότερη ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία για την προάσπιση και εμπέδωση της κοινωνικής συνοχής, ανακοινώθηκε, εντός του 2009, και ήδη συστάθηκε με το ΠΔ 11/2010 (ΦΕΚ Α΄ 15) Γενική Γραμματεία Μεταναστευτικής Πολιτικής, στην οποία υπάγονται η Γενική Διεύθυνση Μεταναστευτικής Πολιτικής και Κοινωνικής Ένταξης, καθώς και η Διεύθυνση Ιθαγένειας της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Υποστήριξης. Στις αρμοδιότητες της εν λόγω Γενικής Γραμματείας ανήκουν η εισήγηση για το σχεδιασμό και χάραξη της κυβερνητικής πολιτικής, καθώς και η εποπτεία και ο συντονισμός της εφαρμογής της κυβερνητικής πολιτικής από τις συναρμόδιες υπηρεσίες στον τομέα της μετανάστευσης και της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία, καθώς και της ιθαγένειας.

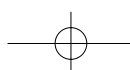
Γ) Νομοθετικό πλαίσιο

α) Νόμοι

Εντός του 2009, ρυθμίστηκαν νομοθετικά, τα εξής θέματα, αναφορικά με την είσοδο και διαμονή υπηκόων τρίτων χωρών:

α) με το Ν. 3801/2009 (ΦΕΚ Α΄ 163) ρυθμίστηκαν τα κάτωθι:

- Με το άρθρο 43 του Ν. 3801/2009 και με γνώμονα την απλούστευση των διαδικασιών και την ταχύτερη εξυπηρέτηση των υπηκόων τρίτων χωρών, θεσμοθετήθηκε η απευθείας πρόσβαση, χωρίς έκδοση ειδικής έγκρισης, των κατόχων αυτοτελών αδειών διαμονής στη μισθωτή εργασία και στην παροχή υπηρεσιών ή έργου. Δεδομένου ότι οι εν λόγω άδειες διαμονής χορηγούνται στο πλαίσιο μετάβασης από ένα καθεστώς σε άλλο, δεν επιτρέπεται η άσκηση ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας. Ωστόσο, στο πλαίσιο της αρχής της χρηστής διοίκησης και, προκειμένου να συνεχίζεται απρόσκοπτα τυχόν υφιστάμενη επιχειρηματική δραστηριότητα, παρέχεται η συγκεκριμένη δυνατότητα στους υπηκόους τρίτων χωρών για τους οποίους το προϊσχύσαν καθε-

στός διαμονής τους, επέτρεπε την άσκηση ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας.

- Με τη ρύθμιση του άρθρου 44, παρ.1 του ανωτέρω νόμου, και στο πλαίσιο της ειδικής προστασίας που παρέχει ο νόμος στους γονείς ανήλικων ημεδαπών, τροποποιείται το άρθρο 94 του Ν. 3386/2005 και παρέχεται πλέον η δυνατότητα παράτασης, με τις ίδιες προϋποθέσεις, της άδειας διαμονής που τους χορηγείται, για μία ακόμη πενταετία μετά την ενηλικίωση του τέκνου τους, κατά παρέκκλιση των προϋποθέσεων του Κεφαλαίου ΙΑ΄ του Ν. 3386/05.

- Με το άρθρο 44, παρ. 2 και 3 του ίδιου νόμου και στο πλαίσιο του εξορθολογισμού και της ίσης μεταχείρισης των υπηκόων τρίτων χωρών, ρυθμίζονται θέματα αδειών διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών, που απασχολούνται σε εταιρίες των οποίων το καθεστώς λειτουργίας υπάγεται σε ειδική νομοθεσία.

- Με τις διατάξεις των παρ. 4 και 5 του ίδιου άρθρου, συμπληρώνονται και τροποποιούνται, οι αντίστοιχες διατάξεις του άρθρου 86 του Ν. 3386/2005 που αφορούν στις υποχρεώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, με στόχο αφενός την προστασία των υπηκόων τρίτων χωρών και αφετέρου την αποφυγή φαινομένων μη νόμιμης απασχόλησης.

- Τέλος, με το άρθρο 45 του ίδιου νόμου, επεκτείνεται η εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας για την παραχώρηση κατά κυριότητα ή κατά χρήση δημόσιων δασικών εκτάσεων για την ίδρυση Κέντρων Υποδοχής και Φιλοξενίας Μεταναστών, όταν αυτό είναι απαραίτητο και επιβάλλεται από λόγους δημοσίου συμφέροντος, δεδομένων και των ειδικών συνθηκών που έχουν δημιουργηθεί στη χώρα λόγω της κατακόρυφης αύξησης των μεταναστευτικών ροών.

β) Με το Ν. 3772/2009 (ΦΕΚ Α΄ 112), αυστηροποιήθηκαν οι ποινικές και διοικητικές κυρώσεις των άρθρων 87 και 88 του Ν. 3386/2005 σε ό,τι αφορά στα πρόσωπα που μεταφέρουν ή διευκολύνουν τη μεταφορά και προώθηση στο ελληνικό έδαφος λαθρομεταναστών.

Στο πλαίσιο εφαρμογής των διατάξεων του νόμου και βάσει εξουσιοδοτικών διατάξεων, εκδόθηκε μία σειρά υπουργικών αποφάσεων για τη ρύθμιση ειδικότερων ζητημάτων εφαρμογής του νόμου, με στόχο την βελτίωση της αποτελεσματικότητας, και της ταχύτητας ρύθμισης των σχετι-

κών θεμάτων. Ειδικότερα, εκδόθηκαν οι εξής αποφάσεις:

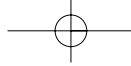
Ι. Η αριθμ. 933/16.01.2009 (ΦΕΚ Β΄ 53) Απόφαση, με την οποία ανακαθορίστηκαν τα δικαιολογητικά που προσκομίζονται για κάθε τύπο άδειας διαμονής, προς την κατεύθυνση της απλούστευσης της σχετικής διαδικασίας, ενώ ενσωματώθηκαν τα δικαιολογητικά που προβλέπονται στα εκδοθέντα Προεδρικά Διατάγματα, με τα οποία εναρμονίζεται η εθνική μας νομοθεσία με τις αντίστοιχες κοινοτικές Οδηγίες.

Ειδικότερα, στην εν λόγω Απόφαση επήλθαν μεταβολές που αφορούν στην κατάργηση προσκόμισης κοινών δικαιολογητικών που είναι απαραίτητα για την αρχική χορήγηση και ανανέωση για την άδεια διαμονής, όπως π.χ. πιστοποιητικό υγείας από τα ανήλικα τέκνα που γεννιούνται στην Ελλάδα, φωτοαντίγραφο όλων των σελίδων του διαβατηρίου, κ.ά.

Ιδιαίτερη σημαντική καινοτομία αποτελεί στην κατηγορία της άδειας διαμονής για εργασία η κατάργηση υποχρέωσης προσκόμισης φωτοαντιγράφου βιβλιαρίου υγείας, η παροχή εναλλακτικά δυνατότητας προσκόμισης υπεύθυνης δήλωσης του εργοδότη αντί του αντιγράφου σύμβασης εξαρτημένης εργασίας, καθώς και η κατάργηση υποχρέωσης προσκόμισης σύμβασης εργασίας από τους εργαζομένους σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και επιχειρήσεις επισιτισμού, οι οποίοι κατά τη στιγμή της ανανέωσης λαμβάνουν επίδομα ανεργίας.

Σε ό,τι αφορά στην άδεια διαμονής για σπουδές, ενσωματώθηκαν στην απόφαση τα προβλεπόμενα από το ΠΔ 101/2008 δικαιολογητικά για τους σπουδαστές και τους εθελοντές, παρέχεται η δυνατότητα στους σπουδαστές να λαμβάνουν αντί ετήσιας άδειας διαμονής, άδεια διαμονής ισόχρονη με τη συνολική διάρκεια των σπουδών τους, καθώς και η δυνατότητα χορήγησης άδειας διαμονής σε τέκνα σπουδαστών που γεννιούνται στην Ελλάδα. Επίσης, ως προς την άδεια διαμονής για την εκπόνηση ερευνητικού προγράμματος, ενσωματώθηκαν στην απόφαση τα προβλεπόμενα από το ΠΔ 128/2008 δικαιολογητικά για τους ερευνητές.

Ως προς τους ανθρωπιστικούς λόγους, αντικαταστάθηκε η υποχρέωση προσκόμισης δικαστικής απόφασης με την οποία ο υπήκοος τρίτης χώρας χαρακτηρίστηκε ως θύμα εγκληματικής

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

πράξης με την υποχρέωση προσκόμισης εγγράφου της αρμόδιας εισαγγελικής αρχής ότι έχει ασκηθεί ποινική δίωξη για τέλεση εγκληματικής πράξης. Επίσης, για θύματα εμπορίας ανθρώπων, καταργήθηκε η υποχρεωτική προσκόμιση ταξιδιωτικού εγγράφου κατά την ανανέωση άδειας διαμονής θύματος εμπορίας ανθρώπων.

Αναφορικά με την άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση, αντικαταστάθηκε η προσκόμιση πρόσφατου πιστοποιητικού οικογενειακής κατάστασης, κατά την αρχική χορήγηση και κατά την ανανέωση άδειας διαμονής για οικογενειακή επανένωση, με υπεύθυνη δήλωση περί μη μεταβολής της οικογενειακής κατάστασης ενώ καταργήθηκε η υποχρέωση προσκόμισης ληξιαρχικής πράξης γέννησης από τη χώρα προέλευσης για τη χορήγηση αυτοτελούς άδειας διαμονής σε τέκνα υπηκόων τρίτων χωρών που ενηλικιώνονται. Η ενηλικίωση πλέον αποδεικνύεται με την προσκόμιση οποιουδήποτε άλλου εγγράφου μπορεί να προσκομίσει ο ενδιαφερόμενος.

Σε ό,τι αφορά στο Δελτίο διαμονής σε μέλη οικογενειών Ελλήνων ή πολιτών ΕΕ, ενσωματώθηκαν στην απόφαση τα προβλεπόμενα από το ΠΔ 106/2007, ενώ αναφορικά με τους γονείς ανήλικων ημεδαπών, καταργήθηκε η υποχρέωση προσκόμισης ληξιαρχικής πράξης γέννησης του ημεδαπού τέκνου, καθώς και το πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης του Έλληνα γονέα. Τα εν λόγω δικαιολογητικά αντικαταστάθηκαν με την υποχρέωση προσκόμισης πιστοποιητικού οικογενειακής κατάστασης του ημεδαπού τέκνου.

Τέλος, στη συγκεκριμένη Απόφαση ενσωματώθηκαν τα δικαιολογητικά που αφορούν στη χορήγηση άδειας διαμονής σε υπηκόους τρίτων χωρών, οι οποίοι, κατόπιν της ψήφισης του Ν. 3731/2008, εμπίπτουν πλέον στο ρυθμιστικό πεδίο των διατάξεων του Ν. 3386/2005, ώστε να καταλαμβάνει και τις εξής περιπτώσεις:

- Υπηκόους τρίτων χωρών των οποίων απορρίφθηκε αίτηση ή δεν ανανεώθηκε ειδικό δελτίο ταυτότητας ομογενούς.
- Αλλογενείς συζύγους ομογενών κατόπιν έκδοσης διαζυγίου με τον ομογενή.
- Αλλογενείς συζύγους ομογενών εξ Αλβανίας κατόπιν διαζυγίου με τον ομογενή.
- Υπηκόους τρίτων χωρών μέλη οικογένειας Έλληνα, πολίτη άλλου κράτους της ΕΕ ή υπηκόου τρίτης χώρας που διέμεναν νόμιμα στη χώρα και

δεν κατοχυρώνουν προσωποπαγές δικαίωμα διαμονής.

2. Η αριθμ. 10575/12.08.2009 (ΦΕΚ Β΄ 1828) Απόφαση που αφορά στη διαδικασία υποβολής αιτήσεων για χορήγηση και ανανέωση αδειών διαμονής. Ειδικότερα, η εν λόγω απόφαση καθορίζει τον τύπο της βεβαίωσης της παρ. 3 του άρθρου 11 του Ν. 3386/2005, τη διαδικασία επίδοσης των αδειών διαμονής, των απορριπτικών ή ανακλητικών αποφάσεων και επιμέρους ειδικά θέματα.

3. Η αριθμ. 17590/02.07.2009 (ΦΕΚ Β΄ 1423) ΚΥΑ, η οποία αφορά σε συμπλήρωση των προϋποθέσεων και της διαδικασίας για τη μετάκληση υπηκόων τρίτων χωρών για εργασία.

4. Η αριθμ. 1356/21.01.2009 (ΦΕΚ Β΄ 114) ΚΥΑ, με την οποία ανακαθορίζονται: ο ελάχιστος αριθμός ημερομισθίων ή το ελάχιστο χρονικό διάστημα ασφάλισης ανά έτος και ασφαλιστικό φορέα, όπου αυτά προβλέπονται ως προϋπόθεση για τη χορήγηση ή ανανέωση άδειας διαμονής, καθώς και οι όροι και προϋποθέσεις πρόσβασης στην μισθωτή εργασία και σε ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα της περ. (β) του άρθρου 59 του Ν. 3386/05. Η εν λόγω απόφαση περιλαμβάνει ειδικότερες προβλέψεις τα για εξής θέματα:

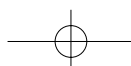
- παρέχει τη δυνατότητα εξαγοράς ημερών ασφάλισης από τον υπήκοο τρίτης χώρας, μέχρι ποσοστού 20% του απαιτούμενου για κάθε κατηγορία αριθμού ημερών ασφάλισης, κατ' εφαρμογή της πάγιας ρύθμισης που θεσμοθετήθηκε με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 6 του Ν. 3536/07.

- επίσης, σε περιπτώσεις υπηκόων τρίτων χωρών που είναι κάτοχοι αδειών διαμονής διάρκειας δύο ετών, ο απαιτούμενος αριθμός ημερών ασφάλισης υπολογίζεται αθροιστικά για το σύνολο της διετίας.

5. Η αριθμ. 1768/27.01.2009 (ΦΕΚ Β΄ 144) Απόφαση, με την οποία καθορίζονται τα δικαιολογητικά που προσκομίζονται αναφορικά με την υπαγωγή στο καθεστώς του επί μακρόν διαμένουτος βάσει των διατάξεων της παρ. 7 του άρθρου 40 του Ν. 3731/08.

β) Προεδρικά Διατάγματα

Στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης στην ελληνική νομοθεσία κοινοτικών Οδηγιών αναφορικά με θέματα εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χω-

ρών στην ελληνική επικράτεια, έχουν εκδοθεί τα κάτωθι ΠΔ:

α) Με το ΠΔ 101/2008 ενσωματώθηκαν στην ελληνική νομοθεσία οι ρυθμίσεις της Οδηγίας 2004/114/ΕΚ σχετικά με τις προϋποθέσεις εισδοχής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τις σπουδές ή την εθελοντική υπηρεσία. Με τις εν λόγω διατάξεις διευκολύνεται η είσοδος και διαμονή αυτών που έχουν γίνει δεκτοί από ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα, με σκοπό την απόκτηση πτυχίου, μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης ή διδακτορικού διπλώματος που χορηγεί το ίδρυμα αυτό. Στην έννοια των σπουδών εντάσσεται και ο κύκλος προετοιμασίας, εφόσον προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία, ως τμήμα των σπουδών αυτών. Επίσης, διευκολύνεται η είσοδος και διαμονή των εθελοντών που έχουν γίνει δεκτοί σε πρόγραμμα εθελοντικής υπηρεσίας δηλαδή σε πρόγραμμα δραστηριοτήτων αλληλεγγύης που βασίζεται σε εθνικό ή κοινοτικό πρόγραμμα και επιδιώκει στόχους γενικού ενδιαφέροντος.

β) Με το ΠΔ 128/2008, ενσωματώθηκαν στην ελληνική νομοθεσία οι ρυθμίσεις της Οδηγίας 2005/71/ΕΚ. Με τις διατάξεις αυτές είναι δυνατή η είσοδος υπηκόου τρίτης χώρας στην Ελλάδα για σκοπούς επιστημονικής έρευνας εφόσον έχει συνάψει σύμβαση υποδοχής με αναγνωρισμένο ερευνητικό οργανισμό.

γ) Έκδοση εγκυκλίων

Για την ορθή εφαρμογή όλων των ανωτέρω έχουν εκδοθεί ερμηνευτικές εγκυκλίαι και διευκρινιστικά έγγραφα. Ειδικότερα, για την εφαρμογή του Ν. 3731/2008, η Υπηρεσία μας εξέδωσε, εντός του 2009, τις αριθμ. 15/03.04.2009 και 28/01.06.2009 διευκρινιστικές εγκυκλίους, προκειμένου να τύχουν αποσαφηνίσεων κρίσιμα θέματα, όπως:

- Μετατροπή της άδειας διαμονής αόριστης διάρκειας σε άδεια διαμονής δεκαετούς διάρκειας.
- Χορήγηση άδειας διαμονής σε τέκνα υπηκόων τρίτων χωρών που γεννιούνται στην Ελλάδα.
- Χορήγηση καθεστώτος επί μακρόν διαμέλλοντος σε τέκνα υπηκόων τρίτων τα οποία γεννήθηκαν και διαμένουν στην Ελλάδα.

Παράλληλα, με την αριθμ. 34/08.07.2009 εγκύκλιο δόθηκαν οδηγίες προς τις αρμόδιες Υπηρεσίες αναφορικά με τη χρήση νέων εντύπων αιτήσεων για τους υπηκόους τρίτων χωρών. Ειδικότερα τα νέα έντυπα:

• Καλύπτουν όλες τις περιπτώσεις επικοινωνίας των ενδιαφερομένων με τις αρμόδιες υπηρεσίες.

• Συλλέγουν κάθε φορά την απολύτως απαραίτητη πληροφορία για την διεκπεραίωση της υποθέσεως, σε απόλυτη αντιστοιχία με την κάθε φορά ισχύουσα νομοθεσία και τη μηχανογράφηση των υπηρεσιών.

• Διατίθενται ηλεκτρονικά μέσω διαδικτύου.

• Είναι δίγλωσσα (αναγράφουν τα απαιτούμενα πεδία και στα αγγλικά) και συνοδεύονται από αναλυτικές οδηγίες συμπλήρωσης, πέραν της ελληνικής γλώσσας και στην αγγλική, γαλλική, αλβανική, ρωσική και αραβική γλώσσα.

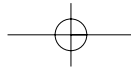
• Είναι δυνατή η διαρκής εναρμόνιση των εντύπων με την κάθε φορά υφιστάμενη νομοθεσία.

Δ) Θύματα εμπορίας ανθρώπων

Η δράση του Υπουργείου μας σχετικά με θέματα εμπορίας ανθρώπων συνεχίζει να επικεντρώνεται στη διοικητική στήριξη του θύματος, μέσω της αδειοδότησής του, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 46 έως 52 του Ν. 3386/2005 όπως ισχύει (εναρμόνιση με την κοινοτική Οδηγία 2004/81/ΕΚ), και της συνακόλουθης δυνατότητάς του να παραμείνει στην ελληνική επικράτεια το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την περάτωση των σχετικών διαδικασιών. Συναφώς, σας γνωρίζουμε ότι κατά το έτος 2009, έχουν χορηγηθεί 58 άδειες διαμονής ενιαίου τύπου σε θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Ε) Τρίτο Παγκόσμιο Φόρουμ για τη Μετανάστευση και την Ανάπτυξη (Αθήνα, 2-5 Νοεμβρίου 2009)

Η Τρίτη Συνάντηση του Παγκόσμιου Φόρουμ για τη Μετανάστευση και την Ανάπτυξη (Global Forum on Migration and Development - GFMD) φιλοξενήθηκε με επιτυχία από την Ελλάδα στην Αθήνα, στις 2 με 5 Νοεμβρίου 2009: οι δύο πρώτες μέρες ήταν αφιερωμένες στη Συνάντηση της Κοινωνίας των Πολιτών και οι δυο επόμενες στην Κυβερνητική Συνάντηση. Την Τελετή Έναρξης της Κυβερνητικής Συνάντησης τίμησαν

με την παρουσία τους η πολιτειακή και πολιτική ηγεσία της χώρας, καθώς επίσης και ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών. Προήδρευσε η Υφυπουργός Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Πρόεδρος του 3^{ου} GFMD 2009 κ. Θεοδώρα Τζάκρη. Εκπρόσωποι 142 κρατών μελών του ΟΗΕ, παρατηρητές και 30 διεθνείς οργανισμοί, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμμετείχαν στη Συνάντηση αυτή.

Το κεντρικό θέμα που, μετά από πρόταση της Ελληνικής Προεδρίας, υιοθετήθηκε από το σύνολο των χωρών που συμμετέχουν στο Φόρουμ ήταν: «**Ένταξη των μεταναστευτικών πολιτικών σε στρατηγικές ανάπτυξης προς όφελος όλων**». Η επιλογή του θέματος βασίστηκε στην πεποίθηση ότι η μετανάστευση θα πρέπει να αποτελεί πράξη επιλογής και όχι εξαναγκασμού και προς την επίτευξη αυτού του στόχου θα πρέπει να συντείνουν οι εθνικές και διεθνείς αναπτυξιακές προσπάθειες μέσω της βελτίωσης των συνθηκών ζωής των ανθρώπων και των διαθέσιμων επιλογών τους. Το κεντρικό θέμα αναλύθηκε διεξοδικά στις ακόλουθες τρεις στρογγυλές τράπεζες:

Η Στρογγυλή Τράπεζα 1, με θέμα «**Η αξιοποίηση της σχέσης μετανάστευσης-ανάπτυξης για την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας**» εξέτασε στρατηγικές που θα επιτρέψουν την αξιοποίηση της σχέσης μετανάστευσης-ανάπτυξης για την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας. Η πρώτη σύνοδος ασχολήθηκε με τους τρόπους ενσωμάτωσης της μετανάστευσης στον αναπτυξιακό σχεδιασμό, η δεύτερη επικεντρώθηκε σε νέες προσεγγίσεις σχετικά με τη συμμετοχή της διασποράς στην ανάπτυξη και η τρίτη επεξεργάστηκε τις βαθύτερες αιτίες της μετανάστευσης υπό το πρίσμα της τρέχουσας παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.

Η Στρογγυλή Τράπεζα 2, με θέμα «**Ένταξη, επανένταξη και κινητικότητα μεταναστών προς όφελος της ανάπτυξης**» επικεντρώθηκε σε δύο κρίσιμες φάσεις του κύκλου ζωής της μετανάστευσης: το χρόνο που δαπανάται στο εξωτερικό και την επιστροφή στην πατρίδα, εφόσον οι μετανάστες επιλέξουν να επιστρέψουν και στις πολιτικές που στηρίζουν, προστατεύουν και ενισχύουν τους μετανάστες και την ενδεχόμενη συμβολή τους στην ανάπτυξη κατά τη διάρκεια αυτών των φάσεων. Οι συζητήσεις τοποθετήθηκαν στο πλαίσιο των νέων μορφών της προσωρινής και κυκλι-

κής μετανάστευσης, οι οποίες αμφισβητούν τις παραδοσιακές προσεγγίσεις όσον αφορά στην ένταξη των μεταναστών στις χώρες υποδοχής και στην επιστροφή και επανένταξή τους στις χώρες καταγωγής.

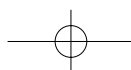
Στη Στρογγυλή Τράπεζα 3, με θέμα «**Πολιτική και θεσμική συνοχή και συνεργασίες**», συζητήθηκαν αφενός οι πολιτικές και δομικές αλλαγές που έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία χρόνια προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της συνοχής μεταξύ των πεδίων της μετανάστευσης και της ανάπτυξης και αφετέρου, στο πλαίσιο των εταιρικών σχέσεων και της συνεργασίας, οι Περιφερειακές Διαδικασίες Διαβούλευσης και τα πλαίσια διαλόγου που σχετίζονται είτε αποκλειστικά με τη μετανάστευση, είτε με τη μετανάστευση και την ανάπτυξη και επιδιώκουν μία συνολική προσέγγιση σε συγκεκριμένες δια-περιφερειακές προκλήσεις.

Παρόλο που το GFMD δεν είναι ένα Φόρουμ αποκλειστικά για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά μία μοναδική πλατφόρμα διαλόγου που πραγματεύεται τη σύνδεση της μετανάστευσης και της ανάπτυξης, η συζήτηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ειδικότερα τα δικαιώματα των μεταναστών αναπόφευκτα διαπερνά την εκάστοτε θεματολογία του.

Στη Συνάντηση της Αθήνας, συγκεκριμένα, η συμβολή του Φόρουμ στην προαγωγή των θεμελιωδών δικαιωμάτων των μεταναστών προκύπτει μέσα από σειρά συμπερασμάτων και συστάσεων των συμμετεχουσών σε αυτό κυβερνήσεων που, λόγω του άτυπου χαρακτήρα της συνάντησης, μπορεί να μην έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, αλλά δεν παύουν να αποτελούν έμπνευση για τη χάραξη πολιτικών. Άλλωστε, η **ισότητα των φύλων** αποτέλεσε οριζόντιο θέμα που απασχόλησε τις συζητήσεις όλων των Στρογγυλών Τραπεζών, οι οποίες έθεσαν σταθερά την ανάγκη συμπερίληψης της διάστασης του φύλου στο σχεδιασμό στρατηγικών και πολιτικών σχετικά με τη συνάρτηση της μετανάστευσης-ανάπτυξης.

Αναφέρονται παρακάτω ανά Στρογγυλή Τράπεζα τα συμπεράσματα και οι συστάσεις της Κυβερνητικής Συνάντησης που συνδέονται με το θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων:

Στρογγυλή Τράπεζα 1: Τονίστηκε η σημασία της ενημέρωσης των μεταναστών σε όλα τα στάδια της μεταναστευτικής διαδικασίας, καθώς και

της ευαισθητοποίησης του κοινού στις χώρες φιλοξενίας των μεταναστών με ειδικές εκστρατείες σχετικά με τη συμβολή των μεταναστών στην ανάπτυξη των χωρών υποδοχής. Η συμβολή αυτή κρίθηκε ότι θα πρέπει να αποτελέσει και αντικείμενο ιδιαίτερης μελέτης.

Όσον αφορά στο θέμα της ισότητας των φύλων, κρίθηκε απαραίτητο να υπάρχουν αναλυτικά δεδομένα με βάση το φύλο και να λαμβάνονται υπόψη οι διαφορετικές ανάγκες και εμπειρίες των ανδρών και των γυναικών μεταναστών, αλλά και άλλων ευάλωτων ομάδων στη χάραξη των πολιτικών, στον εντοπισμό, την επεξεργασία και υλοποίηση συγκεκριμένων έργων καθώς επίσης και να κατανέμονται δικαιότερα οι διαθέσιμοι πόροι. Κρίθηκε ότι ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην αύξηση της γυναικείας μετανάστευσης.

Δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη διαχείρισης των τάσεων ξενοφοβίας και των διακρίσεων σε περιόδους οικονομικών κρίσεων και απώλειας θέσεων εργασίας.

Στρογγυλή Τράπεζα 2: Διερευνήθηκε η υπόθεση ότι όσο περισσότερο οι μετανάστες συμπεριλαμβάνονται, συμμετέχουν, προστατεύονται και γίνονται αποδεκτοί στις κοινωνίες υποδοχής τους, τόσο περισσότερο καθίστανται ικανοί να εξασφαλίσουν την ευημερία των οικογενειών τους και να συμβάλουν στην ανάπτυξη των χωρών υποδοχής και προέλευσης. Η συνήθης συζήτηση σχετικά με την ένταξη των μόνιμων μεταναστών επεκτάθηκε στην εξέταση των βασικών αναγκών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσωρινών μεταναστών ή των μεταναστών που μετακινούνται μέσω προγραμμάτων κυκλικής μετανάστευσης, οι οποίοι συχνά έχουν μικρότερη πρόσβαση σε δικαιώματα και υπηρεσίες σε σχέση με τους μόνιμους μετανάστες, αλλά αποφέρουν σημαντικά οφέλη στην ανάπτυξη των χωρών καταγωγής τους. Υπήρξε γενική συναίνεση σχετικά με την ανάγκη προστασίας των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών. Όσον αφορά στην πρόσβαση σε άλλες επιμέρους κοινωνικές υπηρεσίες και δικαιώματα, διατυπώθηκε η ανάγκη διαφοροποίησης της πολιτικής σε σχέση με τα διαφορετικά πλαίσια ή είδη μετανάστευσης, όπως η βραχυπρόθεσμη, η προσωρινή, η μακροπρόθεσμη, η μόνιμη κλπ.

Μεταξύ των συστάσεων που υιοθετήθηκαν ήταν: α) η διενέργεια συγκριτικής μελέτης σχετικά

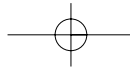
με τις πολιτικές κοινωνικής προστασίας για τους μετανάστες, β) η εξέταση του ενδεχόμενου έναρξης πιλοτικού έργου για τη δημιουργία τραπεζικού/μη-κυβερνητικού προγράμματος σχετικά με τη χαμηλού κόστους δανειοδότηση των μεταναστών πριν την αναχώρηση από τη χώρα προέλευσης, σε συνέχεια σχετικής μελέτης του Μπαγκλαντές, που θα μπορούσε να αποτελέσει παράδειγμα για άλλες κυβερνήσεις και γ) ενίσχυση των δικτύων μεταξύ των Κέντρων Εξυπηρέτησης Μεταναστών στις χώρες προέλευσης και υποδοχής και αξιολόγησης της αποτελεσματικότητάς τους από την πλευρά των μεταναστών.

Στρογγυλή Τράπεζα 3: Κοινή πεποίθηση την οποία συμμερίζονται οι συμμετέχοντες σε αυτήν την Στρογγυλή Τράπεζα αποτελεί ότι η πολιτική και θεσμική συνοχή συνεπάγεται την ευθυγράμμιση της εθνικής νομοθεσίας με το διεθνές δίκαιο, την προώθηση της ανάπτυξης και της πολυπολιτισμικότητας τόσο στις χώρες προέλευσης, όσο και στις χώρες υποδοχής, τη νομιμοποίηση των μη νόμιμων μεταναστών και την καταπολέμηση της ξενοφοβίας και της εμπορίας ανθρώπων.

II. Κοινωνική ένταξη

Η αποτελεσματική διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου αποτελεί αναμφίβολα ένα ζήτημα απόλυτης προτεραιότητας, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό αλλά και διεθνές επίπεδο. Η συνεχής αύξηση των μεταναστευτικών ροών, συνδεδεμένη άρρηκτα με τις κοινωνικοοικονομικές μεταβολές και ιδίως με την παγκόσμια οικονομική κρίση, καθιστά επιτακτική την ανάγκη χάραξης και εφαρμογής μίας ολοκληρωμένης, ορθολογικής και μακροπρόθεσμης μεταναστευτικής πολιτικής, η οποία πρωτίστως να εξασφαλίζει τον πλήρη σεβασμό των δικαιωμάτων των μεταναστών, ιδίως μέσω της ενίσχυσης της νόμιμης και της καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης. Στόχος η ανάδειξη του μεταναστευτικού φαινομένου σε παράγοντα ανάπτυξης και προόδου, τόσο για τις χώρες υποδοχής όσο και για τις χώρες προέλευσης των μεταναστών.

Στο πλαίσιο αυτό ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται και στην οικοδόμηση ενός οργανωμένου και αποτελεσματικού συστήματος ενίσχυσης της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών. Ενός συστήματος, το οποίο να συμβάλει στην ενδυνάμωση της

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

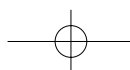
κοινωνικής συνοχής, μέσω της σφυρηλάτησης κλίματος αλληλεγγύης και εμπιστοσύνης ανάμεσα στους μετανάστες και τις κοινωνίες που τους υποδέχονται. Όπως επισημαίνεται και στους στρατηγικούς στόχους της ΕΕ για το 2005-2009, οι μετανάστες –εντός και εκτός Ένωσης– χρειάζονται υποστήριξη ώστε να ενταχθούν στις κοινωνίες υποδοχής με πλήρη σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειάς τους. Μία τέτοια μεταναστευτική πολιτική πρέπει να είναι μακρόπνοη. Πρέπει δηλαδή να μεριμνά ώστε οι αλυσιδωτές συνέπειες της μετανάστευσης στην κοινωνία να αμβλύνονται με την ομαλότερη ένταξη των μεταναστών. Χωρίς αποτελεσματική πολιτική κοινωνικής ένταξης είναι βέβαιο ότι θα οδηγηθούμε σε φαινόμενα γκετοποίησης και παραβατικότητας, τα οποία έχουμε ήδη δει να εκδηλώνονται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Και, φυσικά, δεν μπορεί να νοηθεί ομαλή και δημιουργική ενσωμάτωση των μεταναστών στη χώρα υποδοχής αν δεν ληφθεί μέριμνα, από πλευράς της Πολιτείας, για τη διασφάλιση συνθηκών διαβίωσης που να εγγυώνται, το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων των μεταναστών και, κυρίως, τη δυνατότητά τους να συμμετάσχουν ακώλυτα στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή της χώρας που τους φιλοξενεί.

Η προώθηση της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών παραμένει βασική προτεραιότητα της ΕΕ. Αποτελεί, άλλωστε, αυτοτελή πυλώνα και στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο. Είναι ενδεικτικό το γεγονός ότι, παρά τη δύσκολη συγκυρία, η ΕΕ διαθέτει για το 2009 πρόσθετη χρηματοδότηση για τους τομείς της **κοινής μεταναστευτικής πολιτικής και της πολιτικής ασύλου, αυξημένη κατά 18%**.

Το Υπουργείο Εσωτερικών, με το Ν. 3536/2007 (ΦΕΚ Α' 42) προχώρησε στη θεσμοθέτηση της Εθνικής Επιτροπής για την Κοινωνική Ένταξη των Μεταναστών, στην οποία συμμετέχουν τα πολιτικά κόμματα που εκπροσωπούνται στη Βουλή, τα εμπλεκόμενα στη διαδικασία της ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών Υπουργεία, τα συλλογικά όργανα εκπροσώπησης της τοπικής αυτοδιοίκησης, επαγγελματικοί και επιστημονικοί φορείς και το Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής ως διαμεσολαβητικός σύνδεσμος μεταξύ Επιτροπής και κοινωνίας των πολιτών (όπως ενώσεις μεταναστών, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και άλλους κοινωνικούς εταίρους που ασχολού-

νται με θέματα μεταναστών). Σύμφωνα με το ανωτέρω νομοθετικό πλαίσιο, έργο της Επιτροπής είναι: α) η εισήγηση προτάσεων και δράσεων που αφορούν την κοινωνική ένταξη των μεταναστών στη Διυπουργική Επιτροπή του άρθρου 3 του Ν. 3386/2005 (ΦΕΚ Α' 212), β) η διεξαγωγή του κοινωνικού διαλόγου και του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών για τη διαμόρφωση πολιτικών που προάγουν την ένταξη των μεταναστών σε όλους τους τομείς, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και το ευρωπαϊκό κεκτημένο και γ) η κατάρτιση και παρακολούθηση επιχειρησιακών προγραμμάτων, σχετικών με την εφαρμογή της πολιτικής κοινωνικής ένταξης των μεταναστών, ιδίως στο πλαίσιο του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Κοινωνικής Ένταξης, εφόσον το έργο αυτό της ανατεθεί από τον Υπουργό Εσωτερικών. Η εν λόγω Επιτροπή έχει συνεδριάσει από τη συγκρότησή της έως την 31.12.2009 τρεις φορές με κυριότερα θέματα: α) την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης στον τομέα της μεταναστευτικής πολιτικής και κοινωνικής ένταξης στη χώρα και β) την ενημέρωση για τη διοργάνωση και τη θεματολογία του 3^{ου} Παγκόσμιου Φόρουμ για την Μετανάστευση και την Ανάπτυξη (Global Forum on Migration and Development - GFMD). Επιπλέον, προβλέφθηκε η ομαλότερη οικογενειακή επάνευση των μεταναστών και η εφαρμογή του καθεστώτος των επί μακρόν διαμενόντων. Επίσης με τον Ν. 3731/2008, τα παιδιά των μεταναστών που γεννήθηκαν στην Ελλάδα αποκτούν την ιδιότητα του επί μακρόν διαμενόντος με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας (κατά παρέκκλιση όλων των προϋποθέσεων της διαδικασίας και των κριτηρίων που θεσπίζονται από το άρθρο 67 και 68 του Ν. 3386/2005 και τα οποία ισχύουν για όλες τις άλλες κατηγορίες που εντάσσονται στο προαναφερθέν καθεστώς), εφόσον οι γονείς τους εξακολουθούν να διαμένουν νομίμως στη χώρα, μετά τη συμπλήρωση του 18^{ου} έτους της ηλικίας τους και εφόσον έχουν φοιτήσει σε σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και έχουν διανύσει επιτυχώς τα γυμνασιακά έτη της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Επίσης, με την εκπόνηση του «**Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης για την ομαλή προσαρμογή και κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν μόνιμα στην Ελλάδα – ΕΣΤΙΑ**» (ΚΥΑ 25057/2008, ΦΕΚ Β' 2363), γίνεται

προσπάθεια συντονισμού και εποπτείας όλων των αποκεντρωμένων δράσεων και μέτρων σε σημαντικούς για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών τομείς. Το Πρόγραμμα «ΕΣΤΙΑ» διαρθρώνεται στα εξής επιχειρησιακά υποπρογράμματα ανά τομέα ένταξης: α) πληροφόρηση και εξυπηρέτηση, β) προώθηση στην απασχόληση, γ) εκπαίδευση, δ) υγεία και στέγαση, ε) πολιτισμός και στ) σωφρονιστική μεταχείριση και μέριμνα για τους αποφυλακιζόμενους. Σύμφωνα με το άρθρο 10 της εν λόγω ΚΥΑ, πηγές χρηματοδότησης του Προγράμματος «ΕΣΤΙΑ» μπορεί να αποτελούν: α) ο τακτικός προϋπολογισμός, β) το Εθνικό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ), γ) το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης και άλλα Ευρωπαϊκά Προγράμματα και Ταμεία, δ) η συγχρηματοδότηση από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την περίπτωση κατά την οποία δράσεις της εν λόγω απόφασης εντάσσονται σε κοινοτικά προγράμματα ή χρηματοδοτούνται από Ευρωπαϊκά Ταμεία (ΕΣΠΑ), όπου εφαρμόζονται οι διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας και οι κανόνες του εφαρμόζομένου στο πρόγραμμα Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου και ε) η χρηματοδότηση από άλλες πηγές, όπως του ιδιωτικού τομέα, των ΝΠΙΔ, της Εκκλησίας, από κληροδοτήματα, δωρεές, χορηγίες.

Για την εκπλήρωση των ανωτέρω στόχων πολύτιμη αποδεικνύεται η αρωγή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2007 με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συστάθηκε το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης Υψηκών Τρίτων Χωρών (ΕΤΕ), ως μέρος του Γενικού Προγράμματος «Αλληλεγγύη και Διαχείριση των Μεταναστευτικών Ροών», με στόχο τη χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση δράσεων κοινωνικής ένταξης των μεταναστών στα κράτη μέλη, στο πλαίσιο της χάραξης μίας ενιαίας πολιτικής για τη συνολική διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου. Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά τη χώρα μας, το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης υπέβαλε προς έγκριση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα εξής προγράμματα:

α) Πολυετές Πρόγραμμα για τα έτη 2007-2013, το οποίο σχεδιάστηκε με βάση τις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές που δόθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το Πρόγραμμα εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η συνολική χρηματοδότηση για τα έτη 2007-2013, συμπερι-

λαμβανομένης της ευρωπαϊκής συμμετοχής (75%) και της εθνικής συμμετοχής (25%), αναμένεται να ξεπεράσει τα **26,2 εκ. €**.

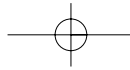
Σε ό,τι αφορά το Ετήσιο Πρόγραμμα του έτους 2009, οι πιστώσεις προς απορρόφηση φθάνουν τα 3,46 εκ. €, έναντι 1,99 εκ. € για το έτος 2007 και 2,69 εκ. € για το έτος 2008.

Για τα έτη 2010-2013, προβλέπεται η ακόλουθη χρηματοδότηση:

- 3,849 εκ. € για το έτος 2010.
- 4,12 εκ. € για το 2011.
- 5,041 εκ. € για το 2012 και
- 5,633 εκ. € για το 2013.

Οι στόχοι του Πολυετούς Προγράμματος 2007-2013 καλύπτουν το σύνολο των πολιτικών κοινωνικής ένταξης των μεταναστών, τη διευκόλυνση της ανάπτυξης, εφαρμογής και συντονισμού πολιτικών για τις διαπολιτισμικές δεξιότητες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, την ανταλλαγή εμπειριών, καλών πρακτικών και πληροφοριών για την ένταξη μεταξύ των κρατών μελών. Έμφαση δίνεται σε δράσεις, οι οποίες καλύπτουν εκείνες τις πληθυσμιακές ομάδες που χρειάζονται πρόσθετη υποστήριξη, όπως είναι οι γυναίκες, τα παιδιά, τα άτομα με αναπηρίες και οι ηλικιωμένοι.

β) Ετήσια Προγράμματα για τα έτη 2007, 2008 και 2009: Σε εφαρμογή του εγκεκριμένου Πολυετούς Προγράμματος, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να καταρτίζουν και να υποβάλλουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς έγκριση σχέδια Ετησίων Προγραμμάτων για κάθε έτος της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Η Ελλάδα υπέβαλε εγκαίρως και με επιτυχία τα Ετήσια Προγράμματα (ΕΠ) για τα έτη 2007, 2008 και 2009, ενώ άμεσα αναμένεται και η έγκριση του ΕΠ 2010. Κατά την τρέχουσα χρονική περίοδο, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης Υψηκών Τρίτων Χωρών στην Ελλάδα αφού υλοποίησε έως τα τέλη του 2009 δράσεις του ΕΠ 2007 (συνολικού προϋπολογισμού € 1.991.191,04), βρίσκεται στη διαδικασία ολοκλήρωσης της υλοποίησης των δράσεων του ΕΠ 2008 (συνολικού προϋπολογισμού € 2.693.284,27) και προβλέπεται να ξεκινήσει σύντομα η δημοσίευση Προσκήσεων υποβολής προτάσεων για τις δράσεις του ΕΠ 2009 (συνολικού προϋπολογισμού € 3.465.442,60). Οι δράσεις που συμπεριλαμβάνονται στα εν λόγω Προγράμματα στοχεύουν στην εξασφάλιση της ακώλυτης και ισότιμης πρόσβασης και συμμετοχής των με-

ταναστών σε δημόσια αγαθά και υπηρεσίες, η δε κατάρτισή τους ανά έτος επιτρέπει το σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων που να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες των μεταναστών που διαμένουν νόμιμα στη χώρα μας.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες δράσεις που προωθήθηκαν και προωθούνται στο πλαίσιο των Ετησίων Προγραμμάτων 2007, 2008 και 2009:

- **Εκστρατεία έντυπης ενημέρωσης προς τους υπηκόους τρίτων χωρών για τους κύριους τομείς ενδιαφέροντός τους, όπως υγεία, επιχειρηματικότητα και εκπαίδευση (σε πέντε γλώσσες: ελληνικά, αγγλικά, αλβανικά, ρωσικά, αραβικά),** προκειμένου οι υπήκοοι τρίτων χωρών να αναπτύξουν πλήρη εικόνα των δικαιωμάτων και υποχρεώσεών τους καθώς και των προσφερόμενων προς αυτούς υπηρεσιών.

- **Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας υποδοχής μέσω εκστρατείας από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) και διοργάνωση ημερίδας, με στόχο την εξάλειψη τυχόν αναχρονιστικών στερεοτύπων, φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας, την προβολή της ποικιλομορφίας και της αξίας της διαπολιτισμικότητας στην ελληνική κοινωνία και την ανοχή στη διαφορετικότητα.**

- **Πρόγραμμα μαθημάτων ελληνικής γλώσσας και ιστορίας σε μητέρες μετανάστριες, ενόψει του ότι η απρόσκοπτη πρόσβαση στην εκπαίδευση αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα και προαπαιτούμενο για την επιτυχή ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών.**

- **Προγράμματα διαπολιτισμικής επιμόρφωσης δημόσιων υπαλλήλων που συναλλάσσονται με υπηκόους τρίτων χωρών ή χειρίζονται θέματα που τους αφορούν.** Ενδεικτικά αναφέρονται: Υπουργεία, Περιφέρειες, ΟΤΑ, Ασφαλιστικά Ταμεία, Νοσοκομεία, Καταστήματα Κράτησης της χώρας και Υπηρεσίες Επιμελητών Ενηλίκων και Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής.

- **Προγράμματα εκπαίδευσης Διαπολιτισμικών Μεσολαβητών, ενόψει του ότι οι διαπολιτισμικοί μεσολαβητές αποτελούν έναν ακόμη δίαυλο επικοινωνίας των υπηκόων τρίτων χωρών με την κοινωνία υποδοχής.**

- **Δημιουργία δίγλωσσας (ελληνικά, αγγλικά) Διαδικτυακής Πύλης για θέματα μετανάστευσης.**

- **Διαφημιστική εκστρατεία στα ΜΜΕ για την ενημέρωση των υπηκόων τρίτων χωρών για τη**

διαδικασία απόκτησης του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος.

- **Διοργάνωση αγώνα δρόμου και ποδοσφαιρικού τουρνουά με ομάδες Ελλήνων και υπηκόων τρίτων χωρών, προκειμένου να καλλιεργηθεί το πνεύμα της ευγενούς άμιλλας, το οποίο θα συμβάλει στην ειρηνική συνύπαρξη μεταξύ των υπηκόων τρίτων χωρών και της ελληνικής κοινωνίας.**

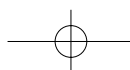
- **Δημιουργία Βάσης Δεδομένων για τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) και τους Συλλόγους Μεταναστών.**

- **Ενημερωτική εκστρατεία με στόχο την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης καθώς και την πληροφόρηση των γυναικών αναφορικά με την αντιμετώπιση περιπτώσεων trafficking, ενδοοικογενειακής βίας και σεξουαλικής παρενόχλησης.**

- **Εκπόνηση μελετών με θέματα: α) Ενσωμάτωση της δεύτερης γενιάς μεταναστών στην ελληνική κοινωνία και β) Γυναίκες μετανάστευση στην Ελλάδα.**

Κεφάλαιο Τρίτο: Προστασία των δικαιωμάτων των Ελλήνων Τσιγγάνων

Οι Τσιγγάνοι στην Ελλάδα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του ελληνικού πληθυσμού, είναι Έλληνες πολίτες και υπάγονται στο Σύνταγμα και τους νόμους του Ελληνικού Κράτους. Στη βάση αυτή, απολαμβάνουν στο ελληνικό έδαφος, όλων των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων που κατοχυρώνει για τους Έλληνες πολίτες το Σύνταγμα του Κράτους (δικαίωμα εκλέγειν και εκλέγεσθαι, συνδικαλιστική ελευθερία, ελευθερία έκφρασης κ.ο.κ.). Έτσι, οι Τσιγγάνοι στην Ελλάδα οργανώνονται πολιτικά, ψηφίζουν και εκλέγονται, οργανώνονται σε συλλογικά όργανα, συμμετέχουν στα κοινά και στις θεσμοθετημένες δομές της αυτοδιοίκησης. Περαιτέρω, και λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες διαβίωσής τους, αναγνωρίζονται από την πολιτεία ως κοινωνικά ευπαθής ομάδα του πληθυσμού, προς όφελος της οποίας υιοθετούνται μέτρα και δράσεις θετικής διάκρισης. Άλλωστε και οι διεκδικήσεις των ίδιων των Τσιγγάνων διατυπώνονται στη βάση της «ευπαθούς» ομάδας του πληθυσμού. Στην παραπάνω κατεύθυνση, κατά τη διάρκεια του 3^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου της ΠΟΣΕΡ στη Θεσσαλονίκη (28.04.2001), δημοσιοποίησαν Διακήρυξη Αυτοπροσδιορισμού με το εξής περιεχόμενο: «Οι

Έλληνες Τσιγγάνοι δηλώνουμε κατηγορηματικά και προς πάσα κατεύθυνση ότι είμαστε ένα άρρηκτα συνδεδεμένο κομμάτι ελληνισμού και οποιαδήποτε άλλου τύπου λογική και θεώρηση από οπουδήποτε κι αν εκφράζεται θα μας βρίσκει αντίθετους».

Ως εκ τούτου, οι (Έλληνες) Τσιγγάνοι καταγράφονται στις γενικές απογραφές με τα ίδια κριτήρια που απογράφεται και ο υπόλοιπος Ελληνικός πληθυσμός. Οι όποιες καταγραφές, δε, Τσιγγάνων διενεργούνται από Δήμους ή άλλους φορείς, έχουν ως σκοπό την υποβολή προτάσεων σε προγράμματα για την κοινωνική ένταξή τους. Στην πράξη, επομένως, οι Δήμοι καταγράφουν τους Τσιγγάνους που διαβιούν στα όριά τους και έχουν ανάγκη κοινωνικής ένταξης. Τα κριτήρια, ωστόσο, της καταγραφής δεν είναι ασφαλή και στηρίζονται κυρίως στον αυτοπροσδιορισμό των ίδιων.

Περαιτέρω, η ελληνική πολιτεία, για την καταπολέμηση κάθε είδους διακρίσεων και την προαγωγή της ισότητας των πολιτών, με ιδιαίτερη αναφορά σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες του πληθυσμού, υιοθέτησε και υλοποιεί Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης (ΟΠΔ) για την κοινωνική ένταξη των Ελλήνων Τσιγγάνων. Το ΟΠΔ εντάχθηκε στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την κοινωνική ενσωμάτωση των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού και παράλληλα με τη μεταφορά στην ελληνική νομοθεσία των οδηγιών¹ περί της «*αρχής της ίσης μεταχείρισης, ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού*» και της «*ισότιμης πρόσβασης στην απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση*» επιχειρεί την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων, μέσω της υλοποίησης θετικών δράσεων κοινωνικής ένταξης.

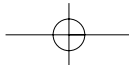
Οι στόχοι του προγράμματος συμπυκνώνουν το βασικό συμπέρασμα του κοινωνικού διαλόγου που αναπτύχθηκε στη χώρα κατά τη δεκαετία του 1990, ότι τα προβλήματα των Ελλήνων Τσιγγάνων επιλύονται τοπικά στη βάση των ιδιαιτεροτήτων

των τοπικών κοινωνιών, κάτω όμως από μία ενιαία εθνική στρατηγική, η οποία θέτει το πλαίσιο και τους στόχους.

Ουσιαστικά, η πολυπλοκότητα της κοινωνικής ένταξης υπέδειξε την αναγκαιότητα διαρκούς και συντονισμένης παρέμβασης, προκειμένου να αντιμετωπισθούν ενιαία και στην ολότητά τους τα προβλήματα των Ελλήνων Τσιγγάνων. Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις μέσα από το ΟΠΔ σχεδιάστηκαν ώστε να έχουν χαρακτήρα πολυδιάστατο και μέσα από αυτές επιχειρήθηκε η ολοκληρωμένη προσέγγιση του θέματος. Επί πλέον, το πρόγραμμα επικεντρώθηκε στην ανάπτυξη μίας συνεκτικής δέσμης μέτρων, προληπτικού και διορθωτικού χαρακτήρα, τα οποία καλύπτουν σταδιακά όλη την πορεία της ένταξης. Το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης κατατείνει στην εφαρμογή στεγαστικής πολιτικής για τους Έλληνες Τσιγγάνους, σε συνδυασμό με ενέργειες που υποστηρίζουν και προωθούν την κοινωνική τους ένταξη (κατάρτιση, εκπαίδευση, προώθηση στην απασχόληση, παροχή υπηρεσιών υγείας, πολιτισμού και αθλητισμού). Η επίτευξη των στόχων του πραγματοποιείται με την ανάπτυξη ενός συνόλου αλληλοεξαρτώμενων και αλληλοσυμπληρούμενων Μέτρων με Υπομέτρα τα οποία εντάσσονται σε δύο Άξονες: Υποδομές και Υπηρεσίες με βάση την εννοιολογική τους διάκριση.

Για το σχεδιασμό και την εφαρμογή των μέτρων του προγράμματος αυτού δραστηριοποιήθηκε ένας μεγάλος αριθμός εμπλεκόμενων υπηρεσιών της Κεντρικής Διοίκησης, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και οι ίδιοι οι Τσιγγάνοι (μέσω των συλλογικών τους οργάνων). Για την παρακολούθηση του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης θεσμοθετήθηκε με απόφαση του Πρωθυπουργού Διυπουργική Επιτροπή την οποία συντονίζει ο Υπουργός Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΥΠΕΣΑΗΔ) και στην οποία συμμετέχουν όλοι οι συναρμόδιοι υπουργοί, ενώ συγκροτήθηκε Επιτροπή στο ΥΠΕΣΑΗΔ με συμμετοχή στελεχών του, εκπροσώπων του Δικτύου ΡΟΜ, της ΠΟΣΕΡ, και εμπειρογνώ-

1. Πρόκειται για τις οδηγίες 43/2000/ΕΚ του Συμβουλίου περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής (29.06.2000) και 78/2000/ΕΚ του Συμβουλίου για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (27.11.2000), που ενσωματώθηκαν στην εσωτερική έννομη τάξη με το Ν. 3304/05 (ΦΕΚ Α' 16).

μόνων για την προετοιμασία των θεμάτων που αφορούν στη βελτίωση των υποδομών των χώρων διαμονής στο πλαίσιο του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ελλήνων Τσιγγάνων και την παρακολούθηση της υλοποίησής του.

I. 1^{ος} Άξονας δράσης: Κατασκευή υποδομών

Στέγαση (αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης): με τα ανωτέρω δεδομένα, ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στην αντιμετώπιση του στεγαστικού ζητήματος του πληθυσμού των Τσιγγάνων, δεδομένου ότι η βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου συνιστά βασική προϋπόθεση ενδυνάμωσής του, με θετικές επιδράσεις στην άρση του κοινωνικού αποκλεισμού σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής.

Μέσω των επιλέξιμων στεγαστικών δράσεων υπάρχει πρόβλεψη για την αντιμετώπιση όλων των τύπων στεγαστικών προβλημάτων που κατά καιρούς διαπιστώθηκαν. Έτσι οι επιλέξιμες προς υλοποίηση στεγαστικές δράσεις διακρίνονται σε μόνιμες και προσωρινές (με προοπτική μονιμότητας). Αναλυτικότερα, σημειώνουμε τα κάτωθι:

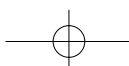
A) Πρόγραμμα στεγαστικής δανειοδότησης Ελλήνων Τσιγγάνων

Χορήγηση 9.000 στεγαστικών δανείων, ύψους 60.000,00 € έκαστο, σε Έλληνες Τσιγγάνους που διαβιούν σε καταυλισμούς της χώρας, μέσα σε σκηνές, παράγκες ή άλλες κατασκευές που δεν πληρούν τις ελάχιστες προϋποθέσεις μόνιμης κατοικίας. Όπως ρητά προβλέπεται από τις σχετικές νομοθετικές διατάξεις (Ν. 2946/2001, άρθρο 19, αριθμ. 33165/23.06.2006 ΚΥΑ, ΦΕΚ Β' 780), το πρόγραμμα **χρηματοδοτείται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους και με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου**. Η χορήγηση των δανείων γίνεται με ευνοϊκούς όρους και ειδικότερα: η συνολική διάρκεια εξόφλησής τους ανέρχεται στα 22 χρόνια, οι δανειολήπτες επιδοτούνται σε ποσο-

στό 80% από το Ελληνικό Δημόσιο για την εξόφληση του επιτοκίου, ενώ οι Τράπεζες διασφαλίζονται για το 100% του χορηγούμενου κεφαλαίου και των τόκων αυτού. Από τη μέχρι σήμερα πορεία του προγράμματος διαφαίνεται ότι, αν και η εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου αποτελεί σημαντική προϋπόθεση «στήριξης» κατά την εκπόνηση στεγαστικών δράσεων κοινωνικού χαρακτήρα, εντούτοις, στη συντριπτική πλειοψηφία των επωφελούμενων λειτούργησε ανασταλτικά κατά την εκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεών τους απέναντι στο Δημόσιο.² Για παράδειγμα, τα σχεδόν μηδενικά ποσοστά σταδιακής αποπληρωμής των χορηγούμενων δανείων κατ'επίκληση της άγνοιας των δανειοληπτών περί της σχετικής υποχρέωσης, μάλλον τελούν σε ευθεία γραμμή με την «ασφάλεια» που προσφέρει η εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, παρά με την έλλειψη κατανόησης της υποχρέωσης αποπληρωμής των δανείων. Η διαπίστωση αυτή ενισχύεται από το γεγονός της ρητής αναφοράς της υποχρέωσης αποπληρωμής στο πλαίσιο των δανειακών συμβάσεων που υπογράφονται μεταξύ δανειοληπτών και τραπεζών καθώς και από τις συνέπειες μη αποπληρωμής που έχουν ήδη εφαρμοστεί στα ληξιπρόθεσμα δάνεια (ήτοι, αύξηση του ποσού των δόσεων εξόφλησης των δανείων λόγω απώλειας της επιδότησης του επιτοκίου).

Τα δάνεια προορίζονται αποκλειστικά για την απόκτηση πρώτης κατοικίας, είτε πρόκειται για αγορά ή ανέγερση κατοικίας, αποπεράτωση υφιστάμενου ημιτελούς κτίσματος ή και ένταξη σε προγράμματα οργανωμένης οικιστικής δόμησης. Στην τελευταία περίπτωση, η ένταξη σε προγράμματα οργανωμένης οικιστικής δόμησης απαιτεί τη ρητή συναίνεση των δικαιούχων, την παραχώρηση δημόσιας, δημοτικής ή κοινοτικής έκτασης και την εφαρμογή ελάχιστων τεχνικών προδιαγραφών (δηλ. κατασκευή κατοικιών ελάχιστης καθαρής επιφάνειας 85 τμ). Τα ανωτέρω (όπως και κάθε άλλος όρος περί της στεγαστικής συνδρομής και εκταμίευσης των δανείων) προβλέπονται ρητά και με ενιαίο τρόπο στη βάση Κοινής Απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών και Οικονομίας & Οικονο-

2. Διευκρινίζεται ότι σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο, η χορήγηση του κεφαλαίου γίνεται απευθείας στους επωφελούμενους οι οποίοι, εντός των ισχυουσών νομικών δεσμεύσεων περί των εκταμιεύσεων των δανείων από τις τράπεζες (αντικειμενική και εμπορική αξία), καθορίζουν και τον τύπο της κατοικίας που θα αγοράσουν ή θα κατασκευάσουν.

μικών (αριθμ. 33165/23.06.2006 ΚΥΑ ΦΕΚ Β΄ 780 και 42950/30.07.2008 ΦΕΚ Β΄ 1575).

Από την έναρξή του, το 2002, το πρόγραμμα έχει επανεξετασθεί και αναθεωρείται διαρκώς, ώστε να ανταποκρίνεται όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά στις μεταβαλλόμενες ανάγκες και συνθήκες διαβίωσης των Ελλήνων Τσιγγάνων. Στο πλαίσιο έτσι μίας δυναμικής διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης, καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για τη λήψη των αναγκαίων θεσμικών τροποποιήσεων για τη **στοχευμένη υλοποίηση του Προγράμματος, την εντατικοποίηση των καταβαλλόμενων ενεργειών και την αποτελεσματικότερη υλοποίησή του**, στο πλαίσιο και της συνεχούς συνεργασίας μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων για την υλοποίηση του προγράμματος (Υπουργείο Εσωτερικών Αποκέντρωσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομικών, τοπικές αρχές, συνεργαζόμενες τράπεζες). **Η πλέον πρόσφατη αναθεώρηση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου** λαμβάνει υπόψη της τα αιτήματα των οργάνων εκπροσώπησης των Τσιγγάνων και τις επιταγές που απορρέουν για την Ελλάδα από τα διεθνή συμβατικά κείμενα (Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης, Οδηγία Επιτροπής Υπουργών του ΣτΕ 2005(4) για τη Στέγαση, Τελικές Παρατηρήσεις Επιτροπής Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων του ΟΗΕ και Τελικές Παρατηρήσεις Επιτροπής Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων του ΟΗΕ στο πλαίσιο των οικείων Συμβάσεων κ.ά.) και στηρίζεται στην **κατά προτεραιότητα συνδρομή όσων διαβιούν υπό ακατάλληλες συνθήκες και επιβαρύνονται από τη συνδρομή αντικειμενικών συνθηκών οι οποίες ενισχύουν τον κοινωνικό αποκλεισμό**.

Οι σημαντικότερες από τις αλλαγές που επήλθαν με την πλέον πρόσφατη θεσμική αναθεώρηση είναι ιδίως οι ακόλουθες:

- Υιοθέτηση κοινωνικών **κριτηρίων αξιολόγησης** που λαμβάνουν υπόψη τους τις ιδιαίτερες συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού των Ελλήνων Τσιγγάνων (π.χ. μονογονεϊκές οικογένειες, πολύτεκνες οικογένειες, άτομα με αναπηρίες, άτομα χαμηλού εισοδήματος κ.ά.).

- **Καθιέρωση νέων, αυστηρότερων όρων ελέγ-**

χου και παρακολούθησης της διαδικασίας χορήγησης και εκταμίευσης των δανείων (π.χ. σχέση αντικειμενικής και εμπορικής αξίας οικοπέδων και κατοικιών, ανώτατα όρια δόσεων εκταμίευσης κ.ά.).

- Συγκρότηση **επιτροπών αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο** με συμμετοχή εκπροσώπων των Τσιγγάνων και κοινωνικών λειτουργών με γνώμονα τις ιδιαίτερες ανάγκες της ομάδας στόχου.

- Προώθηση της **αποτελεσματικότητας** του προγράμματος μέσω της **επικαιροποίησης** των φακέλων των υποψηφίων, σε σχέση με τις υπάρχουσες στεγαστικές τους ανάγκες και διασφάλιση της κατανομής των δανείων βάσει των υπάρχουσών στεγαστικών αναγκών στο σύνολο των ΟΤΑ της χώρας.

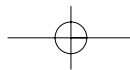
- Προώθηση της **ενεργούς δράσης των τοπικών αρχών** μέσω της ενίσχυσης των στεγαστικών δράσεων που υλοποιούν οι ΟΤΑ και στηρίζουν οι Τσιγγάνοι (βούληση ένταξης σε προγράμματα οργανωμένης οικιστικής δόμησης).

- **Απλοποίηση της διαδικασίας** υποβολής αιτήσεων, με την καθιέρωση διαύλων απευθείας επικοινωνίας των δικαιούχων και των φορέων υλοποίησης του προγράμματος.

Περαιτέρω, το 2005, δημιουργήθηκε **μία νέα βάση δεδομένων**, για την αποτελεσματικότερη διαχείριση και διασταύρωση των στοιχείων των αιτήσεων των υποψηφίων.

Σε συνέχεια της επικαιροποίησης των στοιχείων των υποψηφίων, βάσει της αναθεωρημένης διαδικασίας αξιολόγησης των αιτήσεων και της εξασφάλισης του συνόλου των απαιτούμενων εγγυήσεων του Ελληνικού Δημοσίου για τη χορήγηση των εν λόγω δανείων (συνολικά 9.000), το Υπουργείο Εσωτερικών έχει ολοκληρώσει την κατανομή 8.785 στεγαστικών δανείων σε ισάριθμες οικογένειες Τσιγγάνων, στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, δίνοντας ωστόσο έμφαση σε Δήμους με έντονα προβλήματα, **υπό όρους πλήρους διαφάνειας και αντικειμενικότητας**. Μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί³ **7.854 αποφάσεις** στεγαστικής συνδρομής σε ισάριθμες οικογένειες, από τις οποίες, ως το Δεκέμβριο του 2009, **6.588** έχουν εκταμιευτεί ήδη τα δάνειά τους από τις συνεργαζόμενες τράπεζες (ποσοστό απορρόφησης 84,1%).

3. Διευκρινίζεται ότι η έκδοση των αποφάσεων ακολουθεί την ολοκλήρωση της διαδικασίας αξιολόγησης των αιτήσεων από τους οικείους Δήμους.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

Πηγή: ΥΠΕΣΑΗΔ, Δ/ση Αναπτυξιακών Προγραμμάτων και Δ.Ο., Φεβρουάριος 2010

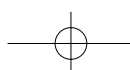
Σε μία προσπάθεια **ποιοτικής και ποσοτικής αποτίμησης του Προγράμματος** επισημαίνουμε τα ακόλουθα:

Σχετικά με την **προώθηση της ισότητας των φύλων**, ιδίως δε της ενδυνάμωσης της συμμετοχής των γυναικών Τσιγγάνων στη δημόσια-κοινωνική ζωή (π.χ. εφαρμογή κριτηρίου μοριοδότησης

μονογονεϊκών οικογενειών) και σε συνέχεια της ολοκλήρωσης της πρώτης φάσης υλοποίησης του προγράμματος (2002-2005), διαπιστώνεται ότι σε σύνολο 15.665 αιτήσεων, **6.117** υποβλήθηκαν από γυναίκες, ενώ μεταξύ 5.745 δικαιούχων, 2.114 είναι γυναίκες. Αναλυτικά στοιχεία παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 2 που ακολουθεί.

Πηγή: ΥΠΕΣΑΗΔ, Δ/ση Αναπτυξιακών Προγραμμάτων και Δ.Ο., Φεβρουάριος 2010

Περαιτέρω, σε μία προσπάθεια ποσοτικής αξιολόγησης των δικαιολογητικών που υποβλήθηκαν, διαφαίνεται ότι το πρόγραμμα στεγαστικής δανειοδότησης αποτέλεσε ισχυρό κίνητρο εγγραφής στα δημοτολόγια και απόκτησης πιστοποιητικών. Αν και με έμμεσο τρόπο, συνέβαλε έτσι, στην αποτελεσματική **τακτοποίηση της αστικο-**

δημοτικής κατάστασης του πληθυσμού των Τσιγγάνων, καθώς και στη δημιουργία «ατομικής συνείδησης», σε ό,τι αφορά στην ύπαρξη των αναγκαίων υπηρεσιών και τον τρόπο αξιοποίησης αυτών. Αναλυτικά στοιχεία για το πλήθος και το είδος των πιστοποιητικών που διαθέτουν οι Τσιγγάνοι, παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 3.

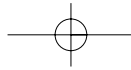
Πηγή: ΥΠΕΣΑΗΔ, Δ/ση Αναπτυξιακών Προγραμμάτων και Δ.Ο., Φεβρουάριος 2010

Σημειώνεται ότι στην κατηγορία «λοιπά δικαιολογητικά» περιλαμβάνονται βεβαιώσεις σπουδών, πιστοποιητικά υγείας σε περιπτώσεις αναπηρίας των αιτούντων ή/και των μελών της οικογένειάς τους, βεβαιώσεις χορήγησης επιδομάτων εισοδηματικής πολιτικής κ.ά., ενώ τυχόν ελλειμματικά ποσοστά δικαιολογητικών Ε1 και Ε9 δικαιολογούνται από το γεγονός της μη υποχρέωσης υποβολής αντίστοιχων δηλώσεων εισοδήματος και περιουσιακών στοιχείων, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις εισοδηματικής πολιτικής και φορολογίας φυσικών προσώπων.

Παράλληλα, σύμφωνα με τα δικαιολογητικά που κατατέθηκαν στο πλαίσιο της αναθεωρημένης διαδικασίας και που επιβεβαιώνουν την προσαρτία της οικογένειας μέσω της **προτεραιότητας που δίδεται στα παιδιά**, διαπιστώνεται ότι, επί συνόλου 2.105 εγκριτικών αποφάσεων σε ισάριθμες οικογένειες Ελλήνων Τσιγγάνων κατά την περίοδο 2006-2009, ποσοστό 91% των δικαιούχων (1.921 οικογένειες), ανταποκρίνεται στο κριτήριο «οικογένεια με παιδιά» και αφορά 6.726 παιδιά στο σύνολο των εγκρίσεων της Β' φάσης υλοποίησης του προγράμματος.

Πηγή: ΥΠΕΣΑΗΔ, Δ/ση Αναπτυξιακών Προγραμμάτων και Δ.Ο., Φεβρουάριος 2010

Αναλυτικότερα σημειώνεται ότι επί συνόλου 2.105 εγκρίσεων κατά την περίοδο 2006-2009, ποσοστό 59% αντιστοιχεί σε οικογένειες με αρχηγό «γυναίκα» (1.248 οικογένειες) και αντίστοιχα ποσοστό 41% αντιστοιχεί σε οικογένειες με αρχηγό «άντρα». Περαιτέρω στοιχεία ανάλυσης του τύπου των οικογενειών των επωφελούμενων, οδηγούν στη διαπίστωση ότι το 47% των δικαιούχων αποτελεί μονογονεϊκή οικογένεια (ανεξαρτήτως λόγου) και συγκεντρώνει το 42% του συνόλου των παιδιών των επωφελούμενων, στη συντριπτική πλειοψηφία των οποίων αρχηγός είναι «γυναίκα» (868 οικογένειες επί συνόλου 985 μονογονεϊκών οικογενειών με 2.848 παιδιά επί συνόλου 6.726). Αξίζει να σημειωθεί πάντως ότι στην κατηγορία των μονογονεϊκών οικογενειών συμπεριλαμβάνονται και εκείνες στις οποίες υφίσταται τσιγγάνικος γάμος.

Αξίζει να σημειωθεί επίσης, ότι με το ισχύον καθεστώς, οι επωφελούμενοι επιλέγουν μόνοι τους τον τόπο μόνιμης διαβίωσής τους, σύμφωνα με τους οικογενειακούς τους δεσμούς, τις προσωπικές τους ανάγκες (π.χ. εργασία) κ.ά. Συνολικά, το πρόγραμμα στεγαστικής δανειοδότησης αποτελεί παράδειγμα καλής πρακτικής (λαμβάνοντας υπόψη και το μέσο όρο των μελών μίας τσιγγάνικης οικογένειας, η συμβολή του κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική για τον τύπο και το καθεστώς της εγκατάστασης που παρέχει), ωστόσο, από την αξιολόγηση της πρώτης φάσης εφαρμογής του, φαίνεται ότι πρόκειται για ένα ιδιαίτερα καινοτόμο πρόγραμμα, υπό την έννοια ότι δρομολογεί την άμεση μετάβαση σε ένα διαφορετικό καθεστώς στέγασης με αυξημένες εντούτοις υποχρεώσεις (π.χ. αφενός ανάγκη διαχείρισης σημαντικού ποσού χρημάτων, αφετέρου παροχή ασφαλούς καθεστώτος στέγασης και επιλογή τόσο του τύπου κατοικίας όσο και του τόπου εγκατάστασης απευθείας από τους επωφελούμενους). Ενώ, είναι σαφές δηλαδή ότι η υποχρέωση παροχής κατοικίας οριοθετείται από τη διασφάλιση επαρκούς, μόνιμης κατοικίας με σαφές καθεστώς κατοχής προστατευόμενο από το νόμο, και στο βαθμό αυτό η υλοποιούμενη δράση ανταποκρίνεται ουσιαστικά, εντούτοις, κατά τη γενική αξιολόγησή της ως «δράση», φαίνεται να σήκωσε το βάρος της κοινωνικής ένταξης η οποία, όπως προαναφέρθηκε, αποτελεί δυναμική στο χρόνο, πολύπαραγοντική, διαδικασία (π.χ. η εξασφάλιση στέ-

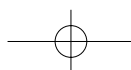
γης δεν αφορά την ατομική υποχρέωση συντήρησης της προσφερθείσας κατοικίας, εντούτοις η διευκόλυνση της δυνατότητας συντήρησής της αποτελεί εξίσου σημαντική προϋπόθεση αξιοπρεπούς διαβίωσης και στο βαθμό αυτό πρέπει να λειτουργεί ως υποστηρικτική δράση). Σε κάθε περίπτωση, η αποτελεσματική εφαρμογή της εν λόγω δράσης απαιτεί την απαλλαγμένη από στερεοτυπικές είτε φοβικές αντιλήψεις συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων, με συγκεκριμένες και ενιαίες προτάσεις, και πρωτίστως των συλλογικών οργάνων εκπροσώπησης των Τσιγγάνων.

Παράλληλα, και ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη ο σχεδιασμός της επόμενης προγραμματικής περιόδου, γνώμονας της προωθούμενης εθνικής πολιτικής κοινωνικής ένταξης των Ελλήνων Τσιγγάνων είναι η προώθηση **δράσεων διασποράς του πληθυσμού τους εντός του οικιστικού ιστού των τοπικών κοινωνιών** έναντι της δημιουργίας σύγχρονων γκέτο, χωρίς όμως να αποκλείεται και η οργανωμένη παρέμβαση της πολιτείας όπου αυτό κριθεί αναγκαίο από τις περιστάσεις. **Προς την κατεύθυνση αυτή κινήθηκε η δανειοδότηση των Τσιγγάνων της Νέας Αλικαρνασσού της Κρήτης. Χορηγήθηκαν 131 δάνεια σε Τσιγγάνους του κατ αυτισμού, οι οποίοι διαβιούσαν μακριά από τον οικιστικό ιστό σε περιοχή δυσπρόσιτη χωρίς υποδομές και εξυπηρετήσεις προκειμένου να αποκτήσουν πρώτη κατοικία σε περιοχές της δικής τους επιλογής.**

Β) Κατασκευή ολοκληρωμένων οικισμών ή/και αγορά οικοπεδικών εκτάσεων για την οργανωμένη οικιστική δόμηση που πραγματοποιούν οι Δήμοι της χώρας

Η εν λόγω διάταξη υπάγεται στο νόμο περί της παραχώρησης (από το Κράτος) δημόσιων, δημοτικών ή κοινοτικών εκτάσεων γης σε Έλληνες Τσιγγάνους που έχουν ενταχθεί σε προγράμματα στεγαστικής δανειοδότησης χρηματοδοτούμενα ή με την εγγύηση του ελληνικού Κράτους. Ειδικότερα, μέσω της:

- **Έγκρισης τοπικών ρυμοτομικών σχεδίων** στο πλαίσιο εκτέλεσης επειγόντων προγραμμάτων στεγαστικής αποκατάστασης «επαθών κοινωνικών ομάδων» (Ν. 3448/2006, Ν. 2790/2000, άρθρο 6 παρ. 2). Για την επιτάχυνση των σχετικών διαδικασιών και την άρση ερμηνευτικών προ-

βλημάτων, έγινε νομοθετική ρύθμιση και προβλέφθηκε ρητά η παραπάνω διαδικασία.

- **Δωρεάν και κατά πλήρη κυριότητα παραχώρησης δημοτικών και κοινοτικών ακινήτων** (από τους ΟΤΑ της χώρας σε Έλληνες Τσιγγάνους, δημότες τους). Ειδικότερα, με την αριθμ. 61261/30.11.2004 Απόφαση του Υφυπουργού ΕΣΔΔΑ (ΦΕΚ Β' 1851), εισάχθηκαν συγκεκριμένα κοινωνικά κριτήρια που λαμβάνουν υπόψη τους τις ειδικότερες συνθήκες διαβίωσης των Τσιγγάνων (π.χ. μονογονεϊκές οικογένειες, πολύτεκνες οικογένειες κ.ά.) κατ' εφαρμογή των επιταγών που απορρέουν για την Ελλάδα από τα διεθνή συμβατικά κείμενα στα οποία έχει προσχωρήσει. Σημειώνεται ότι σύμφωνα και με τον αναθεωρημένο ΚΔΚ, η εν λόγω παρέμβαση εμπίπτει πλέον στις τοπικές αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων (Ν. 3463/2006, άρθρο 75, Ι.ε.3). Για παράδειγμα ο Δήμος Αιγείρου παραχώρησε 45 οικοπέδα για στέγαση σε ισάριθμες οικογένειες Τσιγγάνων.

- **Εξασφάλισης ελάχιστων προδιαγραφών κατασκευής κατοικιών από τους ΟΤΑ** με τη θέσπιση υποχρέωσης κατασκευής κατοικιών ελάχιστης καθαρής επιφάνειας 85 τμ για κάθε κατοικία (υπ' αριθμ. 28807 ΚΥΑ, ΦΕΚ Β' 812/01.06.2004).

- **Αγοράς οικοπεδικών εκτάσεων από τους ΟΤΑ** με τη χρηματοδοτική στήριξη του ΥΠΕΣ (ΠΔΕ) για τη μετεγκατάσταση ή την αναβάθμιση της οικιστικής κατάστασης στις περιοχές που αντιμετωπίζουν έντονα προβλήματα. Ήδη από το 2002 έως σήμερα έχει εγκριθεί η αγορά εκτάσεων συνολικού προϋπολογισμού 5,76 εκατ. € σε 18 ΟΤΑ της χώρας (Διδυμοτείχου, Σερρών, Συκεών, Βόλου, Ν. Ιωνίας Μαγνησίας, Παρελίων, Αιτωλικού, Ι. Π. Μεσολογγίου, Δύμης, Μόβρης, Αμαλιάδας, Γαστούνης, Κορινθίων, Νέας Κίου, Μελιγαλά, Τρίπολης, Τρικκαίων, Λάρισας) και βρίσκεται σε εξέλιξη η σχετική διαδικασία.

- **Κατασκευή βασικών υποδομών** (ύδρευσης, αποχέτευσης, ηλεκτροφωτισμού, οδικών δικτύων), **κατασκευή παιδικών χαρών σε νέους οικισμούς.**

- **Δημιουργίας μόνιμων οικισμών:** Για την αντιμετώπιση του οικιστικού ζητήματος ολοκληρώθηκαν ή βρίσκονται σε εξέλιξη έργα στέγασης και κατασκευάσθηκαν μόνιμες κατοικίες. Ήδη δημιουργήθηκαν μόνιμοι οικισμοί στους Δήμους Διδυμοτείχου (54 κατοικίες), Σοφάδων (84 κατοικίες),

Σερρών (25 κατοικίες). Επίσης δημιουργήθηκαν μόνιμοι οικισμοί με τη χρήση στεγαστικών δανείων στους Δήμους Τρικκαίων, Μεταξάδων (27 κατοικίες και είναι σε εξέλιξη η κατασκευή άλλων 15).

Γ) Στεγαστικές δράσεις που στοχεύουν στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης σε υφιστάμενους οικισμούς μέχρι την επίτευξη βιώσιμης λύσης μόνιμης στεγαστικής αποκατάστασης

Ειδικότερα, πρόκειται για δράσεις που αφορούν στη:

- **Μετεγκατάσταση προσωρινών οικισμών.**

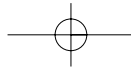
- **Δημιουργία προσωρινών οικισμών** με την κατασκευή υποδομών για την τοποθέτηση λυόμενων κατοικιών. Από το 2002 μέχρι σήμερα χορηγήθηκαν 557 λυόμενοι οικίσκοι για τη δημιουργία οικισμών με οργανωμένη υποδομή στους Δήμους Σερρών, Εχεδώρου, Αγρινίου, Ναυπάκτου, Τυχερού, Χρυσούπολης, Μυτιλήνης, Παρελίων, Τρικκαίων, Νέας Ιωνίας, Βραχναϊκών, Αμαλιάδας, Ξυλοκάστρου, ενώ αναμένεται άμεσα και η παραχώρηση νέων οικίσκων.

- **Κατασκευή βασικών υποδομών σε υφιστάμενους οικισμούς:** ύδρευσης, αποχέτευσης, ηλεκτροφωτισμού, οδικών δικτύων, παιδικών χαρών κ.ά.

- **Κατασκευή υποδομών υγείας:** λειτουργία ιατροκοινωνικών κέντρων (έως σήμερα 33) και κινητών ιατροκοινωνικών μονάδων ανά τη χώρα. Ειδικότερα, το ΥΠΕΣ χρηματοδότησε τη δημιουργία των υποδομών για τη λειτουργία των ΙΑΚ και παραχώρησε σε συνεργασία με το ΥΠΕΧΩΔΕ 11 λυόμενες αίθουσες.

- **Κατασκευή υποδομών πολιτισμού και εκπαίδευσης:** πολιτιστικά εργαστήρια, κέντρα ψυχαγωγίας και δημιουργικής απασχόλησης σε Δήμους με αυξημένη συγκέντρωση Τσιγγάνων. Χρηματοδοτήθηκε η κατασκευή υποδομών σε 13 Δήμους της χώρας για την εγκατάσταση σπιτιών πολιτισμού-εντευκτηρίων (26).

Η ανάπτυξη παρεμβάσεων στεγαστικής και οικιστικής αποκατάστασης σε συνδυασμό με την παράλληλη κατασκευή υποδομών και παροχή υπηρεσιών κοινωνικής υποστήριξης σε όλους τους τομείς της ζωής των Τσιγγάνων αποτέλεσε κεντρικό στόχο του προγράμματος κατά την εφαρμογή του προκειμένου να επιτευχθεί σε όσο το

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

δυνατό μεγαλύτερο βαθμό η κοινωνική ένταξη. Για το λόγο αυτό οι προσωρινοί οικισμοί πλαισιώθηκαν με υποδομές και υπηρεσίες υγείας πολιτισμού και εκπαίδευσης.

Παράλληλα οι δράσεις μόνιμου ή προσωρινού χαρακτήρα που αναλήφθηκαν απευθύνθηκαν κατά προτεραιότητα στην αντιμετώπιση των οξύτερων στεγαστικών προβλημάτων των νοικοκυριών με στόχο τη χωρική ενσωμάτωση των Τσιγγάνων στον αστικό ιστό. Επιχειρώντας μία πρώτη αξιολόγηση παρατηρείται σημαντική βελτίωση της οικιστικής κατάστασης και των συνθηκών στέγασης των Τσιγγάνων δεδομένου ότι οι προηγούμενες συνθήκες για πολλούς από αυτούς αναφέρονταν σε σπηλιές, παραπήγματα κλπ. Επίσης οι παρεμβάσεις σε πολλές περιπτώσεις αντιμετώπισαν τη συστέγαση των οικογενειών στο ίδιο κατάλυμα. Γενικότερα οι επιπτώσεις των παρεμβάσεων κρίνονται θετικές για το σύνολο των οικισμών στους οποίους εντάσσονταν οι χώροι διαμονής, είτε έμμεσα λόγω της βελτίωσης των όρων διαβίωσης των Τσιγγάνων που με τη σειρά της προωθούσε την κοινωνική τους ένταξη, είτε άμεσα λόγω της πραγματοποίησης υποδομών που αφορούσαν το σύνολο των οικισμών και των οικιστών.

Αξίζει να τονιστεί ότι όλες οι **δράσεις στεγαστικής αποκατάστασης χρηματοδοτήθηκαν αποκλειστικά από εθνικούς πόρους** δεδομένου ότι οι δαπάνες στον τομέα της στεγαστικής αποκατάστασης δεν ήταν επιλέξιμες από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία, κατά την περίοδο εφαρμογής του Γ΄ ΚΠΣ.

Το έτος 2009 το Υπουργείο Εσωτερικών **συνέβαλε στην τροποποίηση του Κανονισμού 1080/06 του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) ώστε να επεκταθεί η επιλεξιμότητα των δαπανών στέγασης για Ρομά σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ** χωρίς γεωγραφικούς περιορισμούς και όχι μόνο όπως αρχικά προβλέπονταν για τα κράτη μέλη που εντάχθηκαν στην ΕΕ το 2004.

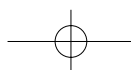
Ο τροποποιημένος κανονισμός του ΕΤΠΑ θα επιτρέψει σε όλα τα κράτη μέλη να χρησιμοποιήσουν αυτή τη χρηματοδότηση για τη συμπλήρωση ενισχύσεων από άλλες πηγές (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και εθνικά μέσα), για την αντιμετώπιση των προβλημάτων στέγασης των Ρομά.

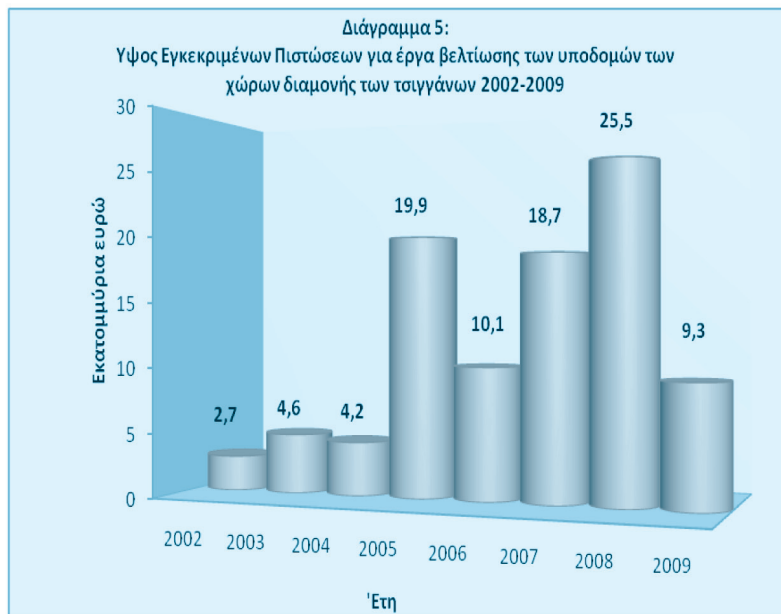
Για τα έργα υποδομής και τις παρεμβάσεις στεγαστικής αποκατάστασης που χρηματοδοτήθηκαν από εθνικούς πόρους έως 31.12.2009 κατατέθηκαν στο ΥΠΕΣ προτάσεις από τους οικείους ΟΤΑ. Από το σύνολο των προτάσεων, οι τεκμηριωμένες και τεχνικά ώριμες αξιολογήθηκαν από Επιτροπή στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι της Κεντρικής Διοίκησης, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Τσιγγάνων (συλλογικό όργανο εκπροσώπησης Τσιγγάνων και ανεξάρτητοι Τσιγγάνοι εμπειρογνώμονες) και εγκρίθηκαν για χρηματοδότηση. Ο έλεγχος των έργων πραγματοποιείται σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία από τις Τεχνικές Υπηρεσίες των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ και από την Τεχνική Υπηρεσία των αντίστοιχων Περιφερειών για τους ΟΤΑ που δεν διαθέτουν Τεχνική Υπηρεσία, ενώ η απορρόφηση των πιστώσεων γίνεται με βάση την πρόοδο και την πιστοποίηση των εργασιών. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο (Ν. 3463/2006, άρθρο 75, Ι.ε.3, 5) η στεγαστική αποκατάσταση άστεγων δημοτών αποτελεί κύρια ευθύνη και αρμοδιότητα των ΟΤΑ.

Στο πλαίσιο αυτό, σύμφωνα με τις προτάσεις που υποβλήθηκαν από τους ΟΤΑ της χώρας, το Υπουργείο Εσωτερικών έχει εγκρίνει, από το 2002 έως και σήμερα, από το ΠΔΕ, σε Δήμους της χώρας έργα στεγαστικών υποδομών συνολικού προϋπολογισμού **94,9 εκατ. €**, ενώ σύμφωνα με την πορεία των εργασιών, **έχει πληρωθεί ποσό 53,6 εκατ. €**.

Βάσει των προτάσεων που κατατέθηκαν στο ΥΠΕΣ και αξιολογήθηκαν, το έτος 2009, εντάχθηκαν για χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων έργα σε 13 ΟΤΑ της χώρας, προϋπολογισμού 9,3 εκατ. € (εκδόθηκαν αποφάσεις) και έγιναν πληρωμές ύψους 10,9 εκατ. € (Οι πληρωμές αφορούν κυρίως σε εντάξεις έργων προηγούμενων ετών).

Αναλυτικότερα από το 2002 έως και το 2009 το ύψος των ενταγμένων έργων-ενεργειών στο ΠΔΕ παρουσιάζονται στο ακόλουθο διάγραμμα.

Πηγή: ΠΔΕ ΣΑΕ055, ΥΠΕΣΑΗΔ Δ/ση Αναπτυξιακών Προγραμμάτων και Δ.Ο., Φεβρουάριος 2010

II. 2^{ος} Άξονας δράσης: Υπηρεσίες

Ο άξονας των υπηρεσιών αφορά στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της υγείας, της απασχόλησης και του πολιτισμού, οι δράσεις των οποίων αναφέρονται στις επόμενες παραγράφους.

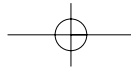
Εκπαίδευση (Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων): Για τα έτη 2010-2013 προκηρύσσεται νέα Πρόσκληση για την Εκπαίδευση των παιδιών Ρομά με προϋπολογισμό 9.000.000 € με στόχο την παρέμβαση σε 80 Δήμους σε όλη τη χώρα με μεγάλο ποσοστό Ρομά. Τα σχολεία παρέμβασης υπολογίζονται να φτάσουν τα 234 και περίπου 340 τμήματα ενίσχυσης της γλώσσας. Υπολογίζεται οι ωφελούμενοι μαθητές από την παρέμβαση να είναι περί τις 4.000 κατ' έτος.

Στόχος είναι η ένταξη των παιδιών Ρομά στο εκπαιδευτικό σύστημα (με έμφαση στην προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση), η αύξηση του ποσοστού των παιδιών που πηγαίνει στο δημοτικό σχολείο, η συνύπαρξη τους μέσα στην ίδια τάξη με τους υπόλοιπους μαθητές, η αύξηση του ποσοστού των παιδιών που συνεχίζουν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και ο περιορισμός των διαρροών των μαθητών από το σχολείο. Ειδικότε-

ρα μέτρα:

- Διευκόλυνση της εγγραφής στο σχολείο ανεξαρτήτως πιστοποιητικών κ.ά.
- Εκπαιδευτική-παιδαγωγική παρακολούθηση και υποστήριξη μαθητών (προπαρασκευή για τη σχολική ένταξη μαθητών που έχουν διακόψει τη φοίτησή τους ή που εγγράφονται σε μεγαλύτερη από την κανονική ηλικία, τμήματα ενισχυτικής διδασκαλίας, μελέτη και δημιουργική απασχόληση των μαθητών στο πλαίσιο του Ολοήμερου Σχολείου).
- Δίκτυο διαμεσολαβητών.
- Δίκτυο κοινωνικών λειτουργών οι οποίοι θα υποστηρίζουν τη φοίτηση των Ρομά μαθητών σε συνεργασία με τα υπάρχοντα ιατρο-κοινωνικά κέντρα.
- Στοχευμένες ενδοσχολικές επιμορφώσεις εκπαιδευτικών και γενικές επιμορφώσεις στελεχών της εκπαίδευσης – Ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών.
- Αξιοποίηση του διδακτικού και επιμορφωτικού υλικού που έχει παραχθεί στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ.

Η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (Υπουργείο Παιδείας και Δια Βίου Μάθησης) είναι ο κύριος φορέας υλοποίησης δράσεων στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων και της δια βίου μάθη-

σης για όσους διαμένουν στην Ελλάδα (ανεξαρτήτως του επιπέδου εκπαίδευσής τους), αλλά και τους Έλληνες του εξωτερικού. Σε όλες τις δομές και τα αυτόνομα προγράμματα, η πρόσβαση είναι ισότιμη για όλους, ανεξαρτήτως εθνικότητας, θρησκείματος, καταγωγής ή φύλου, ώστε όλοι οι πολίτες να απολαμβάνουν ισότιμα τα πλεονεκτήματα της εκπαίδευσης και να παρέχεται σε όλους η δυνατότητα βελτίωσης των δεξιοτήτων τους για την ενδυνάμωσή τους στην αγορά εργασίας.

Η ΓΓΔΒΜ επιδεικνύοντας ιδιαίτερη ευαισθησία στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και ακολούθως στην κοινωνική ένταξη των Τσιγγάνων στην ελληνική κοινωνία και στην ενδυνάμωση της θέσης τους στην αγορά εργασίας, σχεδιάζει και υλοποιεί δράσεις και προγράμματα δια βίου μάθησης με στόχο μία ολοκληρωμένη παρέμβαση για την κάλυψη των πραγματικών εκπαιδευτικών αναγκών των Τσιγγάνων, ώστε να επιτευχθεί η ενεργητική και δυναμική συμμετοχή τους στην ελληνική κοινωνία.

Υπό το φως των ανωτέρω, οι Τσιγγάνοι έχουν την ευκαιρία:

- Να αποκτήσουν τη βασική δεξιότητα της γλώσσας, απαραίτητη για την προσωπική ανάπτυξη και ανέλιξή τους, (ΚΕΕ και ΣΔΕ).
- Να αποκτήσουν απολυτήριο δημοτικού σχολείου.
- Να αποκτήσουν απολυτήριο Γυμνασίου, (Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας).
- Να αποκτήσουν βασικές και νέες βασικές δεξιότητες.
- Να ενημερωθούν για τα δικαιώματά τους ως ισότιμοι πολίτες της χώρας.
- Να εκπαιδευτούν στις Νέες Τεχνολογίες (ΗΡΩΝ).
- Να διαπαιδαγωγούν σωστά τα παιδιά τους και να τα βοηθούν στη σχολική διαδικασία (Σχολές Γονέων).

Επιπλέον, η ΓΓΔΒΜ, λαμβάνοντας υπόψη τις προκύπτουσες εκπαιδευτικές και μαθησιακές ανάγκες των Τσιγγάνων και σε συνεργασία με επίσημους φορείς των Ελλήνων Τσιγγάνων, σχεδιάζει συνεχώς και υλοποιεί δράσεις με στόχο την ενεργό ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία.

Υγεία (Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης): Υλοποίηση προγραμμάτων προληπτικής ιατρικής και εμβολιασμών για τους διαβιούντες σε καταυλισμούς. Για το λόγο αυτό λειτουργούν

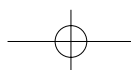
κινητές ιατρο-κοινωνικές μονάδες για τους διαβιούντες σε καταυλισμούς, αλλά και ιατρο-κοινωνικά κέντρα που απευθύνονται σε Τσιγγάνους που διαβιούν σε οργανωμένους οικισμούς (συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ, «Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις των ΠΕΠ») και παρέχουν υπηρεσίες πρόληψης, βασικής πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και κοινωνικής φροντίδας, εμβολιασμούς, υπηρεσίες συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού καθώς και τη διευκόλυνση πρόσβασης των Ελλήνων Τσιγγάνων στο Ε-ΣΥ, την εξοικείωσή τους με τις δημόσιες υπηρεσίες και την κοινωνική τους ένταξη. Μέχρι σήμερα λειτουργούν 33 ιατρο-κοινωνικά κέντρα σε ισάριθμους Δήμους της χώρας με καταυλισμούς Τσιγγάνων. Η λειτουργία των ιατρο-κοινωνικών κέντρων είναι ιδιαίτερης σημασίας για όσους διαβιούν σε απομακρυσμένες περιοχές σε σχέση με τα μεγάλα αστικά κέντρα.

Η σύσταση και λειτουργία τους, δημιουργήσε τους όρους για την υποβοήθηση της πρόσβασης του πληθυσμού των Τσιγγάνων στο Σύστημα Υγείας και τις αντίστοιχες δομές (Νοσοκομειακό σύστημα – Κέντρα Υγείας – Περιφερειακά Δημοτικά Ιατρεία).

Επίσης μέσω του Μέτρου 3.1 του ΕΠ Υγεία Πρόνοια, το οποίο αφορά στη δημιουργία ενός αποκεντρωμένου Δικτύου Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών (ΚΥΥ) που απευθύνεται σε ευπαθείς ομάδες οι οποίες απειλούνται ή πλήττονται από αποκλεισμό και σε άτομα που δεν έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες και είναι αδύναμα να διαχειριστούν τα προβλήματά τους ωφελήθηκαν 617 Τσιγγάνοι (2,64% στο σύνολο των εξυπηρετούμενων).

Απασχόληση (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης): Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «**Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση**» στο πλαίσιο των Ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για ομάδες με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες χρηματοδοτεί παρεμβάσεις για Ρομά που συμπεριλαμβάνουν δράσεις εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας (προκατάρτιση), γενική επαγγελματική κατάρτιση, συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες και δράσης για τη δημιουργία Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών.

Σε ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης εντάχθηκαν 110 άτομα. Συγκεκριμένα εντάχθηκαν σε Νέες Θέσεις Απασχόλησης 17 άτομα, σε δρά-

σεις Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών 92 άτομα και σε προγράμματα stage I άτομο. Συνολικά πραγματοποιήθηκαν 67 σχέδια ολοκληρωμένων παρεμβάσεων, στα οποία αρχικά συμμετείχαν 1.340 ωφελούμενοι Τσιγγάνοι.

Σημειώνουμε ότι το ΕΠ «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» εμπεριέχει και μία σειρά άλλων δράσεων που απευθύνονται σε ευπαθείς ομάδες στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και Έλληνες Τσιγγάνοι. Τέτοιες δράσεις είναι οι Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες. Μέχρι σήμερα έχουν υλοποιηθεί 78 Σχέδια ΣΥΥ στα οποία συμμετείχαν 1.184 Τσιγγάνοι και Έλληνες Μουσουλμάνοι (εκ των οποίων 456 άνδρες και 728 γυναίκες).

Όπως είπαμε και παραπάνω το ΕΠ, καθώς και Εθνικά Προγράμματα (ΟΑΕΔ) υλοποιούν παρόμοιες δράσεις που απευθύνονται σε ομάδες με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες ή ευπαθείς ομάδες και στις οποίες συμμετέχουν και Έλληνες Τσιγγάνοι.

Στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, αξίζει να σημειωθεί, —όπως προαναφέραμε— η δράση που αφορά στη λειτουργία των **ιατρο-κοινωνικών κέντρων** σε οικισμούς Τσιγγάνων. Σήμερα λειτουργούν 33 τέτοια κέντρα. Τα συγκεκριμένα κέντρα προσφέρουν σημαντικές υπηρεσίες στον τομέα της υγείας και μία σειρά άλλων κοινωνικών υπηρεσιών καθώς και πολλές δραστηριότητες που εστιάζονται στην υποστήριξη των παιδιών και ενήλικων.

Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, υπεύθυνο για το συντονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου υποστηρίζει δράσεις του ΕΚΤ. Συγκεκριμένα για τις δράσεις που αφορούν στους Ρομά, εκπονήθηκαν οδηγό λειτουργίας για τα ιατρο-κοινωνικά κέντρα σε συνεργασία με τα αρμόδια Υπουργεία. Επιπλέον, αναπτύχθηκε μία διαδικτυακή βάση δεδομένων η οποία εγκαταστάθηκε σε όλα τα κέντρα με στόχο τη συλλογή κρίσιμων στοιχείων αναφορικά με την ομάδα στόχο.

Σε συνεργασία και με το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ολοκληρώθηκε η εκπόνηση μελέτης με στόχο: α) την αποτίμηση των δράσεων που έχουν υλοποιηθεί έως τώρα (μέσα από το Εθνικό Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα), β) την επικαιροποίηση των αναγκών των οικισμών και του πληθυσμών

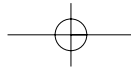
που διαβιούν σε αυτούς και γ) την εκπόνηση ενός πολυετούς (20ετία) πολυτομεακού σχεδίου δράσης αλλά και την εξειδίκευση δράσεων που θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν άμεσα από πόρους του ΕΚΤ στην επόμενη προγραμματική περίοδο καθώς και τη διερεύνηση μηχανισμών υλοποίησης.

Επιπρόσθετα, με τη συνεργασία των ανωτέρω δύο Υπουργείων, στα πλαίσια της Ανοικτής Μεθόδου Συντονισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και συγκεκριμένα μέσω του μηχανισμού των **"Peer Review – Αξιολόγησης από ομότιμους"**, πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 27-28 Μαΐου 2009, συνάντηση με θέμα **«Αξιολόγηση του Ολοκληρωμένου Προγράμματος για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομ»**. Στη συγκεκριμένη συνεδρία παρουσιάστηκε το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα της χώρας καθώς και η μελέτη που αποτίμησε τις δράσεις του Προγράμματος. Οι ομότιμες χώρες (Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ουγγαρία και Ισπανία) ζητήθηκαν να καταθέσουν προτάσεις με βάση τα αποτελέσματα από τις δικές τους πρωτοβουλίες για ενσωμάτωση των διαφόρων πληθυσμών των Ρομ. Επιπρόσθετα, στη διάρκεια της συνεδρίας συζητήθηκε και η πρόταση υιοθέτησης ολοκληρωμένων τοπικών σχεδίων δράσης. Τέλος, στα πλαίσια της διημερίδας πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις σε δύο ιατρο-κοινωνικά κέντρα σε οικισμούς Ρομά.

Μέσω της **Κοινοτικής Πρωτοβουλίας "EQUAL"** που αποτελεί εργαλείο της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση και στοχεύει στον προσδιορισμό νέων πολιτικών για την αγορά εργασίας όσον αφορά στις ευπαθείς ομάδες εκπονήθηκαν μία σειρά εργαλείων και μελετών που αφορούν στους Ρομά και ειδικότερα των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν αναφορικά με την πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας. Επίσης αποκτήθηκε εμπειρία και τεχνογνωσία από την εφαρμογή δράσεων από εταιρικές συνεργασίες από τους κοινωνικούς εταίρους.

Στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού», για την περίοδο 2007-2013 προβλέπονται παρεμβάσεις για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής ατόμων με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες (π.χ. Ρομά).

Πολιτισμός-Αθλητισμός (Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού): Βασικός στόχος είναι η κοινωνική ένταξη και συμμετοχή των Ελλήνων

Τσιγγάνων στα σύγχρονα πολιτιστικά δρώμενα με την παράλληλη καταγραφή και διάδοση της πολιτιστικής τους κληρονομιάς. Η δράση υλοποιείται με εθνικούς πόρους. Ειδικότερες δράσεις που υλοποιούνται είναι οι ακόλουθες:

- **Διαπολιτισμικό Εργαστήριο Ιλίου:** Το έτος 2008-2009 το Διαπολιτισμικό Εργαστήριο στο Ίλιον ανέστειλε τη λειτουργία του λόγω έλλειψης κονδυλίων κ.ά. Η Διεύθυνση Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού συνδιαλέγεται με το Δήμο Ιλίου προκειμένου να συνεργαστούν από κοινού για την επαναλειτουργία του Εργαστηρίου κατά το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 σε χώρο του Δήμου. Παράλληλα, διερευνάται η δυνατότητα συνεργασίας με άλλους ενδιαφερόμενους Δήμους της Ν. Αττικής, όπου παρατηρείται συγκέντρωση τσιγγάνικου πληθυσμού, με σκοπό τη δημιουργία αντίστοιχων Διαπολιτισμικών Εργαστηρίων.

- **Μουσειοσκευή με θέμα τον πολιτισμό των Τσιγγάνων:** σχεδιασμός και παραγωγή πιλοτικού εκπαιδευτικού υλικού για την εξοικείωση των μαθητών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με τον τσιγγάνικο πολιτισμό, σε περιοχές με μεγάλη συγκέντρωση τσιγγάνικου πληθυσμού.

- **Εκπαιδευτικά προγράμματα:** Ξεναγήσεις Τσιγγάνων μαθητών σε λαογραφικά, εθνολογικά και ιστορικά μουσεία.

- **Σπίτια πολιτισμού:** Μετά την παράδοση 26 «Σπιτιών Πολιτισμού», σε 13 Δήμους της χώρας με μεγάλη πληθυσμιακή συγκέντρωση της ομάδας στόχου, σχεδιάζεται η οργάνωση και λειτουργία πολιτιστικών δραστηριοτήτων για παιδιά και ενήλικες.

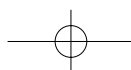
Η υλοποίηση του προγράμματος στηρίζεται σε μία διαδικασία συνεχούς αξιολόγησης για την αποτελεσματικότερη ανταπόκρισή του στις μεταβαλλόμενες συνθήκες και ανάγκες, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι η υλοποίηση των ως ανωτέρω επιλέξιμων δράσεων αποτελεί προϊόν μίας δυναμικής εσωτερικής διαδικασίας ανατροφοδότησης (αποτελεσμάτων και επιδιωκόμενου στόχου). Καθίσταται σαφές δηλαδή, ότι, λόγω του μεγέθους των διατιθέμενων κονδυλίων και του μακροπρόθεσμου έτσι κι αλλιώς ορίζοντα επίτευξης των στόχων των υλοποιούμενων παρεμβάσεων, τόσο η εκ των προτέρων (*ex ante*) όσο και εκ των υστέρων (*ex post*) αξιολόγηση δεν μπορούν να υποκαταστήσουν την επιλεγείσα μορφή συνεχούς

επανεξέτασης και αναμόρφωσης (*swot analysis*) του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου. Ωστόσο, με βάση και τις διαπιστώσεις που αναπτύχθηκαν στις γραμμές που προηγήθηκαν, τίθεται ο προβληματισμός περί της προώθησης της κοινωνικής ένταξης μέσω της παροχής οικονομικών κινήτρων-προνομίων καθώς η παροχή οικονομικών κινήτρων μπορεί μεν να στηρίξει τη διαδικασία καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού, δεν μπορεί όμως να την υποκαταστήσει ή να προκαθορίσει την επιτυχή της έκβαση.

Στο παραπάνω πλαίσιο ανατέθηκε και ολοκληρώθηκε μελέτη με στόχο: α) την αποτίμηση των δράσεων που εντάσσονται στο Εθνικό Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα για τους Τσιγγάνους καθώς και άλλων δράσεων που αφορούν στη συγκεκριμένη ομάδα, β) τη διερεύνηση-επικαιροποίηση στοιχείων για την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης (προβλήματα και ανάγκες) και γ) την εκπόνηση ενός πολυετούς Σχεδίου Δράσης, πολυτομεακού χαρακτήρα για την Δ΄ Προγραμματική Περίοδο και μετέπειτα. Ειδικότερα, η αποτίμηση των έως τώρα υλοποιημένων δράσεων (περίοδος του Γ΄ ΚΠΣ) εστιάζεται στα προβλήματα και στις αιτίες των πιθανών προβλημάτων υλοποίησης, καθώς και της αποτελεσματικότητας αυτών και της ανάδειξης καλών πρακτικών.

Επίσης, στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Διοικητική Μεταρρύθμιση» προτάθηκε από το ΥΠΕΣ η αναδιοργάνωση του πλαισίου του προγράμματος στεγαστικής αποκατάστασης ευπαθών κοινωνικών ομάδων μέσω της αποτίμησης του υφιστάμενου προγράμματος στεγαστικής δανειοδότησης, της αξιολόγησης του βαθμού επίτευξης των άμεσων και έμμεσων στόχων του, με σκοπό τη δημιουργία αναγκαίας «τεχνογνωσίας» για την υιοθέτηση κατάλληλων δημόσιων πολιτικών για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.

Η εμπειρία από την εφαρμογή των έργων και δράσεων για τους Έλληνες Τσιγγάνους υποδεικνύουν την ανάγκη για την υιοθέτηση πολιτικών που θα ενθαρρύνουν την κοινωνική ένταξη μέσω της διασποράς. Για παράδειγμα η στεγαστική δανειοδότηση του συνόλου των Τσιγγάνων του καταυλισμού της Νέας Αλικαρνασσού φιλοδοξεί να αποτελέσει πιλοτικό παράδειγμα και για άλλες περιοχές της χώρας καθώς και για άλλες ομάδες του πληθυσμού. Αν επιτύχει το εγχείρημα θα γί-

νει προσπάθεια να ενταχθούν παρόμοιες δράσεις στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (Ε-ΣΠΑ).

III. Άλλες δράσεις

Τόσο σε τοπικό, όσο και σε κεντρικό επίπεδο, έχουν υιοθετηθεί **συμμετοχικές διαδικασίες** στις οποίες μετέχουν οι εκπρόσωποι των Τσιγγάνων και οι συναρμόδιοι φορείς (Δι-Υπουργική Επιτροπή, Ομάδα Υποστήριξης Έργου ΔΥΕ, Επιτροπή για την Κοινωνική Ένταξη των Ελλήνων Τσιγγάνων), ενώ παράλληλα προωθείται κάθε αναγκαία **θεσμική μεταρρύθμιση**. Ακόμη, με πρωτοβουλία των ΟΤΑ της χώρας, έχει συγκροτηθεί και λειτουργεί το **Διαδημοτικό Δίκτυο POM** στο οποίο μετέχουν οι Δήμοι στα διοικητικά όρια των οποίων διαβιούν Έλληνες Τσιγγάνοι και εκπρόσωποι των Τσιγγάνων. Προκειμένου για την προστασία και προώθηση των δικαιωμάτων των Τσιγγάνων, το Δίκτυο POM συνεργάζεται τακτικά με την κεντρική διοίκηση και τους εκπροσώπους των Τσιγγάνων. Στην ίδια κατεύθυνση, με σκοπό την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας και την ενεργό δράση, η κεντρική διοίκηση, οι τοπικοί φορείς και οι δραστηριοποιούμενες στον τομέα αυτό ΜΚΟ (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Διαδημοτικό Δίκτυο POM, ΜΚΟ «ΟΙΚΟΚΟΙΝΩΝΙΑ» κ.ά.) οργανώνουν ημερίδες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η εν λόγω πληθυσμιακή ομάδα (Βόλος, Τρίκαλα, Αθήνα, Μενεμένη, Μόβρη, Φάρσαλα, Άμφισσα, Εύοσμος κ.ά.).

Εκτός από τη συμμετοχή των Τσιγγάνων στις διοικητικές δομές του κράτους, οι τελευταίοι συμμετέχουν εξίσου και στις **διαδικασίες πολιτικής εκπροσώπησης σε εθνικό και τοπικό επίπεδο**. Παράλληλα, σε ό,τι αφορά στη συμμετοχή των Τσιγγάνων στη δημόσια ζωή, αυτοί οργανώνονται σε **συλλογικά όργανα εκπροσώπησης**, σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, για την προώθηση των πολιτικών, εκπαιδευτικών και πολιτιστικών τους δικαιωμάτων. Ενδεικτικά αναφέρουμε την «Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Ελλήνων Ρομά», «Επιμορφωτικός Σύλλογος Τσιγγάνων Αγίας Βαρβάρας», «Πανελλήνια Ένωση Φίλων των Τσιγγάνων και της Τσιγγάνικης Μουσικής», «Ομοσπονδία Ελλήνων Τσιγγάνων Βορείου Ελλάδος, Μακεδονίας & Θράκης», «Σύλλογος Ελλήνων Τσιγγάνων Η ΕΛΠΙΔΑ»,

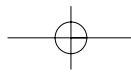
«Σύλλογος Τσιγγάνων Σερρών» κ.ά. Τέλος, συμμετέχουν στις δομές της κεντρικής και της τοπικής αυτοδιοίκησης, τόσο ως αιρετοί, ως εκπρόσωποι των Τσιγγάνων, καθώς και ως υπάλληλοι των οργάνων της διοίκησης και αυτοδιοίκησης.

Για τη διασφάλιση του **δικαιώματος πρόσβασης στην πληροφορία και τις υπηρεσίες**, οι Τσιγγάνοι εξυπηρετούνται σε καθημερινή βάση, σε τοπικό και κεντρικό επίπεδο (ΥΠΕΣ, ΟΤΑ, ΚΕΠ, ιατρο-κοινωνικά κέντρα) σε ό,τι αφορά στην ενημέρωσή τους για τα υλοποιούμενα προγράμματα, τη σχετική νομοθεσία και την εξέλιξη-διεκπεραίωση των υποθέσεών τους (αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων κατά τη διεκπεραίωση των υποθέσεών τους κ.τ.λ.). Αντίστοιχα, η σχετική νομοθεσία για το πρόγραμμα στεγαστικής δανειοδότησης, μετά τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, αποστέλλεται για δημοσιοποίηση σε όλους τους ΟΤΑ της χώρας, στα ΚΕΠ καθώς και στην ΠΟΣΕΡ για την ενημέρωση των Συλλόγων τους και την ανάρτησή της στους οικισμούς των Τσιγγάνων. Επιπροσθέτως, έχει αναρτηθεί για την ενημέρωση όλων στην επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών (<http://www.ypes.gr/el/Ministry/Actions/Loans/>). Ένα ακόμα σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της άρσης του κοινωνικού αποκλεισμού και της καταπολέμησης των διακρίσεων, αποτέλεσε η θεσμοθέτηση **εναλλακτικών διοικητικών διαδικασιών**, που λαμβάνουν υπόψη τους τις ιδιαίτερες συνθήκες διαβίωσης των ευπαθών κοινωνικών ομάδων του πληθυσμού, μεταξύ των οποίων και του πληθυσμού των Ελλήνων Τσιγγάνων. Στη βάση αυτή επισημαίνονται:

- **Εισαγωγή μέτρων θετικής διάκρισης στον αναθεωρημένο Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων**, σύμφωνα με την οποία, στις αρμοδιότητες των δημοτικών και κοινοτικών αρχών εμπίπτει και ο σχεδιασμός και η εφαρμογή προγραμμάτων ή συμμετοχή σε προγράμματα και δράσεις για την ένταξη των Τσιγγάνων στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της κοινωνίας (Ν. 3463/2006, άρθρο 75, Ι.ε.5).

- **Έγκριση τοπικών ρυμοτομικών σχεδίων** στο πλαίσιο εκτέλεσης επειγόντων προγραμμάτων στεγαστικής αποκατάστασης «ειδικών κοινωνικών ομάδων» (Ν. 3448/2006, Ν. 2790/2000, άρθρο 6, παρ. 2).

- **Πρόβλεψη για χαρακτηρισμό της στεγαστικής αποκατάστασης των Τσιγγάνων ως μεγάλο**

αναπτυξιακό έργο (βλ. Δήμο Κομοτηνής)⁴ προκειμένου να προχωρήσουν άμεσα τα στεγαστικά προγράμματα. Παράλληλα ο Δήμος Κομοτηνής προχώρησε σε έγκριση της πολεοδομικής μελέτης και την κήρυξη απαλλοτριώσης έκτασης περίπου 100 στρεμμάτων στην περιοχή «Αναχώματος Κικιδίου» προκειμένου να υλοποιήσει πρόγραμμα μετεγκατάστασης των Τσιγγάνων που είναι εγκατεστημένοι στην περιοχή «Τέρμα Αδριανουπόλεως». Έχει εκκινήσει τη διαδικασία εκπόνησης συμπληρωματικών μελετών που αφορούν έργα οδοποιίας-οδοφωτισμού, ύδρευσης, αποχέτευσης και έργα κοινής ωφέλειας.

- Θέσπιση διαδικασιών αξιολόγησης στη βάση **κοινωνικών κριτηρίων** που λαμβάνουν υπόψη τους τις ειδικότερες συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού των Τσιγγάνων (μονογονεϊκές οικογένειες, άτομα με αναπηρίες, χαμηλού εισοδήματος κ.τ.λ.).

- Έκδοση πιστοποιητικών γέννησης με **δικαστική απόφαση κατ' εκούσια δικαιοδοσία του δικαστηρίου⁵ σε περιπτώσεις μη ύπαρξης-έκδοσής τους.**

- **Διευκόλυνση της εγγραφής των μαθητών** στο σχολείο ανεξαρτήτως κατοχής πιστοποιητικών ή εγγραφής στα δημοτολόγια των Δήμων.

- Έκδοση **άδειας οδήγησης με προφορική εξέταση** (ΥΠΜΕ-Μηχανογραφικό Σύστημα Θεωρητικής Εξέτασης Υποψηφίων Οδηγών) για άτομα με δυσκολίες στη μάθηση, αγράμματους κωφάλαλους κ.τ.λ. Η εν λόγω ρύθμιση έχει ιδιαίτερη σημασία για τον πληθυσμό των Τσιγγάνων δεδομένου ότι, για ένα μεγάλο ποσοστό αυτών, η χρήση αυτοκινήτου αποτελεί βασικό μέσο επαγγελματικού προσπορισμού (πέραν των λοιπών καθημερινών αναγκών που εξυπηρετεί).

Όλα όσα αναφέρθηκαν αποτυπώνουν τις δράσεις της πολιτείας για την κοινωνική ένταξη

των Ελλήνων Τσιγγάνων, ωστόσο καθίσταται προφανές ότι η όποια διαδικασία κοινωνικής ένταξης δεν εξαντλείται σε μέτρα διοικητικού χαρακτήρα, στην ενσωμάτωση θεσμικών λειτουργιών και στην εφαρμογή ενός προγράμματος. Εκτός από τα οικονομικά μεγέθη απαιτούνται παρεμβάσεις τόσο σε πολιτισμικό όσο και κοινωνικό επίπεδο από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (Κεντρική Διοίκηση, Τοπική Αυτοδιοίκηση, Τσιγγάνους, Εθνικούς και Διεθνείς Οργανισμούς, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, Κοινωνία των Πολιτών κλπ).

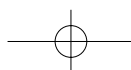
Κεφάλαιο Τέταρτο: Διασφάλιση του δικαιώματος για αποτέφρωση νεκρού

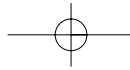
Με τις διατάξεις του άρθρου 35 του Ν. 3448/2006 (ΦΕΚ Α' 57) θεσμοθετήθηκε η προαιρετική αποτέφρωση νεκρών, ημεδαπών ή αλλοδαπών, των οποίων οι θρησκευτικές πεποιθήσεις επέτρεπαν τη μετά θάνατον αποτέφρωση. Προϋπόθεση για την αποτέφρωση είναι η προηγούμενη ρητή, χωρίς όρο ή αίρεση, δήλωση του θανόντος για τη σχετική επιθυμία του ή η αντίστοιχη δήλωση των συγγενών του, εξ αίματος ή εξ αγχιστείας, έως και τον τέταρτο βαθμό, κατά σειρά τάξεως. Αρμόδιος για τη χορήγηση της άδειας αποτέφρωσης είναι ο Δήμος ή η Κοινότητα όπου θα λειτουργεί το Κέντρο στο οποίο θα γίνεται η αποτέφρωση. Στις ίδιες διατάξεις παρέχεται εξουσιοδότηση για την έκδοση:

α) Προεδρικού Διατάγματος, με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων και Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, με το οποίο καθορίζονται οι χώροι δημιουργίας Κέντρων Αποτέφρωσης Νεκρών (μετά από γνώμη των οικείων Δήμων ή Κοινοτήτων), οι όροι και ο έλεγχος λειτουργίας τους, καθώς και οι ειδικότερες προϋποθέσεις αποτέ-

4. Αριθμ. 44549 ΚΥΑ Υπουργών Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης - Αγροτικής Ανάπτυξης (ΦΕΚ 1347/01.09.2004) με την οποία χαρακτηρίστηκε μεγάλο αναπτυξιακό έργο η στεγαστική αποκατάσταση των Τσιγγάνων του Δήμου Κομοτηνής.

5. Σχετικό νομικό πλαίσιο: Ν. 344/1976, ΠΔ 497/1991, ΔΚΚ όπως ισχύει με τις τροποποιήσεις και συμπληρώσεις των διατάξεων μέχρι την εφαρμογή του Ν. 3013/2002. Στο πλαίσιο αυτό προβλέπονται και ειδικότερες ρυθμίσεις για τη διευθέτηση ζητημάτων Ιθαγένειας των Τσιγγάνων [Γενική Διαταγή 69468/212/20.10.1979 και 51/12.03.1979 με τις οποίες καθορίζονται οι προϋποθέσεις για την ελληνική υπηκοότητα, η εγγραφή στα μητρώα αρρένων και στα δημοτολόγια (ΠΔ 570/1963, ΠΔ 6/10/1951) καθώς και ο καθορισμός της ηλικίας τους ελλείψει των απαιτούμενων δικαιολογητικών (ΝΔ 762/70)].

φρωσης και,

β) Κοινής απόφασης των ίδιων Υπουργών, με την οποία ρυθμίζονται ειδικότερα σχετικά ζητήματα, καθώς και ζητήματα με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό.

Επιπλέον, στις διατάξεις των παρ. Ι, περ. (β 10) και ΙΙ περ. (8) του άρθρου 75 του ισχύοντος Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (κυρωτικός Ν. 3463/2006), ορίζεται ότι μεταξύ των αρμοδιοτήτων των Δήμων και Κοινοτήτων, περιλαμβάνονται:

- η παροχή γνώμης για τον καθορισμό των χώρων που θα υποδεχτούν τα κέντρα αποτέφρωσης νεκρών και,
- η δημιουργία, συντήρηση και λειτουργία κέντρων αποτέφρωσης και η χορήγηση άδειας αποτέφρωσης νεκρών.

Στο πλαίσιο της παρεχόμενης εξουσιοδότησης της παρ. 4 του άρθρου 35 του Ν. 3448/2006, εκδόθηκε το ΠΔ 31/13.03.2009 «Προϋποθέσεις καθορισμού των χώρων δημιουργίας Κέντρων Αποτέφρωσης Νεκρών, όροι και έλεγχος της λειτουργίας τους και ειδικότερες προϋποθέσεις για την αποτέφρωση νεκρών» (ΦΕΚ Α' 49).

Επιπλέον, βρίσκεται στο τελικό στάδιο επεξεργασίας από τα συναρμόδια Υπουργεία, το σχέδιο της υπουργικής απόφασης, στην οποία θα ρυθμίζονται θέματα τεχνικού και λεπτομερειακού χαρακτήρα σχετικά με την αποτέφρωση νεκρών και, ειδικότερα, ζητήματα που αναφέρονται στην αδειοδότηση των Κέντρων Αποτέφρωσης Νεκρών, τις απαιτούμενες προδιαγραφές των Κέντρων και του περιβάλλοντος αυτά χώρου, καθώς και του μηχανολογικού τους εξοπλισμού, τις απαιτούμενες διαδικασίες για την αποτέφρωση, τους υγειονομικούς κανόνες, τον έλεγχο των ατμοσφαιρικών εκπομπών και τη διάθεση των αποβλήτων.

Με την έκδοση της απόφασης ολοκληρώνεται το θεσμικό πλαίσιο που αφορά στην αποτέφρωση νεκρών και ικανοποιείται ένα πάγιο και δικαιο αίτημα σημαντικής μερίδας συμπολιτών μας, σύμφωνα και με το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και τον εν γένει σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Κεφάλαιο Πέμπτο: Προστασία του δικαιώματος της ιδιοκτησίας – Αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων

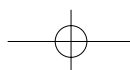
Όπως έχει επισημανθεί και σε εκθέσεις μας προηγούμενων ετών, αρκετές από τις αναφορές και καταγγελίες που εξετάζει το Υπουργείο και σχετίζονται με παραβίαση δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών εκ μέρους της Διοίκησης, αφορούν σε μακροχρόνια δέσμευση ιδιοκτησιών από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η δέσμευση αυτή επιβάλλεται με αναγκαστικές απαλλοτριώσεις ακινήτων υπέρ των ΟΤΑ, οι οποίες μετά την κήρυξή τους διατηρούνται, δίχως να πραγματοποιείται η συντέλεσή τους (με την καταβολή της καθορισθείσας αποζημίωσης στους δικαιούχους), για χρονικό διάστημα που υπερβαίνει τα εύλογα όρια, αποτελώντας οικονομικό και νομικό βάρος της ιδιοκτησίας, το οποίο είναι αντίθετο προς τη συνταγματική προστασία της.

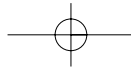
Επισημαίνεται ότι ο ισχύων Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων (κυρωτικός Ν. 2463/2006) θέτει αυστηρές προϋποθέσεις για τη νόμιμη έκδοση των αποφάσεων κήρυξης αναγκαστικών απαλλοτριώσεων ακινήτων υπέρ των Δήμων ή Κοινοτήτων, στις οποίες περιλαμβάνεται, πλην άλλων, η υποχρέωση βεβαίωσης του αρμοδίου οργάνου για το ύψος της δαπάνης και τον τρόπο κάλυψής της, με ειδική μνεία του αντίστοιχου φορέα και κωδικού αριθμού εξόδου του οικείου προϋπολογισμού, από την εγγεγραμμένη πίστωση των οποίων πρόκειται να καλυφθεί η εν λόγω δαπάνη.

Το Υπουργείο Εσωτερικών, κάθε φορά που περιέρχεται σε γνώση του σχετική καταγγελία, απευθύνεται εγγράφως στις αρμόδιες υπηρεσίες της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και της Περιφέρειας, καθώς και στο Γενικό Γραμματέα αυτής, παρέχοντας σαφείς οδηγίες και συστάσεις για την άμεση διευθέτηση της υπόθεσης και επισημαίνοντας τις ευθύνες (πειθαρχικές και άλλες) που συνεπάγεται η παράλειψη συμμόρφωσης του υπόχρεου ΟΤΑ προς τυχόν υφιστάμενη απόφαση του αρμόδιου Δικαστηρίου.

Κεφάλαιο Έκτο: Η ενημέρωση και η επικοινωνία στην υπηρεσία της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου

Η παρούσα Έκθεση συντάσσεται σύμφωνα

με την υποχρέωση των εκπροσωπούμενων στην Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου Υπουργείων να εκθέτουν τις παρατηρήσεις και τις απόψεις τους για θέματα που αφορούν στην προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και συναρτώνται με τον τομέα ευθύνης τους (άρθρο 6, παρ.Ι του Ν. 2667/1998).

Η Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας-Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης αποδίδει ξεχωριστή σημασία στο έργο της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και παρακολουθεί με ιδιαίτερη προσοχή τις δραστηριότητες, τις αποφάσεις και τα πορίσματά της, συμβάλλει δε στην προώθηση των σκοπών της ΕΕΔΑ και στην προβολή του έργου της.

Όσον αφορά την ελληνική νομοθεσία, οφείλουμε να σημειώσουμε ότι σύμφωνα με το ΠΔ 100/2000, με το οποίο ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία 89/552/ΕΟΚ της 17.10.1989, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 97/36/ΕΚ της 30.06.1997, γνωστή ως Οδηγία «Τηλεόραση χωρίς Σύνορα», προβλέπεται ότι οι τηλεοπτικοί φορείς δεν πρέπει να μεταδίδουν προγράμματα, τα οποία παροτρύνουν στην ανάπτυξη σχέσεων μίσους μεταξύ των πολιτών λόγω διαφορετικής φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας ή φύλου. Η διάταξη αυτή ισχύει, σύμφωνα με τις διατάξεις των Ν. 2328/1995 και Ν. 2644/1998 για τους ραδιοφωνικούς σταθμούς, καθώς επίσης για τους συνδρομητικούς ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς αντίστοιχα, ενώ διατηρείται και ενισχύεται και στη νέα υπό ενσωμάτωση Οδηγία «Υπηρεσιών Οπτικοακουστικών Μέσων» (AVMSD), η οποία τροποποιεί την Οδηγία 97/36/ΕΚ της 30.06.1997.

Επίσης, πέραν των ρητών ρυθμίσεων κατά του ρατσισμού που περιέχονται στους ανωτέρω νόμους και ΠΔ, η ελληνική νομοθεσία που ρυθμίζει το ραδιοτηλεοπτικό τοπίο προβλέπει και την υποχρέωση του αιτούντων άδεια ίδρυσης ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών κάθε είδους να υποβάλουν κώδικες δημοσιογραφικής δεοντολογίας, δεοντολογίας προγραμμάτων και διαφημίσεων για την εφαρμογή των οποίων αυτοδεσμεύεται ο σταθμός.

Υπό το πρίσμα αυτό, η Υπηρεσία μας κατά το 2009 προώθησε ζητήματα αναφορικά με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ανάπτυξη πολιτικών ενημέρωσης και ευαισθητο-

ποίησης των επαγγελματιών του χώρου αυτού, κυρίως σε ό,τι αφορά στην προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου και την προαγωγή μηνυμάτων κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.

Αναλυτικά, η υπέρ των δικαιωμάτων του ανθρώπου δράση της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας-Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης, καθώς επίσης και των οργανισμών του τομέα ευθύνης της, κατά το 2009 έχει ως εξής:

Ι. Πρωτοβουλίες και δράσεις της ΓΓΕ-ΓΓΕ

Α) Άτομα με αναπηρία και ΜΜΕ

Η ΓΓΕ-ΓΓΕ θεσμοθέτησε στο παρελθόν δράσεις και πρωτοβουλίες για την ισότιμη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στα ΜΜΕ και στις νέες τεχνολογίες.

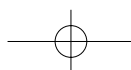
Στις πρωτοβουλίες αυτές συμπεριλαμβάνονται:

- Το ετήσιο Διεθνές Συνέδριο, «Άτομα με αναπηρία και ΜΜΕ»,
- Το Ετήσιο Φεστιβάλ: EMOTION PICTURES-Ντοκιμαντέρ και Αναπηρία,
- Ο ιστότοπος της ΓΓΕ-ΓΓΕ που συμπεριλαμβάνει ιστοσελίδα απευθυνόμενη στα άτομα με ειδικές ανάγκες,
- Η βράβευση οπτικοακουστικών έργων ελληνικής παραγωγής για παιδιά 6-12 ετών και το βραβείο για ο/α έργα με θέμα την αναπηρία, που απευθύνονται σε παιδιά.

α) 4^ο Ετήσιο Διεθνές Συνέδριο «Άτομα με Αναπηρία και ΜΜΕ» (22-23 Ιουνίου 2009) – λειτουργία ιστότοπου (www.ameamedia.gr) – Briefing στην ελληνική νοηματική γλώσσα

Με στόχο την αύξηση της προσβασιμότητας στα νέα μέσα των ατόμων με ειδικές ανάγκες και την ευαισθητοποίηση του κοινού, η ΓΓΕ-ΓΓΕ διοργάνωσε, για τρίτη χρονιά Διεθνή Διημερίδα η οποία έλαβε χώρα στο κέντρο τύπου της ΓΓΕ-ΓΓΕ με θέμα «Άτομα με Αναπηρία και ΜΜΕ» όπου παρέβησαν 30 ομιλητές. Τις εργασίες παρακολούθησαν περίπου 400 σύνεδροι, και άλλα τετρακόσια άτομα παρακολούθησαν τις εργασίες μέσω διαδικτύου.

Τέθηκαν προς συζήτηση θεματικές όπως: Άτομα με αναπηρία και εταιρική κοινωνική ευθύ-

νη, αναπηρία και διαφήμιση, από τα παραδοσιακά μέσα στις δικτυακές κοινότητες, παιδιά με αναπηρία καινοτομούν και δημιουργούν τα δικά τους Μέσα Επικοινωνίας. Στο Συνέδριο παρουσιάστηκε η Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ και το ισχύον νομικό πλαίσιο. Επίσης έγινε ειδική παρουσίαση της διοργάνωσης των Παγκόσμιων Αγώνων Special Olympics που θα πραγματοποιηθούν στην Αθήνα το 2011. Επιπρόσθετα, για πρώτη φορά, στο πλαίσιο της διημερίδας γνωστοποιήθηκε ευρύτερα το έργο του Ελληνικού Κέντρου Εκπαίδευσης και ανάπτυξης σκύλων οδηγών ΑμεΑ. Τέλος, οργανώθηκε δημοσιογραφικό εργαστήριο με θεματική «Ψηφιακή εποχή και πρόσβαση στα ΜΜΕ από το σύνολο των πολιτών», με 40 συμμετοχές. Στο χώρο υποδοχής του συνεδριακού κέντρου εκτέθηκαν φωτογραφίες από τη συλλογή της μη κυβερνητικής οργάνωσης «Γιατροί χωρίς Σύνορα».

Χορηγοί επικοινωνίας των ανωτέρω εκδηλώσεων ήταν η ΕΡΤ, το Prisma+, η NET 105,8 και το ΑΠΕ-ΜΠΕ.

β) Ετήσιο Φεστιβάλ "EMOTION PICTURES" – Ντοκιμαντέρ και Αναπηρία – 3^ο Διεθνές Φεστιβάλ, Αθήνα, 19-22.06 2009

Η ΓΓΕ-ΓΓΕ, σε συνεργασία με το Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου και στο πλαίσιο του ετήσιου διεθνούς συνεδρίου «Άτομα με Αναπηρία και ΜΜΕ», διοργάνωσε για τρίτη χρονιά τον Ιούνιο του 2009 ετήσιο φεστιβάλ "Emotion Pictures" με ταινίες ντοκιμαντέρ που έχουν ως αποκλειστικό τους περιεχόμενο θέματα σχετικά με την αναπηρία.

Προβλήθηκαν περισσότερα από 30 ντοκιμαντέρ από τις πιο μακρινές γωνιές του πλανήτη, φιλοξενήθηκαν δημιουργοί και σημαντικές προσωπικότητες και δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για έναν διάλογο ανοιχτό στη διαφορετικότητα, που φέρνει τους ανθρώπους πιο κοντά. Στο πλαίσιο του Φεστιβάλ υπήρχε και ένα αφιέρωμα στον αυτισμό, που εκτιμάται ότι αφορά περίπου 60.000 άτομα στη χώρα μας.

γ) Σχετικές εκδόσεις και δράσεις

Η ΓΓΕ-ΓΓΕ σε συνεργασία με την έδρα της UNESCO του Πανεπιστημίου Μακεδονίας προ-

χώρησε στην έκδοση σύντομου οδηγού «**Κανόνες Συμπεριφοράς στην Καθημερινή Επικοινωνία με Άτομα με Αναπηρία Έκδοση του 2009**» που περιέχει κανόνες συμπεριφοράς καθημερινής επικοινωνίας με άτομα με αναπηρία.

Η ΓΓΕ-ΓΓΕ και η Ελληνική Ραδιοφωνία (ΕΡΑ) εγκαινίασαν από τη Δευτέρα 11 Μαΐου 2009, τη **ραδιοφωνική μετάδοση θεατρικών έργων** από τους 19 περιφερειακούς σταθμούς της χώρας, με στόχο τη βελτίωση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία στην ενημέρωση και την επικοινωνία. Η μετάδοση θεατρικών έργων από το ραδιόφωνο αποτελεί ικανοποίηση από σειρά ετών αίτημα των συλλόγων τυφλών της χώρας.

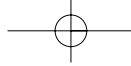
Η μετάδοση των θεατρικών έργων θα γίνεται κάθε Δευτέρα στις 18:00 μ.μ. από όλους τους περιφερειακούς ραδιοφωνικούς σταθμούς και η διάρκεια της εκπομπής θα είναι περίπου μία ώρα.

Το πρόγραμμα των ραδιοφωνικών θεατρικών μεταδόσεων θα δημοσιεύεται στο περιοδικό «Ραδιοτηλεόραση».

δ) Νομοθεσία

Η ελληνική νομοθεσία κατοχυρώνει σύμφωνα με το άρθρο 6, παρ. 13 εδ. (ε-στ) του Ν. 3592/2007 «Συγκέντρωση και αδειοδότηση Επιχειρήσεων Μέσων Ενημέρωσης» ένα ελάχιστο πρόγραμμα απευθυνόμενο σε ΑμεΑ (καθημερινό δελτίο ειδήσεων τουλάχιστον 7 λεπτών σε νοηματική γλώσσα με αναγραφή υποτίτλων, 4ωρο τουλάχιστον πρόγραμμα την εβδομάδα με αναγραφή υποτίτλων). Επίσης κατά την αξιολόγηση για την αδειοδότηση ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών (άρθρο 7, ΣΤ΄ Κριτήριο, ΙΙΙ αγ) ενθαρρύνεται, μέσω μοριοδότησης, η κατά το δυνατόν μεγαλύτερη διάρκεια μετάδοσης προγραμμάτων που μπορούν να παρακολουθούνται από ΑμεΑ (σε νοηματική γλώσσα, με αφήγηση περιεχομένου ή με υποτίτλισμό).

Επίσης σύμφωνα με το Ν. 1866/1989 άρθρο 7, παρ. 3 («Ίδρυση Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης και παροχή αδειών για την ίδρυση και λειτουργία τηλεοπτικών σταθμών») και το ΠΔ 212/1995 «Εθνικό πρόγραμμα πληροφόρησης και εκπαίδευσης για τους Έλληνες τυφλούς», στο Κέντρο Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών και στον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Τυφλών (ΝΠΙΔ) ανατίθεται η δημιουργία υποδομής σε

πανελλαδική βάση, στο μεν ΚΕΑΤ για την κάλυψη των αναγκών εκπαίδευσης και πληροφόρησης των τυφλών μαθητών και φοιτητών, στον δε ΠΣΤ η δημιουργία εθνικού δικτύου υπηρεσιών και μέσων παροχής πληροφόρησης εγκυκλοπαιδικής μορφώσεως στους Έλληνες τυφλούς. Για την υλοποίηση αυτού του προγράμματος παραχωρείται στους προαναφερόμενους φορείς ετησίως ισόποσα 0,3 % των ετησίων ακαθάριστων εσόδων της ιδιωτικής τηλεόρασης. Οι διατάξεις του άρθρου 7 του Ν. 1866/1989 εφαρμόζονται αναλόγως και στους κατόχους άδειας συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών του Ν. 2644/1998 «για την παροχή συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών και συναφείς διατάξεις», των προβλεπομένων ποσοστών μειωμένων κατά το ήμισυ (δηλ. 0,15%). Το ποσό ανέρχεται ετησίως στο ύψος των 1.900.000 € περίπου.

Β) Παιδιά και ΜΜΕ

α) Απονομή Βραβείων σε Οπτικοακουστικά Έργα για Παιδιά 6-12 ετών για το έτος 2008

Προκηρύχθηκαν τον Ιανουάριο του 2009 για τέταρτη συνεχή χρονιά βραβεία οπτικοακουστικών έργων για παιδιά 6-12 ετών, στις κατηγορίες: μυθοπλασίας, κινούμενου σχεδίου, ντοκιμαντέρ, και έργου με θέμα την αναπηρία και 3 ειδικά βραβεία στις κατηγορίες καλύτερου-πρωτότυπου σεναρίου, νέου δημιουργού και χρήσης νέων τεχνολογιών. Προστέθηκε για πρώτη φορά βραβείο ψηφιακής ταινίας για νέους κάτω των 18 ετών, με θέμα το περιβάλλον, στην οποία εντάσσονται και σχολεία. Η θεσμοθέτηση των ετήσιων βραβείων οπτικοακουστικών έργων για παιδιά 6-12 ετών εντάσσεται στο πλαίσιο της προσπάθειας της ΓΓΕ-ΓΓΕ για την ενθάρρυνση της παραγωγής, αλλά και για τη βελτίωση των ελληνικών οπτικοακουστικών προγραμμάτων για παιδιά στη χώρα μας.

β) «Πρόγραμμα Οπτικοακουστικής Παιδείας για Παιδιά και Νέους»

Για πέμπτη χρονιά η ΓΓΕ-ΓΓΕ διοργάνωσε σε συνεργασία με την ΕΡΤ και το Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων (ΙΟΜ), πρόγραμμα επισκέψεων σε κατασκηνώσεις του Νομού Αττικής στο πλαίσιο του «Προγράμματος Οπτικοακουστικής

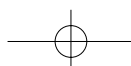
Παιδείας για Παιδιά και Νέους 2009», με σκοπό την εκπαίδευση και την εξοικείωση των παιδιών, με τον τρόπο λειτουργίας των ΜΜΕ. Με επίκεντρο το ραδιόφωνο και την τηλεόραση και με χρήση ψυχαγωγικών-εκπαιδευτικών μεθόδων, γίνεται προσπάθεια τα παιδιά να μάθουν παίζοντας πώς παράγεται μία εκπομπή, μπαίνοντας στη θέση του παραγωγού-εκφωνητή-δημοσιογράφου και δοκιμάζοντας τις δυνάμεις τους. Με τη βοήθεια εξειδικευμένων στελεχών, τα παιδιά παίρνουν μία πρώτη γεύση του πώς μπορούν να συνδυαστούν διαφορετικά στοιχεία (τεχνολογία, λόγος, μουσική, εικόνα) δημιουργώντας ένα αρμονικό και ενδιαφέρον αποτέλεσμα. Παράλληλα, μαθαίνουν, με αβίαστο τρόπο, πληροφορίες για την ιστορία των ΜΜΕ στην Ελλάδα, έτσι ώστε να μπορούν στο εξής να αντιμετωπίζουν με κριτική αντίληψη τα όσα τους προσφέρονται σε τηλεόραση και ραδιόφωνο. Στο πλαίσιο του προγράμματος τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε ρεπορτάζ (ζωντανό ή ηχογραφημένο) για την Ελληνική Ραδιοφωνία ή/και Τηλεόραση, να συνδεθούν με ένα από τα ραδιοφωνικά προγράμματα της ΕΡΤ και να παρουσιαστούν ζωντανά στην πρωινή ζώνη.

Γ) Ημερίδα «Γυναίκα και ΜΜΕ», Αθήνα, 12.03.2009

Πραγματοποιήθηκε στις 12 Μαρτίου στο Κέντρο Τύπου της ΓΓΕ-ΓΓΕ ημερίδα με θέμα: «Γυναίκα και ΜΜΕ», σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας και την ΕΣΗΕΑ.

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης καλούνται να διαδραματίσουν ένα πολύ σημαντικό ρόλο, όχι μόνο λόγω του κοινωνικού τους χαρακτήρα, αλλά και λόγω της μεγάλης δύναμης και διεισδυτικότητας που έχουν στην ελληνική κοινωνία. Στόχος του συνεδρίου ήταν η καταπολέμηση παγιωμένων αντιλήψεων και προκαταλήψεων που εγκλωβίζουν τη γυναίκα σε μία συγκεκριμένη εικόνα και, τελικά, λειτουργούν σε βάρος όχι μόνο της προστασίας των δικαιωμάτων των γυναικών, αλλά και της κοινωνικής συνοχής, ανάπτυξης και ευημερίας.

Η συζήτηση διεξήχθη σε δύο άξονες: Η τηλεόραση ως φορέας γυναικείων προτύπων και στερεοτύπων και ο λόγος ως εργαλείο διαμόρφωσης της εικόνας της γυναίκας.

Δ) Έκδοση: Κωδικοποίηση Νομοθεσίας και Νομολογίας που αφορά στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης – Προστασία έναντι των ΜΜΕ

Δημιουργήθηκε σε συνεργασία με το Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου. Αφορά στη συλλογή, καταγραφή και ταξινόμηση του συνόλου του νομοθετικού και νομολογιακού υλικού που αφορά στα ΜΜΕ στη χώρα μας, ικανοποιώντας έτσι μία καταγεγραμμένη ανάγκη και ένα παλιό αίτημα των φορέων και των εργαζομένων στα ΜΜΕ.

Η νομοθεσία τυπώθηκε από το Εθνικό Τυπογραφείο τον Απρίλιο του 2009, σε 9τομη έκδοση 5.500 σελίδων, της οποίας αντίτυπα διανεμήθηκαν σε δημόσιους φορείς, πανεπιστημιακές σχολές και συλλογικούς φορείς που σχετίζονται με τα ΜΜΕ.

Η προστασία έναντι στα ΜΜΕ συμπεριλαμβάνει την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, την προστασία των καταναλωτών, την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής και την προστασία της ελευθερίας της ανταπόκρισης και επικοινωνίας.

II. Ελληνική Ραδιοφωνία - Τηλεόραση ΑΕ (ΕΡΤ)

Η ΕΡΤ, ως δημόσιος ραδιοτηλεοπτικός φορέας έχει ως αποστολή την συνεχή προσφορά προγραμμάτων και υπηρεσιών που ενημερώνουν, εκπαιδεύουν και ψυχαγωγούν ποιοτικά το κοινωνικό σύνολο. Με το σύνολο των Μέσων που διαθέτει (ΕΤ1, ΝΕΤ, ΕΡΑ, ΕΡΤ3, ΕΡΤWorld, ΕΡΤ Ψηφιακή), προβάλλει όλα τα θέματα που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ακόμη αναλαμβάνει σημαντικές πρωτοβουλίες και δράσεις με θέμα τον άνθρωπο και τα δικαιώματά του, για την καταπολέμηση των διακρίσεων και της βίας, το σεβασμό στο περιβάλλον, κ.ά.

Η ΓΔ Τηλεόρασης της ΕΡΤ ΑΕ στο πλαίσιο των προσπαθειών της για την ευαισθητοποίηση του κοινού στα ζητήματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων οργάνωσε την Δευτέρα 07.12.2009 Τηλεμαραθώνιο UNICEF 2009 «Για τα παιδιά που υποφέρουν από τη φτώχεια και την πείνα».

Μηνύματα έστειλαν: ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κάρολος Παπούλιας, ο Πρωθυπουργός κ. Γιώργος Παπανδρέου, ο Πρόεδρος της

Βουλής κ. Φίλιππος Πετσάλνικος, οι αρχηγοί των κομμάτων της αντιπολίτευσης και ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος.

Η οικονομική συμβολή των τηλεθεατών έκλεισε τη βραδιά της εκπομπής με ποσό που ξεπέρασε το 1.000.000,00 €.

Η ΝΕΤ 105,8 στο πλαίσιο της κοινωνικής αποστολής της ΕΡΤ ΑΕ, φιλοξενεί κατά τακτά χρονικά διαστήματα ποικίλα θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Κατά τη διάρκεια του 2009, διοργάνωσε Ραδιο-μαραθώνιο για την UNICEF. Επίσης κάθε Παρασκευή (10.00 πμ-11.00 πμ), φιλοξενούνται θέματα που αφορούν τα δικαιώματα του πολίτη και κάθε Κυριακή (23.00 μμ-24.00 μμ) θέματα που αφορούν τους μετανάστες.

Παράλληλα, η ΝΕΤ 105,8 αντιμετωπίζει με τον ίδιο τρόπο και την κάλυψη της οποιασδήποτε έκτακτης σχετικής ειδησεογραφίας.

Ο ραδιοφωνικός σταθμός «ΦΙΛΙΑ» εδώ και 6 χρόνια εκπέμπει καθημερινά πρόγραμμα ειδικά διαμορφωμένο για τους μετανάστες.

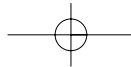
Το πρόγραμμα περιλαμβάνει εκπομπές που αναφέρονται στα ανθρώπινα δικαιώματα των ξένων εργαζομένων στην Ελλάδα, εκπομπές ενημέρωσης και ψυχαγωγίας στα ελληνικά αλλά και σε 12 ξένες γλώσσες (αγγλική, αλβανική, αραβική, βουλγαρική, γερμανική, γαλλική, ισπανική, πολωνική, ρουμανική, σερβο-κροάτικη, τουρκική).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν οι εκπομπές που τις παράγουν και τις παρουσιάζουν οι κοινότητες μεταναστών που ζουν στην Ελλάδα, όπως π.χ. η κοινότητα του Πακιστάν, των Φιλιππινέζων, των Πολωνών, του Μπαγκλαντές, των Ρουμάνων.

Επίσης εθελοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις όπως «η ΠΡΑΞΗ» (τοπική οργάνωση των Γιατρών χωρίς Σύνορα) και ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης πλαισιώνουν το πρόγραμμά μας με εκπομπές που προσεγγίζουν με ιδιαίτερη ευαισθησία το ακροατήριο.

Εκπομπές που αναφέρονται στα ανθρώπινα δικαιώματα διαθέτει επίσης το πρόγραμμα της «Φωνής της Ελλάδας». Ένα πρόγραμμα που απευθύνεται στον απόδημο ελληνισμό μέσω βραχέων.

Ειδικότερα ασχολείται η εκπομπή «Δίκτυο χωρίς Σύνορα» και το ομογενειακό δελτίο στο Internet όπου προβάλλονται θέματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα του εκτός Ελλάδος ελ-

ληνισμού.

Στο κεντρικό site της ΕΡΤ φιλοξενούνται 12 ηλεκτρονικές σελίδες σε 12 ξένες γλώσσες, όπου οι μετανάστες μπορούν να ενημερωθούν καθημερινά για τις ελληνικές εξελίξεις καθώς και για ειδήσεις από τις αντίστοιχες χώρες τους.

Η εκπομπή «Μικρές Ελλάδες γειά σας» προβάλλει όλα τα θέματα επικαιρότητας που αφορούν στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Υπογράφηκε συμφωνία συνεργασίας με το Ραδιόφωνο του ΟΗΕ με την οποία το ραδιόφωνο θα έχει πρόσβαση και θα αναμεταδίδει πρόγραμμα και σχόλια του Οργανισμού σχετικά με θέματα παγκοσμίου ενδιαφέροντος όπως η προστασία του περιβάλλοντος και διεθνείς διασκέψεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

EPT 3

Η ΕΡΤ3 ανέπτυξε και το 2009 συστηματική δραστηριότητα σε θέματα σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τόσο στην τηλεόραση της ΕΤ3 και στα τρία ραδιοφωνικά προγράμματα της ΕΡΤ3 όσο και στον τομέα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης της εταιρίας.

Σημαντικότερο όλων για την αναγνώριση και επιβράβευση των πρωτοβουλιών του τρίτου δημόσιου ραδιοτηλεοπτικού φορέα αποτελεί το γεγονός ότι από τον οργανισμό Mira Media που συντονίζει, σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, ένα project σχετικό με τους μετανάστες και την κατανόησή τους, η **ΕΡΤ3 προτάθηκε ως το μοναδικό κέντρο επιμόρφωσης όλων των δημοσίων τηλεοράσεων της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.**

Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα, με τον τίτλο "MIM – Migrants in the Media", για την Ελλάδα ανατέθηκε στην ΕΡΤ3, μετά την εκδήλωση ενδιαφέροντος από τον τρίτο δημόσιο ραδιοτηλεοπτικό φορέα, και βρίσκεται σε εξέλιξη με μία σειρά πρωτοβουλιών, όπως διοργάνωση σεμιναρίων για δημοσιογράφους –όχι μόνον της ΕΡΤ3 αλλά και όλων των ελληνικών ΜΜΕ– και παρουσίαση ενός Diversity Toolkit, που αφορά στις καλές και κακές πρακτικές απεικόνισης των μεταναστών από τα τηλεοπτικά μέσα – αποσπάσματα δελτίων ειδήσεων και ενημερωτικών εκπομπών δημοσίων τηλεοπτικών μέσων-μελών της ΕΒΥ.

Στόχος των σεμιναρίων, στα οποία παραβρίσκονται και εκπρόσωποι οργανώσεων μετανα-

στών και ΜΚΟ, είναι η ΕΡΤ3:

- να επιμορφώσει περισσότερα μέλη του δημοσιογραφικού –και όχι μόνο– δυναμικού της,
- να συμβάλει στην επιμόρφωση επαγγελματιών, σπουδαστών, εκπαιδευτών δημοσιογραφίας κλπ,
- να διανείμει την ελληνική έκδοση του Diversity Toolkit σε δημοσιογραφικές ενώσεις, σχολές δημοσιογραφίας κλπ.

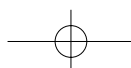
Εκτός από αυτή τη δράση, η ΕΡΤ3 –τηλεόραση και ραδιοφωνικοί σταθμοί– συμμετείχε στο πρόγραμμα «**Αμπερ Αλέρτ**» του «Χαμόγελου του Παιδιού» για την άμεση ενημέρωση και κινητοποίηση του κοινού σε περιπτώσεις εξαφάνισης ανηλίκων. Η συνεργασία αυτή είναι διαρκής και αφορά σε όλο το εύρος της δράσης της οργάνωσης, με στόχο την ευαισθητοποίηση των τηλεθεατών.

Παράλληλα, η ΕΡΤ 3, προώθησε τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά μηνύματα και στήριξε επικοινωνιακά δράσεις δημοσίων φορέων, διεθνών και εθνικών οργανισμών, μη κυβερνητικών οργανώσεων. Συγκεκριμένα, στήριξε επικοινωνιακά με προβολή και μετάδοση μηνυμάτων, δημοσιογραφική ραδιοφωνική και τηλεοπτική, τις εξής δράσεις:

- Προβολή τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών σποτς, σχετικά με τις δράσεις της UNICEF, για ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και πάταξη του φαινομένου της παράνομης διακίνησης και εμπορίας παιδιών (trafficking).
- Προβολή τηλεοπτικού και ραδιοφωνικού σποτ της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης PRAXIS, με θέμα τη δημιουργία, εφαρμογή και υλοποίηση προγραμμάτων ανθρωπιστικής και ιατρικής δράσης (aids, εξέταση για την ηπατίτιδα Β) και ευαισθητοποίηση των πολιτών για τη συνδρομή τους.
- Προβολή τηλεοπτικών σποτς για την εκδήλωση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ.

Επίσης, η ΕΡΤ3 ανέλαβε την επικοινωνιακή χορηγία των:

- 2^{ου} Κολυμβητικού Περίπατου Θερμαϊκού με συμμετοχή αθλητών με αναπηρία, που διοργανώνει το Κέντρο Ανάπτυξης Πολιτισμού Προσαρμοσμένου Αθλητισμού «ΚΑΠΠΑ 2000», σε συνεργασία με το Αθλητικό Κέντρο του Δήμου Καλαμαριάς. Επίσης στηρίζει επικοινωνιακά τον 8^ο Διεθνή Ιστιοπλοϊκό Μαραθώνιο για ανθρώπους με αναπηρία, Χίος-Τσεσμέ, που διοργανώνει το «ΚΑΠΠΑ 2000», σε συνεργασία με το Δήμο Χί-

ου,

- Πανελληνίου Συνεδρίου της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Σωματείων Συλλόγων ατόμων με σακχαρώδη διαβήτη,

- Παγκόσμιου Πρωταθλήματος Ιστιοπλοΐας για αθλητές με αναπηρία της Ελληνικής Ιστιοπλοϊκής Ομοσπονδίας,

- συναυλίας, που διοργάνωσε η Διεθνής Αμνηστία,

- εκδήλωσης για την εθνική ημέρα ΑΜΕΑ,

- συναυλίας της Παμμακεδονικής Οργάνωσης Γυναίκων, με σκοπό τη συγκέντρωση χρημάτων για τη Μονάδα Εντατικής Θεραπείας του ΑΧΕΠΑ,

- της θεατρικής παράστασης «Δίας» του Θεάτρου Σιγής της Ομάδας Κωφών Μακεδονίας-Θράκης,

- με την ΕΡΤ ΑΕ του αφιερώματος στο Στέλιο Καζαντζίδη, για τους σκοπούς του Κέντρου Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία «Η Αρωγή».

Μεταξύ των άλλων, στο πλαίσιο των δράσεων που εντάσσονται στην Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη της εταιρίας:

- εγκρίθηκε ποσό για την αγορά προσκλήσεων του Συλλόγου Καρκινοπαθών Παιδιών «Στοργή για την αγορά εξοπλισμού στη Μονάδα Εντατικής Θεραπείας του νοσοκομείου ΑΧΕΠΑ,

- χορηγήθηκε ποσό στο Πατριαρχείο Αλεξάνδρειας και Πάσης Αφρικής προκειμένου να διατεθούν στην Ιερά Μητρόπολη Καμερούν για την αγορά θρανίων σε ένα από τα σχολεία του Βορείου Καμερούν.

- Παράλληλα η ΕΤ3 συμμετείχε στο 4^ο Διεθνές Συνέδριο «Άτομα με Αναπηρία και ΜΜΕ – Από τα παραδοσιακά μέσα στις διαδικτυακές κοινότητες», που διοργάνωσε στην Αθήνα, η ΓΓΕ-ΓΓΕ.

Στον τομέα των προγραμμάτων που φιλοξένησε το ραδιοτηλεοπτικό της δίκτυο, καταγράφονται οι εξής πρωτοβουλίες:

α) Τηλεόραση (ψυχαγωγικός-επιμορφωτικός τομέας)

Η ΕΤ3, αναδεικνύει τη σημασία της κοινωνικής αλληλεγγύης και του σεβασμού στο διαφορετικό και δίνει ιδιαίτερη έμφαση στα άτομα με αναπηρία, έχοντας ενσωματώσει στο καθημερινό

πρόγραμμά της καθημερινή 15λεπτη εκπομπή, με τίτλο «Έκτη Αίσθηση» (για όγδοη χρονιά), που αναδεικνύει τον καθημερινό αγώνα ενός εκατομμυρίου πολιτών με ειδικές δεξιότητες και φιλοξενεί πληροφορίες και δεδομένα που σχετίζονται με τη νομοθεσία, την προσπελασιμότητα, τον πολιτισμό, τον επαγγελματικό προσανατολισμό, την υγεία, τα προγράμματα κατάρτισης και απασχόλησης, την τεχνολογία αλλά και την επικαιρότητα στο χώρο της αναπηρίας (μεταδίδεται καθημερινά από Δευτέρα έως και Παρασκευή το απόγευμα).

Αυτή η δράση της ΕΡΤ3 κατ' επανάληψη επισημάνθηκε στη Βουλή, σε συνέδρια, εκδηλώσεις, συχαρητήριες επιστολές, κλπ, ενώ το τρίτο δημόσιο κανάλι τιμήθηκε στο παρελθόν από τον Πανελλαδικό Σύνδεσμο Παραπληγικών & Κινητικά Αναπήρων για «το σημαντικό έργο της ΕΤ3 για την ανάπτυξη του μορφωτικού επιπέδου της ελληνικής κοινωνίας και ιδιαίτερα για την προβολή της εκπομπής «Έκτη Αίσθηση», την οποία θεωρούμε εξόχως παιδευτική για την εμπέδωση μίας σύγχρονης αντίληψης προβολής και αποδοχής των δυνατοτήτων και ικανοτήτων των ατόμων με αναπηρία από το κοινωνικό σύνολο».

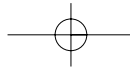
Η ΕΤ3, παράλληλα, φιλοξένησε στο πρόγραμμά της εκπομπές που ανέδειξαν την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως: στην εβδομαδιαία εκπομπή, με τίτλο «Στο Ημικύκλιο», η οποία με την υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και γυρίσματα στη Θεσσαλονίκη, τις Βρυξέλλες και το Στρασβούργο ασχολήθηκε με ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο ζήτημα, τη δωρεά οργάνων αλλά και την καθημερινότητα των ατόμων με αναπηρίες (μεταδόθηκε το Σάββατο της 25.04.2009).

β) Τηλεόραση (τομέας ειδήσεων και ενημέρωσης)

Θέματα σχετικά με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων φιλοξένησαν κατ' επανάληψη οι εξής εκπομπές και δελτία ειδήσεων:

- Καθημερινό δελτίο ειδήσεων στη νοηματική (μεταδίδεται από Δευτέρα έως και Παρασκευή στις 18.00).

- Δελτία ειδήσεων (μεσημεριανό, απογευματινό, κεντρικό) με εκτενή ρεπορτάζ και συζητήσεις σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα δικαιώματα των οικονομικών

μεταναστών, το ρατσισμό και την ξενοφοβία, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, την κακοποίηση γυναικών και παιδιών, τη θέση των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία, τις νομοθετικές πρωτοβουλίες για τα παιδιά των μεταναστών και τα πολιτικά τους δικαιώματα, την κατάσταση και τις συνθήκες διαβίωσης στα κέντρα υποδοχής λαθρομεταναστών, την παραμονή των παιδιών Ρομά στην εκπαίδευση, τα εργασιακά δικαιώματα των Αιγυπτίων ναυτεργατών της Νέας Μηχανιώνας και τις κινητοποιήσεις τους, τις πρωτοβουλίες του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης σχετικά με τις συνθήκες κράτησης στο τμήμα Μεταγωγών της Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Θεσσαλονίκης, κ.ά. Παράλληλα, καλύφθηκαν ειδησεογραφικά συνέδρια και άλλες επιστημονικές εκδηλώσεις για το θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως και πρωτοβουλίες φορέων της Πολιτείας και της Αυτοδιοίκησης, κοινωνικών οργανώσεων και ΜΚΟ με το ίδιο αντικείμενο.

- Εβδομαδιαίες εκπομπές «Δεύτερη Ανάγνωση», «Ανιχνεύσεις» και «Λαβύρινθος» «Αληθινά σενάρια»: φιλοξένησαν ποικίλα θέματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα εντός και εκτός της ελληνικής επικράτειας.

γ) Ραδιόφωνο

Στην προβολή θεμάτων σχετικών με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συμμετείχαν καθ' όλη τη διάρκεια του 2009 και τα τρία προγράμματα του Ραδιοφωνικού Σταθμού Μακεδονίας της ΕΡΤ3 (ενημερωτικός σταθμός 102 FM, πολιτιστικός σταθμός 958 FM και Βραχέα). Συγκεκριμένα, καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου:

- Στον 102FM παρουσιάστηκαν από την καθημερινή εκπομπή «Πρωινή πτήση» (7-9 π.μ.) θέματα κοινωνικού ενδιαφέροντος και φιλοξενήθηκαν εκπρόσωποι διαφόρων κοινωνικών ομάδων, ενώ έγιναν παρεμβάσεις ακροατών σχετικά με καθημερινά προβλήματα που αντιμετωπίζουν ευπαθείς και όχι μόνον ομάδες του πληθυσμού.

- Ανάλογη θεματολογία είχαν και οι εκπομπές του 102FM «Καλύτερα δε γίνεται» (12 π.μ.-2 μ.μ. έως τον Ιούνιο 2009), «Άκου να δεις» (12 π.μ.-2 μ.μ. από τον Ιούλιο 2009), «Κλικ στον 102».

- Στον 958 FM παρουσιάστηκαν ειδικά ένθετα με αναφορές στον εθελοντισμό, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κλπ, με προ-

σκεκλημένες μη κυβερνητικές οργανώσεις

III. Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων (ΙΟΜ)

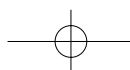
Το Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων (ΙΟΜ) το 2008, βάσει των θεσμοθετημένων αρμοδιοτήτων του κυρίως όσον αφορά «το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή ερευνητικών προγραμμάτων για θέματα οπτικοακουστικής νομοθεσίας, πολιτικής και τεχνολογίας, καθώς και για άλλα συναφή θέματα, όπως για θέματα που αφορούν τα παιδιά, τους νέους και την επικοινωνία» (άρθρο 2 ΠΔ 172/1994) αποδίδει ιδιαίτερη έμφαση σε θέματα που αφορούν τα παιδιά, τους νέους και την επικοινωνία και τα οποία άπτονται του ενδιαφέροντος της ΕΕΔΑ.

Μερικές από τις πρωτοβουλίες που υποστηρίχθηκαν από το Ινστιτούτο κατά το έτος 2009 είναι:

Α) «Παιδεία για τα Μέσα»

Το ΙΟΜ συνδιοργάνωσε μαζί με το Υπουργείο Παιδείας-Διεύθυνση Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης και το Υπουργείο Εσωτερικών-ΓΓΕ-ΓΓΕ, δύο ημερίδες: στη Θεσσαλονίκη, 11 Μαΐου 2009 και στην Αθήνα, 13 Μαΐου 2009. Στόχος των ημερίδων ήταν να συμβάλουν στη δημιουργία ισχυρής οπτικοακουστικής συνείδησης και κριτικής αυτονομίας των παιδιών σε σχέση με το ρόλο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στην κοινωνία, καθώς και στη διαμόρφωση ατομικής συγκροτημένης οπτικοακουστικής ταυτότητας με ωφέλιμα αποτελέσματα στη μετέπειτα κοινωνία των ενηλίκων. Στις ημερίδες συμμετείχαν Σχολικοί Σύμβουλοι α' β' βαθμίας και β' βαθμίας Εκπαίδευσης, Διευθυντές-Προϊστάμενοι Γραφείων α' βαθμίας Εκπαίδευσης, Υπεύθυνοι Αγωγής Υγείας α' βαθμίας Εκπαίδευσης και εκπαιδευτικοί α' βαθμίας Εκπαίδευσης, οι οποίοι ενημερώθηκαν σχετικά με τις δράσεις των φορέων που αφορούν στην «Παιδεία για τα Μέσα».

Στις ημερίδες έγινε παρουσίαση του ψηφιακού παιχνιδιού του ΙΟΜ, «Οι Περιπέτειες του Τραγανούλη στο Μαγικό Κόσμο των Διαφημίσεων» με στόχο την εξοικείωση των παιδιών με τη διαφήμιση στο διαδίκτυο. Το παιχνίδι προσφέρει τη δυνατότητα στα παιδιά μέσα από τη δημιουργία του δικού τους διαφημιστικού μηνύματος να

αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη απέναντι στα μηνύματα των διαφημίσεων με έναν ευχάριστο και δημιουργικό τρόπο. Στις ημερίδες διανεμήθηκαν, επίσης, και δύο φυλλάδια για την «Παιδεία για τα Μέσα» για εκπαιδευτικούς και για γονείς, τα οποία σχεδίασε και υλοποίησε το ΙΟΜ με στόχο να ενημερώσει για τις βασικές αρχές για την «Παιδεία για τα Μέσα» και να προτείνει τρόπους εφαρμογής στα παιδιά μέσα από πρακτικές οδηγίες και συμβουλές.

Β) Ελληνικό πρόγραμμα "Media Smart"

Το ΙΟΜ και η Ένωση Εταιρειών Διαφήμισης-Επικοινωνίας (ΕΕΔΕ) σε συνεργασία με το Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου συνεργάστηκαν για την υλοποίηση του ελληνικού προγράμματος "Media Smart", ένα μη κερδοσκοπικό πρόγραμμα με στόχο την Παιδεία στα Μέσα (media literacy).

Το πρόγραμμα αναπτύσσει και παρέχει δωρεάν εκπαιδευτικό υλικό σε σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, με στόχο να διδαχθούν τα παιδιά να προσεγγίζουν κριτικά το περιεχόμενο των μέσων ενημέρωσης στην καθημερινή τους ζωή και να γίνουν σκεπτόμενοι καταναλωτές. Ξεκίνησε το 2002 στη Μεγάλη Βρετανία και εφαρμόζεται σε επτά επιπλέον ευρωπαϊκές χώρες: Γερμανία, Ολλανδία, Βέλγιο, Σουηδία, Φιλανδία, Ουγγαρία και Πορτογαλία. Περιλαμβάνει τουλάχιστον τρία τεύχη εκ των οποίων το πρώτο αφορά στη διαφήμιση και προσαρμόστηκε για τα ελληνικά δημοτικά σχολεία. Το πρόγραμμα προτείνεται κυρίως για τις ώρες της ευέλικτης ζώνης της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει, επίσης, οδηγίες για γονείς και διασκεδαστικά, εκπαιδευτικά παιχνίδια για τα παιδιά.

Η παρουσίαση του προγράμματος "Media Smart" έγινε στις δύο προαναφερόμενες ημερίδες.

Γ) Βάση Νομικών Πληροφοριών ΙΟΜ

Στο πλαίσιο της Κοινωνίας της Πληροφορίας, το ΙΟΜ ολοκλήρωσε τη Βάση Νομικών Πληροφοριών για την Επικοινωνία με έμφαση στο έργο των ανεξάρτητων αρχών και ιδιαίτερα σχετικά με τα ατομικά δικαιώματα. Η Βάση είναι προσβάσιμη μέσω του διαδικτύου στη διεύθυνση

<http://legal.iom-digitalmedia.gr>.

Η Βάση Νομικών Πληροφοριών ΙΟΜ χρηματοδοτήθηκε από το Γ΄ ΚΠΣ με τίτλο «Δημιουργία ηλεκτρονικών βιβλιοθηκών ΓΓΕ, ΙΟΜ και ΕΣΗΕΑ και δημιουργία σύγχρονης πληροφοριακής υποδομής ΙΟΜ» της «Κοινωνία της Πληροφορίας», έργο στο οποίο εντάσσονται και οι τρεις βάσεις του ΙΟΜ: Νομικών Πληροφοριών, Ποσοτικών Πληροφοριών, Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη.

ΙV. Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων (ΑΠΕ/ΜΠΕ ΑΕ)

Το ΑΠΕ/ΜΠΕ ΑΕ κατά τη διάρκεια του 2009 διακίνησε μέσω του δικτύου του προς τα ελληνικά ΜΜΕ 1.326 ελληνικές και διεθνείς ειδήσεις που αναφέρονταν στα ανθρώπινα δικαιώματα. Στο ηλεκτρονικό (on-line) φωτογραφικό αρχείο του ΑΠΕ/ΜΠΕ ΑΕ υπάρχουν 1.234 διεθνείς φωτογραφίες που αφορούν στα ανθρώπινα δικαιώματα και 158 ελληνικές φωτογραφίες του ίδιου ενδιαφέροντος, ενώ στο αγγλόφωνο ηλεκτρονικό αρχείο εσωτερικών ειδήσεων (ελληνικών μόνο) υπάρχουν 300 σχετικές ειδήσεις. Σύμφωνα με την αναφορά του ΑΠΕ/ΜΠΕ ΑΕ για το 2008, ο αριθμός των ειδήσεων αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα έχει αυξηθεί σημαντικά.

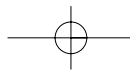
V. Συμμετοχή της ΓΓΕ-ΓΓΕ στην 1^η Υπουργική Διάσκεψη του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα ΜΜΕ και τις Νέες Υπηρεσίες Επικοινωνίας

Η Υπηρεσία μας συμμετείχε ενεργά με αντιπροσωπεία της ΓΓΕ-ΓΓΕ στις εργασίες της 1^{ης} Υπουργικής Διάσκεψης για τα ΜΜΕ και τις Νέες Υπηρεσίες Επικοινωνίας που διοργανώθηκε στο Ρέικιαβικ στις 28 και 29 Μαΐου 2009 στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Στην Υπουργική Διάσκεψη συζητήθηκαν σε βάθος τέσσερα σημαντικά θέματα:

- «Νέα Μέσα – Νέοι Κανόνες»;
- «Εμπιστοσύνη στο περιεχόμενο-Εμπιστοσύνη στα ΜΜΕ»;
- «Διακυβέρνηση του Διαδικτύου» και
- «Η σχέση των ΜΜΕ με τον πολίτη και με την κοινωνία».

Στο πλαίσιο των εργασιών της Διάσκεψης η ελληνική αντιπροσωπεία αναφέρθηκε στην ανάγκη ύπαρξης ουσιαστικής παιδείας για τα μέσα

στο ψηφιακό περιβάλλον με στόχο την κριτική αντιμετώπιση της λειτουργίας των ΜΜΕ, βοηθώντας τους πολίτες να αναγνωρίζουν τον τρόπο που τα μέσα προσαρμόζουν αρχές και αντιλήψεις, διαμορφώνουν την κουλτούρα και επηρεάζουν τις προσωπικές επιλογές των πολιτών. Επισημάνθηκε, επίσης η ιδιαίτερη σημασία της εμπορικής-διαφημιστικής αγωγής στην ψηφιακή εποχή κυρίως όσον αφορά τους νέους και τα παιδιά που τείνουν να αποδέχονται όλα τα διαφημιστικά μηνύματα χωρίς καμία κριτική διάθεση. Στη συνέχεια, η ελληνική αντιπροσωπεία κάλεσε όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης να στηρίξουν μία πρόταση που θα αφορά τόσο τη ρύθμιση όσο και την αυτορρύθμιση σε ζητήματα της διαφημιστικής οπτικοακουστικής βιομηχανίας, στοχεύοντας στη δημιουργία μίας «προστατευτικής ασπίδας» για την προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών και ειδικότερα την προστασία των νέων.

Ολοκληρώνοντας την τοποθέτησή της και με δεδομένες τις ως άνω αναφορές η εκπρόσωπος της ΓΓΕ-ΓΓΕ κάλεσε τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης:

- να υποστηρίξουν τη συνεργασία σε θέματα παιδείας για τα μέσα τόσο σε πανευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο,
- να συνεργαστούν στη βελτίωση του επιπέδου της παιδείας για τα μέσα και ιδιαίτερα σε θέματα εμπορικής-διαφημιστικής αγωγής,
- να προωθήσουν την ανάπτυξη και ανταλλαγή κωδίκων συμπεριφοράς για την παιδεία στα μέσα στο ψηφιακό περιβάλλον,
- να χρηματοδοτήσουν την έρευνα για την παιδεία για τα μέσα μέσω καινοτόμων σπουδών και,
- να καταρτίσουν και να εφαρμόσουν κώδικες συμπεριφοράς και κοινά πλαίσια ρύθμισης σε συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φο-

ρείς σε εθνικό επίπεδο.

Οι εργασίες των Υπουργών και των επικεφαλής των αντιπροσωπειών κατέληξαν στην υιοθέτηση της πολιτικής διακήρυξης (political declaration) και τριών ψηφισμάτων ως εξής :

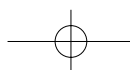
- «Προς μία νέα έκφραση των ΜΜΕ». (Το ψήφισμα συνοδεύεται από ένα Πρόγραμμα Δράσης).
- «Η διακυβέρνηση του διαδικτύου και η διαχείριση κρίσιμων πηγών στο διαδίκτυο» και
- «Οι εξελίξεις στην αντιτρομοκρατική νομοθεσία στα κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και ο αντίκτυπός τους στην Ελευθερία της Έκφρασης και της Πληροφόρησης».

VI. Συμμετοχή της ΓΓΕ-ΓΓΕ στις εργασίες του Συμβουλίου της Ευρώπης

Η Υπηρεσία μας συμμετείχε κατά το 2009 στις εργασίες του Συμβουλίου της Ευρώπης, εκπροσωπούμενη από στελέχη της, στις συναντήσεις της Διευθύνουσας Επιτροπής για τα ΜΜΕ και τις Νέες Υπηρεσίες Επικοινωνίας (CDMC) και των Ομάδων Εμπειρογνομώνων.

Στις συναντήσεις της Διευθύνουσας Επιτροπής για τα ΜΜΕ και τις Νέες Υπηρεσίες Επικοινωνίας του Συμβουλίου της Ευρώπης (CDMC) που λαμβάνουν χώρα στο Στρασβούργο και προετοίμασαν τις εργασίες της 1ης Υπουργικής Διάσκεψης για τα ΜΜΕ και τις Νέες Υπηρεσίες Επικοινωνίας, τη ΓΓΕ-ΓΓΕ εκπροσώπησε στέλεχος του Τμήματος Ραδιοτηλεοπτικών Θεμάτων της Διεύθυνσης Εποπτείας ΜΜΕ.

Η Διευθύνουσα Επιτροπή για τα ΜΜΕ και τις Νέες Υπηρεσίες Επικοινωνίας του Συμβουλίου της Ευρώπης (CDMC) υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Τομέας Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας) του ΣτΕ.

2. Έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών

Ι. Δραστηριότητες Δ4 Διεύθυνσης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κατά το έτος 2009

Στο χώρο της πολυμερούς διπλωματίας, το Υπουργείο Εξωτερικών παρακολουθεί, μέσω της Δ4 Διεύθυνσης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, τον κατ' εξοχήν ευαίσθητο τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ΑΔ), εντός του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συγκεκριμένα, η Δ4 Διεύθυνση παρακολουθεί τα όργανα του ΟΗΕ, τόσο θεσμικά όσο και συμβατικά, τα οποία καλύπτουν γενικές ή ειδικές πτυχές ΑΔ. Μεταξύ αυτών, συμπεριλαμβάνονται η Τρίτη Επιτροπή της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών και το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ίδιου Οργανισμού. Επίσης παρακολουθεί το έργο των Επιτροπών monitoring υπό τα Διεθνή Σύμφωνα για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα και υπό τις Διεθνείς Συμβάσεις για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων, κατά των Βασανιστηρίων, για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και του Παιδιού. Και τα έξι αυτά διεθνή συμβατικά κείμενα έχουν υπογραφεί και κυρωθεί από τη χώρα μας.

Σε συνάρτηση με το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών, αλλά και πέραν αυτού, η Διεύθυνση συμμετέχει ενεργώς στις οικείες συντονιστικές συναντήσεις των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή στην Ομάδα Εργασίας της ΚΕΠΠΑ για τα ανθρώπινα δικαιώματα (COHOM), καθώς και στην Επιτροπή της ΕΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία (EIDHR), συμβάλλοντας στη διαμόρφωση κοινής θέσης των «27» για την πολιτική της Ένωσης στα Ηνωμένα Έθνη και προς τρίτες χώρες στους τομείς ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δημοκρατικών θεσμών και κράτους δικαίου.

Α) Διεθνείς Συναντήσεις – Συναντήσεις στο πλαίσιο ΚΕΠΠΑ/ΕΕ

Εκπρόσωποι της Διεύθυνσης συμμετείχαν σε διεθνείς διασκέψεις-συναντήσεις για ζητήματα δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Ειδικότερα, υπήρξε:

- Συμμετοχή στις τακτικές μηνιαίες Συναντή-

σεις της Ομάδας Εργασίας της ΚΕΠΠΑ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (COHOM) (Βρυξέλλες, Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2009).

- Συμμετοχή στις εργασίες της 3^{ης} Επιτροπής της Γενικής Συνέλευσης των ΗΕ (Οκτώβριος-Νοέμβριος 2009). Κατά την 64^η Γενική Συνέλευση των ΗΕ η Ελλάδα υπέβαλε σχέδιο Απόφασης για την επιστροφή ή αποκατάσταση των πολιτιστικών αγαθών στις χώρες προέλευσής τους, το οποίο υιοθετήθηκε με ομοφωνία και συγκληδευμένη από 88 κράτη μέλη του ΟΗΕ. Παράλληλα, η Ελλάδα συγκληδευμένησε πληθώρα αποφάσεων της 3^{ης} Επιτροπής, όπως την απόφαση κατά των βασανιστηρίων και κάθε άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή υποτιμητικής συμπεριφοράς, την απόφαση για την καταπολέμηση όλων των μορφών μη ανεκτικότητας ή διακρίσεων που βασίζονται στη θρησκεία ή στις πεποιθήσεις, την απόφαση για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, την απόφαση για την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την απόφαση για την εντατικοποίηση των προσπαθειών προς την εξάλειψη κάθε μορφής βίας κατά των γυναικών, την απόφαση για τα δικαιώματα των παιδιών και την απόφαση για τη διεθνή συνεργασία αναφορικά με την αντιμετώπιση του παγκοσμίου προβλήματος των ναρκωτικών.

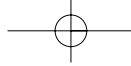
- Συμμετοχή στις εργασίες της Αναθεωρητικής Διάσκεψης του Ντέρμπαν για την καταπολέμηση του ρατσισμού (Γενεύη, 20-21.04.2009). Σημειώνεται ότι η χώρα μας συμμετείχε ενεργά στην προετοιμασία της Διάσκεψης, ως μέλος της σχετικής Προπαρασκευαστικής Επιτροπής (Preparatory Committee).

- Συμμετοχή στις εργασίες της 2^{ης} Συνόδου του Forum on Minority Issues (Γενεύη, 12-13.11.2009).

Β) Θέματα γενικότερου εθνικού ενδιαφέροντος

Για τα θέματα αυτά οι δραστηριότητες καταγράφονται ως εξής:

- Συντονισμός των συναρμοδίων Υπουργείων για παροχή πληροφοριών προς την Υπάτη Αρμοστεία Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με πολιτικές που άπτονται των ΑΔ, υπό τη μορφή απαντήσεων σε ερωτηματολόγια Εδικών Εισηγητών

και Εμπειρογνομόνων προς το σκοπό της σύνταξης σχετικών Εκθέσεων τους.

- Συντονισμός διαφόρων (συν)αρμοδίων Υπουργείων για την έρευνα και την παροχή απαντήσεων σε καταγγελίες που διατυπώθηκαν κατά της χώρας μας για παραβιάσεις ΑΔ σε διάφορα όργανα των Ηνωμένων Εθνών, π.χ. από Ειδικούς Εισηγητές του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, καθώς και από διεθνείς ΜΚΟ.

- Συντονισμός των συναρμοδίων Υπουργείων για τη σύνθεση της 2^{ης} Εθνικής Περιοδικής Έκθεσης για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα και της 1^{ης} Περιοδικής Εθνικής Έκθεσης υπό το προαιρετικό Πρωτόκολλο Διεθνούς Συμβάσεως για τα Δικαιώματα του παιδιού σε σχέση με την ανάμιξη παιδιών σε ένοπλες συρράξεις.

- Υποβολή της 2^{ης} και 3^{ης} περιοδικής Εκθέσεως για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην αρμόδια Επιτροπή του ΟΗΕ και δημοσίευσή της στον διαδικτυακό τόπο του Υπουργείου Εξωτερικών.

- Συμμετοχή στην 10^η Σύνοδο του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των ΗΕ, όπου η Ανεξάρτητη Εμπειρογνώμων για θέματα μειονοτήτων κα McDougall παρουσίασε την Έκθεση που συνέταξε σε συνέχεια της επίσκεψής της στην Ελλάδα (8-16.09.2008), καθώς και τα συναφή συμπεράσματα και συστάσεις. Κατά τον επακολουθήσαντα «ενδελική διάλογο», η ελληνική αντιπροσωπεία ανέπτυξε τις θέσεις της χώρας μας επί σειράς θεμάτων που τίγονται στην ανωτέρω Έκθεση. Η σχετική παρέμβαση έχει αναρτηθεί στον ιστοχώρο του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

- Παρουσίαση της 19^{ης} Περιοδικής Εθνικής Έκθεσης για την εφαρμογή της Σύμβασης για την κατάργηση όλων των μορφών φυλετικών διακρίσεων κατά την 75^η Σύνοδο της Επιτροπής για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (Γενεύη, 10-11.08.2009). Για την οριστικοποίηση της Έκθεσης είχαν ληφθεί υπόψη οι από 14.02.2008 σχετικές παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ. Στην ελληνική αντιπροσωπεία συμμετείχαν εκπρόσωποι συναρμοδίων Υπουργείων. Στις «τελικές παρατηρήσεις» της, η CERD σημειώνει την «υψηλή ποιότητα» της εθνικής μας Εκθέσεως, καθώς και τις «ειλικρινείς και εποικοδομητικές» απαντήσεις της ελληνικής αντιπροσωπείας. Η ανωτέρω Επιτροπή επισημαίνει τόσο τις θετικές πτυχές της πολιτικής της χώρας

μας στο πεδίο της αντιμετώπισης του ρατσισμού όσο και τις συναφείς «ανησυχίες» της, διατυπώνει δε συστάσεις σε σειρά τομέων, οι οποίες και μελετώνται από τις αρμόδιες αρχές.

- Επιτυχής προώθηση της υποψηφιότητας του καθηγητού του Διεθνούς Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών κ. Λ.-Α. Σισιλιάνου, ο οποίος και εξελέγη στην Ομάδα Εργασίας Πληθυσμών Αφρικανικής Καταγωγής του ΟΗΕ (Ιούνιος 2009).

II. Δραστηριότητες ΔΙ Διευθύνσεως ΗΕ & Διεθνών Οργανισμών & Διασκέψεων

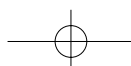
Η ΔΙ Διεύθυνση, κατά τη διάρκεια του 2009, ανέλαβε το συντονισμό της παρουσίας της χώρας μας στο σύστημα των ΗΕ και την προώθηση των ελληνικών υποψηφιοτήτων στα εντεταλμένα για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όργανα. Η υποβολή και υποστήριξη των ελληνικών υποψηφιοτήτων σε διεθνή *fora* υπογραμμίζει το έντονο ενδιαφέρον και την ευαισθησία της χώρας μας σε θέματα προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Κατά τη διάρκεια της ομιλίας του στην 64^η Γενική Συνέλευση των ΗΕ, ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος κ. Αναστάσιος Μητσιάλης τόνισε πως ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί τη θεμελιώδη λίθο της σύγχρονης διεθνούς έννομης τάξης, εν τούτοις η καταπάτηση αυτών εξακολουθεί δυστυχώς να βρίσκεται στο επίκεντρο της ανησυχίας της παγκόσμιας κοινότητας.

Συναφώς υπενθύμισε την υποψηφιότητα της Ελλάδος στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την περίοδο 2012-2015 και τη βούληση της χώρας μας να συμβάλει ουσιαστικά στις εργασίες του θεσμού αυτού που διαδραματίζει παγκοσμίως πρωταρχικό ρόλο στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Υπογράμμισε μάλιστα πως η δράση του Συμβουλίου δεν θα πρέπει να περιορίζεται στον εντοπισμό των παραβατών, αλλά θα πρέπει να επικεντρώνεται κυρίως στην πρόληψη και στη συνδρομή των κρατών να εφαρμόζουν τις διεθνείς συμβάσεις.

Η εν λόγω υποψηφιότητα είναι μείζονος σημασίας για τη χώρα μας και αποτελεί κύρια προτεραιότητα της Διευθύνσεως στον τομέα της προώθησης των υποψηφιοτήτων.

Το 2009 έλαβαν χώρα οι εκλογές για την ανάδειξη έξι δικαστών στο Διεθνές Ποινικό Δικα-

στήριο, στο οποίο η χώρα μας υπέβαλε την υποψηφιότητα της κας Φανής Λιβαδά, εγνωσμένου κύρους νομικού, η οποία δεν εξελέγη.

III. ΟΑΣΕ και Ανθρώπινα Δικαιώματα

Η Ελλάδα, κατά το 2009, προήδρευσε του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη. Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη δραστηριοποιείται μέσα από τις ακόλουθες διαστάσεις: α) την πολιτικο-στρατιωτική, β) την περιβαλλοντική-οικονομική και γ) αυτή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού, με κυριότερες εξελίξεις εντός του 2009 όσον αφορά την τρίτη διάσταση τις ακόλουθες:

1. Στην Υπουργική Σύνοδο των Αθηνών (Δεκέμβριος), υιοθετήθηκαν αποφάσεις για: α) τη Συμμετοχή των Γυναικών στη Δημόσια και Πολιτική Ζωή, β) την Ενίσχυση των Προσπαθειών του ΟΑΣΕ προς Εξασφάλιση της Διαρκούς Ενσωμάτωσης των Ρομά και Σίντι, γ) την Καταπολέμηση των Εγκλημάτων Μίσους, δ) τη Διακήρυξη σχετικά με την 25^η Επέτειο της Διεθνούς Σύμβασης για την Εξάλειψη των Βασανιστηρίων, και ε) την Απόφαση σχετικά με τη Διοργάνωση Διάσκεψης Υψηλού Επιπέδου του ΟΑΣΕ για την Ανοχή και Μηδιακριτική Μεταχείριση, εντός του 2010.

Εντός του 2009 έλαβαν χώρα οι πρώτες δύο Συναντήσεις των Εθνικών Σημείων Επαφής για τα Εγκλήματα Μίσους στην περιοχή του ΟΑΣΕ.

2. Βασικός βραχίονας της τρίτης διάστασης είναι το Γραφείο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τον Εκδημοκρατισμό (ODIHR), το οποίο εδρεύει στη Βαρσοβία και το οποίο, μεταξύ άλλων, διοργανώνει αποστολές παρατήρησης εκλογικών διαδικασιών στα 56 Συμμετέχοντα Κράτη του Οργανισμού. Μέσα στο 2009, παρατηρητές από τη χώρα μας έλαβαν μέρος σε τέτοιες αποστολές στο Μαυροβούνιο (Μάρτιος), στην Μολδαβία (Απρίλιος), στην Αλβανία (Ιούνιος) και στο Κιργιστάν (Ιούλιος).

Το Σεπτέμβριο πραγματοποιήθηκε στη Βαρσοβία η Ετήσια Συνάντηση Εφαρμογής της Ανθρώπινης Διάστασης. Η χώρα μας ως ασκούσα την Προεδρία του Οργανισμού προέβη σε εναρκτήρια καθώς και σε καταληκτική της Συνάντησης παρεμβάσεις.

3. Τον Οκτώβριο επισκέφθηκε τη χώρα μας

κλιμάκιο εκλογικών εμπειρογνομόνων του Γραφείου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τον Εκδημοκρατισμό (ODIHR), προκειμένου να προβεί σε παρατήρηση των εκλογών της 4^{ης} Οκτωβρίου.

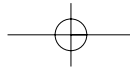
IV. Συμβούλιο της Ευρώπης

Το Συμβούλιο της Ευρώπης εδρεύει στο Στρασβούργο και είναι ως γνωστόν ο παλαιότερος ευρωπαϊκός πολιτικός οργανισμός, ιδρυθείς το 1949. Αριθμώντας 47 μέλη, στοχεύει πρωτίστως στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και του κράτους δικαίου εντός των κρατών μελών του. Προσεγγίζοντας τον ακανθώδη τομέα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ειδικότερα, κατά το παρελθόν έτος 2009, δέον όπως γίνει μεία στα ακόλουθα ζητήματα:

1. Εννεαμελές κλιμάκιο της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και την Απάνθρωπη ή Ταπεινωτική Μεταχείριση (CPT) του Συμβουλίου της Ευρώπης επισκέφθηκε για ένατη φορά τη χώρα μας στις 16-29 Σεπτεμβρίου 2009, στο πλαίσιο περιοδικής εξέτασης του επιπέδου σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των εγκλείστων στα κρατητήρια καθώς και στα σωφρονιστικά ιδρύματα της χώρας μας και ακολούθως σύνταξης σχετικής έκθεσης. Υπό το πρίσμα των μνημονευθέντων και πριν την οριστική δημοσίευση της έκθεσης περί το μέσον 2010, ομού, ως είθισται, μετά των σχετικών σε αυτήν παρατηρήσεων της χώρας μας, υψηλόβαθμη αντιπροσωπεία Επιτροπής ζήτησε συναντηθεί στις 18-19.01.2010 με ανώτατη πολιτική ηγεσία αρμόδιων Υπουργείων, προκειμένου ενισχυθεί περαιτέρω ο διάλογος προς την κατεύθυνση επιλύσεως των ως άνω προβληματικών για τη χώρα μας ζητημάτων.

2. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά των Διακρίσεων και της Μισαλλοδοξίας (European Committee against Racism and Intolerance) δημοσίευσε στις 15 Σεπτεμβρίου 2009 την τέταρτη περιοδική της έκθεση για τη χώρα μας, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στον βαθμό υιοθέτησής των συστάσεων της Επιτροπής κατά παρελθούσες εκθέσεις της.

3. Στο πλαίσιο των τακτικών επισκέψεών του σε κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης ο Επίτροπος για Ανθρώπινα Δικαιώματα, Σουηδός κ. Thomas Hammarberg, μετέβη και στη χώρα μας

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

στις 8-10 Δεκεμβρίου 2008 και συνέταξε ακολούθως έκθεση (19.02.2009) αναφορικός με την πρόοδο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εστιάζοντας ειδικότερα σε αυτά των μειονοτήτων, καθώς και των αιτουμένων πολιτικού ασύλου.

4. Με ιδιαίτερη επιτυχία πραγματοποιήθηκε στις 18.11.2009, στο Υπουργείο Εξωτερικών, υπό την Προεδρία του Γενικού Γραμματέως Πρέσβευς κ. Ι. Ζέππου, σύσκεψη για ζητήματα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Κατά τις ως άνω συσκέψεις, προεκρίθη, μεταξύ άλλων, σκόπιμη η δημιουργία μίας μόνιμης Διυπουργικής Συντονιστικής Ομάδας ("Task Force") η οποία θα αποτελεί τον συνδυαστικό κρίκο με τους ανεξάρτητους διεθνείς μηχανισμούς επιτήρησης των συμβατικών υποχρεώσεων της χώρας μας, θα απαρτίζεται από υψηλούς αξιωματούχους και θα προσφέρει τη συνδρομή της σε περιπτώσεις παραβίασεως του διεθνούς θεσμικού πλαισίου προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

5. Στις 31.10.2010 λήγει η θητεία του δικαστή μας στο ΕΔΑΔ κ. Χ. Ροζάκη. Διαδικασία συλλογής υποψηφιοτήτων έχει ήδη ξεκινήσει και μέχρι το αργότερο 20.01.2010 θα υποβληθεί κατάλογος με τρεις υποψηφίους από την πλευρά μας.

V. Διεθνείς Συμβάσεις για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Το 2009, η Ελλάδα **κύρωσε νομοθετικά** το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στις Συμβάσεις της Γενεύης της 12^{ης} Αυγούστου 1949 σχετικά με την υιοθέτηση ενός πρόσθετου διακριτικού εμβλήματος (Πρωτόκολλο III), με το Ν. 3804/2009, ΦΕΚ Α' 166.

VI. Διεθνής Αναπτυξιακή Συνεργασία

Η επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια της Ελλάδας στον τομέα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κατά το έτος 2009 κατενεμήθη ως εξής: το ποσό των € 6.000.000 διατέθηκε προς το Υπουργείο Εσωτερικών για την κάλυψη αναγκών υποδοχής των παράνομων μεταναστών, το ποσό των € 180.000 διατέθηκε προς το Διεθνές Γραφείο Μετανάστευσης

(ΔΟΜ) στην Ελλάδα για δράσεις καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης ανθρώπων, το ποσό των € 110.784,25 προς την UNICEF Ελλάς για τη χρηματοδότηση δράσεων ευαισθητοποίησης για την καταπολέμηση εμπορίας ανθρώπων, το ποσό των € 10.000 διατέθηκε προς το United Trust Fund for Human Security για χρηματοδότηση δράσεων υπέρ της ανθρώπινης ασφάλειας, το ποσό των \$ 500.000 διατέθηκε προς το UNHCR για τη χρηματοδότηση προγράμματος στη Λ.Δ. Κονγκό για την ανακούφιση πολιτών που βρίσκονται σε περιοχές που πλήττονται από εκθροπραξίες και τέλος το ποσό του \$ 1.000.000 διατέθηκε προς το UNHCR ως ετήσια συνδρομή της Ελλάδας προς την εν λόγω Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών.

VII. Θέματα Ασύλου

A) Εξελίξεις στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης α) Πρόγραμμα Στοκχόλμης

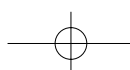
Το «Πρόγραμμα της Στοκχόλμης» αποτελεί το νέο πολυετές σύνολο προτεραιοτήτων των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους τομείς της Δικαιοσύνης, της Ελευθερίας και της Ασφάλειας για την περίοδο 2010-2014.¹ Υιοθετήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2009.

Το «Πρόγραμμα της Στοκχόλμης» θέτει τις εξής προτεραιότητες: προώθηση των δικαιωμάτων, βελτίωση της καθημερινότητας, προστασία των πολιτών, πρόσβαση στον ευρωπαϊκό χώρο, αλληλεγγύη και εταιρική σχέση σε θέματα μετανάστευσης και ασύλου και, τέλος, εξωτερική διάσταση του τομέα Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης.

β) Άσυλο

Με στόχο τη δημιουργία και ολοκλήρωση ενός Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου ως το 2012, τον Ιανουάριο 2009 ξεκίνησαν και συνεχίζονται οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των κρατών μελών για την τροποποίηση του υφισταμένου νομοθετικού πλαισίου για το άσυλο, δηλαδή των Ο-

1. Τα προηγούμενα πολυετή προγράμματα είχαν υιοθετηθεί στο Τάμπερε (1999) και στη Χάγη (2004).

δηγιών: α) για τον προσδιορισμό του καθεστώτος διεθνούς προστασίας² (πρόσφυγες και δικαιούχοι επικουρικής προστασίας), β) για τη διαδικασία αναγνώρισης καθεστώτος πρόσφυγα,³ γ) για τις συνθήκες υποδοχής για τους αιτούντες άσυλο,⁴ καθώς και του Κανονισμού «Δουβλίνο II».⁵ Οι προτάσεις αυτές έχουν πλέον ως στόχο **την επίτευξη ενός υψηλού, επιπέδου προστασίας των δικαιούχων διεθνούς προστασίας.**

Επιπρόσθετα, η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί πρωτοβουλίες προς ενίσχυση της λεγόμενης εσωτερικής (μεταξύ των κρατών μελών) και εξωτερικής αλληλεγγύης (αλληλεγγύη κρατών μελών προς τρίτες χώρες) στον τομέα του ασύλου. Στις πρωτοβουλίες αυτές συγκαταλέγονται: α) το πιλοτικό πρόγραμμα μετεγκατάστασης προσφύγων από τη Μάλτα προς άλλα κράτη μέλη, και β) το πρόγραμμα επανεγκατάστασης προσφύγων από τρίτες χώρες προς κράτη μέλη της ΕΕ, σε εθελοντική βάση, το οποίο χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων.

Τέλος, το Δεκέμβριο 2009 υιοθετήθηκε ο Κανονισμός για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής **Υπηρεσίας Στήριξης Ασύλου**, η οποία έχει ως στόχο την ενίσχυση της πρακτικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών σε θέματα ασύλου καθώς και την επίδειξη αλληλεγγύης προς τα κράτη μέλη εκείνα που αντιμετωπίζουν αυξημένες ροές αιτούντων άσυλο. Η Υπηρεσία αυτή θα λειτουργήσει εντός του 2010 και θα έχει ως έδρα τη Μάλτα.

Β) Εξελίξεις στο εθνικό σύστημα ασύλου

Τον Ιούλιο 2009 τροποποιήθηκε η εθνική διαδικασία ασύλου,⁶ με την κατάργηση του β' βαθμού εξέτασης αιτημάτων ασύλου, την αποκέντρωση της εξουσίας λήψης απόφασης, και τη σύσταση γνωμοδοτικών Επιτροπών σε α' βαθμό. Στις Επιτροπές προβλέπεται η συμμετοχή ενός μέλους της ΥΑΠ. Η ΥΑΠ επέκρινε τη νέα διαδικασία και αποφάσισε να μην μετάσχει στις Επι-

τροπές αυτές, με το επιχείρημα ότι το νέο σύστημα δεν εξασφαλίζει την ύπαρξη αποτελεσματικής προσφυγής κατά των αποφάσεων επί αιτημάτων ασύλου, όπως προβλέπει η Οδηγία 2005/85/ΕΚ.

Τον Νοέμβριο 2009 το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη αποφάσισε τη σύσταση Επιτροπής Εμπειρογνομητών για την αναμόρφωση του εθνικού συστήματος ασύλου, με τη συμμετοχή εκπροσώπων Υπουργείων (Εσωτερικών, Υγείας, Απασχόλησης, Εξωτερικών), του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, ΜΚΟ και της ΥΑΠ. Στόχοι της αναμόρφωσης του συστήματος είναι η πλήρης εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας, η διασφάλιση παροχής προστασίας σε όσους τη δικαιούνται και η ταχεία διεκπεραίωση των αιτημάτων ασύλου. Η Επιτροπή ολοκλήρωσε το έργο της στις 22 Δεκεμβρίου 2009 με τη σύνταξη σχετικής έκθεσης. Στην έκθεση προτείνεται:

- Η τροποποίηση των υφισταμένων διατάξεων για τις διαδικασίες ασύλου, ώστε να διασφαλίζεται: α) η δυνατότητα άσκησης αιτήματος ασύλου από οποιονδήποτε το επιθυμεί, με λήψη ιδιαίτερης μέριμνας στα σημεία εισόδου της χώρας, β) η επαρκής πληροφόρηση των αιτούντων για τα δικαιώματά τους, γ) η ταχεία λήψη απόφασης (έξι μήνες), δ) η λήψη ειδικής μέριμνας για τις ευάλωτες ομάδες.

- Η επαναφορά του β' βαθμού εξέτασης των αιτημάτων ασύλου (είχε καταργηθεί με το ΠΔ 81/2009).

- Η σύσταση Υπηρεσίας Ασύλου με αυτοδύναμη διοικητική οργάνωση, η οποία θα αποτελείται από Κεντρική υπηρεσία και Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου. Η Υπηρεσία θα στελεχωθεί με πολιτικό προσωπικό, ειδικούς επιστήμονες, και θα είναι διακριτή από την Ελληνική Αστυνομία.

- Η αντιμετώπιση των εκκρεμών προς λήψη απόφασης αιτημάτων ασύλου, τόσο σε α' βαθμό (εκτιμώνται άνω των 20.000) όσο και σε β' βαθμό (εκτιμώνται άνω των 40.000).

Η απόφαση αναμόρφωσης του εθνικού συ-

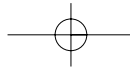
2. Οδηγία 2004/83/ΕΚ.

3. Οδηγία 2005/85/ΕΚ.

4. Οδηγία 2003/9/ΕΚ.

5. Κανονισμός 2003/343/ΕΚ, ο οποίος καθορίζει, βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων, το αρμόδιο κράτος μέλος να εξετάσει ένα αίτημα ασύλου.

6. ΠΔ 81/2009.

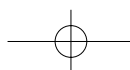

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

στήματος ασύλου κρίνεται ως θετική, δεδομένου ότι η Ελλάδα καθίσταται συνεχώς αποδέκτης καταγγελιών από ΜΚΟ, Διεθνείς Οργανισμούς (Συμβούλιο της Ευρώπης) και την Ύπατη Αρμοστεία Προσφύγων (ΥΑΠ) για μη εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας για το άσυλο, κακή μεταχείριση αιτούντων άσυλο καθώς και παραβίαση

της αρχής της μη επαναπροώθησης (non-refoulement). Πρόσφατα δε εκδόθηκαν καταδικαστικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για παραβίαση του άρθρου 3 (ταπεινωτική μεταχείριση) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.⁷

7. *S.D. κατά Ελλάδας* (11.06.2009) και *Tabesh κατά Ελλάδας* (26.11.2009). Οι υποθέσεις αφορούσαν αιτούντες άσυλο και τις συνθήκες υπό τις οποίες αυτοί διαβίωναν σε κρατητήρια της Ελληνικής Αστυνομίας.

3. Έκθεση του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης μετονομάστηκε σε Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αναλαμβάνοντας, πέραν των υφιστάμενων αρμοδιοτήτων του, και αρμοδιότητες σχετικές με την καθιέρωση και την ενίσχυση κανόνων διαφάνειας στη λειτουργία του δημόσιου βίου καθώς και με την αποτελεσματικότερη προστασία και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Η μετονομασία επήλθε με την υπ' αριθμ. 2876/07.10.2009 απόφαση του Πρωθυπουργού (ΦΕΚ Β' 2234/07.10.2009), ενώ με την υπ' αριθμ. 2879/07.10.2009 όμοια απόφαση, που δημοσιεύθηκε στο ίδιο ΦΕΚ, συστάθηκε στο Υπουργείο Δικαιοσύνης μία θέση Υφυπουργού.

Επίσης, με το ΠΔ 189/2009 «Καθορισμός και ανακατανομή αρμοδιοτήτων των Υπουργείων (ΦΕΚ Α' 221/05.11.2009), η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων, ως σύνολο αρμοδιοτήτων, υπηρεσιών, θέσεων και προσωπικού, μεταφέρθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Με την υπ' αριθμ. 142522/21.10.2009 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΦΕΚ Β' 2262/22.10.2009), όπως το άρθρο 2 αυτής αντικαταστάθηκε με την υπ' αριθμ. 163529/21.12.2009 όμοια κοινή απόφαση (ΦΕΚ Β' 2601/31.12.2009), στον Υφυπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ανατέθηκε η άσκηση αρμοδιοτήτων σε θέματα των ακόλουθων Υπηρεσιών του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων:

- της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων,
- της Γενικής Διεύθυνσης Σωφρονιστικής Πολιτικής,
- των Τμημάτων Διοίκησης Προσωπικού και Εκπαίδευσης Ανθρώπινου Δυναμικού της Διεύθυνσης Διοίκησης και Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Υποστήριξης, μόνο όσον αφορά τους υπαλλήλους:
 - α) των Καταστημάτων Κράτησης,
 - β) του Ιδρύματος Αγωγής Ανηλίκων Αρρένων

Βόλου,

- γ) των Υπηρεσιών Επιμελητών Ανηλίκων και
- δ) των Υπηρεσιών Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής.

Περαιτέρω, με Προεδρικό Διάταγμα που προωθείται συνιστάται στο Υπουργείο μας Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, έργο της οποίας είναι:

- Η καθιέρωση και η ενίσχυση κανόνων διαφάνειας στη λειτουργία του πολιτικού συστήματος, η ενδυνάμωσή της στο σύστημα απονομής του δικαίου και η εμπέδωσή της στη λειτουργία της διοίκησης.

- Ο σχεδιασμός, η επεξεργασία, ο συντονισμός και η παρακολούθηση της εφαρμογής προγραμμάτων και σχεδίων δράσης κατά της διαφθοράς.

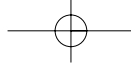
- Η εμπέδωση και η προαγωγή της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, με την ανάληψη όλων των αναγκαίων σχετικών πρωτοβουλιών, μεταξύ των οποίων και η συμμόρφωση προς τις διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας.

Στη συνέχεια εκτίθενται οι δράσεις του Υπουργείου μας κατά το έτος 2009.

I. Νομοθετικό έργο

A) Νόμοι που έχουν ψηφιστεί

I. Ν. 3770/2009 «Κύρωση του Πρωτοκόλλου στη Συνθήκη περί αμοιβαίας εκδόσεως εγκληματιών μεταξύ Ελλάδος και Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, που υπογράφηκε στις 06.05.1931, και στο Ερμηνευτικό Πρωτόκολλο αυτής, που υπογράφηκε στις 02.09.1937, όπως προβλέπεται στο άρθρο 3(2) της Συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής σχετικά με την έκδοση, που υπογράφηκε στις 25.06.2003 και των Ρηματικών Διακοινώσεων με αριθμούς ΑΣ 200 του Υπουργείου Εξωτερικών της Ελληνικής Δημοκρατίας και Ι17/POL/09 της Πρεσβείας των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής» (ΦΕΚ Α' 110/09.07.2009). Με το Πρωτόκολλο, το οποίο υπογράφηκε στις 18 Ιανουαρίου 2006 στην Ουάσιγκτον μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και το οποίο κυρώνεται με τον παρόντα νόμο, εναρμονίζονται διατάξεις της

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

διμερούς Συνθήκης έκδοσης προς τις ρυθμίσεις που έχουν συμφωνηθεί με την υπογραφή της από 25 Ιουνίου 2003 Συμφωνίας μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ σχετικά με την έκδοση, οι οποίες είναι υποχρεωτικές για τα κράτη μέλη της ΕΕ. Το Πρωτόκολλο και η Συμφωνία έκδοσης ΕΕ-ΗΠΑ τέθηκαν σε ισχύ από 1 Φεβρουαρίου 2010.

2. Ν. 3771/2009 «Κύρωση του Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής σε ποινικές υποθέσεις μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, που υπογράφηκε στις 26.05.1999, όπως προβλέπεται στο άρθρο 3(2) της Συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής σχετικά με την αμοιβαία δικαστική συνδρομή, που υπογράφηκε στις 26.05.2003 και των Ρηματικών Διακοινώσεων με αριθμούς ΑΣ 199 του Υπουργείου Εξωτερικών της Ελληνικής Δημοκρατίας και Ι 16/POL/09 της Πρεσβείας των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής» (ΦΕΚ Α' Ι 11/09.07.2009). Με το Πρωτόκολλο, το οποίο υπογράφηκε στις 18 Ιανουαρίου 2006 στην Ουάσιγκτον μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και το οποίο κυρώνεται με τον παρόντα νόμο, εναρμονίζονται οι διατάξεις της διμερούς Σύμβασης αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής προς τις ρυθμίσεις που έχουν συμφωνηθεί με την υπογραφή της από 25 Ιουνίου 2003 Συμφωνίας μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ σχετικά με αμοιβαία δικαστική συνδρομή, οι οποίες είναι υποχρεωτικές για τα κράτη μέλη της ΕΕ. Το Πρωτόκολλο και η Συμφωνία αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής ΕΕ-ΗΠΑ τέθηκαν σε ισχύ από 1 Φεβρουαρίου 2010.

3. Ν. 3772/2009 «Μεταρρυθμίσεις στην οργάνωση της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας, στη θεραπευτική μεταχείριση χρηστών ναρκωτικών ουσιών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' Ι 12/10.07.2009).

Με τις διατάξεις του παρόντος νόμου: α) ρυθμίζονται εκ νέου τα θέματα οργάνωσης και λειτουργίας της ιατροδικαστικής υπηρεσίας, β) εισάγονται μέτρα για τη βελτίωση του σωφρονιστικού συστήματος, τη διασφάλιση της κοινωνικής ειρήνης και την επιτάχυνση της δίκης στο Συμβούλιο της Επικρατείας, γ) ρυθμίζονται θέματα του Ελεγκτικού Συνεδρίου καθώς και λοιπά θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης,

Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, δ) τροποποιούνται-συμπληρώνονται διατάξεις του Ν. 3386/2005. Ειδικότερα, στις επί μέρους διατάξεις του προβλέπονται, κυρίως, τα ακόλουθα:

α) Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α', ρυθμίζονται θέματα οργάνωσης της ιατροδικαστικής υπηρεσίας και ειδικότερα:

- Επανακαθορίζεται η διάρθρωση της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας του Κράτους, η οποία στο εξής συγκροτείται από την Ιατροδικαστική Υπηρεσία Αθηνών, τις Περιφερειακές Ιατροδικαστικές Υπηρεσίες και τις Τοπικές Ιατροδικαστικές Υπηρεσίες. Επίσης, προσδιορίζονται αναλυτικά οι προαναφερόμενες υπηρεσίες και ορίζεται η διοικητική υπαγωγή τους.

- Καθορίζονται οι αναγκαίες για τη λειτουργία της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας οργανικές θέσεις και προσδιορίζεται η διαδικασία κατανομής τους στις κατ'ιδίαν υπηρεσίες.

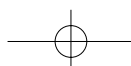
- Καθορίζονται ο τρόπος και η διαδικασία πρόσληψης ιατροδικαστών, τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα των υποψηφίων, τα κλύματα διορισμού στις θέσεις αυτές. Λόγω των ιδιοτελών της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας δεν επιτρέπεται η μετάταξη των ιατροδικαστών σε άλλες δημόσιες υπηρεσίες, ενώ τίθενται περιορισμοί στη μετάταξη και του λοιπού προσωπικού των υπηρεσιών.

- Καθορίζεται, λόγω της φύσης του εκτελούμενου έργου, ειδική ποινική δωσιδικία για τους ιατροδικαστές ως προς τα πλημμελήματα.

- Παρέχεται η εξουσιοδότηση για την κατάρτιση, με υπουργική απόφαση, του κανονισμού λειτουργίας της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας. Ακόμη, ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την εφαρμογή του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων ΝΠΔΔ στους ιατροδικαστές και τους λοιπούς υπαλλήλους της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας.

β) Στο Κεφάλαιο Β' περιλαμβάνονται ρυθμίσεις για τη βελτίωση του σωφρονιστικού συστήματος. Ειδικότερα:

- Ιδρύεται Ειδικό Θεραπευτικό Κατάστημα με τον τίτλο «Κέντρο Απεξάρτησης Τοξικομανών Κρατουμένων», η έδρα του οποίου θα οριστεί με υπουργική απόφαση. Σκοπός του Κέντρου είναι η θεραπευτική μεταχείριση τοξικομανών κρατουμένων, η σωματική και ψυχική τους απεξάρτηση από τις ναρκωτικές ουσίες και η κοινωνική τους επα-

νένταξη.

- Παρέχεται η δυνατότητα εφαρμογής προγράμματος υποκατάστασης στο ανωτέρω κέντρο, καθώς και στο Κέντρο Απεξάρτησης Τοξικομανών Κρατουμένων Κασσάνδρας Χαλκιδικής.

- Αυξάνονται οι υφιστάμενες θέσεις του προσωπικού των Καταστημάτων Κράτησης, προκειμένου να καταστεί δυνατή η λειτουργία των ως άνω Κέντρων Απεξάρτησης, δυναμικότητας συνολικά πεντακοσίων ατόμων.

- Με σκοπό τη βελτίωση των παρεχόμενων ιατρικών υπηρεσιών, εντάσσονται στο «Εθνικό Σύστημα Υγείας», όσον αφορά στη μέριμνα για τη στελέχωση με ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, την υγειονομική οργάνωση και την υλικοτεχνική υγειονομική υποδομή και εξοπλισμό, τα ακόλουθα Ειδικά Θεραπευτικά Καταστήματα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: α) Ψυχιατρείο Κρατουμένων Κορυδαλλού, β) Νοσοκομείο Κρατουμένων Κορυδαλλού, γ) Κέντρο Απεξάρτησης Τοξικομανών Κρατουμένων Ελαιώνα Θηβών, δ) Κέντρο Απεξάρτησης Τοξικομανών Κρατουμένων Κασσάνδρας Χαλκιδικής και ε) το Κέντρο Απεξάρτησης Τοξικομανών Κρατουμένων που ιδρύεται με τον παρόντα νόμο.

Επίσης, προβλέπεται ότι κρατούμενοι ασθενείς, των οποίων η νοσηλεία δεν είναι δυνατή στα αναρρωτήρια των αντίστοιχων Καταστημάτων Κράτησης ή στα Ειδικά Θεραπευτικά Καταστήματα Κράτησης, παραπέμπονται σε δημόσιο νοσοκομείο κατάλληλο για τη νοσηλεία τους.

- Για την αποσυμφόρηση των Καταστημάτων Κράτησης προβλέπονται τα εξής: α) Παρέχεται η δυνατότητα απόλυσης υπό όρο, με διάταξη του αρμόδιου εισαγγελέα, στους καταδικασθέντες σε χρηματική ή στερητική της ελευθερίας ποινή, που έχει μετατραπεί σε χρηματική, και εκτίουν την ποινή τους καθ' οιονδήποτε τρόπο, λόγω της αδυναμίας τους για την καταβολή του ποσού της μετατροπής ή της χρηματικής ποινής. β) Προβλέπεται ότι η στερητική της ελευθερίας ποινής που δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη, συμπεριλαμβανομένης και της πενταετούς κάθειρξης, μετατρέπεται, με αίτηση του καταδικασθέντος, σε χρηματική.

- Προβλέπεται ότι οι κρατούμενες-μητέρες παιδιών μέχρι πέντε ετών, εκτός εάν έχουν καταδικαστεί για την τέλεση ιδιαίτερως σοβαρών κα-

κουρημάτων, δύνανται, αντί της έκτισης της περιοριστικής της ελευθερίας ποινής, να προσφέρουν κοινωφελή εργασία. Το ευεργετικό αυτό μέτρο μπορεί να εφαρμοστεί και στις ήδη καταδικασθείσες.

- Επανακαθορίζεται σε περισσότερο εύλογα όρια η ελάχιστη ποσότητα κάρναβης (ακατέργαστης και κατεργασμένης) που θεωρείται, εκτός αν το δικαστήριο κρίνει διαφορετικά, ότι καλύπτει τις ανάγκες του χρήστη-κατόχου.

- Στο πλαίσιο του διαχωρισμού των κρατουμένων, αναλόγως της βαρύτητας του εγκλήματος που έχουν διαπράξει και της επικινδυνότητας της προσωπικότητάς τους, δημιουργείται νέος τύπος (Γ') των γενικών Καταστημάτων Κράτησης, όπου θα κρατούνται όσοι εκτίουν ποινή ισόβιας κάθειρξης ή πρόσκαιρης κάθειρξης τουλάχιστον δέκα ετών και κρίνονται ιδιαίτερα επικίνδυνοι για την ομαλή κοινή συμβίωση στα καταστήματα άλλου τύπου.

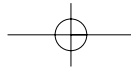
- Με σκοπό η λειτουργία του σωφρονιστικού συστήματος να γίνει περισσότερο αποτελεσματική και ανθρώπινη, θεσμοθετείται η δυνατότητα επίσκεψης των Καταστημάτων Κράτησης από τη Διακομματική Επιτροπή της Βουλής για το σωφρονιστικό σύστημα και από το Συνήγορο του Πολίτη. Τέλος, ενισχύεται ο ρόλος του δικαστικού λειτουργού, που προεδρεύει στο Συμβούλιο Φυλακής, όσον αφορά στα θέματα χορήγησης αδειών σε κρατούμενους.

- γ) Με το Κεφάλαιο Γ' εισάγονται νέες ρυθμίσεις που αναφέρονται στη λήψη μέτρων για τη διασφάλιση της κοινωνικής ειρήνης. Επισημαίνουμε τις ακόλουθες τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα:

- Επιβάλλεται ποινή κάθειρξης μέχρι δέκα ετών στους σωφρονιστικούς ή αστυνομικούς υπαλλήλους που συμμετέχουν σε απόδραση κρατούμενου.

- Επιβάλλεται, επίσης, ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών στους σωφρονιστικούς υπαλλήλους που κατέχουν ή χρησιμοποιούν κινητό τηλέφωνο εντός του χώρου διαβίωσης και προαυλισμού των κρατουμένων. Η ίδια ποινή επιβάλλεται και σε όποιον προμηθεύει, με οποιονδήποτε τρόπο, κινητό τηλέφωνο σε κρατούμενο σε Κατάστημα Κράτησης. Η πράξη αυτή συνιστά και πειθαρχικό παράπτωμα.

- Θεσπίζεται αυστηρότερη ποινική αντιμε-

τώπιση για τα εγκλήματα της διατάραξης κοινωνικής ειρήνης (άρθρο 189 ΠΚ), της απρόκλητης σωματικής βλάβης (άρθρο 308Α ΠΚ), της βαριάς σωματικής βλάβης ή διανοητικής πάθησης του παθόντος (άρθρο 310 ΠΚ), της ληστείας (άρθρο 380 ΠΚ) και τις διακεκριμένες περιπτώσεις φθοράς ξένης ιδιοκτησίας (άρθρο 382 ΠΚ), όταν τα εγκλήματα αυτά τελούνται από άτομα που καλύπτουν ή αλλοιώνουν τα χαρακτηριστικά του προσώπου τους.

- Ορίζεται ότι οι διατάξεις του άρθρου 105, παρ. 6, που αναφέρονται σε ειδικές περιπτώσεις υπό όρο απόλυσης καταδίκων, δεν εφαρμόζονται και σε όσους καταδικάστηκαν για ανθρωποκτονία από πρόθεση, εφόσον η πράξη τελέστηκε εναντίον υπαλλήλου κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του.

- Εφεξής, συνιστά ιδιαίτερα επιβαρυντική περίπτωση, η τέλεση των εγκλημάτων της απρόκλητης, επικίνδυνης, βαριάς σωματικής βλάβης και της θανατηφόρας βλάβης, εναντίον υπαλλήλου κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του.

- Η ποινική δίωξη του εγκλήματος της εξύβρισης δημόσιου υπαλλήλου, κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του, από πρόσωπο που ενεργεί με καλυμμένα ή αλλοιωμένα τα χαρακτηριστικά του, ασκείται στο εξής αυτεπάγγελα.

δ) Στο Κεφάλαιο Δ' περιλαμβάνονται ρυθμίσεις για την επιτάχυνση της δίκης στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Ειδικότερα, μεταξύ άλλων, προβλέπονται τα εξής:

- Ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τη διαδικασία κοινοποίησης των δικογράφων προς εφεσίβλητους ιδιώτες καθώς επίσης και στις περιπτώσεις αιτήσεων αναίρεσης κατά των αποφάσεων που εκδίδονται επί εκλογικών διαφορών, στις οποίες ορίζονται πιο σύντομες προθεσμίες. Με τις εν λόγω ρυθμίσεις επιταχύνεται η εκδίκαση των υποθέσεων.

- Προβλέπεται η συνέχιση της δίκης, σε περίπτωση που η παύση ισχύος της προσβαλλόμενης πράξης οφείλεται στο ότι αυτή ήταν περιορισμένης χρονικής ισχύος και μετά τη λήξη της εκδόθηκε νεότερη πράξη όμοιου περιεχομένου ή στο ότι αυτή τροποποιήθηκε ή αντικαταστάθηκε με πράξη δυσμενή για τον αιτούντα. Με τη ρύθμιση αυτή αποφεύγεται η δημιουργία περισσότερων άσκοπων δικών, που συνεπάγονται την οικονομική εξάντληση του αιτούντος, καθώς και η κα-

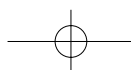
θυστέρηση απονομής σε αυτόν ουσιαστικής δικαστικής προστασίας.

- Εισάγονται νέες ειδικές ρυθμίσεις, σχετικά με την ταχύτερη διεξαγωγή της διαδικασίας στο ακροατήριο, με ταυτόχρονη διευκόλυνση του δικαστηρίου αλλά, κυρίως, των δικηγόρων των διαδίκων, που δεν είναι, πλέον, υποχρεωμένοι να αναμένουν ασκόπως την εκδίκαση των υποθέσεων, επί των οποίων τις θέσεις τους δεν προτίθενται να εκθέσουν προφορικώς. Επίσης, ρυθμίζονται ενιαία οι περιπτώσεις τυπικών παραλείψεων του διαδίκου, που αφορούν είτε στη νομιμοποίησή του είτε σε άλλα στοιχεία, και παρέχεται η δυνατότητα κάλυψης των παραλείψεων αυτών με ειδική διαδικασία, προκειμένου ιδίως να αποφεύγεται η ιδιαίτερως βαρεία συνέπεια της οριστικής απόρριψης ως απαραδέκτου ενδίκου μέσου ή βοηθήματος για τυπικές παραλείψεις.

- α) Αυξάνεται το γενικό χρηματικό όριο για το παραδεκτό της αίτησης αναίρεσης. Επίσης, προβλέπεται για πρώτη φορά η θέσπιση νέου ειδικού, σημαντικά υψηλότερου, χρηματικού ορίου για τις υποθέσεις των διοικητικών συμβάσεων, λόγω της φύσης των υποθέσεων αυτών, που έχουν, συνήθως, πολύ υψηλότερο χρηματικό αντικείμενο από τις υπόλοιπες. β) Προβλέπεται, όμως, ότι στις υποθέσεις κοινωνικής ασφάλισης εξαιρούνται από τη ρύθμιση αυτές, οι οποίες αφορούν στην κατ' αρχήν θεμελίωση του όλου ασφαλιστικού δικαιώματος, λόγω της προδήλως αυξημένης σημασίας τους για το δικαιούχο. γ) Επιτρέπεται, επίσης, κατ' εξαίρεση, η άσκηση αίτησης αναίρεσης και στην περίπτωση που τίθεται σπουδαίο νομικό ζήτημα ή υπάρχει αντικρουόμενη νομολογία.

Με τις ρυθμίσεις αυτές επιτυγχάνεται ισορροπία ανάμεσα στην ανάγκη επιτάχυνσης του ρυθμού απονομής της δικαιοσύνης, στην ανάγκη αναίρετικής αντιμετώπισης τυχόν σπουδαίων νομικών ζητημάτων και στην κατ' εξαίρεση ανάγκη αντιμετώπισης περιπτώσεων όπου είναι απαραίτητος για τον διάδικο, για διάφορους λόγους, ο αναίρετικός έλεγχος. Η υιοθέτηση των ρυθμίσεων αυτών, χωρίς να επιβαρυνθούν τα δικαστήρια της ουσίας, θα συμβάλει σημαντικά στην αποσυμφόρηση του Συμβουλίου της Επικρατείας και στην ταχύτερη εκδίκαση όλων των άλλων υποθέσεων της αρμοδιότητάς του.

- Καταργείται, τέλος, η διάταξη με την οποία

επεκτάθηκε η διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων στο Συμβούλιο της Επικρατείας και σε υποθέσεις προμηθειών νοσοκομείων. Η επέκταση αυτή, λόγω και του πολύπλοκου της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων έναντι της συνήθους διαδικασίας προσωρινής προστασίας, επιβάρυνε υπερβολικά το Δικαστήριο, με συνέπεια να καθυστερεί, χωρίς λόγο, η εκδίκαση όλων των άλλων υποθέσεων έναντι των υποθέσεων αυτών, που κατά νόμο προτάσσονται υποχρεωτικά. Εφεξής, η προσωρινή προστασία στις υποθέσεις αυτές θα απονέμεται, και πάλι, με τη συνήθη διαδικασία της αίτησης αναστολής.

ε) Με το Κεφάλαιο Ε' ρυθμίζονται διάφορα θέματα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μεταξύ των οποίων επισημαίνουμε τα ακόλουθα:

- Παρέχεται η δυνατότητα σε δικαστές του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αξιοποιώντας δυνατότητες που παρέχει το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε αυτό για επιμορφωτικούς σκοπούς, κατόπιν χορήγησης ειδικής άδειας διάρκειας μέχρι πέντε μήνες.

- Αυξάνονται κατά δύο οι οργανικές θέσεις των Επιτρόπων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, προκειμένου οι Επίτροποι αυτοί να ελέγχουν τη νομιμότητα και κανονικότητα των δαπανών των καταστημάτων κράτησης και εν γένει να διασφαλίζουν τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση των χρησιμοποιούμενων για τη λειτουργία τους πόρων.

- Εισάγονται ειδικές ρυθμίσεις για την πλήρωση των κενών θέσεων δικαστικών υπαλλήλων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με μετάταξη υπαλλήλων από άλλες δημόσιες υπηρεσίες.

- Τίθεται ανώτατο όριο παραμονής (επτά έτη), στην υπηρεσία όπου υπηρετούν, για τους επιτρόπους που υπηρετούν σε υπηρεσίες του Ελεγκτικού Συνεδρίου, οι οποίες εδρεύουν εκτός των Νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης και καθορίζεται η διαδικασία της υποχρεωτικής μετάθεσής τους.

στ) Από τις διατάξεις του Κεφαλαίου ΣΤ' επισημαίνουμε εκείνες του άρθρου 48, με τις οποίες τροποποιούνται-συμπληρώνονται οι διατάξεις του Ν. 3386/2005, που ρυθμίζει θέματα εισόδου, διαμονής κλπ υπηκόων τρίτων χωρών και προβλέπονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

- Προσδιορίζεται, ενδεικτικά, ο αλλοδαπός που θεωρείται επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή ασφάλεια, για την εφαρμογή των διατάξεων της

διοικητικής απέλασης.

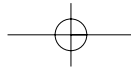
- Παρατείνεται κατά τρεις μήνες (έως έξι μήνες, αντί τρεις που προβλεπόταν) το ανώτατο όριο του χρόνου κράτησης αλλοδαπών, για τους οποίους έχει εκδοθεί απόφαση απέλασης, μέχρι την εκτέλεσή της, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι περιπτώσεις στις οποίες, για διάφορους λόγους, δεν είναι εφικτή η άμεση εκτέλεση της απόφασης απέλασης. Ακόμη, παρέχεται η δυνατότητα παράτασης έως και δώδεκα μήνες, του χρόνου κράτησης των προαναφερόμενων αλλοδαπών, σε περίπτωση που η απέλαση καθυστερεί, επειδή αυτοί αρνούνται να συνεργαστούν ή καθυστερεί η λήψη των αναγκαίων για την απέλαση εγγράφων από τη χώρα καταγωγής ή προέλευσής τους.

- Επανακαθορίζονται, επί το αυστηρότερον, οι ποινικές κυρώσεις και οι χρηματικές ποινές που επιβάλλονται στα πρόσωπα που διευκολύνουν την παράνομη είσοδο ή έξοδο από το ελληνικό έδαφος υπηκόων τρίτων χωρών, στα πρόσωπα που μεταφέρουν παράνομα από το εξωτερικό στη χώρα μας υπηκόους τρίτων χωρών, καθώς και σε αυτούς που τους παραλαμβάνουν για να τους προωθήσουν στο εσωτερικό της χώρας ή στο έδαφος κράτους μέλους της ΕΕ ή τρίτης χώρας ή διευκολύνουν τη μεταφορά τους ή τους εξασφαλίζουν κατάλυμα για απόκρυψη.

- Καθορίζονται θέματα που αφορούν στις διενεργούμενες ανακριτικές πράξεις, στην ανασταλτική δύναμη του ενδίκου μέσου της έφεσης καθώς και στο αρμόδιο, για την εκδίκαση των οριζόμενων κακουργημάτων, δικαστήριο και τη διαδικασία που εφαρμόζεται.

- Προβλέπεται η κατάσχεση της περιουσίας, που: α) αποτελεί προϊόν εγκληματικής δραστηριότητας των διατάξεων του άρθρου 88 και των παρ. 5, 6 και 8 του άρθρου 87 του Ν. 3386/2005 ή που αποκτήθηκε με οποιονδήποτε τρόπο από προϊόν τέτοιας εγκληματικής δραστηριότητας, β) χρησιμοποιήθηκε, εν όλω ή εν μέρει, για την ως άνω εγκληματική δραστηριότητα.

- Ορίζεται ότι οι διατάξεις του άρθρου 88 και των παρ. 5, 6 και 8 του άρθρου 87 εφαρμόζονται και όταν οι προβλεπόμενες σε αυτά αξιόποινες πράξεις τελέστηκαν στην αλλοδαπή από ημεδαπό ή αλλοδαπό ακόμη και αν αυτές δεν είναι αξιόποινες κατά τους νόμους της χώρας στην οποίες τελέστηκαν.

4. Ν. 3800/2009 «Κύρωση του Διακανονισμού μεταξύ της Διεύθυνσης Αντιμετώπισης Ειδικών Εγκλημάτων Βίας της Ελληνικής Αστυνομίας εκ μέρους της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Κέντρου Ελέγχου Τρομοκρατών των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής εκ μέρους της Κυβέρνησης των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τρομοκρατικές πράξεις και της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής σχετικά με την ενίσχυση της συνεργασίας για την πρόληψη και καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος» (ΦΕΚ Α' 162/04.09.2009). Με το άρθρο 1 του Νόμου κυρώνεται ο Διακανονισμός για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τρομοκρατικές πράξεις, ο οποίος υπεγράφη στις 23 Ιουνίου 2009 στην Αθήνα στο πλαίσιο της διαδικασίας ένταξης της Ελλάδας στο Πρόγραμμα κατάρτισης θεωρήσεων των ΗΠΑ. Με το άρθρο 2 κυρώνεται η Συμφωνία σχετικά με την ενίσχυση της συνεργασίας για την πρόληψη και καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος, η οποία υπεγράφη στις 28 Ιουνίου 2009 στην Κέρκυρα και με το άρθρο 3 εισάγονται προσαρμοστικές διατάξεις για την εφαρμογή αυτής της Συμφωνίας.

5. Ν. 3811/2009 «Αποζημίωση των θυμάτων εγκλημάτων βίας από πρόθεση (Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 29ης Απριλίου 2004) και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 231/18.12.2009).

Με τις διατάξεις του νόμου: α) μεταφέρεται στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 29ης Απριλίου 2004 για την αποζημίωση θυμάτων εγκλημάτων βίας από πρόθεση, β) ρυθμίζονται διάφορα θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, γ) τροποποιούνται-συμπληρώνονται ορισμένες διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και του Κώδικα Νόμων για τα Ναρκωτικά, δ) λαμβάνονται μέτρα για την άμεση βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στα Καταστήματα Κράτησης. Οι σημαντικότερες ρυθμίσεις του νόμου είναι οι εξής:

α) Αποζημίωση των θυμάτων εγκλημάτων βίας από πρόθεση: Με την ως άνω Οδηγία, θεσπίστηκε ένα σύστημα συνεργασίας για τη διευκό-

λυση της αποζημίωσης των θυμάτων εγκληματικών πράξεων από πρόθεση σε υποθέσεις με διασυνοριακό χαρακτήρα από το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου έχει τελεστεί το εν λόγω αδίκημα, σε περιπτώσεις που ο δράστης είτε δεν διαθέτει τους απαιτούμενους προς τούτο πόρους είτε δεν μπορεί να εξακριβωθεί η ταυτότητά του είτε δεν μπορεί να διωχθεί ποινικά.

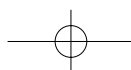
Για την εναρμόνιση του εθνικού μας δικαίου προς τις διατάξεις της Οδηγίας, εισάγονται νομοθετικές ρυθμίσεις, οι κυριότερες των οποίων είναι οι ακόλουθες:

- Συνιστάται και λειτουργεί στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η **Ελληνική Αρχή Αποζημίωσης**, με την οριζόμενη συγκρότηση, η οποία αποφάινεται επί των αιτήσεων αποζημίωσης των θυμάτων εγκλημάτων βίας από πρόθεση και ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την αναπλήρωση των μελών της Αρχής, τη διάρκεια και την ανανέωση της θητείας τους, τη γραμματειακή υποστήριξη και τον τόπο συνεδριάσεων της εν λόγω Αρχής.

Παρέχεται η εξουσιοδότηση για τη σύσταση, με υπουργική απόφαση, ειδικού γραφείου συνδρομής, που ορίζεται ως η αρμόδια **Ελληνική Αρχή Συνδρομής** για την αποζημίωση των θυμάτων εγκλημάτων βίας από πρόθεση και προβλέπεται ότι οι προαναφερόμενες αρχές μετέχουν στο σύστημα συνεργασίας μεταξύ αυτών και των αντίστοιχων Αρχών των άλλων κρατών μελών της ΕΕ, όσον αφορά στα θέματα της Οδηγίας.

- Ορίζεται, ως κεντρικό σημείο επαφής στην Ελλάδα, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, δια της Ελληνικής Αρχής Συνδρομής, προκειμένου: α) να παρέχεται η αναγκαία συνδρομή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την κατάρτιση και δημοσίευση στο διαδίκτυο του προβλεπόμενου από την Οδηγία οδηγού πληροφοριών, β) να επιτυγχάνεται η στενότερη συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών των εμπλεκόμενων αρχών, γ) να επιλύονται τα ζητήματα που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή του συστήματος συνεργασίας μεταξύ των αρχών.

- Καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία για την καταβολή αποζημίωσης από την Ελληνική Αρχή Αποζημίωσης. Ειδικότερα, παρέχεται στα θύματα εγκλημάτων βίας από πρόθεση, που έχουν τελεστεί στην ημεδαπή μετά την 1η Ιανουαρίου 2006, το δικαίωμα να αξιώνουν α-

πό το Ελληνικό Δημόσιο την καταβολή εύλογης και προσήκουσας αποζημίωσης, εφόσον συντρέχουν οι οριζόμενες προϋποθέσεις και καθορίζονται ειδικά οι περιπτώσεις, κατά τις οποίες γεννάζεται η αξίωση για την καταβολή αποζημίωσης.

Ως έγκλημα βίας θεωρείται: α) κάθε αξιόποινη πράξη από πρόθεση, που τελείται με χρήση σωματικής βίας ή απειλή σωματικής βίας και είχε ως επακόλουθο το θάνατο ή τη βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του θύματος και β) κάθε αξιόποινη πράξη από πρόθεση που τελείται με χρήση σωματικής βίας ή απειλής σωματικής βίας και τιμωρείται με κάθειρξη.

- Ρυθμίζονται ειδικότερα θέματα σχετικά με τη διαδικασία υποβολής της αίτησης αποζημίωσης, η οποία κατατίθεται εντός αποκλειστικής προθεσμίας ενός έτους από το χρόνο γένεσης της αξίωσης. Προκειμένου δε να υπαχθούν στις ρυθμίσεις του νόμου και τα πριν από την έναρξη της ισχύος του θύματα, προβλέπεται ότι η ενιαία προθεσμία αρχίζει από την έναρξη ισχύος του νόμου. Επίσης, θεσπίζεται ρητά η υποχρέωση ενημέρωσης των θυμάτων από τις αρμόδιες ανακριτικές, προανακριτικές και εισαγγελικές αρχές, σχετικά με την ύπαρξη του δικαιώματος αποζημίωσής τους και τις διατυπώσεις άσκησης του δικαιώματος αυτού και προβλέπεται η υποχρέωση ενημέρωσης της Ελληνικής Αρχής Αποζημίωσης από τις δημόσιες αρχές σχετικά με την εν γένει οικονομική και περιουσιακή κατάσταση του δράστη. Ομοίως, προβλέπεται η δυνατότητα της Ελληνικής Αρχής Αποζημίωσης να ζητεί συμπληρωματικές πληροφορίες από τον αιτούντα την αποζημίωση με αίτηση στην οικεία Αρχή Συνδρομής του κράτους μέλους, στο οποίο κατοικεί ή διαμένει ο αιτών.

- Καθιερώνεται η διαδικασία ακρόασης του αιτούντος ή τρίτων προσώπων από την Ελληνική Αρχή Αποζημίωσης και ρυθμίζονται τα ειδικότερα θέματα εφαρμογής της. Μεταξύ άλλων, παρέχεται η δυνατότητα διενέργειας της ακρόασης τηλεφωνικά ή με τηλεικονοδιάσκεψη, σε περίπτωση που τα ανωτέρω πρόσωπα έχουν την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή τους στο έδαφος άλλου κράτους μέλους της ΕΕ. Ορίζεται η ελληνική, ως επίσημη γλώσσα, για την υποβολή της αίτησης, την ανταλλαγή πληροφοριών, στοιχείων και λοιπών δικαιολογητικών.

- Προβλέπεται ότι για τον προσδιορισμό

της αποζημίωσης: α) εφαρμόζονται οι διατάξεις του ελληνικού δικαίου, με την επιφύλαξη των ειδικότερων διατάξεων του παρόντος νόμου, β) λαμβάνεται υπόψη τυχόν συντρέχον ππαίσμα του θύματος, γ) συνυπολογίζονται οι δαπάνες που τυχόν κατέβαλε το Ελληνικό Δημόσιο για τη νοσηλεία του αιτούντος, καθώς και οποιοδήποτε άλλο ποσό έχει εισπράξει το θύμα από το δράστη, από την κοινωνική ασφάλιση ή από οποιαδήποτε άλλη πηγή.

Η αποζημίωση καλύπτει μόνο την περιουσιακή ζημιά που προκλήθηκε από το έγκλημα (τα ιατρικά έξοδα και νοσήλια, την απώλεια εισοδήματος για εύλογο χρονικό διάστημα και τα έξοδα κηδείας).

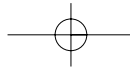
Αποκλείεται η καταβολή αποζημίωσης σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, καθώς και σε κάθε περίπτωση που, ενόψει των περιστάσεων, η αξίωση αποζημίωσης, από το θύμα, συνιστά κατάχρηση δικαιώματος.

- Ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την κοινοποίηση της απόφασης της Ελληνικής Αρχής Αποζημίωσης στον αιτούντα και ορίζεται ότι κατά της σχετικής απόφασης αποζημίωσης επιτρέπεται η άσκηση προσφυγής στον αιτούντα και στο Ελληνικό Δημόσιο ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου.

- Παρέχεται η δυνατότητα σε θύματα εγκλημάτων βίας από πρόθεση που έχουν τελεστεί στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους της ΕΕ, τα οποία (θύματα) έχουν την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή τους στην ημεδαπή, να υποβάλουν αίτηση στην Ελληνική Αρχή Συνδρομής για τη χορήγηση αποζημίωσης από την αρμόδια Αρχή Αποζημίωσης του οικείου κράτους, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους αυτού. Τέλος, ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την παροχή συνδρομής από την Ελληνική Αρχή Συνδρομής και παρέχεται η εξουσιοδότηση για την έκδοση υπουργικής απόφασης, με την οποία θα ρυθμίζονται τα θέματα που αναφέρονται στην οργάνωση και λειτουργία της Ελληνικής Αρχής Αποζημίωσης, καθώς και στη διαδικασία εξέτασης των αιτήσεων αποζημίωσης.

- β) Τροποποίηση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας: Τροποποιούνται-συμπληρώνονται οι διατάξεις των άρθρων 282, 287 και 296 ΚΠΔ και εισάγονται οι ακόλουθες νέες ρυθμίσεις:

- Αναδιατυπώνονται τα κριτήρια και οι προ-

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

υποθέσεις για την επιβολή της προσωρινής κράτησης, αντί των περιοριστικών όρων, στον κατηγορούμενο, κατά το διάστημα που διαρκεί η προδικασία, σύμφωνα με το άρθρο 282 ΚΠΔ. Ειδικότερα, για την επιβολή της προσωρινής κράτησης, απαιτείται στο εξής να κριθεί αιτιολογημένα ότι:

α) οι περιοριστικοί όροι δεν επαρκούν, β) προκύπτει σκοπός φυγής, από τη συνδρομή των προσδιοριζόμενων στοιχείων ή είναι πολύ πιθανό ότι, αν αφεθεί ελεύθερος, θα διαπράξει και άλλα εγκλήματα.

- Για το πλημμέλημα της ανθρωποκτονίας από αμέλεια κατά συρροή, η επιβολή της προσωρινής κράτησης επιτρέπεται σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις και εφόσον αιτιολογημένα κριθεί ότι δεν επαρκούν οι περιοριστικοί όροι και προκύπτει σκοπός φυγής του δράστη.

- Καταργείται η δυνατότητα παράτασης για τρεις επιπλέον μήνες της διάρκειας της προσωρινής κράτησης για το ανωτέρω αδίκημα.

- Προβλέπεται ότι στην περίπτωση της ανθρωποκτονίας από αμέλεια κατά συρροή, το δικαστικό συμβούλιο αποφαινεται στους τρεις μήνες, με ειδικά αιτιολογημένο βούλευμά του, για την απόλυση του κατηγορουμένου ή την εξακολούθηση της προσωρινής κράτησής του.

- Συμπεριλαμβάνεται ρητά, στο σκοπό της επιβολής των περιοριστικών όρων και η αποτροπή του κινδύνου τέλεσης νέων εγκλημάτων από το δράστη.

γ) Τροποποίηση του Κώδικα Νόμων για τα Ναρκωτικά: Τροποποιούνται-συμπληρώνονται ορισμένες διατάξεις του Κώδικα Νόμων για τα Ναρκωτικά (Ν. 3459/2006) και προβλέπονται τα ακόλουθα:

- Εφεξής, η συνδρομή των προϋποθέσεων που ορίζονται για την υποβολή των χρηστών ναρκωτικών ουσιών σε ειδική μεταχείριση, διαπιστώνεται κατά την έναρξη της άσκησης της ποινικής δίωξης και σε κάθε φάση της ποινικής διαδικασίας, σύμφωνα με την αρχή της ηθικής απόδειξης κατά το άρθρο 177 ΚΠΔ.

- Ο ποινικός χαρακτηρισμός των πράξεων, που τελέστηκαν από τους προαναφερόμενους, κρίνεται με βάση το ανώτερο όριο της ποινής που απειλεί ο νόμος. Με τη νέα αυτή ρύθμιση, η οποία προστίθεται ως παρ. 6 στο άρθρο 30 του Ν. 3459/2006, επιλύεται νομοθετικά το ζήτημα που δημιουργήθηκε σε σχέση με τον ποινικό χαρα-

κτήρα των πράξεων που τελέστηκαν από εξαρτημένο χρήστη και απειλούνται στο νόμο με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους, το οποίο απασχόλησε έντονα τόσο τη θεωρία όσο και τη νομολογία.

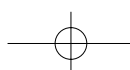
- Επανακαθορίζεται το πλαίσιο για την, υπό τον όρο της ανάκλησης, απόλυση όσων καταδικάζονται με βάση τον ανωτέρω Κώδικα, σε ποινή κάθειρξης (έμποροι ναρκωτικών κλπ) για τους οποίους, εφεξής, εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις του άρθρου 105 επ. ΠΚ, δηλαδή οι διατάξεις που ισχύουν για όλους τους καταδικασθέντες ανεξάρτητα από το είδος του εγκλήματος που τέλεσαν. Ειδικά, όμως, για όσους καταδικάζονται σε ισόβια κάθειρξη, εξακολουθεί να ισχύει η ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία απαιτείται, για την κατά τα προαναφερόμενα απόλυσή τους, να έχουν εκτίσει τουλάχιστον είκοσι πέντε έτη. Η υπό όρο απόλυση δεν μπορεί να χορηγηθεί στους καταδικασμένους αυτούς, εάν δεν έχουν παραμείνει στο σωφρονιστικό κατάστημα για χρονικό διάστημα είκοσι ετών.

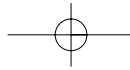
- Καταργείται ο χρονικός περιορισμός, σύμφωνα με τον οποίο δεν επιτρεπόταν αίτηση του κρατουμένου για την άρση ή αντικατάσταση της προσωρινής κράτησής του με περιοριστικούς όρους πριν παρέλθει χρονικό διάστημα δύο μηνών από την έναρξη της προσωρινής κράτησης, ενώ σε περίπτωση απόρριψής της νέα αίτηση μπορούσε να υποβληθεί ένα μήνα μετά την απόρριψη της προηγούμενης. Στο εξής εφαρμόζονται και εδώ οι ρυθμίσεις των άρθρων 282 επ. ΚΠΔ.

- Προβλέπεται ρητά ότι για την επιβολή ή συνέχιση της προσωρινής κράτησης θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, και επομένως θα πρέπει να υπάρχει ειδική αιτιολογία, των στοιχείων από τα οποία προκύπτει αν ο κατηγορούμενος είναι εξαρτημένος. Η συγκεκριμένη ρύθμιση εναρμονίζεται με την ως άνω αντικατάσταση των άρθρων 282 και 296 ΚΠΔ καθώς και με την προσθήκη της παρ. 6 του άρθρου 30 του Ν. 3459/2006, που προαναφέρθηκε.

δ) Προσωρινά μέτρα για την άμεση βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στα Καταστήματα Κράτησης: Τέλος, με το άρθρο 26 του Νόμου λαμβάνονται μέτρα για την άμεση αποσυμφόρηση των Καταστημάτων Κράτησης. Ειδικότερα:

- Παρέχεται η δυνατότητα μετατροπής σε χρηματική όλων των ποινών που δεν υπερβαίνουν

τα πέντε έτη, συμπεριλαμβανομένης και της πενταετούς κάθειρξης, εφόσον υποβληθεί σχετική αίτηση εντός δύο μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου.

- Για τον καθορισμό του ποσού της μετατροπής, απαιτείται ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του δικαστηρίου που εξέδωσε την καταδικαστική απόφαση και λαμβάνεται υπόψη η οικονομική κατάσταση του καταδικασμένου. Το ελάχιστο ποσό της μετατροπής ορίζεται, για κάθε ημέρα φυλάκισης, σε τρία ευρώ.

- Προβλέπεται ρητά, ειδικά για την περίπτωση που η μετατροπή με τη συγκεκριμένη διαδικασία ποινή δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη φυλάκισης, ότι οι καταδικασμένοι, οι οποίοι δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να καταβάλουν το ποσό της μετατροπής της ποινής τους, μπορούν με αίτησή τους να μετατρέψουν περαιτέρω, τη μετατροπή σε χρήμα ποινή, σε ποινή παροχής κοινοφελούς εργασίας.

- Προβλέπεται, εξάλλου, για πρώτη φορά η επέκταση της εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 105 επ. ΚΠΔ για την απόλυση υπό όρο και στους καταδίκους των οποίων η ποινή έχει μετατραπεί σε χρηματική και περαιτέρω σε κοινοφελή εργασία, εφόσον έχουν εκτίσει κατ' αυτό τον τρόπο τα 3/5 της ποινής τους. Η ρύθμιση αυτή αποσκοπεί στην ενίσχυση του θεσμού της «ποινής παροχής κοινοφελούς εργασίας».

6. Ν. 3814/2010 «Κύρωση Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 3/12.01.2010). Με το άρθρο 1 κυρώνεται και έχει ισχύ νόμου από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως η από 16.09.2009 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου «Ρύθμιση θεμάτων ΦΠΑ, επισφαλών απαιτήσεων, ληξιπρόθεσμων χρεών προς το Δημόσιο, αναπροσαρμογή ποσού οφειλών προς τα ασφαλιστικά ταμεία και αναστολή πλειστηριασμών από πιστωτικά ιδρύματα» (ΦΕΚ Α' 181). Από τα προβλεπόμενα στην ΠΝΠ, επισημαίνουμε τα εξής:

- Τροποποιούνται οι διατάξεις του άρθρου 33 του Ν. 3346/2005 και αυξάνεται στις 5.000 ευρώ (αντί των 2.000 ευρώ που προβλεπόταν μέχρι τότε), το συνολικό ποσό των οφειλόμενων από τον υπόχρεο ασφαλιστικών εισφορών (εργοδοτικών και παρακρατούμενων ασφαλιστικών εισφορών των εργαζομένων), άνω του οποίου επιβάλλονται οι προβλεπόμενες στις παρ. 1 και 2 του

άρθρου 1 του Α.Ν. 86/1967 ποινές (φυλάκιση και χρηματική ποινή).

- Αναστέλλονται έως και την 31.12.2009, οι πλειστηριασμοί που επισπεύδονται για την ικανοποίηση απαιτήσεων μέχρι του ποσού των 200.000 ευρώ, από πιστωτικά ιδρύματα και εταιρείες παροχής πιστώσεων, καθώς και από τους εκδοχείς των απαιτήσεων αυτών. Με το άρθρο 2, παρ. 3 του ως άνω Ν. 3814/2010, οι πλειστηριασμοί του άρθρου 5 της ΠΝΠ αναστέλλονται έως και την 30^η Ιουνίου 2010.

Β) Σχέδια Νόμων που προωθούνται

Σχέδιο Νόμου «Για την τροποποίηση του Ν. 3213/2003 (Πόθεν έσχες) και διατάξεων του Ποινικού Κώδικα που αφορούν τα εγκλήματα σχετικά με την Υπηρεσία». Βασικά σημεία του νομοσχεδίου είναι:

α) Τροποποιήσεις στο Ν. 3213/2003 για την υποβολή δηλώσεων πόθεν έσχες:

- Εξατομικευμένος έλεγχος «Πόθεν έσχες».
- Αύξηση απειλούμενων ποινών.
- Τυποποίηση της προσφοράς για άσκηση επιρροής.

- Απαγόρευση ακόμα και έμμεσης συμμετοχής σε εξωχώριες εταιρείες.

- Δήμευση, στέρηση θέσεων και αξιωμάτων.
- Πρακτική αποτελεσματικότητα των ρυθμίσεων για τη δήμευση.

β) Τροποποιήσεις στο κεφάλαιο για τα υπηρεσιακά εγκλήματα του Ποινικού Κώδικα:

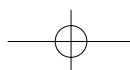
- Υποχρεωτική δήμευση των προϊόντων όλων των πράξεων διαφθοράς στο δημόσιο τομέα.

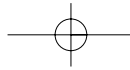
- Διεύρυνση του εγκλήματος της απιστίας στο δημόσιο τομέα.

- Υποχρεωτική αποστέρηση πολιτικών δικαιωμάτων και αυτοδίκαιη έκπτωση από την υπαλληλική ιδιότητα.

- Θέσπιση μέτρων επιείκειας για όσους καταγγέλλουν επίορκους υπαλλήλους.

- Επέκταση των διατάξεων για τη δήμευση, τη στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων και τα μέτρα επιείκειας και στο έγκλημα της δωροδοκίας βουλευτών και μελών συμβουλίων τοπικής αυτοδιοίκησης.

Γ) Σχέδια Νόμων που έχουν παραδοθεί από Νομοπαρασκευαστικές Επιτροπές

1. Σχέδιο Νόμου για την αναμόρφωση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

2. Σχέδιο Νόμου «Ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, στα πλαίσια ένταξης στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21^{ης} Μαΐου 2008».

3. Σχέδιο Νόμου «Κύρωση της Σύμβασης, η οποία καταρτίστηκε από το Συμβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 34 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και του Πρωτοκόλλου αυτής, για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

4. Σχέδιο Νόμου «Διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία, σε συνάρτηση με την παροχή διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημόσιων δικτύων συγκοινωνιών και για την τροποποίηση της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ (Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2006/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15^{ης} Μαρτίου 2006)».

5. Σχέδιο Νόμου «Κύρωση και εφαρμογή α) της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών Πρωτοκόλλων αυτής και β) της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Διακίνησης και Εμπορίας Ανθρώπων».

Δ) Προεδρικά Διατάγματα που εκδόθηκαν

ΠΔ 86/2009 (ΦΕΚ Α' 114/16.07.2009) «Οργάνωση και λειτουργία του θεσμού της αναδοχής των ανηλίκων».

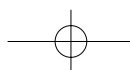
Το παρόν ΠΔ εκδόθηκε σε εκτέλεση της εξουσιοδοτικής διάταξης της παρ. 5 του άρθρου 9 του Ν. 2082/1992 (ΦΕΚ Α' 158), όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 65, παρ. 1 του Ν. 2447/1996 (ΦΕΚ Α' 278) «Κύρωση ως Κώδικα του σχεδίου νόμου Υιοθεσία, επιτροπεία και αναδοχή ανηλίκου, δικαστική συμπάρσταση, δικαστική επιμέλεια ξένων υποθέσεων και συναφείς ουσιαστικές, δικονομικές και μεταβατικές διατάξεις» και ρυθμίζει τα θέματα οργάνωσης και λειτουργίας του θεσμού της αναδοχής ανηλίκων στο

πλαίσιο του Ν. 2447/1996, αλλά και της κοινωνικής πραγματικότητας της χώρας, με γνώμονα την εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος, του συμφέροντος του ανηλίκου και της επίλυσης προβλημάτων διοικητικών κατά την εφαρμογή του θεσμού της αναδοχής από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Αναλυτικά, κατ' άρθρο ορίζονται τα εξής:

α) Στο άρθρο 1, ορίζεται ποια οικογένεια θεωρείται κατάλληλη για να γίνει ανάδοχη οικογένεια και ποιες προϋποθέσεις πρέπει να πληρούν οι υποψήφιοι ανάδοχοι γονείς. Ειδικότερα, κατάλληλοι για να γίνουν ανάδοχοι είναι οικογένειες αποτελούμενες από συζύγους με ή χωρίς παιδιά, ή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μεμονωμένα άτομα (άγαμα ή διαζευγμένα ή χήρα) με ή χωρίς παιδιά, που μπορεί να είναι συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας, οποιουδήποτε βαθμού με τον ανήλικο (συγγενική αναδοχή). Η συγγενική αναδοχή ορίζεται ότι πρέπει να προτιμάται. Οι προϋποθέσεις καταλληλότητας των ανάδοχων γονέων πρέπει να συντρέχουν καθ' όλη τη διάρκεια της αναδοχής.

β) Στο άρθρο 2, παρ. 1, προσδιορίζονται οι προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν προκειμένου να τοποθετηθεί ανήλικος σε ανάδοχη οικογένεια, κατά προτίμηση συγγενική, κατόπιν συμφωνίας των φυσικών γονέων του ή του επιτρόπου του και της ανάδοχης οικογένειας. Στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου, προσδιορίζονται οι προϋποθέσεις προκειμένου για τοποθέτηση ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια από νομικό πρόσωπο που έχει οριστεί επίτροπός του κατά το άρθρο 1600 ΑΚ και στην παρ. 3 προσδιορίζονται οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για να τοποθετηθεί ένας ανήλικος σε ανάδοχη οικογένεια, κατά προτίμηση συγγενική, κατόπιν δικαστικής απόφασης. Στη διάταξη αυτή γίνεται ειδική μνεία ότι η αναδοχή των ανηλίκων προκρίνεται ιδίως σε περιπτώσεις εκθέτων ή ορφανών ή εγκαταλελειμμένων ή κακοποιημένων ή παραμελημένων ή διαβιούντων σε ιδρύματα. Η απόφαση του δικαστηρίου πρέπει να αποβλέπει στο συμφέρον του ανηλίκου.

γ) Στο άρθρο 3, απαριθμούνται τα απαιτούμενα δικαιολογητικά που οφείλουν να προσκομίσουν οι ανάδοχοι γονείς στο φορέα εποπτείας της αναδοχής, προκειμένου να μπορεί να αποδειχθεί η επάρκεια και η καταλληλότητά τους, με γνώμονα πάντοτε την εξασφάλιση, κατά το δυνατόν, ικανοποιητικών όρων διαβίωσης του ανηλίκου. Ακόμη, αναφέρονται τα απαιτούμενα δικαιω-

λογητικά που πρέπει να συνοδεύουν τον ανήλικο που πρόκειται να τοποθετηθεί σε ανάδοχη οικογένεια με δικαστική απόφαση ή κατόπιν σύμβασης μεταξύ νομικού προσώπου που έχει οριστεί επίτροπος και του ανάδοχου γονέα, σύμφωνα με το άρθρο 1600 ΑΚ.

δ) Το άρθρο 4, αναφέρεται στις παροχές και διευκολύνσεις που παρέχονται στους ανάδοχους γονείς, για να μπορούν, με τον τρόπο αυτό, να αντιμετωπίζουν τα βάρη που έχουν αναλάβει από την πραγματική φροντίδα του ανηλίκου (οικονομική ενίσχυση για κάλυψη τρεχουσών αναγκών, οικονομική ενίσχυση για ειδικές δαπάνες, ιδίως ιατρικής φύσης, για εξειδικευμένες ανάγκες του ανηλίκου, κατόπιν αιτιολογημένης απόφασης του φορέα εποπτείας της αναδοχής, τιμητικές διακρίσεις κλπ).

ε) Στο άρθρο 5, ορίζονται οι φορείς στους οποίους ανατίθεται η εποπτεία της αναδοχής, καθορίζονται με λεπτομέρεια οι υποχρεώσεις τους και προβλέπεται η σύνταξη, ανά εξάμηνο, έκθεσης πεπραγμένων, την οποία αποστέλλουν στο αρμόδιο δικαστήριο και στο Ινστιτούτο Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης, προκειμένου να καταχωρηθεί στο αρχείο του Εθνικού Μητρώου Ανάδοχων Γονέων.

στ) Στο άρθρο 6, προβλέπεται ότι στο ως άνω Ινστιτούτο Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης τηρείται το «Εθνικό Μητρώο Ανάδοχων Γονέων», στο οποίο καταχωρίζονται όσοι έχουν κριθεί, με τη διαδικασία του άρθρου 3 του παρόντος, ως κατάλληλοι ανάδοχοι γονείς. Η διαδικασία και τα στοιχεία που εισάγονται στο Εθνικό Μητρώο καθορίζονται με απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, μετά από προηγούμενη σύμφωνη γνώμη της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Σε κάθε φορέα, αρμόδιο για την εποπτεία της αναδοχής, τηρείται Ειδικό Μητρώο, στο οποίο εμφανίζονται τα στοιχεία που αναφέρονται στην παρ. 2. Επίσης, στο ίδιο άρθρο ορίζονται και οι συνέπειες της μη έγκαιρης αναγγελίας της αναδοχής στην αρμόδια κοινωνική υπηρεσία.

ζ) Με το άρθρο 7, δίδεται η δυνατότητα στους φορείς εποπτείας της αναδοχής να διενεργούν ταχύρρυθμα προγράμματα επιμόρφωσης των υποψήφιων ανάδοχων γονέων, με χορήγηση σε αυτούς σχετικής βεβαίωσης παρακολούθησης.

η) Στο άρθρο 8, προβλέπονται οι κυρώσεις για αυτούς που παραβαίνουν τις διατάξεις του διατάγματος, οι οποίες επιβάλλονται πέρα από άλλες κυρώσεις που προβλέπονται στην κείμενη νομοθεσία (ποινικές ή διοικητικές) καθώς και οι λόγοι για τους οποίους ο ανάδοχος γονέας εκπίπτει αυτοδίκαια της ιδιότητάς του αυτής και δεν δύναται να κριθεί στο μέλλον ανάδοχος γονέας δια βίου, επιφυλασσομένων των διατάξεων των άρθρων 1662 και 1663 ΑΚ που προβλέπουν την άρση της αναδοχής.

θ) Τέλος, στο άρθρο 9, ορίζεται η έναρξη ισχύος των διατάξεων του διατάγματος και τίθενται μεταβατικές διατάξεις για τις ήδη ισχύουσες αναδοχές.

Ε) Νομοπαρασκευαστικές Επιτροπές

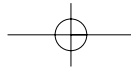
1. Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την ενσωμάτωση στην εθνική έννομη τάξη της οδηγίας 2007/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2007 για την τροποποίηση των Οδηγιών 89/665/ΕΟΚ και 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου όσον αφορά στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών προσφυγής στον τομέα σύναψης δημόσιων συμβάσεων. (Ανασύσταση)

2. Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή με αντικείμενο: α) την κύρωση της Σύμβασης της Χάγης του 1996, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία σε θέματα γονικής μέριμνας και μέτρων προστασίας των παιδιών και β) την κύρωση της Σύμβασης της Χάγης της 13ης Ιανουαρίου του 2000 για τη Διεθνή Προστασία Ενηλίκων.

3. Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την τροποποίηση των διατάξεων «περί υιοθεσίας».

4. Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την κατάρτιση του σχεδίου ΠΔ σε εκτέλεση του άρθρου 2, παρ. 11, εδ. (5) του Ν. 3625/2008 (ΦΕΚ Α΄ 190), με το οποίο θα καθοριστούν οι λεπτομέρειες της διαγνωστικής εξέτασης και της θεραπείας του θύματος και του υπόπτου κατηγορουμένου σε περιπτώσεις εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας και της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής.

5. Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή για

την ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ) και την τροποποίηση του Ν. 3115/2003.

6. Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την επιτάχυνση στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης.

7. Ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την επιτάχυνση στην απονομή της διοικητικής δικαιοσύνης.

8. Ανασυγκρότηση της κατ' άρθρο 21 του Ν. 3304/2005 (ΦΕΚ Α' 16) Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (αριθμ. 8652/28.01.2010 απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ΦΕΚ 43/08.02.2010, τεύχος ΥΟΔΔ).

9. Επίκειται η συγκρότηση ειδικής νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, προκειμένου να ενσωματωθεί στην εθνική νομοθεσία μας η Απόφαση-Πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 28^{ης} Νοεμβρίου 2008 για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου. Με την εν λόγω Α-Π επιδιώκεται, μέσω της προσέγγισης του ποινικού δικαίου, η αποτελεσματικότερη καταπολέμηση ρατσιστικών και ξενοφοβικών αδικημάτων, με προώθηση πλήρους και ουσιαστικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών.

10. Επίσης, επίκειται η συγκρότηση ειδικής νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, προκειμένου να ενσωματωθεί στην εθνική μας νομοθεσία η Απόφαση-Πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ για την τροποποίηση των Αποφάσεων-Πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ, 2005/214/ΔΕΥ, 2006/283/ΔΕΥ, 2008/909/ΔΕΥ και 2008/947/ΔΕΥ και την κατοχύρωση, δια του τρόπου αυτού, των δικονομικών δικαιωμάτων των προσώπων και την προώθηση της εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης αποφάσεων που εκδίδονται ερήμην του ενδιαφερόμενου προσώπου στη δίκη. Στόχος της εν λόγω Α-Π είναι η κατοχύρωση δικονομικών δικαιωμάτων των προσώπων στο πλαίσιο των ποινικών διαδικασιών και η διευκόλυνση της δικαστικής συνεργασίας.

ΣΤ) Νομοθετικές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

I. Πρόταση Απόφασης-Πλαίσιο για την πρό-

ληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων καθώς και για την προστασία των θυμάτων, με την οποία καταργείται η Απόφαση-Πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ. Με τη νέα Α-Π επιδιώκεται μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στους τομείς: α) δίωξης του εγκλήματος, β) προστασίας και αρωγής των θυμάτων και γ) πρόληψης της εμπορίας ανθρώπων.

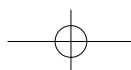
2. Πρόταση Απόφασης-Πλαίσιο για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης, της εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας, με την οποία καταργείται η Απόφαση-Πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ. Η πρόταση αποσκοπεί στην ποινικοποίηση νέων μορφών σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών, στην αυστηρότερη τιμωρία των δραστών και στην ενίσχυση της προστασίας και αρωγής των θυμάτων.

3. Πρωτοβουλία για Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα δικαιώματα σε διερμηνεία και μετάφραση στο πλαίσιο των ποινικών διαδικασιών. Προτείνεται η ανάληψη δράσης σε επίπεδο ΕΕ για την κατοχύρωση των σχετικών δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες, προκειμένου να ενισχυθεί στον τομέα αυτό η αμοιβαία εμπιστοσύνη εντός της ΕΕ.

4. Πρωτοβουλία για Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Προστασίας. Επιχειρείται η δημιουργία ενός νομικού εργαλείου για την προστασία ενός προσώπου, όταν αυτό μετακινηθεί και εγκατασταθεί σε άλλο κράτος μέλος προκειμένου να αποφευχθεί νέα θυματοποίησή του από τον ίδιο δράστη.

Για τις ανωτέρω νομοθετικές πρωτοβουλίες, έχουν ήδη ξεκινήσει, στους κόλπους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, διαπραγματεύσεις, στις οποίες η χώρα μας μετέχει ενεργά.

5. Προσχώρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Έχει ξεκινήσει από 18 Δεκεμβρίου 2009 η συζήτηση για την προσχώρηση της ΕΕ στην ΕΣΔΑ. Από πλευράς του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, έχει οριστεί εκπρόσωπος που θα μετέχει στις σχετικές διαπραγματεύσεις, οι οποίες βρίσκονται σε εξέλιξη.

II. Τομέας σωφρονιστικής πολιτικής

Η σωφρονιστική πολιτική κινείται στον άξονα της μετατροπής της φυλακής από τόπο αδιέξοδης στέρησης της ελευθερίας σε τόπο βελτίωσης και σωφρονισμού με σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ώστε να ανταποκρίνεται στην αποστολή της και να λειτουργεί ως τόπος προετοιμασίας για την ομαλή επανένταξη στην κοινωνία. Στο πλαίσιο αυτό η αναθεώρηση του σωφρονιστικού κώδικα, λαμβανομένης υπόψη της παγκόσμιας προοδευτικής σκέψης, με την ταυτόχρονη προσαρμογή του στις ανάγκες των κρατουμένων, αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της νέας πολιτικής. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην εκπαίδευση των κρατουμένων με την ίδρυση σχολείων δεύτερης ευκαιρίας και δανειστικών βιβλιοθηκών, αλλά και τη βελτίωση των παρεχομένων υγειονομικών υπηρεσιών σε όλα τα καταστήματα κράτησης της χώρας. Τέλος, πραγματοποιείται ένα τεράστιο κατασκευαστικό πρόγραμμα με τη δημιουργία νέων, σύγχρονων σωφρονιστικών καταστημάτων, με τα οποία αναμένεται να βελτιωθούν οι συνθήκες κράτησης στο σύνολο των σωφρονιστικών καταστημάτων. Ειδικότερα:

A) Υπερπληθυσμός

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναγνωρίζει το πρόβλημα της υπερπλήρωσης των Καταστημάτων Κράτησης της χώρας ως το μεγαλύτερο πρόβλημα του ελληνικού σωφρονιστικού συστήματος, αφού οι όντως χαμηλού επιπέδου συνθήκες διαβίωσης που απολαμβάνουν οι κρατούμενοι αναιρούν κάθε επιχείρημα περί σωφρονισμού και επανένταξης των κρατουμένων στην κοινωνία. Για το λόγο αυτό καταβάλλονται έντονες προσπάθειες για την επίλυση του εν λόγω προβλήματος, τόσο μέσω κτιριολογικών παρεμβάσεων όσο και παρεμβάσεων θεσμικού χαρακτήρα.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το εκπονούμενο από το Υπουργείο μας κατασκευαστικό έργο, μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους, θα είναι έτοιμο να λειτουργήσει το νέο Κατάστημα Κράτησης στη Νιγρίτα Σερρών, δυναμικότητας 600 περίπου κρατουμένων και μέχρι το τέλος του 2010, προβλέπεται να έχει ολοκληρωθεί και η κατασκευή των Καταστημάτων Κράτησης Χανίων και Δρά-

μας. Η συνολική χωρητικότητα και των τριών αυτών Καταστημάτων προβλέπεται να ανέλθει σε 2.500 κρατούμενους, περίπου.

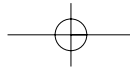
Παράλληλα, από τις τελευταίες δύο νομοθετικές ρυθμίσεις (Ν. 3727/2008 και ο αναφερόμενος στην αρχή Ν. 3772/2009) επωφελήθηκαν, περίπου, 2.500 κρατούμενοι, ενώ κατόπιν της ψήφισης του ανωτέρω Ν. 3811/2009 έχουν αποφυλακισθεί μέχρι σήμερα 200 κρατούμενοι με ευνοϊκούς όρους, αριθμός που αναμένεται να αυξηθεί προοδευτικά. Με τον τελευταίο Νόμο, όπως σημειώθηκε, άλλαξαν οι προϋποθέσεις προσωρινής κράτησης και ενισχύθηκε ο θεσμός των εναλλακτικών μορφών έκτισης ποινής, με την εθελούσια προσφορά εργασίας σε κοινωνικά ιδρύματα και υπηρεσίες.

Με την υλοποίηση του ως άνω κατασκευαστικού προγράμματος και την εφαρμογή των μέτρων αποσυμφόρησης, αναμένεται ότι θα αντιμετωπιστεί το πρόβλημα του υπερκορεσμού των Καταστημάτων Κράτησης της χώρας και κατ'επέκταση θα βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης των κρατουμένων.

B) Εκπαίδευση κρατουμένων

Στα Καταστήματα Κράτησης της χώρας λειτουργούν επτά Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, θεσμός που συμβάλλει σημαντικά στο σωφρονισμό και στην ομαλή επανένταξη των κρατουμένων. Τα σχολεία αυτά λειτουργούν στα ακόλουθα Καταστήματα: α) Κατάστημα Κράτησης Κορυδαλλού, β) Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Κορυδαλλού, γ) Κατάστημα Κράτησης Θεσσαλονίκης, δ) Κατάστημα Κράτησης Λάρισας, ε) Κατάστημα Κράτησης Δομοκού, στ) Κατάστημα Κράτησης Τρικάλων και ζ) Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Ελαιώνας Θηβών.

Επίσης, στα Καταστήματα Κράτησης πραγματοποιούνται, κάθε χρόνο, από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και από το Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων προγράμματα επιμόρφωσης. Τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, μεταξύ άλλων, αφορούν σε ειδικότητες, όπως μηχανικοί αυτοκινήτων, χειριστές Η/Υ, αρτοποιοί-ζαχαροπλάστες, ξυλουργοί-μαραγκοί, ηλεκτροτεχνίτες, ταπητουργοί κ.ά. Τα προγράμματα εκπαίδευσης αφορούν ι-

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

δίως στην εκμάθηση της ελληνικής αλλά και ξένων γλωσσών, όπως και σε σεμινάρια πληροφορικής. Ακόμη, οι κατά τόπους Νομαρχίες οργανώνουν προγράμματα στήριξης και επιμόρφωσης (αναλυτική παρουσίαση προγραμμάτων επιμόρφωσης στον Πίνακα που αναφέρεται κατωτέρω).

Προγράμματα συμβουλευτικής υποστήριξης για τοξικομανείς κρατούμενους πραγματοποιούνται από το Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ) στα εξής Καταστήματα Κράτησης: α) Κατάστημα Κράτησης Κορυδαλλού, β) Ψυχιατρείο Κρατούμενων, γ) Τμήμα Γυναικών Κορυδαλλού, δ) Κατάστημα Κράτησης Αλικαρνασσού, ε) Κατάστημα Κράτησης Θεσσαλονίκης, στ) Κατάστημα Κράτησης Νεάπολης, ζ) Κατάστημα Κράτησης Κομοτηνής, η) Κατάστημα Κράτησης Πατρών, θ) Κατάστημα Κράτησης Τρικάλων, ι) Κατάστημα Κράτησης Χανίων, ια) Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Αυλώνα, ιβ) Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης Κασσάνδρας, ιγ) Αγροτικό Σωφρονιστικό Κατάστημα Ανηλίκων Κασσαβέτειας και ιδ) Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης Αγιάς.

Επίσης, αναφορικά με τα προγράμματα εκπαίδευσης, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων προχωρά στη δημιουργία νέων μονάδων-σχολείων, δεύτερης ευκαιρίας, στα οποία θα εφαρμόζονται ειδικά προγράμματα ταχύρρυθμης δημοτικής και γυμνασιακής εκπαίδευσης στους αποφοίτους των οποίων θα χορηγείται απολυτήριο τίτλος. Σε όλα δε τα Καταστήματα Κράτησης δημιουργούμε δανειακές βιβλιοθήκες.

Επιπλέον, σχεδιάζουμε την υλοποίηση εκπαιδευτικών δράσεων αφενός, με διαπολιτισμικά θέματα για τους υπαλλήλους των Καταστημάτων Κράτησης των Υπηρεσιών Επιμελητών Ανηλίκων και Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής, με στόχο την κατανόηση των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων των αλλοδαπών κρατούμενων, αποφυλακισθέντων και ανηλίκων παραβατών, αφετέρου για τους ψυχολόγους των Καταστημάτων Κράτησης, με στόχο την απαιτούμενη εκπαίδευση και τα εργαλεία για την ανίχνευση, εκτίμηση και αντιμετώπιση ψυχοπαθολογικών καταστάσεων των κρατούμενων. Η φιλοσοφία μας είναι η μετατροπή της φυλακής από τόπο αδιέξοδης στέρησης της ελευθερίας, σε τόπο βελτίωσης και σωφρονισμού με σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, έτσι ώστε να μπορέσει η φυλακή να ανταποκριθεί στην αποστολή της και

να λειτουργήσει ως τόπος προετοιμασίας για την ομαλή επανένταξη των κρατούμενων στην κοινωνία.

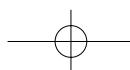
Περαιτέρω ειδική μέριμνα προσδίδεται στο θέμα της εκπαίδευσης των κρατούμενων στο Κέντρο Απεξάρτησης Τοξικομανών Κρατούμενων (ΚΑΤΚ) του Ελαιώνα Θηβών, στο οποίο από το Μάιο του 2009 λειτουργεί και Γυναικείο Τμήμα. Ειδικότερα, σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, έχουν δημιουργηθεί δομές εκπαίδευσης κατ'ιδίαν διδασκομένων μαθητών σε συνεργασία με το Εσπερινό Γυμνάσιο και Λύκειο Θηβών. Ακόμη, διοργανώνονται διάφορες πολιτιστικές και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις, όπως θεατρικές παραστάσεις, μουσικές συναυλίες, αθλητικές συναντήσεις κλπ.

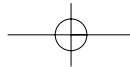
Σήμερα, στο ΚΑΤΚ Ελαιώνα Θηβών παρακολουθούν τη β' φάση του θεραπευτικού προγράμματος 31 κρατούμενοι και τη γ' φάση του προγράμματος 10 κρατούμενοι καθώς και 4 γυναίκες του Γυναικείου Τμήματος. Στο στάδιο της επανένταξης βρίσκονται 6 άτομα και 6 ομάδες γονέων.

Επισημαίνεται ότι στο Συμβουλευτικό Σταθμό του Κορυδαλλού ενημερώνονται σχετικά με το θεραπευτικό πρόγραμμα απεξάρτησης 41 κρατούμενοι, οι οποίοι μελλοντικά θα προωθηθούν στην α' φάση του προγράμματος. Επίσης, στο Συμβουλευτικό Σταθμό του Καταστήματος Κράτησης Γυναικών στον Ελαιώνα Θηβών ενημερώνονται σχετικά με το θεραπευτικό πρόγραμμα 16 γυναίκες κρατούμενες, ενώ 2 ακόμη γυναίκες κρατούμενες διανύουν το στάδιο προετοιμασίας.

Σε όσους συμμετέχουν στο θεραπευτικό πρόγραμμα εξακολουθεί να παρέχεται ο ευεργετικός υπολογισμός ημερών στην ποινή τους.

Η Κοινωνική Υπηρεσία παρευρίσκεται πάντοτε στο πλευρό των κρατούμενων, στους οποίους παρέχεται κάθε δυνατή βοήθεια για επίλυση των προσωπικών και οικογενειακών προβλημάτων, στους δε άπορους κρατούμενους, κυρίως αλλοδαπούς, παρέχεται οικονομική βοήθεια από το φιλόπτοχο ταμείο για ικανοποίηση των ατομικών τους αναγκών.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ ΠΟΥ ΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΕΔΑ

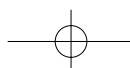
Γ) Ενημέρωση κρατουμένων

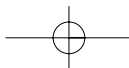
Σχεδιάζεται η δημιουργία ενός ειδικού εντύπου στις κυριότερες γλώσσες που μιλούν οι κρατούμενοι, το οποίο κατά τον αρχικό μας σχεδιασμό θα περιλαμβάνει τα δικαιώματα και τις υπο-

χρεώσεις των κρατουμένων, καθώς και πληροφορίες για την επίλυση θεμάτων που άπτονται της καθημερινότητάς τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥΣ

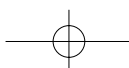
Κατάστημα Κράτησης	Πρόγραμμα	Φορέας
Θήβα	Παραδοσιακοί χοροί	Λύκειο Ελληνίδων
Θήβα	Παραδοσιακά όργανα	ΝΕΛΕ Βοιωτίας
Θήβα	1. Ιστορία 2. Ελληνική γλώσσα 3. Μέσα στις λέξεις I 4. Ταξίδι στη γλώσσα I 5. Συμβουλευτική 6. Πληροφορική-Επικοινωνίες	ΙΔΕΚΕ
Θήβα	Προετοιμασία επανένταξης γυναικών στην αγορά εργασίας	ΧΕΝ
Θήβα	Λόγος & Ύφασμα	ΑΡΣΙΣ
Κ.Κ. Κορυδαλλού	1. Γλωσσική εκπαίδευση αλλοδαπών 2. Εκπαίδευση Τσιγγάνων 3. Αγγλική γλώσσα 4. Οργάνωση και διοίκηση επιχειρήσεων 5. Θεατρική παιδεία 6. Συμβουλευτική	ΙΔΕΚΕ
Ψυχιατρείο	1. Γλωσσική εκπαίδευση αλλοδαπών 2. Θεατρική παιδεία 3. Συμβουλευτική	
Αλικαρνασός	1. Ξυλογλυπτική 2. Ελληνική γλώσσα 3. Εκμάθηση χρήσης Η/Υ	ΝΕΛΕ Ηρακλείου
Πάτρα	Αρτοποιοί-Ζαχαροπλάστες	Υπουργείο Εργασίας
Τρίκαλα	1. Αγιογραφία 2. Κεραμική	ΝΕΛΕ
Χαλκίδα	Χειριστές Η/Υ	Υπουργείο Εργασίας
Αγιά	1. Ελληνική γλώσσα & ιστορία 2. Ευρωπαϊκές γλώσσες & ιστορία 3. Περιβάλλον-πολιτισμός-τουρισμός 4. Μαθηματικά & στατιστική 5. Πληροφορική & επικοινωνίες 6. Οικονομία-Διοίκηση-Επιχειρήσεις	ΙΔΕΚΕ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

	7. Ενεργός πολίτης: δικαιώματα-υποχρεώσεις 8. Πολιτισμός-Τέχνες-Διαχείριση ελεύθερου χρόνου	
Κασσάνδρα	1. Μέσα στις λέξεις I 2. Ελληνική γλώσσα 3. Πληροφορική II: βασικές έννοιες Η/Υ	ΙΔΕΚΕ
Τίρυνθα	1. Ελληνική γλώσσα 2. Συμβουλευτική 3. Διατροφή 4. Ελληνική μουσική 5. Συνοπτική ιστορία της Ευρώπης & της ΕΕ 6. Τοπική ιστορία 7. Σωματική και ψυχική υγεία 8. Περιβάλλον-Οικολογία	ΙΔΕΚΕ
Λάρισα	1. Ταξίδι στη γλώσσα για Τσιγγάνους 2. Ελληνική γλώσσα για Τσιγγάνους 3. Συμβουλευτική για Τσιγγάνους 4. Ελληνική γλώσσα 5. Συμβουλευτική 6. Συμβουλευτική	ΙΔΕΚΕ ΙΔΕΚΕ ΙΔΕΚΕ ΑΡΣΙΣ ΑΡΣΙΣ ΝΕΛΕ
Ναύπλιο	1. Ελληνική γλώσσα 2. Συμβουλευτική 3. Σωματική και ψυχική υγεία 4. Συνοπτική ιστορία της Ευρώπης & της ΕΕ 5. Ελληνική μουσική 6. Τοπική ιστορία	ΙΔΕΚΕ
Τρίπολη	1. Ελληνική γλώσσα 2. Συμβουλευτική	ΙΔΕΚΕ
Μαλανδρίνο	1. Μέσα στις λέξεις II 2. Εικαστικά	ΙΔΕΚΕ
Θεσσαλονίκη	1. Εργαστήριο λόγου 2. Ανθρώπινη επικοινωνία 3. Ελληνική γλώσσα 4. Αγγλική γλώσσα I	Ελληνιον Σύλλογος Φίλων-Εθελοντών ΕΠΑ Θεσσαλονίκης ΙΔΕΚΕ ΙΔΕΚΕ
Κομοτηνή	Εκμάθηση Η/Υ	ΑΡΣΙΣ
Κως	1. Βασικά γερμανικά I 2. Εφαρμοστές Η/Υ	ΙΔΕΚΕ Υπουργείο Εργασίας

Δ) Εκπαίδευση στα Ειδικά Καταστήματα Κράτησης Νέων και στο Ίδρυμα Αγωγής Ανηλίκων Αρρένων Βόλου

Όπως και στις προηγούμενες εκθέσεις μας σας έχουμε αναφέρει, η Διεύθυνση Πρόληψης Εγκληματικότητας και Σωφρονιστικής Αγωγής Ανηλίκων του Υπουργείου μας, μέσα στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της, μεριμνά τόσο για την πρόληψη όσο και καταστολή της παραβατικότητας των ανηλίκων. Συγκεκριμένα το έργο αυτό επιτελούν:

α) οι Εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων που λειτουργούν στην έδρα κάθε Πρωτοδικείου ως Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, εποπτευόμενα από το Υπουργείο Δικαιοσύνης,

β) οι Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων των Δικαστηρίων Ανηλίκων (περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου μας),

γ) το Ίδρυμα Αγωγής Ανηλίκων Αρρένων Βόλου και,

δ) τα Ειδικά Καταστήματα Κράτησης Νέων (περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου μας και αυτές).

Οι Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων των Δικαστηρίων Ανηλίκων αποτελούν τον κύριο φορέα εξωιδρυματικής μεταχείρισης των ανηλίκων, τόσο στον τομέα της πρόληψης, όσο και της καταστολής της παραβατικότητας. Λειτουργούν ως περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην έδρα κάθε Πρωτοδικείου της χώρας, όπου και Δικαστήριο Ανηλίκων, με το οποίο είναι άρρηκτα συνδεδεμένες. Έχουν άμεσο διοικητικό προϊστάμενο το Δικαστή Ανηλίκων, τον οποίο συνδράμουν αποφασιστικά στην αποστολή του, αφού η ουσιαστική βασική εργασία τους είναι: α) η διενέργεια κοινωνικής έρευνας-βασικό στοιχείο και προϋπόθεση για τη διεξαγωγή της δίκης ενός ανηλίκου και β) η άσκηση του αναμορφωτικού μέτρου της επιμέλειας.

Οι Εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων (ΕΠΑ) λειτουργούν στην έδρα κάθε Πρωτοδικείου ως ΝΠΔΔ, υπό τον έλεγχο και την εποπτεία του Υπουργείου μας, με κύριο έργο την πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων. Διοικούνται από επταμελές Συμβούλιο που διορίζεται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μετά από πρόταση του οικείου Περιφερειάρχη. Μία από τις κυριότερες

αρμοδιότητές τους είναι η ίδρυση Στεγών Φιλοξενίας Ανηλίκων που στερούνται οικογενειακού περιβάλλοντος και βρίσκονται σε ηθικό κίνδυνο.

Στέγες διαθέτουν οι ΕΠΑ, Αθηνών, με δυνατότητα φιλοξενίας 25 ανηλίκων (σήμερα 16), Πειραιά με δυνατότητα φιλοξενίας 27 ανηλίκων (σήμερα 22), Ηρακλείου με δυνατότητα φιλοξενίας 25 ανηλίκων (σήμερα 10), Βόλου με δυνατότητα φιλοξενίας 12 ανηλίκων (σήμερα 15), Κοζάνης με δυνατότητα φιλοξενίας 20 ανηλίκων (σήμερα 10), Καρδίτσας και Αλεξανδρούπολης, οι οποίες παρέχουν μόνο ημερήσια φιλοξενία.

Το Ίδρυμα Αγωγής Ανηλίκων Αρρένων Βόλου φιλοξενεί, με ημι-ελεύθερη διαβίωση, 25 κατά μέσο όρο, ανήλικα αγόρια, στα οποία έχει επιβληθεί με δικαστική απόφαση το αναμορφωτικό μέτρο της εισαγωγής σε κατάλληλο Ίδρυμα Αγωγής Ανηλίκων.

Τα Ειδικά Καταστήματα Κράτησης Νέων είναι περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου μας, όπου κρατούνται νεαρά άτομα εφηβικής και μετεφηβικής ηλικίας 13 έως 21 ετών, υπόδικοι ή κατάδικοι. Λειτουργούν:

α) το Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Αυλώνα,

β) το Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Βόλου,

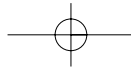
γ) το Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Κασσαβέτειας (λειτουργεί ως πτέρυγα υπό τη διεύθυνση του ΑΣΚΑ Κασσαβέτειας),

ε) το Τμήμα Κράτησης Νέων στη Δικαστική Φυλακή Θεσσαλονίκης και,

στ) το Τμήμα Κράτησης Νεανίδων στο Κατάστημα Κράτησης Γυναικών στον Ελαιώνα Θηβών.

Ειδική μέριμνα προσδίδεται στο θέμα της εκπαίδευσης των ανηλίκων κρατουμένων και σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων δημιουργήθηκαν μόνιμες δομές εκπαίδευσης εντός των ΕΚΚΝ (Δημοτικά, Γυμνάσια, Λύκεια), ισότιμες με τις λοιπές, χωρίς να αναγράφεται στον τίτλο σπουδών ότι αποκτήθηκε σε χώρο κράτησης.

Επίσης, πέραν της εκπαίδευσης των ανηλίκων, με σκοπό την κοινωνική επανένταξή τους, εφαρμόζονται σε συνεργασία με άλλους αρμόδιους φορείς, διάφορα προγράμματα συμπληρωματικής εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης, συμβουλευτικής, αυτοβοήθειας και ψυχολογικής

υποστήριξης για πρώην χρήστες τοξικών ουσιών, νομικής υποστήριξης από εθελοντές κυρίως δικηγόρους και άθλησης για όλους.

Ειδικότερα, ανά Κατάστημα Κράτησης Νέων αναπτύσσονται:

1. Στο ΕΚΚΝ Αυλώνα: (κρατούνται περίπου 320 ανήλικοι και νεαρά άτομα).

i) Προγράμματα αμιγώς εκπαιδευτικά:

α) Δημοτικό Σχολείο εξατάξιο, με συμμετοχή 50 ατόμων.

β) Γυμνάσιο, με προσηρτημένες τάξεις (Α', Β', Γ') και συμμετοχή 92 ατόμων.

γ) Λύκειο με προσηρτημένες 3 τάξεις (Α', Β', Γ') και συμμετοχή 36 ατόμων.

ii) Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, δημιουργικής απασχόλησης, ψυχοκοινωνικής στήριξης και συμπληρωματικής εκπαίδευσης. Λειτουργούν:

α) Πρόγραμμα νομικής στήριξης ανηλίκων κρατουμένων με εθελοντές δικηγόρους και το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες.

β) Πρόγραμμα ψυχολογικής υποστήριξης ανηλίκων κρατουμένων από εθελοντές του Δήμου Κηφισιάς, την Ένωση Χριστιανών Επιστημόνων και το Σύλλογο Συμπάραστασης Απόρων Κρατουμένων «ΟΝΗΣΙΜΟΣ».

γ) Επίσης, λειτουργεί από το ΚΕΘΕΑ και την Κοινότητα «ΣΤΡΟΦΗ» πρόγραμμα Συμβουλευτικής και Αυτοβοήθειας, εντός του Καταστήματος, για στήριξη πρώην χρηστών τοξικών ουσιών και έγινε επέκταση λειτουργίας του προγράμματος Συμβουλευτική Υποστήριξη Κρατουμένων από το ΚΕΘΕΑ.

Ολοκληρώθηκαν:

α) Πρόγραμμα Άθλησης από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

β) Πρόγραμμα «Δράσεις Προώθησης της Απασχόλησης Νέων Αποφυλακισμένων» από τη Μη Κυβερνητική Οργάνωση «ΑΝΤΙΓΟΝΗ».

2. Στο ΕΚΚΝ Βόλου: (κρατούνται, περίπου, 130 αλλοδαποί ανήλικοι και νεαρά άτομα).

i) Προγράμματα αμιγώς εκπαιδευτικά: Λειτουργεί Γυμνασιακό παράρτημα του 6^{ου} Γυμνασίου Βόλου για 34, περίπου, αλλοδαπούς ανηλίκους.

ii) Προγράμματα Επαγγελματικής Κατάρτισης, δημιουργικής απασχόλησης, ψυχοκοινωνικής στήριξης και συμπληρωματικής εκπαίδευσης: Λειτουργήσε πρόγραμμα άθλησης για όλους από τη

Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

3. Στο ΑΣΚΑ Κασσαβέτειας: (κρατούνται 40, περίπου, ανήλικοι και νεαρά άτομα).

i) Προγράμματα αμιγώς εκπαιδευτικά: Λειτουργεί Δημοτικό Σχολείο με συμμετοχή 7 ανηλίκων.

ii) Προγράμματα Επαγγελματικής Κατάρτισης, δημιουργικής απασχόλησης, ψυχοκοινωνικής στήριξης και συμπληρωματικής εκπαίδευσης. Λειτουργούν:

α) Πρόγραμμα συμβουλευτικής και στήριξης για πρώην χρήστες τοξικών ουσιών από το ΚΕΘΕΑ.

β) Μονάδα Συμβουλευτικής και Υποστήριξης από το ΚΕΘΕΑ.

γ) Πρόγραμμα κεραμικής από τη ΝΕΛΕ Μαγνησίας.

4. Στο Τμήμα Ανηλίκων του Καταστήματος Κράτησης Γυναικών Ελαιώνα Θηβών: (κρατούνται, περίπου, 35 ανήλικες και νεαρές κρατούμενες).

i) Προγράμματα αμιγώς εκπαιδευτικά: Λειτουργεί «Σχολείο δεύτερης ευκαιρίας».

ii) Προγράμματα Επαγγελματικής Κατάρτισης, δημιουργικής απασχόλησης, ψυχοκοινωνικής στήριξης και συμπληρωματικής εκπαίδευσης: Οι ανήλικες συμμετέχουν προς το παρόν μαζί με τις ενήλικες κρατούμενες στα προγράμματα επιμόρφωσης Η/Υ του ΙΔΕΚΕ.

5. Στο ΙΑΑ Αρρένων Βόλου: (φιλοξενούνται, περίπου, 25 ανήλικα άτομα).

i) Προγράμματα αμιγώς εκπαιδευτικά: Λειτουργεί Δημοτικό Σχολείο ολοήμερο με συμμετοχή 14 ανηλίκων.

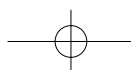
ii) Προγράμματα Επαγγελματικής Κατάρτισης, δημιουργικής απασχόλησης, ψυχοκοινωνικής στήριξης και συμπληρωματικής εκπαίδευσης:

α) Σε συνεργασία με το ΚΕΘΕΑ (πιλοτικό πρόγραμμα): πρόγραμμα απεξάρτησης εφήβων χρηστών, πρόγραμμα πρόληψης από τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών, πρόγραμμα εικαστικών τεχνών, ομάδα συμβουλευτικής.

β) Σε συνεργασία με την Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος: πρόγραμμα εκμάθησης κεραμικής τέχνης.

γ) Σε συνεργασία με το Δήμο Ν. Ιωνίας-Βόλου: πρόγραμμα κολύμβησης, πρόγραμμα γυμναστικής.

δ) Σε συνεργασία με την Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος και του φιλανθρωπικού σωματείου

«Ο Εσταυρωμένος» πρόγραμμα διαχείρισης ελεύθερου χρόνου.

ε) Σε συνεργασία με το αθλητικό κολλέγιο ΝΙΚΗΣ ΒΟΛΟΥ πρόγραμμα ποδοσφαίρου.

Συμπληρωματικά των ανωτέρω δράσεων, εμπλουτίζονται οι υπάρχουσες βιβλιοθήκες και διοργανώνονται διάφορες πολιτιστικές και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις, όπως θεατρικές παραστάσεις, μουσικές συναυλίες, αθλητικές συναντήσεις κλπ.

Επίσης, σε όσους ανηλίκους το επιθυμούν, παρέχεται εργασία, με ευεργετικό υπολογισμό ημερών στην ποινή τους (όπως και στους συμμετέχοντες στα διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα), σε διάφορους λειτουργικούς τομείς κάθε καταστήματος (μαγειρεία, πλυντήρια, καθαρισμοί κλπ). Στους άπορους ανηλίκους, κυρίως αλλοδαπούς, παρέχεται δωρεάν από το φιλόπρωχο ταμείο κάθε δυνατή οικονομική διευκόλυνση για ικανοποίηση ατομικών αναγκών τους (ενδύματα, υποδήματα, διάφορα ατομικά είδη), πέραν των καλυπτόμενων αναγκών από την υπηρεσία.

Σημειώνεται δε ότι κάθε Κατάστημα Κράτησης Νέων εποπτεύεται από τον αρμόδιο Εισαγγελέα Ανηλίκων της Περιφέρειας που αυτό ανήκει και ελέγχεται από το Σώμα Επιθεώρησης και Ελέγχου Καταστημάτων Κράτησης του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Ε) Ευρωπαϊκά προγράμματα: Πολυετές Πρόγραμμα-Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης

Στο πλαίσιο του ετήσιου Προγράμματος 2009 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης, το οποίο υποβλήθηκε από το «Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης Γενική Διεύθυνση Μεταναστευτικής Πολιτικής» για έγκριση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 14.11.2008, και υπό την Προτεραιότητα 3 «Πολιτική για την ανάπτυξη δεξιοτήτων, ιδίως για το συντονισμό και το διαπολιτισμικό χαρακτήρα των κρατών μελών σε όλα τα επίπεδα και δομές διακυβέρνησης», συμπεριελήφθη δράση με τίτλο «Προγράμματα διαπολιτισμικής επιμόρφωσης προσωπικού που υπηρετεί στα Σωφρονιστικά Καταστήματα της Χώρας και στις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων & Ενηλίκων», συνολικού κόστους € 649.946,39, το οποίο θα καλυφθεί κατά 75% από κοινοτική χρηματοδότηση και 25% από εθνική συμμετοχή.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της Δημόσιας Διαβούλευσης του Ετήσιου Προγράμματος 2010 του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης και ειδικότερα σε ότι αφορά τη Δράση 5 «Πολιτισμός» έχει εγκριθεί η υλοποίηση ενεργειών με θέμα «Πρόγραμμα δραστηριοτήτων επιμορφωτικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα ανηλίκων μεταναστών στις Εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων εκτός των χώρων φιλοξενίας τους».

ΣΤ) Μετασωφρονιστική μέριμνα - ΝΠΙΔ «Επάνοδος»

Στην «Επάνοδο», το έτος 2009, προσήλθαν 225 αποφυλακιζόμενοι και άλλοι 124 απευθύνθηκαν τηλεφωνικά, προκειμένου να τύχουν ψυχολογικής και οικονομικής στήριξης (κουπόνια για διαμονή σε συμβεβλημένο ξενοδοχείο, εισιτήρια συγκοινωνιών και τηλεκάρτες).

- Έχουν δοθεί κάρτες, στα ελληνικά και στα αγγλικά, με τα τηλέφωνα και τη διεύθυνσή της στις κοινωνικές υπηρεσίες των Καταστημάτων Κράτησης.

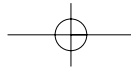
- Λειτουργεί ιστοσελίδα (www.epanodos.org.gr) με χρήσιμες πληροφορίες για προγράμματα και εξασφάλιση ή επιχορήγηση εργασίας.

- Κυκλοφορεί οδηγός, τυπωμένος στο τυπογραφείο του Κορυδαλλού, ώστε να διανέμεται στους αποφυλακιζόμενους και κυκλοφορεί διγλωσση έκδοση (στα ελληνικά και στα αγγλικά) από τις εκδόσεις Α. Σάκκουλα.

- Γίνεται ενημέρωση με ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά μηνύματα και μέσω αρθρογραφίας σε έγκυρες εφημερίδες και νομικά περιοδικά (π.χ. διανεμήθηκε τρίπτυχο με ενημερωτικό υλικό στους συνδρομητές του περιοδικού «Νομικό Βήμα»).

- Πραγματοποιήθηκε διήμερο Συνέδριο (17-18.02.2009) σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Αθηνών, όπου συμμετείχαν κορυφαίοι εγκληματολόγοι, κοινωνιολόγοι, ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί και συζητήθηκαν τα προβλήματα των αποφυλακιζόμενων και οι πρακτικές στήριξής τους που εφαρμόζονται στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες.

- Έχει συγκροτηθεί εθελοντική ομάδα στο πλαίσιο του Α΄ Κύκλου Συναντήσεων Διαλόγου, με θέμα «Εθελοντισμός και Επανεένταξη», ο οποίος θα ολοκληρωθεί το Μάιο.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

Υλοποιείται ήδη πρόγραμμα Exocor σε συνεργασία με Βέλγιο, Ουγγαρία, Ιταλία, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Ισπανία, Αγγλία, Ιρλανδία και Γερμανία για την ανάπτυξη κοινής στρατηγικής στην επανένταξη των πρώην κρατουμένων και αποφυλακισμένων.

Έχουν προγραμματιστεί ή και υλοποιούνται ήδη οι ακόλουθες δράσεις:

α) Προώθηση στενότερης συνεργασίας με κρατικούς φορείς, υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης και μη κυβερνητικές οργανώσεις.

β) Εκσυγχρονισμός και ενεργοποίηση των Εταιρειών Προστασίας Αποφυλακισμένων και των Εταιρειών Προστασίας Ανηλίκων.

γ) Συνεργασία με τους Επιμελητές Κοινωνικής Αρωγής, ώστε να υλοποιηθεί ο θεσμός της προστατευτικής επίβλεψης και συνδρομής των υπό όρο απολυομένων.

δ) Περαιτέρω συγκρότηση εθελοντικών ομάδων για τη στήριξη των αποφυλακισμένων.

ε) Δημιουργία στεγών σύντομης φιλοξενίας.

στ) Συνεργασία με άλλους φορείς για την εκπόνηση και εκτέλεση προγραμμάτων για την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση κρατουμένων και αποφυλακισμένων.

ζ) Οργάνωση επιχειρήσεων ή μονάδων, υπό την εποπτεία της «Επανόδου», στις οποίες θα προσλαμβάνονται κατά προτεραιότητα αποφυλακισόμενοι.

η) Συντονισμός του έργου της, με αντίστοιχες πρωτοβουλίες στο εξωτερικό, για ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και την πρόληψη της παραβατικότητας.

θ) Επεξεργασία και υποβολή προτάσεων για αναθεώρηση αναχρονιστικών διατάξεων της νομοθεσίας που εμποδίζουν την κοινωνική επανένταξη των πρώην κρατουμένων, την απορρόφηση των αποφυλακισμένων από το δημόσιο τομέα, τη μη απώλεια του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, κλπ.

III. Ισότητα των φύλων

A) Βία κατά των Γυναϊκών

Συνεχίστηκε και κατά το 2009 η παροχή αρωγής στις γυναίκες θύματα βίας μέσω των δύο Συμβουλευτικών Κέντρων (Αθήνα και Πειραιά) της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων.

Σύμφωνα με το νέο οργανισμό της ΓΓΙΦ (ΠΔ 5/2008, ΦΕΚ Α΄ 17/08.02.2008) ο οποίος προβλέπει τη δημιουργία 12 νέων δομών, οι αρμοδιότητες των Συμβουλευτικών Κέντρων, που λειτουργούν σε επίπεδο Γραφείου, υπαγόμενα απευθείας στη Διεύθυνση Εργασιακών σχέσεων και Κοινωνικής Πολιτικής, είναι:

α) Η ψυχο-κοινωνική στήριξη σε γυναίκες θύματα βίας (ενδοοικογενειακή, trafficking κλπ).

β) Η παροχή νομικής πληροφόρησης και συμβουλευτικής σε θέματα ισότητας.

γ) Η πληροφόρηση των πολιτών σε θέματα απασχόλησης και εργασιακών σχέσεων.

δ) Η συνεργασία με φορείς, που διαθέτουν Συμβουλευτικά Κέντρα και ξενώνες φιλοξενίας θυμάτων βίας σε όλη τη χώρα.

ε) Η καταγραφή και επεξεργασία στοιχείων, σε συνεργασία με το Τμήμα Τεκμηρίωσης, με βάση τα περιστατικά που αντιμετωπίζουν τα Συμβουλευτικά Κέντρα και την εμπειρία τους.

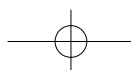
στ) Η ενημέρωση, πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα αρμοδιότητας των «Κέντρων», σε συνεργασία με το Τμήμα Πληροφόρησης της ΓΓΙΦ.

Ολοκληρώθηκε η ανάπτυξη ενός web-based πληροφοριακού συστήματος, η χρήση του οποίου θα εκσυγχρονίσει τη λειτουργία των Συμβουλευτικών Κέντρων της Γενικής Γραμματείας Ισότητας και θα αναβαθμίσει την υποστήριξη των γυναικών που απευθύνονται σε αυτά.

Στο πλαίσιο της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης αλλά και κυβερνητικών και μη κυβερνητικών οργανισμών καθώς και των διεθνών οργανισμών για τη βία κατά των γυναικών η ΓΓΙΦ πραγματοποίησε τις παρακάτω δράσεις:

α) Διάθεση ενημερωτικών εντύπων για την καταπολέμηση του φαινομένου και τις υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων. Συγκεκριμένα, τα έντυπα για την ενδοοικογενειακή βία έχουν εκδοθεί στα ελληνικά, αγγλικά, περσικά κι αραβικά, ενώ τα έντυπα για την εμπορία ανθρώπων έχουν εκδοθεί στα ελληνικά, αγγλικά, αλβανικά και ρωσικά.

β) Τον Ιανουάριο του 2009 επισκέφτηκε το Συμβουλευτικό Κέντρο της Αθήνας πενταμελής αντιπροσωπεία του Τμήματος «Family Protection» της Ιορδανικής Αστυνομίας και ενημερώθηκε από τις συμβούλους για θέματα νομι-

κής προστασίας και κοινωνικής υποστήριξης των θυμάτων.

γ) Ενόψει της 29ης Διάσκεψης των Υπουργών Δικαιοσύνης του Συμβουλίου της Ευρώπης, η οποία πραγματοποιήθηκε στην πόλη Tromsø της Νορβηγίας στις 17-19 Ιουνίου 2009 με θέμα: «Σπάζοντας τη σιωπή – ενωμένοι κατά της ενδοοικογενειακής βίας», αποστάλθηκε από τη ΓΓΙΦ στη Νορβηγία το υλικό που είχε παράξει η χώρα στο πλαίσιο της εκστρατείας του Συμβουλίου της Ευρώπης για την «Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών, συμπεριλαμβανομένης της ενδοοικογενειακής βίας (2006-2008)».

Η ΓΓΙΦ συμμετέχει με εκπρόσωπό της στο Δίκτυο Πρόληψης Τραυματισμών και Βίας, που σκοπό έχει τη διατομεακή ενημέρωση στα θέματα πρόληψης τραυματισμών και βίας και την επεξεργασία σχετικού Εθνικού Σχεδίου Δράσης. Στο πλαίσιο του Δικτύου συμμετέχει στην προετοιμασία της ελληνικής εκπροσώπησης στην αντίστοιχη Επιτροπή του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, στη συμπλήρωση Εθνικού Ερωτηματολογίου αναφορικά με την πορεία υλοποίησης των ψηφισμάτων του ΠΟΥ από τα κράτη μέλη στα θέματα πρόληψης τραυματισμών και βίας, στην επεξεργασία του προφίλ της χώρας στο πλαίσιο του Προγράμματος PHASE με τίτλο «Επιπτώσεις της Διαπροσωπικής Βίας στη Δημόσια Υγεία», κλπ.

Η ΓΓΙΦ συμμετέχει με εκπρόσωπό της στις εργασίες της ad hoc Επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας. Σκοπός της Επιτροπής είναι να προετοιμάσει ένα ή περισσότερα νομικώς δεσμευτικά εργαλεία [α] «για την πρόληψη και καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας περιλαμβανομένων ειδικών μορφών βίας κατά των γυναικών, άλλων μορφών βίας κατά των γυναικών, και την προστασία και υποστήριξη των θυμάτων τέτοιας βίας όπως επίσης την ποινική δίωξη των δραστών».

Η ΓΓΙΦ συμμετείχε στην προετοιμασία της Ετήσιας Συνάντησης Εφαρμογής της Ανθρώπινης Διάστασης (ΟΑΣΕ, Βαρσοβία, 28-29.10.2009).

Η ΓΓΙΦ συμμετέχει με εκπρόσωπό της στην Ομάδα Εργασίας του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, για την υλοποίηση του Σχεδίου διασυννοριακής και διαπεριφερειακής συνεργασίας και επιχειρησιακής δράσης των αστυνομικών υπηρεσιών στις χώρες της Ν.Α. Ευρώπης με την κωδική

ονομασία «ΙΛΑΕΙΡΑ». Σε αυτό το πλαίσιο συμμετείχε επίσης στην 3^η Συνάντηση Εμπειρογνομόνων, που έγινε το Σεπτέμβριο του 2009 στα Χανιά.

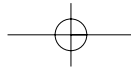
Τον Απρίλιο του 2009 πραγματοποιήθηκε από στελέχη της ΓΓΙΦ ενημέρωση με θέμα την εμπορία ανθρώπων, των εκπροσώπων της Εθνικής Αρχής για τη Διακίνηση Ανθρώπων, του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικών Μεταρρυθμίσεων της Ρουμανίας. Η εκπαιδευτική επίσκεψη έγινε στο πλαίσιο Προγράμματος Διδυμοποίησης με την Ρουμανία, του οποίου ηγείται το αυστριακό Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Ludwig Boltzmann, με εταίρους το Ευρωπαϊκό Κέντρο Δημοσίου Δικαίου (Ελλάδα), το Γερμανικό Ίδρυμα Διεθνούς Νομικής Συνεργασίας (Γερμανία) και την Εθνική Αρχή για τη Διακίνηση Ανθρώπων, του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικών Μεταρρυθμίσεων της Ρουμανίας. Ειδικά τονίστηκε η διάσταση του φύλου στο φαινόμενο και η καθοριστική σημασία της δράσης της Γενικής Γραμματείας Ισότητας στην ανάδειξη του προβλήματος και την καταπολέμησή του.

Την 25^η Νοεμβρίου 2009, Παγκόσμια Ημέρα για την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εξήγγειλε «Εθνικό Πρόγραμμα για την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών 2009-2013». Το Πρόγραμμα αυτό αναλύεται αφενός σε δράσεις πρόληψης του φαινομένου και υποστήριξης των θυμάτων και αφετέρου σε νομοθετικές παρεμβάσεις ενίσχυσης του θεσμικού πλαισίου.

Συγκεκριμένα, η ΓΓΙΦ του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ως ο αρμόδιος φορέας για το σχεδιασμό, την οργάνωση και την υλοποίηση των παρεμβάσεων που προβλέπονται στον Άξονα Προτεραιότητας III «Ενδυνάμωση των πολιτικών ισότητας των φύλων σε όλο το εύρος της δημόσιας διοίκησης», του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013», έχει καταρτίσει «Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης προς όφελος των γυναικών και την καταπολέμηση της βίας σε εθνικό και τοπικό επίπεδο», το οποίο συνίσταται σε οριζόντιες και κάθετες δράσεις, συνολικού κόστους 17.400.000 €.

Οι οριζόντιες δράσεις περιλαμβάνουν:

α) Τη σύσταση και λειτουργία Επιστημονικής

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

Επιτροπής, μη αμειβόμενη, επιφορτισμένης με τη συνολική εποπτεία του έργου.

β) Την εκπόνηση εκπαιδευτικού πακέτου καθώς και πρωτοκόλλων λειτουργίας και συμβουλευτικής των Συμβουλευτικών Κέντρων.

γ) Την επιμόρφωση των συμβούλων που θα στελεχώσουν τα Συμβουλευτικά Κέντρα και την Τηλεφωνική Γραμμή SOS, δικηγόρων που θα συμμετέχουν στα προγράμματα νομικής βοήθειας γυναικών θυμάτων βίας, αλλά και επαγγελματιών που χειρίζονται αντίστοιχες υποθέσεις (π.χ. αστυνομικοί, δικαστές, επαγγελματίες υγείας κλπ).

δ) Τη συγκρότηση και λειτουργία Τηλεφωνικής Γραμμής SOS, 24ωρης λειτουργίας.

ε) Την υλοποίηση ολοκληρωμένης δέσμης συντονισμένων παρεμβάσεων πρόληψης και ευαισθητοποίησης που περιλαμβάνει ημερίδες ευαισθητοποίησης, θεματικό συνέδριο, ενημερωτικά έντυπα, τηλεοπτικό και ραδιοφωνικό σποτ, κεντρική ιστοσελίδα και banner σε ιστοσελίδες.

στ) Την αξιολόγηση των οριζοντίων παρεμβάσεων.

Οι κάθετες δράσεις περιλαμβάνουν:

α) Τη δημιουργία 12 νέων Συμβουλευτικών Κέντρων της Γενικής Γραμματείας Ισότητας στις αντίστοιχες Περιφέρειες της χώρας.

β) Την αναβάθμιση των δύο υφιστάμενων Συμβουλευτικών Κέντρων της Γενικής Γραμματείας Ισότητας.

γ) Τη δημιουργία 12 νέων Ξενώνων στις αντίστοιχες Περιφέρειες της χώρας (σε συνεργασία με ΟΤΑ και ΜΚΟ).

δ) Την αναβάθμιση υφισταμένων δομών ΟΤΑ/ΜΚΟ.

Β) Άλλες δράσεις της ΓΓΙΦ

Η ΓΓΙΦ συνεργάστηκε με το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας στην προετοιμασία της συμμετοχής της χώρας στην 98^η Διεθνή Συνδιάσκεψη Εργασίας, του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας (Ιούνιος 2009). Συγκεκριμένα, αποστάλθηκε εισηγητικό σημείωμα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας για την εγχάραξη της διάστασης του φύλου στις πολιτικές καταπολέμησης του AIDS. Επίσης, απαντήθηκε ερωτηματολόγιο του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας με θέμα «HIV/AIDS και ο κόσμος της εργασίας» ως προς τα θέματα της αρμοδιότητάς μας. Σημειώνουμε ό-

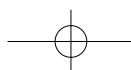
τι τα σχόλια της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, σχετικά με τη διάκριση των φύλων ως προς τον ιό, ενσωματώθηκαν σχεδόν αυτούσια στα Προτεινόμενα Συμπεράσματα της Έκθεσης και μνημονεύτηκαν από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας ως ουσιαστική παρέμβαση της Ελλάδας στη διαμόρφωση του προτεινόμενου κειμένου. Υπήρξε επίσης συνεργασία με το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας στην προετοιμασία της συμμετοχής της χώρας στη Διάσκεψη με θέμα «Γονική φροντίδα παιδιών και πολιτικές Απασχόλησης» (Πράγα, 5-6 Φεβρουαρίου 2009) με την αποστολή ενημερωτικού σημειώματος με τις δράσεις και τις πολιτικές της Γενικής Γραμματείας ως προς το θέμα της Διάσκεψης.

Αξίζει τέλος να αναφερθεί η εξαιρετικά αυξημένη ζήτηση του εντύπου για τις μονογονεϊκές οικογένειες που έχει εκδώσει η ΓΓΙΦ και το οποίο περιλαμβάνει τις νομοθετικές ρυθμίσεις και τις κάθε είδους παροχές που η ελληνική πολιτεία έχει θεσπίσει για τη στήριξη των μονογονεϊκών οικογενειών.

IV. Λοιπές δράσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

1. Συμμετοχή στη διοργάνωση του 1^{ου} Εκπαιδευτικού Σεμιναρίου στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο, με τίτλο: «Από τη θεωρία στην πράξη», το οποίο έλαβε χώρα στην Αθήνα στις 26-29 Μαΐου 2009.

2. Συμμετοχή στη Διακρατική Συνάντηση Εργασίας Ελλάδας-Αλβανίας, (Θεσσαλονίκη, 15-16 Ιουνίου 2009) με περιεχόμενο την εξέταση ζητημάτων που αφορούν στην εφαρμογή της Διακρατικής Συμφωνίας μεταξύ της Ελλάδας και της Αλβανίας για την Προστασία και Αρωγή Ανηλίκων Θυμάτων Εμπορίας (Ν. 3692/2008, ΦΕΚ Α΄ 173/25.08.2008), η οποία έλαβε χώρα στο πλαίσιο του τρίτου κοινού Προγράμματος του Δικτύου «Αριάδνη» κατά της Εμπορίας Ανθρώπων στη Ν.Α. και Α. Ευρώπη. Βασικός στόχος της συνάντησης ήταν η ανασκόπηση της κατάστασης στην Ελλάδα και στην Αλβανία σε ό,τι αφορά στην προστασία ανηλίκων θυμάτων εμπορίας, διακίνησης, εκμετάλλευσης και παραμέλησης, ο συντονισμός των διακρατικών ενεργειών για την αποτελεσματικότερη αρωγή και προστασία των θυμάτων αυτών και η δημιουργία των αναγκαίων προϋπο-

θέσεων για την εφαρμογή στην πράξη των προβλεπομένων από τη Διακρατική Συμφωνία διατάξεων καθώς και η ανταλλαγή εμπειριών.

3. 29^η Διάσκεψη Υπουργών Δικαιοσύνης του Συμβουλίου της Ευρώπης (Tromso, Νορβηγία 17-19 Ιουνίου 2009). Η Διάσκεψη είχε ως κύριο θέμα την ενδοοικογενειακή βία. Συγκεκριμένα υιοθετήθηκαν ψηφίσματα που αναφέρονται στην πρόληψη και αποτροπή της ενδοοικογενειακής βίας, στην αμοιβαία συνεργασία στις ποινικές υποθέσεις και στο κράτος δικαίου. Τονίστηκε, επίσης, η ανάγκη για αυστηρότερη τιμωρία των δραστών ενδοοικογενειακής βίας και, μεταξύ άλλων, υπογραμμίστηκε η ανάγκη για συνεργασία μεταξύ του Συμβουλίου της Ευρώπης, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Εθνών.

4. Παρουσίαση ελληνικής περιοδικής έκθεσης ενώπιον της Επιτροπής για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων των Ηνωμένων Εθνών (CERD). Σύνταξη απαντήσεων σε σχετικό κατάλογο ερωτημάτων (Γενεύη, 10 και 11 Αυγούστου 2009).

5. Διοργάνωση από κοινού με το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και συμμετοχή σε Συνέδριο με θέμα: «Ο Δρόμος προς τη Δικαιοσύνη», το οποίο έλαβε χώρα στη Θεσσαλονίκη στις 15-16 Οκτωβρίου 2009.

6. Συμμετοχή στο 3^ο Παγκόσμιο Φόρουμ για τη Μετανάστευση και την Ανάπτυξη, το οποίο έλαβε χώρα στην Αθήνα στις 4-5 Νοεμβρίου 2009.

7. Διοργάνωση από κοινού με το Ελληνικό Ινστιτούτο Διεθνούς και Αλλοδαπού Δικαίου, του Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα: «Νόμος και Πολυπολιτισμικότητα: Σύγχρονες Προκλήσεις», το οποίο έλαβε χώρα στην Αθήνα στις 26-27 Νοεμβρίου 2009. Στο εν λόγω Συνέδριο απηύθυνε και ρετισμό ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κ. Γ. Δημήτραινας.

8. Συμμετοχή στο 3^ο Σεμινάριο, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού προγράμματος «Ιταλία, Αλβανία και Ελλάδα για την καταπολέμηση της εμπορίας γυναικών και παιδιών», το οποίο έλαβε χώρα στην Αθήνα στις 7-8 Δεκεμβρίου 2009.

9. Διοργάνωση από κοινού με το Ελληνικό Τμήμα του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου σε

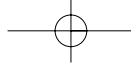
Αστικές και Εμπορικές Υποθέσεις Ημερίδας για την Ευρωπαϊκή Ημέρα Πολιτικής Δικαιοσύνης, με θέμα «Εξελίξεις στον ενιαίο Ευρωπαϊκό Δικαστικό Χώρο – Επίκαιροι προβληματισμοί», η οποία έλαβε χώρα στο Δικηγορικό Σύλλογο Πειραιά στις 10 Δεκεμβρίου 2009.

10. Συνάντηση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κ. Χάρη Καστανίδη με τον Επίτροπο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης κ. Thomas Hammarberg κατά την επίσκεψη που πραγματοποίησε ο Επίτροπος στη χώρα μας στις 9 Φεβρουαρίου 2010.

11. Σημειώνουμε, τέλος, ότι κατά το έτος 2009 το Συμβούλιο Σπουδών της Εθνικής Σχολής Δικαστών Λειτουργών (ΕΣΔι), με απόφασή του, ενέταξε στο Πρόγραμμα Σπουδών της Πολιτικής-Ποινικής Κατεύθυνσης, 18 συνολικά ώρες διδασκαλίας για κάθε τμήμα σπουδών, με θέμα «Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)» και 36 συνολικά ώρες διδασκαλίας για κάθε τμήμα σπουδών, με θέμα: «Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο». Επίσης, ενέταξε στο Πρόγραμμα Σπουδών της Διοικητικής Κατεύθυνσης, 24 δώρα διδασκαλίας στα Συνταγματικά δικαιώματα-ελευθερίες και την ΕΣΔΑ και 16 δώρα διδασκαλίας στο Δίκαιο προσφύγων και αλλοδαπών.

Παράλληλα, στο πλαίσιο των επιμορφωτικών της δραστηριοτήτων, η ΕΣΔι διοργάνωσε δύο τριήμερες επιμορφωτικές συναντήσεις, την πρώτη στη Θεσσαλονίκη στις 20-22 Μαΐου 2009, στην οποία συμμετείχαν εν ενεργεία δικαστές και τη δεύτερη στην Κομοτηνή στις 4-6 Νοεμβρίου 2009, στην οποία συμμετείχαν εν ενεργεία δικαστές και σπουδαστές της ΕΣΔι. Το θέμα των συναντήσεων αυτών ήταν: «Εγκληματικότητα και κράτος δικαίου – Το παράδειγμα της βίας, των ναρκωτικών και της λαθρομετανάστευσης».

Ακόμη, στο πλαίσιο του Κοινοτικού Προγράμματος «Progress» πραγματοποιήθηκε από την ΕΣΔι στις 10-12 Μαρτίου 2010 στην Κομοτηνή επιμορφωτικό σεμινάριο με τίτλο «Η αρχή της ίσης μεταχείρισης και της μη διάκρισης κατά το Ευρωπαϊκό και Ελληνικό Δίκαιο». Το σεμινάριο θα παρακολουθήσουν σπουδαστές της Σχολής καθώς και εν ενεργεία δικαστικοί λειτουργοί.

4. Έκθεση του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη

I. Γενικά

Ο απόλυτος σεβασμός και η εγγύηση της προστασίας των δικαιωμάτων των πολιτών, καθώς και η καταπολέμηση κάθε είδους ρατσιστικής συμπεριφοράς αποτελεί κατευθυντήρια γραμμή της πολιτικής του Υπουργείου μας και του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας. Επισημαίνεται δε ότι στην Ελληνική Αστυνομία έχει ανατεθεί η ευθύνη της διαφύλαξης και προστασίας των πολυτιμότερων εννόμων αγαθών, η δε αρμοδιότητά της και η αποστολή της έχει οριοθετηθεί με σαφήνεια από το Σύνταγμα και τους Οργανικούς Νόμους που διέπουν τη λειτουργία της. Σύμφωνα με το πλέγμα των διατάξεων αυτών, έργο της Αστυνομίας, μεταξύ άλλων, είναι και η προστασία των συνταγματικώς κατοχυρωμένων ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών των πολιτών, ημεδαπών και αλλοδαπών, ανεξαρτήτως εθνικότητας, φυλής, γλώσσας, θρησκευτικών και πολιτικών πεποιθήσεων κλπ.

Ήδη από τον Οκτώβριο του 2009, η ελληνική πολιτεία και συγκεκριμένα το νεοσύστατο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη καταβάλλει μία συστηματική, καθημερινή προσπάθεια για βελτίωση των επιδόσεων της Ελλάδας στον τομέα του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η προσπάθεια αυτή είναι πολυεπίπεδη και πολυμέτρητη. Δεν αφορά μόνο στη βελτίωση των συνθηκών κράτησης στα αστυνομικά κρατητήρια και την αντιμετώπιση περιστατικών μη σύνομης συμπεριφοράς από πλευράς ένστολου προσωπικού. Στοχεύει, επίσης, στην ενίσχυση της λογοδοσίας των Σωμάτων Ασφαλείας απέναντι στους πολίτες, σε συνδυασμό με τον αυστηρό σεβασμό των δικαιωμάτων των μεταναστών.

II. Ζητήματα συμπεριφοράς αστυνομικών οργάνων

A) Δεδηλωμένη πρόθεση από την πρώτη στιγμή ανάληψης των καθηκόντων του Υπουργού είναι η αναβάθμιση του συνολικού συστήματος έλεγχου και δημόσιας λογοδοσίας των υπηρεσιών αστυνόμευσης.

Σε αυτό το πλαίσιο προωθείται η σύσταση και λειτουργία ανεξάρτητου μηχανισμού υποβολής και διεκπεραίωσης καταγγελιών αυθαιρεσίας εις βάρος του προσωπικού των σωμάτων ασφαλείας.

Το Γραφείο Αντιμετώπισης Περιστατικών Αυθαιρεσίας όπως θα ονομάζεται ο νέος φορέας θα έχει την αρμοδιότητα για την αντιμετώπιση περιστατικών αυθαιρεσίας του ένστολου προσωπικού του συνόλου των σωμάτων ασφαλείας (Ελληνικής Αστυνομίας, Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος), δεδομένου ότι το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη συγκεντρώνει για πρώτη φορά στην πρόσφατη ιστορία της χώρας όλα τα σώματα ασφαλείας υπό την ίδια στέγη.

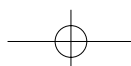
Με τη σύσταση του Γραφείου οι πολίτες θα έχουν τη δυνατότητα να καταγγέλλουν περιστατικά παράνομης συμπεριφοράς του ένστολου προσωπικού των σωμάτων ασφαλείας, ώστε να εξασφαλίζεται η ταχεία και αποτελεσματική διερεύνησή τους και να μην δημιουργούνται υπόνοιες για συγκάλυψή τους στο πλαίσιο της κακώς εννοούμενης συναδελφικής αλληλεγγύης. Με τη θεσμική αυτή καινοτομία, η χώρα μας ανταποκρίνεται στην υποχρέωσή της να συμμορφωθεί με τις υποδείξεις και τις κατευθυντήριες αρχές των ευρωπαϊκών πολιτικών και δικαιοδοτικών οργάνων.

Ο νέος φορέας έχει σχεδιαστεί με γνώμονα τις κατευθυντήριες αρχές που έχει συντάξει το Γραφείο του κ. Επιτρόπου (Επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας CPT), καθώς και την αποκομισθείσα διεθνή εμπειρία από την λειτουργία αντίστοιχων οργάνων σε άλλες χώρες. Ειδικότερα προβλέπεται ότι:

- Στο νέο Γραφείο θα μπορούν να αναφέρονται περιστατικά παράνομης συμπεριφοράς του ένστολου προσωπικού των σωμάτων ασφαλείας σε βάρος πολιτών, ώστε να εξασφαλίζεται η ταχεία και αποτελεσματική διερεύνησή τους και να μην δημιουργούνται υπόνοιες για συγκάλυψή τους στα πλαίσια της κακώς εννοούμενης συναδελφικής αλληλεγγύης.

- Στο νέο Γραφείο θα μπορούν να αναφέρονται περιστατικά παράνομης συμπεριφοράς του προσωπικού των σωμάτων ασφαλείας σε βάρος πολιτών ανεξαρτήτως υπηκοότητας ή καταγωγής.

- Το Γραφείο θα στελεχώνεται αποκλειστικά

από πολιτικό προσωπικό, ειδικούς επιστήμονες, και δικαστικούς εγγωσμένου κύρους.

- Θα υπάρχει ειδική μέριμνα, για την διευκόλυνση προσώπων που αγνοούν την Ελληνική γλώσσα ή δεν μπορούν να γράψουν, με την παροχή διερμηνείας και τη συνδρομή υπαλλήλου του Γραφείου.

Οι πρωτοβουλίες του Υπουργείου στο συγκεκριμένο τομέα επίσης περιλαμβάνουν την **αναμόρφωση του πειθαρχικού δικαίου της Ελληνικής Αστυνομίας** με στόχο την γρήγορη και αποτελεσματική διεκπεραίωση των υποθέσεων. Προς αυτή την κατεύθυνση έχει αποφασιστεί:

- η προσθήκη δικαστικού στο Πειθαρχικό Συμβούλιο στο β' βαθμό και
- η θεσμοθέτηση της διαδικασίας του αυτόφωρου πειθαρχικού σύμφωνα με το οποίο θα υπάρχει ταχύρυθμη παραπομπή στα πειθαρχικά όργανα όταν το αδίκημα είναι αυταπόδεικτο, ώστε να δημιουργηθεί ένα αξιόπιστο, γρήγορο και αυστηρό πλαίσιο λογοδοσίας της Αστυνομίας που θα προστατεύει τον πολίτη και θα αναβαθμίζει ποιοτικά το θεσμικό της ρόλο.

Β) Ήδη από την 04.10.2009 έως και σήμερα (την 08.04.2010) έχουν τεθεί σε διαθεσιμότητα 83 αστυνομικοί για βασανιστήρια και άλλες προσβολές της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, χρήση πυροβόλων όπλων, αντικανονική συμπεριφορά και άλλες περιπτώσεις για τις οποίες έχει διαταχθεί Ένορκη Διοικητική Εξέταση (ΕΔΕ) για περιπτώσεις που επισύρουν ανώτατη πειθαρχική ποινή.

Ενδεικτικό, μάλιστα, είναι και το γεγονός ότι οι περιπτώσεις διοικητικής διερεύνησης για βασανιστήρια, κακομεταχείριση, κακοποίηση και βιβάνωση συμπεριφορά έχουν τετραπλασιαστεί σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα το περσινό έτος.

Γ) Στο πλαίσιο αυτό η Ελληνική Αστυνομία συνεργάζεται με τις αρμόδιες Αρχές, όπως την Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CPT), την ΕΕΔΑ, το Συνήγορο του Πολίτη, την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, με ΜΚΟ κοκ, για την ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση των αστυνομικών σε θέματα σεβασμού ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και για την παροχή υποστήριξης σε πρόσφυγες, μετανάστες, μέλη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και κρατούμενους.

Παράλληλα, το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας, με σχετικές διαταγές προς τις περιφερειακές αστυνομικές Υπηρεσίες, έχει τονίσει προς τους αστυνομικούς το θέμα της συμπεριφοράς τους προς όλους ανεξαρτήτως τους πολίτες, την ανάγκη του απόλυτου σεβασμού της προσωπικότητας και των ατομικών τους δικαιωμάτων και της ίσης μεταχείρισης χωρίς φυλετικές, εθνοτικές ή άλλες διακρίσεις, όπως άλλωστε επιτάσσουν το άρθρο 4 του Συντάγματος, ο Ν. 3304/2005 «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού», η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Πολιτικά Δικαιώματα, η Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Τρόπων Σκληρής, Σπάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, ο Κώδικας Συμπεριφοράς Αστυνομικών του ΟΗΕ, η Διακήρυξη Κανόνων Δεοντολογίας για την Αστυνομία του Συμβουλίου της Ευρώπης κλπ.

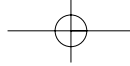
Πέραν αυτών, για το θέμα του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη συμπεριφορά των αστυνομικών κατά την αστυνομική δράση, έχει εκδοθεί σειρά εγκυκλίων διαταγών και εγχειριδίων που απεστάλησαν σε όλες τις Υπηρεσίες και κοινοποιήθηκαν στους αστυνομικούς, για ευαισθητοποίηση στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Η υπ' αριθ. 8 Σύσταση της ECRI, με θέμα «Αντιμετωπίζουμε το ρατσισμό ενώ μαχόμεθα κατά της τρομοκρατίας», με στόχο τη μελέτη και εναρμόνιση των δράσεων σε θέματα ρατσισμού και μισαλλοδοξίας.

- Η υπ' αριθ. 9 Σύσταση της ECRI με θέμα «Καταπολεμώντας τον αντισημιτισμό» για τον ίδιο σκοπό.

- Η υπ' αριθ. 11 Σύσταση της ECRI με θέμα «Καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων στην αστυνόμευση» για μελέτη και προσαρμογή των δράσεων, λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενό της.

- Εγκύκλιος διαταγή του Αρχηγού Ελληνικής Αστυνομίας (7100/1/9 από 10.12.2009), με αφορμή τον εορτασμό της παγκόσμιας ημέρας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της υπογραφής της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του

Ανθρώπου. Με την εγκύκλιο αυτή απευθύνονται προτροπές και συστάσεις στο αστυνομικό προσωπικό για την εμπέδωση και τήρηση των ανθρωπιστικών αρχών.

- Εγκύκλιος διαταγή του Αρχηγού Ελληνικής Αστυνομίας (7102/1/5 από 08.03.2009), με αφορμή την ημέρα της γυναίκας, με την οποία παρέχονται γενικές κατευθύνσεις για το σεβασμό των δικαιωμάτων της γυναίκας, τόσο στο πλαίσιο της εφαρμογής των πολιτικών ισότητας σε όλους τους τομείς για το γυναικείο αστυνομικό προσωπικό, όσο και στο πλαίσιο της αντεγκληματικής πολιτικής της Αστυνομίας για τις γυναίκες θύματα εγκληματικών πράξεων.

III. Θέματα αλλοδαπών: Ζητήματα προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο

A) Νέα διαδικασία για το άσυλο

Πρόθεσή μας είναι η ριζική αναμόρφωση του σημερινού συστήματος εξέτασης αιτημάτων ασύλου μέσω της δημιουργίας φορέα ανεξάρτητου από την Ελληνική Αστυνομία, υπό την αιγίδα του ΥΠτΠ.

Το νέο σύστημα ασύλου θα έχει ως αποτέλεσμα μία ταχύτερη και δικαιότερη διαδικασία, που θα διέπεται από σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, στην προστασία των ανθρώπων που έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας και θα πηγάζει από τις διεθνείς και ευρωπαϊκές μας υποχρεώσεις.

Ήδη η ειδική επιτροπή που είχε συσταθεί με συμμετοχή των συναρμόδιων Υπουργείων, μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) και της Υπάτης Αρμοστείας, και έχει σκοπό την υποβολή ολοκληρωμένης πρότασης για την αναμόρφωση της διαδικασίας εξέτασης αιτημάτων ασύλου, έχει ολοκληρώσει το έργο της. Τα βασικά σημεία της πρότασης έχουν ως εξής:

- **Απεμπλοκή της Αστυνομίας από τη διαδικασία του ασύλου:** Δημιουργούμε μία νέα ανεξάρτητη Υπηρεσία Ασύλου, η οποία θα υπάγεται στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και η οποία θα στελεχωθεί με ειδικό επιστημονικό προσωπικό. Η Υπηρεσία θα έχει έδρα στην Αθήνα και περιφερειακά γραφεία στις βασικές περιοχές υποδοχής.

- **Διαχείριση των (44.560) συσσωρευμένων**

εκκρεμών αιτημάτων ασύλου: Βάζουμε τέλος στο ιδιότυπο καθεστώς ομηρίας που έχουν υπαχθεί δεκάδες χιλιάδες συνάνθρωποί μας. Τα συσσωρευμένα αιτήματα θα εξεταστούν από ειδική επιτροπή με την συμμετοχή πολιτικών υπαλλήλων του ΥΠτΠ, εκπροσώπων της Ύπατης Αρμοστείας και νομικών.

- **Αλλαγή της διαδικασίας Ασύλου:** Υιοθετούνται δύο διαδικασίες, η κανονική και η ταχύρυθμη. Με την ταχύρυθμη διαδικασία εξετάζονται τα «προφανώς αβάσιμα» αιτήματα και τα αιτήματα των κρατουμένων προς απέλαση αλλοδαπών. Δημιουργούνται δύο βαθμοί εξέτασης των αιτημάτων ασύλου. Τα ανώτατα όρια για την έκδοση απόφασης επί των αιτημάτων ασύλου συμφωνήθηκε να μην υπερβαίνουν τους έξι μήνες σε α' και β' βαθμό για την ταχύρυθμη διαδικασία και τους δώδεκα για την κανονική. Η συνέντευξη διενεργείται από εξειδικευμένο ειδικό επιστήμονα (eligibility officer) υπάλληλο της Υπηρεσίας Ασύλου. Ο ειδικός επιστήμονας προτείνει στο αποφασίζον όργανο την ακολουθητέα διαδικασία και διατυπώνει κρίση. Την απόφαση σε α' βαθμό λαμβάνει Επιτροπή, η οποία συγκροτείται από τον Προϊστάμενο του Γραφείου Ασύλου, τον εισηγητή-ειδικό επιστήμονα και έναν ακόμα ειδικό επιστήμονα της Υπηρεσίας Ασύλου.

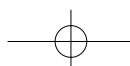
- **Δημιουργία ανεξάρτητης διαδικασίας εξέτασης σε β' βαθμό:** Συστήνεται ανεξάρτητη Επιτροπή Προσφυγών για την διεκπεραίωση προσφυγών κατά της πρωτοβάθμιας απόφασης με αποφασιστικές αρμοδιότητες.

- Προβλέπονται επίσης ειδικές διαδικασίες για τους ασυνόδευτους ανήλικους, τις ευάλωτες/ευπαθείς ομάδες καθώς και για την ολοκλήρωση της συνολικής διαδικασίας μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα.

Παράλληλα, έχει ήδη συσταθεί ειδική επιτροπή που επεξεργάζεται τη δομή, λειτουργία και οργάνωση της νέας Υπηρεσίας Ασύλου.

B) Ταυτόχρονα, το Υπουργείο έχει ήδη **ανάβει πολλαπλές δράσεις**, όπως η μη κράτηση αλλοδαπών σε αστυνομικά κρατητήρια που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις μακροχρόνιας κράτησης.

Με την ολοκλήρωση των διαδικασιών καταγραφής, ταυτοποίησης κλπ αυτοί μεταφέρονται σε Ειδικούς Χώρους Παραμονής Αλλοδαπών (ΕΧΠΑ) που προσφέρονται για μακρόχρονη κρά-

τηση. Επίσης στα ίδιο πλαίσιο, όταν διαπιστώνεται ότι ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες ή προέρχονται από χώρες που δεν είναι εφικτή η απέλασή τους, αυτοί δεν κρατούνται και αφήνονται ελεύθεροι.

Επιπροσθέτως:

- Ανεστάλη η λειτουργία του Ειδικού Χώρου Παραμονής Αλλοδαπών (ΕΧΠΑ) στην Παγανή Μυτιλήνης¹ και

- ήδη με πρωτοβουλία μας, συνεστήθη η Ομάδα Εργασίας για την εκπόνηση πρότασης για δημιουργία και λειτουργία Κέντρων Καταγραφής και Διαχείρισης Μη Νόμιμα Εισερχομένων Μεταναστών και συμπληρωματικών δομών φιλοξενίας. Στην εν λόγω ομάδα συμμετέχουν εκπρόσωποι των Υπουργείων Εσωτερικών, Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, καθώς και εκπρόσωποι της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, του ΔΟΜ, του Ερυθρού Σταυρού, του Συνηγόρου του Πολίτη και άλλων αρμοδίων φορέων.

Επισημαίνεται ότι οι προτάσεις της ομάδας θα βρουν άμεση εφαρμογή στο Πρότυπο Κέντρο στον Ουτζά της Μυτιλήνης που πρόκειται να λειτουργήσει μέσα στο 2010 και σε άλλες δομές που πληρούν τις κτιριακές προϋποθέσεις. Βούλησή μας είναι σταδιακά να δημιουργηθούν τέτοια κέντρα στις περιοχές της επικράτειας που εντοπίζεται πρόβλημα αυξημένων μεταναστευτικών ροών, δηλαδή κυρίως στα νησιά και στον Έβρο. Στα Κέντρα αυτά οι μετανάστες θα καταγράφονται, θα ταυτοποιούνται, θα εξετάζονται ιατρικά και στη συνέχεια θα διακρίνονται σε κατηγορίες και θα προωθούνται αναλόγως στην ενδοχώρα. Οι αιτούντες άσυλο σε δομές που θα μας υποδειχθούν από την Επιτροπή εμπειρογνώμων για το Άσυλο, οι ασυνόδετοι ανήλικοι σε Ανοικτά Κέντρα Φιλοξενίας, κ.ο.κ.

Η κατασκευή, ανακατασκευή και μίσθωση των εγκαταστάσεων καταγραφής και διαχείρισης θα χρηματοδοτηθεί από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Εξωτερικών Συνόρων. Για τις λειτουργικές δαπάνες

αναζητούνται πόροι από Ευρωπαϊκά Ταμεία, όπως το Ταμείο Προσφύγων και άλλα Ευρωπαϊκά Προγράμματα αντίστοιχα του «Αιγέας». Σκοπός μας είναι να ανταποκριθούμε και να εκπληρώσουμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις υποχρεώσεις μας έναντι των μεταναστών, με βάση τα δεδομένα των απαιτήσεων της Δημοκρατίας μας και του διαχρονικού πολιτισμού μας, χωρίς να επιβαρυνθεί ο κρατικός προϋπολογισμός.

Γ) Άμεσος στόχος μας είναι η καθημερινή μας πρακτική και δεοντολογία περί σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να είναι σταθερή και απαρέγκλιτη αρχή, παρά τις δύσκολες και υποτιμημένες ως προς το μέγεθος και την πολυπλοκότητα συνθήκες και τις υψηλές απαιτήσεις διαχείρισης του αριθμού παράνομων μεταναστών που εισέρχονται στη χώρα μας.²

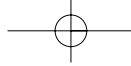
Ταυτόχρονα, επειδή ακριβώς αντιλαμβανόμαστε τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες, οι οποίοι ζουν μόνιμα στην Ελλάδα, πρέπει να γίνει μία μεγάλη προσπάθεια ενσωμάτωσης τους στην ελληνική κοινωνία με όλα εκείνα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που παρέχει το Σύνταγμά μας και η Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, καθώς και τις υποχρεώσεις που έχει ο κάθε πολίτης σε αυτή τη χώρα.

Προς την κατεύθυνση αυτή, το Υπουργείο μας, πέραν των προαναφερομένων δράσεων, εφαρμόζει νέα πολιτική αναφορικά με τη διαχείριση της μετανάστευσης (*νόμιμης και παράνομης*³), που έχει ως στόχο, μαζί με την υιοθέτηση και άλλων δράσεων που βρίσκονται σε διαβούλευση και συζήτηση με συναρμόδια Υπουργεία και Φορείς (π.χ. χορήγηση ιθαγένειας, ένταξη μεταναστών στο ασφαλιστικό σύστημα κ.ά.), να καταβάλλονται και να βελτιώνονται συνεχώς οι προσπάθειές μας στη διαχείριση - επίλυση των γενεσιουργών αιτιών των προβλημάτων που ανακύπτουν, έχοντας ένα σαφώς ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα για τους μετανάστες.

1. Από 29.10.2009, οι δε κρατούμενοι μεταφέρονται στον ΕΧΠΑ Μερσινιδίου Χίου.

2. Πέρισι 126.145 μη νόμιμοι οικονομικοί μετανάστες συνελήφθησαν από τις Ελληνικές Αρχές και σύμφωνα με στοιχεία του FRONTEX το 70,5% των παράνομων μεταναστών που συλλαμβάνονται, ενώ προσπαθούν να περάσουν στην Ευρώπη, συλλαμβάνονται στα σύνορα της Ελλάδας.

3. Η χώρα μας, λόγω της γεωγραφικής της θέσης ως εξωτερικό σύνορο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δέχεται έντονη μεταναστευτική πίεση.

IV. Θέματα δημόσιας ασφάλειας

Οι δράσεις της Ελληνικής Αστυνομίας για την αντιμετώπιση και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, της παιδικής πορνογραφίας, των εξαφάνιστων ανηλίκων, των παράνομων υιοθεσιών και της ενδοοικογενειακής βίας, έχουν ως ακολούθως:

A) Εμπορία ανθρώπων

α) Δράσεις για την αντιμετώπιση και καταπολέμηση του φαινομένου

- Στο νέο Πρόγραμμα Αντεγκληματικής Πολιτικής για τα έτη 2010-2014, η αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων συνεχίζει να αποτελεί μία από τις βασικές προτεραιότητες δράσης, μέσα από μία διαδικασία στοχοποίησης, ευαισθητοποίησης του προσωπικού, διαρκούς εκπαίδευσης και αυξημένης δραστηριότητας των Υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας.

- **Υπηρεσίες "Anti-Trafficking":** Για αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου με απόφαση της Ηγεσίας της Ελληνικής Αστυνομίας, λειτουργούν ομάδες "anti-trafficking" κεντρικά και περιφερειακά.

Κεντρικά, το θέμα χειρίζεται η ομάδα "anti-trafficking" της Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας από το **Σεπτέμβριο του 2002**. Το έργο της ομάδας είναι να χειρίζεται ειδικά τα θέματα της εμπορίας ανθρώπων και να καθοδηγεί τις περιφερειακές επιχειρησιακές Υπηρεσίες.

Περιφερειακά, στις Διευθύνσεις Ασφάλειας Αττικής και Θεσσαλονίκης στα λειτουργούντα εξειδικευμένα τμήματα ηθών, λειτουργούν από **01.11.2003** οι ομάδες "anti-trafficking", με κατάλληλη στελέχωση σε προσωπικό και υλικοτεχνικό εξοπλισμό. Από **29.12.2005**, μετά την αξιολόγηση της δράσης των ομάδων αυτών συγκροτήθηκαν και **λειτουργούν όμοιες ομάδες σε 12 Αστυνομικές Διευθύνσεις της χώρας** ήτοι: Α.Δ. Αρκαδίας, Α.Δ. Αχαΐας, Α.Δ. Ηρακλείου, Α.Δ. Ιωαννίνων, Α.Δ. Κέρκυρας, Α.Δ. Σερρών, Α.Δ. Κοζάνης, Α.Δ. Κυκλάδων, Α.Δ. Λάρισας, Α.Δ. Λέσβου, Α.Δ. Ροδόπης και Α.Δ. Φθιώτιδας.

Επιπρόσθετα, το 2006 δημιουργήθηκαν στις Διευθύνσεις Ασφάλειας Αττικής και Θεσσαλονίκης, Τμήματα Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων, τα οποία αποτελούν το Τμήμα 3^ο της Υποδιεύθυνσης Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήμα-

τος, αντίστοιχα.

Συνολικά, σήμερα, η Ελληνική Αστυνομία διαθέτει δεκαεπτά (17) εξειδικευμένες Υπηρεσίες "anti-trafficking".

Το Υπουργείο μας και η Ελληνική Αστυνομία, μέσα στα πλαίσια της αποτελεσματικότερης αντιμετώπισης του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων, έχει προβλέψει την **αναβάθμιση της Ομάδας "anti-trafficking"** της Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας σε Τμήμα της ίδιας Διεύθυνσης. Ήδη έχει συνταχθεί σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος το οποίο θα εκδοθεί σύντομα.

- Συμμετέχουμε σε **διεθνείς συναντήσεις** για την ενδυνάμωση της διεθνούς συνεργασίας.

- Πραγματοποιούνται **συναντήσεις με Αξιωματικούς των Αστυνομικών Διευθύνσεων παραμεθωρίων περιοχών** για την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος μέσα από εποικοδομητική συνεργασία.

- **Ανταλλάσσονται πληροφορίες** στην προσπάθεια καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος και κάθε μορφής εγκληματικότητας, σε διεθνές επίπεδο.

- Συμμετέχουμε και διοργανώνουμε **διεθνείς επιχειρήσεις:**

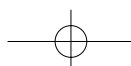
- Αστυνομική Επιχείρηση «ΛΗΔΑ», πρωτοβουλία της χώρας μας κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας στην ΕΕ με πολύ θετικά αποτελέσματα σύμφωνα με την αξιολόγηση αποτελεσμάτων της EUROPOL.

- Στα πλαίσια του κέντρου SECI πραγματοποιήθηκαν κατά τα έτη 2002, 2003 και 2004 αστυνομικές επιχειρήσεις, (με την κωδική ονομασία "MIRAGE"), στις οποίες συμμετείχε η χώρα μας ως κράτος μέλος.

- **Καλές Πρακτικές:** Για τη διευκόλυνση του χειρισμού των υποθέσεων ΤΗΒ η ΔΔΑ/ΑΕΑ διαβίβασε σε όλες τις Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας τα ακόλουθα έγγραφα-διαταγές:

- Σχέδιο Διυπηρεσιακής-Επιχειρησιακής Δράσης σε εθνικό επίπεδο για την αντιμετώπιση και καταπολέμηση της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής γυναικών και ανηλίκων «ΙΛΑΕΙΡΑ».

- «Μνημόνιο Αστυνομικών Ενεργειών και Βέλτιστων Πρακτικών για τον Χειρισμό Υποθέσεων Εμπορίας Ανθρώπων (Μόνο για Αστυνομική χρήση)».

■ «Πρωτοβουλία "anti-trafficking" «ΙΛΑΕΙΡΑ», Ρυθμίσεις και Διαδικασίες Διασυνοριακής Αστυνομικής Συνεργασίας».

• **Συνεργαζόμαστε με συναρμόδιους φορείς (Υπουργεία, Υπηρεσίες, Φορείς, ΜΚΟ, ΔΟΜ, Ξένες Πρεσβείες στη χώρα μας κλπ).** Συμμετέχουμε σε ημερίδες, συνέδρια, δραστηριότητες που διοργανώνονται από αυτούς.

• Συμμετέχουμε στην **Ειδική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή των Γενικών Γραμματέων Υπουργείων** για την παρακολούθηση-συντονισμό του έργου της καταπολέμησης της Εμπορίας Ανθρώπων. **Υπεγράφη Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ των μελών της Επιτροπής, 12 ΜΚΟ και του ΔΟΜ** για την καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων και της παροχής αρωγής και προστασίας στα θύματα. Οι ΜΚΟ οι οποίες υπέγραψαν το εν λόγω μνημόνιο συνεργασίας είναι οι ακόλουθες: 1) ΑΡΣΙΣ – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων, 2) Αλληλεγγύη, 3) Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Κακομεταχείρισης, 4) Κέντρο Έρευνας και Υποστήριξης Θυμάτων Κακοποίησης και Κοινωνικού Αποκλεισμού (ΕΚΥΘΚΚΑ), 5) Διεθνής Ένωση Αστυνομικών, 6) Κέντρο Προάσπισης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΚΕΠΑΔ), 7) Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ), 8) ΚΛΙΜΑΚΑ, 9) Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης, 10) Διεθνής Εταιρία Στήριξης Οικογένειας - ΦΡΟΝΤΙΔΑ, 11) Κέντρο Έρευνας και Δράσης για την Ειρήνη-STOP NOW και 12) Το Χαμόγελο του Παιδιού.

• **Σχέδιο Επιχειρησιακής-Διυπηρεσιακής Δράσης «ΙΛΑΕΙΡΑ», για την καταπολέμηση της εμπορίας γυναικών και ανηλίκων:**

Την 27 και 28.04.2006 ο κ. Υπουργός του πρώην Υπουργείου Δημόσιας Τάξης παρουσίασε συνοπτικά στη συνεδρίαση του Συμβουλίου Υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων στο Λουξεμβούργο το Σχέδιο της Πρωτοβουλίας "anti-trafficking" «ΙΛΑΕΙΡΑ». Το Σχέδιο τέθηκε υπό την αιγίδα του Αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Franco Frattini, και την 01-02.06.2006 επαναπροτάθηκε στη συνεδρίαση του Συμβουλίου. Την 09.06.2006 κατατέθηκε ως πρόταση και στην "TASK FORCE" των Ευρωπαίων Αρχηγών Αστυνομικών, από τον εκπρόσωπο του Αρχηγού της Ελληνικής Αστυνομίας.

Η επίσημη έναρξη της δράσης πραγματοποιήθηκε την 07.12.2006 στην Αθήνα επί παρουσία

του Αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για θέματα Δικαιοσύνης και Εσωτερικών κ. Franco Frattini, και η όλη προσπάθεια τέθηκε υπό την αιγίδα του.

Το Σχέδιο «ΙΛΑΕΙΡΑ» αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα, Εθνικό και Διεθνές-Διασυνοριακό, περιλαμβάνει πέντε φάσεις υλοποίησης και, λειτουργώντας προληπτικά και κατασταλτικά, αναπτύσσεται στη βάση δύο παραμέτρων:

Η πρώτη παράμετρος αφορά στην Επιχειρησιακή (Αστυνομική-Δικαστική) δράση, για την εξάρθρωση οργανωμένων κυκλωμάτων με διεθνικό χαρακτήρα και την απελευθέρωση θυμάτων.

Η δεύτερη παράμετρος αφορά στην παροχή αρωγής και προστασίας, ως αποτέλεσμα της δράσης που αναπτύσσεται στην πρώτη παράμετρο, στα θύματα.

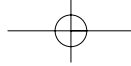
Σε διεθνές επίπεδο πραγματοποιήθηκαν, στην Αθήνα, δύο συναντήσεις εμπειρογνομόνων, στις οποίες συμμετείχαν, εκτός από τη χώρα μας άλλες 21 ευρωπαϊκές χώρες, κράτη μέλη της ΕΕ και τρίτες χώρες, (Πορτογαλία, Τουρκία, Ιταλία, Αλβανία, Κύπρος, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Ουγγαρία, Μολδαβία, Π.Γ.Δ.Μ., Αυστρία, Σερβία, Γερμανία, Σλοβενία, Ρωσία, Ουκρανία, Γαλλία, Κροατία, Μαυροβούνιο, Φινλανδία, Βουλγαρία και Ρουμανία) και 4 Διεθνείς Οργανισμοί (Europol, Interpol, Eurojust, Frontex), η πρώτη στις 07-08.12.2006 και η δεύτερη 30-31.05.2007 για την επεξεργασία κειμένου, σχετικά με τις διαδικασίες Διασυνοριακής Συνεργασίας των Αστυνομικών-Δικαστικών Αρχών, για ενιαία δράση.

Μετά την ολοκλήρωση συναντήσεων εκπροσώπων όλων των συμμετεχουσών χωρών και άλλων φορέων συγκροτήθηκε Ομάδα Αξιωματικών Εμπειρογνομόνων, η οποία διαμόρφωσε τα ακόλουθα κείμενα:

■ «Σχέδιο Διυπηρεσιακής-Επιχειρησιακής Δράσης σε εθνικό επίπεδο για την αντιμετώπιση και καταπολέμηση της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής γυναικών και ανηλίκων «ΙΛΑΕΙΡΑ».

■ «Μνημόνιο Αστυνομικών Ενεργειών και Βέλτιστων Πρακτικών για τον Χειρισμό Υποθέσεων Εμπορίας Ανθρώπων (μόνο για Αστυνομική χρήση)».

■ «Πρωτοβουλία "anti-trafficking" «ΙΛΑΕΙΡΑ», Ρυθμίσεις και Διαδικασίες Διασυνοριακής Αστυνομικής Συνεργασίας».

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

Τα προαναφερόμενα κείμενα εκδόθηκαν σε μορφή εγχειριδίου και απεστάλησαν στις Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας για ενημέρωση και εφαρμογή από τους Αστυνομικούς, ενώ το Σχέδιο Διασυνοριακής Αστυνομικής Συνεργασίας απεστάλη σε όλες τις Αστυνομίες των χωρών που συμμετείχαν καθώς και στους Διεθνείς Αστυνομικούς Οργανισμούς και τέλος το Εθνικό Σχέδιο Διυπηρεσιακής Δράσης απεστάλη στα συναρμόδια Υπουργεία, φορείς και ΜΚΟ για εφαρμογή.

Με βάση τα προαναφερόμενα εγχειρίδια και τις ειδικές οδηγίες και κατευθύνσεις δόθηκαν με εγκύκλιες διαταγές στις επιχειρησιακές υπηρεσίες, υπό το συντονισμό του Αρχηγείου μας και την προσωπική καθοδήγηση των Γενικών Αστυνομικών Διευθυντών της χώρας οργανώθηκαν ταυτόχρονα σε εθνικό επίπεδο το α΄ δεκαήμερο του Δεκεμβρίου 2008, ειδικές επιχειρησιακές δράσεις, αιφνιδιαστικά και στοχευμένες στην εξάρθρωση οργανωμένων κυκλωμάτων εμπορίας ανθρώπων. Στο πλαίσιο των δράσεων αυτών κατηγορήθηκαν 66 άτομα, εκ των οποίων 44 συνελήφθησαν και 22 αναζητούνται, παρασχέθηκε αρωγή σε 6 γυναίκες θύματα εμπορίας ανθρώπων σε συνεργασία με ΜΚΟ, ενώ πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν διερευνώνται σε βάθος και σε συνεργασία με Αστυνομίες άλλων χωρών.

Την 28.01.2009 έως και 01.02.2009, σχεδιάστηκαν και πραγματοποιήθηκαν αντίστοιχες επιχειρησιακές δράσεις για την εξάρθρωση οργανωμένων κυκλωμάτων εμπορίας ανθρώπων, κατά την διάρκεια των οποίων συνελήφθησαν 117 άτομα, σχηματίστηκε δικογραφία σε βάρος 21 ατόμων ενώ παρασχέθηκε αρωγή σε 7 γυναίκες, θύματα εμπορίας ανθρώπων, μεταξύ των οποίων και μία ανήλικη, σε συνεργασία με εισαγγελικές αρχές και ΜΚΟ.

Η Ελλάδα ως διοργανώτρια χώρα του Σχεδίου «ΙΛΑΕΙΡΑ», πρότεινε το διαχρονικό χαρακτήρα του. Κατά τη διάρκεια της δεύτερης συνάντησης εμπειρογνομόνων (30-31.02.2007), αποφασίστηκε να πραγματοποιείται κάθε χρόνο στην χώρα μας, με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μία ανάλογη συνάντηση όπου θα αναλύονται χαρακτηριστικές πραγματικές υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων, εστιάζοντας στις προβληματικές περιοχές διασυνοριακής συνεργασίας "anti-trafficking".

Στο πλαίσιο αυτό, πραγματοποιήθηκε η τρίτη

συνάντηση εμπειρογνομόνων των συμμετεχουσών, στη Δράση «ΙΛΑΕΙΡΑ» χωρών, την 17-18.09.2009, στα Χανιά Κρήτης.

Στην συνάντηση αυτή συμμετείχαν, σε εθνικό επίπεδο, εκπρόσωποι, όλων των συναρμοδίων Υπουργείων (Δικαιοσύνης, Εξωτερικών, Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Οικονομίας και Οικονομικών, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής), των Πρεσβειών, των συμμετεχουσών στη Δράση «ΙΛΑΕΙΡΑ» χωρών, των Πρεσβειών των ΗΠΑ και Ηνωμένου Βασιλείου, των εισαγγελικών αρχών, των αστυνομικών υπηρεσιών της επικράτειας και των τοπικών αρχών.

Σε διεθνές επίπεδο, συμμετείχαν εμπειρογνώμονες από 20 ευρωπαϊκές χώρες, κράτη μέλη της ΕΕ και τρίτες Χώρες, (Πορτογαλία, Τουρκία, Ιταλία, Αλβανία, Κύπρος, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Ουγγαρία, Μολδαβία, Π.Γ.Δ.Μ., Αυστρία, Σερβία, Σλοβενία, Ρωσία, Ουκρανία, Γαλλία, Κροατία, Μαυροβούνιο, Φινλανδία, Βουλγαρία και Ρουμανία) και από 5 Διεθνείς Οργανισμούς (Europol, Interpol, Eurojust, Frontex, Seci).

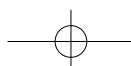
Σκοπός της τρίτης συνάντησης εμπειρογνομόνων ήταν:

- η επικαιροποίηση του κειμένου «Ρυθμίσεις και Διαδικασίες Διασυνοριακής Αστυνομικής Συνεργασίας "anti-trafficking" "ΙΛΑΕΙΡΑ"», το οποίο αποτελεί ένα «ζωντανό-ανοιχτό» κείμενο για πρόσθετες βελτιώσεις, ενημερώσεις και τροποποιήσεις.

- η ανάλυση χαρακτηριστικών πραγματικών υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων στις οποίες εμπλέκονται εγκληματικές οργανώσεις σε διεθνές επίπεδο με ιδιαίτερη επισήμανση στα προβλήματα που ανέκυψαν κατά τη διασυνοριακή συνεργασία και στη διαχείριση αυτών.

- η ανάπτυξη των νέων τάσεων στη στρατολόγηση, μεταφορά και εκμετάλλευση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

Από τις εργασίες που ακολούθησαν και την ανάλυση πραγματικών υποθέσεων, προέκυψαν ουσιαστικά και πρακτικά συμπεράσματα, τα οποία όλοι οι συμμετέχοντες συμφώνησαν πως θα πρέπει να αποτελέσουν τη βάση του σχεδιασμού των δράσεων, για την από κοινού αντιμετώπιση και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Ειδικότερα:

■ Αναγνωρίστηκε ότι η πρωτοβουλία «ΙΛΑ-ΕΙΡΑ» έχει μέχρι σήμερα συνεισφέρει σημαντικά στη βελτίωση της διασυνοριακής συνεργασίας κυρίως μεταξύ των Διοικητικών Αρχών, ιδιαίτερα με την αξιοποίηση των «εργαλείων» που προσφέρουν η Interpol, Europol, Eurojust, Frontex και Seci.

■ Συνέβαλε σημαντικά η ανάλυση πραγματικών υποθέσεων στη μετάδοση εμπειριών μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών και ιδιαίτερα η επισημάνση των αδυναμιών και των παραλείψεων που προέκυψαν.

■ Επισημάνθηκε η ραγδαία αύξηση των περιπτώσεων εργασιακής-οικονομικής εκμετάλλευσης, καθώς και η συμμετοχή γυναικών, ως μέλη εγκληματικών ομάδων, με ιδιαίτερους ρόλους-κλειδιά, ως νέα τάση στην ανάπτυξη του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων.

■ Αναδείχτηκε η ανάγκη επέκτασης των αστυνομικών ερευνών στον τομέα της αναζήτησης των εγκληματικών κερδών, του εντοπισμού των προσόδων που νομιμοποιήθηκαν με διαδικασίες «ξεπλύματος». Στο πλαίσιο αυτό επισημάνθηκε η ανάγκη να αξιοποιείται το δίκτυο των Εθνικών Επιτροπών για το Ξέπλυμα Χρήματος (Financial Intelligence Units) για την καλύτερη και αμεσότερη συνεργασία μεταξύ των χωρών.

■ Αναδείχτηκε η ανάγκη να γίνονται αυστηρότεροι έλεγχοι στον έλεγχο διακινούμενων ανηλίκων και των προσώπων που τα συνοδεύουν, καθώς είναι υψηλός ο κίνδυνος διακίνησής τους με σκοπό την οικονομική και σεξουαλική τους εκμετάλλευση.

■ Η Ελλάδα διατίθεται να προσφέρει χώρο εκπαίδευσης με υποστηρικτικό τεχνικό εξοπλισμό στη Βέροια για την οργάνωση ενός κοινού προγράμματος εκπαίδευσης σε επίπεδο εμπειρογνομόνων. Στο πλαίσιο αυτό είναι δυνατή η ανταλλαγή εκπαιδευτών και τεχνογνωσίας ανάμεσα στις συμμετέχουσες χώρες.

Συμφωνήθηκε η επόμενη συνάντηση να πραγματοποιηθεί στην χώρα μας το 2010, με την υποστήριξη του Προγράμματος "TAIEX" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

• Για το έτος 2009, προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας συμμετείχε σε επιμορφωτικά σεμινάρια και ημερίδες που διοργάνωσαν συναρμόδιοι κρατικοί φορείς και μη κυβερνητικοί οργανισμοί με θέματα σχετικά με την αναγνώριση των

θυμάτων, τον ειδικό χειρισμό αυτών και γενικότερα για την επίτευξη εποικοδομητικής συνεργασίας των φορέων για την προστασία των θυμάτων. Ειδικότερα, Αξιωματικοί της Ελληνικής Αστυνομίας συμμετείχαν:

■ Στο Πρόγραμμα Διδυμοποίησης της χώρας μας με τη Ρουμανία, για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων, στο πλαίσιο συνεργασίας της Ελληνικής Αστυνομίας με την ΜΚΟ «Ευρωπαϊκό Κέντρο Δημοσίου Δικαίου» (3-8.05.2009, 20-24.07.2009, 5-9.10.2009, 22-25.11.2009).

■ Στη συνάντηση της Ομάδας FRAN (Frontex Analysis Network) στο πλαίσιο του Οργανισμού FRONTEX αναφορικά με τη συλλογή στοιχείων και άλλων πληροφοριών για την παράνομη διακίνηση ανθρώπων, η οποία πραγματοποιήθηκε στη Βαρσοβία (12.11.2009).

■ Στη συνάντηση εκπροσώπων Ελλάδας-Αλβανίας σχετικά με την εφαρμογή του Ν. 3692/2008 «Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Συμβουλίου Υπουργών της Δημοκρατίας της Αλβανίας για την προστασία και αρωγή των θυμάτων εμπορίας ανηλίκων», η οποία πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη (15.06.2009).

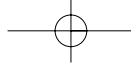
■ Στη διημερίδα από τον Τομέα Ποινικών και Εγκληματολογικών Επιστημών της Νομικής Σχολής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, με θέμα: «Το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων: παράγοντες και επιπτώσεις», που πραγματοποιήθηκε στην Κομοτηνή (21-22.10.2009).

■ Στη συνδιάσκεψη "Towards Global EU Action against Trafficking in Human Beings", που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες, υπό την αιγίδα της Σουηδικής Προεδρίας ΕΕ (19-20.10.2009).

■ Στην ημερίδα στα πλαίσια Ευρωπαϊκού Προγράμματος "Italy, Albania and Greece against Trafficking of Women and Minors" που συμμετέχει ως έταίρος η ΟΒΕΣ (07.12.2009).

■ Στο εργαστήριο με θέμα: «Πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας Νιγηριανών κοριτσιών και γυναικών στην Ελλάδα. Προκλήσεις και περαιτέρω βήματα» που διοργάνωσε το UNICRI (United Nations Interregional Crime & Justice Research Institute), στο Υπουργείο Εξωτερικών (02.12.2009).

■ Στην εκδήλωση για την καταπολέμηση της

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

εμπορίας ανθρώπων, η οποία πραγματοποιήθηκε στα εκπαιδευτήρια «ΔΟΥΚΑ».

- Στο σεμινάριο του Περιφερειακού Ινστιτούτου Επιμόρφωσης του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, με θέμα «Παιδική Βία», το οποίο πραγματοποιήθηκε στην Καλαμάτα (29-31.01.2009).

- Στο εκπαιδευτικό συνέδριο για αστυνομικούς και εισαγγελείς της Νοτιοανατολικής Ευρώπης για την «κακοποίηση και σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών», το οποίο διοργανώθηκε από το FBI σε συνεργασία με το Κέντρο SECI και πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη Τουρκίας (17-18.06.2009).

- Σε συντονιστική συνάντηση, αναφορικά με υπόθεση εμπορίας ανθρώπων, η οποία πραγματοποιήθηκε στην Χάγη, από το Εθνικό Γραφείο της Γαλλίας στην Eurojust (18.03.2009).

- Στο συνέδριο που διοργάνωσε η Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων Ελλάδος και ο ΔΟΜ με την υποστήριξη της ΥΔΑΣ του Υπουργείου Εξωτερικών, με θέμα «Παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων και ηλεκτρονικό έγκλημα», το οποίο πραγματοποιήθηκε στην Καλλιθέα Κασσάνδρας Χαλκιδικής. (10.12.2009).

- Στο διεθνές συνέδριο με θεματική «Διεθνείς προοπτικές για αστυνομική και δικαστική συνεργασία στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων-εμπορία για εργασιακή εκμετάλλευση», το οποίο διοργανώθηκε από τον ΔΟΜ Κιέβου και το Υπουργείο Εσωτερικών της Ουκρανίας και πραγματοποιήθηκε στο Κίεβο (31.03-02.04.2009).

- Σε συνάντηση του διακρατικού ευρωπαϊκού προγράμματος με τίτλο "Πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και προώθηση της προστασίας των θυμάτων μέσα από επιχειρησιακή δικτύωση και συνεργασία καθώς και διεπιστημονική εκπαίδευση αξιωματούχων που ειδικεύονται στην καταπολέμηση της εμπορίας σε χώρες μέλη της ΕΕ, υποψήφιος και όμορες χώρες», η οποία πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη (10-11.06.2009).

- Σε σεμινάρια της ΜΚΟ «ΑΡΣΙΣ», το οποίο πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος "AGIRE" (26-27.05.2009, 17-18.11.2009).

- Στη διάσκεψη για την παράνομη διακίνηση ανθρώπων, η οποία διοργανώθηκε από την Πρεσβεία των ΗΠΑ και πραγματοποιήθηκε στο Μα-

ρόκο (Ιούνιος 2009).

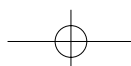
- Πραγματοποιήθηκε από την Πρεσβεία των ΗΠΑ στην χώρα μας, βράβευση και δημόσια αναγνώριση του Τμηματάρχη του 3^{ου} Τμήματος Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων της Υποδιεύθυνσης Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήματος της Διεύθυνσης Ασφάλειας Αττικής, για τις προσπάθειές του στον τομέα της καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων.

- Αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα της Ελληνικής Αστυνομίας το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο της χώρας μας για την εμπορία ανθρώπων, οι Αστυνομικές Υπηρεσίες "anti-trafficking" και χρήσιμες συμβουλές για θύματα trafficking.

- Εστάλησαν στην Βουλή των Ελλήνων το Σχέδιο Διυπηρεσιακής-Επιχειρησιακής Δράσης «ΙΛΑΕΙΡΑ» και το «Μνημόνιο Αστυνομικών Ενεργειών και Βέλτιστων Πρακτικών για τον Χειρισμό Υποθέσεων Εμπορίας Ανθρώπων» κατόπιν αιτήματος της Προέδρου της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

- Στο πλαίσιο υλοποίησης Προγράμματος Διδυμοποίησης με τη Ρουμανία, πραγματοποιήθηκε συνάντηση των εκπροσώπων της Εθνικής Αρχής για τη Διακίνηση Ανθρώπων του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικών Μεταρρυθμίσεων της Ρουμανίας, με Αξιωματικούς της Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας, για ενημέρωσή τους για τις δράσεις του Υπουργείου μας και της Ελληνικής Αστυνομίας για την αντιμετώπιση και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (Απρίλιος 2009).

- Από 24 έως και 28 Νοεμβρίου 2009, πραγματοποιήθηκε στην Σχολή Μετεκπαίδευσης της Βέροιας ειδική εκπαίδευση, εξειδικευμένο σεμινάριο, διάρκειας πέντε ημερών, για 40 Αστυνομικούς των Υπηρεσιών "anti-trafficking" και Ασφαλείας, προκειμένου να ενημερωθούν σχετικά με τη νομοθεσία, διαχείριση πληροφοριών, αστυνομική προδικαστική έρευνα, αντιμετώπιση θυμάτων, φύλαξη μαρτύρων, συνεργασία με συναρμόδιους φορείς, κ.ά. με ιδιαίτερη βαρύτητα στις αστυνομικές ενέργειες. Οι αστυνομικοί αυτοί, αποτελούν πυρήνες εκπαιδευτών για τα υπόλοιπα στελέχη των Υπηρεσιών τους, καθώς είναι επικεφαλής των Υπηρεσιών Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων με εξειδικευμένες γνώσεις.

β) Στατιστικά στοιχεία Εμπορίας Ανθρώπων και Σωματεμπορίας, έτος 2009

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία, τα οποία τηρεί η Ομάδα "anti-trafficking" της Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας/ΑΕΑ, κατά το έτος 2009, οι Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας επιλήφθηκαν σε **66 υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων και σωματεμπορίας (52 σεξουαλικής εκμετάλλευσης και 14 εργασιακής εκμετάλλευσης), εκ των οποίων οι 18 διαπράχθηκαν από εγκληματικές οργανώσεις.** Από τις έρευνες και τις προανακρίσεις των υποθέσεων αυτών κατηγορήθηκαν 303 δράστες, Έλληνες και αλλοδαποί, ενώ υπήρξαν 125 παθόντες-θύματα (άνδρες, γυναίκες και ανήλικοι) οικονομικής και σεξουαλικής εκμετάλλευσης, από τα οποία, 121 ζήτησαν και τους παρασχέθηκε αρωγή και προστασία από την Πολιτεία. Από το σύνολο αυτό, 69 χαρακτηρίστηκαν με πράξη του αρμόδιου Εισαγγελέα και έτυχαν των ευεργετικών διατάξεων του Ν. 3064/2002.

Οι επιληφθείσες Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας συνεργάστηκαν:

- Με Υπηρεσίες και Μονάδες παροχής, προστασίας και αρωγής καθώς και με Μη Κυβερνητι-

κούς Οργανισμούς (ΑΡΣΙΣ, Αλληλεγγύη, Χαμόγελο του Παιδιού, Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης, Κέντρο Παιδικής Μέριμνας Θηλέων Κρήτης) υπό το συντονισμό του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ-*197*) του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, σε 81 περιπτώσεις.

- Με τις διπλωματικές αρχές των χωρών προέλευσης των θυμάτων στη χώρα μας, σε 116 περιπτώσεις.

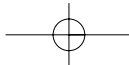
- Με το ΔΟΜ σε 107 περιπτώσεις για τον ασφαλή επαναπατρισμό.

Επισημαίνεται ότι, η πλειονότητα των θυμάτων βρίσκεται νόμιμα στη χώρα μας και για το λόγο αυτό δήλωσαν στις επιληφθείσες Υπηρεσίες ότι δεν επιθυμούν να τεθούν υπό την προστασία της Πολιτείας και έχουν ήδη αναχωρήσει για τις πατρίδες τους, ενώ ένας μικρός αριθμός βρίσκεται ακόμα στη χώρα μας.

Στους πίνακες που ακολουθούν, εμφανίζονται στατιστικά στοιχεία για το έτος 2009, του αριθμού των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων-σωματεμπορίας (άρθρα 323Α και 351 ΠΚ), του αριθμού των θυμάτων όπου παρασχέθηκε αρωγή και προστασία, καθώς και των δραστών, ανά υπηκοότητα:

**ΘΥΜΑΤΑ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ-ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑΣ
(1.1 έως 31.12.2009, Άρθρα 323Α & 351)**

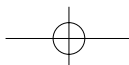
ΥΠΗΚΟΟΙ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΛΒΑΝΙΑΣ	5
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ	28
ΒΡΑΖΙΛΙΑΣ	1
ΓΕΩΡΓΙΑΣ	1
ΕΛΛΑΔΑΣ	2
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑΣ	3
ΜΟΛΔΑΒΙΑΣ	2
ΝΙΓΗΡΙΑΣ	10
ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ	3
ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ	2
ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ	1
ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ	51
ΡΩΣΙΑΣ	12
ΣΕΡΒΙΑΣ	1
ΣΛΟΒΑΚΙΑΣ	3
ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	125

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

**ΠΑΡΟΧΗ ΑΡΩΓΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΑ ΘΥΜΑΤΑ
(1.1 έως 31.12.2009, Άρθρα 323Α & 351)**

ΥΠΗΚΟΟΙ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ	ΠΑΡΟΧΗ ΑΡΩΓΗΣ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΔΙΑΤΑΞΗ ΕΙΣΑΓΕΛΕΑ	*ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΟ & ΜΚΟ	ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ	ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΔΟΜ
ΑΛΒΑΝΙΑΣ	5	5	5	5	4
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ	27	11	22	26	22
ΒΡΑΖΙΛΙΑΣ	1	1	1	1	1
ΓΕΩΡΓΙΑΣ	1	1	1	1	1
ΕΛΛΑΔΑΣ	2	2	1	2	2
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑΣ	3	3	3	3	3
ΜΟΛΔΑΒΙΑΣ	2	2	2	2	2
ΝΙΓΗΡΙΑΣ	8	7	8	10	2
ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ	3	3	3	3	3
ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ	2	1	1	1	2
ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ	1	1	1	1	1
ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ	50	16	18	46	50
ΡΩΣΙΑΣ	12	12	11	11	10
ΣΕΡΒΙΑΣ	1	1	1	1	1
ΣΛΟΒΑΚΙΑΣ	3	3	3	3	3
ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	121	69	81	116	107

**ΔΡΑΣΤΕΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ-
ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑΣ
(1.1 έως 31.12.2009, Άρθρα 323Α & 351)**

ΥΠΗΚΟΟΙ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΛΒΑΝΙΑΣ	31
ΑΜΠΧΑΖΙΑΣ	1
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	5
ΒΕΛΓΙΟΥ	1
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ	43
ΒΡΑΖΙΛΙΑΣ	1
ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ	1
ΓΕΩΡΓΙΑΣ	3
ΕΛΛΑΔΟΣ	129
ΙΤΑΛΙΑΣ	1
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑΣ	2
ΜΟΛΔΑΒΙΑΣ	3
ΝΙΓΗΡΙΑΣ	2
ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ	1
ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ	4
ΠΟΛΩΝΙΑΣ	2
ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ	47
ΡΩΣΙΑΣ	15
ΣΕΡΒΙΑΣ	1
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	5
ΣΛΟΒΕΝΙΑΣ	1
ΣΥΡΙΑΣ	2
ΤΟΥΡΚΙΑΣ	1
ΤΣΕΧΙΑΣ	1
ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	303

Β) Πορνογραφία ανηλίκων

Στις Διευθύνσεις Ασφάλειας Αττικής και Θεσσαλονίκης έχουν συσταθεί και λειτουργούν, Τμήματα Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (Υ-ΔΟΕΑΗ/5^ο Τμήμα), τα οποία μεταξύ των άλλων είναι αρμόδια για την καταπολέμηση του εγκλήματος της παιδικής πορνογραφίας. Τα εν λόγω Τμήματα διαθέτουν άρτιο τεχνολογικό εξοπλισμό και στελεχώνονται από αστυνομικό προσωπικό με ειδικές γνώσεις, που επιμορφώνεται διαρκώς συμμετέχοντας σε σεμινάρια που διοργανώνονται στη χώρα μας αλλά και στο εξωτερικό και αφο-

ρούν το ηλεκτρονικό έγκλημα.

Παράλληλα υπάρχει στενή συνεργασία, με τους λοιπούς συναρμόδιους φορείς (Εισαγγελικές Αρχές, εκπροσώπους Hotline γραμμών κλπ), για την επίτευξη του κοινού επιδιωκόμενου σκοπού, που δεν είναι άλλος από την καταπολέμηση του εγκλήματος της παιδικής πορνογραφίας, ενώ παράλληλα, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, δια των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, δίδονται οδηγίες και συμβουλές, σε γονείς αλλά και ανηλίκους, για τη λήψη μέτρων που αποσκοπούν στην προστασία των παιδιών και σε ένα ασφαλέστερο διαδικτυο.

Ενημερώθηκαν οι Αστυνομικές Υπηρεσίες της επικράτειας ότι με το **Ν. 3625/2007** «Κύρωση, εφαρμογή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και παιδική πορνογραφία και άλλες διατάξεις», έγιναν τροποποιήσεις και προσθήκες στο κεφάλαιο του Ποινικού Κώδικα που αναφέρεται στα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και στα εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, (άρθρα 323Α «Εμπορία ανθρώπων», 348Α «Παιδική Πορνογραφία») κλπ.

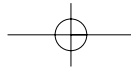
Ο νέος νόμος ισχύει από της δημοσίευσής του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και σε ό,τι αφορά το Προαιρετικό Πρωτόκολλο **από 24.01.2008**.

Γ) Εξαφανίσεις ανηλίκων

Εκδόθηκε και διαβιβάσθηκε σε όλες τις Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας καθώς και σε συναρμόδια Υπουργεία-Φορείς, Οδηγός Ενεργειών για την αντιμετώπιση υποθέσεων εξαφανίσεων ανηλίκων.

Ενεργοποιήθηκε το Πρόγραμμα "**Amber Alert**", για τα εξαφανισθέντα παιδιά, την εγκατάσταση και υλοποίηση του οποίου ανέλαβε η Μη Κυβερνητική Οργάνωση «Χαμόγελο του Παιδιού», η οποία έχει οριστεί αρμόδια για τη διαχείρισή του.

Το εν λόγω πρόγραμμα, λειτουργεί μέσω της σύμπραξης 40 κρατικών και ιδιωτικών φορέων, ο δε ρόλος της Ελληνικής Αστυνομίας είναι πρωταρχικός, καθώς ουσιαστικά θα δίνει το πράσινο φως (συγκατάθεση) για τη θέση του μηχανισμού σε ισχύ, δεδομένου ότι ενδέχεται να υπάρχουν

αστυνομικής φύσεως λόγοι που να επιβάλλουν τη μη γνωστοποίηση της εξαφάνισης. Ειδικότερα το πρόγραμμα "Amber Alert" συνίσταται σε: Συμμετοχή των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών, οι οποίοι υποχρεούνται να διακόπτουν ανά τακτά χρονικά διαστήματα το πρόγραμμά τους και να εκπέμπουν μηνύματα με πληροφορίες σχετικά με την εξαφάνιση του παιδιού. Διαβίβαση του μηνύματος/προβολή πληροφοριών σχετικά με το θύμα και το περιστατικό στις οδικές ηλεκτρονικές σημάσεις, στο μετρό, στα πορθμεία, στους σταθμούς τρένων, αστικών λεωφορείων, στα σύνορα, στα μέσα μεταφοράς (πλοία, αεροπλάνα, τράινα κ.ά.), στα ηλεκτρονικά παιχνίδια, στα κινητά τηλέφωνα, στους βομβητές, μέσω email, fax και γενικά σε κάθε μηχανήμα/εξάρτημα/συσκευή που μπορεί να εμφανίσει και να δώσει άμεσα πληροφόρηση.

Ανώτατοι και Ανώτεροι Αξιωματικοί του ΑΕΑ και της ΔΑΑ συμμετείχαν στην εκδήλωση με θεματική: «Εξαφανίσεις ανηλίκων στην Ευρώπη σήμερα» που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα υπό την αιγίδα του Υπουργού Εσωτερικών και του Βέλγου Πρέσβη (29.10.2008), κατά την διάρκεια της οποίας έγιναν τα εγκαίνια λειτουργίας στην Ελλάδα της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Τηλεφωνικής Γραμμής «116000», που αφορά στην άμεση ενημέρωση εξαφάνισης ανηλίκου σε όλη την Ευρώπη.

Υπήρξε υποστήριξη της ενιαίας ευρωπαϊκής τηλεφωνικής γραμμής για την άμεση ενεργοποίηση σε υποθέσεις εξαφανίσεων ανηλίκων στην Ευρώπη, την οποία λειτουργεί στην χώρα μας η Μη Κυβερνητική Οργάνωση το «Χαμόγελο του Παιδιού» και έγινε σχετική ενημέρωση των Υφισταμένων Υπηρεσιών μας.

Εκπαίδευση:

• **Από 11 έως 14 Μαρτίου 2008 στην Αθήνα πραγματοποιήθηκε** σεμινάριο με θεματική: «Εγκλήματα κατά των παιδιών με τη χρήση της τεχνολογίας – αντιμετώπιση του φαινομένου της διακίνησης παιδικής πορνογραφίας μέσω του διαδικτύου», το οποίο διοργανώθηκε από το Διεθνές Κέντρο Εξαφάνισης & Κακοποίησης Παιδιών, την INTERPOL, το FBI, την MICROSOFT και το «Χαμόγελο του Παιδιού». Στο εν λόγω Σεμινάριο συμμετείχαν 73 Αστυνομικοί-Ανακριτικοί Υπάλληλοι της Ελληνικής Αστυνομίας και 17 Αλλοδα-

ποί Αξιωματικοί από 10 χώρες και την INTERPOL (Train the Trainers).

• Από 5 έως 16 Μαΐου 2008 πραγματοποιήθηκε εκπαίδευση 182 στελεχών της Ελληνικής Αστυνομίας (επτά εκπαιδευτικές σειρές), με θεματική: «Πρόληψη της νεανικής παραβατικότητας και προστασίας των ανηλίκων».

• Εκπονήθηκε πενήνθημερο σεμινάριο επί θεμάτων ανηλίκων, με χρόνο υλοποίησής του το έτος 2009 (τέσσερις εκπαιδευτικές σειρές, 40 στελεχών εκάστη).

Δ) Παράνομες υιοθεσίες

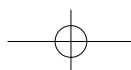
Από τα στοιχεία τα οποία τηρεί η Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας, προκύπτει ότι Βουλγαρικές εγκληματικές οργανώσεις, προωθούν ομοεθνείς τους γυναίκες σε προχωρημένη εγκυμοσύνη στην χώρα μας προκειμένου να γεννήσουν σε ελληνικά νοσοκομεία και παράλληλα διαπραγματεύονται την πώληση νεογέννητων βρεφών με άτεκνα ζευγάρια. Με βάση τις μέχρι σήμερα έρευνες, οι εγκληματικές οργανώσεις που δρουν στην Βουλγαρία εκμεταλλεύονται την οικονομική ένδεια των συμπατριωτών τους και ερευνούν για ετοιμόγεννες γυναίκες ή ζευγάρια που απόκτησαν πρόσφατα παιδί, τα οποία είναι πρόθυμα να δώσουν τα νεογέννητα τέκνα τους για παράνομη υιοθεσία στην Ελλάδα. Στα πλαίσια της προσπάθειας των Υπηρεσιών μας στην καταπολέμηση της παραβατικής αυτής δραστηριότητας, το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας συνεργάζεται με την αντίστοιχη Βουλγαρική Αρχή για την από κοινού αντιμετώπισή του, με σημαντικά αποτελέσματα ιδιαίτερα κατά την τελευταία διετία. Ειδικότερα:

• Βελτιώθηκαν οι μηχανισμοί ανταλλαγής πληροφοριών.

• Επιτεύχθηκε εποικοδομητική συνεργασία των αρμοδίων Αστυνομικών Υπηρεσιών με τους Αξιωματικούς Συνδέσμους των χωρών.

• Πραγματοποιούνται συναντήσεις Επιχειρησιακών Αξιωματικών των δύο χωρών στις περιπτώσεις διεξαγωγής έρευνας μεγάλης κλίμακας με σκοπό την εξάρθρωση των εγκληματικών ομάδων.

Σύμφωνα με τα τηρούμενα, στην Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας, στατιστικά στοιχεία επί υποθέσεων παράνομων υιοθεσιών στις οποίες επιλήφθηκαν οι Υπηρεσίες μας, διαπιστώνεται ότι σε

όλες τις υποθέσεις εμπλέκονται υπήκοοι Βουλγαρίας ως δράστες και ως θύματα.

Ε) Ενδοοικογενειακή βία

Ο κατ' εξοχήν αρμόδιος φορέας άσκησης κοινωνικής πολιτικής και παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας και κοινωνικής αλληλεγγύης είναι το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Σύμφωνα με το άρθρο 6 του Ν. 3106/2003, το ΕΚΚΑ είναι, σε εθνικό επίπεδο, ο κύριος συντονιστικός φορέας του δικτύου παροχής υπηρεσιών κοινωνικής αλληλεγγύης και πληροφόρησης σε θέματα πρόνοιας σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού, όπως κακοποιημένες γυναίκες και παιδιά, παραμελημένα παιδιά και έφηβοι, γυναίκες θύματα εμπορίας και διακίνησης, θύματα ενδοοικογενειακής βίας κá.

- Λειτουργεί σε 24ωρη βάση, επτά μέρες την εβδομάδα.

- Παρέχει συμβουλευτική και ψυχολογική στήριξη και πληροφόρηση.

- Κινεί τους μηχανισμούς άμεσης κοινωνικής παρέμβασης. Παρεμβαίνει άμεσα σε καταστάσεις κρίσεων που αντιμετωπίζουν άτομα, οικογένειες, και πληθυσμιακές ομάδες με σκοπό να προλάβει την εγκαθίδρυση της κρίσης και να την αντιμετωπίσει στη γένεσή της.

- Παραπέμπει στις υπόλοιπες υπηρεσίες του δικτύου του ΕΚΚΑ καθώς και σε άλλες κοινωνικές Υπηρεσίες και φορείς για περαιτέρω βοήθεια.

Η Ελληνική Αστυνομία στα πλαίσια, των δράσεων για την αντιμετώπιση των εγκλημάτων που διαπράττονται σε βάρος γυναικών στο οικογενειακό περιβάλλον, αλλά και της εποικοδομητικής συνεργασίας με τον προαναφερόμενο φορέα, διαβίβασε σε όλες τις Υπηρεσίες της χώρας τις ακόλουθες διαταγές και οδηγίες:

- Συνοπτικό σημείωμα αναφορικά με τη λειτουργία του ΕΚΚΑ, το σκοπό του και τις Υπηρεσίες τις οποίες διαθέτει προκειμένου να ενημερωθούν οι Επιχειρησιακές Υπηρεσίες και σε συντρέχουσα περίπτωση να χρησιμοποιήσουν τις παροχές του ΕΚΚΑ προς όφελος του θύματος.

- Εγχειρίδιο της Διεύθυνσης Οργάνωσης Νομοθεσίας/ΑΕΑ, με θέμα «Η αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας», το οποίο εκδόθηκε από

το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας με στόχο, αφενός μεν την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως των γυναικών και των παιδιών μέσα στην οικογένεια, αφετέρου δε την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των αστυνομικών, καθώς και τον συστηματικότερο και πληρέστερο χειρισμό των υποθέσεων μέσω της παροχής οδηγιών, προς το προσωπικό των Αστυνομικών Υπηρεσιών. Στο εγχειρίδιο, περιλαμβάνεται παράρτημα με χρήσιμες πληροφορίες για την περαιτέρω καθοδήγηση και χειρισμό των θυμάτων, από τους αρμόδιους για τον σκοπό αυτό φορείς, προκειμένου να τύχουν της προβλεπόμενης από το νόμο αρωγής.

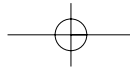
- Ενημερωτικό εγχειρίδιο του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, στο οποίο γίνεται καταγραφή και προβολή των Παιδουπόλεων και των Κέντρων Παιδικής Μέριμνας στην επικράτεια, με πληροφορίες που αφορούν στη διεύθυνση, τηλέφωνο, φαξ, οργανική δυναμικότητα κλινών, είδος περίθαλψης, φύλο εξυπηρετούμενων και ηλικίες των παιδιών.

- Ενημερωτικό Εγχειρίδιο της Ομάδας Διοίκησης Έργου για το Σχεδιασμό Αντεγκληματικής Πολιτικής (ΟΔΕΣΑΠ) στο οποίο παρέχεται λεπτομερής ανάλυση των υποχρεώσεων και δυνατών δράσεων των αστυνομικών οι οποίοι χειρίζονται υποθέσεις που αφορούν σε εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας.

- Το Ν. 3500/2006, ο οποίος αντιμετωπίζει την ενδοοικογενειακή βία ως αυτοτελές αδίκημα και στοχεύει κυρίως στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μελών της οικογένειας.

- Δύο οδηγούς πληροφοριών για κοινωνικούς-προνοιακούς φορείς του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, οι οποίοι περιλαμβάνουν μία σειρά από φορείς και υπηρεσίες που μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων των πολιτών, ανά την επικράτεια.

- Σχετική Διαταγή κ. Αρχηγού Ελληνικής Αστυνομίας που αφορά στην Πολιτική Δημόσιας Τάξης και Ασφάλειας του έτους 2007, που αποσκοπεί στην αποτελεσματική πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας καθώς και στην ουσιαστική συνεργασία των Υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας με πολίτες και φορείς για την επίτευξη του κεντρικού στρατηγικού στόχου αυτής.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

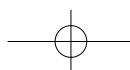
- Σχετική Εγκύκλιο Διαταγή του κ. Αρχηγού της Ελληνικής Αστυνομίας, που αφορά στο Ν. 3500/2006, με σκοπό την ενημέρωση του προσωπικού περί των διατάξεων του νέου νόμου προκειμένου να ανταποκριθεί πλήρως στην εφαρμογή αυτών σε συνδυασμό με τα ήδη διαβιβασθέντα έγγραφα σχετικά με τον τρόπο χειρισμού υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας.

- Σχετική Διαταγή της Διεύθυνσης Γενικής Αστυνόμευσης/ΑΕΑ, στην οποία επισημαίνεται η επιτακτική ανάγκη λήψης μέτρων πρόληψης από τις αρμόδιες υπηρεσίες σχετικά με την παραβατικότητα ατόμων ειδικών κατηγοριών, με σκοπό την προστασία και την εμπέδωση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών.

Το Υπουργείο μας και η Ελληνική Αστυνομία, στο πλαίσιο της περαιτέρω ευαισθητοποίησης

του αστυνομικού προσωπικού, διοργάνωσαν διήμερες εκδηλώσεις ενημερωτικού χαρακτήρα για την Παγκόσμια Ημέρα Εξάλειψης της Βίας κατά των Γυναικών (25.11.2008), με διαλέξεις, ομιλίες που παρακολούθησε αστυνομικό προσωπικό.

Κατόπιν Απόφασης κ. Αρχηγού Ελληνικής Αστυνομίας, εντάχθηκαν, στα εκπαιδευτικά προγράμματα των Αστυνομικών Σχολών, γνωστικά αντικείμενα που καλύπτουν το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας και επιπλέον έχει προγραμματισθεί η πραγματοποίηση σειράς εκπαιδευτικών σεμιναρίων από 08.02.2008, για το αστυνομικό προσωπικό της Άμεσης Δράσης και για τους Αξιωματικούς Υπηρεσίας και τους βαθμοφόρους των Υπηρεσιών Ασφαλείας και των Αστυνομικών Τμημάτων για θέματα αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας.

5. Έκθεση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής ασφάλισης

I. Προοίμιο

Οι πολιτικές για την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή αναπτύσσονται στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών πολιτικών κατευθύνσεων και στρατηγικών, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, και αποτυπώνονται σε σειρά κειμένων, όπως το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2008-2010, το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013, η Εθνική Έκθεση Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2008-2010, η Εθνική Αναπτυξιακή Νομοθεσία, κ.ά.

Όπως αναφέρεται και στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2008-2010, κύριοι στόχοι της πολιτικής απασχόλησης για την περίοδο 2008-2010 είναι η προώθηση της σύζευξης προσφοράς και ζήτησης της εργασίας, η διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση για όλους και ειδικότερα για τους νέους, τις γυναίκες, τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας και τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, η ενίσχυση της προσαρμοστικότητας του ανθρώπινου δυναμικού και των επιχειρήσεων στις σύγχρονες εξελίξεις, η ενσωμάτωση όλων των προσώπων σε μία κοινωνία ίσων ευκαιριών, και η καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας.

II. Απασχόληση-Κατάρτιση

Στο πλαίσιο των ανωτέρω, και προς την εκπλήρωση του στόχου της πλήρους και ποιοτικής απασχόλησης για όλους με εξασφαλισμένα εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης προωθεί ολοκληρωμένες πολιτικές απασχόλησης, οι οποίες παραμένουν στοχευμένες στις ομάδες του πληθυσμού που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα στην αγορά εργασίας και σε περιοχές που πλήττονται ιδιαίτερα από την ανεργία.

Η εφαρμογή των πολιτικών αυτών στοχεύει

στην αύξηση του ποσοστού απασχόλησης, στη βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας της εργασίας και στην ενίσχυση της κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής. Προς τον σκοπό αυτό το Υπουργείο επικεντρώνεται μεν στις ενεργητικές πολιτικές για την ενίσχυση της απασχόλησης και την αντιμετώπιση της ανεργίας, ωστόσο διατηρεί ορισμένες παθητικές πολιτικές στήριξης ευάλωτων ομάδων, για την εξασφάλιση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης για όλους.

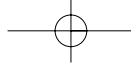
Στο πνεύμα αυτό, το 2009 εκδόθηκε η Κοινή Υπουργική Απόφαση 8780/208/28.03.2009¹ με την οποία **το επίδομα ανεργίας μετατρέπεται σε επίδομα απασχόλησης** κατ' εφαρμογή των διατάξεων των παρ. 1-4 του άρθρου 1 του Ν. 3227/2004 «Μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας και άλλες διατάξεις». Η ανωτέρω απόφαση καθορίζει τα απαραίτητα δικαιολογητικά, τα κριτήρια επιλογής, και τον τρόπο για την πρόσληψη επιδοτούμενων ανέργων σε θέσεις εργασίας με πλήρη απασχόληση, για όσο χρόνο διαρκεί η επιδότηση ανεργίας. Στο πρόγραμμα αυτό εντάσσονται όλες οι επιχειρήσεις και φορείς του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα.

A) Προγράμματα απασχόλησης

Το 2009 ο ΟΑΕΔ υλοποίησε πλήθος προγραμμάτων για την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης και την ενίσχυση της κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής. Αντικείμενο των προγραμμάτων ήταν τα εξής:

- Η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης μέσω της επιχορήγησης επιχειρήσεων (**Πρόγραμμα Νέων Θέσεων Εργασίας**).
- Η δημιουργία νέων θέσεων αυτοαπασχόλησης, με τη μορφή νέας επιχείρησης-νέου ελεύθερου επαγγέλματος (**Πρόγραμμα Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες**).
- Η απόκτηση εργασιακής εμπειρίας (**Πρόγραμμα Stage**).
- Η σύνθεση περισσότερων της μίας ενεργειών σε επίπεδο περιφερειών με ιδιαίτερα υψηλή ανεργία, κλάδων επιχειρήσεων ή επιχειρήσεων που διέκοψαν ή περιόρισαν σημαντικά τις δρα-

1. ΦΕΚ Β' 690.

στηριότητες τους (**Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις**).

Συνοπτικά, τα προγράμματα απασχόλησης ΝΘΕ και ΝΕΕ που υλοποίησε ο ΟΑΕΔ κατά την περίοδο 2008-2009 είναι τα εξής:

α) Προγράμματα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την πρόσληψη ανέργων (ΝΘΕ) και απόκτησης προεργασίας

- **Ειδικό Πρόγραμμα Προώθησης 10.000 Ανέργων Νέων στην Απασχόληση, προϋπολογισμού 101.250.000 €:** Σκοπός του προγράμματος είναι η προώθηση της απασχόλησης των νέων και η υποστήριξη των νεοεισερχομένων στην αγορά εργασίας. Ειδικότερα το πρόγραμμα αφορά άνεργους, ηλικίας μέχρι 30 ετών, απόφοιτους τουλάχιστον γυμνασίου, σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα (που απασχολούν έως 50 άτομα). Η διάρκεια του προγράμματος ανέρχεται στους 24 μήνες και συγκεκριμένα 21 μήνες επιχορήγηση και 3 μήνες δέσμευση.

- **Πρόγραμμα Νέων «Μία Αρχή-Μία Ευκαιρία» για 40.000 ωφελούμενους, προϋπολογισμού 246.400.000 €:** Σκοπός του προγράμματος είναι η υποστήριξη και η ενίσχυση των νέων που εγκαταλείπουν το σχολείο ή τελειώνουν το δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και βρίσκονται εκτός αγοράς εργασίας. Στόχος του προγράμματος είναι η απόκτηση δεξιοτήτων και προσόντων των νέων με τη μορφή είτε προϋπηρεσίας, είτε πιστοποιημένης κατάρτισης στην πληροφορική, είτε παρακολούθησης προγράμματος συμβουλευτικής. Δικαιούχοι του προγράμματος θα είναι νέοι ηλικίας 16-25 ετών που έχουν τελειώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ή έχουν εγκαταλείψει νωρίτερα το σχολείο, και: α) δεν συνεχίζουν σπουδές, σε οποιαδήποτε βαθμίδα του εκπαιδευτικού συστήματος, β) βρίσκονται εκτός αγοράς εργασίας, γ) δεν τους έχει αποδοθεί μέχρι σήμερα, καμία ευκαιρία απασχόλησης ή συμπληρωματική επιμόρφωση, είτε με τη μορφή της εργασιακής σχέσης είτε με οποιαδήποτε μορφή αναγνωρισμένης κατάρτισης. Η δαπάνη όσον αφορά τη δράση της προϋπηρεσίας ανέρχεται στα 160.000.000 €.

- **Πρόγραμμα Νέων Θέσεων Εργασίας για 6.500 άνεργους, ηλικίας 31-44 ετών έτους 2008, προϋπολογισμού 64.837.500 €:** Το πρόγραμμα α-

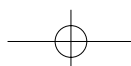
φορά στην επιχορήγηση ιδιωτικών επιχειρήσεων για την απασχόληση ανέργων ηλικίας 31-44 ετών και άνω, σε νέες θέσεις εργασίας, οι οποίες είναι πρόσθετες εκείνων που τυχόν δημιουργούνται στο πλαίσιο επενδυτικού σχεδίου ενταγμένου σε άλλο καθεστώς ενισχύσεων.

- **Πρόγραμμα επιχορήγησης μικρών επιχειρήσεων που απασχολούν έως 3 άτομα, για την μερική απασχόληση 8.020 ανέργων ηλικίας έως 50 ετών, προϋπολογισμού 53.679.450 €:** Στο πρόγραμμα, το οποίο έχει διάρκεια 24 μήνες εντάσσονται: α) επιχειρήσεις που απασχολούν 0-3 άτομα και β) επιχειρήσεις που διαθέτουν μέχρι 3 αυτόνομα καταστήματα (κεντρικό ή υποκαταστήματα συνολικά σε όλη την Ελλάδα), και σε κάθε ένα από αυτά απασχολούν μέχρι 3 άτομα προσωπικό. Οι επιχειρήσεις αυτές μπορούν να ενταχθούν και για τα τρία καταστήματα για ένα άτομο στο καθένα.

- **Συνδυασμένο Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την πρόσληψη 20.000 επιδοτούμενων ανέργων, προϋπολογισμού 170.000.000 €:** Το πρόγραμμα αποτελεί επέκταση του παγίου προγράμματος μετατροπής του επιδόματος ανεργίας σε επίδομα απασχόλησης, εκτείνοντας το διάστημα επιχορήγησης της απασχόλησης και για συγκεκριμένες κατηγορίες επιχειρήσεων, μέχρι και 24 μήνες ή/και 30 μήνες κατά περίπτωση. Η α' φάση του προγράμματος διαρκεί όσο και το χρονικό διάστημα για το οποίο ο άνεργος έχει κατοχυρώσει δικαίωμα λήψης επιδόματος ανεργίας, ενώ η β' φάση είναι το υπολειπόμενο μέχρι τη συμπλήρωση των 24 ή 30 μηνών αντίστοιχα, χρονικό διάστημα.

- **Πρόγραμμα Νέων Θέσεων Εργασίας για 10.000 άνεργους, ηλικίας 45 ετών και άνω, έτους 2007, προϋπολογισμού 99.750.000 €:** Το πρόγραμμα αφορά στην επιχορήγηση ιδιωτικών επιχειρήσεων για την απασχόληση ανέργων ηλικίας 45 ετών και άνω, σε νέες θέσεις εργασίας. Η διάρκεια της επιχορήγησης για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) που εντάσσονται στο πρόγραμμα ορίζεται σε 18 μήνες και για τις μεγάλες επιχειρήσεις στους 24 μήνες. Μετά τη λήξη της επιχορήγησης οι ΜΜΕ δεσμεύονται να διατηρήσουν το προσωπικό για 6 μήνες ακόμα και οι μεγάλες για 12 μήνες.

- **Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την απασχόληση 2.500 ανέργων που βρίσκο-**

νται πλησίον της σύνταξης, προϋπολογισμού **81.250.000 €**: Για την απασχόληση ανέργων μεγαλύτερης ηλικίας, καταρτίστηκε Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την απασχόληση ανέργων που βρίσκονται στο στάδιο πλησίον της σύνταξης και δεν έχουν συμπληρώσει τις προϋποθέσεις για τη συνταξιοδότησή τους από φορέα κύριας ασφάλισης, επειδή τους υπολείπονται μέχρι 1.500 έτη ή μέχρι 5 χρόνια για τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας για τη συνταξιοδότησή τους και ο τελευταίος ασφαλιστικός τους φορέας είναι το ΙΚΑ.

- **Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων και φορέων του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα για την πρόσληψη επιδοτούμενων ανέργων:** Στο πρόγραμμα εντάσσονται όλες οι επιχειρήσεις και φορείς του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Η διάρκεια της επιχορήγησης είναι ίση με το χρονικό διάστημα που θα απασχοληθεί ο επιδοτούμενος άνεργος στην επιχείρηση και το φορέα, και δεν μπορεί να υπερβαίνει το ανώτατο όριο της διάρκειας της επιδότησης του ανέργου. Το μηνιαίο ποσό της επιχορήγησης είναι ίσο με το μηνιαίο ποσό του επιδόματος ανεργίας που δικαιούται ο άνεργος. (ΚΥΑ 8780/208/28.03.2009, ΦΕΚ Β' 690: Καθορισμός των απαραίτητων δικαιολογητικών, κριτηρίων επιλογής, του τρόπου και κάθε άλλου σχετικού θέματος, για την εφαρμογή των διατάξεων των παρ. 1-4 του άρθρου 1 του Ν. 3227/2004 «Μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας και άλλες διατάξεις»).

- **Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β' βαθμού, για την απασχόληση 6.000 ανέργων (Πρόγραμμα Αναδασώσεων και Αντιπλημμυρικών έργων), προϋπολογισμού 64.800.000 €.**

- **Πρόγραμμα διατήρησης προσωπικού των επιχειρήσεων που υπέστησαν ζημιές από τα επεισόδια του Δεκεμβρίου 2008, προϋπολογισμού 12.000.000 €.**

- **Πρόγραμμα επιχορήγησης εποχικών Ξενοδοχειακών επιχειρήσεων για την επαναπρόσληψη 50.000 ατόμων, προϋπολογισμού 50.000.000 €:** Με το πρόγραμμα αυτό επιδοτούνται οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που επιθυμούν να λειτουργήσουν τους χειμερινούς μήνες (01 Νοεμβρίου έως 28 Φεβρουαρίου), με ποσό ίσο με το επίδομα ανεργίας για την απασχόληση των εργαζομένων τους αυτή την περίοδο.

β) Προγράμματα επιχορήγησης Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών για ανέργους (ΝΕΕ)

- **Πρόγραμμα επιχορήγησης 6.000 νέων ελευθέρων επαγγελματιών (ΝΕΕ)-νέων επιστημόνων, έτους 2009, προϋπολογισμού 126.000.000 €:** Στόχος του προγράμματος είναι η ενθάρρυνση, μέσω της οικονομικής ενίσχυσης, 6.000 νέων επιστημόνων που είναι ιατροί, οδοντίατροι, κτηνίατροι, φαρμακοποιοί, δικηγόροι και μηχανικοί, απόφοιτοι Πανεπιστημιακών και Πολυτεχνικών Σχολών, να ασκήσουν το επάγγελμά τους. Η διάρκεια της επιχορήγησης για κάθε νέο ελεύθερο επαγγελματία ορίζεται σε 36 μήνες.

- **Επιχορήγηση νέων ελευθέρων επαγγελματιών «33-64 ετών» για 3.500 ανέργους, προϋπολογισμού 75.198.000 €.**

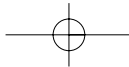
- **Πρόγραμμα Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών ηλικίας 22-32 ετών «νέοι και επιχειρηματικότητα» για 3.000 ωφελούμενους, προϋπολογισμού 69.000.000 €.**

- **Επιχορήγηση Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών «22-64 ετών» για 4.500 ωφελούμενους, προϋπολογισμού 108.000.000 €.**

- **Πρόγραμμα Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών και Επιτηδευματιών για άτομα με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες (POM) ηλικίας 18-64 ετών:** Στόχος είναι η επιχορήγηση συνολικά 1.000 θέσεων για τη δημιουργία, λειτουργία και διατήρηση ατομικών ή εταιρικών επιχειρήσεων (ΟΕ-ΕΕ-ΕΠΕ-Συνεταιρισμοί), οι οποίες κατανέμονται σε 600 θέσεις ΝΕΕ για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων, και 400 θέσεις Επιτηδευματιών προς βελτίωση, ανάπτυξη και διατήρηση της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας. Η διάρκεια της επιχορήγησης για κάθε επαγγελματία που θα υπαχθεί στο συγκεκριμένο πρόγραμμα ορίζεται σε δώδεκα μήνες από την ημερομηνία έκδοσης της σχετικής εγκριτικής απόφασης. Το ποσό επιχορήγησης για κάθε επαγγελματία ορίζεται σε 20.000 €. Από το ποσό αυτό προκαταβάλλεται το ποσό των 7.000 € μετά την έκδοση της εγκριτικής απόφασης υπαγωγής στο πρόγραμμα. Το υπόλοιπο ποσό καταβάλλεται σε δύο ισόποσες εξαμηνιαίες δόσεις.

γ) Προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας (Stage) έτους 2009

- **Πρόγραμμα απόκτησης εργασιακής εμπει-**

ρίας ανέργων 2009 σε Υπηρεσίες και Φορείς του Δημόσιου, του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, διάρκειας 18 μηνών, για 12.000 ανέργους.

- **Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας (Stage) που υλοποιήθηκε από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης:** Το πρόγραμμα αφορά στην τοποθέτηση των ανέργων για τη στήριξη της αποασυλοποίησης, της κοινωνικο-οικονομικής επανένταξης και της συνεχούς υποστήριξης των Ψυχικά Ασθενών. (ΚΥΑ 85712/1346, «Τροποποίηση-συμπλήρωση της υπ' αριθμ. 31239/27.12.2007 ΚΥ ΦΕΚ Β' 270/13.02.2009).

- **Πρόγραμμα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (ΥΑ 86120/1356, ΦΕΚ Β' 16/07.01.2009):** Το πρόγραμμα αφορά στην απόκτηση εργασιακής εμπειρίας 160 ανέργων, ηλικίας από 22 έως 40 ετών, για χρονική διάρκεια 18 μηνών. Η δαπάνη θα ανέλθει στο ποσό του 1.683.000,00 €.

- **Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας (stage) σε φορείς του Τομέα Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας (ΥΑ 4610/119, ΦΕΚ Β' 463/13.03.2009):** Το πρόγραμμα αφορά την τοποθέτηση 3.500 ανέργων (εγγεγραμμένων στα μητρώα ανέργων του ΟΑΕΔ) σε φορείς του Τομέα Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και 1.500 ανέργων σε Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας για χρονική περίοδο 18 μηνών. Η δαπάνη θα ανέλθει στο ποσό των 53.460.000 ευρώ.

- **Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας (Stage) στους τομείς της πολιτιστικής κληρονομιάς και του σύγχρονου πολιτισμού (ΥΑ 8529/204, ΦΕΚ Β' 463/13.03.2009):** Το πρόγραμμα αφορά την τοποθέτηση 2.000 ανέργων (εγγεγραμμένων στα μητρώα ανέργων του ΟΑΕΔ) στους τομείς της πολιτιστικής κληρονομιάς και του σύγχρονου πολιτισμού, για χρονική περίοδο 18 μηνών. Η δαπάνη θα ανέλθει στο ποσό των 21.087.000,00 ευρώ.

- **Πρόγραμμα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας στους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης (ΚΥΑ 75743/1189, ΦΕΚ Β' 568):** Το πρόγραμμα αφορά στην απόκτηση εργασιακής εμπειρίας 1.182 ανέργων για χρονική διάρκεια 18 μηνών και συγκεκριμένα: 950 άτομα στο ΙΚΑ, 100 άτομα στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (Διοίκηση Μονάδων Υγείας και

Πρόνοιας), 80 άτομα στον ΟΓΑ, 15 άτομα στο ΤΕΑΔΥ, 8 άτομα στο Ταμείο Πρόνοιας Δικαστικών Επιμελητών, 5 άτομα στο Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Τραπεζοϋπαλλήλων (ΕΤΑΤ), 4 άτομα στο ΤΕΑΠΟΚΑ, 20 άτομα στο Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΕΤΕΑΜ). Η δαπάνη θα ανέλθει στο ποσό των 12.646.260 €.

- **Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας (Stage) στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες και στα Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΚΥΑ 12507/344/16.09.2009, τροποποίηση αρχικής απόφασης 37701/584/30.10.2008).**

δ) Ειδικά Προγράμματα

Κατά την ως άνω περίοδο 2008-2009, ο ΟΑΕΔ υλοποίησε μία σειρά από Ειδικά Προγράμματα Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων τόσο σε περιοχές (Νομούς και Διοικητικές Περιφέρειες) με υψηλά ποσοστά ανεργίας, όσο και για πρώην εργαζόμενους από επιχειρήσεις που ανέστειλαν τη λειτουργία τους ή προέβησαν σε μαζικές απολύσεις. Ειδικότερα, υλοποιήθηκαν τα εξής Ειδικά Προγράμματα:

- Ειδικό Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Παρέμβασης για 300 ανέργους του Νομού Φωκίδας, προϋπολογισμού 4.260.000 €.

- Ειδικό Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Παρέμβασης για 1.000 ανέργους του Νομού Μεσσηνίας, προϋπολογισμού 16.640.000 €.

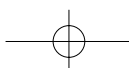
- Ειδικό Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Παρέμβασης για 24 ανέργους που προέρχονται από την επιχείρηση «Αλεξ. Π. Παλαιολόγος ΑΒΕΕ Εκκοκκιστήρια Βάμβακος-Σπορειοποιήματα», προϋπολογισμού 777.600 €.

- Ειδικό Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Παρέμβασης για 21 πρώην εργαζόμενους της επιχείρησης «Φωνή της Αμερικής» και της επιχείρησης «Καζάκης Δημήτριος» προϋπολογισμού 680.400 €.

- Ειδικό Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Παρέμβασης για τους 220 πρώην εργαζόμενους της επιχείρησης «SIEMENS», προϋπολογισμού 7.080.000 €.

- Ειδικό Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Παρέμβασης για 97 ανέργους που προέρχονται από την επιχείρηση «TATE AND LYLE GREECE A.E.» «Πρώην ΒΙΑΜΥΛ», προϋπολογισμού 3.828.000 €.

- Ειδικό Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Πα-

ρέμβασης για τους 49 πρώην εργαζομένους που προέρχονται από την επιχείρηση «ELBISKO ABEΕ», προϋπολογισμού 1.561.000 €.

- Επίσης, υπογράφηκε Προγραμματική Σύμβαση (18.08.2009) μεταξύ του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, της Αναπτυξιακής Εταιρίας Έβρου ΑΕ (ΑΝΕΕ ΑΕ) και των Δήμων Αλεξανδρουπόλεως, Φερών και Τραιανουπόλεως για την υλοποίηση ειδικού προγράμματος έως 118 απολυμένων από την εταιρία «ΘΡΑΚΗ ΑΕ» του Νομού Έβρου, προϋπολογισμού 6.569.000 €.

- Τέλος, εκδόθηκε Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ 36716/1211, ΦΕΚ Β΄ 2565/30.12.2009) που προέβλεπε «Μείωση των απαιτούμενων ημερομισθίων για την επιδότηση λόγω ανεργίας» για τους εποχιακούς υπαλλήλους της Ολυμπιακής που ανέλαβαν τις δραστηριότητες των «Σημερινών Εργοδοτών» της παρ. Ι του άρθρου Ι του Ν. 3717/2008, όπως ισχύει. Για τους εποχικούς εργαζομένους των εταιριών της Ολυμπιακής έγινε χρήση της δυνατότητας που παρέχει το άρθρο 4 του Ν. 1545/1985 «Εθνικό σύστημα προστασίας από την ανεργία και άλλες διατάξεις», για έκδοση απόφασης του Υπουργού με την οποία είναι δυνατό να μειωθεί ο απαιτούμενος αριθμός ημερομισθίων για τη λήψη του επιδόματος ανεργίας σε 100.

ε) Οικονομικές ενισχύσεις

Με Υπουργικές Αποφάσεις δόθηκαν έκτακτες οικονομικές ενισχύσεις σε εργαζομένους, όπως π.χ. της χαρτοβιομηχανίας «ΦΑΡΟΣ», της επιχείρησης «Direct Line», σε μέλη του σωματίου φορτοεκφορτωτών ξηράς Καλαμάτας, σε εργαζομένους της επιχείρησης «Σαρλής και Αγγελόπουλος», και σε εργαζομένους του ασφαλιστικού ομίλου «ΑΣΠΙΣ», σε ανέργους της ναυπηγοεπισκευαστικής ζώνης και της εταιρίας «Τροχαίου Υλικού Ελλάδος».

Επίσης, εκδόθηκαν οι αποφάσεις για τη συνέχιση τεσσάρων προγραμμάτων ειδικής Επιδότησης Ανεργίας για απολυόμενους από τις εταιρίες «Ελληνική Βιομηχανία Ζάχαρης ΑΕ», «Συνεταιριστικά Λιπάσματα ΑΕ», «Κλωστήρια Πρεβέζης ΑΕ» και «Ναυσί ΑΕ».

Τέλος, όσον αφορά στο **ημερήσιο επίδομα ανεργίας**, από την 01.05.2009 αυξήθηκε από 17,23

€ σε 18,27 € ημερησίως, ενώ, παράλληλα, από τις 21.12.2009 άρχισε να καταβάλλεται στους ανέργους το **επίδομα αλληλεγγύης**, το οποίο αντιστοιχεί στο εφ' άπαξ ποσό των 200 €.

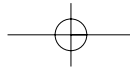
Β) Προγράμματα Επαγγελματικής Κατάρτισης Ενηλίκων

Ο ΟΑΕΔ υλοποιεί με τη χρηματοδότηση εθνικών ή κοινοτικών πόρων, καθώς και μέσω του ΛΑΕΚ, προγράμματα **Συνεχιζόμενης και Εναλλασσόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης Ανέργων και Εργαζομένων**. Όλες οι δράσεις, που περιλαμβάνονται στα προγράμματα αυτά, στοχεύουν στη σύνδεση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, στην προώθηση της απασχόλησης και στη μείωση της ανεργίας, με κυρίαρχο άξονα την πρόληψη της ανεργίας, τη διασφάλιση των θέσεων εργασίας και την άμβλυνση προβλημάτων της αγοράς εργασίας.

Κατά τη διάρκεια του έτους 2009 πραγματοποιήθηκαν δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων και εργαζομένων, από τις οποίες ωφελήθηκαν **161.100 καταρτιζόμενοι**.

Στο πλαίσιο των δράσεων του ΟΑΕΔ, που αφορούν στην κατάρτιση ανέργων υποχρεωτικής-εγγυημένης απασχόλησης, ξεκίνησε η υλοποίηση προγράμματος εναλλασσόμενης κατάρτισης ανέργων στην ειδικότητα «**Πωλήσεις Ελληνικών και Διεθνών Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών**», για 20 ανέργους με στόχο την άμεση σύνδεση της επαγγελματικής κατάρτισης με την αγορά εργασίας και την υποχρέωση πρόσληψης τουλάχιστον του 60% των καταρτιζομένων από τις επιχειρήσεις. Το πρόγραμμα συνεχίζεται και εντός του 2010 με την υποχρέωση των συμβαλλόμενων επιχειρήσεων να προσλάβουν, μετά το πέρας της κατάρτισης, ποσοστό τουλάχιστον 60% από τους καταρτισθέντες ανέργους (με συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου).

Επιπλέον στο πλαίσιο του έργου «Μία Αρχή-Μία Ευκαιρία» υλοποιήθηκε πρόγραμμα Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης στην ειδικότητα «**Κατάρτιση σε Βασικές Δεξιότητες Πληροφορικής με Πιστοποίηση**» για **350 καταρτιζόμενους ηλικίας από 16 έως 25 ετών**, το οποίο ολοκληρώθηκε εντός του πρώτου διμήνου του 2010. Σκοπός του προγράμματος είναι η ενίσχυση των δε-

ξιοτήτων και προσόντων των νέων ηλικίας 16-25 ετών, που δεν συνεχίζουν τις σπουδές τους στο εκπαιδευτικό σύστημα με την απόκτηση βασικών γνώσεων πληροφορικής (με πιστοποίηση).

Οι ωφελούμενοι του προγράμματος που θα παρακολουθήσουν ένα πρόγραμμα Κατάρτισης σε βασικές δεξιότητες πληροφορικής με πιστοποίηση αποκτούν:

- Δεξιότητες και προσόντα που διευρύνουν τις ευκαιρίες τους στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα.

- Πιστοποίηση των γνώσεών τους με βάση τα εγκεκριμένα και αναγνωρισμένα από την πολιτεία πρότυπα.

Γ) Προώθηση στην απασχόληση προσώπων ειδικών κατηγοριών (Ν. 2643/1998)

α) Δημόσιος τομέας

Με βάση το Ν. 2643/1998 «Μέριμνα για την απασχόληση προσώπων ειδικών κατηγοριών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄ 220), τον Ιούνιο του 2008 είχαν προκηρυχθεί πανελλαδικά από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του ΟΑΕΔ, 1.581 θέσεις εργασίας δημοσίου τομέα (δημοσίων υπηρεσιών, ΝΠΔΔ και ΟΤΑ Α΄ και Β΄ βαθμού) για προστατευόμενους του νόμου αυτού (άτομα με αναπηρία, πολύτεκνους, τέκνα αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης, συγγενείς ατόμων με αναπηρία, τέκνα αναπήρων πολέμου και τρίτεκνους).

Το Μάιο του 2009 αναρτήθηκε και δημοσιοποιήθηκε ο ενδεικτικός πίνακας βαθμολόγησης των αιτήσεων των υποψηφίων για τις θέσεις εργασίας της προαναφερόμενης προκήρυξης. Την ίδια περίοδο, δηλαδή το Μάιο του 2009, αναρτήθηκε στις αρμόδιες Υπηρεσίες του ΟΑΕΔ γραπτή πρόσκληση προς τους υποψηφίους να προσκομίσουν μέσα σε αποκλειστική προθεσμία 15 ημερών τα προβλεπόμενα δικαιολογητικά από το άρθρο 7 του Ν. 2643/1998 και τη σχετική Υπουργική Απόφαση (37552/556/22.05.2008, ΦΕΚ Β΄ 981/27.05.2008).

Οι Υπηρεσίες του ΟΑΕΔ, αφού εξέτασαν τα δικαιολογητικά, εντόπισαν προβλήματα σχετικά με την εγκυρότητα των δικαιολογητικών μεγάλου αριθμού υποψηφίων. Ως εκ τούτου υπέβαλαν σχετικά ερωτήματα στο αρμόδιο κατά νόμο όργανο, δηλαδή στην Κεντρική Επιτροπή Εποπτείας

και Συντονισμού Εφαρμογής του Ν. 2643/1998 που εδρεύει στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. Η προαναφερόμενη Επιτροπή, στην οποία ορίστηκαν νέα μέλη με την υπ΄ αριθ. 33775/Δ1.8294/30.11.2009 απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (δεδομένου ότι είχε λήξει η θητεία της από το τέλος Ιουλίου του 2009), ξεκίνησε να απαντά στα ερωτήματα των αρμοδίων υπηρεσιών του ΟΑΕΔ της χώρας μας από τις αρχές του 2010 και εκτιμάται ότι θα ολοκληρώσει τις απαντήσεις της σε ένα μήνα. Κατόπιν αυτού θα αναρτηθεί ο πρώτος πίνακας μοριοδότησης με βάση τα δικαιολογητικά των υποψηφίων. Στη συνέχεια θα ακολουθήσει όλη η υπόλοιπη διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 11 του Ν. 3227/2004 (ΦΕΚ Α΄ 31/09.02.2004) μέχρι την έκδοση των πινάκων τοποθετήσεων των Πρωτοβάθμιων Επιτροπών.

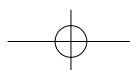
β) Ιδιωτικός τομέας και δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμοί

Με βάση το Ν. 2643/1998, το Δεκέμβριο του 2008 προκηρύχθηκαν πανελλαδικά 5.823 θέσεις εργασίας ιδιωτικού τομέα και δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών για πρόσωπα υπαγόμενα στις προστατευτικές του διατάξεις.

Αναφορικά με την προκήρυξη του ιδιωτικού τομέα του Ν. 2643/1998 που πραγματοποιήθηκε από τον ΟΑΕΔ το Δεκέμβριο του 2008, μετά από κάποια καθυστέρηση λόγω προβλημάτων του μηχανογραφικού συστήματος, τα οποία έχουν πλέον διευθετηθεί, οι Υπηρεσίες του ΟΑΕΔ είναι σε θέση να καταχωρήσουν στο μηχανογραφικό σύστημα τις αιτήσεις των υποψηφίων. Στη συνέχεια θα ακολουθήσει όλη η λοιπή διαδικασία που προβλέπεται από την παρ. 5 του άρθρου 11 του Ν. 3227/2004 μέχρι την έκδοση των πινάκων τοποθετήσεων της Πρωτοβάθμιας Επιτροπής στις θέσεις εργασίας της προαναφερόμενης προκήρυξης. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας της εν λόγω προκήρυξης δεν μπορεί να προσδιοριστεί ακόμα.

Δ) Προγράμματα κατάρτισης ευπαθών κοινωνικά ομάδων

Η Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Συγχρηματοδοτούμενων Ενεργειών από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο υλοποιεί ενέργειες για την ενίσχυση

της απασχόλησης ατόμων που εντάσσονται στις **ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, μέσω των «Προγραμμάτων εκμάθησης ελληνικής γλώσσας σε πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης»**. Τα Προγράμματα εντάσσονται στο ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013». Η ενέργεια έχει προϋπολογισμό ύψους 32.000.000 €, αφορά 8.400 άτομα και η κατάρτιση βρίσκεται στη διαδικασία ολοκλήρωσης της. Στους ωφελούμενους εντάσσονται παλιννοστούντες, πρόσφυγες, μετανάστες, μακροχρόνια άνεργοι και άτομα για τα οποία η ανεπαρκής γνώση της ελληνικής γλώσσας δυσκολεύει την πρόσβαση και ένταξή τους σε ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης.

Επίσης από την Ειδική Υπηρεσία υλοποιούνται **«Παρεμβάσεις υπέρ ευπαθών κοινωνικά ομάδων από πιστοποιημένα Εξειδικευμένα Κέντρα Κοινωνικής και Επαγγελματικής Ένταξης Ατόμων με Αναπηρίες (ΑμεΑ) και απεξαρτημένων ατόμων ή ατόμων υπό απεξάρτηση, καθώς και από Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ)»**, με στόχο την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας 8.200 ατόμων, την κατά το δυνατόν ενσωμάτωσή τους εντός του κοινωνικού ιστού, καθώς και την απόκτηση δεξιοτήτων ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της νέας οικονομικής πραγματικότητας. Ωφελούμενοι από τις εν λόγω παρεμβάσεις είναι άνεργοι προερχόμενοι από ευπαθείς κοινωνικά ομάδες (ΕΚΟ) ανεξαρτήτως εκπαιδευτικού επιπέδου και, συγκεκριμένα, ΑμεΑ, απεξαρτημένα άτομα ή άτομα υπό απεξάρτηση, μετανάστες, άτομα με πολιτισμικές ή/και θρησκευτικές ιδιαιτερότητες, μακροχρόνια άνεργοι, παλιννοστούντες, θύματα trafficking, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, φυλακισμένοι και αποφυλακισμένοι, οροθετικοί, ανήλικοι παραβάτες, θύματα ενδοοικογενειακής βίας, άστεγοι, άτομα ευρισκόμενα σε κατάσταση φτώχειας και απειλούμενα από φτώχεια και άλλα μειονεκτούντα άτομα. Η εν λόγω ενέργεια βρίσκεται σε διαδικασία προκήρυξης και έχει συνολικό προϋπολογισμό ύψους 85.000.000,00 €.

Ε) Ιδιωτικά Γραφεία Συμβούλων Εργασίας (ΙΓΣΕ) και Εταιρείες Προσωρινής Απασχόλησης (ΕΠΑ)

Στην Ελλάδα, εκτός από το δημόσιο οργανισμό (ΟΑΕΔ), έχουν θεσμοθετηθεί και δραστηριοποιούνται και ιδιωτικές Υπηρεσίες απασχόλη-

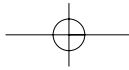
σης, οι οποίες ωστόσο παρέχονται δωρεάν στους αναζητούντες εργασία. Προάγεται, επομένως, και μέσω αυτών το δικαίωμα στην εργασία για όλους, χωρίς διακρίσεις αναφορικά με το φύλο, τη θρησκεία, την εθνικότητα ή άλλου είδους διακρίσεις. Οι υπηρεσίες αυτές είναι τα **Ιδιωτικά Γραφεία Συμβούλων Εργασίας (ΙΓΣΕ)** και οι **Εταιρείες Προσωρινής Απασχόλησης (ΕΠΑ)**, οι οποίες δεν χρηματοδοτούνται από το κράτος, αλλά αδειοδοτούνται και παρακολουθούνται ως προς τις δραστηριότητές τους από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης.

Συγκεκριμένα, τα **ΙΓΣΕ** έχουν ως αποκλειστικό αντικείμενο τη μεσολάβηση για την εξεύρεση, για λογαριασμό του εργοδότη, ορισμένων κατηγοριών θέσεων εργασίας σε ημεδαπούς ή αλλοδαπούς που διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα, ενώ οι **ΕΠΑ**, έχουν ως αντικείμενο δραστηριότητας την παροχή εργασίας από μισθωτούς τους σε άλλο εργοδότη (έμμεσο εργοδότη) με τη μορφή της προσωρινής απασχόλησης.

Κατά τη διάρκεια του έτους 2009 λειτουργούσαν, έχοντας λάβει άδεια από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εργασίας 95 ΙΓΣΕ (87 λειτουργούσαν το 2008) και 9 ΕΠΑ (8 λειτουργούσαν το έτος 2008). Θα μπορούσε να υποστηριχθεί, ότι διαφαίνεται μία αυξητική τάση κατά τη διάρκεια των ετών, τόσο στον αριθμό των λειτουργούντων ΙΓΣΕ, αλλά και των μεσολαβήσεων που αυτά διενεργούν. Όσον αφορά στις ΕΠΑ, ενώ ο αριθμός των αδειοδοτηθεισών ΕΠΑ παραμένει σχετικά σταθερός κατά τη διάρκεια των ετών, ωστόσο, θα ήταν δυνατόν να υποστηριχθεί ότι παρουσιάζει αυξητική τάση ο αριθμός των προσωρινά απασχολουμένων που διατίθενται από αυτές, σε έμμεσους εργοδότες.

Συγκεκριμένα, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2009 πραγματοποιήθηκαν από τα ΙΓΣΕ 2.778 τοποθετήσεις, εκ των οποίων οι 1.629 (58,64%) ήταν άνεργοι και 1.149 (41,36%) ήδη εργαζόμενοι, ενώ κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2009 πραγματοποιήθηκαν 2.578 τοποθετήσεις, εκ των οποίων οι 1.630 (63,23%) ήταν άνεργοι και 948 (36,77%) ήδη εργαζόμενοι.

Σε γενικές γραμμές η λειτουργία των ΙΓΣΕ και των ΕΠΑ βοηθά στην ομαλοποίηση της αγοράς εργασίας, καθώς δι' αυτών επιτυγχάνεται ταχύτερη και αποτελεσματικότερη σύζευξη της προσφοράς και ζήτησης εργασίας, με γενικότερα θε-

τικά αποτελέσματα στην απασχόληση.

III. Κοινωνική προστασία

Αναφορικά με τις νομοθετικές πρωτοβουλίες, το 2009 προωθήθηκε Σχέδιο Νόμου για την «Εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης-Εναρμόνιση της κείμενης νομοθεσίας με την Οδηγία 2006/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5^{ης} Ιουλίου 2006 και άλλες συναφείς διατάξεις», το οποίο ολοκλήρωσε τον κύκλο διαβούλευσης, στο πλαίσιο της οποίας εξετάστηκε και από την ΕΕΔΑ, υπεβλήθη προς γνωμοδότηση στην ΟΚΕ, καθώς και σε νομοτεχνική επεξεργασία από την ΚΕΝΕ της Βουλής και αναμορφώθηκε σχετικά. Ωστόσο, δεν κατέστη δυνατόν να κατατεθεί προς ψήφιση, λόγω προθεσμιών έπειτα από την προκήρυξη των εκλογών.

Στη συνέχεια, το ανωτέρω Σχέδιο αξιοποιήθηκε για την εκπόνηση νέου Σχεδίου Νόμου και Αιτιολογικής Έκθεσης στην κατεύθυνση της κατάργησης και αντικατάστασης του Ν. 3488/2006, με παράλληλη ενσωμάτωση των τροποποιήσεων του αρχικού Σχεδίου, στο πνεύμα της υπό εναρμόνιση αναδιατυπωμένης Οδηγίας. Το εν λόγω σχέδιο υπεβλήθη γραπτώς για παρατηρήσεις στους ενδιαφερόμενους κοινωνικούς φορείς, μεταξύ των οποίων και η ΕΕΔΑ, και έπειτα από αίτημά τους ενσωματώθηκαν στο Σχέδιο και οι διατάξεις του ΠΔ 87/2002 (ΦΕΚ Α' 66), «για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης σε συμμόρφωση προς τις Οδηγίες 96/97/ΕΚ και 86/378/ΕΟΚ», σύμφωνα με το πνεύμα της κωδικοποιητικής Οδηγίας. Το Σχέδιο αυτό προωθείται άμεσα προς ψήφιση.

Επίσης, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης συμμετέχει στις διαδικασίες διαβούλευσης και διαπραγμάτευσης που λαμβάνουν χώρα σε κοινοτικό επίπεδο, για το σχεδιασμό πρότασης νέας οδηγίας για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης των προσώπων ανεξαρτήτως θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, πέραν των τομέων της αγοράς εργασίας και της απασχόλησης.

A) Καταπολέμηση των διακρίσεων

Στο πλαίσιο του Κοινοτικού Προγράμματος PROGRESS υλοποιήθηκαν ή βρίσκονται σε τελικό στάδιο υλοποίησης, οι κάτωθι συγχρηματοδοτούμενες από την ΕΕ δράσεις για την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης:

α) Δράση I: Καταπολεμώντας τις διακρίσεις λόγω αναπηρίας στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης

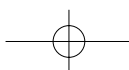
Η δράση υλοποιήθηκε στην Αθήνα τον Οκτώβριο του 2009 από την εταιρεία EUROSCIENCE AE. Στόχος της δράσης ήταν η αποτύπωση των αναγκών των ατόμων με αναπηρία, ο εντοπισμός των εμποδίων που αντιμετωπίζουν κατά την πρόσβασή τους στην εργασία και η διατύπωση προτάσεων πολιτικής.

Για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων πραγματοποιήθηκαν:

- **Ανασκόπηση των ερευνών συλλογής στοιχείων που έχουν πραγματοποιηθεί σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο αναφορικά με την απασχόληση των ΑμεΑ και τις διακρίσεις που υφίστανται στο χώρο της εργασίας.** Συμπερασματικά αναφέρουμε ότι παρατηρείται σημαντική έλλειψη στοιχείων για την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία στην Ελλάδα, καθώς και έλλειψη συλλογής στοιχείων (στατιστικών ερευνών) τόσο για τον αριθμό των ΑμεΑ, πόσοι ανήκουν στον ενεργό πληθυσμό της χώρας, πόσοι είναι άνεργοι κ.ο.κ., όσο και για τις διακρίσεις που υφίστανται στο χώρο της απασχόλησης. Από τις υπάρχουσες έρευνες που έχουν διενεργηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διακρίνουμε ότι το ποσοστό των ΑμεΑ στον πληθυσμό της χώρας είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο ευρωπαϊκό, αλλά και ότι το ποσοστό άγνοιας για τα δικαιώματά τους είναι εξίσου υψηλό τόσο στην Ελλάδα, όσο και στην ΕΕ των 27, συνολικά.

Από τα διαθέσιμα δε στοιχεία προκύπτει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ΑμεΑ είναι άτομα μη ενεργά οικονομικά. Οι φορείς των ΑμεΑ εντοπίζουν τα αίτια του φαινομένου αυτού στην αλυσίδα εκπαίδευση/μόρφωση-επαγγελματική κατάρτιση-εργασία.

- **Συλλογή δεδομένων από εθνικούς και τοπικούς φορείς που δραστηριοποιούνται στον το-**

μέα των ατόμων με αναπηρία. Συμπερασματικά αναφέρουμε ότι οι ανάγκες των ΑμεΑ και οι διακρίσεις που αντιμετωπίζουν στην εργασία κινούνται τους εξής άξονες: α) έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματά τους και τις υποχρεώσεις που έχουν οι εργοδότες απέναντί τους, όπως ορίζονται από το νόμο, β) έλλειψη εύλογης προσαρμογής του χώρου εργασίας τους ανάλογα με τις ανάγκες που απορρέουν από την αναπηρία τους, γ) τοποθετήσεις σε θέσεις εργασίας (ή και μεταθέσεις) που δε συνάδουν με την αναπηρία τους ή που μπορούν να επιδεινώσουν την αναπηρία τους, δ) απολύσεις ή μη ανανεώσεις των συμβάσεών τους.

- **Καταγραφή και κωδικοποίηση της ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας για α) την ένταξη των ΑμεΑ στην αγορά εργασίας και β) την καταπολέμηση των διακρίσεων στην αγορά εργασίας.**

- **Διερεύνηση καλών πρακτικών σχετικά με την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω αναπηρίας στην εργασία.**

- **Διοργάνωση διήμερου θεματικού εργαστηρίου με θέμα «Θετικά μέτρα δράσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων που υφίστανται τα ΑμεΑ στον τομέα της απασχόλησης».**

Στη δράση συμμετείχαν διοικητικές αρχές που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών προώθησης της απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία (ΟΑΕΔ, Συνήγορος του Πολίτη, Υπουργείο Δικαιοσύνης κλπ), οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία και τα ίδια τα άτομα με αναπηρία και οι οικογένειές τους.

β) Δράση 2: Ρομά, όψεις των διακρίσεων και πολιτικές παρέμβασης

Η Δράση υλοποιήθηκε από το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και ολοκληρώθηκε στις 20.03.2010. Αντικείμενό της ήταν η επιμόρφωση προσώπων (πρόσωπα-κλειδιά) που προέρχονται από τις πλέον υποβαθμισμένες μειονοτικές κοινότητες και τις κοινότητες Ρομά στους Νομούς της Ανατολικής Μακεδονίας και της Θράκης. Στόχος του έργου ήταν η ανάδειξη των αναγκών της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας (Ρομά) σχετικά με τις ευκαιρίες επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης, μέσω της επιλογής και κατάρτισης των προσώπων από τις συγκεκριμένες κοινότητες. Τα ανωτέρω πρόσωπα στη συνέχεια θα

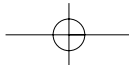
λειτουργήσουν ως εκπρόσωποι-διαμεσολαβητές, με σκοπό την ενημέρωση της υπόλοιπης ομάδας-στόχου για την αρχή της ίσης μεταχείρισης, τα κοινωνικά της δικαιώματα, καθώς επίσης και τη διευκόλυνση της πρόσβασής της σε υπηρεσίες και προγράμματα.

Στο πλαίσιο της ανωτέρω δράσης πραγματοποιήθηκαν:

- **Σεμινάρια διαμεσολαβητών που διεξήχθησαν σε δύο διημερίδες.** Η πρώτη συνεδρίαση έλαβε χώρα στις 14 και 15 Ιανουαρίου και απευθύνονταν σε εκπροσώπους πρόσωπα-κλειδιά των Χριστιανών Ρομά που κατοικούν στην Περιφέρεια της Α. Μακεδονίας και Θράκης διαμένοντες στους οικισμούς Κιμέρεια, Εύλαλο και Δέκαρχο Νομού Ξάνθης, Αρατος Νομού Ροδόπης και Χρυσούπολης Νομού Καβάλας. Ήταν παρόντες εκπρόσωποι της Ομοσπονδίας Ρομά Α. Μακεδονίας και Ξάνθης (Πρόεδρος και Γενικός Γραμματέας) Πρόεδροι Τοπικών Συλλόγων και ο Γενικός Γραμματέας της Πανελληνίας Συνομοσπονδίας Ρομά. Η δεύτερη έλαβε χώρα στις 21 και 22 Ιανουαρίου 2010 με τη συμμετοχή εκπροσώπων προσώπων-κλειδιά από τους μειονοτικούς οικισμούς Αλάν-Κουγιού (Κομοτηνή) και Δροσερό (Ξάνθης).

Έγινε αναλυτική παρουσίαση του Ν. 3304/2005 «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού». Παράλληλα δόθηκαν κατευθύνσεις αναφορικά με τους τρόπους που οι διαμεσολαβητές, ως εκπρόσωποι συλλόγων και εκπρόσωποι της Ομοσπονδίας μπορούν να καταγγέλλουν περιπτώσεις παρενόχλησης ή διακρίσεων στο Συνήγορο του Πολίτη και στην Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Έγινε αναλυτική ενημέρωση για τις αρμόδιες Υπηρεσίες (Τμήμα Ισότητας Ευκαιριών της Διεύθυνσης Κοινωνικής Προστασίας-Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης). Ταυτόχρονα διατυπώθηκαν ερωτήματα από τους συμμετέχοντες, που κατά καιρούς τους έχουν απασχολήσει ως εκπροσώπους συλλόγων και της Ομοσπονδίας και δόθηκαν νομικές συμβουλές αναφορικά με τους πιθανά καλύτερους δυνατούς τρόπους διεκπεραίωσης αντίστοιχων υποθέσεων.

Διερευνήθηκαν ζητήματα που αφορούν στις

δυσκολίες που αντιμετωπίζουν αναφορικά με τη διαχείριση της καθημερινότητας, την προσβασιμότητα στις Δημόσιες Υπηρεσίες και στις Υπηρεσίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Συζητήθηκε το πρόβλημα της ανεργίας, της υποαπασχόλησης, η αγωνία τους αναφορικά με τα νέα μέτρα, που τους υποχρεώνουν να ασφαίζονται στο ΤΕΒΕ (αντί του ΟΓΑ), ώστε να δικαιούνται να συμμετέχουν στις αγορές (παζάρια) μόνο δύο φορές την εβδομάδα. Επιπλέον, έγινε ενημέρωση αναλυτικά για τα προγράμματα επιδότησης νέων επιχειρήσεων, τις προϋποθέσεις για την υποβολή αιτήσεων και τις πιθανές δυσκολίες αλλά και τρόπους διευθέτησης αυτών. Επίσης, έγινε ενημέρωση για δικαιώματα ασφάλισης και επιδομάτων από τις Υπηρεσίες του ΟΑΕΔ για ανέργους αλλά και από τις Νομαρχίες.

Πέρα όμως από τα ζητήματα που συνδέονται με την απασχόληση και την προσβασιμότητα στις υπηρεσίες υπογραμμίστηκε η σημασία της αξιοποίησης του δικαιώματος στην εκπαίδευση, για τα παιδιά και τους νέους. Υπογραμμίστηκαν οι δυσκολίες που παρουσιάζονται στο εκπαιδευτικό σύστημα, τονίστηκε η σύνδεση της διαρροής από την εκπαίδευση με τον κοινωνικό αποκλεισμό και την ανεργία στην ενήλικη ζωή. Διατυπώθηκε αίτημα από πλευράς των συμμετεχόντων για τη στενότερη συνεργασία του Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης με τους οικισμούς, αίτημα που προβλήθηκε ιδιαίτερα από τον οικισμό του Αράτου.

Οι συμμετέχοντες καταρτιζόμενοι ως γονείς τόνισαν το πόσο σημαντικό είναι να σταματήσει ο κύκλος του κοινωνικού αποκλεισμού ώστε τα παιδιά τους να έχουν μία καλύτερη ενήλικη ζωή, απ' ό,τι οι ίδιοι.

Τέλος, διατυπώθηκαν αιτήματα αναφορικά με την αναγκαιότητα δημιουργίας έμμισθων θέσεων διαμεσολαβητών σε κάθε οικισμό για τη διασφάλιση της καλής πρόσβασης των πολιτών Ρομά στις υπηρεσίες υγείας και τις υπόλοιπες δημόσιες υπηρεσίες, αλλά και για την εξασφάλιση θέσεων εργασίας για νέους που έχουν ολοκληρώσει την 12χρονη εκπαίδευση.

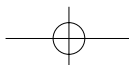
• **Έρευνα σε μειονοτικούς οικισμούς με ιδιαίτερα προβλήματα και οικισμούς Ρομά στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη.** Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας **τα ποσοστά αναλφαβητισμού και ελλειμματικής εκπαίδευσης είναι «ξεαιρετικά υψηλά»** στο δείγμα της έρευνας. Κύριοι

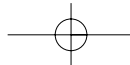
λόγοι της εγκατάλειψης του σχολείου προβάλλονται οικονομικοί λόγοι και φτώχεια και η αναγκαιότητα εποχικής μετακίνησης της οικογένειάς τους για τις ανάγκες εργασίας. Ενώ οι γυναίκες προβάλλουν ως αιτία το γεγονός ότι από πολύ μικρή ηλικία αναγκάζονται να αναλαμβάνουν ρόλους φροντίδας για τα μικρότερα μέλη της οικογένειάς τους για να μπορούν να εργάζονται οι ενήλικες. Επιπλέον οι γάμοι ανηλίκων αναφέρονται ορισμένες φορές ως αιτία διακοπής του σχολείου. Τέλος, κάποιοι δήλωσαν ότι διέκοψαν το σχολείο εξαιτίας του ρατσισμού που βίωσαν.

• **Η προσβασιμότητα στις υπηρεσίες του ΟΑΕΔ,** τις υπηρεσίες υγείας, τη Διεύθυνση Πρόνοιας και τις υπηρεσίες του Δήμου συνοδεύεται για πολλούς από τους ερωτώμενους από πολλαπλά προβλήματα. Αρκετοί βιώνουν την αδιαφορία από πλευράς των εργαζομένων στις υπηρεσίες, την αυθάδεια, την ρατσιστική συμπεριφορά και τις διακρίσεις στις επαφές τους με τις δημόσιες υπηρεσίες. Βεβαίως υπάρχουν και αρκετοί που δηλώνουν ευχαριστημένοι από τη συμπεριφορά των εργαζομένων στους οποίους απευθύνονται. Ποσοστό 22,51% δηλώνει ότι έχει συμμετάσχει σε σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης και ένα ποσοστό 7,4% των ερωτώμενων και 20,21% των συζύγων τους είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, και ορισμένοι από αυτούς δηλώνουν ότι έκαναν χρήση επιδομάτων για επιχειρηματικές δραστηριότητες κυρίως πάγκους στη λαϊκή, αλλά και ορισμένοι κατόρθωσαν να ανοίξουν και κάποια μαγαζιά κυρίως ένδυσης κα υπόδησης.

Τέλος, επιθυμούν ενημέρωση στους οικισμούς τους, ενώ δε φαίνεται να έχουν όλοι εμπιστοσύνη ότι η πληροφόρηση θα φτάσει σε αυτούς διαμέσου των εκπροσώπων τους. Συχνά περιγράφονται πελατειακές σχέσεις μεταξύ των εκπροσώπων που καταλήγουν να ευνοούν μία μικρή μειοψηφία, που είτε είναι συγγενείς τους είτε ανήκουν στο στενό περιβάλλον τους. Οι ίδιοι προσδιορίζουν την ανάγκη τους για ενημέρωση σχετικά με τη δυνατότητα συμμετοχής τους σε κάποιοι τύπου σεμινάρια που συνοδεύονται από αμοιβή για τη συμμετοχή.

• Στο πλαίσιο της εν λόγω δράσης πραγματοποιήθηκε **εκδήλωση δημοσιότητας.** Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε **διημερίδα** στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι των συλλόγων των Ρομά, καθώς και **θεατρική παράσταση** με μαθητές

και μαθήτριες του Δημοτικού σχολείου, κοινότητες Ρομά και **συναυλία** με μουσική ομάδα με παιδιά Ρομά.

γ) Δράση 3: Καμπάνια ευαισθητοποίησης «Να κάνομε την ισότητα πραγματικότητα»

Η Δράση υλοποιήθηκε το τελευταίο τρίμηνο του 2009 και περιελάμβανε την παραγωγή, μετάφραση και ανατύπωση των κάτωθι φυλλαδίων:

- Φυλλάδιο με το νομοθετικό πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων, 400.000 τεμ., μεταφρασμένο σε οκτώ γλώσσες: αγγλικά, αλβανικά, γαλλικά, ρωσικά, βουλγαρικά, ρουμανικά, πολωνικά, κινέζικα. Το εν λόγω φυλλάδιο διανεμήθηκε στις υπηρεσίες του ΟΑΕΔ, του ΣΕΠΕ, του ΙΚΑ και στους ΟΤΑ.

- Έντυπο (σήμανση και πρόληψη) με θέματα τους κινδύνους στο χώρο εργασίας επαγγελματιών στα οποία απασχολούνται σε μεγάλο βαθμό μετανάστες, 60.000 τεμ., το οποίο μεταφράστηκε σε δέκα γλώσσες: αγγλικά, αλβανικά, γαλλικά, ρωσικά, βουλγαρικά, ρουμανικά, πολωνικά, κινέζικα, αραβικά, πακιστανικά. Το εν λόγω έντυπο διανεμήθηκε στις υπηρεσίες του ΣΕΠΕ (Κέντρα πρόληψης επαγγελματικού κινδύνου), στις υπηρεσίες του ΙΚΑ και ΟΑΕΔ.

Στόχος της δράσης είναι αφενός η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού για το νομοθετικό πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων, αφετέρου η άρση της διάκρισης που υφίστανται οι μετανάστες, οι οποίοι δεν γνωρίζουν επαρκώς την ελληνική γλώσσα, από τη μη πρόσβαση σε πληροφόρηση, τόσο για το νομοθετικό πλαίσιο, όσο και για τους κανόνες προστασίας στους χώρους εργασίας.

β) Ευρωπαϊκό Έτος για την Καταπολέμηση της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού-2010

Το 2010 έχει ανακηρυχθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως «Ευρωπαϊκό Έτος για την Καταπολέμηση της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού», εν συντομία «Έτος 2010». Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης ορίστηκε ο αρμόδιος Εθνικός Εκτελεστικός Φορέας για την οργάνωση της συμμετοχής της Ελλάδας στο «Έτος 2010». Ως αρμόδιες Υπηρεσίες για το συνολικό συντονισμό του έργου, ορίστηκαν η Διεύ-

θυνση Κοινωνικής Προστασίας του Υπουργείου και συγκεκριμένα το Τμήμα Ι (Τμήμα Πολιτικών Κοινωνικής Προστασίας και ΕΣΔΕΝ) και η Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων ΕΚΤ (ΕΥΣΕΚΤ).

Οι Γενικοί Στόχοι του Έτους 2010 είναι:

- «Αναγνώριση δικαιωμάτων» («recognition of rights»): Αναγνώριση του δικαιώματος αυτών που βιώνουν τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό για αξιοπρεπή διαβίωση και πλήρη κοινωνική συμμετοχή.

- «Κοινή ευθύνη και συμμετοχή» («Shared responsibility and participation»): Ενίσχυση του δημόσιου χαρακτήρα των πολιτικών και δράσεων για την κοινωνική ένταξη, με έμφαση τόσο στη συλλογική όσο και στην ατομική ευθύνη για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και στη σημασία προώθησης και στήριξης εθελοντικών ενεργειών.

- «Συνοχή» («Cohesion»): Προώθηση μίας συνεκτικότερης κοινωνίας μέσω της ευαισθητοποίησης για τα ωφελήματα που συνεπάγεται για όλους η εξάλειψη της φτώχειας, των ανισοτήτων και των φαινομένων περιθωριοποίησης.

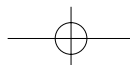
- «Δέσμευση και συγκεκριμένη δράση» («Commitment and concrete action»): επιβεβαίωση και προβολή της δέσμευσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών για καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

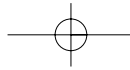
Οι ενέργειες θα χρηματοδοτηθούν από τον κοινοτικό προϋπολογισμό κατά 50% του συνολικού επιλέξιμου κόστους, ανά συμμετέχουσα χώρα. Στην Ελλάδα αναλογούν 309.028 € από κοινοτικούς πόρους. Συνεπώς, το συνολικό διαθέσιμο ποσό για δράσεις εθνικού επιπέδου διαμορφώνεται σε 618.056 €. Απαραίτητες προϋποθέσεις για την επιτυχία των σκοπών του Έτους 2010 είναι η επαρκής πληροφόρηση, η διαφάνεια, η έγκαιρη και ουσιαστική διαβούλευση με ένα ευρύ φάσμα φορέων, ο ανοικτός διάλογος και η ακώλυτη πρόσβαση των ίδιων των ατόμων που βιώνουν τη φτώχεια και των ΑμεΑ σε όλες τις ενέργειες που απευθύνονται στο ευρύτερο κοινό.

Ενέργειες που έλαβαν χώρα το 2009 για την προετοιμασία του Έτους:

- Ορισμός του Υπουργείου ως Εθνικού Εκτελεστικού Φορέα για το Έτος 2010 (άρθρο 37 Ν. 3762/2009, ΦΕΚ Α' 75/15.05.2009).

- Διαβούλευση για το Εθνικό Πρόγραμμα

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

για την Καταπολέμηση της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού-Έτος 2010 (ηλεκτρονική υποβολή προτάσεων από όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς).

- Συνεδρίαση της Εθνικής Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας: Στις 12 Μαΐου 2009 συνεδρίασε η Εθνική Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας με τη συμμετοχή των Κοινωνικών Εταίρων. Ένα από τα θέματα της ημερήσιας διάταξης ήταν η συζήτηση για την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Έτους για την Καταπολέμηση της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού-2010, προκειμένου να εκφράσουν οι Κοινωνικοί Εταίροι απόψεις και προτάσεις.

- Υποβολή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή του Εθνικού Προγράμματος για το Έτος 2010 (19.05.2009), στο οποίο περιγράφεται η εθνική στρατηγική εν όψει της υλοποίησης των γενικών επιδιώξεων του Έτους 2010.

- Έγκριση του Εθνικού Προγράμματος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούλιο του 2009.

- Έγκριση των Εθνικών Εκτελεστικών Φορέων που ορίστηκαν από τα κράτη μέλη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: C(2009) 6697, 07.09.2009).

- Έγκριση της Απόφασης Χρηματοδότησης του Έτους 2010 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

- Γραπτή ενημέρωση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι μπορούμε να προβούμε στη διαδικασία προσκλήσεων και υποβολής προτάσεων.

- Ένταξη του έργου στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων 2009 (Απόφαση Υπουργού Οικονομίας ΣΑΕ0348 ΤΡΟΠ.0/23.12.2009).

- Εκπόνηση από την ΕΥΣΕΚΤ του συστήματος διαχείρισης και έκδοση της σχετικής ΚΥΑ (ΚΥΑ 9.23515/3.3806, ΦΕΚ Β΄ 2486/18.12.2009).

Γ) Συμμετοχή στην Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας (Social Protection Committee-SPC) της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε άλλες Επιτροπές

Το κύριο μέρος της εκπροσώπησης της Ελλάδας στην Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας (SPC) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία έχει ως

στόχο τη συνεργασία ανάμεσα στα κράτη-μέλη και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σχετικά με τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, καθώς και η γενική εποπτεία και ο συντονισμός για τη συμμετοχή της χώρας μας στην εν λόγω Επιτροπή, ανήκουν στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης.

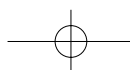
Ειδικότερα, η Επιτροπή προσδιόρισε την «Έλλειψη Στέγης και τον Αποκλεισμό από την Κατοικία» ως το κύριο θέμα εστίασης των δραστηριοτήτων για την Κοινωνική Ένταξη για το 2009. Η Έλλειψη Στέγης και ο Αποκλεισμός από την Κατοικία έχουν αναδειχθεί τα τελευταία έτη, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σε μία από τις σοβαρότερες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο πλαίσιο της συνεργασίας σε αυτά τα ζητήματα μέσω της Ανοικτής Μεθόδου Συντονισμού, η Ελλάδα, όπως και τα υπόλοιπα κράτη μέλη, συνέβαλαν στη σύνταξη Έκθεσης για την Έλλειψη Στέγης και τον Αποκλεισμό από την Κατοικία, απαντώντας σε σχετικό ερωτηματολόγιο της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας.

Τα στοιχεία που παρείχαν τα κράτη μέλη αφορούσαν στην αποτύπωση της παρούσας κατάστασης, στις πολιτικές που υλοποιούνται στο πεδίο αυτό, στο θεσμικό και οργανωτικό πλαίσιο, τους στόχους, τους φορείς που εμπλέκονται, στη διακυβέρνηση, στην πρόσβαση στη στέγη και στις υπηρεσίες που προσφέρονται στους άστεγους, στην ποιότητα της στέγης αλλά και τους τρόπους παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Επίσης, η Ελλάδα συμμετείχε το 2009 στην κοινή Αρμόδια Ομάδα (Task Force) «Ανάπτυξη, απασχόληση, και κοινωνική πρόοδος στην ΕΕ-Συνεισφορά για μία αξιολόγηση της κοινωνικής διάστασης της Στρατηγικής της Λισσαβόνας»² με στόχο να πραγματοποιηθεί ένας απολογισμός των δέκα τελευταίων χρόνων σε ό,τι αφορά την κοινωνική διάσταση της ΕΕ-27 και να παραδοθούν μηνύματα σε ό,τι αφορά τη μετά Λισσαβόνα στρατηγική.

Σχετικά με τη συμμετοχή της χώρας μας στις εργασίες άλλων επιτροπών που ασχολούνται με θέματα που άπτονται των δικαιωμάτων του αν-

2. Βλ. "Growth, Jobs and Social Progress in the EU: A Contribution to the Evaluation of the Social Dimension of the Lisbon Strategy». Η Αρμόδια Ομάδα παρέδωσε την έκθεση το Σεπτέμβριο 2009. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=596>

θρώπου, εκπρόσωποι του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης συμμετέχουν στις ακόλουθες ομάδες:

- **Ομάδα Εργασίας για την Κοινωνική Πολιτική του ΟΟΣΑ:** Η Ελλάδα συμμετέχει στην Ομάδα Εργασίας για την Κοινωνική Πολιτική του ΟΟΣΑ (WPSP), όπου αναλύονται και συζητούνται πολιτικές που αφορούν, μεταξύ άλλων, στα δικαιώματα των ανέργων, των απασχολουμένων, των συνταξιούχων και των παιδιών (π.χ. καταπολέμηση της φτώχειας των παιδιών). Έμφαση δόθηκε το 2009 στο ζήτημα της ακραίας φτώχειας. Στην εν λόγω ομάδα το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης διαδραματίζει ενεργό ρόλο.

- **Ομάδα Εμπειρογνομών στη Δημογραφία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής:** Η Ελλάδα συμμετέχει στην Ομάδα Εμπειρογνομών στη Δημογραφία (απόφαση 2007/397/EC), η οποία συστάθηκε στις 8 Ιουνίου 2007 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και στην «Ευρωπαϊκή Συμμαχία για την Οικογένεια», η ίδρυση της οποίας αποφασίστηκε στην Ευρωπαϊκή Σύνοδο Κορυφής στις 8 και 9 Μαρτίου 2007.

Ο ρόλος της Ομάδας Εμπειρογνομών στη Δημογραφία είναι να συμβουλευεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον έλεγχο των δημογραφικών αλλαγών και την υλοποίηση των κατευθυντήριων οδηγιών που ορίστηκαν στην Ανακοίνωση του 2006 της Επιτροπής για τη δημογραφία «το δημογραφικό μέλλον της Ευρώπης, μετατροπή μίας πρόκλησης σε ευκαιρία».³ Επιπλέον η Ομάδα λειτουργεί σαν «πλατφόρμα» ανταλλαγής εμπειριών και καλών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών σε θεματικές περιοχές όπως: **ενεργός γήρανση, πολιτικές για την οικογένεια, φροντίδα των εξαρτώμενων ατόμων και μετανάστευση.** Αποτελείται από εκπροσώπους των κρατών μελών και από ένα μικρό αριθμό ανεξάρτητων εμπειρογνομώνων.

Ειδικότερα, μέσω της συμμετοχής της στην Ομάδα Εμπειρογνομών, η Ελλάδα, όπως και τα υπόλοιπα κράτη-μέλη, συνέβαλαν στη σύνταξη Έκθεσης για τις «επιπτώσεις της οικονομικής κρί-

σης στις οικογενειακές πολιτικές στην Ευρωπαϊκή Ένωση» απαντώντας σε σχετικό ερωτηματολόγιο το 2009. Η Έκθεση δημοσιεύθηκε στις 15.02.2010.⁴

- Η «Ευρωπαϊκή Συμμαχία για τις Οικογένειες (European Alliance for Families)» αποτελεί μία πλατφόρμα για την ανταλλαγή εμπειριών, απόψεων και καλών πρακτικών μεταξύ κρατών μελών, στο πλαίσιο των δημογραφικών αλλαγών, και στοχεύει στην ανάπτυξη ευνοϊκών πολιτικών για τις οικογένειες, συμβατών με τους στόχους της Στρατηγικής της Λισσαβόνας.

Δεδομένης της ποικιλίας των εθνικών πολιτικών για την οικογένεια στην Ευρώπη, σκοπός της Συμμαχίας είναι να παρέχει ώθηση και να καλλιεργήσει τη συνεργασία και τη γνώση μεταξύ των κρατών μελών. Βασικές προϋποθέσεις για την εκπλήρωση του ρόλου της Συμμαχίας για τις Οικογένειες, αποτελούν η ενεργός συμμετοχή και η ουσιαστική συνεισφορά των κρατών μελών στη Συμμαχία.

Στο πλαίσιο της «Συμμαχίας για τις Οικογένειες» δημιουργήθηκε ιστοσελίδα (public internet portal)⁵ που θα τροφοδοτείται με πληροφορίες από τα κράτη μέλη και η οποία βρίσκεται σε αρχικό στάδιο. Το 2009 διαμορφώσαμε το κείμενο για το προφίλ της χώρας σχετικά με τις *πολιτικές για τη μητρότητα*⁶, το οποίο έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Συμμαχίας.

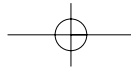
- Συμμετοχή στην Επιτροπή για θέματα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (**High-Level Group of National Representatives on Corporate Social Responsibility**): Η Επιτροπή αυτή, η οποία αποτελείται από εκπροσώπους της διοίκησης των κρατών μελών, αποτελεί την επίσημα θεσμοθετημένη μορφή συνεργασίας μεταξύ Ευρωπαϊκής Επιτροπής και κρατών μελών, αναφορικά με τον εν λόγω τομέα. Στις συναντήσεις αυτές, εκτός των άλλων θεμάτων, τίγονται τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι δημόσιες διοικήσεις των κρατών μελών, κατά την προσπάθεια εφαρμογής και προώθησης της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.

3. COM(2006) 571 τελικό/12.10.2006

4. http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/families/admintool/userfiles/file/Gauthier-Impact-of-Crisis.pdf

5. http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/families/index.cfm

6. Το αρχικό κείμενο εστάλη από την ΕΕ και προχωρήσαμε σε απαραίτητες διορθώσεις-συμπληρώσεις.

IV. Κοινωνική ασφάλιση

Με γνώμονα την αντιμετώπιση της γενικότερα παρατηρούμενης δυσμενούς οικονομικής συγκυρίας, η οποία πλήττει, ιδιαιτέρως, τα χαμηλά και μεσαία εισοδήματα των συνταξιούχων, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης προέβη στη λήψη έκτακτων μέτρων προκειμένου να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος της χώρας μας, όσον αφορά στην εξασφάλιση καλύτερου επιπέδου διαβίωσης για τους ασφαλισμένους.

1. Κατ' εξαίρεση του παγίου νομοθετικού πλαισίου, που σχετίζεται με την ετήσια αναπροσαρμογή των χορηγούμενων συντάξεων και κατωτάτων ορίων συντάξεων, από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, το ΕΤΕΑΜ, καθώς και τα ειδικά ταμεία κύριας και επικουρικής ασφάλισης μισθωτών (Ν. 1976/1991) και από τον ΟΑΕΕ, προβλέφθηκε η χορήγηση έκτακτης εφάπαξ οικονομικής παροχής, στους συνταξιούχους όλων των οργανισμών κύριας ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (πλην ΟΓΑ), των οποίων η ακαθάριστη μηνιαία σύνταξη κατά την 31^η.12.2008 (μη συμπεριλαμβανομένων των προσαυξήσεων οικογενειακών βαρών και επιδομάτων «παραπληγίας-τετραπληγίας» και «απολύτου αναπηρίας»), δεν υπερβαίνει το ποσό των 1.100 ευρώ. Ειδικότερα, το ύψος της εν λόγω οικονομικής παροχής διαβαθμίζεται, ανάλογα με το ποσό της καταβαλλόμενης, κατά την 31^η.12.2008, σύνταξης, ως εξής: α) 500 ευρώ, προκειμένου για ακαθάριστη μηνιαία σύνταξη έως και 800 ευρώ και β) 300 ευρώ, προκειμένου για ακαθάριστη μηνιαία σύνταξη από 800 έως και 1.100 ευρώ.

Προκειμένου, δε, για τη διασφάλιση με τον καλύτερο δυνατό τρόπο της αγοραστικής δύναμης των χαμηλοσυνταξιούχων, στο πλαίσιο πάντα και των υπάρχουσών δημοσιονομικών δυνατοτήτων, προβλέφθηκε, επίσης κατ' εξαίρεση της ακολουθούμενης πρακτικής των προηγούμενων ετών, ότι το ποσό της εν λόγω έκτακτης οικονομικής παροχής είναι αφορολόγητο, δεν υπόκειται σε κρατήσεις υπέρ κλάδου ασθένειας και δεν συνυπολογίζεται στα εισοδηματικά κριτήρια για τη χορήγηση του Επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ).

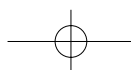
2. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1, του Ν. 3808/2009 (ΦΕΚ Α' 227/10.12.2009) και

της με αριθμ. 2/90703/0026/10.12.2009 σχετικής Κοινής Υπουργικής Απόφασης, προβλέπεται, υπό προϋποθέσεις, η καταβολή Έκτακτης Οικονομικής Ενίσχυσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης, για τη στήριξη των οικογενειών των μισθωτών, συνταξιούχων και αγροτών, καθώς και ατόμων που ανήκουν στις πλέον ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, ύψους από 300 έως και 1.300 ευρώ.

Από πλευράς, ειδικότερα, αρμοδιότητας Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων, σύμφωνα με την παρ. 2, του άρθρου 1 του Ν. 3808/2009, προβλέπεται ότι δικαιούχοι της εν λόγω Έκτακτης Οικονομικής Ενίσχυσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης είναι όσοι, κατά την έναρξη ισχύος του Ν. 3808/2009, λαμβάνουν ή δικαιούνται να λάβουν σύνταξη γήρατος, αναπηρίας ή θανάτου, από οποιονδήποτε ασφαλιστικό οργανισμό κύριας ασφάλισης, εφόσον ήταν δικαιούχοι του Επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ) κατά το έτος 2008 ή, προκειμένου για συνταξιούχους που δεν δικαιούνται το ΕΚΑΣ, εφόσον δεν υπερέβησαν κατά το οικονομικό έτος 2009, τα εισοδηματικά κριτήρια χορήγησης του ΕΚΑΣ, που καθορίζονται στις περιπτώσεις β' και γ' της με αριθμ. Φ. 11321/5250/439/03.06.2008 ΚΥΑ, δηλαδή το ποσό των 9.042,16 € προκειμένου για το συνολικό ετήσιο ατομικό φορολογητέο εισόδημα και το ποσό των 14.070,73 € προκειμένου για το συνολικό ετήσιο οικογενειακό φορολογητέο εισόδημα. Το συνολικό ύψος της ενίσχυσης που καταβάλλεται σε δύο δόσεις, ανέρχεται στην περίπτωση των δικαιούχων του ΕΚΑΣ, στα 300 ευρώ, ενώ για τους λοιπούς συνταξιούχους στα 400 ευρώ. Επιπλέον και αυτή η ενίσχυση είναι αφορολόγητη, δεν υπόκειται σε κρατήσεις υπέρ του κλάδου ασθένειας και δεν συνυπολογίζεται στα εισοδηματικά κριτήρια για τη χορήγηση του ΕΚΑΣ.

3. Η βασική προνοιακή σύνταξη του ΟΓΑ από 01.01.2009 έως 30.09.2009 ανήρχετο στο ποσό των 330 € κατά μήνα. Από την 01.10.2009 αυξήθηκε κατά 30 € μηνιαίως και ανήλθε στο ποσό των 360 € ενώ από 07.07.2010 θα αυξηθεί κατά 20 επιπλέον € και θα ανέλθει στα 380 € μηνιαίως.

4. Στους συνταξιούχους, στους ασφαλισμένους του ΟΓΑ και στα μέλη της οικογένειάς τους παρέχονται προγράμματα επιδοτούμενου κοινωνικού τουρισμού, διακοπών, εκδρομών, δωρεάν εισιτήρια θεάτρου, βιβλία και άλλο έντυπο υλικό.

Συγκεκριμένα:

Παροχές Αγροτικής Εστίας: Οι παροχές του Λογαριασμού Αγροτικής Εστίας σύμφωνα με την υπ' αρ. 26583/533/5.11.2008, ΦΕΚ 2302 Υπουργική Απόφαση καθορίζονται ως εξής:

- Πρόγραμμα Κοινωνικού Επιδοτούμενου Τουρισμού: Περιλαμβάνει οκταήμερες διακοπές για 140.000 άτομα.

- Εκδρομικά Προγράμματα: Περιλαμβάνουν εκδρομές 1-7 ημερών για 30.000 άτομα.

- Εκδρομικό επιμορφωτικό ταξίδι: Από το συνολικό αριθμό των 30.000 ατόμων των προηγούμενων «εκδρομικών προγραμμάτων» 4.000 άτομα, αυτοτελώς απασχολούμενοι αγρότες ασφαλισμένοι του Κλάδου Κύριας Ασφάλισης Αγροτών του ΟΓΑ, ηλικίας 21-64 ετών, θα συμμετάσχουν σε πενήνήμερο εκδρομικό-επιμορφωτικό ταξίδι στην Κύπρο, το οποίο θα συνδυάζει την ψυχαγωγία με επίσκεψη σε τόπους με ενδιαφέρον σε θέματα αγροτικής απασχόλησης και 4.000 άτομα θα συμμετάσχουν σε πρόγραμμα τετραήμερων κρουαζιέρων.

- Πρόγραμμα δωρεάν παροχής βιβλίων: Απευθύνεται σε 140.000 άτομα

- Πρόγραμμα δωρεάν διανομής εισιτηρίων θεάτρου: Απευθύνεται σε 80.000 άτομα.

Δικαιούχοι των ανωτέρω προγραμμάτων της Αγροτικής Εστίας είναι οι συνταξιούχοι του ΟΓΑ, οι συνταξιούχοι του Λογαριασμού Ανασφάλιστων Υπερηλικών του άρθρου Ι του Ν. 1296/1982 (ΦΕΚ Α' 128), ασφαλισμένοι του Κλάδου Κύριας Ασφάλισης Αγροτών του ΟΓΑ που είναι ασφαλιστικά ενήμεροι κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης, καθώς και οι σύζυγοί τους και τα έμμεσα ασφαλισμένα στον ΟΓΑ μέλη των οικογενειών τους (εξαιρούνται οι σύζυγοι και τα έμμεσα ασφαλισμένα μέλη οικογενειών για το εκδρομικό-εκπαιδευτικό ταξίδι στην Κύπρο).

V. Στεγαστική συνδρομή

Στο πλαίσιο της συνέχισης των στεγαστικών προγραμμάτων του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας (ΟΕΚ) για τη βελτίωση των στεγαστικών συνθηκών των δικαιούχων του, εκδόθηκαν υπουργικές αποφάσεις, με τις οποίες λαμβάνονται νέα μέτρα προστασίας για τους δικαιούχους του Οργανισμού, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους στους οικισμούς, και ρυθμίζονται ευνοϊκότε-

ρα υπάρχουσες παροχές, όπως παρακάτω:

α) Με την αριθμ. 10395/101/12.03.2009 απόφαση της Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, έγινε αναπροσαρμογή από 5% σε 10%, του ποσοστού επί του προϋπολογισμού του ετήσιου κατασκευαστικού προγράμματος του ΟΕΚ, το οποίο διατίθεται κατ' έτος για εκτέλεση έργων που αφορούν στη βελτίωση ποιότητας ζωής σε οικισμούς.

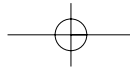
β) Με την αριθμ. 12801/147/31.03.2009 απόφαση της Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, έγινε αντικατάσταση στεγών αμιαντοσιμέντου με κεραμοσκεπές στους παλαιούς οικισμούς του ΟΕΚ «Λαμία II, Λαμία IIa, Λαμία III, Καρδίτσα I και II, Νάουσα II, Λευκάδα I και Κέρκυρα III», για τη βελτίωση ποιότητας ζωής των οικιστών και την αναβάθμιση των οικισμών.

γ) Με την αριθμ. 13838/182/02.06.2009 κοινή απόφαση της Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και του Υφυπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, βελτιώθηκαν οι όροι και οι προϋποθέσεις χορήγησης από τον ΟΕΚ του επιδόματος ενοικίου έτους 2009.

δ) Με την αριθμ. 19490/276/15.07.2009 απόφαση της Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, τροποποιήθηκαν ευνοϊκότερα οι διατάξεις του Κανονισμού «Περί προϋποθέσεων παροχής κατοικίας ή δανείων υπό του ΟΕΚ», και οι συνταξιούχοι λόγω γήρατος ή λόγω προσωρινής ή οριστικής αναπηρίας με ποσοστό 67% και άνω ή λόγω θανατηφόρου εργατικού ατυχήματος, δικαιούνται στεγαστική συνδρομή ανεξαρτήτως ημερών εργασίας, αρκεί για τις ημέρες που είχαν ασφαλιστεί σε Οργανισμό κύριας ασφάλισης μισθωτών, να είχαν καταβληθεί οι προβλεπόμενες υπέρ του ΟΕΚ εισφορές.

ε) Με την αριθμ. 27144/389/18.09.2009 απόφαση της Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, συμπληρώθηκαν οι διατάξεις του Κανονισμού «Περί προϋποθέσεων παροχής κατοικίας ή δανείων υπό του ΟΕΚ» και ο νομός Σερρών συμπεριλήφθηκε στις παραμεθόριες περιοχές, ώστε οι δικαιούχοι του νομού αυτού να συμμετέχουν στα στεγαστικά προγράμματα με ευνοϊκότερες προϋποθέσεις.

στ) Με την αριθμ. 27142/388/18.09.2009 απόφαση της Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, συμπληρώθηκε η Υπουργική Απόφαση που καθορίζει τις ασφαλιστικές προϋ-

ποθέσεις των μεμονωμένων ατόμων στα στεγαστικά προγράμματα του ΟΕΚ και συμπεριλήφθηκε στις παραμεθόριες περιοχές και ο νομός Σερρών, ούτως ώστε τα μεμονωμένα άτομα –δικαιούχοι του νομού αυτού– να συμμετέχουν στα στεγαστικά προγράμματα με ευνοϊκότερες προϋποθέσεις.

Συνεχίστηκε η οικονομική ενίσχυση από το Ειδικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης (ΕΚΑ) που έχει συσταθεί στον ΟΕΚ για τη στήριξη των δικαιούχων του, οι οποίοι λόγω μακροχρόνιας ανεργίας, προβλημάτων υγείας, ή άλλων κοινωνικών προβλημάτων, αδυνατούν να εξοφλήσουν τις οφειλές τους προς τον ΟΕΚ

Επίσης, συνεχίστηκε η απευθείας παραχώρηση κατοικίας που κατασκευάζει ο ΟΕΚ ή αγοράζει από ιδιώτες, σε δικαιούχους με τρία προστατευόμενα παιδιά και άνω, δικαιούχους που είτε οι ίδιοι και ένα προστατευόμενο μέλος τους, είτε δύο προστατευόμενα μέλη τους έχουν αναπηρία 67% και άνω, συνταξιούχους λόγω θανατηφόρου εργατικού ατυχήματος, σε δύο τουλάχιστον ορφανά παιδιά δικαιούχων, καθώς και σε άγαμες μητέρες και δικαιούχους με έντονες κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες.

Συνεχίστηκε και η εφαρμογή του προγράμματος χορήγησης άτοκων δανείων για αγορά ή ανέγερση κατοικίας για την άμεση στεγαστική αποκατάσταση δικαιούχων με τρία προστατευόμενα παιδιά και άνω, δικαιούχων που είτε οι ίδιοι και ένα προστατευόμενο μέλος τους, είτε δύο προστατευόμενα μέλη τους έχουν αναπηρία 67% και άνω, συνταξιούχων λόγω θανατηφόρου εργατικού ατυχήματος, δύο τουλάχιστον ορφανών παιδιών δικαιούχων, δικαιούχων που είναι κινητικά ανάπηροι-παραπληγικοί, ανεξαρτήτως της οικογενειακής τους σύνθεσης, συνταξιούχων λόγω ολικής αναπηρίας από εργατικό ατύχημα ή κοινή νόσο, συνταξιούχων λόγω τύφλωσης ή σοβαρού ακρωτηριασμού άνω και κάτω άκρων, άγαμων μητέρων και δικαιούχων με έντονες κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες, καθώς και η εφαρμογή του προγράμματος χορήγησης άτοκων δανείων για αποπεράτωση, επισκευή και επέκταση κατοικίας.

Με κοινές Υπουργικές Αποφάσεις, παραχωρήθηκαν σε διάφορους φορείς εκτάσεις ιδιοκτησίας του ΟΕΚ, προκειμένου να ανεγερθούν κτίρια που θα εξυπηρετούν ανάγκες των οικιστών, όπως βρεφονηπιακοί σταθμοί, σχολεία, κλπ.

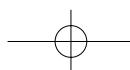
Τέλος, μελετάται η αναμόρφωσή του Κανονισμού του ΟΕΚ «Περί προϋποθέσεων παροχής κατοικίας και δανείων υπό του ΟΕΚ», ώστε να βελτιωθούν οι διαδικασίες κλήρωσης και διανομής των κατοικιών, που κατασκευάζει και αγοράζει ο ΟΕΚ, καθώς και οι προϋποθέσεις παροχής στεγαστικής συνδρομής.

VI. Παροχές Οργανισμού Εργατικής Εστίας

Ο Οργανισμός Εργατικής Εστίας (ΟΕΕ), ως ανταποδοτικός φορέας κοινωνικής προσφοράς, χορηγεί Δελτία Κοινωνικού Τουρισμού, εισιτήρια εκδρομικών προγραμμάτων (χειμερινής, εαρινής και φθινοπωρινής περιόδου), εισιτήρια θαλάσσιων κυκλικών εκδρομών (κρουαζιέρων), Δελτία Αγοράς Βιβλίων και Δελτία Θεάματος (χειμερινής και θερινής περιόδου) στους καταβάλλοντες εισφορές υπέρ Εργατικής Εστίας.

Επιπλέον, για την εναρμόνιση της οικογενειακής και της επαγγελματικής ζωής των γυναικών, την αύξηση των ευκαιριών απασχόλησής τους και την ισότιμη συμμετοχή τους στην εργασία, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης προχώρησε στην εκπόνηση νέου θεσμικού πλαισίου, με ισχύ από 26 Ιουνίου 2008. Στη βάση του νέου θεσμικού πλαισίου και υπό το πρίσμα της εξατομικευμένης παρέμβασης, ο Οργανισμός Εργατικής Εστίας, ως αρμόδιος δικαιούχος, προχώρησε στη δημοσίευση προσκλήσεων εκδήλωσης ενδιαφέροντος τόσο σε δομές, όσο και σε ενδιαφερόμενες γυναίκες για την παροχή θέσεων φροντίδας και φύλαξης παιδιών σε εργαζόμενες γυναίκες-μητέρες.

Για την επιλογή των δυνητικά ωφελουμένων γυναικών δόθηκε προτεραιότητα σε εργαζόμενες με χαμηλό οικογενειακό εισόδημα, σε εργαζόμενες που κατέχουν επισφαλή θέση εργασίας, σε γυναίκες που συμμετέχουν σε Προγράμματα Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης, όπως προγράμματα Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών, Νέων Θέσεων Εργασίας και Stage και σε άνεργες μητέρες που λαμβάνουν επίδομα ανεργίας. Σε αυτή τη βάση, μέσω οικονομικών και κοινωνικών κριτηρίων, επιλέγονται οι μητέρες που θα λαμβάνουν «εντολή τοποθέτησης» των παιδιών τους. Η εντολή τοποθέτησης καλύπτει το σύνολο του κόστους των υπηρεσιών για τη φύλαξη του παιδιού και το πρόγραμμα αναμένεται να προσφέρει ετησίως

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ ΠΟΥ ΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΕΔΑ

16.000 θέσεις φύλαξης παιδιών, βρεφών και νηπίων. Το συνολικό κόστος για την υλοποίηση του έργου ανέρχεται σε € 280 εκατ. έως το 2013, ενώ υπολογίζεται, ότι καθ' όλη την περίοδο υλοποίησης, θα προσφερθούν συνολικά, πάνω από 90.000 τοποθετήσεις παιδιών.

Οι παροχές του Οργανισμού για το 2009 έχουν ως εξής:

- Στους **βρεφονηπιακούς σταθμούς** φιλοξενήθηκαν κατά το έτος 2009, 1.254 βρέφη και νήπια.

- Στα 30 **Κέντρα Εργαζόμενης Νεότητας** φοίτησαν 3.807 δικαιούχοι και προστατευόμενα αυτών μέλη.

- Διατέθηκαν 744.000 **Δελτία Κοινωνικού**

Τουρισμού.

- Στα **οργανωμένα εαρινά, θερινά, φθινοπωρινά και χειμερινά προγράμματα** διατέθηκαν 35.538 εισιτήρια.

- Διατέθηκαν 229.101 **δελτία αγοράς βιβλίων.**

- Εγκρίθηκαν 460.000 **δελτία θεάματος.** Ο ακριβής αριθμός διάθεσης δεν είναι γνωστός, διότι η διανομή για την χειμερινή περίοδο είναι ακόμα σε εξέλιξη.

- Πραγματοποιήθηκαν 11 **κρουαζιέρες** και συμμετείχαν 17.568 δικαιούχοι.

Ακολουθούν πίνακες με τα στοιχεία όλων των παροχών του Οργανισμού Εργατικής Εστίας ανά κατηγορία προγράμματος:

1. Κοινωνικός τουρισμός

Έτος	Εγκριθέντα Δελτία Κοινωνικού Τουρισμού	Διατεθέντα Δελτία Κοινωνικού Τουρισμού
2009	750.000	744.000

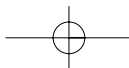
2. Εκδρομικά προγράμματα έτους 2009

Χειμερινό εκδρομικό πρόγραμμα: Αριθμός εισιτηρίων	Εαρινό εκδρομικό πρόγραμμα: Αριθμός εισιτηρίων	Θερινό εκδρομικό πρόγραμμα: Αριθμός εισιτηρίων	Φθινοπωρινό εκδρομικό πρόγραμμα: Αριθμός εισιτηρίων	Κρουαζιέρες (*) 4ήμερες: Αριθμός εισιτηρίων	Συνολικός αριθμός εισιτηρίων
960	3.900	28.446	2.232	917.568	53.106

(*) Το έτος 2009 πραγματοποιήθηκαν συνολικά ένδεκα (11) 4ήμερες κρουαζιέρες

3. Δελτία αγοράς βιβλίων (Πανελλαδικά)

Έτος	Εγκριθέντα δελτία αγοράς βιβλίων		Διατεθέντα δελτία αγοράς βιβλίων	
	2009	Ν. Αττικής	117.000	Ν. Αττικής
Επαρχία		143.000	Επαρχία	141.374
Σύνολο		260.000	Σύνολο	229.101

4. Δελτία θεάματος (Ν. Αττικής)

	Εγκριθέντα δελτία θεάματος		Διατεθέντα δελτία θεάματος	
Θερινή περίοδος 2009	Εισιτήρια θεάτρου	80.000	Εισιτήρια θεάτρου	36.355
	Εισιτήρια πολιτιστικών εκδηλώσεων		Εισιτήρια πολιτιστικών εκδηλώσεων	6.054
	Εισιτήρια Κινηματογράφου	30.000	Εισιτήρια Κινηματογράφου	24.415
Χειμερινή περίοδος 2009	Παιδικά θέατρα	350.000	Παιδικά θέατρα	Η διανομή των εισιτηρίων είναι σε εξέλιξη
	Θέατρα ενηλίκων		Θέατρα ενηλίκων	
	Σύνολο	460.000	Σύνολο	66.824

VII. Ασφάλεια και υγεία στην εργασία

A) Νομοθεσία

Κατά το έτος 2009, αναφορικά με την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, προχώρησε στην έκδοση των παρακάτω νομοθετημάτων:

- Έκδοση Ν. 3762/2009 (ΦΕΚ Α΄ 75/15.05.2009) «Αναδιοργάνωση Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ), ρύθμιση θεμάτων Οργανισμών εποπτευομένων από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και άλλες διατάξεις». (άρθρο 9: συμπλήρωση διατάξεων περί Συμβουλίου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΣΥΑΕ) και Συμβουλίου Κοινωνικού Ελέγχου Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΚΕΕΕ), άρθρο 12: δικαίωμα άσκησης καθηκόντων ιατρού εργασίας, άρθρο 35: εξουσιοδοτικές διατάξεις για την έκδοση κοινών Υπουργικών Αποφάσεων: α) για τους όρους και τις προϋποθέσεις λειτουργίας των επιχειρήσεων που ασχολούνται με τις εργασίες κατεδάφισης και αφαίρεσης αμιάντου ή/και υλικών που περιέχουν αμιάντο από κτίρια, κατασκευές, συσκευές, εγκαταστάσεις και πλοία καθώς επίσης και με εργασίες συντήρησης, επικάλυψης και εγκλεισμού αμιάντου ή/και υλικών που περιέχουν αμιάντο, β) για τη διαδικασία έγκρισης προγραμμάτων εκπαίδευσης όλων όσων εμπλέκονται σε εργασίες με αμιάντο ή αμιαντούχα υλικά).
- Έκδοση ΥΑ 1481/11/13.01.2009 (ΦΕΚ Β΄ 60/21.01.2009). «Επιμόρφωση εργοδοτών και ερ-

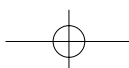
γαζομένων για θέματα άσκησης καθηκόντων τεχνικού ασφάλειας-Προγράμματα 2009».

- Έκδοση ΥΑ 1483/12/13.01.2009 (ΦΕΚ Β΄ 60/21.01.2009) «Επιμόρφωση εργοδοτών για θέματα άσκησης καθηκόντων τεχνικού ασφάλειας στις επιχειρήσεις τους εφόσον αυτές υπάγονται στην Γ΄ κατηγορία σύμφωνα με το ΠΔ 294/88 και απασχολούν λιγότερους από 50 εργαζόμενους-Προγράμματα 2009».

- Έκδοση ΚΥΑ 21017/84 (ΦΕΚ Β΄ 1287/30.06.2009) «Όροι και προϋποθέσεις λειτουργίας των επιχειρήσεων που ασχολούνται με τις εργασίες κατεδάφισης και αφαίρεσης αμιάντου ή/και υλικών που περιέχουν αμιάντο από κτίρια, κατασκευές, συσκευές, εγκαταστάσεις και πλοία καθώς επίσης και με εργασίες συντήρησης, επικάλυψης και εγκλεισμού αμιάντου ή/και υλικών που περιέχουν αμιάντο».

- Έκδοση ΚΥΑ Υ7α/ΓΠ.οικ.112498/2009 (ΦΕΚ Β΄ 1775/26.08.2009) «Ιατροί Εργασίας-όροι και προϋποθέσεις για την απόκτηση της ειδικότητας της Ιατρικής της Εργασίας από ιατρούς άλλων ειδικοτήτων».

- Έκδοση ΠΔ 161/2009 (ΦΕΚ Α΄ 200/01.10.2009) «Εναρμόνιση της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/47/ΕΚ του Συμβουλίου της 18ης Ιουλίου 2005 (ΕΕL195/15 της 27.07.2005) για τη συμφωνία μεταξύ της Κοινότητας Ευρωπαϊκών Σιδηροδρόμων (CER) και της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Εργαζομένων στον τομέα των Μεταφορών (ETF) για θέματα συνθηκών εργασίας των μετακινούμενων

εργαζομένων που παρέχουν διασυνورياκές διαλειτουργικές υπηρεσίες στον τομέα των σιδηροδρομών». Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του εν λόγω ΠΔ και συναφώς της σχετικής οδηγίας, αποτελεί το ότι το κείμενό του περιλαμβάνει ουσιαστικά τη σχετική συμφωνία των Ευρωπαϊκών Κοινωνικών Εταίρων του οικείου κλάδου. Με τις διατάξεις του ανωτέρω ΠΔ θεσπίζονται οι **ελάχιστες προδιαγραφές για την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των μετακινούμενων εργαζομένων που παρέχουν διασυνورياκές διαλειτουργικές υπηρεσίες στις σιδηροδρομικές επιχειρήσεις**. Ειδικότερα, στο σχετικό ΠΔ μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται σειρά διατάξεων για χορήγηση στους εργαζόμενους ημερήσιας ανάπαυσης, διαλειμμάτων, εβδομαδιαίας ανάπαυσης, και τίθενται όρια στο χρόνο οδήγησης.

- Προώθηση **σχεδίου ΠΔ** για εναρμόνιση με την οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου περί των ελαχίστων προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας όσον αφορά την έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (οπτική ακτινοβολία, 19^η ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παρ. 1 της οδηγίας 89/391).

Πέραν των παραπάνω νομοθετημάτων, στο πλαίσιο λειτουργίας του **Συμβουλίου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΣΥΑΕ)** τέθηκε σε διαβούλευση κατά το έτος 2009 σχέδιο ΠΔ για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων, οι οποίοι είναι δυνατόν να εκτεθούν σε κίνδυνο κατά τη διάρκεια των εργασιών υδροβολής.

Επιπλέον, κατά το έτος 2009 λειτούργησαν ομάδες εργασίας για την επεξεργασία κανονιστικών πράξεων για διάφορα ζητήματα ασφάλειας και υγείας στην εργασία (ειδικότητες τεχνικού ασφάλειας, ναυπηγοεπισκευαστικές εργασίες, στατιστικά στοιχεία εργατικών ατυχημάτων, κλπ).

B) Διάδοση της πληροφόρησης-Επιμόρφωση

1. Στο πλαίσιο του καθορισμού του μήνα Απριλίου 2009 ως μήνα για την Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία, πραγματοποιήθηκαν Ημερίδες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης στην Αθήνα, 30.03.2009 και στον Πύργο, 04.04.2009.

2. Στο πλαίσιο της συμμετοχής της χώρας μας στην πανευρωπαϊκή επιπέδου εκστρατεία

του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία, η οποία για το 2009 ήταν αφιερωμένη στην εκτίμηση κινδύνου και είχε ως σύνθημα «Ασφαλείς και υγιείς χώροι εργασίας: οφέλη για εσένα προσωπικά, οφέλη για τις επιχειρήσεις», πραγματοποιήθηκαν οι παρακάτω δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης όλων των ενδιαφερόμενων σε εθνικό επίπεδο:

- Διοργάνωση ενημερωτικής ημερίδας την 8^η Δεκεμβρίου 2009 στην Αθήνα με συμμετοχή εργοδοτών, εργαζομένων, εκπροσώπων των κοινωνικών εταίρων και άλλων εμπλεκόμενων φορέων.

- Έκδοση και διανομή έντυπου ενημερωτικού υλικού:

- Βιβλίου με τίτλο «Εργαλείο για την Εκτίμηση Κινδύνου» και βιβλίου με τίτλο «Μη δεσμευτικός οδηγός καλής πρακτικής για την εκτέλεση εργασιών σε ύψος».

- Αφίσες με πρακτικές οδηγίες για τη σύνταξη εκτίμησης κινδύνου σε μικρές επιχειρήσεις.

- Διανομή θεματικού ηλεκτρονικού υλικού (cd) και υλικού προβολής της εκστρατείας.

- Παραγωγή οπτικοακουστικού υλικού (spots) για τους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς.

- Οργάνωση προβολής της εκστρατείας μέσω του δικτύου των μέσων μαζικής μεταφοράς.

- Παρουσίαση σχετικού ενημερωτικού υλικού στην ιστοθέση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης στο Διαδίκτυο (www.yeka.gr).

- Επισκέψεις σε χώρους εργασίας και διανομή ενημερωτικού υλικού.

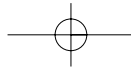
- Προώθηση των σχετικών δράσεων του Ευρωπαϊκού Οργανισμού με διάδοση πληροφοριακού υλικού και μοντέλων καλής πρακτικής για την εκτίμηση κινδύνου.

3. Στο πλαίσιο του κοινοτικού προγράμματος για την Απασχόληση και την Κοινωνική Αλληλεγγύη-PROGRESS (2007-2013) εκδόθηκαν δύο βιβλία με τίτλους:

- «Πρόληψη ατυχημάτων στους χώρους εργασίας» και

- «Σήμανση ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας».

4. Συνεχίστηκε η διαδικασία ελέγχου και έγκρισης προγραμμάτων επιμόρφωσης εργοδοτών και εργαζομένων ως τεχνικών ασφάλειας σε επιχειρήσεις χαμηλής και μέσης επικινδυνότητας κά-

τω των 50 απασχολούμενων, καθώς και επιμόρφωσης τεχνικών ασφάλειας επιπέδου ΑΕΙ και ΤΕΙ.

5. Στο πλαίσιο των δράσεων του Κέντρου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΚΥΑΕ) ως Εθνικός Εστιακός Πόλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου για την Προαγωγή της Υγείας στους Χώρους Εργασίας, έχει υλοποιηθεί η επικαιροποίηση των ιστοσελίδων με πληροφόρηση για την προαγωγή της υγείας, με προγράμματα του Ευρωπαϊκού Δικτύου και μοντέλα καλής πρακτικής.

6. Συμμετοχή στην εκπαίδευση του ένστολου προσωπικού του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας από το Ελληνικό Ινστιτούτο Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΛΙΝΥΑΕ).

Γ) Έρευνα

1. Ολοκληρώθηκε το ερευνητικό πρόγραμμα σε ξυλουργεία με μετρήσεις διαλυτών και σκόνης ξύλου για την εκτίμηση της επιβάρυνσης των εργαζομένων. Εκδόθηκε βιβλίο με τίτλο «Έκθεση των εργαζομένων σε χημικούς παράγοντες στην κατασκευή επίπλων».

2. Βρίσκεται σε εξέλιξη ερευνητικό πρόγραμμα σε μηχανουργεία και μεταλλουργικές επιχειρήσεις για την εκτίμηση της επιβάρυνσης της υγείας των εργαζομένων από τους καπνούς μετάλλων κατά τις εργασίες ηλεκτροσυγκόλλησης.

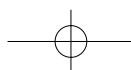
3. Συνεργασία με το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, το Πολυτεχνείο Κρήτης και το Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος» για τη διεξαγωγή μελετών επικινδυνότητας των επιχειρήσεων που εμπίπτουν στην οδηγία SEVEZO για τα ατυχήματα μεγάλης έκτασης.

VIII. Τήρηση εργατικής νομοθεσίας

Το **Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας** αποτελεί τον κατεξοχήν ελεγκτικό μηχανισμό του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και έχει ως κύριο έργο, σύμφωνα με το άρθρο 6, παρ. 2 του Ν. 2639/1998, την επίβλεψη και τον έλεγχο της εφαρμογής των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας, την έρευνα, ανακάλυψη και δίωξη των παραβατών της εργατικής νομοθεσίας και της παράνομης απασχόλησης, την έρευνα της ασφαλιστικής κάλυψης των εργαζόμενων καθώς και την παροχή πληροφοριών, συμβουλών και υποδείξεων προς τους εργοδότες και τους εργαζόμενους.

Επίσης, στο κύριο έργο του ΣΕΠΕ εντάσσεται και η αναφορά προς τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης των ελλείψεων ή των παραλείψεων που δεν καλύπτονται από την ισχύουσα νομοθεσία, καθώς και των τυχόν προβλημάτων που δημιουργούνται κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας, ενώ ιδιαίτερως σημαντική είναι η συμφιλιωτική του παρέμβαση, με σκοπό την επίλυση ατομικών ή συλλογικών διαφορών εργασίας (άρθρο 7, παρ. 1 περ. (ιδ) του Ν. 2639/1998). Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι το ΣΕΠΕ είναι αρμόδιο να εξετάζει κάθε καταγγελία και αίτημα που υποβάλλεται και αφορά την ορθή εφαρμογή της εργατικής νομοθεσίας. Για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών, ξεκίνησε να λειτουργεί το 2009 τηλεφωνική γραμμή καταγγελιών (αριθμός 15512), στην οποία κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να καταγγείλει επώνυμα ή ανώνυμα οποιοδήποτε πρόβλημα σχετίζεται με την εργασία του, έτσι ώστε στη συνέχεια να επιληφθεί η αρμόδια υπηρεσία του ΣΕΠΕ.

Οι **Επιθεωρητές Εργασίας**, ανάλογα με την ειδικότητά τους, διακρίνονται σε Κοινωνικούς, Τεχνικούς και Υγειονομικούς. Η κάθε κατηγορία έχει ξεχωριστές αρμοδιότητες και ελέγχει συγκεκριμένες, ρητά προβλεπόμενες πτυχές της εργατικής νομοθεσίας. Ειδικότερα: α) οι Κοινωνικοί Επιθεωρητές Εργασίας διενεργούν ελέγχους για την εφαρμογή κυρίως της γενικής προστατευτικής εργατικής νομοθεσίας και παρέχουν συμβουλές, οδηγίες και υποδείξεις στους εργαζόμενους και εργοδότες για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας. Ερευνούν, επίσης, την ασφαλιστική κάλυψη των εργαζόμενων και τη νομιμότητα της απασχόλησής τους, β) οι Τεχνικοί Επιθεωρητές Εργασίας διενεργούν ελέγχους για την εφαρμογή κυρίως της εργατικής νομοθεσίας για την ασφάλεια και υγεία των εργαζόμενων, ερευνούν τις αιτίες των σοβαρών και θανατηφόρων εργατικών ατυχημάτων, υποδεικνύουν μέτρα για την αποφυγή επανάληψής τους και παρέχουν συμβουλές, οδηγίες και υποδείξεις στους εργαζόμενους και στους εργοδότες για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας και γ) οι Υγειονομικοί Επιθεωρητές Εργασίας διενεργούν ελέγχους για την εφαρμογή κυρίως της εργατικής νομοθεσίας για την υγεία των εργαζόμενων, ερευνούν τη φύση και τις αιτίες των επαγγελματικών νόσων, υποδεικνύουν μέτρα για τη δια-

φύλαξη της υγείας των εργαζόμενων και παρέχουν συμβουλές, οδηγίες και υποδείξεις στους εργαζόμενους και στους εργοδότες για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας (άρθρο 8, παρ. 2 του Ν. 2639/1998).

Τέλος, λειτουργεί και **Υπηρεσία Ειδικών Επιθεωρητών Εργασίας (Κοινωνικών και Τεχνικών)**, οι οποίοι υπάγονται στον Ειδικό Γραμματέα, διενεργούν ελέγχους σε όλη την Επικράτεια και είναι αρμόδιοι και για διενέργεια εσωτερικών ελέγχων (άρθρο 11 του Ν. 2639/1998).

Οι Διευθύνσεις Προγραμματισμού και Συντονισμού Κοινωνικής, αφενός, και Τεχνικής και Υγειονομικής Επιθεώρησης, αφετέρου, καθώς και η Υπηρεσία των Ειδικών Επιθεωρητών προγραμματίζουν ετησίως τη δράση τους μετά από διαβούλευση με εκπροσώπους των εργαζομένων και των εργοδοτών στο πλαίσιο του Συμβουλίου Κοινωνικού Ελέγχου Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΚΕΕΕ). Εκτός από τον προγραμματισμό δράσης, το ΣΚΕΕΕ διατυπώνει γνώμη και επί των εκθέσεων πεπραγμένων που καταρτίζει ετησίως το ΣΕΠΕ.

Αναλυτικά, η δράση των υπηρεσιών του ΣΕΠΕ **κατά το έτος 2009** παρουσιάζεται ως εξής:

Τον Σεπτέμβριο, εκπρόσωπος του ΣΕΠΕ από τη Διεύθυνση Διοικητικής και Τεχνικής Στήριξης συμμετείχε σε θεματικό εργαστήριο που διοργάνωσε το **Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ)** σχετικά με την **καταπολέμηση των πολλαπλών διακρίσεων στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας**, (Ν. 3304/2005 περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού). Τον Οκτώβριο, εκπρόσωποι της Κεντρικής Υπηρεσίας έλαβαν μέρος σε συνάντηση που διοργάνωσε ο **Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης με θέμα την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (trafficking)**, και τον ίδιο μήνα προϊστάμενοι διαφόρων υπηρεσιών του ΣΕΠΕ παρακολούθησαν ημερίδα που οργανώθηκε από τον **Οργανισμό Μεσολάβησης και Διατησίας (ΟΜΕΔ)** σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στην πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση και ανέλιξη, στους όρους και στις συνθήκες εργασίας (Ν. 3488/2006). Σε όλες τις ανωτέρω εκδηλώσεις, οι συμμετέχοντες από το ΣΕΠΕ είχαν την ευκαιρία να ανταλλά-

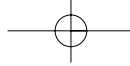
ξουν απόψεις με άλλες δημόσιες υπηρεσίες, δικαστικές αρχές, ΜΚΟ, αναφορικά με τα υπό συζήτηση θέματα και να παράσχουν διευκρινήσεις γύρω από το ρόλο και τις δυνατότητες του ΣΕΠΕ.

Επίσης, η Διεύθυνση Διοικητικής και Τεχνικής Στήριξης υπέβαλε στο Υπουργείο ορισμένες **προτάσεις σχετικά με τη βελτίωση λειτουργίας του Σώματος** (αναβάθμιση διαδικασίας εργατικών διαφορών, εξορθολογισμός διαδικασίας επιβολής προστίμων, κλπ).

Από την επεξεργασία των συνοπτικών στατιστικών στοιχείων της Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Συντονισμού της **Κοινωνικής Επιθεώρησης** προκύπτει ότι κατά το έτος 2009 διενεργήθηκαν συνολικά **28.198 επιτόπιοι έλεγχοι**, εκ των οποίων οι περισσότεροι έγιναν ύστερα από καταγγελίες εργαζομένων, σε επιχειρήσεις σε ολόκληρη την επικράτεια για τον έλεγχο της εφαρμογής της εργατικής νομοθεσίας. Οι παραπάνω έλεγχοι αφορούσαν, κυρίως, το ωράριο απασχόλησης, την εφαρμογή διατάξεων για τη μερική απασχόληση, τη σωστή εφαρμογή των διατάξεων των συλλογικών συμβάσεων εργασίας, την υπερωριακή απασχόληση, κ.ά. Επεβλήθησαν συνολικά 9.669 κυρώσεις σε εργοδότες (3.938 μηνύσεις και 5.731 πρόστιμα), με το ύψος των προστίμων να ανέρχεται στο ποσό των 10.908.252 €.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της συμφιλιωτικής του παρέμβασης το ΣΕΠΕ, διενήργησε συνολικά **20.326 εργατικές διαφορές** εκ των οποίων επιλύθηκαν 9.783 και τα καταβληθέντα από τους εργοδότες ποσά ανέρχονται στο ποσό των 17.356.967 €.

Κατά το έτος 2009, η **Τεχνική και Υγειονομική Επιθεώρηση** του ΣΕΠΕ, συνέχισε, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της όπως αυτές προβλέπονται από το Ν. 2639/1998 και το ΠΔ 136/1999, τις δράσεις της που αφορούν την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων σύμφωνα με το πρόγραμμα δράσης που καταρτίζεται μετά από διαβούλευση με εκπροσώπους των εργαζομένων και των εργοδοτών στο πλαίσιο του Συμβουλίου Κοινωνικού Ελέγχου Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΚΕΕΕ). Οι κυριότερες δράσεις της συνοψίζονται στα εξής: Έλεγχοι στους χώρους εργασίας για τη διαπίστωση της τήρησης της νομοθεσίας της σχετικής με την προστασία της υγείας και την ασφάλεια των εργαζομένων, και για την έρευνα των αιτιών εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών

ασθενειών. Παράλληλα, κατά τη διάρκεια των ελέγχων γίνεται πληροφόρηση των εργοδοτών για τις υποχρεώσεις τους και ενημέρωση των εργαζομένων για τα δικαιώματά τους, τα οποία αφορούν ασφαλείς συνθήκες εργασίας και την προστασία της υγείας τους. Συγκεκριμένα, από τα αναλυτικά στατιστικά στοιχεία που τηρεί η Διεύθυνση Προγραμματισμού και Συντονισμού Τεχνικής και Υγειονομικής Επιθεώρησης προκύπτει ότι για το έτος 2009 οι έλεγχοι που πραγματοποιήσαν οι Τεχνικοί και Υγειονομικοί Επιθεωρητές Εργασίας ανήλθαν σε **24.496**. Υπεβλήθησαν 971 μηνύσεις και μηνυτήριες αναφορές και επεβλήθησαν 1.018 πρόστιμα (συνολικού ύψους 2.856.400 €) και 1.599 διακοπές εργασιών.

Επίσης η Τεχνική και Υγειονομική Επιθεώρηση διεξάγει εκστρατείες που οργανώνονται σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Αναφέρονται ειδικότερα: α) Οι συστηματικοί έλεγχοι στα μεγάλα τεχνικά έργα, δημόσια και ιδιωτικά, σε όλη την Ελλάδα, β) Οι καθημερινοί έλεγχοι στις ναυπηγοεπισκευαστικές ζώνες Περάματος-Κερατσινίου-Δραπετσώνας, γ) Η εκστρατεία ενημέρωσης και ελέγχων, κατά το θέρος, στις βιομηχανίες και υπαίθριες εργασίες (αγροτικές εργασίες, κατασκευές) με έντονη θερμική καταπόνηση, δ) Η εκστρατεία ενημέρωσης και ελέγχων για την πρόληψη των μυοσκελετικών παθήσεων των εργαζομένων σε τομείς με καθημερινή χειρωνακτική διακίνηση φορτίων, στο πλαίσιο πανευρωπαϊκής εκστρατείας σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εκστρατεία, που συνεχίστηκε από το τέλος του 2008 και ολοκληρώθηκε το α' τρίμηνο του 2009, επικεντρώθηκε στους τομείς του εμπορίου και των κατασκευών. Για την παραπάνω εκστρατεία εκδόθηκαν από το ΣΕΠΕ και διανεμήθηκαν από τους Τεχνικούς και Υγειονομικούς Επιθεωρητές κατά τους ελέγχους, τα παρακάτω ενημερωτικά φυλλάδια:

- «Μειώστε την καταπόνηση-Πληροφορίες για τους εργοδότες και τους εργαζόμενους στον τομέα των κατασκευών».

- «Μειώστε την καταπόνηση-Πληροφορίες για τους εργοδότες και τους εργαζόμενους στον τομέα του εμπορίου».

Συμμετοχή σε ενημερωτικές-εκπαιδευτικές δράσεις (ημερίδες, εκδόσεις), σε συνεργασία, αφενός με τη Γενική Διεύθυνση Συνθηκών και Υγιεινής της Εργασίας του Υπουργείου, στο πλαίσιο

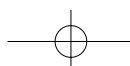
της Παγκόσμιας Ημέρας για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (28 Απριλίου) και της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (οι εκδηλώσεις για την οποία έγιναν το Δεκέμβριο 2009), και αφετέρου με επιστημονικούς (ΕΛΙΝΥΑΕ, ΤΕΕ κ.ά.) και συνδικαλιστικούς φορείς εργαζομένων και εργοδοτών σε ημερίδες και συνέδρια σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Λάρισα, Τρίκαλα, Πύργο, Ζάκυνθο, Ιωάννινα, Αλεξανδρούπολη, κ.ά.

Ακόμη, προκειμένου να ευαισθητοποιηθούν οι ιατροί του Εθνικού Συστήματος Υγείας και να βελτιωθεί η συστηματική διαδικασία συλλογής και ανάλυσης των στοιχείων που προκύπτουν από την ιατρική εξέταση εργαζομένων, τον Αύγουστο του 2009, απεστάλη **έγγραφο προς το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης**. Σκοπός του εγγράφου ήταν να ληφθεί μέριμνα για την τήρηση, από όλα τα εποπτευόμενα νοσηλευτικά ιδρύματα της αρμοδιότητάς του (Νοσοκομεία, Κέντρα Υγείας κτλ), της υποχρέωσης αναγγελίας στο ΣΕΠΕ των ασθενειών που σχετίζονται με την εργασία, τόσο του προσωπικού τους όσο και των ασθενών που προσέρχονται σε αυτά για διαγνωστικό ή θεραπευτικό σκοπό. Παράλληλα απεστάλησαν δύο έντυπα αναγγελίας ασθένειας με τίτλο **«Έντυπο αναγγελίας στο ΣΕΠΕ ασθένειας που σχετίζεται με την εργασία»**, το ένα εκ των οποίων αφορούσε ασθένεια εργαζόμενου σε νοσηλευτικό ίδρυμα και το άλλο ασθένεια μη εργαζόμενου σε νοσηλευτικό ίδρυμα.

Σε ό,τι αφορά την προστασία και την προαγωγή της υγείας των εργαζομένων, αναφέρουμε επίσης τη **συνεργασία με υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας στην περίπτωση της πανδημίας γρίπης Η1Ν1**, κατά την οποία ενημερωτικό υλικό (φυλλάδια και αφίσες) διανεμήθηκε από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας σε επιχειρήσεις.

Τέλος, σας γνωρίζουμε ότι για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε τεχνική βοήθεια και συμβουλές για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων γίνεται ανάρτηση στο δικτυακό τόπο του Υπουργείου σχετικών εγκυκλίων (π.χ. καύσωνας, νέα γρίπη, κλπ).

Η Υπηρεσία των Κοινωνικών Ειδικών Επιθεωρητών διενήργησε συνολικά **774 ελέγχους** και επέβαλε **122 πρόστιμα** ύψους **485.000 €**. Επίσης, ελέγχθηκαν 40 υπό σύσταση Ιδιωτικά Γραφεία Συμβούλων Εργασίας (ΙΓΣΕ) και Εταιρείες Προσω-

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ ΠΟΥ ΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΕΔΑ

ρινής Απασχόλησης (ΕΠΑ). Σημειωτέον ότι ο συγκεκριμένος έλεγχος γίνεται από μικτές τριμελείς επιτροπές όπου συμμετέχουν και Τεχνικοί Ειδικοί Επιθεωρητές.

Η Υπηρεσία των Τεχνικών Ειδικών Επιθεωρητών διενήργησε συνολικά **256 ελέγχους** και επανελέγχους, επεβλήθησαν **19 πρόστιμα** ύψους

41.000 € και **28 διακοπές εργασιών**.

Ακολουθούν πίνακες με στατιστικά στοιχεία ελέγχου εφαρμογής της νομοθεσίας για την ισότητα ανδρών και γυναικών και για την προστασία της μητρότητας (γονικές άδειες, Ν. 1483/1984) του ΣΕΠΕ.

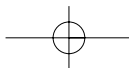
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2009

Πίνακας 1: Σύνολο απασχολούμενου προσωπικού

	Σύνολο Επιχειρήσεων	Σύνολο Απασχολούμενων	Πλήρης Απασχόληση	Μερική Απασχόληση
Άνδρες		1.208.019	912.068	289.253
Γυναίκες		701.229	480.389	217.107
Σύνολο	137.501	1.909.248	1.392.457	506.360

Πίνακας 2: Στοιχεία γονικών αδειών

	Άνδρες		Γυναίκες	
	Πλήρης Απασχόληση	Μερική Απασχόληση	Πλήρης Απασχόληση	Μερική Απασχόληση
Άδεια φροντίδας παιδιού	421	41	4.791	655
Άδεια ανατροφής τέκνου	23	72	1306	107
Άδεια σχολικής παρακολούθησης παιδιών	4.462	165	13.666	1.526
Άδεια ασθένειας εξαρτημένων μελών	274	5	838	86
Μειωμένο ωράριο για αναπηρία παιδιού	33	1	83	7
Άδεια μονογονεϊκών οικογενειών	29	10	205	16
Σύνολο	5.242	294	20.889	2.397

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

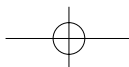
Πίνακας 3: Παραβάσεις Ν. 3488/2006 και Ν. 1483/1984 ως ισχύει

Θέμα παράβασης	Καταγγελίες		Εργατικές διαφορές		Επιβολή προστίμων- Αποτέλεσμα παρέμβασης της Υπηρεσίας
	Άνδρες	Γυναίκες	Άνδρες	Γυναίκες	
Απόλυση εγκύου		4		4	1 μηνυτήρια αναφορά, 2 επιλυθείσες εργατικές διαφορές, 1 εκκρεμεί στα πολιτικά δικαστήρια
Καταγγελία σύμβασης κατά τη διάρκεια της ειδικής άδειας προστασίας της μητρότητας		4		4	2 μηνυτήριες αναφορές στον εισαγγελέα, 2 περιπτώσεις διαβιβάστηκαν στον Συνήγορο του Πολίτη και στο Τμήμα Ισότητας των Φύλων του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας
Μη επαναπρόσληψη μετά την λήξη της άδειας λοχείας		1		1	Επιβολή προστίμου €5000
Σεξουαλική παρενόχληση		1		1	Επιλύθηκε όσον αφορά τα οικονομικά αιτήματα της εργαζόμενης και διαβιβάστηκε στον Συνήγορο του Πολίτη
Αλλαγή αντικειμένου, εξαναγκασμός σε παραίτηση		2		2	Επιλύθηκαν με επιστροφή των εργαζομένων στις αρχικές τους εργασίες

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Β' ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2009

Πίνακας 4: Σύνολο απασχολούμενου προσωπικού

	Σύνολο Επιχειρήσεων	Σύνολο Απασχολουμένων	Πλήρης Απασχόληση	Μερική Απασχόληση
Άνδρες		1.249.887	943.640	302.431
Γυναίκες		714.313	489.196	217.805
Σύνολο	147.579	1.964.200	1.432.836	520.236

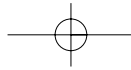

Πίνακας 5: Στοιχεία γονικών αδειών

	Άνδρες		Γυναίκες	
	Πλήρης Απασχόληση	Μερική Απασχόληση	Πλήρης Απασχόληση	Μερική Απασχόληση
Άδεια φροντίδας παιδιού	581	39	5.749	1.473
Άδεια ανατροφής τέκνου	42	56	1.454	227
Άδεια σχολικής παρακολούθησης παιδιών	4.133	170	12.370	1.608
Άδεια ασθένειας εξαρτημένων μελών	253	3	664	113
Μειωμένο ωράριο για αναπηρία παιδιού	32	1	71	9
Άδεια μονογονεϊκών οικογενειών	43	8	222	16
Σύνολο	5.084	277	20.530	3.44

Πίνακας 6: Παραβάσεις Ν. 3488/2006 και Ν. 1483/1984 ως ισχύει

Θέμα παράβασης	Καταγγελίες		Εργατικές διαφορές		Επιβολή προστίμων-Αποτέλεσμα παρέμβασης της Υπηρεσίας
	Άνδρες	Γυναίκες	Άνδρες	Γυναίκες	
Απόλυση εγκύου		5		5	2 μηνυτήριες αναφορές, σε 2 περιπτώσεις συνεκίστηκε η εργασιακή σχέση μετά από παρέμβαση της Υπηρεσίας, σε 1 περίπτωση επιλύθηκε η διαφορά με την καταβολή χρηματικής αποζημίωσης προς την προσφεύγουσα
Απόλυση πριν την συμπλήρωση έτους από τον τοκετό		2		2	Διαβίβαση μηνυτήριας αναφοράς και σε 1 περίπτωση είχαμε επιβολή προστίμου και μηνυτήρια αναφορά
Βλαπτική μεταβολή όρων εργασίας		1		1	Συμμόρφωση μετά από παρέμβαση της Υπηρεσίας
Προσβολή προσωπικότητας		1		1	Παραπομπή στα δικαστήρια

ΙΧ. Συμμετοχή σε Διεθνείς Οργανισμούς-Υποβολή Εθνικών Εκθέσεων

Α) Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) α) Υποβολή Εθνικών Εκθέσεων

Η χώρα μας αποτελεί μέλος της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) από το 1919. Στο πλαίσιο των υποχρεώσεων που απορρέουν από την ιδιότητα της χώρας μέλους, το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας –κατόπιν επικοινωνίας με όλους τους αρμόδιους φορείς– συντάσσει και υποβάλλει Εκθέσεις για την εφαρμογή των Διεθνών Συμβάσεων Εργασίας, που επιλέγονται κάθε χρόνο από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας (ΔΓΕ). Για το έτος 2009 το αρμόδιο Τμήμα του Υπουργείου μας συνέταξε και υπέβαλε στο ΔΓΕ Εκθέσεις για την εφαρμογή των ακόλουθων, κυρωμένων από τη χώρα μας, Διεθνών Συμβάσεων Εργασίας:

- ΔΣΕ 87 «Περί συνδικαλιστικής ελευθερίας και προστασίας του συνδικαλιστικού δικαιώματος» (1948).
- ΔΣΕ 98 «Περί εφαρμογής των αρχών του δικαιώματος οργανώσεως και συλλογικής διαπραγματεύσεως» (1949).
- ΔΣΕ 100 «Περί ισότητας της αμοιβής μεταξύ αρρένων και θηλέων εργαζομένων δι' εργασία ίσης αξίας» (1951).
- ΔΣΕ 111 «Για τη διάκριση στην απασχόληση και το επάγγελμα» (1958).
- ΔΣΕ 122 «Για την πολιτική της απασχόλησης» (1964).
- ΔΣΕ 135 «Για την προστασία των αντιπροσώπων των εργαζομένων στην επιχείρηση και τις διευκολύνσεις που θα πρέπει να τους παρέχονται» (1971).
- ΔΣΕ 144 «Περί των τριμερών συνεννοήσεων διά την προώθησιν της εφαρμογής των διεθνών κανόνων εργασίας» (1976).
- ΔΣΕ 150 «Για τη διοίκηση της εργασίας: ρόλος, καθήκοντα και οργάνωση» (1978).
- ΔΣΕ 151 «Για την προστασία του δικαιώματος οργάνωσης και τις διαδικασίες καθορισμού των όρων απασχόλησης στη δημόσια διοίκηση» (1978).
- ΔΣΕ 154 «Για την προώθηση της συλλογικής διαπραγματεύσεως» (1981).
- ΔΣΕ 160 «Για τις στατιστικές της εργα-

σίας» (1985).

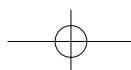
Το Τμήμα Σχέσεων με τη ΔΟΕ είχε, επίσης, την ευθύνη για την απαραίτητη αλληλογραφία και έγκαιρη προώθηση 15 εκθέσεων που συντάχθηκαν από το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας, για το 2009, σχετικά με την εφαρμογή των αντίστοιχων Διεθνών Συμβάσεων Εργασίας, που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά του (ΔΣΕ 8, 9, 16, 23, 55, 68, 69, 71, 73, 92, 108, 133, 134, 147, 180).

β) Η 98^η Διεθνής Συνδιάσκεψη Εργασίας (Ιούνιος 2009)

Κάθε χρόνο, τον Ιούνιο, στη Γενεύη πραγματοποιείται η Διεθνής Συνδιάσκεψη Εργασίας (ΔΣΕ), με τη συμμετοχή όλων των κρατών-μελών της ΔΟΕ με κύριο στόχο την επεξεργασία και υιοθέτηση –εφόσον επιτευχθεί η απαραίτητη συμφωνία– Διεθνών Συμβάσεων και Συστάσεων Εργασίας. Σύμφωνα με την αρχή της τριμερούς εκπροσώπησης, που αποτελεί μία από τις βασικότερες αρχές λειτουργίας της ΔΟΕ, στις Διεθνείς Συνδιασκέψεις Εργασίας συμμετέχουν πάντα –με έξοδα των Κυβερνήσεων, βάσει υποχρέωσης που απορρέει από το Καταστατικό της ΔΟΕ– και εκπρόσωποι των αντιπροσωπευτικότερων συνδικαλιστικών οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών. Η τελική διαμόρφωση και υιοθέτηση των κειμένων γίνεται κατόπιν τριμερούς συνεργασίας.

Στην 98^η Σύνοδο της ΔΣΕ (Ιούνιος 2009) συμμετείχαν, εκτός από τους κυβερνητικούς εκπροσώπους, εκπρόσωποι του ΣΕΒ, της ΓΣΕΕ, της ΓΣΒΕΕ και της ΕΣΕΕ. Για την καλύτερη προετοιμασία των θεμάτων, συγκλήθηκε στο Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας το Τμήμα Προώθησης και Εφαρμογής των Διεθνών Κανόνων Εργασίας του Ανωτάτου Συμβουλίου Εργασίας, όπου συμμετείχαν οι κοινωνικοί εταίροι, σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση Εργασίας 144 «σχετικά με τις τριμερείς συνεννοήσεις για την εφαρμογή των Διεθνών Κανόνων Εργασίας».

Σημείο αναφοράς για τη φετινή Συνδιάσκεψη ήταν η πραγματοποίηση της **Παγκόσμιας Συνόδου για τις Θέσεις Εργασίας** (15 Ιουνίου-17 Ιουνίου), στην οποία συμμετείχαν αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων, υπουργοί εργασίας και ηγετικές προσωπικότητες των εργοδοτικών και εργατικών οργανώσεων. Η ΔΟΕ, δεδομένης της τρέχουσας οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης και

των κοινωνικών της συνεπειών, τροποποίησε την ημερήσια διάταξη της φετινής Συνδιάσκεψης, μετά από σχετική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Οργάνωσης (Μάρτιος, 2009), προκειμένου να καταστεί δυνατή τόσο η λειτουργία της Επιτροπής σε Ολομέλεια (3-19 Ιουνίου) όσο και η πραγματοποίηση της Παγκόσμιας Συνόδου για τις Θέσεις Εργασίας, αποτέλεσμα των εργασιών των οποίων ήταν η υιοθέτηση του **Παγκόσμιου Συμφώνου για τις Θέσεις Εργασίας**. Πρόκειται για ένα πακέτο ιδιαίτερου εύρους προτάσεων για την αντιμετώπιση της κρίσης, που οι χώρες μέλη της ΔΟΕ μπορούν να προσαρμόσουν στις εθνικές τους ιδιαιτερότητες και ανάγκες, με στόχο τη διατήρηση των υφιστάμενων θέσεων εργασίας, τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων, την ενίσχυση της δημιουργίας αλλά και της αποκατάστασης θέσεων εργασίας σε συνδυασμό με συστήματα κοινωνικής προστασίας, ιδιαίτερα για τις πιο ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.

Οι άλλες δύο Τεχνικές Επιτροπές της 98^{ης} Συνόδου είχαν ως αντικείμενο:

α) την **«Επεξεργασία μίας αυτόνομης Σύστασης για το HIV/AIDS στον κόσμο της εργασίας (κανονιστική δράση με τη διαδικασία της διπλής συζήτησης)»**: Η Επιτροπή επεξεργάστηκε για πρώτη χρονιά, στο πλαίσιο της διαδικασίας της διπλής συζήτησης το κείμενο της αυτόνομης Σύστασης, που σύμφωνα με τη σχετική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου (Μάρτιος 2007), θα τεθεί προς υιοθέτηση από την 99^η Διεθνή Συνδιάσκεψη Εργασίας (Ιούνιος 2010), και

β) την **«Ισότητα των Φύλων στο επίκεντρο της αξιοπρεπούς εργασίας»** (Γενική Συζήτηση): Η Επιτροπή κατέληξε μέσα από τη διαδικασία της Γενικής συζήτησης σε Έκθεση Συμπερασμάτων σχετικά με τη θέση της γυναίκας στο πεδίο της οικογένειας, της κοινωνίας και αγοράς εργασίας, καταγράφοντας τα οφέλη της γυναικείας συμμετοχής σε όλα τα επίπεδα, τις αρνητικές πρακτικές που παρατηρούνται παγκοσμίως, αλλά και την ανάγκη προώθησης πολιτικών ενίσχυσής τους, ειδικότερα στο πλαίσιο της υφιστάμενης οικονομικής κρίσης.

γ) **Καταγγελίες ενώπιον της Επιτροπής για τη Συνδικαλιστική Ελευθερία του Διοικητικού Συμβουλίου της ΔΟΕ εις βάρος της Ελλάδας**

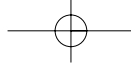
Ενώπιον της Επιτροπής για τη Συνδικαλιστική Ελευθερία του Διοικητικού Συμβουλίου της ΔΟΕ εκκρεμούν εις βάρος της χώρα μας 2 καταγγελίες:

α) Η καταγγελία της ΠΝΟ, η οποία μετά και από τη σχετική αλληλογραφία της Υπηρεσίας με το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, εξετάστηκε εκ νέου τον Νοέμβριο του 2009. Η Επιτροπή, στο σχετικό κείμενο Συμπερασμάτων της, λαμβάνει υπόψη της την απάντηση της Κυβέρνησης (Ιούνιος 2009) και αναμένει ότι η τελευταία θα επιμείνει στις προσπάθειες να εξευρεθούν λύσεις συνεπείς προς τις αρχές της συνδικαλιστικής ελευθερίας στις κοινωνικές διαμάχες στον τομέα των ναυτικών μεταφορών.

β) Η καταγγελία της ΟΤΟΕ, η οποία μετά τη σχετική αλληλογραφία της Υπηρεσίας μας με το Διεθνές Γραφείο Εργασίας επανεξετάστηκε τον Ιούνιο του 2009, με την Επιτροπή να εμμένει στις προηγούμενες θέσεις της για την **πραγματοποίηση ειλικρινών διαβουλεύσεων με την πλήρη συμμετοχή όλων των μερών** εκφράζοντας τη σθεναρή προσδοκία της, ότι αυτός ο νέος γύρος διαπραγματεύσεων θα οδηγήσει σε έναν ειλικρινή και εποικοδομητικό διάλογο για όλα τα εκκρεμή ζητήματα και θα δώσει την ευκαιρία για την επίτευξη αμοιβαία αποδεκτών λύσεων σχετικά με τα επικουρικά συνταξιοδοτικά ταμεία των τραπεζοϋπαλλήλων, υπενθυμίζει δε, πως **ειδικότερα η νομική πτυχή τροποποίησης του Ν. 1876/1990 έχει παραπεμφθεί στην Επιτροπή των Εμπειρογνομόνων**. Με νεότερη αλληλογραφία που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2009, το Διεθνές Γραφείο Εργασίας ενημερώθηκε πως η ελληνική κυβέρνηση είναι διαθετιμένη να προχωρήσει σε ειλικρινείς διαβουλεύσεις με σκοπό την εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτών λύσεων.

δ) **Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας εις βάρος της Ελλάδας**

α) Από τη **Διεθνή Συνδικαλιστική Συνομοσπονδία** (International Trade Union Confederation-ITUC) για την εφαρμογή από τη χώρα μας των Διεθνών Συμβάσεων Εργασίας 87 και 98 (για την συνδικαλιστική ελευθερία και την προστασία του συνδικαλιστικού δικαιώματος και για το δικαίωμα οργάνωσης και συλλογικής διαπραγμάτευσης, αντίστοιχα) με αόριστες αναφορές σε

επιβλαβείς ρυθμίσεις που επιβλήθηκαν με νόμο σχετικά με το δικαίωμα στην απεργία, καθώς και με αναφορά στο περιστατικό σε βάρος της κας Κούνεβα.

Η Υπηρεσία μας, μετά από την απαραίτητη αλληλογραφία με τους αρμόδιους φορείς, ενημέρωσε το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, αφενός ότι ο Ν. 3674/2008 και ειδικότερα το άρθρο 16 αυτού αναφέρεται σε προσθήκη που πραγματοποιήθηκε στο άρθρο 674 του ΚΠολΔ, προκειμένου ο Πρόεδρος των Εφετών ή ο Πρόεδρος του Τριμελούς Συμβουλίου Διεύθυνσης του Εφετείου να μπορεί να προσδιορίσει κατ' εξαίρεση στα οικεία πινάκια την εκδίκαση εφέσεων επί υποθέσεων που αφορούν την νομιμότητα απεργίας σε σύντομες δικασίμους. Στόχος της εν λόγω προσθήκης είναι η επιτάχυνση της εκδίκασης τέτοιων υποθέσεων και ενώπιον των εφετείων λόγω του επείγοντος χαρακτήρα τους. Αφετέρου και σε ό,τι αφορά το τραγικό συμβάν σε βάρος της κας Κούνεβα κατέστη σαφές ότι το Υπουργείο Εργασίας από την πρώτη στιγμή βρέθηκε στο πλευρό της κας Κούνεβα και της οικογένειάς της για την παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και για την έκδοση σύνταξης. Σύμφωνα με σχετική ενημέρωση από τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, με απόφασή του ΔΣ της ΗΣΑΠ ΑΕ, τον Ιανουάριο του 2009 η εταιρεία ανέλαβε να πληρώσει όσα έξοδα νοσηλείας δεν καλύπτονταν από το ΙΚΑ (φάρμακα, υγειονομικό υλικό, αποκλειστικές νοσοκόμες). Επίσης, μετά από αίτημα της ίδιας της κας Κούνεβα, καταβλήθηκαν από την ΗΣΑΠ ΑΕ επιπλέον νοσήλια και καλύφθηκαν τα έξοδα για αποκλειστική κατ' οίκον νοσοκόμα. Η ΗΣΑΠ ΑΕ θα αναλάβει και τα έξοδα χειρουργικής επέμβασης στα μάτια.

Επιπλέον, στις 18 Μαΐου 2009 εγκρίθηκε από τον Οργανισμό Εργατικής Κατοικίας και χορηγήθηκε κατοικία για τις ανάγκες της οικογένειας, κατ' εξαίρεση των διαδικασιών (σχετική νομοθετική ρύθμιση περιέχεται στο άρθρο 5 «Δωρεάν παραχώρηση κατοικίας από τον ΟΕΚ σε συνδικαλιστές, θύματα βίας» του Ν. 3808/2009). Ειδικότερα δε, σχετικά με την έρευνα που διεξάγεται για το περιστατικό, το Τριμελές Συμβούλιο Πλημμελειοδικών, με βούλευμά του στις αρχές Νοεμβρίου 2009 (3377/2009) αποφάσισε να συμπληρωθεί η κύρια ανάκριση με την κατάθεση της ίδιας της κας Κούνεβα. Παράλληλα, με κοινή απόφαση των

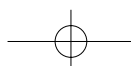
Υπουργών Οικονομικών και Προστασίας του Πολίτη (Νοέμβριος 2009) προκηρύχθηκε χρηματική αμοιβή ύψους 1 εκατ. € υπέρ οποιουδήποτε προσώπου παράσχει στοιχεία και πληροφορίες σε αρμόδια Αρχή, τα οποία θα οδηγήσουν στην αποκάλυψη, τον εντοπισμό και τη σύλληψη των δραστών, οι οποίοι συμμετείχαν στην επίθεση σε βάρος της κας Κούνεβα.

β) από τη **Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος** σχετικά με την εφαρμογή από τη χώρα μας των Διεθνών Συμβάσεων Εργασίας 87 και 98 (για την συνδικαλιστική ελευθερία και την προστασία του συνδικαλιστικού δικαιώματος και για το δικαίωμα οργάνωσης και συλλογικής διαπραγμάτευσης, αντίστοιχα) με τον ισχυρισμό ότι σειρά αποφάσεων του ΔΕΚ (C-341/2005 *Υπόθεση Laval*, C-438/2005 *Υπόθεση Viking*, C-319/2006 *Υπόθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά Λουξεμβούργου* και C-349/2006 *Υπόθεση Rüffert*) θίγουν θεμελιώδη δικαιώματα των εργαζομένων που προστατεύονται από τις ως άνω κυρωμένες από την Ελλάδα Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας.

Η Υπηρεσία μας, μετά από την απαραίτητη αλληλογραφία με τους αρμόδιους φορείς, ενημέρωσε το Διεθνές Γραφείο Εργασίας σε ό,τι αφορά τις παρατηρήσεις της ΓΣΕΕ ότι οι αποφάσεις του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι δεσμευτικές για τη χώρα μας, οφείλουμε να επισημάνουμε ότι τα εθνικά δικαστήρια δεν έχουν τη δυνατότητα να αγνοήσουν την ερμηνεία του ΔΕΚ, όταν ανακύπτει ενώπιον τους παρόμοιο ζήτημα ερμηνείας. Κατέστη σαφές δε, ότι η ελληνική νομοθεσία περιλαμβάνει προστατευτικές διατάξεις που ρυθμίζουν τα επιμέρους θέματα, που τέθηκαν υπόψη του ΔΕΚ, στο πλαίσιο εξέτασης των προδικαστικών ερωτημάτων, τα οποία αναφέρονται στην επιστολή της ΓΣΕΕ.

Β) Συμβούλιο της Ευρώπης

Με την υπ' αριθμ. πρωτ. 31442/ΔΙ.3949/24.04.2008 απόφαση της Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας είχε συσταθεί στο Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας **Επιτροπή για την εξέταση της δυνατότητας επικύρωσης του Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη** και την κατάρτιση του σχετικού σχεδίου νόμου. Η Επιτροπή ολοκλήρωσε το έργο της και τον Ιούλιο του 2009 υπέβαλε

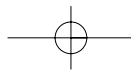
στην Υπουργό Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, το πόρισμα της Επιτροπής, το Σχέδιο της Αιτιολογικής Έκθεσης και το Σχέδιο Νόμου για την Επικύρωση του Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη. Ωστόσο, λόγω της προκήρυξης των εθνικών εκλογών, το Σχέδιο Νόμου δεν κατατέθηκε στη Βουλή προς ψήφιση. Η νέα πολιτική ηγεσία του Υπουργείου, μετά την σχετική ενημέρωσή της, εξέφρασε την επιθυμία της για επίσπευση της διαδικασίας κύρωσης του Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη και ήδη έχουν γίνει οι απαραίτητες ενέργειες για την προώθηση της.

Τον Μάιο του 2009 υποβλήθηκε στο Συμβούλιο της Ευρώπης η **19^η Έκθεση Εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη**, με περίοδο αναφοράς 2003-2007, επί των διατάξεων του ΕΚΧ που αφορούν στη διασφάλιση των δικαιωμάτων για ασφαλείς και υγιεινές συνθήκες εργασίας, για προστασία της υγείας, για κοινωνική ασφάλιση, για κοινωνική και ιατρική βοήθεια, για παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, καθώς και το δικαίωμα των ηλικιωμένων ατόμων στην κοινωνική προστασία (άρθρα 3, 11, 12, 13, 14 ΕΚΧ και άρθρο 4 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στον ΕΚΧ αντίστοιχα).

Το Νοέμβριο του 2009 υποβλήθηκε στο Συμβούλιο της Ευρώπης η **20^η Έκθεση Εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη**, με περίοδο αναφοράς 2005-2008, επί των διατάξεων

του ΕΚΧ που αφορούν στη διασφάλιση των δικαιωμάτων σε δίκαιες συνθήκες εργασίας και δίκαιη αμοιβή, και το δικαίωμα των εργαζομένων στην ενήμερωση και τη διαβούλευση και να λαμβάνουν μέρος στον καθορισμό και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και του περιβάλλοντος εργασίας (άρθρα 2 και 4 ΕΚΧ και 2 και 3 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στον ΕΚΧ αντίστοιχα).

Στο πλαίσιο του **Πρωτοκόλλου Συλλογικών Καταγγελιών του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη**, το οποίο κυρώθηκε από τη χώρα μας με το Ν. 2595/1998, είχε υποβληθεί κατά της Ελλάδας από το Διεθνές Κέντρο για τη Νομική Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (INTERIGHTS) η Συλλογική Καταγγελία 49/2008, για παραβίαση του άρθρου 16 του ΕΚΧ (το δικαίωμα της οικογένειας σε κοινωνική, νομική και οικονομική προστασία) σε συνδυασμό με τη ρήτρα μη διάκρισης που περιλαμβάνεται στο Προοίμιο του ΕΚΧ, λόγω της ασκούμενης πολιτικής στα θέματα στέγασης των Ρομά. Τον Αύγουστο του 2009 το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, ως συντονιστικός φορέας για την εφαρμογή του ΕΚΧ, υπέβαλε στο Συμβούλιο της Ευρώπης πρόσθετες παρατηρήσεις επί της ουσίας της υπόθεσης, αντικρούοντας τα επιχειρήματα που περιλαμβάνονται στην απάντηση της καταγγέλουσας οργάνωσης στις αρχικές ελληνικές παρατηρήσεις επί της ουσίας.

6. Έκθεση του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων

Ι. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

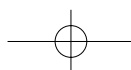
Η υιοθέτηση μίας διαπολιτισμικής προσέγγισης στην εκπαίδευση από το ΥΠΠΔΒΜΘ είναι στενά συνδεδεμένη με την προώθηση και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η διαπολιτισμική προσέγγιση στην εκπαίδευση στοχεύει στην πολιτική των ίσων ευκαιριών για όλους τους μαθητές, ανεξάρτητα από το κοινωνικό, οικονομικό και πολιτισμικό περιβάλλον από το οποίο προέρχονται, στην ανάπτυξη της έννοιας του σεβασμού στην ετερότητα και τη διαφορετικότητα, στην καλλιέργεια της ανεκτικότητας και στη διαμόρφωση πολιτών ικανών να χειριστούν τις προκλήσεις και τις απαιτήσεις που δημιουργεί η συμβίωση σε μία πολυπολιτισμική και ανοιχτή κοινωνία.

Το θεσμικό πλαίσιο της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, θεσμοθετείται με το Ν. 2413/1996 (ΦΕΚ Α' 124) που περιλαμβάνει μία ενότητα τεσσάρων άρθρων (Κεφ. Ι': άρθρα 34, 35, 36, 37) που καθορίζουν με τις αντίστοιχες διατάξεις το περιεχόμενο της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, καθώς και την ίδρυση, τη λειτουργία και τη διοίκηση των δημόσιων σχολείων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Όπως αναφέρεται στο άρθρο 34, παρ. 1 και 2: «Σκοπός της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης είναι η οργάνωση και λειτουργία σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για την παροχή εκπαίδευ-

σης σε νέους με εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές ή μορφωτικές ιδιαιτερότητες. Στα σχολεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης εφαρμόζονται τα προγράμματα των αντίστοιχων δημόσιων σχολείων, τα οποία προσαρμόζονται στις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές ή μορφωτικές ανάγκες των μαθητών τους».

Με τον ίδιο νόμο (Κεφ. Β': άρθρα 5, 6, 7) ιδρύεται το **Ινστιτούτο Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (ΙΠΟΔΕ)** ως «νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου [...], που έχει ως κύριο σκοπό τη μελέτη και έρευνα των εκπαιδευτικών θεμάτων που αφορούν την ελληνική παιδεία στο εξωτερικό καθώς και την ευθύνη και το συντονισμό των προσπαθειών για την έγκαιρη και έγκυρη εκτέλεση των ποικίλων προγραμμάτων». Σύμφωνα με την παρ. 2 (η) και (θ) ως έργο του ΙΠΟΔΕ, μεταξύ άλλων, αναφέρεται «Η προσαρμογή των προγραμμάτων στα σχολεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες αυτών» και «η γνωμοδότηση για την ίδρυση σχολείων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και η μελέτη και έγκαιρη αντιμετώπιση κάθε άλλου σχετικού θέματος της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης». Στις αρμοδιότητες και δράσεις του ΙΠΟΔΕ συμπεριλαμβάνεται και η κατά έτος αποτύπωση με στατιστικά στοιχεία του αλλοδαπού μαθητικού πληθυσμού στα δημόσια σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της επικράτειας.

Κατά το **σχολικό έτος 2008-2009** λειτουργούν τα παρακάτω διαπολιτισμικά σχολεία:

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ ΠΟΥ ΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΕΔΑ

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ		
Νομός	α/α	Σχολείο
Νομός Αττικής	1	87 ^ο Δημοτικό Αθηνών
	2	Δημοτικό Παλαιού Φαλήρου
	3	Δημοτικό Αλσούπολης
Νομός Θεσσαλονίκης	4	6 ^ο Διαπολιτισμικό και Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο Ελευθερίου-Κορδελιού Θεσ/νίκης
	5	Δημοτικό Νέων Επιβατών
	6	3 ^ο Δημοτικό Μενεμένης
	7	5 ^ο Δημοτικό Μενεμένης
	8	6/θέσιο Δημοτικό Θεσ/νίκης
	9	6 ^ο Δημοτικό Ευόσμου
Νομός Ιωαννίνων	10	9 ^ο Δημοτικό Ιωαννίνων
Νομός Ροδόπης	11	Δημοτικό Ιάσμου
	12	Δημοτικό Σαππών
Νομός Χανίων	13	16 ^ο Δημοτικό Χανίων
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ		
Νομός Αττικής	14	2 ^ο Γυμνάσιο Ελληνικού
	15	2 ^ο Γυμνάσιο Αχαρνών
	16	2 ^ο Γυμνάσιο Αθηνών
	17	2 ^ο Λύκειο Ελληνικού
Νομός Θεσσαλονίκης	18	Γυμνάσιο Θεσ/νίκης
	19	Γυμνάσιο Ευόσμου
	20	Λύκειο Ευόσμου
	21	Λύκειο Θεσ/νίκης
Νομός Ιωαννίνων	22	2 ^ο Γυμνάσιο Ιωαννίνων
Νομός Κοζάνης	23 & 24	Καρούτσιο Γυμνάσιο με Λυκειακές τάξεις Πενταλόφου
Νομός Ροδόπης	25	Γυμνάσιο Σαπών
	26	Λύκειο Σαπών

Σημειώνεται ότι στα διαπολιτισμικά σχολεία φοιτούν και γηγενείς μαθητές.

Σύμφωνα με ετήσιες εκθέσεις λειτουργίας των διαπολιτισμικών σχολείων, προωθήθηκαν δράσεις όπως:

- εκδηλώσεις με συμμετοχή μαθητών, οικογενειών και κοινότητας που προωθούν τις έννοιες της διαπολιτισμικότητας και της ετερότητας και διευκολύνουν την ένταξη των αλλοδαπών μαθητών στις κοινότητές τους,

- δράσεις ευρέως παιδαγωγικού ενδιαφέροντος (επισκέψεις σε μουσεία, πανεπιστήμια, επαγγελματικούς χώρους, σε πολιτικούς θεσμούς, δημιουργία εφημερίδας, κ.ά.), οι οποίες βοηθούν τους αλλοδαπούς μαθητές να αισθάνονται μέρος του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου και να μην στιγματίζονται ως διαφορετικοί προσφέροντας ί-

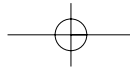
σες ευκαιρίες όχι μόνο στη μόρφωση αλλά και στην κοινωνική διαπαιδαγώγηση,

- ενισχυμένες δράσεις επαγγελματικού προσανατολισμού, στα πλαίσια της προώθησης της κοινωνικής ένταξης,

- αξιοποίηση διδακτικού υλικού, με το οποίο επιδιώκεται η παράλληλη έκφραση κοινωνικών στοιχείων από το κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον τόσο της χώρας μας όσο και της χώρας προέλευσης των μαθητών,

- συνεργασία της σχολικής μονάδας με τοπικούς φορείς (δήμος, κοινότητα κ.ά.) και με συλλόγους γονέων με έμφαση σε μία πιο ουσιαστική εμπλοκή της οικογένειας στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Σύμφωνα με το άρθρο 72 του Ν. 3386/2005 (ΦΕΚ Α' 212), οι ανήλικοι αλλοδαποί όχι μόνο

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

μπορούν να εγγράφονται σε όλα τα δημόσια σχολεία της χώρας αλλά είναι δυνατό να εγγράφονται και με ελλιπή δικαιολογητικά στις περιπτώσεις που είναι τέκνα:

α) όσων προστατεύονται από το ελληνικό κράτος ως πρόσφυγες και όσων τελούν υπό την προστασία της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών,

β) όσων προέρχονται από περιοχές στις οποίες επικρατεί έκρυθμη κατάσταση,

γ) όσων έχουν υποβάλει αίτηση για τη χορήγηση ασύλου,

δ) αλλοδαπών που διαμένουν στην Ελλάδα ακόμα και αν δεν έχει ρυθμιστεί η νόμιμη παραμονή τους σε αυτήν.

Επιπρόσθετα, οι αλλοδαποί μαθητές διευκολύνονται στην ένταξή τους στη μαθησιακή διαδικασία με την απαλλαγή από τη βαθμολογία στα μαθήματα της Αρχαίας και Νεοελληνικής Γλώσσας και με την προφορική εξέταση στα υπόλοιπα μαθήματα, για τον πρώτο χρόνο φοίτησής τους στο ελληνικό σχολείο, ενώ παρέχονται ανάλογες διευκολύνσεις για το δεύτερο έτος φοίτησής τους. Ταυτόχρονα, οι μαθητές αυτοί προάγονται ή απολύονται με χαμηλότερη βαθμολογική βάση (άρθρο 3 του ΠΔ 182/84, άρθρο 34 του ΠΔ 60/2006).

Επιπλέον, στα πλαίσια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης με την υπ' αρ. Φ10/20/Γ1/708 υπουργική απόφαση (ΦΕΚ Β' 1789/28.09.1999) που λαμβάνει υπόψη το άρθρο 2, παρ. 3 του Ν. 1894/1990 (ΦΕΚ Α' 110) και το άρθρο 35, παρ. 3 του Ν. 2413/1996 (ΦΕΚ Α' 124) προβλέπεται η ίδρυση στα δημόσια σχολεία **τάξεων υποδοχής και φροντιστηριακών τμημάτων**. Όπως αναφέρει η παραπάνω υπουργική απόφαση οι τάξεις υποδοχής και τα φροντιστηριακά τμήματα ιδρύονται «προκειμένου η εκπαίδευση παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών να γίνει περισσότερο αποτελεσματική και συμμετοχική-ενεργητική, ώστε οι μαθητές αυτοί να ενταχθούν ομαλά και ισόρροπα στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής αγωγής. Διαμορφώνεται ένα ευέλικτο σχήμα θεσμικής και διδακτικής παρέμβασης, το οποίο επιτρέπει στο Σύλλογο διδασκόντων κάθε σχολικής μονάδας Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αφού σταθμίσει τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών αυτών και τις δυνατότητες της σχολικής μονάδας να επιλέ-

ξει το σχήμα που μπορεί να λειτουργήσει ουσιαστικά και αποδοτικά». Το σχήμα που προβλέπεται είναι:

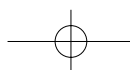
Τάξη Υποδοχής I (ΤΥ I): εφαρμόζεται εντατικό πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, η φοίτηση διαρκεί ένα έτος και εντάσσεται στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου.

Τάξη Υποδοχής II (ΤΥ II): εφαρμόζεται μικτό πρόγραμμα εσωτερικής και εξωτερικής γλωσσολογικής και μαθησιακής υποστήριξης των μαθητών που έχουν ενταχθεί σε αυτές, το οποίο πραγματοποιείται μέσα στις κανονικές τάξεις με παράλληλη υποστηρικτική γλωσσική διδασκαλία. Η φοίτηση διαρκεί δύο διδακτικά έτη και ακολουθεί την παρακολούθηση της Τάξης Υποδοχής I. Ο ελάχιστος αριθμός με τον οποίο δημιουργείται ΤΥ I και ΤΥ II είναι 9 μαθητές και ο μεγαλύτερος 17.

Φροντιστηριακό Τμήμα (ΦΤ): το πρόγραμμα των ΦΤ παρακολουθείται από μαθητές παλιννοστούντες ή αλλοδαπούς που είτε δεν φοίτησαν σε ΤΥ I και II και αντιμετωπίζουν γλωσσικές δυσκολίες είτε εντάχθηκαν στα υποστηρικτικά για αυτούς μέτρα αλλά συνεχίζουν να παρουσιάζουν γλωσσικές δυσκολίες. Η λειτουργία των ΦΤ γίνεται εκτός σχολικού ωραρίου και ο μικρότερος αριθμός συμμετεχόντων μαθητών είναι 3 ενώ ο μεγαλύτερος 8.

Με τη με αριθμ. πρωτ. Φ.Ι.Τ.Υ./1073/117052/Γ1/23.09.2009 Εγκύκλιο με θέμα «Προγράμματα για την ενεργό ένταξη Παλιννοστούντων, Αλλοδαπών και Ρομά μαθητών στο Εκπαιδευτικό μας σύστημα» διασαφηνίζεται ο τρόπος λειτουργίας των ΤΥ και των ΦΤ για τις σχετικές ομάδες μαθητών, ανατίθεται στον οικείο Σχολικό Σύμβουλο η ευθύνη της επιστημονικής και παιδαγωγικής καθοδήγησης των εκπαιδευτικών που διδάσκουν στις ΤΥ και στα ΦΤ, καθώς και η σύνταξη και εφαρμογή των προγραμμάτων διδασκαλίας σε συνεργασία πάντοτε με το διδακτικό προσωπικό. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν σε ΤΥ και ΦΤ καλούνται να υποβάλλουν στο τέλος κάθε τριμήνου έκθεση, στην οποία οφείλουν να αναφέρουν τα προβλήματα που έχουν διαπιστώσει, την πρόοδο των μαθητών και ό,τι άλλο αφορά στη λειτουργία του τμήματος.

Κατά το **σχολικό έτος 2008-09** στα δημόσια σχολεία της επικράτειας λειτούργησαν:

- **Πρωτοβάθμια εκπαίδευση:**
Τάξεις Υποδοχής Ι και ΙΙ 215 τμήματα με αριθμό μαθητών 3.041.
Φροντιστηριακά Τμήματα 209 με αριθμό μαθητών 1.529.
- **Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση:**
Τάξεις Υποδοχής Ι και ΙΙ 63 τμήματα με αριθμό μαθητών 691.
Φροντιστηριακά Τμήματα 202 τμήματα με αριθμό μαθητών 1.077.

Προκειμένου να υπάρξει μία σαφής εικόνα του αριθμού των αλλοδαπών και παλιννοστούτων μαθητών που φοιτούν στα δημόσια και στα διαπολιτισμικά σχολεία της χώρας το ΙΠΟΔΕ καταγράφει ετησίως, με στατιστικά στοιχεία, την κατανομή των μαθητών αυτών στα αντίστοιχα σχολεία της επικράτειας. Στον παρακάτω πίνακα δίνεται η κατανομή των αλλοδαπών και παλιννοστούτων μαθητών για το **σχολικό έτος 2008-2009**.

Κατανομή των Αλλοδαπών και Παλιννοστούτων μαθητών στα Δημόσια Σχολεία κατά το σχολικό έτος 2009-09			
Βαθμίδα Εκπαίδευσης	Σύνολο Μαθητών	Αριθμός Αλλοδαπών Μαθητών	Αριθμός Παλίντων Μαθητών
Νηπιαγωγείο	128.319	15.447	1.122
Δημοτικό	568.797	58.332	5.212
Γυμνάσιο	315.998	28.713	4.327
Λύκειο	210.701	9.229	2.262
ΤΕΕ - ΕΠΑΛ - ΕΠΑΣ	84.364	8.094	1.824
ΣΥΝΟΛΟ	1.308.179	119.815	14.747

Κατανομή των Αλλοδαπών και Παλιννοστούτων μαθητών στα Διαπολιτισμικά Σχολεία κατά το σχολικό έτος 2008-09			
Βαθμίδα Εκπαίδευσης	Σύνολο Μαθητών	Αριθμός Αλλοδαπών Μαθητών	Αριθμός Παλίντων Μαθητών
Δημοτικό	2.438	523	83
Γυμνάσιο	1.588	511	189
Λύκειο	755	227	92
ΣΥΝΟΛΟ	4.781	1.261	364

Α) Ερευνητικά Προγράμματα

Στα πλαίσια της διαπολιτισμικής προσέγγισης στην εκπαίδευση, έως και το σχολικό έτος 2007-2008 υλοποιήθηκαν τα εξής ερευνητικά προγράμματα:

1. «Ένταξη παιδιών παλιννοστούτων και αλλοδαπών στο σχολείο για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση». Το πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε από το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και βρίσκεται σε φάση επαναπροκήρυξης.

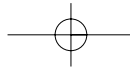
2. «Ένταξη παιδιών παλιννοστούτων και αλλοδαπών στο σχολείο για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσιο)». Το πρόγραμμα πραγματο-

ποιήθηκε από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και βρίσκεται σε φάση επαναπροκήρυξης.

Β) Εκπαίδευση Τσιγγανοπαίδων

Όσον αφορά την εκπαίδευση των Τσιγγανοπαίδων, βασική επιδίωξη είναι η ένταξη των μαθητών αυτών στο σχολικό περιβάλλον, η φοίτησή τους σε τμήματα του κανονικού σχολείου και η συνύπαρξή τους μέσα στην ίδια τάξη με τους υπόλοιπους συμμαθητές τους. Με σχετικές εγκυκλίους του Υπουργείου Παιδείας επισημαίνεται ότι:

- Οι Τσιγγανόπαιδες γίνονται δεκτοί στο

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

σχολείο και με ελλιπή δικαιολογητικά και, συγκεκριμένα, ανεξάρτητα αν είναι εγγεγραμμένοι σε μητρώα ή δημοτολόγια.

- Έχει καθιερωθεί η κάρτα φοίτησης μετακινούμενων Τσιγγανοπαίδων μαθητών, με την οποία εφοδιάζονται κατά την έναρξη του διδακτικού έτους για τη διευκόλυνση της μετακίνησής τους.

- Καλούνται όλοι οι εκπαιδευτικοί φορείς να δραστηριοποιηθούν στον τομέα της εκπαίδευσης των Τσιγγανοπαίδων και να προσπαθήσουν να τους προσελκύσουν στα δημοτικά σχολεία και νηπιαγωγεία με αναζήτησή τους ακόμη και στους καταυλισμούς που διαμένουν.

- Για τη μαθησιακή ενίσχυση των Τσιγγανοπαίδων και την ομαλή ένταξή τους στις κανονικές τάξεις λειτουργούν προπαρασκευαστικά τμήματα στα οποία φοιτούν Τσιγγανόπαιδες διαφόρων ηλικιών.

- Επιπλέον, στην αρχή του σχολικού έτους 2008-2009 εξεδόθη και εστάλη στα σχολεία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης η υπ' αριθμ. 116184/Γ1/10.09.2008 Εγκύκλιος του Υπουργείου σχετικά με την «Εγγραφή και φοίτηση Ρομά» προκειμένου να αντιμετωπιστούν προβλήματα ένταξης αθιγγάνων μαθητών στο σχολικό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Βάσει της Εγκυκλίου υπενθυμίζεται προς τους κ.κ. Διευθυντές των Σχολικών Μονάδων η υποχρέωσή τους να προβαίνουν σε εγγραφή Ρομά μαθητών και να συνεργάζονται με το Διευθυντή ΠΕ και τον Περιφερειακό Διευθυντή ΠΕ και ΔΕ για να επιλύουν τυχόν προβλήματα που δημιουργούνται κατά την εγγραφή.

Τονίζεται, επίσης, ότι κάθε σχολική μονάδα πρέπει να φροντίσει τους Ρομά μαθητές της, καταβάλλοντας κάθε προσπάθεια προκειμένου να στηρίξει και να εντάξει αυτά τα παιδιά στην εκπαιδευτική διαδικασία. Σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και το Σχολικό Σύμβουλο, καθώς και άλλους δημόσιους φορείς όπως τοπική αυτοδιοίκηση, ιατρο-κοινωνικά κέντρα (όπου υπάρχουν), Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας, ΠΙΚΠΑ, Νοσοκομεία, Ιατρικά Κέντρα καθώς και Φορείς Κοινωνικής Στήριξης δύναται να επιτευχθεί μία συντονισμένη προσπάθεια ένταξης των μαθητών αυτών στο σχολικό σύστημα, με απώτερο στόχο την ομαλή τους ένταξη στην κοινωνία. Στην εν λόγω Εγκύκλιο αναλύονται τα προβλήματα για τα οποία συχνά παρακωλύεται

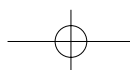
η εγγραφή των Ρομά μαθητών στις σχολικές μονάδες και προτείνονται τρόποι αντιμετώπισης.

- Επίσης, εξεδόθη η υπ' αριθμ. Φ.Ι.Τ.Υ./1073/17052/Γ1/23.09.2009 Εγκύκλιος με θέμα «Προγράμματα για την ενεργό ένταξη Παλινοσοτούντων, Αλλοδαπών και Ρομά μαθητών στο Εκπαιδευτικό μας σύστημα», σύμφωνα με την οποία προβλέπεται η λειτουργία αντισταθμιστικών θεσμών (Τάξεων Υποδοχής και Φροντιστηριακών Τμημάτων) για την ένταξη και ενσωμάτωση των Τσιγγανοπαίδων στο εκπαιδευτικό σύστημα.

- Στα πλαίσια της εκπαίδευσης Τσιγγανοπαίδων, υλοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας κατά το χρονικό διάστημα 20.03.2006 έως 30.06.2008 το πρόγραμμα «Ένταξη Τσιγγανοπαίδων στο σχολείο». Το πρόγραμμα βρίσκεται σε διαδικασία επαναπροκήρυξης.

- Επιπλέον, στο πλαίσιο του προγράμματος «Εκπαίδευση Μουσουλμάνων» που υλοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο Αθηνών έλαβαν χώρα δράσεις για την εκπαίδευση των μουσουλμάνων παιδιών Ρομά στη Θράκη. Οι δράσεις διήρκησαν από το Μάρτιο του 2006 έως τον Ιούλιο του 2007 σε 7 κοινότητες Ρομά στους Νομούς Ροδόπης, Ξάνθης και Έβρου και επωφελήθηκαν περισσότεροι από 1.000 Ρομά μαθητές. Το πρόγραμμα βρίσκεται σε διαδικασία επαναπροκήρυξης.

Το ΥΠΠΔΒΜΘ έχει γνώση των ποικίλων προβλημάτων που χαρακτηρίζουν ακόμα και σήμερα τη φοίτηση των παιδιών Ρομά, καθώς και του γεγονότος ότι η ένταξη των παιδιών Ρομά απαιτεί πολυεπίπεδη αντιμετώπιση που να λαμβάνει υπόψη τα ευρύτερα βιολογικά ζητήματα της συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας. Να σημειωθεί ότι η χώρα μας ελέγχεται από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης όσον αφορά τη συμμόρφωσή της με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Απόφαση 05.06.2008, *Σαμπάνης και λοιποί κατά Ελλάδας*), η οποία έκρινε ότι η Ελλάδα παραβίασε το δικαίωμα στην εκπαίδευση, σε συνδυασμό με την απαγόρευση των διακρίσεων –που κατοχυρώνονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)– παιδιών Ρομά από τον καταυλισμό Ψάρι του Ασπροπύργου.

Γ) Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων

Οι μουσουλμάνοι υποψήφιοι απαλλάσσονται από την υποχρέωση να επιτυγχάνουν τουλάχιστον τη βάση της βαθμολογίας (τη βάση του 10) κατά τις γενικές εξετάσεις εισαγωγής στα ΑΕΙ. Εξακολουθεί να ισχύει η ρύθμιση βάσει της οποίας οι μουσουλμάνοι μαθητές εισάγονται στα ΑΕΙ με το ειδικό ποσοστό του 0,5%. Από το 2007 η ποσόστωση του 0,5% για την εισαγωγή των μουσουλμανοπαίδων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση επεκτάθηκε και στους αποφοίτους των ΤΕΕ.

Το ΥΠΠΔΒΜΘ μέσα από τη δράση «Δες την ψηφιακά 2.0» παρέχει δικαίωμα επιδότησης νέου φορητού υπολογιστή και σε όλους τους πρωτοετείς φοιτητές ΑΕΙ/ΤΕΙ των ακαδημαϊκών ετών 2008-2009 και 2009-2010 που προέρχονται από τη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης.

Το ΙΚΥ έχει σχεδιάσει ειδικό πρόγραμμα υποτροφιών για τους μουσουλμάνους φοιτητές της Θράκης.

Σύμφωνα με την ΥΑ 85970/Γ2/29.08.2006 (ΦΕΚ Β' 1415) άρχισε από το σχολικό έτος 2006-2007 η διδασκαλία της Τουρκικής Γλώσσας, ως δεύτερης ξένης γλώσσας επιλογής, πιλοτικά από την Α' τάξη σε πέντε Γυμνάσια της Θράκης (4ο, 6ο Γυμνάσιο Ξάνθης, 1ο, 2ο, 4ο, Γυμνάσιο Κομοτηνής) και συνεχίστηκε και στις επόμενες τάξεις.

Το πρόγραμμα «Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων», που υλοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο Αθηνών, έληξε τον Αύγουστο του 2008 και βρίσκεται σε διαδικασία επαναπροκήρυξης.

Επίσης, το πάγιο αίτημα των γονέων για δημι-

ουργία ολοήμερων τμημάτων στα μειονοτικά σχολεία έχει ρυθμιστεί σε καθολική βάση με τη σύσταση νέων οργανικών θέσεων κατά τα ισχύοντα στη γενική εκπαίδευση. Όλοι πλέον οι μαθητές μπορούν να φοιτήσουν στο ολοήμερο σχολείο και η συμμετοχή των μαθητών στα τμήματα του ολοήμερου είναι υψηλή (το σχολικό έτος 2008-2009 λειτούργησαν 194 ολοήμερα τμήματα και συμμετείχαν 1.805 μαθητές, ενώ κατά το τρέχον διδακτικό έτος 2009-2010 στα ολοήμερα τμήματα συμμετέχουν 2.060 μαθητές σε σύνολο 4.102 μαθητών).

Στα πλαίσια της Μειονοτικής Εκπαίδευσης εντάσσεται και η λειτουργία της ΕΠΑΘ (Ειδική Παιδαγωγική Ακαδημία Θεσσαλονίκης), οι απόφοιτοι της οποίας προορίζονται να διδάξουν στο τουρκόφωνο πρόγραμμα των μειονοτικών σχολείων. Στο πλαίσιο της επιμόρφωσης των δασκάλων έγιναν τρεις επιμορφωτικές ημερίδες τύπου εργαστηρίου.

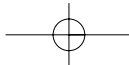
Επιπλέον, αν και μέχρι το 2001-2002 οι εισερχόμενοι στην ΕΠΑΘ ήταν σχεδόν αποκλειστικά άνδρες, από το 2002-2003 που θεσπίστηκαν εξετάσεις για την είσοδο στην ΕΠΑΘ αυξάνεται διαρκώς ο αριθμός των επιτυχουσών στη Σχολή. Συνεπώς, από την αναλογία 4 γυναίκες σε σύνολο 31 υποψηφίων το 2003-2004 (13%), η αναλογία την ακαδημαϊκή χρονιά 2009-2010 διαμορφώθηκε σε 37 υποψήφια σε σύνολο 147 ατόμων (25%). Η αυξημένη συμμετοχή είχε ως συνέπεια να αυξηθεί και το ποσοστό των γυναικών στο σύνολο των επιτυχόντων, και την ακαδημαϊκή χρονιά 2009-2010 το 50% των σπουδαστών είναι γυναίκες.

Ι. Αριθμός Εκπαιδευτικών υπηρετούντων στα Μειονοτικά Σχολεία (2008-2009)

α) Μειονοτικά Σχολεία ΠΕ

Νομός	Αριθμός Εκπαιδευτικών		
	Ελληνόγλωσσου Προγράμματος	Μειονοτικού Προγράμματος	Εκπαιδευτικοί Ειδικοτήτων
Ξάνθης	156	184	60
Ροδόπης	190	224	109
Έβρου	39	44	38
Σύνολο	592	452	207

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Στον αριθμό των εκπαιδευτικών του ελληνόγλωσσου προγράμματος περιλαμβάνονται και οι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων (Αγγλικής Γλώσσας και Φυσικής Αγωγής)

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

β) Μειονοτικά Σχολεία ΔΕ

Σχολεία	Αριθμός Εκπαιδευτικών	
	Ελληνόγλωσσου Προγράμματος	Μειονοτικού Προγράμματος
Μειον. Γυμνάσια - Λύκεια	36	34
Ιεροσπουδαστήρια	33	10
Σύνολο	69	44

2. Λειτουργούντα Ολοήμερα Μειονοτικά Σχολεία για το σχολικό έτος 2008-09

Νομός	Αριθμός Ολοήμερων Μειονοτικών Σχολείων
Ξάνθης	29
Ροδόπης	54
Έβρου	12
Σύνολο	95

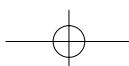
3. Αριθμός εγγραφέντων μαθητών σε Μειονοτικά Σχολεία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για το σχολικό έτος 2008-09

Νομός Ξάνθης							
	α	β	γ	δ	ε	στ	Σύνολο
αγόρια	232	256	266	249	265	276	1.544
κορίτσια	251	256	275	235	264	241	1.522
Σύνολο	483	512	541	484	529	517	3.066

Νομός Ροδόπης							
	α	β	γ	δ	ε	στ	Σύνολο
αγόρια	271	266	289	233	235	225	1.519
κορίτσια	240	262	247	244	249	231	1.473
Σύνολο	511	528	536	477	484	456	2.992

Νομός Έβρου							
	α	β	γ	δ	ε	στ	Σύνολο
αγόρια	44	45	44	53	33	40	259
κορίτσια	36	38	37	40	49	35	235
Σύνολο	80	83	81	93	82	75	494

Σύνολο Θράκης							
	α	β	γ	δ	ε	στ	Σύνολο
αγόρια	447	589	599	535	533	541	3.244
κορίτσια	527	556	559	519	562	507	3.230
Σύνολο	974	1.145	1.158	1.054	1.095	1.048	6.974

4. Εγγραφέντες στα Μειονοτικά Σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Μειονοτικά Γυμνάσια - Λύκεια και Ιεροσπουδαστήρια) για το σχολικό έτος 2008-09

α. Μειονοτικά Γυμνάσια

Σχολείο	Αγόρια	Κορίτσια	Σύνολο
Μειον. Γυμν. Ξάνθης	140	173	313
Μειον. Γυμν. Κομοτηνής	181	191	372
Σύνολο	321	364	685

β. Μειονοτικά Λύκεια

Σχολείο	Αγόρια	Κορίτσια	Σύνολο
Μειον. Λύκειο Ξάνθης	44	75	119
Μειον. Λύκειο Κομοτηνής	80	121	201
Σύνολο	124	196	320

γ. Ιεροσπουδαστήρια

i) Γυμνάσια Ιεροσπουδαστηρίων

Σχολείο	Αγόρια	Κορίτσια	Σύνολο
Εχίνου Ξάνθης	7	4	11
Κομοτηνής	215	105	320
Σύνολο	222	109	331

ii) Λύκεια Ιεροσπουδαστηρίων

Σχολείο	Αγόρια	Κορίτσια	Σύνολο
Εχίνου Ξάνθης	14	0	14
Κομοτηνής	70	39	109
Σύνολο	84	39	123

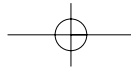
II. Διεθνείς Οργανισμοί και Ανθρώπινα Δικαιώματα

Το Τμήμα Διεθνών Οργανισμών της Διεύθυνσης Διεθνών Εκπαιδευτικών Σχέσεων του ΥΠ-ΠΔΒΜΘ παραμένει Υπεύθυνος Φορέας Συνεργασίας για το Παγκόσμιο Πρόγραμμα της Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Η χώρα μας, ως μέλος της UNESCO, συνεχίζει να συμμετέχει ενεργά στο Πρόγραμμα «Δίκτυο Συνεργαζόμενων Σχολείων της UNESCO» (Associated Schools Project Network-ASPnet) με 100 περίπου σχολικές μονάδες από όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης (Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια). Το πρόγραμμα αυτό εντάσσεται στο ευρύτερο Πρόγραμμα της UNESCO «Εκπαίδευση για όλους» (Education for All) και υποστηρίζει

την ποιότητα στην εκπαίδευση στην πράξη.

Το «Δίκτυο Συνεργαζόμενων Σχολείων» αποσκοπεί στην προώθηση της διεθνούς συνεργασίας και ειρήνης μέσα από την εκπαίδευση, καθώς και στην ενίσχυση της ανθρωπιστικής, πολιτιστικής και διεθνούς διάστασης της εκπαίδευσης. Σε εθνικό επίπεδο τα σχολεία του δικτύου καλούνται να υλοποιήσουν προγράμματα που βασίζονται σε τέσσερις θεματικές ενότητες μεταξύ των οποίων «Ειρήνη και Ανθρώπινα Δικαιώματα». Στόχος των προγραμμάτων αυτών είναι η βελτίωση της εκπαίδευσης με την ανάπτυξη αποτελεσματικών διδακτικών προσεγγίσεων, διδακτικών μεθόδων και εκπαιδευτικού υλικού. Το δίκτυο λειτουργεί ως πολλαπλασιαστής στη διάχυση της πληροφόρησης των αποτελεσμάτων που αποκτήθηκαν. Τα σχολεία του δικτύου μπορούν επίσης να ανα-

πτύξουν δραστηριότητες στο πλαίσιο των λεγόμενων «Πρωτοποριακών Προγραμμάτων» (Flagship Projects). Ενδεικτικές δραστηριότητες σε σχέση με την εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα είναι οι ακόλουθες:

- Πραγματοποιήθηκαν δύο Βιωματικά Εργαστήρια: ένα για εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Αθήνα, και ένα για εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη Θεσσαλονίκη. Στόχος των συναντήσεων αυτών που έγιναν σε συνεργασία με την Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO ήταν η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών σε θέματα Επίλυσης Συγκρούσεων στο σχολείο με άξονα τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

- Πραγματοποιήθηκε το 7^ο Μαθητικό Συμπόσιο του δικτύου Λυκείων Νομού Αττικής που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα των Συνεργαζόμενων Σχολείων της UNESCO, σε συνεργασία με την Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO και τα σχολεία του δικτύου, με θέμα «τα δικαιώματα του παιδιού».

- Το project του 5^{ου} Γυμνασίου Σταυρούπολης με θέμα «Δικαιώματα του παιδιού», το οποίο επελέγη από την UNESCO ως «Καλή Πρακτική», για τη συνεργασία του με τον Συνήγορο του Παιδιού, και συμπεριλήφθηκε στην 1^η έκδοση «Καλών Πρακτικών» της UNESCO για τα ASPnet.

- Κάθε χρόνο, από το 2005, πραγματοποιούνται δραστηριότητες στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Εβδομάδας Δράσης της Εκπαίδευσης για Όλους με στόχο το δικαίωμα στην εκπαίδευση των παιδιών όλου του κόσμου, σε συνεργασία με την Action-Aid.

Επίσης, στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης, εξακολουθεί να λειτουργεί το Πρόγραμμα «Παιδεία για τη Δημοκρατία» (Education for Democratic Citizenship), το οποίο αποτελεί από το 1997 μία από τις προτεραιότητες του Συμβουλίου της Ευρώπης και αποσκοπεί στη διάδοση και την προώθηση εκείνων των αξιών και δεξιοτήτων που απαιτούνται για τη συμμετοχή κάθε πολίτη στις δημοκρατικές διαδικασίες. Το 2007 το Πρόγραμμα μετεξελίχθη σε «Παιδεία για τη Δημοκρατία και Ανθρώπινα Δικαιώματα», ενώ ήδη έχει εγκριθεί η συνέχισή του έως το 2014.

Η έννοια «Παιδεία της Δημοκρατίας» περιλαμβάνει την εκπαίδευση, επιμόρφωση, πληροφόρηση, καθώς επίσης και τις απαραίτητες πρα-

κτικές και δραστηριότητες προκειμένου να εφοδιαστούν οι μαθητές με τις κατάλληλες γνώσεις, δεξιότητες και αντιλήψεις έτσι ώστε στο μέλλον να μπορέσουν να υποστηρίξουν τα δημοκρατικά τους δικαιώματα και υποχρεώσεις στην κοινωνία, να εκτιμήσουν τη διαφορετικότητα, και να παίξουν έναν ενεργό ρόλο στη δημοκρατική ζωή μέσω της προώθησης και προστασίας της δημοκρατίας και των κανόνων δικαίου.

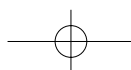
Η εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα εξοπλίζει τους μαθητές με τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες προκειμένου να μπορέσουν να «κτίσουν» και να υπερασπίσουν μία παγκόσμια κουλτούρα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην κοινωνία μέσω της προώθησης και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των βασικών ανθρωπίνων ελευθεριών.

Επιπλέον, 7 ελληνικά σχολεία συμμετείχαν στην πιλοτική φάση της «Αυτοβιογραφίας Διαπολιτισμικών Συναντήσεων» του Συμβουλίου της Ευρώπης, η οποία δημιουργήθηκε προκειμένου να προωθηθεί ο διαπολιτισμικός διάλογος. Η Αυτοβιογραφία των Διαπολιτισμικών Συναντήσεων συνιστά ένα εργαλείο που βοηθά στη δημιουργία ενός προσωπικού ντοκουμέντου από τους μαθητές, το οποίο τους ενθαρρύνει να προβληματιστούν και να πάρουν μαθήματα από τις διαπολιτισμικές συναντήσεις που έχουν βιώσει και οι οποίες τους έχουν κάνει ισχυρή ή μακροχρόνια εντύπωση.

Τέλος, το Τμήμα Υγείας και Περιβαλλοντικής Αγωγής της Διεύθυνσης Συμβουλευτικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων του ΥΠΠΔΒΜΘ συμβαδίζοντας με τους στόχους της UNESCO, η οποία κάλεσε τα κράτη μέλη της UNICEF να προγραμματίσουν τις δράσεις τους για τη δεκαετία 2005-2014 ονομάζοντάς τη «Δεκαετία της Εκπαίδευσης για την Αειφορία», διαμόρφωσε εκπαιδευτικές δράσεις που στοχεύουν στο να καλλιεργήσουν στους μαθητές στάσεις που χαρακτηρίζουν τον ενεργό πολίτη και ταυτόχρονα προωθούν το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία, μέσω της από κοινού υλοποίησης δράσεων με κοινωνικούς φορείς.

III. Δίκτυο για την πρόληψη και καταπολέμηση της σεξουαλικής βίας στα παιδιά

Υπενθυμίζουμε ότι το ΥΠΠΔΒΜΘ είναι ιδρυ-

τικό μέλος του Δικτύου για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Σωματικής Τιμωρίας στα Παιδιά. Τα άλλα ιδρυτικά μέλη του Δικτύου είναι το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης, η Ανεξάρτητη Αρχή Συνήγορος του Πολίτη, το Ινστιτούτο Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης, το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, η Ελληνική Παιδιατρική Εταιρεία και η Ελληνική Εθνική Επιτροπή UNICEF.

Στις 24 Ιανουαρίου 2007 τέθηκε σε ισχύ ο Ν. 3500/2006 (ΦΕΚ Α΄ 232), που ψηφίστηκε στην Ελληνική Βουλή, «για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας». Στο νόμο αυτό περιλαμβάνεται το άρθρο 4 όπου για πρώτη φορά γίνεται σαφές ότι η σωματική τιμωρία δεν είναι επιτρεπτή στο πλαίσιο της ανατροφής και διαπαιδαγώγησης των παιδιών.

Επιπλέον, στις 30 Απριλίου 2007 δημοσιοποιήθηκε επίσημα ο «Δεκάλογος για τη Σωματική Τιμωρία στα Παιδιά», ο οποίος συντάχθηκε από την οργανωτική ομάδα του Δικτύου στο πλαίσιο των δράσεών του για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών σχετικά με τη χρήση της σωματικής τιμωρίας και την υιοθέτηση μη βίαιων μεθόδων για τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών, όπως είναι η επικοινωνία και ο διάλογος. Περισσότερες από 700 αφίσες με το Δεκάλογο κατά της Σωματικής Τιμωρίας στα Παιδιά ταξιδεύουν μαζί με τους πολίτες στα λεωφορεία, τα τρόλεϊ, τον ηλεκτρικό, τον προαστιακό σιδηρόδρομο και το μετρό, ενώ ο Δεκάλογος προβάλλεται και στις οθόνες του τραμ.

Το Τμήμα Διεθνών Οργανισμών της Διεύθυνσης Διεθνών Εκπαιδευτικών Σχέσεων του ΥΠ-ΠΔΒΜΘ, με αφορμή την «Παγκόσμια Ημέρα κατά της σωματικής τιμωρίας των παιδιών», συμμετείχε στις 30 Απριλίου 2009 στο Ζάππειο Μέγαρο σε ανοικτή εκδήλωση που διοργανώθηκε από το Δίκτυο.

Ακόμη, με αφορμή την 30ή Απριλίου εκδόθηκε η υπ' αρ. 47152/Γ2/27.04.2009 Εγκύκλιος, προκειμένου να αναγνωσθεί στους μαθητές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης το κείμενο του «Δικτύου για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Σωματικής Τιμωρίας στα Παιδιά».

Επίσης, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού, 11 Δεκεμβρίου, το Δίκτυο στο πλαίσιο της καμπάνιας του για την εξάλειψη της σω-

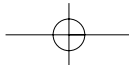
ματικής τιμωρίας, δημιούργησε τρία μικρά βίντεο και μία σπονδυλωτή κάρτα. Τα βίντεο έγιναν με την ευγενική συμμετοχή του συγγραφέα Ευγένιου Τριβιζά, της ηθοποιού Κάρμεν Ρουγγέρη και του καραγκιοζοπαίχτη Γιάννη Νταγιάκου. Την κάρτα με το μήνυμα «Το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο... Ας βγει και από την ζωή μας!» εμπνεύστηκε ο Ευγένιος Τριβιζάς και φιλοτέχνησε η ζωγράφος Λίνα Καρανικολάου.

IV. Ειδική αγωγή και εκπαίδευση

Με βάση το Σύνταγμα της Ελλάδας, τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, τη Διακήρυξη της Σαλαμάνκα και όλες τις Διεθνείς Διακηρύξεις για τα Δικαιώματα των Αναπήρων και των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, αλλά και με την αποδοχή μίας πραγματικότητας εξέλιξης, ανατρέψιμης και δυναμικής και στο πλαίσιο μίας εκπαιδευτικής, μεταρρυθμιστικής προσπάθειας που έχει ως επίκεντρο «τον άνθρωπο» ως οντότητα αλλά και ως πολίτη με ίσα δικαιώματα και ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση η Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής προέβη το έτος 2009 (μετά τη ψήφιση και του Ν. 3699/2008) σε μία σειρά καινοτόμων παρεμβάσεων – θεσμικών, οργανωτικών και λειτουργικών – καθώς και στην ενσωμάτωση σύγχρονων εκπαιδευτικών μεθόδων και τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ιστορικά αναφέρουμε, ότι οι Νόμοι 1143/1981 (ΦΕΚ Α΄ 80), 2817/2000 (ΦΕΚ Α΄ 78) και 3699/2008 (ΦΕΚ Α΄ 199) με αποκλειστικό αντικείμενο την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση αποτέλεσαν σημεία αναφοράς στην εξέλιξη του θεσμού στην Ελλάδα αντικατοπτρίζοντας τις επικρατούσες αντιλήψεις σχετικά με την Ειδική Αγωγή και τα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Για παράδειγμα, ο Ν. 1143/1981 αφορά στο θέμα της «Ειδικής Αγωγής, Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαιδύσεως, Απασχολήσεως και Κοινωνικής Μερίμνης των εκλιπόντων εκ του φυσιολογικού ατόμων», ο Ν. 2817/2000 στην «Εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» και ο Ν. 3699/2008 στην «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες».

Ειδικότερα, με βάση τις διατάξεις του Ν. 2817/2000, ρυθμίστηκαν χρονίζοντα θεσμικά και λειτουργικά θέματα της εκπαίδευσης των «Ατό-

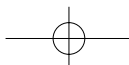
μων με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες». Δημιουργήθηκαν τα Κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (ΚΔΑΥ) που παρείχαν υπηρεσίες διάγνωσης, αξιολόγησης και υποστήριξης των μαθητών, καθώς και υποστήριξης και πληροφόρησης των εκπαιδευτικών. Ιδρύθηκαν οι Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής (ΣΜΕΑ), ενώ καθορίστηκε η κατάταξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στους διάφορους τύπους Ειδικής Αγωγής βάσει αξιολόγησης και εισήγησης από το ΚΔΑΥ, και η παροχή παράλληλης στήριξης από εκπαιδευτικό ειδικής αγωγής σε όσους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες φοιτούν στη συνήθη σχολική τάξη στα γενικά σχολεία.

Το 2008 ψηφίστηκε ο νέος Νόμος 3699 για την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (ΕΑΕ) Ατόμων με Αναπηρία ή με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες που επικαιροποιεί, κωδικοποιεί και συμπληρώνει προηγούμενες διατάξεις. Με το νόμο αυτό θεσπίζεται για πρώτη φορά με σαφήνεια ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης ως αναπόσπαστο μέρος της υποχρεωτικής και δωρεάν δημόσιας εκπαίδευσης και προσδιορίζεται η ελάχιστη διάρκειά της, ενώ προβλέπεται η ουσιαστική και λειτουργική υποστήριξη του στόχου της συνεκπαίδευσης. Εισάγεται ο θεσμός της «πρώιμης παρέμβασης» για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Θεσμοθετείται η διαφορική διάγνωση και προσδιορίζονται οι σχετικές διαδικασίες και οι φορείς διάγνωσης ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών – κυρίως τα Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης Ειδικών Εκπαιδευτικών Αναγκών (ΚΕΔΔΥ), για τα οποία πε-

ριγράφεται η στελέχωση, η λειτουργία και οι αρμοδιότητές τους. Στο Ν. 3699/2008 περιγράφονται ειδικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες, οι οποίες υποστηρίζουν την ισότιμη μεταχείριση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, ωστόσο διαφαίνεται η ανάγκη για περαιτέρω βελτίωση της κοινωνικής και εκπαιδευτικής ένταξής τους.

Στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού και της αποτελεσματικότητας της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης δόθηκε βαρύτητα στη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων και ομάδων με μία σειρά ημερίδων-σεμιναρίων.

Για την ευρύτερη κοινωνικοοικονομική προσέγγιση της αναπηρίας και τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών κρίνεται απαραίτητο, η εκπαιδευτική προσέγγιση να εστιάσει στη λειτουργικότητα και σε όλες εκείνες τις διευκολύνσεις που θα καθιστούν τους μαθητές ικανούς να συμμετέχουν πλήρως στο γενικό πλαίσιο εκπαίδευσης καθώς και να αποκτήσουν τα απαραίτητα εφόδια για την κοινωνική τους ενσωμάτωση και την προσωπική τους ανεξαρτησία. Συνεπώς, θεσπίζεται άμεσα ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της ΕΑΕ και εισάγεται η μέριμνα για τη Δια Βίου Μάθηση των ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες από την προσχολική εκπαίδευση έως την επαγγελματική κατάρτιση στη μετασχολική περίοδο πέραν του 23^{ου} έτους της ηλικίας τους. Για την επίτευξη της καλύτερης Εκπαίδευσης σε κατάλληλο εκπαιδευτικό πλαίσιο φοίτησης, αυξάνεται διαρκώς ο αριθμός των νέων δομών Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης όπως εμφανίζεται και στον παρακάτω πίνακα, καθώς και η διαρκής αύξηση του εξειδι-

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ ΠΟΥ ΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΕΔΑ

α) Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

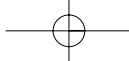
ΙΔΡΥΜΕΝΑ ΣΜΕΑΕ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΩΣ	ΤΕ (ΤΜΗΜΑ ΕΝΤΑΞΗΣ) ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ	ΤΕ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΩΝ	ΕΙΔΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ	ΕΙΔΙΚΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	707	24	137	24	892
2000	30	0	7	0	37
2001	124	33	3	61	221
2002	120	29	10	12	171
2003	0	0	0	0	0
2004	332	85	16	11	444
2005	261	81	8	6	356
2006	132	75	9	8	224
2007	130	47	6	6	189
2008	159	46	6	6	217
2009	264	64	5	3	336
ΣΥΝΟΛΟ	2.259	484	207	137	3.087

β) Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

ΙΔΡΥΜΕΝΑ ΣΜΕΑΕ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

	ΤΕ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ	ΤΕ ΛΥΚΕΙΩΝ	ΤΕ ΕΠΑΛ	ΕΙΔΙΚΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ	ΕΙΔΙΚΑ ΛΥΚΕΙΑ	ΕΕΕΕΚ	ΤΕΕ Α΄ ΒΑΘΜ. ΕΙΔ. ΑΓΩΓΗΣ	ΤΕΕ Β΄ ΒΑΘΜ. ΕΙΔ. ΑΓΩΓΗΣ	ΕΙΔ. ΕΠΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΕΩΣ 2000	5	3		6	4					18
2000	4	2								6
2001				1		30				31
2002	55	8		1		19	3			86
2003	42	4				12				58
2004	79	7				11	4	1		102
2005	99	7				8	6	4		124
2006	92	6				1	7	4		110
2007	40	5				6	6	0		57
2008	51	5	7			3	2	1		69
2009	86	8	3	1		4	6	2	2	112
ΣΥΝΟΛΟ	553	55	10	9	4	94	34	12	2	773

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

α) Στελέχωση και μαθητές κατά το έτος 2008-2009

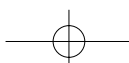
Περιγραφή ΣΜΕΑ	ΣΜΕΑΕ (που λειτουργούν)	Εκπ/κοί Μόνιμοι- Αναπλ.	Ειδ. Εκπ. Προσωπικό	Μαθητές
Ειδικά νηπιαγωγεία	106	138	545	402
Ειδικά δημοτικά σχολεία	178	892		2998
Τμήματα ένταξης σε γενικά νηπιαγωγεία	265	265		602
Τμήματα ένταξης σε γενικά δημοτικά σχολεία	1526	1526		14349
Ειδικά γυμνάσια	10	123	492	325
Ειδικά Λύκεια	6	64		119
ΤΕΕ Ειδικής Αγωγής	20	252		594
ΕΕΕΕΚ	72	691		2263
Τμήματα ένταξης Δ/θμιας	302	432		1694
Συνεκπαίδευση στη γενική τάξη				253
ΣΥΝΟΛΟ	2.485	4.383	1.037	23.599

β) Στελέχωση και μαθητές κατά το έτος 2009-2010

ΣΜΕΑΕ & Τ.Ε. Π/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ	ΑΡΙΘ. ΙΔΡ. ΣΜΕΑΕ	ΑΡΙΘ. ΣΜΕΑΕ	ΕΚΠ/ΚΟ ΠΡΟ- ΣΩΠΙΚΟ		Ε.Ε.Π.		Ε.Β.Π.	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ	ΩΡΟΜΙΣΘΙΟΙ	ΑΡΙΘΜ ΜΑΘ
			ΜΟΝ. – ΑΝΑΠΛ.	ΜΟΝ. – ΑΝΑΠΛ.	ΜΟΝ. – ΑΝΑΠΛ.	ΜΟΝ. – ΑΝΑΠΛ.				
ΕΙΔΙΚΑ Δ.Σ.		174	691	285	464	178			50	3198
ΕΙΔΙΚΑ ΝΗΠ.		98	107	35	37	25				444
Τ.Ε. Δ.Σ.		1562	1369	399	3	5			7	17864
Τ.Ε. ΝΗΠ.		243	194	69	0	4				841
ΣΥΝΟΛΟ		2.077	2.361	788	504	212		0	57	22.347

κευμένοι προσωπικού που στελεχώνει αυτά:

ΣΜΕΑΕ & Τ.Ε. Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ	ΑΡΙΘ. ΣΜΕΑΕ ΙΔΡ.	ΑΡΙΘ. ΣΜΕΑΕ ΛΕΙΤ.	ΕΚΠ/ΚΟ ΠΡΟ- ΣΩΠΙΚΟ		Ε.Ε.Π.		Ε.Β.Π.	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ	ΩΡΟΜΙΣΘΙΟΙ	ΑΡΙΘΜ ΜΑΘ
			ΜΟΝ. – ΑΝΑΠΛ.	ΜΟΝ. – ΑΝΑΠΛ.	ΜΟΝ. – ΑΝΑΠΛ.	ΜΟΝ. – ΑΝΑΠΛ.				
ΕΙΔΙΚΑ ΓΥΜ.	13	10	113	28	30	6			16	337
ΕΙΔΙΚΑ ΛΥΚ.	7	5	24	6	11	4			7	86
Τ.Ε. ΓΥΜ.	541	300	161	172	21				321	3562
Τ.Ε. ΛΥΚ.	53	15	18	10		3			24	88
Τ.Ε. ΕΠΑΛ	10	9	6	8					8	116
ΕΕΕΕΚ	94	75	481	316	263	97			175	2556
ΤΕΕ	48	29	226	67	54	13			74	862
ΣΥΝΟΛΟ	766	443	1.029	607	379	123		0	625	7.607

Ωστόσο, παρά την αύξηση των δομών της Ειδικής Αγωγής και του προσωπικού σε αυτά, εξακολουθούν να παραμένουν πολλά προβλήματα και απαιτούνται περαιτέρω ενισχυμένες προσπάθειες προκειμένου οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες να μπορέσουν να αναπτύξουν την προσωπικότητά τους, τα ταλέντα και τη δημιουργικότητά τους, όπως και τις διανοητικές και σωματικές τους ικανότητες, στο μέγιστο βαθμό, και να τους παρασχεθούν οι αναγκαίες διευκολύνσεις για να συμμετέχουν αποτελεσματικά και ισότιμα στην κοινωνία.

Να σημειωθεί ότι η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ) μετέχει με συναντήσεις και με επιστολές στη λήψη αποφάσεων. Με απόφαση της Υπουργού Παιδείας ΔΒΜΘ, στις 30.11.2009, μετείχε στην πενταμελή Κοινή Επιτροπή Στελεχών του Υπουργείου και της ΕΣΑμεΑ με στόχο τη χάραξη πολιτικών προτεραιοτήτων για την αντιμετώπιση των σοβαρών προβλημάτων που αφορούν την εκπαίδευση των παιδιών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Όσον αφορά την προσαρμογή του εκπαιδευτικού και διδακτικού υλικού, τη χρησιμοποίηση ειδικού εξοπλισμού, συμπεριλαμβανομένου του ηλεκτρονικού εξοπλισμού και λογισμικού, και την παροχή κάθε είδους διευκολύνσεων και εργονομικών διευθετήσεων από τις ΣΜΕΑΕ και τα ΚΕΔΔΥ, υλοποιήθηκαν τα εξής:

α) με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινωνία της Πληροφορίας του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης «Προμήθεια Υπολογιστικού και Ειδικού Εξοπλισμού για: 1. Σχολικές Μονάδες Δευτεροβάθμιας Ειδικής Αγωγής και ΚΔΑΥ, 2. Ενίσχυση μαθητών ΑΜΕΑ, 3. Δημόσιες Βιβλιοθήκες» εξοπλίστηκαν 36 ΣΜΕΑΕ και 2 ΚΕΔΔΥ με Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές και παραδόθηκαν 3.780 Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές με Υπολογιστικό εξοπλισμό και ειδικές περιφερειακές συσκευές στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Συγκεκριμένα, το υποέργο 2 αφορούσε την ενίσχυση 390 μαθητών με προβλήματα όρασης με φορητό Ηλεκτρονικό Υπολογιστή (laptop) συνοδευόμενου από Ειδικά Λογισμικά Ανάγνωσης-Μεγέθυνσης Οθόνης και, όπου κρίθηκε απαραίτητο, από οθόνη Braille. 49 από αυτούς τους μαθητές κρίθηκε απαραίτητο να προμηθευτούν μόνο γραφομηχανή Braille.

Το υποέργο 3 αφορούσε την ενίσχυση 1.437 μαθητών με κινητικά προβλήματα και πολλαπλές αναπηρίες με Ηλεκτρονικό Υπολογιστή Γραφείου με οθόνη TFT 19΄΄ και με εγκατεστημένο, εκτός του Λειτουργικού Συστήματος και του Λογισμικού Εφαρμογών Γραφείου, και Λογισμικό Αυτόματης Φωνητικής Πληκτρολόγησης. Για όσους κρίθηκε απαραίτητο ο εξοπλισμός συνοδεύεται από Ειδικές Περιφερειακές Συσκευές.

Το υποέργο 4 αφορούσε την ενίσχυση 1.953 μαθητών με νοητική υστέρηση με Ηλεκτρονικό Υπολογιστή Γραφείου με οθόνη TFT 19΄΄ και με εγκατεστημένο Λειτουργικό Σύστημα και Λογισμικό Εφαρμογών Γραφείου που συνοδεύεται για το σύνολο των μαθητών από Ειδικές Περιφερειακές συσκευές.

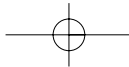
Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο διέθεσε επίσης λογισμικά προγράμματα για την υποστήριξη του διδακτικού έργου των ΑΜΕΑ.

β) Διατέθηκαν 5.000 βιβλία Ειδικής Αγωγής (εγκεκριμένα από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο) στους μαθητές ΕΑΕ. Πραγματοποιήθηκε η προσαρμογή των βιβλίων Γενικής Αγωγής στις ανάγκες των αμβλυώπων μαθητών και η μετατροπή των βιβλίων Γενικής Αγωγής στη γραφή Braille για τις ανάγκες των τυφλών μαθητών.

Συγκεκριμένα για την προσαρμογή των βιβλίων, με βάση τα στοιχεία των Διευθύνσεων Εκπαίδευσης, φοιτούν το σχολικό έτος 2009-2010 στις ΣΜΕΑΕ της χώρας μας 240 αμβλύωπες μαθητές. Για το λόγο αυτό συγκροτήθηκε ομάδα εργασίας για την προσαρμογή των διδακτικών βιβλίων στις ανάγκες των αμβλυώπων μαθητών ΠΕ και ΔΕ και ομάδα εργασίας για την μετατροπή των διδακτικών βιβλίων στη γραφή Braille.

γ) Για τους βαρήκοους μαθητές δίνεται η δυνατότητα χορήγησης ακουστικών βαρηκοΐας καθώς και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (εκπαιδευτικών βοηθημάτων και τεχνικών οργάνων τα οποία διευκολύνουν την πρόσβαση στο χώρο και στη μαθησιακή διαδικασία που έχει ανάγκη το παιδί στο σχολείο ή στο σπίτι και για τα οποία δεν απαιτείται ιατρική γνωμάτευση και συνταγή) μετά από την εισήγηση του ΚΕΔΔΥ.

δ) Επιπλέον, το Γραφείο Δικτυακής Εκπαιδευτικής Πύλης του ΥΠΠΔΒΜΘ, κατά τη διάρκεια του έτους 2009 στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του, δηλ. την ανάρτηση εκπαιδευτικού υλικού για την εκπαιδευτική κοινότητα, πραγματοποίησε

τις εξής ενέργειες που αφορούν στα άτομα με ειδικές ανάγκες:

- Ανάρτηση των βιβλίων της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης με τίτλο «Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας», τα οποία πραγματεύονται θέματα που αφορούν στη διδασκαλία των μαθητών με αναπηρίες ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η ηλεκτρονική ανάρτηση των βιβλίων στοχεύει στο να βοηθήσει την προσπάθεια των εκπαιδευτικών που επιχειρούν να δομήσουν εξατομικευμένες διδακτικές παρεμβάσεις υποστηρίζοντας το βίωμα του παιδιού στο σχολείο, την οικογένεια και την κοινότητα.

- Ανάρτηση δύο νέων τίτλων λογισμικών για ΑΜΕΑ: α) το εκπαιδευτικό πακέτο «Μικροί καλλιτέχνες σε δράση», το οποίο αξιοποιεί τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας με ενότητες ζωγραφικής, σχεδίου, μουσικής, κειμένων, εικόνων, έργων τέχνης και προσαρμόζεται στις ικανότητες και τις δυνατότητες των μαθητών έτσι ώστε όλοι να έχουν το επιθυμητό αποτέλεσμα, και β) το ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό πακέτο «Μαθαίνω να Κυκλοφορώ με Ασφάλεια Β'», το οποίο προσφέρει απλά και δημιουργικά μαθήματα κυκλοφοριακής αγωγής, παιχνίδια κυκλοφοριακής αγωγής και εξοικείωσης και προσεγγίζει τη γνώση διαθεματικά και βιωματικά.

Στο πλαίσιο του συνολικού Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Ανάπτυξης 2007-2013, και ειδικότερα του Επιχειρησιακού Προγράμματος για την Εκπαίδευση και τη Δια Βίου Μάθηση δίνεται έμφαση στην ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής όλων στο εκπαιδευτικό σύστημα με έμφαση στα άτομα με αναπηρία και στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Προωθούνται πιλοτικά και αναπτυξιακά προγράμματα για την εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία που αφορούν:

- στην εξειδίκευση και επιμόρφωση του προσωπικού,
- στην ανάπτυξη και προμήθεια βοηθημάτων και εξειδικευμένων αξιολογικών και εκπαιδευτικών εργαλείων και ιδιαίτερα στην ανάπτυξη ειδικού λογισμικού,
- στην ανάπτυξη δομών υποστήριξης παιδιών με πολλαπλές αναπηρίες με έμφαση στον αυτισμό και τη νοητική υστέρηση,
- στην ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης, και

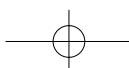
- στην άρση των κοινωνικών προκαταλήψεων έναντι των ατόμων με αναπηρία.

Επίσης, βασικός στόχος του Προγράμματος είναι η καταπολέμηση της σχολικής διαρροής προάγοντας υποστηρικτικά μέτρα στο δημοτικό και στο γυμνάσιο.

V. Δημόσιες Βιβλιοθήκες, Γενικά Αρχεία και Εκπαιδευτική Ραδιοτηλεόραση

Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες και τα Γενικά Αρχεία του Κράτους είναι πνευματικά ιδρύματα με μορφωτικό και πληροφοριακό σκοπό που στηρίζουν την εκπαιδευτική διαδικασία ποικιλοτρόπως, εξασφαλίζουν την ισότιμη πρόσβαση όλων των κοινωνικών ομάδων στην πληροφορία και τη γνώση και προωθούν τη δια βίου μάθηση, εξυπηρετώντας με τον τρόπο αυτό τα ανθρώπινα δικαιώματα στην παιδεία και τον πολιτισμό.

Οι 46 Δημόσιες Βιβλιοθήκες καλύπτουν τις ανάγκες πληροφόρησης και πρόσβασης στη γνώση μεγάλου μέρους της επικράτειας, καθώς 29 από αυτές είναι Κεντρικές με έδρα την πρωτεύουσα Νομού. Εξυπηρετούν τους ερευνητές και τους κατοίκους της τοπικής κοινωνίας, τους μαθητές και τα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας γενικότερα. Στα Δημόσια Κέντρα Πληροφόρησης που έχουν δημιουργηθεί στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες εξυπηρετούνται καθημερινά χρήστες όλων των κοινωνικών ομάδων της ευρύτερης περιοχής με δωρεάν πρόσβαση στο διαδίκτυο. Επιπλέον, συνεχίζεται το έργο των 29 κινητών βιβλιοθηκών, οι οποίες επισκέπτονται 2.000 περίπου δανειστικά κέντρα, κυρίως σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης που δεν διαθέτουν σχολική βιβλιοθήκη, αλλά και νοσοκομεία, κέντρα τρίτης ηλικίας, κατοίκους απομακρυσμένων περιοχών κλπ. Ολοκληρώθηκε, επιπροσθέτως, έργο για την απόκτηση από κάθε Δημόσια Βιβλιοθήκη ειδικού εξοπλισμού που επιτρέπει την πρόσβαση στους υπολογιστές και το διαδίκτυο στα άτομα με προβλήματα όρασης ή κίνησης. Ο εξοπλισμός αυτός θα καλύπτει ευρύτερες πληροφοριακές ανάγκες των ΑΜΕΑ στις τοπικές κοινωνίες. Στο πλαίσιο του ίδιου έργου, συμπεριλήφθηκαν και 30 Δημοτικές Βιβλιοθήκες, στις οποίες έχει εγκατασταθεί αντίστοιχος εξοπλισμός για τη λειτουργία σταθμών εργασίας ΑΜΕΑ. Στις ίδιες Δημοτικές Βιβλιοθήκες ολοκληρώθηκε το έργο

της δημιουργίας 30 Κέντρων Πληροφόρησης, ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στις αυξημένες απαιτήσεις των χρηστών τους, υπό το πρίσμα των αλλαγών που επιβάλλει η τεχνολογική εξέλιξη.

Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες και τα Γενικά Αρχεία του Κράτους υλοποιούν προγράμματα συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση και αναπτύσσουν συνεργασίες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Συγκεκριμένα, ολοκληρώθηκαν προγράμματα ψηφιοποίησης: α) υλικού των Αρχαικών Υπηρεσιών, με αποτέλεσμα τη δημιουργία ψηφιακής βιβλιοθήκης 7.500.000 σελίδων, β) υλικού των Δημοσίων Βιβλιοθηκών, 15.000.000 σελίδων. Στα αποτελέσματα των μεγάλων αυτών έργων, μεταξύ άλλων, εντάσσονται η προαγωγή της επιστήμης, η προώθηση της έρευνας, η εξ αποστάσεως εξυπηρέτηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, αλλά και του ευρύτερου κοινού.

Καταληκτικά, οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες και τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, για την προώθηση της αναγνωσιμότητας, αλλά και της διάσωσης και προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως και για την καλλιέργεια αντίστοιχης ευαισθητοποίησης των παιδιών, πραγματοποιούν συναντήσεις με συγγραφείς, διοργανώνουν επιμορφωτικές ημερίδες και εκπαιδευτικά εργαστήρια, υλοποιούν διαδραστικά προγράμματα και προβαίνουν σε διάφορες πνευματικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, με τη συμμετοχή όλων των κοινωνικών ομάδων, χωρίς διακρίσεις.

Επιπλέον, η Διεύθυνση Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης του ΥΠΠΔΒΜΘ ανέλαβε πρωτοβουλίες και προχώρησε στις εξής δράσεις που άπτονται της Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου:

α) **Δημιουργία Πρότυπου Εκπαιδευτικού Σεναρίου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης** (Intercultural Approach Educational Scenario Template), καθώς και πρακτικών εφαρμογών του για χρήση στη σχολική τάξη, τόσο για την Πρωτοβάθμια όσο και για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έργου EduTubePlus (www.edutubeplus.eu).

β) **Παραγωγή οπτικοακουστικού εκπαιδευτικού υλικού με στόχο την προώθηση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.**

1. **Σεβασμός στην Ανεκτικότητα και τη Διαφορετικότητα.** Με στόχο την ευαισθητοποίηση

της εκπαιδευτικής κοινότητας σε θέματα προστασίας και σεβασμού των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, την ισότητα και τη διαφορετικότητα, η Διεύθυνση Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης προέβη σε παραγωγή εκπαιδευτικών ταινιών:

- **Ευμενίδες: Η άρνηση της βίας**, διάρκειας 36', ταινία, η οποία αναφέρεται στις «Ευμενίδες» του Αισχύλου, που αποκηρύσσουν τον πρωτόγονο νόμο της ανταπόδοσης και προάγουν τις οικουμενικές αξίες της επιείκειας, της ανεκτικότητας και της έννομης δικαιοσύνης. Η ταινία παρουσιάστηκε στο 8^ο Σεμινάριο Αρχαίου Δράματος στη Θεσσαλονίκη και στο Διεθνές Συμπόσιο Αρχαίου Δράματος στην Αθήνα με προτάσεις δραστηριοτήτων στη σχολική αίθουσα και προσομοίωση δραστηριοτήτων με θέμα τη βία.

- **Ο Πάνω και ο Κάτω**, διάρκειας 10', ταινία της σειράς παιδικής λογοτεχνίας «**Ιστορίες χωρίς τέλος**», όπου τονίζεται η αξία της ενσυναίσθησης και του σεβασμού στα Δικαιώματα του Άλλου.

2. **Προστασία του Περιβάλλοντος.** Σχετικά με το περιβάλλον, η Διεύθυνση Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης παρήγαγε μία σειρά εκπαιδευτικών ταινιών με σκοπό την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σε θέματα κλιματικής αλλαγής:

- **Πράσινη Ενέργεια:** διάρκειας 12', ταινία που αναφέρεται στις τέσσερις βασικές ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ηλιακή, αιολική, γεωθερμία, βιομάζα). Συμμετείχε δε στο Ευρωπαϊκό Διαγωνισμό εκπαιδευτικών ταινιών **Media Awards 2009**, όπου διακρίθηκε με έπαινο ανάμεσα σε 250 εκπαιδευτικές ταινίες.

- **Ο Εφιάλτης της Ξηρασίας**, διάρκειας 15', ταινία που αναφέρεται στις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής (ερημοποίηση, λειψυδρία, κλπ).

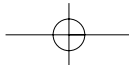
- **Το Μικροκλίμα της Αττικής** διάρκειας 16', ταινία που αναφέρεται στα προβλήματα που προκύπτουν στο αστικό τοπίο και το μικροκλίμα της Αττικής από την κλιματική αλλαγή

3. ΑΜΕΑ

- **Μεσογειακή Αναιμία**, διάρκειας 14', ταινία που αναφέρεται στο κοινωνικών διαστάσεων ιατρικό θέμα της μεσογειακής αναιμίας, τονίζοντας την αξία της αλληλεξάρτησης των ανθρώπων, καθώς και τη σημασία της αιμοδοσίας ως δώρου ζωής.

4. Προστασία του Παιδιού

- **Οδύσσεια στο Διαδίκτυο:** 5 επεισόδια των 15' που αναφέρονται στους κινδύνους του Διαδι-

κτύου με στόχο την προστασία του παιδιού απ' αυτούς.

VI. Δραστηριότητες του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου σε σχέση με τα δικαιώματα του ανθρώπου

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο έχει εκπονήσει καινούργια Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (ΑΠΣ) για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Τα συγκεκριμένα προγράμματα συντάσσονται με γνώμονα πάντα τη σύγχρονη μεταβαλλόμενη ελληνική κοινωνία κι έχουν ως επίκεντρο το μαθητή και τον εκπαιδευτικό. Έτσι, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο πολυπολιτισμικό περιβάλλον των σχολείων αλλά και σε θέματα που άπτονται των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της πολιτισμικής και γλωσσικής ταυτότητας. Ως γενικές αρχές των νέων ΑΠΣ, μεταξύ άλλων, ορίζονται τα ακόλουθα:

- η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών και δυνατοτήτων για όλους τους μαθητές, ανεξάρτητα από το κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις και την εθνική τους προέλευση,

- η ενίσχυση της πολιτισμικής και γλωσσικής ταυτότητας στο πλαίσιο μίας πολυπολιτισμικής κοινωνίας, και

- η ενθάρρυνση, η προβολή και η ανάπτυξη θεμάτων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, για την παγκόσμια ειρήνη καθώς και η διασφάλιση της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας με απώτερο στόχο την ευαισθητοποίηση των μαθητών.

Επιπλέον, στο πρόγραμμα της Ευέλικτης Ζώνης, μεταξύ άλλων, δίνονται ως σχέδια (projects) θεματικές τις οποίες καλούνται οι μαθητές να αναπτύξουν. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Μέσα από ένα πολυγλωσσικό και πολυπολιτισμικό περιβάλλον, δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να αξιοποιήσουν δημιουργικά τη γλωσσική και πολιτισμική διαφορετικότητα.

- Δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να εκφράσουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους μέσα από διαπολιτισμικές εργασίες που λαμβάνουν χώρα στο σχολικό περιβάλλον.

- Προβάλλεται η ιδέα του σχολείου ανοιχτών οριζόντων στο οποίο έχουν όλοι δικαίωμα στη μάθηση.

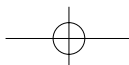
Επιπλέον, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (ΠΙ) εμπλούτισε τα ΑΠΣ των μαθημάτων της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης με έννοιες, φαινόμενα, ζητή-

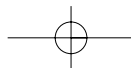
ματα και προβλήματα του περιβάλλοντος και ανέπτυξε Προγράμματα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Διαθεματικών Δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΥΑ 21072β/Γ2, ΦΕΚ Β' 304/13.03.2003) και συνέγραψε Οδηγό/Βοήθημα για τον εκπαιδευτικό υποχρεωτικής εκπαίδευσης προκειμένου να διευκολυνθεί το έργο του στην υλοποίηση ανάλογων προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σύμφωνα με τις αρχές και τις αξίες της Εκπαίδευσης για την Αειφορία. Επιπροσθέτως, στο εν λόγω βοήθημα υπάρχει θεματική ενότητα με τίτλο «Ανθρώπινες σχέσεις και αξίες» στην οποία αναλύονται θέματα όπως οι συνθήκες ανθρώπινης διαβίωσης, η ενίσχυση του ρόλου κοινωνικών ομάδων, ο ρόλος των γυναικών, των παιδιών και των νέων, ισότητα φύλων, προβλήματα μειονοτήτων, κοινωνικά προβλήματα, καλλιέργεια ατομικής και κοινωνικής ευθύνης, κά και προτείνονται ανάλογες δραστηριότητες. Γενικότερα, στόχος του ΠΙ είναι η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, από προαιρετική σχολική δραστηριότητα που είναι σήμερα, να αποτελέσει μέρος του επίσημου ωρολογίου προγράμματος των σχολείων, ώστε όλοι/ες οι μαθητές/τριες να ευαισθητοποιηθούν στην προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και στο σεβασμό όλων των μορφών ζωής μέσα σε αυτό.

Επιπρόσθετα, θέματα διακρίσεων, ρατσισμού, ξενοφοβίας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων βρίσκονται στην «Ημερησία Διάταξη» του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και διαχέονται σε όλη την εκπαίδευση (Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια), τόσο στα σχολικά εγχειρίδια των μαθητών και στα βιβλία του εκπαιδευτικού, όσο και κατά τις σχετικές δραστηριότητες των στελεχών του ΠΙ (Ημερίδες, Συνέδρια, επισκέψεις, αφίσες κτλ).

Σημαντική είναι, επίσης, η συνδρομή του ΠΙ στην ευαισθητοποίηση και ενθάρρυνση των εκπαιδευτικών. Συγκεκριμένα το ΠΙ πραγματοποιεί από το σχολικό έτος 2006-2007 ταχύρρυθμο επιμορφωτικό πρόγραμμα σχετικά με τη διαχείριση προβλημάτων τάξης. Σκοπός του προγράμματος είναι να εμπλουτίσουν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τις γνώσεις τους και να βελτιώσουν τις πρακτικές τους ώστε να ανταποκρίνονται αποτελεσματικότερα στη διαχείριση προβλημάτων τάξης.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται από το ΠΙ στα ακό-

λουθα ζητήματα:

- Στη διαχείριση φαινομένων παραβατικής συμπεριφοράς και στην εφαρμογή των κατάλληλων επιστημονικών μεθόδων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων επιθετικότητας και βίας στο σχολικό περιβάλλον.

- Στην καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων και τρόπων διαχείρισης συγκρούσεων, στρες και θυμού στη σχολική τάξη.

- Στον εντοπισμό των παραγόντων που επιτείνουν τη βία και την επιθετικότητα.

- Στην εδραίωση θετικού ψυχολογικού κλίματος που συμβάλλει στην αποδοχή της διαφορετικότητας και στη δημιουργία πνεύματος συνεργασίας, ομόνοιας, αλληλοβοήθειας και αλληλεγγύης μεταξύ των μαθητών μέσα στη σχολική τάξη.

- Στη διαχείριση της πολυπολιτισμικότητας του σχολείου και στους ενδεικνυόμενους τρόπους στήριξης των μαθητών με πολιτισμικές διαφορές.

- Στη σωστή διαχείριση των συναισθημάτων των μαθητών (θυμός, φόβος, φθόνος) και στην εφαρμογή στρατηγικών τροποποίησης της συμπεριφοράς.

Όσον αφορά την Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, αυτή έχει συσταθεί στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο με την υπ' αριθμ. 6/08.02.2001 Πράξη του Συντονιστικού Συμβουλίου. Αποστολή της εν λόγω Επιτροπής είναι «ο σχεδιασμός και η εισήγηση μέτρων για την εφαρμογή των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ειδικότερα των δικαιωμάτων του παιδιού, στο εκπαιδευτικό σύστημα». Το έργο της Επιτροπής έχει αποφασιστεί να υλοποιείται με βάση τους παρακάτω άξονες:

α) Εκπαίδευση στα δικαιώματα του ανθρώπου (επιμόρφωση εκπαιδευτικών, ανάπτυξη προγραμμάτων για όλες τις βαθμίδες, διάχυση αξιών των δικαιωμάτων στα Αναλυτικά Προγράμματα, κτλ).

β) Διασφάλιση της εφαρμογής των δικαιωμάτων του παιδιού μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Τέλος, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο εκπροσωπείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο σε προγράμματα Pestalozzi του Συμβουλίου της Ευρώπης, τα οποία έχουν ως στόχο την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού για την εκπαίδευση εκπαιδευτών στον τομέα «Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και την Πολιτιότητα» (βλ. Council of

Europe/Pestalozzi/resources).

VII. Δραστηριότητες της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης σε σχέση με τα δικαιώματα του ανθρώπου

Η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ) του ΥΠΠΔΒΜΘ είναι ο εθνικός επιτελικός φορέας που σχεδιάζει και συντονίζει προγράμματα και δράσεις στον τομέα της δια βίου μάθησης. Η ΓΓΔΒΜ εφαρμόζει την πολιτική της μέσω:

α) του Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ),

β) των Νομαρχιακών Επιτροπών Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΝΕΛΕ), τις οποίες χρηματοδοτεί με εθνικούς πόρους,

γ) του Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) εθνικής εμβέλειας.

A) Νομοθετικά μέτρα

α) **Θέσπιση Συστήματος Πιστοποίησης της Επαρκούς Γνώσης της Ελληνικής Γλώσσας, της Ελληνικής Ιστορίας και του Ελληνικού Πολιτισμού**

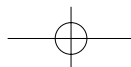
Το 2007 θεσπίστηκε με την ΚΥΑ 16928/17.08.2007 (ΦΕΚ Β' 1638) Σύστημα Πιστοποίησης της επαρκούς γνώσης της ελληνικής γλώσσας και της γνώσης στοιχείων της ελληνικής ιστορίας και του ελληνικού πολιτισμού των υπηκόων τρίτων χωρών, **προκειμένου να αποκτήσουν το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος**, σύμφωνα με το ΠΔ 150/2006 (ΦΕΚ Α' 160).

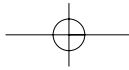
Οι ενδιαφερόμενοι υπήκοοι τρίτων χωρών, προκειμένου να έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής στο Σύστημα Πιστοποίησης για την απόκτηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος, πρέπει:

α) να είναι ηλικίας 16 ετών και άνω, και β) να διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα.

Για τη διαδικασία πιστοποίησης απαιτείται:

α) να έχουν παρακολουθήσει εκπαιδευτικό πρόγραμμα διάρκειας 175 ωρών, εκ των οποίων οι 150 ώρες αφορούν σε μαθήματα της ελληνικής γλώσσας και οι 25 ώρες σε μαθήματα στοιχείων της ελληνικής ιστορίας και του ελληνικού πολιτισμού, στα τμήματα μάθησης των Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΚΕΕ) της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Γενική Γραμματεία Δια Βί-

ου Μάθησης),

β) να έχουν επιτύχει στις ειδικές γραπτές και προφορικές εξετάσεις, που διενεργούνται μετά την ολοκλήρωση της παρακολούθησης του παραπάνω προγράμματος.

Φορέας διεξαγωγής των ανωτέρω εξετάσεων είναι η Γενική Γραμματεία Δια βίου Μάθησης, με την επιστημονική υποστήριξη του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.

Τμήματα εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας οργανώνονται από το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων, στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων, μέσω του προγράμματος «Οδυσσέας».

β) Θεσμοθέτηση σχολείων δεύτερης ευκαιρίας (ΣΔΕ)

Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας είναι ένας θεσμός που έχει καθιερωθεί σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, ανάμεσά τους και η Ελλάδα (Ν. 2525/1997, ΦΕΚ Α' 188), ως μέσο καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού.

Ο Ν. 2525/1997 θεσμοθετεί το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας ως ένα ευέλικτο πρόγραμμα εκπαίδευσης ενηλίκων, με το οποίο παρέχεται η δυνατότητα σε όσους διέρρησαν από το εκπαιδευτικό σύστημα, πριν ολοκληρώσουν την υποχρεωτική τους εκπαίδευση, να συνεχίσουν τις σπουδές τους και **να αποκτήσουν τίτλο ισότιμο με το απολυτήριο του Γυμνασίου.**

Ο θεσμός των ΣΔΕ προωθεί το δικαίωμα στη μάθηση:

- σε πολίτες 18 ετών και άνω που δεν έχουν το απολυτήριο Γυμνασίου,
- σε ομάδες αποκλεισμένων από την εκπαίδευση (Ρομά),
- σε ομάδες περιθωριοποιημένες (πρώην χρήστες),
- σε θρησκευτικές μειονότητες (μουσουλμάνοι),
- σε κοινωνικά αποκλεισμένους (φυλακισμένοι).

Επιπλέον δίνεται η δυνατότητα στους απόφοιτους των Σχολείων να διεκδικήσουν με καλύτερους όρους μία θέση εργασίας.

Β) Προγράμματα

α) Προγράμματα που υλοποιούνται από το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Ι. Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΚΕΕ)

Τα ΚΕΕ συνιστούν μία καινοτομία στο πεδίο της διά βίου μάθησης και της ισότητας των ευκαιριών στην εκπαίδευση. Αποτελούν το συντονιστικό φορέα σε επίπεδο Νομού για την ανάπτυξη των προγραμμάτων, τη συνεργασία με τοπικούς φορείς αλλά και τη σύνδεσή τους με τον κεντρικό φορέα υλοποίησης.

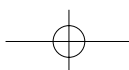
Τα εκπαιδευτικά προγράμματα των ΚΕΕ απευθύνονται σε όλους τους ενήλικες της χώρας. Πρωταρχικός στόχος τους είναι η απόκτηση νέων βασικών δεξιοτήτων και η αναβάθμιση των ήδη υπαρχουσών.

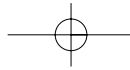
Στα ΚΕΕ διδάσκουν εκπαιδευτές διαφόρων ειδικοτήτων, οι οποίοι προηγουμένως έχουν επιμορφωθεί ως προς τη μεθοδολογία της Εκπαίδευσης Ενηλίκων, καθώς και ως προς τα εκπαιδευτικά υλικά των ΚΕΕ.

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα των ΚΕΕ ακολουθούν τις αρχές της Εκπαίδευσης Ενηλίκων, σύμφωνα με τις οποίες οι εκπαιδευόμενοι αποτελούν το επίκεντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι ανάγκες, οι ρυθμοί μάθησης και τα εμπειρικά τους δεδομένα αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο της εκπαίδευσης. Η ενεργοποίηση, η εμπλοκή και η συμμετοχή τους γίνονται βασικές παράμετροι αποτελεσματικής μάθησης.

Η αμφίδρομη σχέση εκπαιδευτών-εκπαιδευομένων εμπεριέχει διάλογο, επεξεργασία, εμπλουτισμό απόψεων, ανταλλαγή εμπειριών. Έτσι, η Εκπαίδευση Ενηλίκων σε κάθε περίπτωση:

- προωθεί την προσωπική ανάπτυξη των ατόμων,
- υποστηρίζει τη βελτίωση της επαγγελματικής ζωής,
- ανοίγει νέους δρόμους για συνεχή μάθηση,
- βελτιώνει το επίπεδο γνώσεων και ικανοτήτων του πληθυσμού για οικονομική, τεχνολογική, πολιτιστική και κοινωνική ανάπτυξη,
- ενισχύει την ενεργό συμμετοχή σε όλες τις δραστηριότητες της ζωής,
- καλλιεργεί την ιδέα της δημοκρατίας και

του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σκοπός των προγραμμάτων που προσφέρονται στα ΚΕΕ είναι η απόκτηση νέων βασικών δεξιοτήτων αλλά και η αναβάθμιση και επικαιροποίηση ήδη υπάρχουσών ώστε να εξασφαλισθούν καλύτερες προϋποθέσεις ισότητας ευκαιριών και ένταξης των εκπαιδευομένων στην αγορά εργασίας, μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού αλλά και διαμόρφωση στάσης ενεργού πολίτη μέσα από την απόκτηση και αναβάθμιση βασικών κοινωνικών δεξιοτήτων.

Ως γενικοί στόχοι των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του ΚΕΕ ορίζονται:

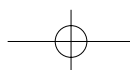
- η ανάπτυξη της ενεργούς ιδιότητας του πολίτη,
- η δημιουργία θετικής στάσης ως προς τη μάθηση,
- η ενίσχυση των ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην εκπαίδευση,
- η απόκτηση της ικανότητας για προσαρμογή στις γνωστικές απαιτήσεις ενός συνεχώς εξελισσόμενου κοινωνικού και οικονομικού χώρου δράσης των ενηλίκων πολιτών,
- η σύνδεση ή επανασύνδεση με την εκπαιδευτική διαδικασία ενηλίκων που για οποιονδήποτε λόγο δεν ολοκλήρωσαν την υποχρεωτική εκπαίδευση,
- η ενίσχυση των δυνατοτήτων πρόσβασης

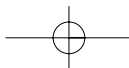
στην αγορά εργασίας, καθώς και της επαγγελματικής εξέλιξης,

- η συμμετοχή στην «κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας» και η πρόσβαση στις νέες εργασιακές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ευκαιρίες,
- η βελτίωση της προσωπικής, οικογενειακής, κοινωνικής και επαγγελματικής ζωής των γυναικών,
- η δημιουργία ενός περιβάλλοντος μάθησης για γονείς και παιδιά,
- η δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου,
- η αναβάθμιση των συνθηκών εκπαίδευσης, εργασίας και κοινωνικής κατάστασης ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού,
- η υποστήριξη των φυλακισμένων με στόχο την ομαλή επανένταξή τους στην κοινωνία.

Στα προγράμματα αυτά μπορούν να συμμετάσχουν όλοι οι ενήλικες (άνεργοι και εργαζόμενοι ανεξάρτητα από φύλο, μορφωτικό επίπεδο, χώρα καταγωγής, θρησκεία, τόπο διαμονής, κλπ) ηλικίας 18 ετών και πάνω (για εκπαιδευόμενους Τσιγγάνους ή κρατούμενους σε φυλακές ανηλίκων το κατώτερο όριο ηλικίας γίνεται 15 ετών).

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα που υλοποιήθηκαν κατά το εκπαιδευτικό έτος 2008-2009 και άπτονται της προστασίας των δικαιωμάτων του

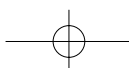

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

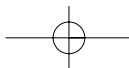
Βασικοί Θεσμοί της Ελληνικής Πολιτείας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης	
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	50 ΩΡΕΣ
ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Η εξοικείωση του πολίτη με τους βασικούς πολιτειακούς θεσμούς, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και η κατανόηση της λειτουργίας τους με σκοπό την ενεργή συμμετοχή του στο πλαίσιο της ελληνικής και της ευρωπαϊκής κοινωνίας
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	Ενήλικες που έχουν τουλάχιστον Απολυτήριο Δημοτικού και επιθυμούν να εξοικειωθούν με τους βασικούς πολιτειακούς θεσμούς, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο
ΕΝΟΤΗΤΕΣ	Εξουσίες και Όργανα της Δημοκρατικής Πολιτείας - Εθνικό και Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Αντιπροσώπευση & Αρμοδιότητες - Λειτουργία Πολιτικών Κομμάτων - Διεθνείς Οργανισμοί - Ανεξάρτητες Αρχές, Παρατηρητήρια - Κοινωνία Πολιτών, ΜΚΟ, Εθελοντισμός, Δίκτυα
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ	<u>Βασικό</u> «Βασικοί Θεσμοί της Ελληνικής Πολιτείας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

Ο Πολίτης στην Ελλάδα και στην Ευρώπη	
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	50 ΩΡΕΣ
ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Η απόκτηση γνώσης σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του πολίτη, τόσο σε εθνικό όσο και ευρωπαϊκό επίπεδο
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	Ενήλικες ανεξάρτητα εκπαιδευτικού επιπέδου
ΕΝΟΤΗΤΕΣ	1. Ιστορική Διαμόρφωση 2. Εθνικό και Ευρωπαϊκό Σύστημα 3. Δικαιώματα του Παιδιού 4. Δικαιώματα της Γυναίκας 5. Δικαιώματα του Καταναλωτή 6. Δικαιώματα του Εργαζόμενου 7. Δικαιώματα στην Εκπαίδευση 8. Δικαιώματα στην Υγεία 9. Δικαιώματα στο Περιβάλλον 10. Δικαιώματα στη Χρήση Διαδικτύου 11. Δικαίωμα στη Διαφορά και στην Ανεκτικότητα
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ	<u>Βασικό</u> «Ο Πολίτης στην Ελλάδα και στην Ευρώπη»

Ο Εργαζόμενος στην Ελλάδα και στην Ευρώπη	
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	50 ΩΡΕΣ
ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Η πληροφόρηση για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του εργαζομένου, τόσο σε εθνικό όσο και ευρωπαϊκό επίπεδο και ιδιαίτερα για την πρόσβαση στην αγορά εργασίας και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας που ρυθμίζει την απασχόληση
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	Ενήλικες ανεξάρτητα μορφωτικού επιπέδου, που επιθυμούν να έχουν συστηματική πληροφόρηση σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους στο περιβάλλον εργασίας
ΕΝΟΤΗΤΕΣ	Δικαιώματα στην εργασία - Αναζήτηση απασχόλησης - Μορφές απασχόλησης - Συμβάσεις εργασίας - Περιγραφή θέσεων εργασίας - Μισθοί Αμοιβές - Υγιεινή και Ασφάλεια - Ιεραρχικές σχέσεις - Συνδικαλισμός - Επιμόρφωση - Συνεργασία
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ	<u>Βασικό</u> «Ο Εργαζόμενος στην Ελλάδα και στην Ευρώπη»

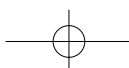
Συμβουλευτική Τσιγγάνων	
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	50 ΩΡΕΣ
ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Η συμβουλευτική υποστήριξη των Τσιγγάνων που συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά προγράμματα των ΚΕΕ, η δημιουργική και αποτελεσματική συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η παροχή, εύρεση και διαχείριση πληροφοριών, η αποτελεσματικότερη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	Ενήλικες Τσιγγάνοι, ανεξάρτητα από το επίπεδο εκπαίδευσής τους
ΕΝΟΤΗΤΕΣ	Θέματα οικογένειας - Έκδοση ταυτότητας/ Οικογενειακή Μερίδα/ Εγγραφή στα Δημοτολόγια - Συναλλαγές με δημόσιες υπηρεσίες και φορείς - Πληροφορίες για θέματα Κοινωνικής Πρόνοιας - Πληροφορίες για θέματα Υγείας - Διερεύνηση εκπαιδευτικών και επαγγελματικών αναγκών - Ρατσισμός - στερεότυπα και τρόποι αντιμετώπισής τους - Διεκδίκηση και άσκηση δικαιωμάτων - Παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος - Το δικαίωμα στην εκπαίδευση - Πληροφορίες για θέματα απασχόλησης - Τεχνικές εξεύρεσης εργασίας - Δίπλωμα Οδήγησης - Ενημέρωση γονέων σε θέματα σχολικής ένταξης των παιδιών τους - Ιστορία και Χαρακτηριστικά (επαγγελματική και κοινωνική ζωή, θρησκεία) των Ρομά - Αυτοπεριγραφή (και ετεροπροσδιορισμός) - Διαφορετικότητα και πολιτισμική ταυτότητα
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ	<u>Βασικό</u> Συμβουλευτική Τσιγγάνων

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

Συμβουλευτική Κρατουμένων	
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	50 ΩΡΕΣ
ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Η συμβουλευτική υποστήριξη των κρατουμένων που συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά προγράμματα των ΚΕΕ, η δημιουργική και αποτελεσματική συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η παροχή, εύρεση και διαχείριση πληροφοριών, η αποτελεσματικότερη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	Κρατούμενοι ενήλικες και ανήλικοι, άνδρες και γυναίκες που συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά προγράμματα των ΚΕΕ
ΕΝΟΤΗΤΕΣ	Φυλακή/Εκπαίδευση - Εργαστήρια Προσωπικής Ανάπτυξης και Κοινωνικών δεξιοτήτων - Εκπαιδευτικά Εργαστήρια
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ	<u>Βασικό</u> «Συμβουλευτική Κρατουμένων»

Συμβουλευτική Προσφύγων, Παλινοστούτων, Μεταναστών και Αιτούντων Άσυλο	
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	50 ΩΡΕΣ
ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Η συμβουλευτική υποστήριξη των Προσφύγων, Παλινοστούτων, Μεταναστών και Αιτούντων Άσυλο που συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά προγράμματα των ΚΕΕ, η δημιουργική και αποτελεσματική συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η παροχή, εύρεση και διαχείριση πληροφοριών η αποτελεσματικότερη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	Ενήλικες Μετανάστες, Πρόσφυγες, Παλινοστούτες, Αιτούντες Άσυλο, ανεξάρτητα από το επίπεδο εκπαίδευσής τους.
ΕΝΟΤΗΤΕΣ	Χαρακτηριστικά Μεταναστών, Παλινοστούτων, Προσφύγων και Αιτούντων Άσυλο - Διερεύνηση Εκπαιδευτικών και Επαγγελματικών Αναγκών - Εκπαίδευση και Εκμάθηση Ελληνικής Γλώσσας - Ευρωπαϊκή Ένωση και Μετανάστευση - Μεταναστευτική Πολιτική - Ελληνικό Νομικό Πλαίσιο - Θέματα Οικογένειας - Ρατσισμός, Ξενοφοβία, Στερεότυπα - Κοινωνική Ένταξη - Φορείς και Υπηρεσίες Εξυπηρέτησης
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ	<u>Βασικό</u> «Συμβουλευτική Προσφύγων, Παλινοστούτων, Μεταναστών και Αιτούντων Άσυλο»

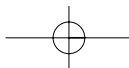

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ ΠΟΥ ΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΕΔΑ

Εγώ, Εσύ, Εμείς I - Ελληνική Γλώσσα	
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	50 ΩΡΕΣ
ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Η ενίσχυση στην κατανόηση και παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου με σκοπό την ανάπτυξη λειτουργικών δεξιοτήτων επικοινωνίας ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της καθημερινής ζωής
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	Ενήλικες της Μουσουλμανικής Μειονότητας της Θράκης
ΕΝΟΤΗΤΕΣ	1. Προφορά και Γραφή 2. Επικοινωνία 3. Καθημερινή Ζωή 4. Κοινωνική Ζωή 5. Εκπαίδευση 6. Διαμονή 7. Ενδυμασία 8. Επανάληψη: ενότητες 1-7
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ	<u>Βασικό</u> «Εγώ, Εσύ, Εμείς I»

Εγώ, Εσύ, Εμείς II - Ελληνική Γλώσσα	
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	50 ΩΡΕΣ
ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Η ενίσχυση στην κατανόηση και παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου σε πιά προχωρημένο επίπεδο, με σκοπό την ανάπτυξη λειτουργικών δεξιοτήτων επικοινωνίας ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της καθημερινής ζωής
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	Ενήλικες της Μουσουλμανικής Μειονότητας της Θράκης
ΕΝΟΤΗΤΕΣ	9. Διατροφή 10. Αγορά 11. Επαγγέλματα 12. Υπηρεσίες 13. Υγεία 14. Μετακινήσεις 15. Μικρές Αγγελίες 16. Επανάληψη: ενότητες 9-15
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ	<u>Βασικό</u> «Εγώ, Εσύ, Εμείς II - Ελληνική Γλώσσα»

Ταξίδι στη Γλώσσα I	
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	50 ΩΡΕΣ
ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Ενίσχυση του αλφαριθμητισμού των ενηλίκων Τσιγγάνων ώστε να ανταποκρίνονται σε καταστάσεις της καθημερινής ζωής και να καλυτερεύσουν τη θέση τους στο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	Ενήλικες Τσιγγάνοι , που δεν έχουν φοιτήσει καθόλου στο σχολείο ή έχουν παρακολουθήσει ορισμένες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου
ΕΝΟΤΗΤΕΣ	1. Γράμματα και Λέξεις 2. Χαιρετισμοί και Συστάσεις 2. Προσωπικές Σχέσεις 3. Καθημερινή Ζωή 4. Κοινωνική Ζωή 5. Διατροφή 6. Ενδυμασία 7. Διαμονή 8. Επανάληψη: Ενότητες 1-7 9. Εκπαίδευση 10. Επαγγέλματα 11. Αγορά 12. Υπηρεσίες
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ	<u>Βασικό</u> «Ταξίδι στη Γλώσσα» Ενότητες 1-12

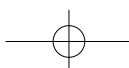

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

Ταξίδι στη Γλώσσα II	
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	50 ΩΡΕΣ
ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Ενίσχυση του αλφαριθμητισμού των ενηλίκων Τσιγγάνων ώστε να ανταποκρίνονται σε καταστάσεις της καθημερινής ζωής και να καλυτερεύσουν τη θέση τους στο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	Ενήλικες Τσιγγάνοι , που δεν έχουν φοιτήσει καθόλου στο σχολείο ή έχουν παρακολουθήσει ορισμένες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου, ή έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς το πρόγραμμα «Ταξίδι στη Γλώσσα I»
ΕΝΟΤΗΤΕΣ	13. Υγεία 14. Μετακινήσεις 15. Μικρές Αγγελίες 16. Επανάληψη: Ενότητες 1-15 17. Τελετές 18. Κοινότητα 19. Ρόλοι Φύλων 20. Ενημέρωση 21. Γιορτές 22. Δικαιώματα-Υποχρεώσεις 23. Ρομά και Ελληνικός Πολιτισμός 24. Επανάληψη: Ενότητες 17-23 25. Γενική Επανάληψη
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ	<u>Βασικό</u> «Ταξίδι στη Γλώσσα» Ενότητες 13-25

Μέσα στις λέξεις I	
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	50 ΩΡΕΣ
ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Η γνωριμία με τη δομή της ελληνικής γλώσσας, ως ξένης, μέσα από σύγχρονες επικοινωνιακές περιστάσεις
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	Αλλοδαποί κρατούμενοι στις φυλακές της χώρας που επιθυμούν να γνωρίσουν την ελληνική γλώσσα
ΕΝΟΤΗΤΕΣ	1. Συστάσεις - Χαιρετισμοί - Γνωριμίες 2. Ιδιωτική ζωή - Σπίτι - Οικογένεια 3. Προσκλήσεις Ευχές - Προπώσεις 4. Αγορά 5. Φαγητό
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ	<u>Βασικό</u> «Νέα Ελληνικά για Μετανάστες, Παλιννοστούντες, Πρόσφυγες και Ξένους. Α Επίπεδο» (Εκδ. Μεταίχμιο)

Μέσα στις λέξεις II	
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	50 ΩΡΕΣ
ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Η γνωριμία με τη δομή της ελληνικής γλώσσας, ως ξένης, μέσα από σύγχρονες επικοινωνιακές περιστάσεις
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	Αλλοδαποί κρατούμενοι στις φυλακές της χώρας που επιθυμούν να γνωρίσουν την ελληνική γλώσσα και έχουν ήδη ολοκληρώσει επιτυχώς το πρόγραμμα «Μέσα από τις λέξεις I»
ΕΝΟΤΗΤΕΣ	1. Υπηρεσίες 2. Τουρισμός-Ταξίδια 3. Διασκέδαση 4. Εκπαίδευση-Αθλητισμός 5. Μικρές Αγγελίες
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ	<u>Βασικό</u> «Νέα Ελληνικά για Μετανάστες, Παλιννοστούντες, Πρόσφυγες και Ξένους. Α Επίπεδο» (Εκδ. Μεταίχμιο)

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ ΠΟΥ ΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΕΔΑ

Κατά το εκπαιδευτικό έτος 2008-2009 πραγματοποιήθηκαν συνολικά 70 εκπαιδευτικά προγράμματα με τις παραπάνω θεματικές και εκπαι-

δεύτηκαν συνολικά 1.015 ενήλικες. Αναλυτικά στοιχεία περιγράφονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Θεματική Ενότητα	Πρόγραμμα		Σύνολα	
			Τμήματα	Εκπ/νοι
ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ: ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ-ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	41	Βασικοί Θεσμοί της Ελληνικής Πολιτείας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (50 ώρες)	0	0
	42	Ο Πολίτης στην Ελλάδα και στην Ευρώπη (50 ώρες)	2	32
	43	Ο Εργαζόμενος στην Ελλάδα και στην Ευρώπη (50 ώρες)	1	16
		Μερικά Σύνολα	3	48
ΕΙΔΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	133	Ταξίδι στη Γλώσσα I (50 ώρες)	5	62
	134	Ταξίδι στη Γλώσσα II (50 ώρες)	3	48
	131	Εγώ, Εσύ, Εμείς I - Ελληνική Γλώσσα (50 ώρες)	15	251
	132	Εγώ, Εσύ, Εμείς II - Ελληνική Γλώσσα (50 ώρες)	6	96
	136	Μέσα στις λέξεις I (50 ώρες)	15	239
	137	Μέσα στις λέξεις II (50 ώρες)	5	62
	67	Συμβουλευτική Κρατουμένων (50 ώρες)	18	257
	68	Συμβουλευτική Προσφύγων, Παλινοστούτων, Μεταναστών και Αιτούντων άσυλο (50 ώρες)	0	0
	66	Συμβουλευτική Τσιγγάνων (50 ώρες)	0	0
			Μερικά Σύνολα	67
		Σύνολα	70	1.063

ανθρώπου είναι τα ακόλουθα:

2. Σχολές Γονέων

Οι Σχολές Γονέων σύμφωνα με το Ν. 3369/2005 (ΦΕΚ Α' 171) αποτελούν δημόσιες δομές παροχής υπηρεσιών Δια Βίου Μάθησης. Η λειτουργία τους υποστηρίζεται από το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ) της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης.

Η έδρα των Σχολών Γονέων είναι στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΚΕΕ) της χώρας, ενώ οι χώροι ανάπτυξής τους μπορεί να είναι αίθουσες των ΚΕΕ, σχολεία της τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλων φορέων.

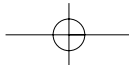
Σκοπός του έργου των Σχολών Γονέων είναι η στήριξη των γονέων έτσι ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν με επιτυχία στο σύνθετο και δύσκολο ρόλο τους, όπως αυτός διαμορφώνεται στις σύγχρονες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Το έργο θα προσφέρει στους γονείς και στο οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον γνώσεις και ευκαιρίες για προβληματισμό.

Τα επιμορφωτικά προγράμματα των Σχολών Γονέων έχουν διάρκεια πενήντα (50) ή εικοσιπέ-

ντε (25) ώρες και αφορούν τα παρακάτω θέματα:

- Η οικογένεια στη σύγχρονη εποχή (διάρκειας 50 ωρών).
- Υγεία και οικογένεια (διάρκειας 50 ωρών).
- Διαφυλικές σχέσεις (διάρκειας 25 ωρών).
- Ανάπτυξη στην τρίτη ηλικία (διάρκειας 25 ωρών)
- Παιδί και νέες τεχνολογίες (διάρκειας 25 ωρών).
- Οικιακή οικονομία στη σύγχρονη ελληνική οικογένεια (διάρκειας 25 ωρών).
- Συνεργασία εκπαιδευτικών-οικογένειας (διάρκειας 25 ωρών).
- Ψυχολογική υποστήριξη και αγωγή υγείας ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (διάρκειας 25 ωρών).
- Συμβουλευτική γονέων παιδιών με ειδικές ανάγκες (διάρκειας 50 ωρών).
- Στερεότυπα και διακρίσεις στην οικογένεια (διάρκειας 25 ωρών).

Οι Σχολές Γονέων σχεδιάζεται επίσης να παρέχουν εκπαίδευση από απόσταση μέσω του Κέντρου Δια Βίου Μάθησης από Απόσταση (ΚΕΔ-ΒΜΑΠ) σε πολίτες που δεν διαθέτουν χρόνο πα-

ρακολούθησης των προγραμμάτων δια ζώσης.

3. «Προστατεύω τον εαυτό μου και τους άλλους»

Το Εθνικό πρόγραμμα Εθελοντικής Δράσης για τη Διαχείριση Κινδύνων και Κρίσεων και την Αντιμετώπιση Εκτάκτων Αναγκών «Προστατεύω τον εαυτό μου και τους άλλους» απευθύνεται στους ενήλικους κατοίκους της επικράτειας. Με την έννοια κάτοικος νοείται το σύνολο των ενηλίκων που διαμένουν στη χώρα μας.

Το πρόγραμμα διέπεται από τις αρχές της Δια Βίου Μάθησης και η εκπαίδευση λαμβάνει υπ' όψιν της τα πολυπολιτισμικά χαρακτηριστικά των σύγχρονων παγκοσμιοποιημένων κοινωνιών.

Το πρόγραμμα εδράζεται στην παραδοχή ότι για να αναπτυχθούν δράσεις που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να προϋπάρχει ένα περιβάλλον που εκπληρώνει τις βασικές ανθρώπινες ανάγκες επιβίωσης στο πεδίο των κρίσεων, των εκτάκτων αναγκών και των καταστροφών.

Κατά τη διάρκεια του 2009 οργανώθηκαν 18 προγράμματα με συμμετοχή 824 εθελοντών, εκ των οποίων 491 ήταν άνδρες και 333 γυναίκες.

Με ιδιαίτερη προσοχή την τελευταία περίοδο του 2009 προετοιμάστηκε η εισαγωγή του προγράμματος στον ευαίσθητο χώρο των ενόπλων δυνάμεων.

4. Πρόγραμμα «Οδυσσέας»

Το πρόγραμμα «Οδυσσέας» σχεδιάστηκε σύμφωνα με τα οριζόμενα από την ελληνική νομοθεσία, ώστε να παρέχει στους υπηκόους τρίτων χωρών ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης και να μεγιστοποιήσει την επιτυχή συμμετοχή τους στις Εξετάσεις Πιστοποίησης της Ελληνομάθειας και την απόκτηση του Πιστοποιητικού επαρκούς γνώσης της ελληνικής γλώσσας, της ιστορίας και του πολιτισμού, απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος.

Περιγραφή του προγράμματος: Ο «Οδυσσέας» απευθύνεται σε Πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και σε υπηκόους τρίτων χωρών ανεξαρτήτως καταγωγής, από την ηλικία των 16 ετών και άνω, χωρίς καμία διάκριση, που διαμένουν νόμιμα στη χώρα μας.

Το Έργο αφορά στην οργάνωση και λειτουρ-

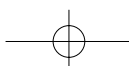
γία εκπαιδευτικού προγράμματος για την εκμάθηση της Ελληνικής Γλώσσας ως Δεύτερης, στοιχείων της ελληνικής ιστορίας και του ελληνικού πολιτισμού, ώστε όλοι οι εκπαιδευόμενοι να αποκτήσουν τις γλωσσικές δεξιότητες και τις πρακτικές, κοινωνικές και διαπολιτισμικές ικανότητες που απαιτούνται για την επίτευξη γλωσσικής και πολιτισμικής κατανόησης, απαραίτητων στοιχείων για την ενεργό κοινωνική ένταξη των ίδιων και των οικογενειών τους.

Η ολοκλήρωση του προβλεπόμενου κύκλου σπουδών δίνει στους εκπαιδευόμενους τη δυνατότητα να συμμετέχουν στις Εξετάσεις Πιστοποίησης Ελληνομάθειας Επιπέδου Α2 της ΓΓΔΒΜ που θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση από τους υπηκόους τρίτων χωρών του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος, σύμφωνα με την ελληνική Νομοθεσία για το Σύστημα Πιστοποίησης.

Αποτελέσματα της εφαρμογής του προγράμματος: Αυτή τη στιγμή λειτουργούν **150 τμήματα** σε όλη τη χώρα. Τα **συνολικά** προβλεπόμενα τμήματα εκπαίδευσης και για τα τρία (3) εκπαιδευτικά έτη (2008-2011) ανέρχονται σε 1.100, στα οποία εκτιμάται ότι μέχρι την ολοκλήρωση του προγράμματος θα συμμετάσχουν περίπου 16.500 εκπαιδευόμενοι.

Εκπαίδευση των Μεταναστών στην Ελληνική Γλώσσα, την Ελληνική Ιστορία και τον Ελληνικό Πολιτισμό «ΟΔΥΣΣΕΑΣ»

Περιφέρεια	Τμήματα 2008-2009
Ανατ. Μακεδονίας & Θράκης	19
Θεσσαλίας	27
Ηπείρου	14
Ιονίων Νήσων	18
Δυτικής Ελλάδας	17
Πελοποννήσου	26
Βορείου Αιγαίου	8
Κρήτης	21
Κεντρικής Μακεδονίας	41
Δυτικής Μακεδονίας	10
Αττικής	80
Στερεάς Ελλάδας	27
Νοτίου Αιγαίου	12
Γενικό Σύνολο	320

Προβλεπόμενα Τμήματα ανά Περιφέρεια

5. Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ)

Περιγραφή του Προγράμματος: Σκοπός της λειτουργίας των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας είναι η προώθηση της απασχόλησης και της κοινωνικής προσαρμογής νέων ανθρώπων, ανειδίκευτων, που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση και δεν έχουν τα απαιτούμενα από την αγορά εργασίας προσόντα και δεξιότητες.

Σήμερα στην Ελλάδα λειτουργούν 57 Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας και 55 τμήματα εκτός έδρας.

Η συνολική διάρκεια του προγράμματος είναι 18 μήνες. Η επιτυχής ολοκλήρωση της διετούς φοίτησης του εκπαιδευομένου πιστοποιείται με τίτλο ισότιμο με το απολυτήριο του Γυμνασίου.

Στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών διδάσκονται τα εξής μαθήματα-γραμματισμοί: Ελληνική Γλώσσα, Μαθηματικά, Πληροφορική, Αγγλική Γλώσσα, Κοινωνική Εκπαίδευση, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Φυσικές Επιστήμες-Τεχνολογία και Πολιτισμική-Αισθητική Αγωγή.

Σημαντική καινοτομία του προγράμματος είναι οι συμβουλευτικές υπηρεσίες που στελεκώνονται από το Σύμβουλο Σταδιοδρομίας και το Σύμβουλο Ψυχολόγο.

Οι στόχοι των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας είναι:

- επανασύνδεση με την τυπική εκπαίδευση και τα συστήματα κατάρτισης,
- διαμόρφωση θετικής στάσης ως προς τη μάθηση,
- απόκτηση βασικών γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων,
- ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των εκπαιδευομένων,
- πρόσβαση στην αγορά εργασίας ή βελτίωση της θέσης τους.

Ποσοτικά στοιχεία: Ο αριθμός των εκπαιδευομένων για την εκπαιδευτική περίοδο 2008-09 στα 57 Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας και τα 55 τμήματα εκτός έδρας ανέρχεται στους 5.200 εκπαιδευόμενους.

β) Προγράμματα που υλοποιούνται από τις Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΝΕΛΕ)

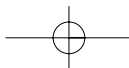
Τα επιμορφωτικά προγράμματα της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης που υλοποιούνται από τις ΝΕΛΕ σχεδιάζονται από τη ΓΓΔΒΜ σε συνεργασία με τα στελέχη των ΝΕΛΕ. Οι ΝΕΛΕ αποτελούν αυτοτελείς δημόσιες υπηρεσίες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Σε κάθε Νομό η ΝΕΛΕ συγκροτείται με απόφαση του Νομάρχη από εκπροσώπους τους οποίους προτείνουν οι συμμετέχοντες τοπικοί φορείς (Τοπική Αυτοδιοίκηση, Εργατικό Κέντρο, Ένωση Αγροτικών ή Γεωργικών Συνεταιρισμών, ΟΑΕΔ κá). Οι αρμοδιότητες της συνίστανται στο συντονισμό του εκπαιδευτικού έργου σε επίπεδο Νομού (έγκριση επιμορφωτικών προγραμμάτων, πρόσληψη επιμορφωτών κτλ), σύμφωνα με τις τοπικές ανάγκες και τις κατευθύνσεις της ΓΓΔΒΜ. Για την υλοποίηση των προγραμμάτων λειτουργεί σε κάθε Νομό γραφείο ΝΕΛΕ, το οποίο στελεκώνεται από μόνιμους και αποσπασμένους υπαλλήλους (Γραμματέας και προσωπικό).

Κατά την τρέχουσα περίοδο, επιμορφωτικά προγράμματα σε συνεργασία και με χρηματοδότηση της ΓΓΔΒΜ υλοποιούνται από 47 ΝΕΛΕ.

Τα προγράμματα των ΝΕΛΕ χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους, από τον προϋπολογισμό της ΓΓΔΒΜ, ενώ υπάρχουν και επιμορφωτικά προγράμματα που υλοποιούνται από τις ΝΕΛΕ με χρηματοδότηση της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

Βασικός στόχος των επιμορφωτικών προγραμμάτων είναι η προσωπική ανάπτυξη των ενηλίκων που συμμετέχουν σε αυτά, μέσω της απόκτησης γνώσεων και δεξιοτήτων στα γνωστικά αντικείμενα των προγραμμάτων. Τα επιμορφωτικά προγράμματα απευθύνονται στο γενικό πληθυσμό, και σε ΑΜΕΑ. Μοναδική προϋπόθεση για τη συμμετοχή των ενηλίκων σε αυτά είναι το ενδιαφέρον τους για το γνωστικό αντικείμενο.

Από το θεματολόγιο των ΝΕΛΕ τα προγράμματα που άπτονται της Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου είναι τα εξής: Ισότητα των δύο Φύλων, Αγωγή του Καταναλωτή, Εθελοντισμός και κοινωνία των πολιτών που απευθύνονται στο γενικό πληθυσμό και τα προγράμματα που απευθύνονται σε άτομα με ειδικές ανάγκες (Θεατρικό παιχνίδι, Υφαντική-Ταπητουργία, Ζωγραφική, Κεραμική, Αγιογραφία, Χειροτεχνία, Μουσικοθεραπεία, Εργοθεραπεία, Λογοθεραπεία, κá) και φυλακισμένους (Αλφαριθμητισμός, Εργαστήριο

Ποσοτικά στοιχεία υλοποίησης των προγραμμάτων για το έτος 2009

α) Προγράμματα Γενικού Πληθυσμού

Θεματικά Αντικείμενα	Τμήματα	Εκπαιδευθέντες		Σύνολο Εκπαιδευθέντων
		Άνδρες	Γυναίκες	
Ισότητα των δύο φύλων	1	0	15	15
Αγωγή Καταναλωτή	0	0	0	0
Εθελοντισμός και Κοινωνία των Πολιτών	6	37	60	97
Σύνολο	7	37	75	112

β) Προγράμματα ΑΜΕΑ - Φυλακισμένων

Για τα Θεματικά Αντικείμενα που υλοποιήθηκαν για:	Τμήματα	Εκπαιδευθέντες		Σύνολο Εκπαιδευθέντων
		Άνδρες	Γυναίκες	
ΑΜΕΑ	154	1.506	976	2.482
Φυλακισμένους	10	134	0	134
Σύνολο	164	1.640	976	2.616

Ζωγραφικής, Εργαστήριο Αγιογραφίας κ.α).

Γ) Συμμετοχή σε Δίκτυα

Δίκτυο Συνεργασίας για την Υποστήριξη των Νέων (ΔΙΣΥΝ)

Η ΓΓΔΒΜ είναι ιδρυτικό μέλος του Δικτύου Συνεργασίας για την Υποστήριξη των Νέων (ΔΙΣΥΝ). Το ΔΙΣΥΝ είναι ένα δίκτυο συνεργασίας κρατικών και μη κυβερνητικών φορέων που δραστηριοποιούνται στο χώρο της προστασίας των νέων, οι οποίοι βρίσκονται σε κίνδυνο. Δημιουργήθηκε το 2002 με σκοπό τη συντονισμένη και συμπληρωματική δράση φορέων για την παροχή υπηρεσιών σε νέους και νέες μέχρι και 25 ετών που βρίσκονται σε κίνδυνο αποκλεισμού και περιθωριοποίησης. Στόχος του ΔΙΣΥΝ είναι η παρέμβαση σε θέματα όπως:

- Νέοι με συναισθηματικές δυσκολίες.
- Νεανική παραβατικότητα – Δικαστήρια – Φυλακές.
- Νέοι με προβλήματα χρήσης ουσιών.
- Νέοι χωρίς στέγη.
- Νέοι που αποχωρούν από την εκπαίδευση.
- Νέοι με προβλήματα ένταξης λόγω εθνικής προέλευσης και πολιτιστικής ταυτότητας.
- Νέοι αποκλεισμένοι από την αγορά εργασίας.

Στο ΔΙΣΥΝ συμμετέχουν, μεταξύ άλλων, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπι-

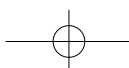
νων Δικαιωμάτων, το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, το 18 ΑΝΩ, το ΚΕΘΕΑ «ΣΤΡΟΦΗ», τα Παιδικά Χωριά SOS, η «ΚΛΙΜΑΚΑ», η «ΑΡΣΙΣ», η Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων Αθηνών και το «ΖΑΝ-ΝΕΙΟ» Ίδρυμα.

Η μέχρι σήμερα λειτουργία του Δικτύου παρουσίασε εξαιρετικό ενδιαφέρον και αποτελεσματικότητα για συγκεκριμένες περιπτώσεις στις οποίες παρενέβη, ενώ κατά το 2009 έλαβαν χώρα οι παρακάτω συναντήσεις ενημέρωσης και συνεργασίας:

- Στις 2 Φεβρουαρίου (χώρος: Παιδικά Χωριά SOS Βάρης).
- Στις 16 Μαρτίου (χώρος: «Κλίμακα»).
- Στις 14 Μαΐου (χώρος: ΚΕΘΕΑ «Στροφή»).
- Στις 2 Ιουλίου (χώρος: ΚΕΘΕΑ «Στροφή»).
- Στις 23 Σεπτεμβρίου (χώρος: ΟΚΑΝΑ, μο-νάδα εφήβων «Ατραπός»).

VIII. Πρόγραμμα για τη Δια Βίου Μάθηση (Lifelong Learning Programme)

Σύμφωνα με την Απόφαση αριθ. 1720/2006/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Νοεμβρίου 2006, τέθηκε σε ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2007 και για μία επταετία το νέο ευρωπαϊκό πρόγραμμα δρά-

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ ΠΟΥ ΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΕΔΑ

σης στο τομέα της Δια Βίου Μάθησης. Το Πρόγραμμα «Δια Βίου Μάθηση» (Lifelong Learning Programme, 2007-2013) ενσωματώνει τα τομεακά προγράμματα Comenius, Erasmus, Leonardo Da Vinci, Grundtvig, Εγκάρσιο και Jean Monnet.

Στο πλαίσιο του Προγράμματος «Δια Βίου Μάθηση», το οποίο εποπτεύει η Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Ένωσης του ΥΠΠΔΒΜΘ, έχουν αναπτυχθεί τα κάτωθι σχέδια που άπτονται της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου:

1. Leonardo Da Vinci: Δράση Κινητικότητα - Άτομα στην Αγορά Εργασίας -PLM (People in Labour Market) «Εκπαίδευση ατόμων με ψυχικά προβλήματα στη διαχείριση και λειτουργία του εργασιακού του κοινωνικού συνεταιρισμού» Κλίμαξ Plus, www.klimaka.org.gr.

2. Erasmus: Τρεις (3) φοιτητές με αναπηρίες έλαβαν το ανώτατο ποσό της χρηματοδότησης που προβλέπεται για τη μετακίνηση φοιτητών Erasmus προς την Ελλάδα.

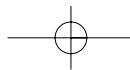
3. Comenius-Συμπράξεις

#	ΟΝΟΜΑ	PROJECT TITLE
1	Ειδικό Δημοτικό Σχολείο εκπαίδευσης παιδιών στο φάσμα του αυτισμού	Social Integration Activities in Daily Life
2	Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Τυφλών	Hello to the Future of Europe- 21st Century Intercultural Dialogue
3	Ειδικό Γυμνάσιο Ιλίου	Cooperation in Europe for a Sustainable Future
4	Ειδικό Γυμνάσιο-Λύκειο Αθηνών	The Green House of Talents
5	1 ^ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Δραπετσώνας	Join the Planet with Friendship
6	2 ^ο Ειδικό Νηπιαγωγείο Πάτρας	Your World Our World-Action and Innovation in our Local Environments

4. Grundtvig: Εκπαιδευτικές συμπράξεις που εγκρίθηκαν εντός του 2009 (με διάρκεια από 01.08.2009 έως 31.07.2011) με θέματα σχετικά με ισότητα των δύο φύλων, προστασία δικαιωμάτων

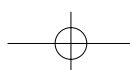
παιδιού, προστασία περιβάλλοντος, μειονότητες, ΑΜΕΑ, θρησκευτική ελευθερία, καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας:

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	ΘΕΜΑ
1. Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας "ΣΑΠΩΝ"	2009-I-CYI-GRU06-00513 5	Audiovisual Languages in Social Inclusion-Programmes for Disadvantaged Young Adults
2. Media del' Arte	2009-I-CZI-GRU06-01991 3	BOOKS 21 OPEN COMMUNITY ADULT LEARNING for lifelong learning in intercultural society
3. ΚΕΚ ΝΑ/ΝΕΛΕ ΚΑΒΑΛΑΣ	2009-I-DE2-GRU06-01778 6	Church Guide Training
4. Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας (ΕΔκΒ)	2009-I-DE2-GRU06-01820 7	Gaining a Common Perspective for a European Gendered Democratic Policy-GCPEP
5. Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων 2 ^{ου} Δημ. Σχολείου Τρίπολης	2009-I-DKI-GRU06-00850 3	Community of Practice for Families
6. Επιστημονική Ένωση Εκπαιδευτικών Αγγλικής Γλώσσας Δωδεκανήσου	2009-I-ESI-GRU06-09699 7	Becoming Better through Collaboration

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	ΘΕΜΑ
7. Γραφείο Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού Γυμνασίου Οινοφύτων	2009-I-ESI-GRU06-09703 5	"PARTEA" Parents and Teachers: Partners in Intercultural Dialogue
8. Εσπερινό Λύκειο Σερρών-Λυκειακές Τάξεις Σερρών	2009-I-ESI-GRU0609707 5	Procedimientos de Acogida y Seguimiento del Alumno en Peligro de Exclusion Social
9. Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης (ΕΕΕΚ) Θήβας	2009-I-ESI-GRU06-09719 4	Teaching in Competences. A Step towards Inclusion
10. Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων 62 ^{ου} Δημοτικού Σχολείου Θεσσαλονίκης	2009-I-FII-GRU06-01500 1	Immersion of Immigrant Families into Everyday School Life
11. ΦΤΙΑΧΤΟ ΜΑΖΙ ΜΑΣ	2009-I-FRI-GRU06-07053 3	Tous différents, tous citoyens
12. Εργαστήριο Νέων Τεχνολογιών στην Επικοινωνία, την Εκπαίδευση και τα ΜΜΕ-Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ Πανεπιστήμιο Αθηνών	2009-I-FRI-GRU06-07079 4	TIC, développement durable et écocitoyenneté
13. Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Ασσός-Λεχαίο	2009-I-GB2-GRU06-01727 3	Intercultural Drawing for European Adult Learning
14. Σύλλογος Ελλήνων Εργοθεραπευτών	2009-I-GRI-GRU06-01871 1	Empowering Learning for Social Inclusion through Occupation
15. Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Νεάπολης Θεσσαλονίκης	2009-I-GRI-GRU06-01888 1	Harnessing Intercultural Diversity
16. Ελληνική Εταιρία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού	2009-I-GRI-GRU06-01892 1	Adult Multicultural Education and European Identity
17. Κέντρο Μέριμας Οικογένειας και Παιδιού	2009-I-IT2-GRU06-06390 4	Disabled Adult in Experiential Learning Programme
18. Δημοτικός Οργανισμός Υγείας και Κοινωνικών Θεμάτων Βόλου	2009-I-IT2-GRU06-06392 11	Art as the Identity of a Country and as a Universal Pattern which all the European Countries Can Share
19. Κέντρο Έρευνας και Ανάπτυξης της Ιεράς Μητροπόλεως Σύρου	2009-I-IT2-GRU06-06430 4	Starting with Families - Partendo dalle famiglie
20. Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Γ Αθήνας - ΚΕΣΥΠ Αιγάλεω	2009-I-IT2-GRU06-06438 5	Creativity - New Tech in Intercultural- Multilingual Education

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ ΠΟΥ ΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΕΔΑ

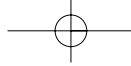
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	ΘΕΜΑ
21. Πολυδύναμο Κέντρο Κοινωνικής Παρέμβασης Κυκλάδων	2009-I-IT2-GRU06-06440 7	Chance
22. Εκπαιδευτήρια Καλοσκάμη ΑΕ	2009-I-IT2-GRU06-06441 4	The Arts as a Means of Developing Key and Soft Skills in Disadvantaged Adults
23. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Κορωπίου	2009-I-LT1-GRU06-01581 5	Innovative and Non- Traditional Educational Forms and Methods in Promoting Adult Health Culture
24. ΙΔΕΚΕ-Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας	2009-I-RO1-GRU06-03022 2	Green Terraces across Europe
25. Fair Trade Hellas	2009-I-RO1-GRU06-03026 7	Chic and Ethic
26. ORIENTUM – Σύμβουλοι Σταδιοδρομίας	2009-I-SK1-GRU06-00678 6	Guidance and Counseling for Migrants and Returnees
27. Κέντρο Δια Βίου Μάθησης και Αειφόρου Ανάπτυξης	2009-I-TR1-GRU06-05418 5	Secure Internet & Secure Generations
28. Μήλος Εκπαιδευτική Συνεργασία Γυναικών για Δραστηριότητες στον Τουρισμό	2009-I-TR1-GRU06-05419 3	Adopt Your Heritage
29. ΑΡΣΙΣ-Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων	2009-I-GB2-GRU06-01664 6	Best Practice in Resettlement Issues Developed in a Grundtvig European Partnership
30. Ενιαίο Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης Νομού Κυκλάδων	2009-I-PL1-GRU06-05115 3	Together Towards Integration - Key Competences for Adults

Σχέδια Εθελοντισμού για άτομα μεγαλύτερης ηλικίας Grundtvig (Grundtvig Senior Volunteering Projects) που εγκρίθηκαν εντός του 2009 (με διάρκεια από 01.08.2009 έως 31.07.2011) με θέματα σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου:

Επωνυμία Οργανισμού	Αριθμός σύμβασης	Τίτλος Σχεδίου
Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης	2009-I-GRI-GRU14-01979 1	Protect, Vitalize, Devote
Ινστιτούτο Ενδοκοινωνιακής Αποκατάστασης	2009-I-CY1-GRU14-00523 2	Εθελοντές για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες

Εργαστήρια Grundtvig (Grundtvig Workshops) που εγκρίθηκαν εντός του 2009 με θέματα σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου:

Επωνυμία Οργανισμού	Αριθμός σύμβασης	Τίτλος Σχεδίου
Κέντρο Επιχειρηματικών Ερευνών & Ανάπτυξης ΟΕ	2009-I-GRI-GRU13-01845	European Environmental Friendly Tourist Activities

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

Επιπλέον, στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus, έχουν ληφθεί τα κάτωθι μέτρα με στόχο την ενίσχυση των φοιτητών με ειδικές ανάγκες και των φοιτητών με χαμηλό οικογενειακό εισόδημα:

- **Άτομα με ειδικές ανάγκες:** Σε κάθε φοιτητή με ειδικές ανάγκες δίνεται το ανώτατο ποσό επιχορήγησης και όχι ένα μέρος αυτού, όπως προβλέπεται για άλλους υποτρόφους. Επιπλέον, εάν υπάρχουν ειδικές ανάγκες που δεν καλύπτονται από τη συγκεκριμένη επιχορήγηση, η εθνική μονάδα συντονισμού του Προγράμματος παρέχει τη δυνατότητα περαιτέρω χρηματοδότησης.

Για το έτος 2009, η λίστα με τις κατηγορίες ειδικών αναγκών επικαιροποιήθηκε περιλαμβάνοντας και άτομα με πνευματική αναπηρία.

- **Άτομα με χαμηλό οικογενειακό εισόδημα:** Κάθε φοιτητής του οποίου το οικογενειακό εισόδημα, όπως δηλώνεται στη φορολογική δήλωση τρέχοντος οικονομικού έτους, είναι κάτω από το όριο των 18.000 ευρώ (για το έτος 2009) δικαιούται το ανώτατο ποσό επιχορήγησης και όχι ένα μέρος αυτού, όπως προβλέπεται για άλλους υποτρόφους.

ΙΧ. Δραστηριότητες της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς σε σχέση με τα δικαιώματα του ανθρώπου

Συνεχίστηκε η λειτουργία του Προγράμματος Νομικής Βοήθειας (Legal Aid), το οποίο υλοποιείται από τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς (ΓΓΝΓ) από το 1997 σε συνεργασία με τους Δικηγορικούς Συλλόγους Αθηνών και μέχρι πρόσφατα και Θεσσαλονίκης. Το Σεπτέμβριο του 2008 με προοπτική επέκτασης του Προγράμματος υπεγράφη Μνημόνιο Συνεργασίας και με τους Δικηγορικούς Συλλόγους Βόλου, Ροδόπης και Ιωαννίνων.

Σκοπός του προγράμματος είναι η δωρεάν νομική συνδρομή σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ανήλικοι παραβάτες, κακοποιημένα παιδιά και γυναίκες, ανήλικοι πρόσφυγες, παλιννοστούντες κλπ). Καλύπτει την εκπροσώπηση των ανηλίκων ενώπιον των δικαστηρίων καθώς και διευθέτηση άλλων νομικών εκκρεμοτήτων εξασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτό τη δυνατότητα για μία δεύτερη ευκαιρία στη ζωή τους.

Εφαρμόζεται δε με την εθελοντική προσφο-

ρά νέων, κυρίως, δικηγόρων που παρέχουν δωρεάν νομική συνδρομή.

Με την ευκαιρία των 10 χρόνων λειτουργίας του Προγράμματος πραγματοποιήθηκε εκδήλωση-συζήτηση στα γραφεία του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών με στόχο:

- την περαιτέρω γνωστοποίηση του Προγράμματος σε φορείς και ευρύ κοινό,
- την παρουσίαση στοιχείων, δεδομένων, πορισμάτων και εν γένει αποτελεσμάτων της μέχρι τώρα λειτουργίας και φιλοσοφίας του,
- την εκπαίδευση των νέων δικηγόρων στο πλαίσιο της διεύρυνσής του, και
- τον εμπλουτισμό του με τυχόν προτάσεις, απόψεις, υποδείξεις που θα συμβάλουν αποτελεσματικά στη ποιοτική αναβάθμισή του.

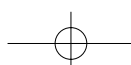
Τα αποτελέσματα της εφαρμογής του Προγράμματος για το 2008-09 ήταν: δικαστική αντιμετώπιση 121 περιπτώσεων νέων, κυρίως, θυτών ή θυμάτων που ζήτησαν Νομική Βοήθεια από τους συμμετέχοντες ΔΣ.

Ταυτόχρονα, η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς συνέχισε την εφαρμογή του προγράμματος *Παροχής Κοινωνικού Εργασίας* σύμφωνα με το άρθρο 82 παρ. 6, 7, 8 και 9 του ΠΚ. Σκοπός του προγράμματος Παροχής Κοινωνικού Εργασίας είναι η απασχόληση και η κοινωνική επανένταξη των κρατουμένων μέσω του εναλλακτικού αυτού μέτρου έκτισης ποινής. Η ΓΓΝΓ συμμετέχει στο θεσμό αυτό σύμφωνα με την ΥΑ 86364 (ΦΕΚ Β' 1870/12.09.2008).

Με τον κάθε ενδιαφερόμενο και μετά την επικοινωνία με την Εισαγγελία για τις απαραίτητες ενέργειες, υπογράφεται Σύμβαση από τον Γενικό Γραμματέα και τον αιτούντα την παροχή της κοινωνικού εργασίας, στην οποία ορίζεται ο χρόνος, η διάρκεια της καθημερινής απασχόλησης και η εργασία που θα παρέχει ο αιτών.

Τα αποτελέσματα αυτού του προγράμματος κρίνονται εξαιρετικά θετικά για τους παρέχοντες υπηρεσίες. Δυσκολία που χρειάζεται να αναφερθεί είναι η επιλογή των ατόμων καθώς απαιτείται συνέπεια ως προς την τήρηση των όρων της σύμβασης.

Στη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς λειτουργεί το «Εθνικό Παρατηρητήριο για τα Δικαιώματα του Παιδιού», το οποίο ιδρύθηκε με το Ν. 2909/2001 (ΦΕΚ Α' 90/02.05.2001), με αντικείμενο την παρακολούθηση και προώθηση της εφαρ-

μογής της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Σύμφωνα με τον ανωτέρω νόμο, ο Υπουργός Παιδείας συγκροτεί, με απόφασή του, πενταμελή επιστημονική επιτροπή, η οποία έχει την ευθύνη της εκπλήρωσης των στόχων του Παρατηρητηρίου. Η Επιτροπή καταρτίζει Κανονισμό Λειτουργίας του Παρατηρητηρίου, που εγκρίνεται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας, ύστερα από πρόταση του Γενικού Γραμματέα Νέας Γενιάς.

Μεταξύ των δραστηριοτήτων της Επιτροπής είναι: η ανάληψη ερευνών σχετικά με την παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού, η διαμεσολάβηση, η επεξεργασία και η δημοσιοποίηση συστάσεων και εκθέσεων που αφορούν την πρόωθηση και προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.

Επίσης, η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς συμμετείχε στις δράσεις του Δικτύου για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Σωματικής Τιμωρίας στα Παιδιά, του οποίου είναι ιδρυτικό μέλος, καθώς επίσης και στις δράσεις του Δικτύου Συνεργασίας για την Υποστήριξη των Νέων.

Επιπλέον, η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς εξακολουθεί να είναι μέλος της «Επιτροπής Ευαισθητοποίησης Νέων», η οποία λειτουργεί με την ευθύνη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Στο πλαίσιο αυτής της Επιτροπής υλοποιούνται κάθε χρόνο δράσεις με την υποστήριξη της ΓΓΝΓ, οι οποίες έχουν ως στόχο την ενημέρωση των νέων ανθρώπων για τις συνθήκες ζωής και τις ανάγκες των προσφύγων.

Τέλος, η ΓΓΝΓ συνεργάστηκε και υποστήριξε οικονομικά δράσεις και προγράμματα σύμφωνα με τον οργανισμό λειτουργίας της (ΠΔ 274/1989, ΦΕΚ Α΄ 130/22.05.1989) κατόπιν υποβολής σχετικού αιτήματος πάνω σε θέματα πρόληψης και προστασίας ατόμων με αναπηρία.

Χ. Επιπλέον ενέργειες σε σχέση με την προώθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου

Με την ΥΑ 55565/Γ2 (ΦΕΚ Β΄ 976/22.05.2009) καθορίστηκαν θέματα σχετικά με

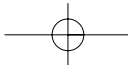
τις εγγραφές, μετεγγραφές και φοίτηση μαθητών στα Γυμνάσια και Γενικά Λύκεια που λειτουργούν στα Ειδικά Καταστήματα Κράτησης Νέων.

Όσον αφορά σε άτομα απεξαρτημένα και σε κρατούμενους, σύμφωνα με το άρθρο 46, παρ. 4 του Ν. 2413/96 (ΦΕΚ Α΄ 124) «Ρύθμιση Θεμάτων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης» και την ΥΑ 38398/Γ2/18.04.2003 (ΦΕΚ Β΄ 551) «Κατατακτήριες εξετάσεις ατόμων που έχουν ενταχθεί και έχουν παρακολουθήσει πρόγραμμα απεξάρτησης», δίνεται η δυνατότητα συμμετοχής σε κατατακτήριες εξετάσεις στους εν λόγω μαθητές για την προαγωγή τους ή την απόλυσή τους από σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης χωρίς την υποχρέωση να φοιτούν.

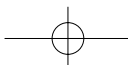
Ακόμη, στις 9 Μαΐου 2009 η Διεύθυνση Ποιότητας και Αποδοτικότητας του ΥΠΠΔΒΜΘ οργάνωσε και πραγματοποίησε στις εγκαταστάσεις της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου ημερίδα με θέμα «Η Εκπαίδευση στις φυλακές: Μοχλός Επανεκπαίδευσης».

Σχετικά με την απαλλαγή από το μάθημα των Θρησκευτικών, σύμφωνα με τις υπ' αριθμ. 91109/Γ2/10.07.2008 και 104071/Γ2/04.08.2008 Εγκυκλίους, κάθε μαθητής έχει δικαίωμα να απέχει από το μάθημα θρησκευτικών, τους εκκλησιασμούς και τη σχολική προσευχή με δήλωση του κηδεμόνα, στην περίπτωση που ο μαθητής είναι ανήλικος, ή του ιδίου, εάν είναι ενήλικος, στην οποία δεν απαιτείται εξήγηση ή διευκρίνιση των λόγων αποχής. Το δικαίωμα ισχύει για όλους τους μαθητές, όχι μόνο τους μη-ορθοδόξους.

Επίσης, με την με αρ. πρωτ. 31915/Γ2/19.03.2009 Εγκύκλιο οργανώθηκαν σε όλα τα Γυμνάσια και Λύκεια της χώρας συζητήσεις από τους εκπαιδευτικούς με ενεργό συμμετοχή των μαθητών και θέμα τη Διεθνή Ημέρα για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (21^η Μαρτίου), ώστε να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές σε θέματα σχετικά με την παγκόσμια ειρήνη, τη διαφορετικότητα και την κατοχύρωση των δικαιωμάτων όλων των πολιτών που ζουν και εργάζονται στη χώρα μας.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

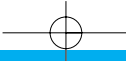

ΠΕΜΠΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

I. Στο πλαίσιο του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών

I. 22^η ετήσια σύνοδος του Διεθνούς Συντονιστικού Οργάνου των Εθνικών Θεσμών (ICC) και παράλληλη συνάντηση του Ευρωπαϊκού Συντονιστικού Οργάνου (Γενεύη, 23-27 Μαρτίου 2009)

Η σύνοδος του ICC ασχολήθηκε, κυρίως, με τη διαμόρφωση του Καταστατικού του νεοσυσταθέντος Διεθνούς Συντονιστικού Οργάνου στο οποίο συμμετέχουν όλοι οι Εθνικοί Θεσμοί στους οποίους έχει αποδοθεί *A status* από την ειδική Επιτροπή Διαπίστευσης των Εθνικών Θεσμών. Συζητήθηκαν ακόμη, διάφορα ζητήματα της αποστολής, διοίκησης, λειτουργίας και των οικονομικών του νέου Οργάνου. Στην ίδια σύνοδο παρουσιάστηκε η έκθεση της Επιτροπής Διαπίστευσης των Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου –πρόκειται για πιστοποίηση της συμμόρφωσης των Εθνικών Θεσμών με τις Αρχές του Παρισιού–, η οποία και εγκρίθηκε από την Ολομέλεια των Εθνικών Θεσμών.

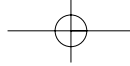
Συνοπτικά, τα θέματα που απασχόλησαν τη συνεδρίαση της Ευρωπαϊκής Ομάδας στη Γενεύη αφορούσαν τη διαμόρφωση της Στρατηγικής της ομάδας για το 2009-2010, τη συνεργασία με τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και με το Γραφείο του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως και την πρόοδο της πλατφόρμας διαλόγου που έχει θεσμοθετηθεί μεταξύ των Εθνικών Θεσμών ΔτΑ στον αραβικό και τον ευρωπαϊκό χώρο. Συζητήθηκε, επίσης, το θέμα της επόμενης Διεθνούς Διάσκεψης των Εθνικών Θεσμών που οργανώνεται ανά διετία και που φιλοξενείται –εκ περιτροπής– σε ένα από τα κράτη που έχουν συστήσει Εθνικό Θεσμό ΔτΑ, των τεσσάρων γεωγραφικών περιοχών (Ασία-Ειρηνικός, Ευρώπη, Β. & Ν. Αμερική, και Αφρική). Το 2010 η Διάσκεψη θα φιλοξενηθεί στην Ευρώπη, και συγκεκριμένα στο Εδιμβούργο από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Σκωτίας. Η θεματική της Διάσκεψης επελέγη να είναι αυτή των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο χώρο των Επιχειρήσεων.

Η ΕΕΔΑ είχε εκλεγεί από το 2002 και συμμετείχε στο συντονιστικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ομάδας Εθνικών Θεσμών, μέχρι και το 2009. Στη συνεδρίαση του Μαρτίου, η ΕΕΔΑ και το Ινστι-

τούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Δανίας αποσύρθηκαν από το συντονιστικό όργανο, και στη θέση τους εκλέχτηκαν η Επιτροπή του Λουξεμβούργου και το Γραφείο του Συνηγόρου του Πολίτη της Κροατίας.

II. Συνάντηση των επιστημονικών συνεργατών υπεύθυνων για θέματα προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, με θέμα τη συμμετοχή στη διαδικασία διαμόρφωσης του Σχεδίου Διακήρυξης του ΟΗΕ για την εκπαίδευση και την επιμόρφωση στα ανθρώπινα δικαιώματα (Μαρόκο, 16-18 Ιουλίου 2009)

Η σύνοψη αυτής της διαδικασίας έχει ως εξής: Απαντώντας στο αίτημα του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ (παρ. I της Απόφασης 6/10 της 27.09.2007), η Συμβουλευτική Επιτροπή του Συμβουλίου ετοίμασε ένα προσχέδιο Διακήρυξης για την εκπαίδευση και την επιμόρφωση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Επιπλέον, το Συμβούλιο ζήτησε από την Επιτροπή να συγκεντρώσει τις απόψεις και προτάσεις για το θέμα, των κρατών μελών του ΟΗΕ, των αρμόδιων διακυβερνητικών και περιφερειακών οργανισμών, της Ύπατης Αρμοστείας, της κοινωνίας των πολιτών και των Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η Επιτροπή συνέταξε ειδικό ερωτηματολόγιο για κάθε μία κατηγορία των προαναφερόμενων φορέων, και αφού έλαβε τις απαντήσεις τους, ανέθεσε στην Ομάδα Σύνταξης της Διακήρυξης (με μέλη της, μεταξύ άλλων, τον Emmanuel Decaux από τη Γαλλική Επιτροπή ΔτΑ, και την Halima Warzazi, από την Επιτροπή ΔτΑ του Μαρόκου) να διαμορφώσει το εννοιολογικό πλαίσιο και να οργανώσει τις απαραίτητες διαβουλεύσεις. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, η Ομάδα Σύνταξης, σε συνεργασία με την Platform for Human Rights Education and Training και την Ύπατη Αρμοστεία, οργάνωσε ένα ειδικό σεμινάριο για τους επιστημονικούς συνεργάτες των Εθνικών Θεσμών ΔτΑ και άλλους εμπειρογνώμονες σε θέματα εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, με σκοπό τον εμπλουτισμό του Σχεδίου Διακήρυξης. Το σεμινάριο φιλοξένησε η Επιτροπή του Μαρόκου, και την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε η επιστημονική συνεργάτιδα, κα Χ. Παπαδοπούλου. Το τελικό Σχέδιο Διακήρυξης θα κατατεθεί στο

Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στη Σύνοδο του Μαρτίου 2011. Το κείμενο, προς το παρόν, έχει διαμορφωθεί ως εξής:

Advisory Committee of the Human Rights Council

Recommendation 4/2: Draft United Nations declaration on human rights education and training

The Human Rights Council Advisory Committee,

Bearing in mind the mandate set out in Human Rights Council resolution 6/10 of 28 September 2007 requesting the Advisory Committee to prepare a draft declaration on human rights education and training, as well as Human Rights Council resolution 10/28 of 27 March 2009,

Recalling its recommendations 1/1 of 14 August 2008, 2/1 of 30 January 2009 and 3/3 of 7 August 2009 on the work of the drafting group on human rights education and training, as well as the preparatory documents submitted by the rapporteur of the drafting group,¹

Welcoming the particularly high response to the questionnaire sent by the drafting group to all stakeholders, who provided the drafting group with a wealth of information for its work,

Welcoming the contribution of the various stakeholders to the debate, including at the seminar on a draft United Nations declaration on human rights education and training, held in Marrakech, Morocco, on 16 and 17 July 2009, which was attended by the Chairperson and rapporteur of the drafting group,

Expressing its gratitude for the steadfast support of the States members of the Platform for Human Rights Education and Training,

Highlighting the active participation of national human rights institutions at each stage of the collective debate,

Expressing its satisfaction with the continued work of the drafting group, and particularly the draft declaration submitted by the special rapporteur of the drafting group in document

A/HRC/AC/4/3,

Desiring to pursue the close cooperation with the United Nations, the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization and other relevant international and regional organizations in the work in progress,

Taking due note of the in-depth discussions on the draft declaration during the interactive debate at the fourth session of the Advisory Committee, as well as the further work carried out by the drafting group at the same session,

1. *Endorses* the draft declaration on human rights education and training annexed to this recommendation, as revised;

2. *Transmits* the draft declaration to the Human Rights Council for consideration at its thirteenth session, in accordance with the request contained in Human Rights Council resolutions 6/10 and 10/28;

3. *Recommends* that the draft declaration be disseminated widely and encourages further initiatives by the various stakeholders to promote collective consultations on the draft declaration;

4. *Expresses* the hope that the rapporteur of the drafting group on human rights education and training, Mr. Decaux, will be able to participate in the discussions of the Human Rights Council on the draft declaration submitted to it;

5. *Recommends* that the drafting group be kept informed of the follow-up to the work of the Human Rights Council and that it might be involved, in appropriate ways, in the ongoing debate and in the work of awareness-raising in the area of human rights education and training.

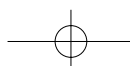
Annex

Proposed draft declaration on human rights education and training, as revised by the rapporteur of the drafting group of the Human Rights Council Advisory Committee

[The General Assembly]

Bearing in mind Article 13 of the Charter of the United Nations, which charges the General

1. A/HRC/AC/2/CRP.1, A/HRC/AC/3/CRP.4 and Corr.1, and A/HRC/AC/4/3.

Assembly with "promoting international co-operation in the ... cultural, [and] educational ... fields, and assisting in the realization of human rights and fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language, or religion",

Recalling the Universal Declaration of Human Rights, which sets "a common standard of achievement for all peoples and all nations, to the end that every individual and every organ of society, keeping this Declaration constantly in mind, shall strive by teaching and education to promote respect for these rights and freedoms and by progressive measures, national and international, to secure their universal and effective recognition and observance",

Drawing on article 26 of the Universal Declaration of Human Rights, which affirms in paragraph 1 that "everyone has the right to education" and stipulates in paragraph 2 that "education shall be directed to the full development of the human personality and to the strengthening of respect for human rights and fundamental freedoms",

Reaffirming that, as set out in the Universal Declaration of Human Rights, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights and other human rights instruments, States are required to ensure that education is directed to the strengthening of respect for human rights and fundamental freedoms,

Aware of the international commitments of States under the various universal and regional human rights treaties and various international instruments,

Aware, in particular, of the Vienna Declaration and Programme of Action adopted on 25 June 1993 by the World Conference on Human Rights, which addresses the implementation of the right to education both as a right inherent in the dignity of the human person and as a means of promoting and ensuring respect for all human rights,

Stressing that the World Conference on Human Rights called on "all States and institutions to include human rights, humanitarian law, democracy and rule of law as subjects in the curricula of all learning institutions", stating that "human rights education should include peace, democracy, development and social justice, as set

forth in international and regional human rights instruments, in order to achieve common understanding and awareness with a view to strengthening universal commitment to human rights",

Taking into account the progress made in the United Nations Decade for Human Rights Education (1995-2004) and the World Programme for Human Rights Education through the implementation of the plan of action for the first phase (2005-2007), which was extended to 2009, and the launch of a new phase of the World Programme for the period 2010-2014,

Encouraging the effective implementation of the goals set for 2015 in the Millennium Declaration, including equal access for girls and boys to all levels of education,

Recalling the Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms,

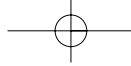
Bearing in mind the numerous initiatives undertaken within the framework of the United Nations, the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization and other international and regional organizations, as well as at the domestic level by public authorities and civil society organizations,

Recalling the 2005 World Summit Outcome, in which Heads of State and Government supported "the promotion of human rights education and learning at all levels, including through the implementation of the World Programme for Human Rights Education", and encouraged all States "to develop initiatives in this regard",

Recalling General Assembly resolution 60/251 establishing the Human Rights Council, in particular paragraph 5 (a), on the importance of human rights education and learning,

Recalling General Assembly resolution 62/171 and Human Rights Council resolution 12/4 relating to human rights education and training,

Desiring to strengthen the efforts undertaken and to encourage awareness and a collective commitment by all stakeholders, by providing a coherent and practical overview of the guiding principles that should govern the effective

provision of human rights education and training for all, without distinction,

Motivated by the desire to send a strong signal to the international community about the fundamental importance of human rights education and training in the promotion and protection of human rights,

Hereby declares:

I. Definitions and principles

1. Human rights education and training comprises all educational, training, information and learning activities aimed at promoting a universal culture of human rights.

2. The right to human rights education and training is a fundamental right inherent in the dignity of the human person and is intimately related to the effective enjoyment of all human rights, in accordance with the principles of universality, indivisibility and interdependence of human rights.

3. Human rights education and training concerns all levels –preschool, primary, secondary and university– and all forms of education, training and learning, whether in a public or private, formal, informal or non-formal setting. It includes vocational training, particularly the training of trainers, continuing education, popular education, and public information and awareness activities.

4. Human rights education and training is an essential component of the right to education for all, as recognized in both the international and regional framework and the domestic law of different States. It is related to the full implementation of the right to education, particularly free compulsory primary education, and the widespread provision of basic education for all, including for illiterate persons, as well as to the development of secondary education, including technical and vocational education, and higher education.

5. Human rights education and training should be based on the principles of the Universal Declaration of Human Rights and other relevant instruments, with the aim of:

(a) Raising awareness of human rights, including international, regional and national standards, principles, legislation and applicable

guarantees;

(b) Pursuing the realization of all human rights;

(c) Developing a universal culture of human rights, in which everyone is aware of their own rights and duties in respect of the rights of others, and promoting the development of the individual as a responsible member of a free, peaceful, pluralist and tolerant society;

(d) Ensuring equal opportunities, through access for all to a quality education, without any discrimination; and

(e) Ensuring that education is developed in a spirit of participation, inclusion and responsibility that addresses both the content and the methods.

6. Human rights education and training is based on the principle of equality, particularly equality between girls and boys and between women and men, including in access to school, in accordance with the Millennium Development Goals.

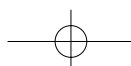
7. Human rights education and training should take full account of vulnerable groups, including persons with disabilities, persons living in poverty, foreigners and migrants, by ensuring effective access to basic education, as well as to human rights education, in order to eliminate the causes of exclusion or marginalization and to enable everyone to exercise all their rights effectively.

8. Human rights education and training should also take into consideration the specific expectations of indigenous peoples, as well as those of persons from national or ethnic, religious and linguistic minorities.

9. Human rights education and training is an ongoing process that begins at school or preschool age and that concerns all ages, all situations and all parts of society.

10. Human rights education and training should embrace and enrich the diversity of civilizations, religions, cultures and traditions, which contribute to the universality of human rights.

11. Human rights education and training should use languages and methods suited to the target groups and should take into account the basic needs of the population, stressing the interdependence of all human rights so as to become a development tool.

12. Human rights education and training is closely related to the implementation of freedom of expression and the right to information. It should promote access for all to, and the participation of everyone in the development of, the media, including the press, radio and television, and the strengthening of the educational function of these different media.

13. Human rights education and training should embrace the possibilities of the digital age so as to encourage the development of new educational forums, with a view to achieving true equality in access to information and communications technologies.

14. Human rights education and training involves close links between schools, families, local communities and society as a whole, so as to create a favourable environment for the promotion and protection of human rights.

15. Human rights education and training contributes to the prevention of human rights violations and aims to eradicate domestic violence, particularly against women and girls, and other forms of social violence such as violence in schools, as well as discrimination, stereotyping and hate speech.

II. Implementation measures at the country level

16. The State has primary responsibility in respect of the right to human rights education and training. The State has not only an obligation to respect the right to human rights education and training, but also an obligation to achieve progressively the full realization of this right by all appropriate means, including particularly the adoption of legislative measures. It has an obligation to incorporate universal standards in its legislation and to pursue actively policies to fulfil its commitments in the area of human rights education and training, through its institutions and officials.

17. The State also has an obligation to protect and implement human rights education and training, by setting out the legal framework for the action of other public or private entities, including schools and universities, ensuring the professional training of trainers, establishing minimum guarantees and promoting best practices,

particularly in the areas of non-discrimination and true equality.

18. The State has a particular responsibility for ensuring the effective enjoyment of the right to human rights education and training by vulnerable groups, by mobilizing its resources according to the criteria of accessibility, acceptability, adequate funding and suitability of the education and training.

19. The State also has responsibility for the initial and continuing professional training of its own officials, including judges, police officers, prison guards and all law enforcement officers. It should also ensure adequate training for members of its armed forces and uniformed services, including in international humanitarian law and international criminal law. It should also concern itself with private personnel acting on behalf of the State.

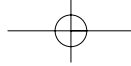
20. All members of the educational community, including educational institutions and teachers, pupils and students, as well as their families, have an important role to play in helping to better realize the right to human rights education and training through their own initiatives or through joint projects with the public authorities.

21. Human rights education and training, which is an important factor in democratization and knowledge-sharing, must be supported by a strong political will, as clearly demonstrated by an overall implementation strategy and the mobilization of human and financial resources, with specific commitments and goals.

22. The full implementation of such a strategy, drawn up on the basis of the country's needs and priorities, implies effective inter-ministerial coordination and the establishment of specialized administrative bodies.

23. The development and strengthening of national human rights institutions should enable them to play a particularly useful leading role in raising awareness and mobilizing all public and private actors, as well as, where necessary, a coordinating and evaluation role.

24. The conception, implementation and monitoring of this strategy should involve all stakeholders, including civil society bodies, by promoting, where appropriate, multi-stakeholder

coalitions.

25. Human rights education and training requires the mobilization of the public authorities, particularly local authorities, and all organs of society, civil society and the private sector. The various actors of civil society, religious institutions, community associations, non-governmental organizations, trade unions, professional associations, youth workers and pupils' parents also have a vital role to play. Companies, especially multinational companies, cultural institutions and industries, the media and new media should assume their full responsibility in the area of human rights education and training.

26. Human rights education and training must be seen as a long-term exercise; its effective implementation will require progressive and continuous efforts aimed at achieving long-term goals.

27. Human rights education and training should aim for the participation of every person and the strengthening of their capabilities, taking into account different economic, social and cultural circumstances, while promoting local initiatives in order to encourage ownership of the common goal of the fulfilment of all human rights for all.

28. An ongoing assessment of action taken at the national level is vital to the effectiveness of human rights education and training, and requires the establishment of specific goals and quantitative and qualitative indicators.

29. Progress in human rights education and training is nurtured by the initial and in-service training of teachers at all educational levels and by theoretical and practical research in the fields of education and teaching methods, as well as international human rights law, thanks to cooperation and networking among specialized institutes and research centres, with a view to producing a definition of common concepts and teaching methods.

30. Particular care must be taken to guarantee the academic freedoms and protect the human rights of those responsible for human rights education and training, in their role as human rights defenders, whether in the formal, informal or non-formal sector.

31. Human rights education and training

should draw on the cultural and traditional riches of different countries. The arts, including the theatre, music, the graphic arts and audio-visual works, should be encouraged as a means of training and raising awareness in the field of human rights.

32. Human rights education and training is a matter of communication. As such, it should feature prominently in the field of new technologies, through awareness campaigns suited to a networked world.

III. Implementation measures at the international level

33. The United Nations should promote human rights education and training for its civil and military personnel. It has a special responsibility in crisis situations to make human rights education and training a priority in its peace-building and State reconstruction programmes, including in respect of the rule of law and a democratic culture.

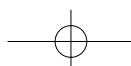
34. International and regional organizations should promote human rights education and training for their civil and military personnel. They should, in their sphere of responsibility, include human rights education and training in their activities and cooperation programmes.

35. International non-governmental organizations also have an important role to play in human rights education and training, both internally, with regard to their membership, and in their programmes in the field.

36. International cooperation at the multilateral and bilateral levels, including decentralized cooperation, should support and reinforce national efforts through incentives and pilot schemes, as an extension of the World Programme for Human Rights Education.

37. The full implementation of human rights education and training, as well as of the right to education itself, requires complementary international, regional, national and local efforts, with a constant focus on coordination, coherence, synergies and interdependence.

38. International follow-up to the full implementation of human rights education and training entails the universal ratification of the

international human rights instruments and the implementation of a true mainstreaming process by the competent bodies and mechanisms.

39. The treaty-monitoring bodies should, inter alia, adopt general comments on human rights education and training, if they have not already done so, and systematically highlight human rights education and training in the list of issues submitted to States parties and in their concluding observations.

40. Human rights education and training should also be given due prominence in the universal periodic review of the Human Rights Council, as well as in the guidelines on the information required and in the commitments and recommendations made. The process could be strengthened by involving experts in progress assessments.

41. An international centre for human rights education and training could also be set up to facilitate and coordinate the implementation and monitoring of the present Declaration.

42. The establishment of a voluntary international fund for human rights education and training should help finance initiatives and innovative projects in the field.

43. International or national goodwill ambassadors, celebrities, artists and sports men and women can also make a useful contribution to the promotion of a culture of human rights among very different audiences.

*Adopted by consensus
8th meeting
29 January 2010*

2. Στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης

I. Συνάντηση εργασίας για εξειδικευμένο προσωπικό των Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: Μη εκτέλεση Εθνικών Δικαστικών Αποφάσεων – Ο ρόλος των Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πάντοβα, 24-26 Μαρτίου 2009)

Το συνέδριο οργανώθηκε από το Γραφείο του Επιτρόπου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης και το Κέντρο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του Πανεπιστημίου

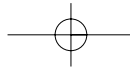
της Πάντοβα, στο πλαίσιο του κοινού προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης «Δημιουργία ενός δραστήριου δικτύου ανεξάρτητων μη-δικαστικών δομών δικαιωμάτων του ανθρώπου», γνωστό ως "The Peer-to-Peer Project".

Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε η επιστημονική συνεργάτιδα, κα Α.-Μ. Μπολάνη. Οι παρουσιάσεις και συζητήσεις αφορούσαν τις εξής τρεις θεματικές ενότητες: α) τη μη εκτέλεση εθνικών δικαστικών αποφάσεων κατά ΝΠΔΔ ή κατά φυσικών ή ιδιωτικών νομικών προσώπων λόγω μη διασφάλισης της εκτέλεσης από τις Δημόσιες Αρχές, β) τη μη εκτέλεση εθνικών δικαστικών αποφάσεων που ακυρώνουν διοικητικές πράξεις και υποχρεώνουν τη Διοίκηση να προβεί στην έκδοση νέων, και γ) την ύπαρξη αποτελεσματικής προσφυγής στην περίπτωση της μη εκτέλεσης εθνικών δικαστικών αποφάσεων από Δημόσιες Αρχές.

II. Συνάντηση εργασίας για εξειδικευμένο προσωπικό των Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: Προστασία και Προώθηση των Δικαιωμάτων των Ηλικιωμένων από τους Εθνικούς Θεσμούς Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Βουδαπέστη, 15-16 Σεπτεμβρίου 2009)

Το συνέδριο οργανώθηκε από το Γραφείο του Επιτρόπου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης και το Κέντρο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του Πανεπιστημίου της Πάντοβα στο πλαίσιο του κοινού προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης «Δημιουργία ενός δραστήριου δικτύου ανεξάρτητων μη-δικαστικών δομών δικαιωμάτων του ανθρώπου», γνωστό ως "The Peer-to-Peer Project".

Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε η επιστημονική συνεργάτιδα, κα Α.-Μ. Μπολάνη. Οι παρουσιάσεις και συζητήσεις αφορούσαν τις εξής τρεις θεματικές ενότητες: α) το δικαίωμα των ηλικιωμένων να παραμείνουν πλήρη μέλη της κοινωνίας: το δικαίωμα σε επαρκείς παροχές και πληροφόρηση, β) το δικαίωμα των ηλικιωμένων να επιλέγουν ελεύθερα τον τρόπο ζωής τους και να διάγουν ανεξάρτητη ζωή στον περίγυρό τους, και γ) τα δικαιώματα των ηλικιωμένων που διαμένουν σε ιδρύματα.

III. Συνάντηση εργασίας για εξειδικευμένο προσωπικό των Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: Προστασία των Ασυνόδευτων Ανηλίκων – Ο ρόλος των Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πάντοβα, 20-22 Οκτωβρίου 2009)

Το συνέδριο οργανώθηκε από το Γραφείο του Επιτρόπου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης και το Κέντρο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του Πανεπιστημίου της Πάντοβα στο πλαίσιο του κοινού προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης «Δημιουργία ενός δραστικού δικτύου ανεξάρτητων μη-δικαστικών δομών δικαιωμάτων του ανθρώπου», γνωστό ως "The Peer-to-Peer Project".

Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε η επιστημονική συνεργάτιδα, κα Τ. Σταυρινάκη. Κατόπιν της παρουσίασης του διεθνούς πλαισίου προστασίας των ασυνόδευτων ανηλίκων και της συμβολής των εθνικών θεσμών προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συζητήθηκαν εκτενώς σε τρεις θεματικές ενότητες τα ακόλουθα ζητήματα: α) η προστασία της προσωπικής ελευθερίας και του δικαιώματος νομικού συμπαράστατη, στο πλαίσιο των οποίων συζητήθηκαν οι πρακτικές επίβλεψης της υποδοχής των ασυνόδευτων ανηλίκων που φτάνουν διά θαλάσσης, καθώς και οι πρακτικές υποδοχής και προστασίας σε τοπικό επίπεδο των θυμάτων εμπορίας, β) οι αρχές του Συμβουλίου της Ευρώπης και οι πρακτικές των κρατών ως προς την προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων των ασυνόδευτων ανηλίκων, ιδίως το δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην υγεία, και γ) Η «ιδέα του σχεδίου ζωής» για τον ασυνόδευτο ανήλικο και τα ζητήματα που προκύπτουν από την ενηλικίωση του ασυνόδευτου. Η ιδέα αυτή βασίζεται στον προσδιορισμό και την αναγνώριση των αναγκών κάθε ανηλίκου, των ευθυνών όλων των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα και την εγγύηση των συνθηκών πραγματοποίησης του εξατομικευμένου σχεδίου ζωής στη χώρα υποδοχής ή προέλευσης, αναλόγως της περίπτωσης. Διαφωτιστική και ελπιδοφόρα ήταν η παρουσίαση σχετικού προγράμματος από τη Συνήγορο του Παιδιού της Ιρλανδίας, με τη συνδρομή νεαρής, η οποία ως ασυνόδευτη ανήλικη είχε ήδη ολοκληρώσει το εν λόγω πρόγραμμα και ως ενήλικη συμμετέχει στην

πραγματοποίησή του βοηθώντας ασυνόδευτους ανηλίκους.

IV. Ετήσια Συνάντηση των υπευθύνων επικοινωνίας των Εθνικών Θεσμών με το Γραφείο του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Βουδαπέστη, 17-18 Νοεμβρίου 2009)

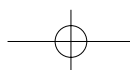
Η συνάντηση οργανώθηκε από το Γραφείο του Επιτρόπου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης στο πλαίσιο του κοινού προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης «Δημιουργία δικτύου ανεξάρτητων μη-δικαστικών θεσμών δικαιωμάτων του ανθρώπου», ("The Peer-to-Peer Project").

Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε η επιστημονική συνεργάτιδα, κα Χ. Παπαδοπούλου. Εκτός από την πρόοδο της υλοποίησης και το μελλοντικό σχεδιασμό του Peer-to-Peer Project, η συνάντηση είχε ως αντικείμενο το ζήτημα του ρόλου των Εθνικών Θεσμών ως Εθνικών Μηχανισμών Πρόληψης, κατά την εφαρμογή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση του ΟΗΕ κατά των Βασανιστηρίων (OPCAT) στις χώρες που το έχουν επικυρώσει, και στις καλύτερες πρακτικές αναφορικά με τις Ετήσιες Εκθέσεις Πεπραγμένων των Εθνικών Θεσμών. Η παρουσίαση της, υπεύθυνης επικοινωνίας με το γραφείο του Επιτρόπου, επιστημονικής συνεργάτιδας της ΕΕΔΑ αφορούσε την εμπειρία της Επιτροπής στη σύνταξη, παραγωγή και διάθεση των Ετήσιων Εκθέσεων της.

3. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

I. 2^η Συνάντηση του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (Fundamental Rights Agency) της ΕΕ και των Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Βιέννη, 29-30 Ιουνίου 2009)

Η ΕΕΔΑ εκπροσωπήθηκε από την επιστημονική συνεργάτιδα, κα Τ. Σταυρινάκη, στη 2^η Συνάντηση του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και των Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Κατά τη συνάντηση παρουσιάστηκαν εκατέρωθεν η δράση των οργανισμών κατά το έτος που μεσολάβησε από την προηγούμενη συνάντηση και συζητήθηκαν οι δραστηριότητες και οι μελέτες, οι οποίες είχαν τεθεί από κοι-

νού ως προτεραιότητες του Οργανισμού για το έτος 2009-2010. Συγκεκριμένα, πρόκειται για τις μελέτες σχετικά με: α) τους εθνικούς θεσμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων, β) τη μετανάστευση, γ) την αναπηρία, δ) την εκπαίδευση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επίσης, απόψεις ανταλλάχθηκαν σχετικά με το Ετήσιο Πρόγραμμα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων 2012 και το Πολυετές Πλαίσιο 2013-2017. Τέλος, συζητήθηκαν τα προγράμματα ευαισθητοποίησης του Οργανισμού.

II. 2^ο Συνέδριο του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων «Πως θα κάνουμε τα Δικαιώματα πραγματικότητα για όλους» (Στοκχόλμη, 10-11 Δεκεμβρίου 2009)

Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε ο Πρόεδρος της, κ. Κ. Παπαϊωάννου. Το συνέδριο συγκέντρωσε εκπροσώπους των κυβερνήσεων της ΕΕ, των θεσμών της ΕΕ, διακυβερνητικών οργανισμών, τοπικών αρχών, της κοινωνίας των πολιτών και των ειδικών οργάνων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το συνέδριο επικεντρώθηκε στις περιθωριοποιημένες ομάδες, οι οποίες είναι περισσότερο ευάλωτες ως προς τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τις διακρίσεις και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

4. Στο πλαίσιο συνεργασίας με ομόλογες Επιτροπές

I. 4ος Αραβο-Ευρωπαϊκός Διάλογος Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με τα δικαιώματα των μεταναστών εργαζομένων (Χάγη, 11-13 Μαρτίου 2009)

Ο 4ος Αραβο-Ευρωπαϊκός Διάλογος Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου πραγματοποιήθηκε στη Χάγη στις 11-13 Μαρτίου 2009 με θέμα τα δικαιώματα των μεταναστών εργαζομένων. Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε η επιστημονική συνεργάτιδα, κα Τ. Σταυρινάκη. Στο πλαίσιο της συνάντησης, συζητήθηκαν ιδίως: α) η περιφερειακή αντίληψη για την προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών εργαζομένων με βάση μελέτες που πραγματοποίησαν ειδικοί επιστήμονες της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για την Ευρώπη και τα Αραβικά κράτη, β) η εθνική διάσταση, η οποία

συζητήθηκε με βάση την παρουσίαση των εθνικών νομικών πλαισίων προστασίας από τρεις ευρωπαϊκούς εθνικούς θεσμούς δικαιωμάτων του ανθρώπου και από δύο προερχομένους από αραβικά κράτη, γ) ενδελεχώς, σε επίπεδο ομάδων εργασίας, η κάθε εθνική εμπειρία και οι ενέργειες υλοποίησης της Διακήρυξης που είχε υιοθετηθεί στο Ραμπάτ το προηγούμενο έτος, δ) ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα στην προώθηση της κουλτούρας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο περιβάλλον εργασίας και ε) η δομή, η λειτουργία και οι προοπτικές του αραβο-ευρωπαϊκού διαλόγου.

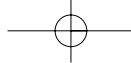
Η συνάντηση ολοκληρώθηκε με την υιοθέτηση της ακόλουθης διακήρυξης:

THE HAGUE STATEMENT ON MIGRANT WORKER'S HUMAN RIGHTS The Fourth High-Level Meeting of the Arab-European NHRIs' Dialogue on Migrant Workers' Human Rights

Preamble

The Fourth Arab-European NHRIs' Dialogue on Migrant Workers' Human Rights held at the Peace Palace in The Hague, The Netherlands on 11th-13th March 2009, was organised by the Danish Institute for Human Rights (DIHR) together with its partners the Moroccan Advisory Council on Human Rights (CCDH), and the Jordanian National Centre for Human Rights (NCHR) [the Troika] in coordination with The Hague Process on Refugees and Migration, with effective participation from NHRIs' representatives from Europe and the Arab World including Saudi Arabia, Egypt, Qatar, Tunisia, Algeria, Mauritania, Palestine, Sweden, France, Germany, Norway, Ireland and Greece. Also, representatives from ILO Arab Regional Office in Beirut and ILO European Regional Office in Geneva, the European Union Agency for Fundamental Rights, The Raoul Wallenberg Institute in Sweden, The Euro-Mediterranean Human Rights Network, The General Secretariat of the Arab League, the Erste Group Bank AG of Switzerland, The Bahraini Human Rights Centre, Novo Nordisk and the Human Rights Ambassador of The Netherlands attended the meeting.

During the meeting, participants were actively

engaged in discussions about challenges and gaps between the human rights standards aiming at protecting migrant workers' human rights, and the international and national implementation in practice. Fruitful and constructive discussions took place at the meeting in The Hague considering the realities on the ground in terms of respect for migrant workers' human rights as well as the lack of ratification and consequent implementation of international human rights' standards.

Recalling and following-up on the recommendations of the Arab-European NHRIs' Third High-Level Meeting on Migration and Human Rights, in Rabat-Morocco, May 2008,

Reaffirming that NHRIs in the European Continent and Arab World, in conformity with the Paris Principles, should continuously strengthen their roles as independent bodies and encourage the promotion and protection of human rights, including the rights of migrant workers,

Owing to increasing mobility, dialogue and cooperation among NHRIs at the bilateral, regional and international levels have become increasingly important to effectively address the opportunities and challenges of migration within and between all countries, including those of origin, transit and destination,

Confirming that NHRIs from the two regions agree to develop and strengthen regional, cross-regional and bilateral collaboration aimed at exchanging experiences as well as good practices while exploring opportunities and challenges that support NHRIs in their endeavours to promote and protect migrant workers' human rights at all levels and across all sectors,

Considering the Arab-European NHRIs' Rabat Declaration of the Third High-Level Meeting on Migration and Human Rights, in Morocco, May 2008, an integral part of this statement,

The participants in the Fourth High-Level Meeting on Migrant Workers' Human Rights, agreed to commit themselves to work towards ensuring the promotion and protection of migrant workers' human rights at the national, regional and international level, and across all sectors. In order to achieve this, the following recommendations were adopted:

1. NHRIs should actively encourage the

development of a right-based approach to migrant workers human rights – especially to the most vulnerable of migrants, including women, children, unregistered and domestic workers. Human rights should become an integral part of any migration-related policy or procedure including the observance of international human rights norms with focus on equality and non discrimination, standard setting and accountability.

2. NHRIs should actively encourage the use of bilateral agreements, cooperation and action plans between sending and receiving countries to promote and protect migrant workers rights.

3. NHRIs should encourage the enforcement of legal protection for all migrant workers including effective remedies and access to justice.

4. NHRIs should review labour laws and labour contracts in their respective countries with a view to promoting their conformity with international human rights standards which should be incorporated into their national laws.

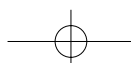
5. NHRIs should strive to establish monitoring and reporting mechanisms as well as observatory bodies to ensure the gathering of information, statistics, research, and studies. Furthermore, NHRI's should establish communication channels and easy access to advice on complaints and legal aid (for instance anonymous gender-balanced hotlines, web or mobile-phone services).

6. NHRIs should foster the freedom of movement of migrant workers, in particular freedom of movement of Palestinian migrant workers under occupation and Palestinian migrant worker's residing in the Arab and European countries

7. NHRIs should promote and encourage governments for the enforcement of legislation *vis-à-vis* freedom of association of migrant workers and secure access to trade unions as well as the effective rights of trade unions.

8. NHRIs should urge states and the private sector to respect the fundamental rights of migrants particularly in times of economic recession and the ongoing global financial economic crisis ensuring that any cut-down in the workforce occurs in a non-discriminatory way.

9. NHRIs are encouraged to work with the private and public sectors to promote and develop

tools to help implement non-discriminatory practices and tools of diversity in their recruitment of staff.

10. NHRIs urge states to critically review the existing *Kafala*-system and other employee sponsored contracts, including an abolishment of the retention of passports and find alternative systems that guarantee the rights of the employee.

11. NHRIs should actively develop and foster cooperation with the ombudsmen offices in their respective countries, as well as civil society organizations, trade unions, private sector, media and academia. The aim of this cooperation is to specifically promote migrant workers' human rights, raise awareness and to develop a human rights' culture.

12. NHRIs affirmed that a concrete definition of labour exploitation is needed and that they should work with concerned agencies and research institutions to have this definition instituted.

13. NHRIs should establish or promote the establishment of databases and collect information on migration and migrant workers to be disaggregated by e.g. sex, geographic origin, age, and ethnicity; with a view to identifying discrimination on those basis.

14. NHRIs should promote the development of joint migration policies that go together with trade and investment policies as needed.

15. NHRIs should advocate for adoption and implementation of adequate protection of human and labour rights of migrant workers under law through ratification of the relevant international conventions, namely the 1990 International Convention on Rights of Migrant Workers and ILO Conventions 97 and 143 on migration employment.

16. NHRIs should ensure that their countries have an independent national human rights monitoring body explicitly mandated to address protection and enforcement of human rights of non-nationals, including powers to receive complaints and to pursue resolution of individual cases.

17. NHRIs should support the strengthening of and cooperation with national labour inspection covering sectors and workplaces where migrant workers may be concentrated, and secure

provisions for proper training to address particular vulnerabilities and situations of non-citizen workers.

18. NHRIs should canvass for reforms of labour law towards international harmonisation and in line with the International Covenant on Civil and Political Rights, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights and the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of their Families.

19. NHRIs should pursue the issue of migrant workers representation in society. Providing 'voice' to migrant workers is necessary to enhance their social and economic position as well as their protection.

20. NHRIs should make the institutional protection of migrant workers a priority. They should pursue advocacy to revise labour regulations to include all workers and to institute universal labour contracts which make explicit reference to all minimum standards related to their work.

21. NHRIs agreed to foster increased cooperation among themselves and with civil society organizations and academia at all levels and through different means like (e.g.) research and exchange programmes, twining programmes, comparative studies, exchange of databases, joint newsletters and virtually-online.

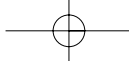
22. Participants affirmed the importance of mainstreaming the work of the Arab-European Human Rights Dialogue and agreed to:

- Institutionalize the Arab-European Dialogue and develop a three-year strategic framework and an annual plan to be proposed by the Secretariat of the Dialogue (the Troika) and to be presented and discussed in the next dialogue meeting.

- Establish a new working group on migration in addition to the formerly established ones on Access to information and Counterterrorism.

- NHRIs prepare a written report on how they follow-up on this statement and recommendations are to be submitted ahead of the next dialogue meeting.

- NHRIs agreed to have a permanent agenda item in all future dialogue meetings, which relates

to NHRIs' follow-up on how they mainstreamed the dialogue meetings' recommendations into national action plans and work.

23. Participants welcomed the invitation from the Qatari Human Rights Commission to host and co-organize the Fifth High-Level Meeting on Women's Rights on 8th -10th March 2010.

II. 2^η Συνάντηση του Δικτύου Εμπειρογνομένων για Μετανάστευση και Άσυλο της Ευρωπαϊκής Ομάδας Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Βρυξέλες, 26 Ιουνίου 2009)

Το Δίκτυο Εμπειρογνομένων για Μετανάστευση και Άσυλο της Ευρωπαϊκής Ομάδας Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου συναντήθηκε στις 26 Ιουνίου 2009 στις Βρυξέλες. Τη συνάντηση οργάνωσε το Κέντρο Ίσων Ευκαιριών και κατά του Ρατσισμού του Βελγίου. Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε η επιστημονική συνεργάτιδα κα Λ.-Μ. Μπολάνη. Αντικείμενο της συνάντησης ήταν η διαμόρφωση μίας κοινής θέσης για το καθεστώς και τα δικαιώματα των μη-απέλασιμων αλλοδαπών. Το κείμενο της κοινής θέσης απεστάλη από την Ευρωπαϊκή Ομάδα στο Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της ΕΕ στις 21 Οκτωβρίου 2009 ενόψει της συνεδρίασής του στις 23 Οκτωβρίου και είχε ως εξής:

EUROPEAN GROUP OF NATIONAL HUMAN RIGHTS INSTITUTIONS

Stockholm Programme should strengthen the human rights of non-removable persons

1. The European Group of National Institutions for the promotion and protection of Human Rights (NHRIs) welcomes the proposal of the European Commission to consider better protection for so-called non-removable persons through European legislation. In its communication of 10 June 2009 on the 'Stockholm Programme'

on the direction of EU cooperation on Justice and Home Affairs up to the end of 2014, the Commission¹ wrote: "... all too often repatriation measures cannot be carried out on account of legal or practical obstacles. In the absence of clear rules, we should study national needs and practices and consider the possibility of establishing common standards for taking charge of illegal immigrants who cannot be deported."

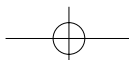
2. The purpose of this paper of the European Group of NHRIs, at the final stage of the negotiations process (Stockholm Programme) by Member States, is to stress that the improvement of the legal situation of non-removable persons should be included in the Stockholm Programme.

3. As a study of the situation of non-removable persons in several Member States carried out by European NHRIs has shown,² persons can be non-removable for various reasons. The authorities in the host country often cannot even say if they have actually left the country or not, since non-removability is seldom formally assessed or certified by them. Non-removable persons may have family, economic or social ties in the host country.

4. Despite comprehensive human rights obligations of all Member States towards all persons residing in their territories, there exist vast differences within the EU in regard to the status of non-removable persons and their access to fundamental rights. The above mentioned study of national legislation and practices revealed a huge diversity in the situation of non-removable persons within the Member States. Whereas in some countries non-removable persons may be treated differently depending on the reason for or the duration of their non-removability in other countries all persons who are not deported are treated the same. Frequently they enjoy only limited or no access to human rights, such as the rights to health, housing, food, education (school) and work.

1. Commission of the European Communities, Communication from the Commission to the European Parliament and the Council, COM (2009) 262/4, p. 26.

2. This paper is based on a study of the members of the NHRI network of experts on EU migration and asylum matters from June 2008 until September 2009. The experts especially studied the situation in Belgium, Germany, France, Greece, Luxembourg, Portugal and Spain.

5. Non-removable persons, regardless the peculiarities of their individual cases, often share the common condition of being in an irregular situation and of having no realistic prospects of obtaining a regular residency status either under national law or under international protection mechanisms. They frequently have no status at all in their country of residence.

6. At the moment there exists no comprehensive regulation regarding non-removable persons in European secondary legislation. There are only a few regulations from which non-removable persons could derive some benefit despite the fact they are unclear and weakly formulated. Recital 12 and Article 14 of the Return Directive (2008/115/EC) identifies "the situation of third country nationals who are staying illegally but who cannot yet be removed" as one which shall require, that the affected persons be provided with written confirmation of their non-removability. Furthermore Article 14 of the Return Directive provides only some safeguards for non-removable persons:

- the maintenance of family unity
- access to emergency health care and essential treatment of illness
- access to the basic education system for minors
- that the special needs of vulnerable persons be taken into account

7. As yet, the European secondary legislation, i.e. the Return Directive, has treated the issue of non-removability merely as a temporary phenomenon while experience shows that this is not necessarily the case.

Possible Reasons for non-removability

8. The non-removability of a foreigner can arise for multiple reasons, for example:

- In situations linked with Article 3 of the European Convention on Human Rights (ECHR). This article prohibits torture as well as cruel, inhuman or degrading treatments. The provision engages the responsibility of the contracting states if an expulsion would lead to the prohibited treatment. Thereby not only circumstances in the country of destination are relevant on this issue. Individual characteristics of the foreigner him/herself such as advanced age and/or severe illness³, minority status, the (temporary) inability to travel, an advanced stage of pregnancy, etc. can play a considerable role in individual cases and may prevent the expulsion. Thus the character of Article 3 ECHR is absolute; it allows for no exceptions to the prohibition of expulsion.

- In situations linked with Article 8 ECHR: the protection of privacy and of family life may obstruct a deportation if this would cause a disruption to one's family⁴ or private life situation.

- In situations where the Convention on the Rights of the Child (CRC), e.g. the principle of the best interests of the child (Article 3 CRC),⁵ has to be considered in particular,⁶ as for an unaccompanied minor.

- In situations where de facto elements prevent the expulsion. Where there is a lack of identification (i.e. where competent authorities for the provision of identity or travel documents are unable or unwilling to do so, or do not exist), or where there is a lack of transport capacity.⁷

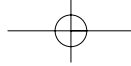
3. See also Article 5 c) and Article 9 (2) b) of Directive 2008/115/EC (Return Directive). See also existing Case Law.

4. Article 5 of Directive 2008/115/EC (Return Directive) accordingly emphasises that when implementing the Directive, Member States shall respect the principle of non-refoulement and shall take due account of the family life of the individuals concerned. The Directive does not, however, mention private life, although this is also protected by Article 8 ECHR and can play a crucial role in individual cases and may prevent an expulsion. See also existing Case Law.

5. Article 3 CRC states: "In all actions concerning children, whether undertaken by public or private social welfare institutions, courts of law, administrative authorities or legislative bodies, the best interests of the child shall be a primary consideration."

6. See also Recital 22 and Article 5 a) of Directive 2008/115/EC (Return Directive).

7. See also Article 9 of Directive 2008/115/EG (Return Directive), which recognises a postponement of removal, inter alia because of technical reasons such as a lack of transport capacity or a lack of identification.

Human Rights of non-removable persons

9. The European Union is founded on the principles of liberty, democracy, respect for human rights and the rule of law.⁸ Furthermore all Member States are contracting states to a number of international human rights instruments which are relevant to non-removable persons. These include conventions protecting all human beings such as the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR) and the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), both of 1966. In addition there are existing conventions which concretise human rights protection for specific groups such as the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (1979) and the Convention on the Rights of the Child (1989). This list of human rights instruments shows that, when mapping out a legal framework for non-removable persons, a wide range of human rights obligations are to be observed.

10. Human rights apply to all human beings, irrespective of whether they fulfill the preconditions for legal residence. Human rights treaties contain comprehensive non-discrimination clauses⁹ deriving from the equal dignity of every human being. All substantial rights – for instance the right to health (Article 12 ICESCR) or to education (Article 13 ICESCR) – must therefore be guaranteed on a non-discriminatory basis.¹⁰

11. The EU legislation should therefore provide a strong position on the fundamental rights of non-removable persons. The EU should design a legal framework for non-removable persons, which includes fundamental rights, such as the rights to education, work, health, adequate food and housing, all on a non-discriminatory basis.

12. This legal framework regarding non-removable persons should include the possibility

to obtain legal residency. Individuals should have a reasonable prospect to obtain a residence permit if they are non-removable, for example according to Article 2 ECHR (the right to life), Article 3 ECHR (the protection from torture and inhumane treatment), Article 8 ECHR (the right to respect for private and family life), article 3 CRC (the best interests principle of the Convention) or because of de facto reasons.

13. The European Group of National Human Rights Institutions emphasises that the Stockholm Programme, while addressing the issue of non removability, should strengthen the human rights of non-removable persons.

This paper is based on a study of the members of the NHRI network of experts on EU migration and asylum matters. The following Institutions are members of the NHRI network: Belgian Centre for Equal Opportunities and Opposition Against Racism, Danish Institute for Human Rights, French Consultative Human Rights Commission, German Institute for Human Rights, Irish Human Rights Commission, The Office of the Ombudsman of the Republic of Latvia, Luxembourg Consultative Human Rights Commission, Northern Ireland Human Rights Commission, Portuguese Ombudsman, Romanian Institute for Human Rights, Spanish Ombudsman Office, Greek National Commission for Human Rights.

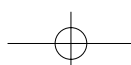
III. Συνάντηση του Δικτύου Εμπειρογνομόνων για το trafficking, της Ευρωπαϊκής Ομάδας Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Παρίσι, 26-27 Οκτωβρίου 2009)

Το Δίκτυο Εμπειρογνομόνων για το trafficking, της Ευρωπαϊκής Ομάδας Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου συναντήθηκε

8. Article 6 (1) Treaty on European Union.

9. E.g. Article 2 (1) of the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), Article 2 (2) of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR), Article 2 (1) of the Convention on the Rights of the Child (CRC), Article 14 of the European Convention on Human Rights (ECHR).

10. See for example General Comment No. 20 of the Committee on Economic, Social and Cultural Rights of 2 July 2009, E/C.12/GC/20.

στις 26 και 27 Οκτωβρίου 2009 στο Παρίσι. Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε η επιστημονική συνεργάτιδα κα Χ. Παπαδοπούλου. Αντικείμενο της συνάντησης ήταν οι καλές πρακτικές συντονισμού –σε διεθνές επίπεδο– μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών που δραστηριοποιούνται στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στις χώρες της ΕΕ. Η Γαλλική Επιτροπή ΔτΑ και η ΕΕΔΑ παρουσίασαν τις προτάσεις που απηύθυναν για το θέμα στις αρμόδιες αρχές της Γαλλίας και της Ελλάδας αντίστοιχα. Τμήμα της συνάντησης ήταν ειδικό εργαστήριο σχετικά με τις μορφές εκμετάλλευσης πέραν της σεξουαλικής.

IV. Συνάντηση των Ομάδων Εργασίας: «Αντιτρομοκρατικά Μέτρα και Ανθρώπινα Δικαιώματα» και «Μετανάστευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα» στο πλαίσιο του Αραβο-Ευρωπαϊκού Διαλόγου των Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ιορδανία, 17-19 Νοεμβρίου 2009)

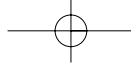
Στη συνάντηση της Ομάδας Εργασίας «Αντιτρομοκρατικά Μέτρα και Ανθρώπινα Δικαιώματα» στο πλαίσιο του Αραβο-ευρωπαϊκού Διαλόγου των Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η ΕΕΔΑ εκπροσωπήθηκε από τον Πρόεδρο, κ. Κ. Παπαϊωάννου. Η Ομάδα Εργασίας έθεσε τους στόχους της και προγραμματίσε τη δράση της με βάση την ανάλυση της κατάστασης στα κράτη των συμμετεχόντων. Ιδιαίτερως συζητήθηκαν το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, η συνεργασία των κρατών, η κρατική τρομοκρατία και η μυστικότητα που διέπει τη δράση κατά της τρομοκρατίας. Συμφωνήθηκε, επίσης, να ενημερωθεί κατόπιν της συνάντησης σχετικό ερωτηματολόγιο και να αποσταλεί στους συμμετέχοντες, προκειμένου οι απαντήσεις να αναλυθούν κατόπιν ανάλογης επεξεργασίας στην επόμενη συνάντηση της Ομάδας Εργασίας. Το ερωτηματολόγιο περιέχει ερωτήματα που υπάγονται σε δύο βασικές θεματικές ενότητες: τα αντιτρομοκρατικά μέτρα στο κράτος του κάθε συμμετέχοντος και η δράση του κάθε Εθνικού Θεσμού Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως προς αυτά.

Στη δεύτερη συνάντηση της Ομάδας Εργασίας «Μετανάστευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα», την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε η επιστημονική συνεργάτιδα, κα Τ. Σταυρινάκη. Η Ομάδα Εργασίας αποφάσισε να ασχοληθεί κατά προτεραιότητα με

την εμπορία ανθρώπων, την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και τα ένδικα μέσα για παραβιάσεις, τις γυναίκες και τα παιδιά. Διαχωρίζοντας σε δράσεις προώθησης, πρόληψης, προστασίας και δράσεις σχετικές με την ποινική δίωξη αδικημάτων σχετικών με τις ως άνω ειδικότερες θεματικές ενότητες, η Ομάδα Εργασίας σχεδίασε συγκεκριμένες ενέργειες, τις οποίες κάθε Εθνικός Θεσμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων θα υλοποιήσει σε εθνικό επίπεδο.

V. 5ος Αραβο-Ευρωπαϊκός Διάλογος Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: Δικαιώματα των Γυναικών και Ισότητα των Φύλων (Ντόχα, 8-10 Μαρτίου 2010)

Ο 5ος Αραβο-Ευρωπαϊκός Διάλογος Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που ξεκίνησε την εξέταση της θεματικής των Δικαιωμάτων των Γυναικών κυρίως στις χώρες της Αραβικής πλευράς, διοργανώθηκε από το Δανέζικο Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και φιλοξενήθηκε από την ομόλογη Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Κατάρ. Εκτός από εκπροσώπους ευρωπαϊκών και αραβικών Εθνικών Θεσμών ΔτΑ, συμμετείχαν και εκπρόσωποι του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστού του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, του Οργανισμού για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα της ΕΕ, και εκπρόσωποι ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται σε θέματα κοινωνικού φύλου και ισότητας. Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε η Επιστημονική Συνεργάτιδα, κα Χ. Παπαδοπούλου, παρουσιάζοντας εισήγηση για τη γενική εικόνα των δικαιωμάτων της γυναίκας στην Ελλάδα και την προώθηση θεμάτων ισότητας από την ΕΕΔΑ σε σύγκριση με την προώθηση ανάλογων θεμάτων από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Αιγύπτου και του Μαρόκου. Συστάθηκε Ειδική Ομάδα Εργασίας για το θέμα των Δικαιωμάτων των Γυναικών και της Ισότητας των Φύλων, στην οποία η επιστημονική συνεργάτιδα ορίστηκε συντονίστρια της πλευράς της εκπροσώπησης των ευρωπαϊκών θεσμών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ακολουθεί η «Διακήρυξη της Ντόχας», η οποία και αποτελεί το πλαίσιο λειτουργίας της Ειδικής Ομάδας Εργασίας:

Doha Statement on Women's Rights and Gender Equality March 2010

Preamble

Coinciding with the World's celebrations of 100 years anniversary of International Women's Day, the 30th anniversary of the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), the 15th anniversary of the International Conference on Population and Development (ICPD), and the 15th anniversary of the Beijing Platform for Action, **the Fifth Arab-European NHRIs' Dialogue on Women's Rights and Gender Equality** was held in Doha-Qatar and hosted by the Qatari National Human Rights Committee, a member organization of the Arab-European Human Rights Dialogue (AEHRD), on 8th -10th March 2010, with effective participation from 14 NHRIs' representatives from Europe and the Arab World including Jordan, Morocco, Saudi Arabia, Egypt, Qatar, Tunisia, Algeria, Mauritania, Palestine, Sweden, France, Germany, Norway, Ireland, Greece and Denmark, and also, representatives from the ILO Arab Regional Office in Beirut, the UN ESCWA, the OHCHR in Geneva, the Raoul Wallenberg Institute in Sweden and the Euro-Mediterranean Human Rights Network.

The aim of the Dialogue meeting was to raise consciousness and awareness of women's rights and gender equality and the role that NHRIs can play in promoting and protecting women's rights and in mainstreaming gender equality in their respective countries as well as regionally. In addition organizers aimed at fostering information and experiences sharing in addressing the canvass of positions and trends, challenges, gaps and systems while mapping current international regional and national legislations and practices on Women's Rights and mainstreaming Gender Equality in Europe as well as the Arab World.

Recalling and following-up on the recommendations of the Arab-European NHRIs' Fourth High Level Meeting on Migrant Workers' Human Rights held at the Peace Palace in the Hague- The Netherlands in March 2009,

Reaffirming that NHRIs in the European

Continent and Arab World in conformity with the Paris Principles, should continuously strengthen their roles as independent bodies and encourage the promotion and protection of human rights, including the rights of women including mainstreaming gender equality,

Referring to "Vienna Declaration and Program of Action", that reaffirms the need for regional and cross-regional cooperation on human rights, as well as the important role that NHRIs can play in this regard,

The participants in the Fifth High-Level Meeting on Women's Rights and Gender Equality, agreed to commit themselves to work towards ensuring the promotion and protection of women's rights and mainstreaming gender equality at the national, regional and international level, and across all sectors.

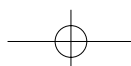
In order to achieve this, the following recommendations were adopted:

1. The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women should continue to offer the comprehensive global standards on women's rights. Based on this, reservations to the CEDAW Convention should be lifted and the Optional Protocol associated with it should be ratified. NHRIs should play a major advocacy role in that and should also advocate for the participation in the sessions of the CEDAW committee when discussing the recent reports of the countries concerned.

2. Women's participation in the legislative, judicial and executive authorities is a fundamental prerequisite for gender equality and genuine democracy, thus NHRIs should advocate for equal participation/opportunities of women in all decision-making levels and across all sectors; public, private and civil society.

3. Justice for women requires every dimension of justice to incorporate gender perspectives. It rests upon the full participation of women in shaping legal institutions that promote their rights, equality and inclusion

4. NHRIs in Euro-Arab region urge their respective governments to continue to develop and reinforce legal guarantees for the promotion and protection of women's rights and gender equality in conformity with international human rights conventions, standards and principles,

including the harmonization of their laws at the highest and most progressive levels and for all women including migrant workers, refugees and asylum seekers.

5. NHRIs in the Euro-Arab region strive to ensure progressing representation of women in their respective boards (till it reaches to 50% at least).

6. Each NHRI should appoint a gender focal point for the Dialogue within their staff members and promote gender-mainstreaming in the institution itself.

7. NHRIs promote and advocate for the support the adoption and updating of strategies and plans for the advancement of women, according to rights-based approach which envisages equality in legislations and standards of practice and in educational curricula,

8. Each NHRI advocates for the creation of a coordination mechanism amongst governmental organizations and civil society, particularly women's associations, and open a societal debate on equality between women and men.

9. The Dialogue raises awareness about Istanbul Plan of Action and Marrakech Declaration on mainstreaming gender equality in the Arab World as well as Europe and help in activating and implementing them.

10. Systemized coordination with regional bodies and networks such as EuroMed Human Rights Network, the Women's Arab Council, the European EquiNet and the Association of Mediterranean Ombudsmen, with regard to mainstreaming gender equality policies and implementation of programmes and activities.

11. Establishment of a working group on Women's Rights and Gender Equality, to be sponsored by the Qatari National Human Rights Committee.

12. NHRIs address in their national actions issues related to gender based violence including domestic workers, trafficking in women and the violence instigated by media.

13. NHRIs seek independent investigation of religious sources (Ijtihad) to advocate the full participation of women in all spheres of life: public, political, economic, social and cultural.

5. Συναντήσεις με εκπροσώπους της Πολιτείας, Οργανώσεων και Διεθνών Οργανισμών

I. Διεθνείς Συναντήσεις

- Επίσκεψη αντιπροσωπείας της Αιθιοπικής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και συνεργασία με το Προεδρείο και το επιστημονικό προσωπικό της ΕΕΔΑ για θέματα οργάνωσης και λειτουργίας των Εθνικών Επιτροπών (07.05.2009).

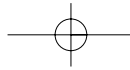
- Επίσκεψη αντιπροσωπείας του Συμβουλίου της Ευρώπης του Τμήματος Εκτέλεσης των Αποφάσεων του ΕΔΔΑ με θέμα: α) την εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ και β) τη συμμόρφωση της Διοίκησης με εθνικές δικαστικές αποφάσεις (25.06.2009).

- Συνάντηση εργασίας της ΕΕΔΑ με αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης (CPT) σε επίσκεψη στην Ελλάδα. Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησαν ο αντιπρόεδρος Λ.-Α. Σισιλιάνος και η επιστημονική συνεργάτιδα Χ. Παπαδοπούλου. Στην συνάντηση συζητήθηκαν οι προτάσεις της ΕΕΔΑ για το σωφρονιστικό, το θέμα της πρόσβασης ανεξάρτητων θεσμικών φορέων στις φυλακές, οι βελτιωτικές –ή όχι– ρυθμίσεις των δύο πρόσφατων Νόμων 3727/2008 και 3772/2009, και το ζήτημα της κακομεταχείρισης πολιτών από τις αστυνομικές αρχές (16.09.2009).

- Συνάντηση του Αντιπροέδρου της ΕΕΔΑ, κ. Λ.-Α. Σισιλιάνου με τον Αντιπρόεδρο της Επιτροπής Νομικών Υποθέσεων της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, κ. Χ. Πουργουρίδη, σχετικά με την πορεία της εφαρμογής των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (18.01.2010)

- Συνάντηση του Προέδρου της ΕΕΔΑ και του Συνηγούρου του Πολίτη, κ. Γ. Καμίνη με τον Υπάτο Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, κ. A. Guterres, για τα ζητήματα ασύλου στην Ελλάδα και τις σχετικές αλλαγές στο νομοθετικό καθεστώς (19.1.2010)

- Συνάντηση του Προεδρείου της ΕΕΔΑ καθώς και του Προεδρεύοντος και μελών του Β΄ Τμήματος με τον Εκτελεστικό Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, κ. Régis Brillat, για το θέμα της κύρωσης του Αναθεωρημένου Ευρω-

παϊκού Κοινωνικού Χάρτη (03.02.2010)

- Συνάντηση του Προεδρείου και του επιστημονικού προσωπικού της ΕΕΔΑ με τον Επίτροπο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης, κ. Τ. Hammarberg και μέλη του γραφείου του. Αυτή η επίσκεψη του Επιτρόπου πραγματοποιήθηκε σε συνέχεια προηγούμενης επίσκεψής του το 2009, και είχε ως σκοπό την ενημέρωση για τις εξελίξεις στα θέματα/δικαιώματα των αιτούντων άσυλο και των μειονοτήτων. Το Γραφείο του Επιτρόπου είχε συντάξει δύο εκθέσεις για αυτά τα ζητήματα, μετά από τις προηγούμενες του επισκέψεις. Ο Επίτροπος προσέθεσε στην ατζέντα της συνάντησης εργασίας το θέμα των καταγγελιών βίαιης συμπεριφοράς αστυνομικών οργάνων έναντι πολιτών και, ειδικότερα, το θέμα της αποτελεσματικότητας των μηχανισμών διερεύνησης αυτών των καταγγελλθέντων περιστατικών (10.02.2010).

II. Συναντήσεις κατόπιν αιτήματος άλλων φορέων

- Συμμετοχή του Προέδρου της ΕΕΔΑ στη συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Βουλής με θέμα «Συζήτηση επί της έκθεσης της ΕΕΔΑ 2007 & 2008» (11.03.2009)

- Συμμετοχή της επιστημονικής συνεργάτιδας κας Λ.-Μ. Μπολάνη στη συνεδρίαση του Ε΄ Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας με αντικείμενο την επεξεργασία του σχεδίου προεδρικού διατάγματος «Τροποποίηση π.δ. 90/2008 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα» όπου παρουσίασε τις παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του σχεδίου ΠΔ (03.06.2009).

- Η επιστημονική συνεργάτιδα κα Λ.-Μ. Μπολάνη συμμετείχε στις εξαμηνιαίες συναντήσεις που διοργάνωσε το Ελληνικό Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των ΗΕ για τους Πρόσφυγες με φορείς, κυρίως της κοινωνίας των πολιτών, που δραστηριοποιούνται στο χώρο της προστασίας προσφύγων και αιτούντων άσυλο. Σκοπός της συνάντησης ήταν να συζητηθούν οι εξελίξεις σε ζητήματα προσφύγων και ασύλου, καθώς και

ζητήματα συνεργασίας των εμπλεκόμενων φορέων (16.06.2009 και 08.10.2009).

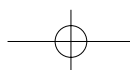
- Συμμετοχή σε συνάντηση εργασίας που οργάνωσε το Κέντρο Προάσπισης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με αρμόδιους φορείς από την Ουκρανία και τη Γεωργία με θέμα «Μετανάστευση στην Ελλάδα-νομικές και κοινωνικές πλευρές της μετανάστευσης από την περιοχή της Μαύρης Θάλασσας». Τις θέσεις της ΕΕΔΑ παρουσίασε η επιστημονική συνεργάτιδα, κα Τ. Σταυρινάκη (05.11.2009).

- Στρογγυλό Τραπέζι που οργάνωσε το Ιατρικό Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων, με θέμα τη «Βελτίωση των όρων υποδοχής των ευάλωτων ομάδων». Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε η επιστημονική συνεργάτιδα κα Λ.-Μ. Μπολάνη (25.11.2009)

- Στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη έγινε η 1η συνάντηση της ομάδας εργασίας για τη μεταρρύθμιση του ελληνικού συστήματος ασύλου, με επικεφαλής το Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη. Εκπρόσωπος της ΕΕΔΑ στην ως άνω ομάδα εργασίας ορίστηκε ο κ. Ι. Ιωαννίδης με αναπληρώτρια την κα Λ.-Μ. Μπολάνη. Στην εναρκτήρια συνεδρίαση παρέστη και ο Πρόεδρος της ΕΕΔΑ (26.11.2009). Στην ομάδα εργασίας μετείχαν επίσης τα Υπουργεία Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, Εξωτερικών, Υγείας και Κοινωνικής Αντίληψης, η Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες, ο Συνήγορος του Πολίτη, ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, το Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων και το Ιατρικό Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων. Η ομάδα εργασίας, έπειτα από πολλές συναντήσεις, υπέβαλε τις προτάσεις της στο Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη (23.12.2009).

- Συμμετοχή του Προέδρου της ΕΕΔΑ στη συνεδρίαση της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης της Βουλής για την παρουσίαση των απόψεων της ΕΕΔΑ επί του σχεδίου νόμου «Σύγχρονες διατάξεις για την ελληνική ιθαγένεια και την πολιτική συμμετοχή ομογενών και νομίμως διαμενόντων μεταναστών και άλλες ρυθμίσεις» (03.03.2010)

- Στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη πραγματοποιήθηκε η 1η συνάντηση της ομάδας

εργασίας αναφορικά με τα «Κέντρα Πρώτης Υποδοχής Μη Νόμιμα Εισερχομένων Αλλοδαπών» (screening centres), με επικεφαλής τον Υφυπουργό Προστασίας του Πολίτη, κ. Σ. Βούγια (18.12.2009). Εκπρόσωπος της ΕΕΔΑ στην ως άνω ομάδα εργασίας ορίστηκε ο κ. Ι. Ιωαννίδης με αναπληρώτρια την κα Λ.-Μ. Μπολάνη. Στην ομάδα εργασίας ομάδα εργασίας μετείχαν επίσης τα Υπουργεία Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, Εξωτερικών, Υγείας και Κοινωνικής Αντίληψης, η Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης, ο Συνήγορος του Πολίτη, ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, το Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, το Ιατρικό Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων, οι Γιατροί χωρίς Σύνορα, οι Γιατροί του Κόσμου, το Κέντρο Ημέρας «Βαβέλ», το Χαμόγελο του Παιδιού, η PRAXIS. Η ομάδα εργασίας, έπειτα από πολλές συναντήσεις, υπέβαλε τις προτάσεις της στον Υφυπουργό Προστασίας του Πολίτη (14.04.2010).

III. Συναντήσεις με πρωτοβουλία της ΕΕΔΑ

- 1^η συνάντηση της Ομάδας Εργασίας της ΕΕΔΑ για τη διαμόρφωση προγράμματος εκπαίδευσης των αστυνομικών με εκπροσώπους της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Τάξης και άλλους εμπειρογνώμονες (05.03.2009)

- Συνάντηση του Προεδρείου της ΕΕΔΑ με τον Υπουργό Εσωτερικών, κ. Π. Παυλόπουλο για λειτουργικά θέματα, ζητήματα εκπαίδευσης των αστυνομικών στα δικαιώματα του ανθρώπου καθώς και γενικότερα ζητήματα δικαιωμάτων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου (22.04.2009).

- Στις αρχές Ιουνίου του 2009, με αφορμή την υπογραφή Συμφωνίας μεταξύ του Επιτρόπου Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ίσων Ευκαιριών κ. V. Spidla και του Υπουργού Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης κ. Δ. Αβραμόπουλου, αναφορικά με τις δράσεις και υπηρεσίες ψυχικής υγείας, ήρθε εκ νέου στην επικαιρότητα το μείζον θέμα των προκλήσεων που αντιμετωπίζει το Δημόσιο Σύστημα Ψυχικής Υγείας. Η ΕΕΔΑ αποφάσισε να προσεγγίσει συνολικά τα ζητήματα

ψυχικής υγείας και να συγκαλέσει μια πρώτη συνάντηση εργασίας αρχών και φορέων που σχετίζονται με την παροχή και διαχείριση των ζητημάτων και υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και την προστασία των δικαιωμάτων των ψυχικά πασχόντων. Στην συνάντηση συμμετείχαν πάνω από τριάντα φορείς (25.06.2009).

- Διαβούλευση της ΕΕΔΑ με φορείς αρμόδιους για ζητήματα προστασίας δικαιωμάτων των οροθετικών στην Ελλάδα. Στη διαβούλευση συμμετείχαν εκπρόσωποι του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, Κέντρου Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων, του Συνηγόρου του Πολίτη, της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας, της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής, της ACT-UP, της PRAXIS, των Γιατρών του Κόσμου, της Σύνθεσης, του Κέντρου Ζωής, της Θετικής Φωνής και του Ελληνικού Παρατηρητήριου των Συμφωνιών του Ελσίνκι (29.06.2009).

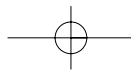
- 2^η συνάντηση της Ομάδας Εργασίας της ΕΕΔΑ για τη διαμόρφωση προγράμματος εκπαίδευσης των αστυνομικών με εκπροσώπους της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Τάξης και άλλους εμπειρογνώμονες (08.07.2009).

- Το Προεδρείο της ΕΕΔΑ συνάντησε τον Πρόεδρο της Βουλής κ. Δ. Σιούφα για να του παραδώσει την Ετήσια Έκθεση 2008 και να του εκθέσει την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα (31.08.2009).

- Στην 2^η διαβούλευση για τα ζητήματα ψυχικής υγείας που συγκαλέσε η ΕΕΔΑ μετείχαν χρήστες υπηρεσιών ψυχικής υγείας (ή «λήπτες», όπως οι ίδιοι προτιμούν να αποκαλούνται) και εκπρόσωποι συλλόγων οικογενειών τους. Η ΕΕΔΑ έχει προγραμματίσει την τρίτη –και τελευταία– διαβούλευση για το ζήτημα, για το Σεπτέμβριο του 2010, με συμμετοχή των επαγγελματιών ψυχικής υγείας των ψυχιατρείων και των μη κυβερνητικών δομών του δικτύου της Ψυχαργούς (01.10.2009).

- Παράδοση της Ετήσιας Έκθεσης 2008 της Επιτροπής από το Προεδρείο της ΕΕΔΑ στον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας, κ. Κ. Παπούλια. Κατά τη συνάντηση, η συζήτηση εστίαστηκε στο θέμα των δικαιωμάτων των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων που πλήττονται από την οικονομική κρίση, των μεταναστών και ιδίως των «χωρίς χαρτιά» (17.12.2009).

- Συνάντηση του Προεδρείου της ΕΕΔΑ με

τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κ. Χ. Καστανίδη, για θέματα του Υπουργείου που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της ΕΕΔΑ και για τα οποία η Επιτροπή έχει διατυπώσει θέσεις ή προτάσεις. Ειδικότερα συζητήθηκε το θέμα του Συμφώνου Συμβίωσης, της λειτουργίας καμερών σε δημόσιους χώρους και του αρχείου γενετικών αποτυπωμάτων καθώς και το ζήτημα των συνθηκών κράτησης (31.03.2010).

6. Συμμετοχή σε συνέδρια και ημερίδες

- Διεθνές Εργαστήριο UNICRI, με θέμα «Πρόληψη και Καταπολέμηση της Εμπορίας Νιγηριανών Κοριτσιών & Γυναικών στην Ελλάδα: Προκλήσεις και Περαιτέρω Βήματα». Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε ο Πρόεδρος, κ. Κ. Παπαϊωάννου και η επιστημονική συνεργάτιδα κα Χ. Παπαδοπούλου (Αθήνα, 03.12.2009).

- Συνάντηση εργασίας Συνηγόρου του Πολίτη και Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών, με θέμα «Συζήτηση για το πολιτικό Άσυλο και τους «χωρίς χαρτιά»». Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε ο Πρόεδρος της και προήδρευσε σε ομάδα εργασίας καθώς και η επιστημονική συνεργάτιδα κα Λ.-Μ. Μπολάνη (Αθήνα, 07.12.2009).

- Ημερίδα με θέμα την «Ψυχική Υγεία των μεταναστών» που διοργάνωσε το Κέντρο Ημέρας «Βαβέλ» για την Ψυχική Υγεία των Μεταναστών και ο Σύλλογος Ιατρών και Νοσηλευτών Ψυχιατρικών Νοσοκομείων Αττικής, στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής στο Δαφνί. Στην ημερίδα συμμετείχε με παρέμβαση η επιστημονική συνεργάτιδα κα Χ. Παπαδοπούλου (Αθήνα, 08.12.2009).

- Εκδήλωση της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και της Διεθνούς Αμνηστίας για την παγκόσμια ημέρα Δικαιωμάτων του

Ανθρώπου. Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε ο Πρόεδρος της με σχετική εισήγηση (Θεσσαλονίκη, 16.12.2009).

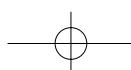
- Ημερίδα με θέμα «Τα δικαιώματα στο χώρο της ψυχικής υγείας» του Δικτύου Φορέων Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης και Ψυχικής Υγείας ΑΡΓΩΣ, στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Στην ημερίδα συμμετείχε με παρέμβαση, η επιστημονική συνεργάτιδα κα Χ. Παπαδοπούλου (Αθήνα, 16.12.2009).

- 2^ο Διεθνές Συνέδριο Γυναικών Ρομά. Το Συνέδριο διοργανώθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης και το Πανελλαδικό Δίκτυο ΟΤΑ για την υποστήριξη των Ελλήνων Τσιγγάνων (Δίκτυο ROM), και τέθηκε υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε ο Πρόεδρος της και η Επιστημονική Συνεργάτιδα κα Χ. Παπαδοπούλου (Αθήνα, 11-12.01.2010)

- Ημερίδα της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ με θέμα «Απόδοση πολιτικών δικαιωμάτων και ιθαγένειας σε μετανάστες». Στην ημερίδα συμμετείχε με εισήγηση ο Πρόεδρος της ΕΕΔΑ (Αθήνα, 08.02.2010).

- Εκδήλωση της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου με θέμα «Προς ένα νέο καθεστώς ελληνικής ιθαγένειας». Στην εκδήλωση συμμετείχε με εισήγηση ο Πρόεδρος της ΕΕΔΑ (Αθήνα, 08.02.2010).

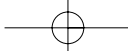
- Εκδήλωση της Πρωτοβουλίας για τα Δικαιώματα των Κρατουμένων με θέμα τις «Συνθήκες κράτησης ανηλίκων». Την ΕΕΔΑ εκπροσώπησε η επιστημονική συνεργάτιδα κα Λ.-Μ. Μπολάνη παρουσιάζοντας την απόφαση της ΕΕΔΑ αναφορικά με το ποινικό μητρώο ανηλίκων και νεαρών ενηλίκων (Αθήνα, 25.02.2010).

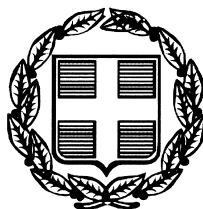
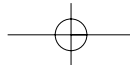

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 281

18 Δεκεμβρίου 1998

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2667

Σύσταση Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ Εθνική Επιτροπή για τα δικαιώματα του ανθρώπου

Άρθρο 1 Σύσταση και αποστολή

1. Συνιστάται Εθνική Επιτροπή για τα δικαιώματα του ανθρώπου, η οποία υπάγεται στον Πρωθυπουργό.
2. Η Επιτροπή υποστηρίζεται ως προς τη στελέχωση και την υποδομή της από τη Γενική Γραμματεία του Υπουργικού Συμβουλίου, και ο προϋπολογισμός της εντάσσεται στον προϋπολογισμό της υπηρεσίας αυτής.
3. Η Επιτροπή έχει δική της γραμματεία. Της γραμματείας προϊστάται ο Πρόεδρος της Επιτροπής.
4. Η Επιτροπή αποτελεί συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας σε θέματα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου.
5. Η Επιτροπή έχει ως αποστολή:
 - α) Τη διαρκή παρακολούθηση αυτών των θεμάτων, τη δημόσια ενημέρωση και την προώθηση της σχετικής έρευνας.
 - β) Την ανταλλαγή εμπειριών σε διεθνές επίπεδο με ανάλογα όργανα διεθνών οργανισμών, όπως ο Ο.Η.Ε., το Συμβούλιο της Ευρώπης, ο Ο.Α.Σ.Ε. ή άλλων κρατών.

γ) Τη διαμόρφωση προτάσεων πολιτικής σε θέματα του αντικειμένου της.

6. Η Επιτροπή ιδίως:

α) Εξετάζει ζητήματα σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου που της θέτει η Κυβέρνηση ή η Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής ή της προτείνουν τα μέλη της ή Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

β) Υποβάλλει συστάσεις και προτάσεις, εκπονεί μελέτες, υποβάλλει εκθέσεις και γνωμοδοτεί για τη λήψη νομοθετικών, διοικητικών ή άλλων μέτρων που συμβάλλουν στη βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

γ) Αναπτύσσει πρωτοβουλίες για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης σε θέματα σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

δ) Αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την καλλιέργεια του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος.

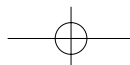
ε) Εκφέρει γνώμη για εκθέσεις που πρόκειται να υποβάλει η χώρα σε διεθνείς οργανισμούς για συναφή θέματα.

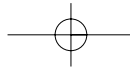
στ) Διατηρεί μόνιμη επικοινωνία και συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς, παρεμφερή όργανα άλλων χωρών, καθώς και εθνικές ή διεθνείς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

ζ) Γνωστοποιεί δημόσια τις θέσεις της με κάθε πρόσφορο τρόπο.

θ) Οργανώνει Κέντρο Τεκμηρίωσης για τα δικαιώματα του ανθρώπου.

ι) Εξετάζει την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις του διεθνούς δικαίου για την

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και εκφέρει σχετική γνώμη προς τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας.

Άρθρο 2
Σύνθεση της Επιτροπής

1. Η Επιτροπή απαρτίζεται από τα εξής μέλη:
 - α) Από τον Πρόεδρο της ειδικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας.
 - β) Από έναν εκπρόσωπο της Γ.Σ.Ε.Ε. και έναν εκπρόσωπο της Α.Δ.Ε.Δ.Υ..
 - γ) Από τέσσερις εκπροσώπους Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που η δράση τους καλύπτει την περιοχή των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η Επιτροπή μπορεί, με την επιφύλαξη του άρθρου 9, να αποφασίζει τη διεύρυνσή της με τη συμμετοχή δύο επιπλέον εκπροσώπων άλλων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.
 - δ) Από εκπροσώπους των αναγνωρισμένων κομμάτων κατά τον Κανονισμό της Βουλής. Κάθε κόμμα ορίζει έναν εκπρόσωπο.
 - ε) Ένα Σύμβουλο της Επικρατείας και έναν Αεροπαγίτη, που ορίζονται με απόφαση του Προέδρου του οικείου Δικαστηρίου.
 - στ) Από το Συνήγορο του Πολίτη.
 - ζ) Από ένα μέλος της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, που προτείνεται από τον Πρόεδρό της.
 - η) Από ένα μέλος της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής, που προέρχεται από τις επιστήμες της Βιολογίας, της Γενετικής ή της Ιατρικής και προτείνεται από τον Πρόεδρό της.
 - ι) Από δύο πρόσωπα εγνωσμένου κύρους με ειδικές γνώσεις σε θέματα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου που ορίζονται από τον Πρωθυπουργό.
 - ια) Από έναν εκπρόσωπο των Υπουργείων Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Δικαιοσύνης, Δημόσιας Τάξης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, που ορίζονται με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού.
 - ιβ) Από τρεις καθηγητές ή αναπληρωτές καθηγητές του Δημοσίου Δικαίου ή του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου. Κατά την πρώτη μετά τη συγκρότησή της συνεδρίαση η Επιτροπή διενεργεί κλήρωση, στην οποία μετέχουν τα εξής Τμήματα των Α.Ε.Ι. της χώρας: α) το Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, β) το Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, γ) το Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Θράκης, δ) το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, ε) το Γενικό Τμήμα Δικαίου του Πάντειου Πανεπιστημίου, στ) το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Πά-

ντειου Πανεπιστημίου. Τα Τμήματα αυτά προτείνουν από έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή Δημοσίου Δικαίου ή Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου. Τα Τμήματα των Α.Ε.Ι. υποχρεούνται να ορίσουν τον εκπρόσωπό τους εντός διμήνου από τη λήψη της πρόσκλησης της Επιτροπής.

Με απόφαση της Επιτροπής είναι δυνατόν να προστεθούν, για τις επόμενες κληρώσεις, και άλλα Τμήματα των Α.Ε.Ι. της χώρας με όμοιο αντικείμενο. Η Επιτροπή διενεργεί έξι (6) μήνες, πριν από τη λήξη της θητείας της, κλήρωση μεταξύ των παραπάνω Τμημάτων, για την επόμενη θητεία.

ιγ) Από ένα μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών.

2. Για τα μέλη της Επιτροπής προβλέπονται ισάριθμοι αναπληρωτές, που ορίζονται όπως και τα τακτικά μέλη της.

3. Τα μέλη της Επιτροπής και οι αναπληρωτές τους ορίζονται με απόφαση του Πρωθυπουργού για θητεία τριών (3) ετών.

4. Ο Πρωθυπουργός καλεί με έγγραφό του τα μέλη της Επιτροπής σε συνεδρίαση, προκειμένου να εκλεγεί ο Πρόεδρος, ο Α΄ και ο Β΄ Αντιπρόεδρος της. Για την εκλογή Προέδρου και Αντιπροέδρων απαιτείται η απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών της Επιτροπής που διαθέτουν ψήφο. Ως Πρόεδρος και Αντιπρόεδροι μπορεί να εκλεγούν μέλη που προέρχονται από τις κατηγορίες των εδαφίων α΄, β΄, ε΄, ι΄ και ιβ΄ της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου.»

5. Οι εκπρόσωποι των Υπουργείων συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων χωρίς δικαίωμα ψήφου.

6. Η Επιτροπή θεωρείται ότι έχει νόμιμα συγκροτηθεί εφόσον έχουν ορισθεί δύο από τα μέλη του εδαφίου α΄ και τα μέλη των εδαφίων γ΄, ε΄, ι΄ και ια΄ της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου.

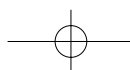
7. Τα μέλη της νέας σύνθεσης της Επιτροπής ορίζονται το αργότερο δύο (2) μήνες πριν από τη λήξη της θητείας της προηγούμενης.

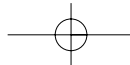
8. Ο τρόπος συγκρότησης της Επιτροπής και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια ρυθμίζεται με απόφαση του Πρωθυπουργού.

Άρθρο 3
Ανάθεση εξειδικευμένων μελετών

1. Η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ανάπτυξης μπορεί να αναθέτει, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, με σύμβαση έργου την εκπόνηση εξειδικευμένων μελετών για τους σκοπούς της σε επιστημονικές ομάδες εργασίας.

2. Οι ομάδες εργασίας μετά το πέρας της σχετικής

μελέτης υποβάλλουν έκθεση στην Επιτροπή, η οποία μπορεί να δημοσιοποιείται με απόφασή της.

Άρθρο 4 **Λειτουργία της Επιτροπής**

1. Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά κάθε δύο μήνες και εκτάκτως ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου ή αίτηση πέντε (5) τουλάχιστον μελών της. Τα μέλη προσκαλούνται από τον Πρόεδρο με οποιονδήποτε πρόσφορο τρόπο.

2. Η Επιτροπή βρίσκεται σε απαρτία εφόσον: α) παρίσταται η απόλυτη πλειοψηφία των μελών της και β) μεταξύ των παρόντων μελών της περιλαμβάνεται ο Πρόεδρος της Επιτροπής ή ένας Αντιπρόεδρος.

3. Οι Αντιπρόεδροι αναπληρώνουν τον Πρόεδρο κατά τη σειρά της τάξεώς τους, όταν ο τελευταίος ελλείπει, κωλύεται ή απουσιάζει.

4. Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται με πλειοψηφία των παρόντων μελών. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου.

5. Η Επιτροπή καλεί κατά την κρίση της σε ακρόαση πρόσωπα, τα οποία μπορεί να διευκολύνουν το έργο της με την παρουσίαση προσωπικών εμπειριών ή τη διατύπωση απόψεων σχετικών με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

6. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομικών καθορίζεται η αποζημίωση των μελών της Επιτροπής, κατά παρέκκλιση των ισχυουσών διατάξεων περί αμοιβής ή αποζημίωσης λόγω συμμετοχής σε συμβούλια και επιτροπές του δημόσιου τομέα.

7. Με απόφαση του Πρωθυπουργού καταρτίζεται ο Κανονισμός λειτουργίας της Επιτροπής. Με τον Κανονισμό ρυθμίζεται η δημιουργία τμημάτων, η κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των τμημάτων και των μελών, η διαδικασία κλήσης και ακρόασης των προσώπων που καλούνται και κάθε άλλη λεπτομέρεια. Με απόφαση του Πρωθυπουργού, ύστερα από γνώμη της Επιτροπής, μπορεί να τροποποιείται ο Κανονισμός.

Άρθρο 5 **Ετήσια έκθεση**

Η Επιτροπή υποβάλλει έως το τέλος Ιανουαρίου κάθε έτους την έκθεση στον Πρωθυπουργό, στον Πρόεδρο της Βουλής και στους αρχηγούς των κομμάτων που εκπροσωπούνται στο Εθνικό και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο 6 **Συνδρομή δημοσίων υπηρεσιών**

1. Στο τέλος κάθε έτους τα Υπουργεία που μετέχουν με εκπρόσωπό τους στην Επιτροπή καταθέτουν έκθεση με τις παρατηρήσεις τους για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στον τομέα ευθύνης τους.

2. Για την εκπλήρωση της αποστολής της η Επιτροπή μπορεί να ζητά από τις δημόσιες υπηρεσίες καθώς και από ιδιώτες κάθε πληροφορία, έγγραφο ή οποιοσδήποτε στοιχείο σχετίζεται με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ο Πρόεδρος μπορεί να λαμβάνει γνώση εγγράφων και άλλων στοιχείων που χαρακτηρίζονται ως απόρρητα. Οι δημόσιες υπηρεσίες οφείλουν να διευκολύνουν το έργο της Επιτροπής.

Άρθρο 7 **Επιστημονικοί Συνεργάτες**

1. Συνιστώνται δύο (2) θέσεις ειδικού επιστημονικού προσωπικού, κατά την έννοια της παρ. 2 του άρθρου 25 του ν. 1943/1991 (ΦΕΚ 50 Α'), με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου διάρκειας τριών (3) ετών. Η σύμβαση αυτή μπορεί να ανανεώνεται.

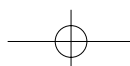
Η πλήρωση των θέσεων πραγματοποιείται ύστερα από δημόσια πρόσκληση της Επιτροπής για υποβολή υποψηφιοτήτων. Η επιλογή μεταξύ των υποψηφίων γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 2, 5 και 6 του άρθρου 19 του ν. 2190/1994 (ΦΕΚ 28 Α'), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 του ν. 2527/1997 (ΦΕΚ 206 Α'), από πέντε μέλη της Επιτροπής που διαθέτουν ψήφο, τα οποία ορίζονται από τον Πρόεδρό της.

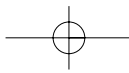
2. Οι επιστημονικοί συνεργάτες επικουρούν την Επιτροπή, προετοιμάζοντας εισηγήσεις για θέματα που τους ανατίθενται και την ενημερώνουν για τις εργασίες των διεθνών οργανισμών και διεθνών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Επίσης τηρούν σχετικό αρχείο κειμένων και επιστημονικών μελετών.

3. Οι αποδοχές των επιστημονικών συνεργατών που προσλαμβάνονται κατά την παράγραφο 1 αυτού του άρθρου καθορίζονται με την απόφαση της παρ. 6 του άρθρου 4 του παρόντος νόμου, κατά παρέκκλιση των ισχυουσών διατάξεων περί αποδοχών ειδικού επιστημονικού προσωπικού.

Άρθρο 8 **Γραμματεία της Επιτροπής**

1. Συνιστώνται μία (1) θέση γραμματέα και τρεις (3) θέσεις γραμματειακής και τεχνικής υποστήριξης της Ε-

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

πιτροπής.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Οικονομικών και Δικαιοσύνης ρυθμίζονται:

α) Η κατά κατηγορία, κλάδο και ειδικότητα κατανομή των θέσεων της παρ. 1, καθώς και τα θέματα της οργάνωσης της γραμματείας και τεχνικής υποστήριξης της Επιτροπής.

β) Η πλήρωση των θέσεων της παρ. 1 που μπορεί να γίνει και με διάθεση ή απόσπαση δημοσίων υπαλλήλων ή υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. ή εργαζομένων με σύμβαση εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου στο Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ. ή σε Ν.Π.Ι.Δ. οποιασδήποτε μορφής που τελούν υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο του Κράτους.

γ) Κάθε θέμα που αφορά την υπηρεσιακή κατάσταση και τις αποδοχές αυτού του προσωπικού.

3. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού επιτρέπεται να αποσπάζεται ως γραμματέας της Επιτροπής υπάλληλος Υπουργείου ή Ν.Π.Δ.Δ. με βαθμό Α΄ ή Β΄ της κατηγορίας ΠΕ, τον οποίο προτείνει ο Πρόεδρος της Επιτροπής.

4. Ως την έκδοση του προεδρικού διατάγματος της παρ. 1, η Επιτροπή επιτρέπεται να απασχολεί υπαλλήλους και χρησιμοποιεί τεχνική υποστήριξη που της διαθέτουν τα Υπουργεία Εξωτερικών και Δικαιοσύνης σύμφωνα με αποφάσεις των αρμόδιων Υπουργών.

Άρθρο 9
Μεταβατικές διατάξεις

Στην πρώτη σύνθεση της Επιτροπής εκπροσωπούνται οι εξής Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις: η Διεθνής Αμνηστία, η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄
Τελική διάταξη

Άρθρο 19

Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 17 Δεκεμβρίου 1998

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΣΗΜΙΤΗΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤ/ΚΩΝ, ΔΗΜ. Δ/ΣΗΣ
& ΑΠΟΚ/ΣΗΣ
ΑΛ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
Θ. ΠΑΓΚΑΛΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΙΑΝ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΒΑΣ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΠΕΡΙΒ/ΝΤΟΣ, ΧΩΡ/ΕΙΑΣ
& Δ ΗΜ. ΕΡΓΩΝ
Κ. ΛΑΛΙΩΤΗΣ

ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ
Λ. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΕΥΑΓ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

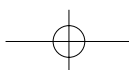
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ
ΦΙΛ. ΠΕΤΣΑΛΝΙΚΟΣ

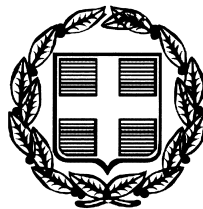
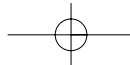
ΤΥΠΟΥ & ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
Δ. ΡΕΠΠΑΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους

Αθήνα, 18 Δεκεμβρίου 1998

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΥΑΓ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 24

16 Φεβρουαρίου 2000

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2790

Αποκατάσταση των παλιννοστούντων ομογενών από την τέως Σοβιετική Ένωση και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο 15

1. Το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 4 του άρθρου 2 του ν. 2667/1998 (ΦΕΚ 281 Α') αντικαθίσταται, αφότου ίσχυσε, ως εξής:

«Ως Πρόεδρος και Αντιπρόεδροι μπορεί να εκλεγούν μέλη που προέρχονται από τις κατηγορίες των εδαφίων α', β', γ', ε', ι' και ιβ' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου.»

2. Η παράγραφος 6 του άρθρου 2 του ν. 2667/1998 αντικαθίσταται, αφότου ίσχυσε, ως εξής:

«6. Η Επιτροπή θεωρείται ότι έχει νόμιμα συγκροτηθεί εφόσον έχουν ορισθεί δύο από τα μέλη του εδαφίου γ' και τα μέλη των εδαφίων α', ε', ι' και ια' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου.»

Άρθρο 16 Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά σε επί μέρους διατάξεις του.

Παραγγέλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 15 Φεβρουαρίου 2000

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ
Β. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
Α. ΤΣΟΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ
Κ. ΛΑΛΙΩΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΑΣ
Γ. ΑΝΩΜΕΡΙΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
Γ. ΑΡΣΕΝΗΣ

ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
Λ. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
Μ. ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ
Μ. ΧΡΥΣΟΧΟΙΔΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Ε. ΠΑΠΑΖΩΗ

ΑΙΓΑΙΟΥ
Σ. ΜΠΕΝΟΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ
Ι. ΜΑΓΚΡΙΩΤΗΣ

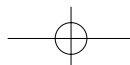
ΑΝΑΠΛ. ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
Χ. ΡΟΚΟΦΥΛΛΟΣ

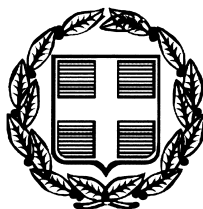
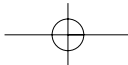
ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
Γ. ΝΙΩΤΗΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους

Αθήνα, 15 Φεβρουαρίου 2000

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Ε. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 220

20 Σεπτεμβρίου 2002

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3051

Συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές, τροποποίηση και συμπλήρωση του συστήματος προσλήψεων στο δημόσιο τομέα και συναφείς ρυθμίσεις

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο 18

Η θητεία των μελών της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου που μετέχουν στην πρώτη σύνθεσή της λήγει, ανεξάρτητα από το χρόνο διορισμού τους, τη 15η Μαρτίου 2003.

Άρθρο 25

Ισχύς

1. Γενικές ή ειδικές διατάξεις που είναι αντίθετες με τις διατάξεις του παρόντος νόμου καταργούνται.

2. Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά σε επί μέρους διατάξεις.

Η ισχύς των διατάξεων της παρ. 2 του άρθρου 7, του άρθρου 8 και των παραγράφων 1, 2, 3 και 4 του άρθρου 9 του παρόντος αρχίζει τρεις (3) μήνες μετά τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως Νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 20 Σεπτεμβρίου 2002

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
Ν. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΗΜ.ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ
ΚΩΝ. ΣΚΑΝΔΑΛΙΔΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
Π. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

ΕΡΓΑΣΙΑΣ
Δ. ΡΕΠΠΑΣ

ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΚΩΝ. ΣΤΕΦΑΝΗΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
Φ. ΠΕΤΣΑΛΝΙΚΟΣ

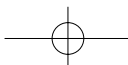
ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ
ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
Χ.ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΣ

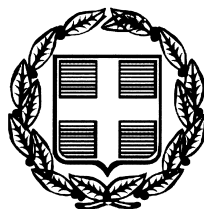
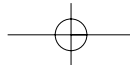
ΑΙΓΑΙΟΥ
Ν.ΣΗΦΟΥΝΑΚΗΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους

Αθήνα, 20 Σεπτεμβρίου 2002

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Φ. ΠΕΤΣΑΛΝΙΚΟΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 157

25 Ιουνίου 2003

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3156

Ομολογιακά δάνεια, τιτλοποίηση απαιτήσεων και απαιτήσεων από ακίνητα και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο 23

Θέματα Γενικής Γραμματείας Υπουργικού Συμβουλίου

1. Το δεύτερο εδάφιο της παρ. 6 του άρθρου 30 του ν. 1558/1985 (ΦΕΚ 137 Α'), όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 22 του ν. 1735/1987 (ΦΕΚ 195 Α'), αντικαθίσταται ως ακολούθως:

«Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης ρυθμίζονται, κατά παρέκκλιση από κάθε άλλη διάταξη, τα θέματα που αφορούν στην οργάνωση και λειτουργία τους, στον τρόπο πλήρωσης των θέσεων, στη μισθολογική και βαθμολογική διαβάθμιση, ένταξη και εξέλιξη, καθώς και στα ειδικότερα προσόντα διορισμού και στα καθήκοντα του προσωπικού των ανωτέρω γραφείων.»

2. α) Η περίπτωση ε' της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 2667/1998 (ΦΕΚ 281 Α') καταργείται.

β) Οι επιστημονικοί συνεργάτες της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, που προβλέπονται στο άρθρο 7 του ν. 2667/1998, αυξάνονται σε τρεις.

γ) Η παρ. 7 του άρθρου 2 του ν. 2667/1998 δεν εφαρμόζεται κατά τον ορισμό των μελών της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, σε αντικατάσταση εκείνων των οποίων η θητεία έληξε τη 15η Μαρτίου 2003.

δ) Το άρθρο 9 του ν. 2667/1998 εφαρμόζεται και κατά τον ορισμό των μελών της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, σε αντικατάσταση εκείνων των οποίων η θητεία έληξε τη 15η Μαρτίου 2003.

Άρθρο 28

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 24 Ιουνίου 2003

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Ν. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

Κ. ΣΚΑΝΔΑΛΙΔΗΣ

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΑΠ. - ΑΘ. ΤΣΟΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Γ. ΔΡΥΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

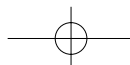
Φ. ΠΕΤΣΑΛΝΙΚΟΣ

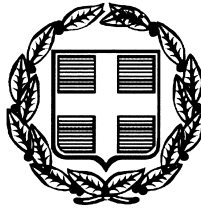
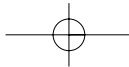
Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους

Αθήνα, 24 Ιουνίου 2003

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Φ. ΠΕΤΣΑΛΝΙΚΟΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 475

6 Απριλίου 2000

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθ. Απόφ. Υ138

Έκδοση Κανονισμού της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ

Έχοντας υπόψη:

α) Τις διατάξεις της παραγράφου 7 του άρθρου 4 του Ν. 2667/1998 «Σύσταση Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής» (ΦΕΚ 281/Α/1998).

β) Την από 3-4-2000 πρόταση σχεδίου Κανονισμού λειτουργίας της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

γ) Το γεγονός ότι από τις διατάξεις της παρούσας απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Εκδίδουμε τον Κανονισμό λειτουργίας της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το κείμενο του οποίου έχει ως εξής:

«ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ»

1. Σκοπός

Ο σκοπός της επιτροπής είναι αυτός που αναφέρεται στις παρ. 5 και 6 του άρθρου 1 του Ν. 2667/98 (ΦΕΚ 281/Α/98).

2. Πρόεδρος

2.1 Ο Πρόεδρος εκπροσωπεί την Επιτροπή ενώπιον κάθε αρχής, αλλοδαπής ή ημεδαπής καθώς και ενώπιον των αντιστοίχων ΕΕΔΑ, των διεθνών κυβερνητικών οργανισμών και των μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ).

Όταν αυτός κωλύεται, ελλείπει ή απουσιάζει, εκπροσωπούν την Επιτροπή κατά σειρά οι Αντιπρόεδροι (Α΄ Αντιπρόεδρος, Β΄ Αντιπρόεδρος)

2.2 Ο Πρόεδρος μπορεί να εξουσιοδοτήσει μέλος της Επιτροπής να τον εκπροσωπήσει, λόγω ειδικότητας, για συγκεκριμένο θέμα σε εθνικά ή διεθνή συνέδρια, διασκέψεις, συναντήσεις κλπ.

2.3 Ο Πρόεδρος συγκαλεί τις τακτικές και έκτακτες συνεδριάσεις της Επιτροπής, προεδρεύει των συνεδριάσεων και υπογράφει, μαζί με τον εκτελούντα χρέη γραμματέως, τα σχετικά πρακτικά. Σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος του Προέδρου τον αναπληρώνουν στα καθήκοντα του παρόντος άρθρου κατά σειρά ο Α΄ και ο Β΄ Αντιπρόεδρος.

2.4 Ο Πρόεδρος ύστερα από απόφαση της Επιτροπής ή εξ ιδίας πρωτοβουλίας καλεί σε ακρόαση ενώπιον της Επιτροπής πρόσωπα που θα διευκολύνουν το έργο της με τις προσωπικές τους εμπειρίες ή απόψεις. Η πρόσκληση γίνεται με κάθε πρόσφορο τρόπο.

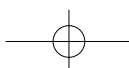
2.5 Ο Πρόεδρος επιβλέπει τη λειτουργία της Γραμματείας της Επιτροπής.

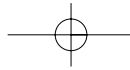
2.6 Ο Πρόεδρος συντονίζει τη λειτουργία των τμημάτων και την εργασία των επιστημονικών συνεργατών.

3. Προεδρείο

3.1 Το Προεδρείο απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και τους δύο Αντιπροέδρους.

3.2 Ο Πρόεδρος καταρτίζει την ημερήσια διάταξη των συνεδριάσεων της Επιτροπής, σε συνεννόηση με τους δύο Αντιπροέδρους, και ορίζει τους εισηγητές.

3.3 Το Προεδρείο μπορεί να επιληφθεί των τρεχόντων και εκτάκτων προβλημάτων που σχετίζονται με τον σκοπό ή τη λειτουργία της Επιτροπής στο μεταξύ δύο τακτικών συνεδριάσεων της διάστημα. Σε κάθε συνεδρίαση ενημερώνει την Επιτροπή για τις δραστηριότητες του αυτές.

3.4 Το Προεδρείο συντονίζει την τυχόν έκδοση δημοσιευμάτων, περιοδικών ή μη συνεπικουρούμενο από άλλα μέλη της Επιτροπής και από τους επιστημονικούς συνεργάτες, καθώς και συνεργάτες ειδικώς προσλαμβανόμενους γι' αυτό τον σκοπό, σύμφωνα με το άρθρο 3 του Ν. 2667/98.

4. Λειτουργία της Επιτροπής

4.1 Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά κάθε δύο μήνες και εκτάκτως ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου ή αίτηση πέντε τουλάχιστον μελών της. Η πρόσκληση γίνεται με οποιοδήποτε πρόσφορο τρόπο. Οι προσκλήσεις σε τακτική συνεδρίαση απευθύνονται με ευθύνη του Γραμματέως στα μέλη τουλάχιστον 8 ημέρες προ της συνεδρίασης. Για τις έκτακτες συνεδριάσεις η προθεσμία περιορίζεται στις 3 ημέρες.

4.2 Η Επιτροπή βρίσκεται σε απαρτία όταν παρίστανται τουλάχιστον τα μισά συν 1 μέλη της στη συγκεκριμένη συνεδρίαση και μεταξύ των παρόντων περιλαμβάνεται ο Πρόεδρος ή ένας Αντιπρόεδρος.

4.3 Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται με πλειοψηφία των παρόντων μελών της που έχουν δικαίωμα ψήφου. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου.

4.4 Για κάθε απόφαση καταγράφεται η πλειοψηφούσα και οι μειοψηφούσες απόψεις.

4.5 Τα πρακτικά τηρούνται με ευθύνη του Προέδρου από τον Γραμματέα της Επιτροπής ή, σε περίπτωση έλλειψης ή κωλύματος του τελευταίου, από υπάλληλο της Γραμματείας. Αν η Επιτροπή κρίνει ότι για συγκεκριμένο θέμα πρέπει να συζητήσει και αποφασίσει χωρίς την παρουσία γραμματέα, τα πρακτικά τηρούνται από ένα από τα μέλη της.

4.6 Στις συνεδριάσεις παρίστανται τα τακτικά και τα αναπληρωματικά μέλη. Δικαίωμα ψήφου έχουν τα τακτικά και εφόσον απουσιάζουν ή κωλύονται τα τακτικά μέλη, τα αντίστοιχα αναπληρωματικά.

4.7 Οι συνεδριάσεις της Επιτροπής δεν είναι δημόσιες.

4.8 Η ψηφοφορία είναι φανερή εκτός από τις περιπτώσεις προσωπικών θεμάτων των μελών της Επιτροπής, οπότε είναι μυστική.

4.9 Η Επιτροπή με απόφασή της, στις αρχές κάθε εξαμήνου, καθορίζει τις θεματικές προτεραιότητές της τόσο για την ολομέλεια όσο και για τα τμήματα. Θέματα που έχουν επείγοντα χαρακτήρα ή εξαιρετική σοβαρότητα μπορούν να προστίθενται κατά τη διάρκεια του ε-

ξαμήνου ή να προτάσσεται η συζήτησή τους.

4.10 Όσα θέματα τυχόν δεν περιλαμβάνονται στο αντικείμενο των τμημάτων ανήκουν στην αρμοδιότητα της Ολομέλειας της Επιτροπής. Η Επιτροπή με απόφαση της παραπέμπει σε τμήματα την εξέταση και επεξεργασία συγκεκριμένων θεμάτων που περιλαμβάνονται στους σκοπούς της.

5. Τμήματα

5.1 Στα πλαίσια λειτουργίας της Επιτροπής δημιουργούνται τα παρακάτω τμήματα:

α) Ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων

β) Κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων.

γ) Εφαρμογής των δικαιωμάτων του ανθρώπου στους αλλοδαπούς.

δ) Προώθησης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, ΜΜΕ, εκπαίδευση και άλλα μέσα).

ε) Διεθνούς Επικοινωνίας και Συνεργασίας (επιθεώρηση εκθέσεων κατ' εφαρμογή συμβατικών υποχρεώσεων της Ελλάδας, ανταλλαγή πληροφορήσης και επικοινωνία με διεθνείς οργανισμούς, οργανώσεις κλπ.).

5.2 Σε θέματα που από τη φύση τους εμπίπτουν στη θεματική αρμοδιότητα περισσοτέρων του ενός τμημάτων, τα τμήματα αυτά θα συνεργάζονται.

5.3 Στα τμήματα μετέχουν τακτικά και αναπληρωματικά μέλη, κατ' επιλογή τους, λαμβανομένης υπόψη και της ανάγκης εξισορρόπησης της συμμετοχής στα τμήματα. Κάθε μέλος μπορεί να συμμετέχει σε δύο το πολύ τμήματα. Απαρτία υπάρχει όταν παρίσταται τουλάχιστον το ήμισυ συν ένα των μελών του τμήματος.

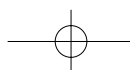
5.4 Στα τμήματα που τυχόν μετέχουν ο Πρόεδρος ή οι Αντιπρόεδροι προεδρεύουν αυτού του συγκεκριμένου τμήματος. Στα λοιπά τμήματα τα μέλη τους εκλέγουν τον προεδρεύοντα με σχετική πλειοψηφία. Σε όλα τα τμήματα τα μέλη εκλέγουν και τον αναπληρωτή του προεδρεύοντος με σχετική πλειοψηφία. Δικαίωμα ψήφου και εκλογής έχουν τακτικά και αναπληρωματικά μέλη που μετέχουν στο τμήμα της Επιτροπής. Η απόφαση εκλογής προεδρεύοντος ανακαλείται από τα μέλη του τμήματος με απόλυτη πλειοψηφία.

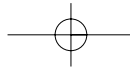
5.5 Ο προεδρεύων έχει την ευθύνη της σύγκλησης και λειτουργίας του τμήματος, της τήρησης των πρακτικών, της επαφής με την Ολομέλεια και το Προεδρείο και της ενημέρωσής τους.

5.6 Τα τμήματα συνεδριάζουν τακτικά τουλάχιστον μία φορά το μήνα και έκτακτα όταν αποφασίσουν τα μέλη τους.

5.7 Οι αποφάσεις στα τμήματα λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών τους. Σε κάθε περίπτωση καταγράφονται οι τυχόν μειοψηφίες.

5.8 Οι αποφάσεις των τμημάτων έρχονται στην Ο-

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009

λομέλεια, η οποία και παίρνει την τελική απόφαση. Αυτή αποφασίζει και τη δημοσιοποίησή τους, εφόσον το κρίνει σκόπιμο.

5.9 Οι συνεδριάσεις των τμημάτων δεν είναι δημόσιες. Τα τμήματα μπορούν να καλέσουν κατά την κρίση τους πρόσωπα που λόγω ειδικότητας ή πείρας θα συνεισφέρουν ουσιαστικά στην επεξεργασία συγκεκριμένου θέματος.

5.10 Οι ειδικοί επιστήμονες της Επιτροπής επικουρούν τα τμήματα στη λειτουργία τους. Μπορούν ακόμη, προσκαλούμενοι από τον προεδρεύοντα του τμήματος, να μετέχουν στις εργασίες του.

5.11 Τα τμήματα εκθέτουν κρίσεις για τις εθνικές εκθέσεις, που συνέταξαν άλλες υπηρεσίες σε εφαρμογή συμβατικών υποχρεώσεων της Ελλάδας και που σχετίζονται με το αντικείμενο τους, εφόσον τους ζητηθεί από το τμήμα Ε'.

5.12 Τα αναπληρωματικά μέλη δικαιούνται την εφ' άπαξ αποζημίωση των τακτικών μελών, εφόσον μετέχουν κανονικά στη λειτουργία των Τμημάτων.

6. Ετήσια Έκθεση.

6.1 Η Επιτροπή συντάσσει ετήσια Έκθεση μέχρι τη 15η Μαρτίου, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 6 (η) του άρθρου Ι του Ν. 2667/98.

6.2 Τα τμήματα υποβάλλουν στην Επιτροπή σχέδιο έκθεσης των πεπραγμένων του τμήματος μέχρι 15 Ιανουαρίου κάθε έτους.

6.3 Τα Υπουργεία που μετέχουν με εκπρόσωπό τους στην Επιτροπή, καταθέτουν μέχρι 15 Ιανουαρίου κάθε έτους πληροφορίες και παρατηρήσεις για την προσαρμογή των δικαιωμάτων του ανθρώπου στον τομέα της αρμοδιότητάς τους.

6.4 Στην Έκθεση της Επιτροπής περιλαμβάνονται όλες οι συστάσεις, προτάσεις, εκθέσεις, γνωμοδοτήσεις τις οποίες αυτή ολοκλήρωσε κατά τη διάρκεια του έτους, και οι οποίες προήλθαν από θέματα που έθεσε η Κυβέρνηση, η διάσκεψη Προέδρων της Βουλής και ΜΚΟ, ή από πρωτοβουλίες της Επιτροπής ή των τμημάτων της. Στην ετήσια Έκθεση επίσης καταγράφονται οι εκτιμήσεις της Επιτροπής για τη γενική κατάσταση των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ελλάδα ή για ειδικότερα θέματα που κατά την κρίση της πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο ιδιαίτερης προσοχής.

6.5 Η Έκθεση ύστερα από εισήγηση του Προεδρείου συζητείται στην Ολομέλεια και εγκρίνεται κατ' απόλυτη πλειοψηφία. Σ' αυτήν καταγράφεται και η άποψη της μειοψηφίας.

6.6 Η Επιτροπή δίνει στη δημοσιότητα την ετήσια Έκθεση μετά την υποβολή της στον Πρωθυπουργό και στη Βουλή.

7. Πλαισίωση της Επιτροπής

7.1 Η επιστημονική πλαισίωση της Επιτροπής γίνεται από τους επιστημονικούς συνεργάτες που επικουρούν την Επιτροπή με προετοιμασία εισηγήσεων, με επιστημονικές έρευνες πάνω σε θέματα που τους αναθέτει η Επιτροπή ή τα τμήματα, καθώς και με ενημέρωση για τις εξελίξεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου στους διεθνείς κυβερνητικούς οργανισμούς και στις διεθνείς κυβερνητικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις. Οι επιστημονικοί συνεργάτες οργανώνουν αρχείο κειμένων και επιστημονικών μελετών και εργάζονται για την έκδοση εντύπων, περιοδικών ή μη, που θα περιέχουν τη δράση της Επιτροπής και άλλη ύλη δικαιωμάτων του ανθρώπου.

7.2 Σε ομάδες εργασίας μπορεί να ανατίθεται η διεξαγωγή εξειδικευμένων μελετών κατά το άρθρο 3 του Ν. 2667/98.

7.3 Η Γραμματεία της Επιτροπής συντίθεται από ένα γραμματέα και τρία πρόσωπα γραμματειακής και τεχνικής υποστήριξης, διοριζόμενα και αμειβόμενα κατά το άρθρο 8 του Ν. 2667/98. Ο Γραμματέας διευθύνει το έργο της γραμματείας. Ο Πρόεδρος επιβλέπει τη λειτουργία της.

8. Θητεία Επιτροπής και μελών της

8.1 Η θητεία της Επιτροπής είναι τριετής. Κάθε αντιπροσωπευόμενος φορέας μπορεί να υποδείξει την αντικατάσταση του εκπροσώπου του μόνο σε περίπτωση που αυτός θα παύσει να ανήκει σ' αυτόν το φορέα ή θα εκλείψει για οποιοδήποτε λόγο. Κατ' εξαίρεση, οι εκπρόσωποι των Υπουργείων είναι δυνατόν να αντικαθίστανται με πρόταση του αρμοδίου Υπουργού για σοβαρούς υπηρεσιακούς λόγους που εμποδίζουν την κανονική συμμετοχή τους στις εργασίες της Επιτροπής. Ο νέος εκπρόσωπος συμπληρώνει απλώς την αρξάμενη θητεία του προκατόχου του.

9. Τροποποίηση του Κανονισμού.

9.1 Η τροποποίηση του Κανονισμού γίνεται με απόφαση του Πρωθυπουργού ύστερα από εισήγηση της Επιτροπής.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 6 Απριλίου 2000

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ

Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ

